

LENIN

OPERE COMPLETE

Proletari din toate țările, uniți-vă!

LENIN

OPERE
COMPLETE

21

TRADUCEREA ÎN LIMBA ROMÂNĂ
APARE ÎN URMA HOTĂRIRII C.C.
AL P.M.R. EA A FOST ÎNTOCMITĂ
DUPĂ ORIGINALUL ÎN LIMBA RUSĂ,
ED. A V-A

INSTITUTUL DE MARXISM-LENINISM
DE PE LÎNGĂ C.C. AL P.C.U.S.

V. I. LENIN

OPERE
COMPLETE

EDIȚIA A DOUA

EDITURA POLITICĂ
BUCUREȘTI—1963

INSTITUTUL DE MARXISM-LENINISM
DE PE LÎNGĂ C.C. AL P.C.U.S.

V. I. LENIN

VOL.

21

Decembrie 1911 — iulie 1912

EDITURA POLITICĂ
BUCUREȘTI—1963

P R E F A Ț A

Volumul al douăzecișunulea al Operelor complete ale lui V. I. Lenin cuprinde lucrările scrise în perioada decembrie 1911—iulie 1912, perioada noului avânt al mișcării revoluționare.

Locul principal în acest volum îl ocupă operele în care se reflectă lupta lui Lenin pentru refacerea și întărirea partidului marxist revoluționar, partid de tip nou, lupta împotriva menșevicilor-lichidatori și troțkiștilor, elaborarea tacticii partidului bolșevic în condițiile avântului revoluționar.

Operele publicate în volumul de față caracterizează uriașa muncă ideologică-politică și organizatorică depusă de Lenin în legătură cu convocarea și ținerea Conferinței a VI-a generale (de la Praga) a P.M.S.D.R.

Consfătuirea membrilor C.C. al P.M.S.D.R. aflați în străinătate, care a avut loc la Paris, sub conducerea lui Lenin, în iunie 1911, și constituirea la sfârșitul lunii septembrie a Comisiei de organizare din Rusia pentru convocarea conferinței de partid au fost etape importante pe calea convocării conferinței. Lenin a salutat crearea Comisiei de organizare din Rusia ca primul centru de partid din Rusia, apărut după patru ani de destrămare și disensiuni. În articolul „Deznodământul crizei din partid“, cu care începe volumul de față, el scrie că prin constituirea Comisiei de organizare din Rusia și prin munca desfășurată de ea cu sprijinul organizațiilor locale

de partid pentru convocarea conferinței se produce o cotitură radicală în dezvoltarea partidului, că această comisie reprezintă, de fapt, singurul centru autorizat al muncii de partid social-democrate. „...Principalul s-a făcut însă — scria Lenin ; — steagul a fost ridicat ; cercurile muncitorești din întreaga Rusie se strâng în jurul lui și acum nici un atac al contrarevoluției nu-l mai poate doborî !“ (volumul de față, pag. 7).

În vederea unirii forțelor partidului din străinătate și a sprijinirii Comisiei de organizare din Rusia, la Paris s-a ținut în decembrie 1911, sub conducerea lui Lenin, o consfătuire a grupurilor bolșevice din străinătate. Lenin a prezentat la consfătuire un raport cu privire la starea de lucruri din partid, precum și un proiect de rezoluție în această problemă. În raportul său, Lenin a analizat situația muncii de partid în străinătate, a demascat comportarea antipartinică a grupurilor fracționiste din străinătate — vperedistii, golosiștii, împăciuitoariștii și troțkiștii —, care timp de ani de zile au dezorganizat munca partidului, reușind să aducă organizațiile social-democrate din străinătate într-o situație grea. Lenin a arătat că organizațiile de partid pot ieși din acest impas numai unindu-se în jurul Comisiei de organizare din Rusia și ajutând-o să convoace conferința de partid. Consfătuirea a reunit grupurile bolșevice din străinătate într-o organizație unică și a ales Comitetul organizației din străinătate. Printr-o rezoluție specială, propusă de Lenin și adoptată în unanimitate, consfătuirea a aprobat constituirea Comisiei de organizare din Rusia și a declarat că e de datoria fiecărui membru de partid să-i acorde sprijinul său.

Aceste măsuri, înfăptuite sub conducerea lui Lenin, au avut o însemnătate uriașă în ceea ce privește unirea tuturor forțelor cu adevărat revoluționare în lupta pentru partid și pregătirea convocării conferinței de partid. Conferința a VI-a generală a P.M.S.D.R. a avut loc la Praga între 5 și 17 (18 și 30) ianuarie 1912. La conferință au fost reprezentate peste 20 de organizații locale de partid, printre care se aflau cele mai puternice și mai influente organizații de partid din Rusia. Conferința a avut, de fapt, însemnătatea unui congres al partidului. Lucrările

conferinței au fost conduse de V. I. Lenin. El a prezidat ședințele ei, a prezentat rapoartele cu privire la momentul actual și la sarcinile partidului, cu privire la activitatea Biroului socialist internațional, a făcut o serie de comunicări, a participat la dezbaterile în legătură cu activitatea Organului Central, ziarul „Soțial-Demokrat”, cu sarcinile social-democraților în lupta împotriva foamei, cu problema organizatorică, cu activitatea organizațiilor de partid din străinătate și în legătură cu alte probleme, a luat note pe marginea rapoartelor organizațiilor locale. El a întocmit proiectele de rezoluții în cele mai importante probleme de pe ordinea de zi a conferinței. Lenin a redactat minuțios rezoluțiile adoptate de conferință în toate problemele.

Documentele conferinței și celelalte lucrări ale lui Lenin, incluse în volumul de față, arată clar modul creator în care aborda el marxismul, faptul că el dezvoltă și îmbogățește teoria revoluționară cu noi concluzii și teze. Hotărârile conferinței reprezintă o contribuție de seamă la teoria marxistă cu privire la partidul proletar de tip nou, cu privire la strategia și tactica luptei de clasă a proletariatului. În aceste hotărâri sînt dezvoltate principiile organizatorice ale bolșevismului, este definită linia politică și tactica partidului în condițiile noului avînt revoluționar.

În cuvîntarea cu privire la constituirea conferinței, Lenin a remarcat că înviorarea mișcării muncitorești de masă este însoțită de lupta muncitorilor înaintați pentru refacerea organizațiilor de partid ilegale; el a subliniat că organizațiile locale de partid au manifestat o vastă inițiativă în legătură cu convocarea unei conferințe generale a partidului și că sarcina refacerii partidului, a centrului de partid se impune deosebit de imperios, date fiind cerințele muncii practice, și în primul rînd în legătură cu alegerile pentru Duma a IV-a de stat. Lenin a subliniat că la conferință au fost invitate toate organizațiile care activează în Rusia și că nu au răspuns la această invitație decît cei care nu vor să ajute partidul. La propunerea sa, conferința s-a proclamat organ suprem al partidului, avînd misiunea de a crea centrele de conducere și de a ajuta la refacerea organizațiilor de partid locale.

Principalul raport prezentat la Conferința de la Praga a fost raportul lui V. I. Lenin „Cu privire la momentul actual și la sarcinile partidului”. În raportul său și în rezoluția adoptată de conferință, Lenin a făcut o analiză profundă a situației politice din Rusia, a subliniat intensificarea mișcării revoluționare împotriva țarismului, a caracterizat repartizarea forțelor politice, a relevat că „sarcina cuceririi puterii de către proletariat, care duce după sine țărănimea, continuă să rămână sarcina revoluției democratice în Rusia”. Conferința a formulat ca principale lozinci politice ale partidului revendicările din programul-minimum : republica democratică, ziua de lucru de 8 ore, confiscarea tuturor pământurilor moșierești. Sarcina partidului era de a transforma aceste revendicări în lozinci ale revoluției populare. Conferința a făcut apel la unirea tuturor forțelor revoluționare și la lărgirea mișcării masei sub lozincile bolșevicilor, la intensificarea muncii de educare socialistă a proletariatului.

Una dintre cele mai importante hotărâri ale conferinței a fost hotărârea ca menșevicii-lichidatori să fie alungați din partid. Conferința a exprimat prin această hotărâre voința întregului partid. Elaborând principiile organizatorice ale partidului de tip nou, Lenin arăta că partidul, ca organizație conducătoare a clasei muncitoare, este puternic prin coeziunea sa, prin unitatea ideologică și organizatorică a rîndurilor sale ; unitatea partidului este incompatibilă cu existența fracțiunilor și a grupărilor, ea cere tuturor organizațiilor de partid, tuturor membrilor lui să aplice hotărârile partidului în activitatea practică. Lenin sublinia că fără lupta împotriva oportunismului, fără zdrobirea menșevicilor-lichidatori, a otzoviștilor și troțkiștilor partidul nu va putea menține unitatea și disciplina, nu-și va putea îndeplini rolul de organizator și de conducător al revoluției proletare. Conferința a adoptat proiectul de rezoluție, scris de Lenin, „Cu privire la lichidatorism și la grupul lichidatorilor”. În rezoluție se declara că grupul lichidatorilor, prin comportarea sa, „s-a pus definitiv în afara partidului”, că partidul trebuie să lupte împotriva lichidatorismului, „să explice întregul prejudiciu pe care acesta îl aduce cauzei eliberării clasei

muncitoare și să depună toate eforturile pentru refacerea și întărirea P.M.S.D.R. ilegal“ (pag. 159).

Conferința de la Praga a confirmat justetea hotărîrii adoptate de conferința de partid din decembrie 1908, care condamnă lichidatorismul și stabilea formele organizatorice ale structurii partidului în acea perioadă ca organizație social-democrată ilegală, care-și creează, sub forma diverselor asociații muncitorești legale, puncte de sprijin pentru munca în rîndurile maselor. Lichidatorismul — renunțarea la partidul ilegal, la hegemonia proletariatului în lupta revoluționară, la sarcinile revoluției — a fost calificat drept o manifestare a influențelor decadente, burgheze în rîndurile social-democrației. Conferința a făcut bilanțul întregii lupte purtate pînă atunci de bolșevici împotriva menșevicilor-lichidatori și a hotărît ca aceștia să fie alungați din partid.

Hotărîrea cu privire la alungarea menșevicilor-lichidatori din partid a avut o însemnătate deosebită pentru menținerea și întărirea partidului revoluționar al proletariatului, pentru victoria revoluției democratice și a revoluției socialiste în Rusia. Ea a constituit un exemplu de luptă intransigentă împotriva revizionismului și oportunismului de toate nuanțele.

Avîntul mișcării muncitorești punea la ordinea zilei noi cerințe în ceea ce privește dezvoltarea formelor organizatorice ale muncii de partid, impunea o îmbinare mai strînsă a activității ilegale cu cea legală. În cuvîntarea rostită la conferință în legătură cu problema organizatorică, Lenin a subliniat necesitatea de a se folosi cu dibăcie toate formele activității legale, în primul rînd întreaga activitate a fracțiunii din Dumă, a sindicatelor și a asociațiilor muncitorești legale. El a trasat sarcina de a se crea în cadrul fiecărei asociații legale o mică celulă social-democrată, care să aibă legături strînse cu organele conducătoare de partid și care să aplice riguros linia partidului. La propunerea lui Lenin s-au făcut unele modificări în statutul de organizare a partidului în scopul întăririi continue a partidului și a legăturilor sale cu masele.

Conferința a dezbătut o serie de probleme legate de mișcarea revoluționară internațională și a adoptat mai multe rezoluții importante. Ea a protestat energic împotriva acțiunilor tâlhărești ale țarismului și ale imperialismului englez, care încheiaseră o alianță pentru a înăbuși cu forțe unite revoluția din Persia (Iran). Conferința a salutat revoluția chineză din 1911, a relevat însemnătatea mondială a luptei revoluționare a poporului chinez care subminează dominația imperialismului în Asia și a declarat că proletariatul din Rusia urmărește cu multă însuflețire și simpatie succesele mișcării revoluționare a poporului chinez. Conferința a subliniat că muncitorii din Rusia și din Finlanda au sarcini comune în lupta împotriva țarismului rus și a burgheziei contrarevoluționare. Delegații au trimis un mesaj de salut, scris de Lenin din însărcinarea conferinței, social-democrației din Germania în legătură cu victoria importantă obținută de aceasta în alegerile pentru Reichstag. Aceste hotărâri ale conferinței reflectau în mod pregnant principiile internaționalismului proletar.

Una dintre acțiunile cele mai importante ale Conferinței de la Praga a fost alegerea Comitetului Central al partidului.

Conferința de la Praga a P.M.S.D.R. a jucat un rol remarcabil în construirea partidului bolșevic, partid de tip nou. Ea a sintetizat experiența istorică, care a confirmat justetea ideologiei, programului, tacticii și principiilor organizatorice ale partidului, elaborate de Lenin. Conferința a constituit încununarea unei întregi perioade istorice de luptă a bolșevicilor împotriva menșevismului; ea a consolidat victoria bolșevicilor. „În sfârșit am reușit, în pofida canaliei lichidatoriste, să refacem partidul și Comitetul său Central — îi scria Lenin lui Gorki. — Sper că te vei bucura de acest lucru împreună cu noi“ (Opere, vol. 35, E.S.P.L.P. 1958, pag. 1). Organizațiile de partid locale s-au unit strâns în jurul hotărârilor conferinței. Conferința a întărit partidul ca organizație pe întreaga Rusie. Alungând pe oportuniști, partidul s-a situat în fruntea noului avânt puternic al luptei revoluționare a maselor. Apreciind importanța hotărârilor conferin-

ței, Lenin a scris în 1914 : „Din 1912, deci de doi ani și mai bine, *nu există* în Rusia fracționism printre marxiștii organizați, nu mai au loc dispute asupra tacticii în organizațiile *unice*, la *conferințele* și congresele unite. Ruptura dintre partid și lichidatori este *totală*, partidul declarînd oficial în ianuarie 1912 că lichidatorii *nu* fac parte din rîndurile lui“ (Opere, vol. 20, Editura politică, 1959, pag. 329).

Conferința de la Praga a avut o mare însemnătate internațională. Ea a constituit pentru elementele revoluționare din partidele Internaționalei a II-a un exemplu de luptă hotărîtă împotriva oportunismului în mișcarea muncitorească socialistă.

Volumul cuprinde articolul lui Lenin „Congresul socialiștilor italieni“, consacrat Congresului al XIII-lea al Partidului socialist italian, care a avut loc în iulie 1912 și care a adoptat hotărîrea de a exclude din rîndurile sale grupul de oportuniști în frunte cu Bissolati, fostul lider al partidului. Lenin aprobă această hotărîre a Partidului socialist italian. El scrie în articolul său : „Conducătorii muncitorilor nu sînt nici îngeri, nici sfinți și nici eroi, ci oameni ca toți oamenii. Ei fac greșeli. Partidul le îndreaptă... Dar dacă oamenii perseverează în greșeală, dacă, pentru a-și apăra greșeala, formează o grupare care calcă în picioare toate hotărîrile partidului, întreaga disciplină a armatei proletare, atunci sciziunea este necesară. Înlăturînd din rîndurile sale pe sindicaliști și pe reformiștii de dreapta, partidul proletariatului socialist italian a pășit și el pe calea cea bună“ (volumul de față, pag. 425—426).

Hotărîrile Conferinței de la Praga au stîrnit ura furi-bundă a tuturor grupurilor și curentelor antipartinice. Menșevicii-lichidatori, troțkiștii, vperediștii și împăciuito-riștii au pornit cu toții atacul împotriva partidului bolșevic și a conferinței. Încercînd să scindeze unitatea mișcării muncitorești revoluționare, să submineze forța partidului proletar, să-l descompună, oportuniștii au dezlănțuit o campanie înverșunată împotriva bolșevicilor. Ei au încercat să înjghebeze un bloc pe bază lichidatoristă, cerînd

„transformarea“ partidului, ceea ce ar fi echivalat în fapt cu lichidarea lui.

Lenin a dus o luptă neîmpăcată împotriva renegaților marxismului, care trădau interesele proletariatului. În lucrările „Cărțile pe față“, „Lichidatorii împotriva partidului“, „Lichidatorii împotriva grevei revoluționare de masă“, „«Unificatorii»“, „Situția din P.M.S.D.R. și sarcinile imediate ale partidului“, „Răspuns lichidatorilor“, „Cum îi demască P. B. Akselrod pe lichidatori“ și într-o serie de alte lucrări, Lenin i-a demascat pînă la capăt pe lichidatori și pe troțkiști, care au suferit un eșec politic total și care, datorită politicii lor trădătoare, s-au văzut izolați de clasa muncitoare. Ironizînd încercările neputincioase ale troțkiștilor, lichidatorilor și vperediştilor de a crea un bloc antibolșevic, Lenin scria că blocul lor „era condamnat dinainte la un eșec rușinos, deoarece era construit pe lipsă de principialitate, pe ipocrizie și pe vorbe goale“ (pag. 267).

Oportuniștii din sînul Internaționalei a II-a nu se puteau împăca nici ei cu excluderea lichidatorilor din P.M.S.D.R. Ei sprijineau atacurile calomnioase ale lui Troțki împotriva hotărîrilor Conferinței de la Praga, împotriva bolșevicilor. În articolul „Anonimul de la «Vorwärts» și starea de lucruri din P.M.S.D.R.“, în „Raport prezentat Biroului socialist internațional în legătură cu Conferința generală a P.M.S.D.R.“, în „Scrisoare către Huysmans, secretar al Biroului socialist internațional“ și în broșura „În legătură cu situația actuală din P.M.S.D.R.“, Lenin a arătat care era situația reală din P.M.S.D.R., a demascat afirmațiile mincinoase ale lui Troțki, care susținea că majoritatea covârșitoare a organizațiilor de partid din Rusia îi urmează pe lichidatori și, pe baza materialului factual — date în legătură cu difuzarea presei bolșevice și a celei lichidatoriste, în legătură cu colectele întreprinse printre muncitori pentru ziarele partidului și pentru ziarele lichidatorilor —, a tras concluzia că lichidatorii „nu reprezintă absolut nimic în mișcarea muncitorească social-democrată din Rusia“ (pag. 472). Respingînd atacurile dușmănoase ale lichidatorilor și troțkiștilor, Lenin a demonstrat că Conferința a VI-a generală avea împu-

terniciri depline și că hotărârile ei, care au asigurat refacerea unui partid cu adevărat marxist, puternic prin unitatea și coeziunea sa, sînt legale. El a subliniat că nici un partid social-democrat din lume nu s-a creat fără lupta împotriva tovarășilor de drum burghezi ai proletariatului, că partidele proletare se dezvoltă și se călesc în lupta împotriva curentelor și grupurilor oportuniste, că și P.M.S.D.R. se dezvoltă și se consolidează în lupta împotriva elementelor antipartinice.

Evenimentele revoluționare din primăvara anului 1912 au confirmat forța și valabilitatea hotărîrilor Conferinței de la Praga. Lozincile de luptă formulate de ea au fost însușite de proletariat și „au marcat primii pași spre o nouă revoluție rusă“, scria Lenin.

Masacrarea de către armată a muncitorilor de la exploatarea aurifere de la Lena din Siberia a trezit un val de indignare populară în întreaga țară. În Rusia au izbucnit greve politice de masă. Aproximativ 300 000 de muncitori au participat la grevele de protest din aprilie împotriva masacrului de la Lena, iar numărul participanților la grevele de 1 Mai a crescut la 400 000. Lupta economică se împletea cu lupta politică. Clasa muncitoare acționa ca hegemon, ca cea mai înaintată clasă a întregului popor. În articolele „Greva economică și greva politică“ și „Avîntul revoluționar“, Lenin a arătat că acțiunile de masă ale proletariatului — grevele politice și economice, demonstrațiile — joacă un rol important în apărarea intereselor vitale ale clasei muncitoare și ale maselor populare, precum și în pregătirea pentru forme de luptă mai înalte — greva generală, insurecția armată —, iar prin ele la lupta pentru cucerirea puterii. Lenin sublinia că, luptînd pentru îmbunătățirea nemijlocită a condițiilor de trai, clasa muncitoare se maturizează politicește, devine mai capabilă să-și înfăptuiască mărețele țeluri eliberatoare. Greva politică și cea economică, scria Lenin, „se sprijină reciproc, constituind un izvor de forță una pentru cealaltă. Fără o strînsă legătură între aceste două feluri de greve *nu* este posibilă o mișcare cu adevărat largă, de masă, și care, totodată, să aibă o însemnătate *națională*“ (pag. 331—332).

Scoțînd în evidență legea obiectivă a noului avînt revoluționar, Lenin analizează cauzele lui social-economice și politice, arată că avîntul mișcării revoluționare a maselor a fost pregătit de toate condițiile vieții din Rusia și că grevele de masă au determinat definitiv începutul acestui avînt. Caracterul și proporțiile mișcării greviste făceau ca avîntul revoluționar din 1912 să se deosebească de avîntul revoluționar din 1905 printr-o mai mare organizare și printr-un nivel mai înalt al conștiinței politice a proletariatului. „Mișcarea revoluționară a proletariatului din Rusia s-a ridicat pe o treaptă superioară — scria Lenin. — Dacă în 1905 ea a început cu greve de masă și cu gaponiada, în 1912... mișcarea începe cu greve de masă și cu *ridicarea steagului republican!*“ (pag. 365).

Condițiile în care se maturiza noua criză revoluționară erau și ele diferite de condițiile din 1905. Înviorarea care a început în industrie în 1910 a dus la creșterea producției și a gradului de concentrare a acesteia, la dezvoltarea monopolurilor capitaliste. În urma acestui fapt, clasa muncitoare creștea numericeste și, ceea ce era deosebit de important, creștea și gradul ei de concentrare în marile întreprinderi. Peste jumătate din numărul total al muncitorilor lucrau în întreprinderi cu mai mult de 500 de angajați. În ceea ce privește gradul de concentrare al muncitorilor industriali, Rusia întrecuse toate țările de pe glob, inclusiv S.U.A. Condițiile economice și politice în care trăia clasa muncitoare din Rusia o transformau în forța hotărîtoare a mișcării revoluționare de eliberare împotriva țarismului.

Avîntul mișcării revoluționare, grevele de masă ale muncitorilor antrenau la luptă și masele țărănești. Situația de la sate dovedea incontestabil falimentul politicii agrare stolîpiniste, care ducea la ruina în masă a țăranilor și la îmbogățirea chiaburilor. „Reforma agrară stolîpinistă, această politică burgheză a Purișkeviciilor îndreptată împotriva țăranului — scria Lenin —, n-a creat pînă acum nimic trainic în afară de... înfometarea a 30 000 000 de oameni!“ (pag. 297). Încercarea țarismului de a atenua contradicțiile de la sate prin colonizarea cîtorva milioane de țărani din Rusia europeană în Siberia a eșuat. Țăranii își

vindeau întreg avutul și plecau în Siberia, iar apoi se întorceau în masă, complet ruinați și întăritați. Contradicțiile de la sate au devenit mai profunde și mai acute. Ca și înainte, principalul dușman al țăranului era moșierul iobăgist, dar totodată creștea antagonismul dintre chia-buri și sărăcime. În articolele „Trei interpelări“, „Foametea“, „Proprietatea funciară în Rusia europeană“, „Esența «problemei agrare în Rusia»“, „Problema colonizării“ și „Comparație între programul agrar al lui Stolîpin și cel al narodnicilor“, Lenin face o analiză profundă a particularităților problemei agrare în Rusia. El subliniază că lupta efectivă împotriva foametei și mizeriei este imposibilă fără înlăturarea lipsei de pământ de care suferă țăranii, fără confiscarea pământurilor moșierești, fără răsturnarea monarhiei țariste — fără revoluție. Lenin arată că țăranimea începe să înțeleagă tot mai bine că ea nu are și nu poate avea o altă ieșire decât lupta alături de proletariat pentru răsturnarea regimului țarist, pentru pământ.

Acțiunile revoluționare ale muncitorilor și țăranilor nu puteau să nu exercite influență și asupra armatei. În Turkestan a avut loc o răscoală a soldaților, se pregăteau, dar au fost împiedicate prin arestări, răscoale ale marinarilor din flotele din Marea Baltică și din Marea Neagră. Apreciind toate aceste evenimente, Lenin arăta că ele dovedesc transformarea stării de spirit revoluționare a maseilor într-un avînt revoluționar.

În legătură cu noul avînt revoluționar și cu dezvoltarea mișcării greviste, creștea în mod deosebit rolul partidului. Lenin sublinia că partidul revoluționar al proletariatului reprezintă forța hotărîtoare în ceea ce privește pregătirea revoluției viitoare și a cuceririi libertății pentru întregul popor. Sarcina imediată a partidului este „de a pregăti armata de luptători revoluționari, de a o pregăti întotdeauna și în tot locul, în toate formele de muncă, în toate domeniile de activitate, oricare ar fi cotiturile la care ne-ar sili victoria reacțiunii sau trădarea liberalismului ori prelungirea crizei etc.“ (pag. 262).

Cotidianul bolșevic de masă „Pravda“, creat din inițiativa muncitorilor din Petersburg în conformitate cu hotă-

rîrile Conferinței de la Praga, a constituit o puternică armă ideologică a partidului bolșevic în opera de întărire a organizațiilor de partid și de extindere a influenței partidului în mase. Primul număr al ziarului „Pravda” a apărut la 22 aprilie (5 mai) 1912 la Petersburg. Ziarul „Pravda” a jucat un rol important în istoria mișcării muncitorești revoluționare. Lenin prețuia mult nivelul de conștiință, energia și coeziunea muncitorilor ruși, care creaseră cu mijloacele lor un ziar bolșevic legal de masă. „Fondarea unui cotidian muncitoresc — scria Lenin în articolul „Bilanțul unei activități de o jumătate de an” — este, putem spune fără exagerare, o realizare istorică a muncitorilor din Petersburg” (pag. 442). Muncitorii țineau neșpus de mult la ziarul „Pravda”. Ei vedeau în „Pravda” ziarul lor, apărătorul intereselor lor și erau hotărâți să-l sprijine în totul.

Lenin îndruma zi de zi activitatea ziarului; el întreținea o corespondență permanentă cu redacția, arăta lipsurile ziarului, dădea indicații concrete cu privire la îmbunătățirea activității sale, se străduia ca el să fie scris într-un spirit revoluționar combativ. El a grupat în jurul „Pravdei” pe cei mai buni publiciști ai partidului. Lenin insista mereu ca ziarul să fie difuzat la timp în rîndurile muncitorilor. Pentru a fi mai aproape de Rusia, pentru a îndruma activitatea organizațiilor de partid și pentru a conduce ziarul, Lenin s-a mutat pe la mijlocul lunii iunie 1912 din Paris la Cracovia. De aici el trimitea aproape zilnic articole la „Pravda”. Articolele sale, scrise simplu și clar, evidențiau esența învățăturii lui Marx, arătau rolul teoriei marxiste, explicau importanța organizării și coeziunii clasei muncitoare pentru succesul luptei ei. Ele însuflețeau încrederea în victoria revoluției viitoare, educau zeci de mii de muncitori în spiritul internaționalismului proletar.

Sub conducerea lui Lenin, ziarul „Pravda” ducea o luptă hotărâtă împotriva oportuniștilor, demasca rolul lor trădător în mișcarea muncitorească. Ziarul se situa în centrul luptei pentru adevărata unitate a clasei muncitoare, pentru refacerea unui partid proletar de masă, pentru pregătirea multilaterală a revoluției. Lenin purta în

coloanele ziarului muncitoresc o intensă luptă principială pentru puritatea ideilor partidului bolșevic. „Unitatea este un lucru mareț și o lozincă măreață! — scria el. — Însă cauza muncitorească are nevoie de *unitatea marxiștilor*, și nu de unitatea marxiștilor cu cei care sînt adversarii marxismului și care îl denaturează” (Opere, vol. 20, Editura politică, 1959, pag. 227). Ziarul „Pravda” era stegarul ideilor marxism-leninismului; el reprezenta o armă ideologică ascuțită în lupta pentru unitatea rîndurilor partidului bolșevic de masă. Ziarul continua și dezvoltarea tradițiilor de luptă ale presei de partid elaborate de Lenin în perioada „Iskrei”, situîndu-se în centrul luptei pentru partinitate.

Atribuind o deosebită importanță propagandei prin intermediul cuvîntului tipărit, Lenin învăța partidul să prețuiască mult presa muncitorească, urmărea cu atenție dezvoltarea ei, întărirea prestigiului presei în rîndurile muncitorilor, stabilirea de legături strînse între ziarele bolșevice și masele largi de muncitori. El arăta că presa este chemată să joace un rol uriaș în organizarea și mobilizarea maselor, în educația comunistă a poporului. „Pravda” a educat o întreagă generație de muncitori revoluționari, care au jucat rolul hotărîtor în pregătirea și îndeplinirea Marii Revoluții Socialiste din Octombrie. Tradițiile „Pravdei” s-au dezvoltat în noile condiții istorice, în condițiile conseruirii socialismului și comunismului. Ele constituie un exemplu pentru întreaga presă progresistă, comunistă, revoluționară de pe glob.

Un loc important în volumul de față ocupă articolele lui Lenin privind campania electorală pentru Duma a IV-a de stat. În lucrările „Campania electorală pentru Duma a IV-a de stat”, „Problemele principale ale campaniei electorale”, „Platforma electorală a P.M.S.D.R.”, „Campania electorală în alegerile pentru Duma a IV-a și sarcinile social-democrației revoluționare” și „Însemnătatea alegerilor la Petersburg”, Lenin a precizat tactica partidului în campania electorală, a subliniat necesitatea de a acționa în alegeri independent, sub lozincile revoluționare, formulate de Conferința de la Praga.

În cursul campaniei electorale, bolșevicii au intensificat lupta împotriva oportuniștilor care încercau să revizuiască teoria și tactica marxistă, „să ciuntească“ programul partidului. Caracterizând revizionismul din acea perioadă „ca o renegare lașă, ascunsă, pentru a cărei justificare sînt invocate adeseori considerente «practice» și, mai ales, aparent practice“ (volumul de față, pag. 74), Lenin arăta că bolșevicii trebuie să folosească campania electorală pentru a-i demasca pe revizionști și a apăra bazele teoretice ale marxismului revoluționar.

Lenin atribuia o deosebită importanță aplicării juste, în cadrul campaniei electorale, a tacticii „blocului de stînga“, a tacticii acordurilor temporare cu trudovicii, cu eserii și cu „socialiștii-populiști“, tactică formulată și aplicată de bolșevici în perioada campaniilor electorale pentru Dumele de stat. Prin aplicarea tacticii „blocului de stînga“, bolșevicii urmăreau să smulgă elementele democratice de la sate și de la orașe de sub influența burgheziei liberale. „Problema blocului de stînga — scria Lenin — este o problemă principială, interesantă și importantă... «A sili» masa democratică cea mai numeroasă din țară (țărănimea și păturile micii burghezii neagricole înrudite cu ea) «să facă alegerea între cadeți și marxiști», a aplica linia «acțiunilor comune» ale muncitorilor și ale democrației țărănești atît împotriva vechiului regim, cît și împotriva burgheziei liberale contrarevoluționare care oscilează — iată în ce constă baza și esența tacticii «blocului de stînga»“ (pag. 93).

Susținînd ideea „blocului de stînga“ împotriva atacurilor lichidatorilor, Lenin pornea de la o serie de indicații ale lui Marx și Engels, care, în activitatea lor revoluționară, au aplicat în repetate rînduri tactica acordurilor temporare și au încheiat blocuri cu democrația mic-burgheză în vederea unor acțiuni comune împotriva reacțiunii. Lenin considera negarea tacticii „blocului de stînga“ de către lichidatori drept o trădare a cauzei democrației. El arăta că tactica „blocului de stînga“ este obligatorie pentru orice partid muncitoresc în orice mișcare burghezodemocratică, că toate succesele mișcărilor democratice, de eliberare au fost întotdeauna legate de aplicarea justă a

tacticii „blocului de stînga“. Această tactică a bolșevicilor are o mare însemnătate internațională. Ea îndrumază partidele comuniste și muncitorești să aplice cu pricepere tactica acordurilor principiale cu alte partide și organizații în interesul întăririi pozițiilor clasei muncitoare, în interesul unirii tuturor forțelor progresiste în lupta pentru democrație și socialism.

Bolșevicii considerau că sarcina principală a partidului în alegeri, precum și a viitoarei fracțiuni în Dumă o constituie propaganda socialistă și organizarea clasei muncitoare. Partidul nostru, arăta Lenin, participă la alegerile pentru Dumă nu pentru a se juca acolo „de-a reformele“, ci pentru a chema de la tribuna Dumei masele la luptă, pentru a explica învățătura socialismului, pentru a dezvălui orice înșelătorie a guvernului și a liberalilor, pentru a demasca prejudecățile monarhiste ale păturilor înapoiate ale poporului și rădăcinile de clasă ale partidelor burgheze, pentru a pregăti o armată de luptători conștienți ai noii revoluții ruse.

Lenin acorda o deosebită atenție explicării esenței diferitelor partide politice care participau la campania electorală. În articolele „Campania electorală pentru Duma a IV-a de stat“, „Trudovicii și democrația muncitorească“, „Partidele politice în decursul celor 5 ani de existență a Dumei a III-a“, „Partidele politice din Rusia“ etc., Lenin caracterizează partidele politice, demască partidele de dreapta ale ultrareacționarilor și octombriștilor, scoate în evidență caracterul contrarevoluționar al principalului partid al burgheziei liberale ruse, partidul cadet, care ducea un joc fățarnic de-a opoziția. Arătînd esența mic-burgheză a partidelor narodnice — eserii, trudovicii, „socialiștii-populiști“ — și oscilările lor între clasa muncitoare și burghezia liberală, Lenin trasează sarcina de a smulge pe democrații mic-burghezi de sub influența liberalilor, de a uni lagărul democrației atît împotriva celor de dreapta cît și împotriva cadeților.

Partidul bolșevic a folosit campania electorală pentru Duma a IV-a în scopul intensificării activității revoluționare în rîndul maselor. În condițiile grele ale țarismului,

bolșevicii duceau zi de zi munca grea de strângere a forțelor revoluției.

Lenin urmărea cu atenție succesele mișcării revoluționare internaționale. Salutând revoluția din China, el arăta în articolul „Democrația și narodnicismul în China” calea istoricește inevitabilă de dezvoltare a revoluției chineze. Poporul chinez, scria Lenin, „știe nu numai să-și deplîngă sclavia seculară, nu numai să viseze la libertate și egalitate, ci să și lupte împotriva asupritorilor de veacuri ai Chinei” (pag. 417). Subliniind caracterul utopic și eronat al unor concepții ale democratului revoluționar Sun Iat-sen, conducătorul mișcării de eliberare națională din China, Lenin prețuia totodată democratismul său republican sincer și combativ, simpatia fierbinte pentru oamenii muncii și pentru cei exploatați, credința în dreptatea și în forța lor. El și-a exprimat convingerea că nici o putere din lume nu va putea înfrînge democratismul eroic al maselor populare din China.

Analizînd problema raportului dintre forțele motrice ale revoluțiilor burghezo-democratice din Asia, Lenin a arătat că cea mai importantă forță în opera de cucerire și de apărare a independenței naționale, în înlăptuirea unor profunde transformări democratice este alianța dintre clasa muncitoare și țărănime. Totodată, el releva că burghezia națională, care, în ciuda instabilității sale și a capacității sale de a trăda, poate acționa în cadrul lagărului democrației pentru eliberarea țării de sub jugul colonialismului, are și ea de jucat un anumit rol. Această indicație a lui Lenin are o mare însemnătate în condițiile actuale, cînd burghezia națională din țările coloniale și dependente nelegată de cercurile imperialiste este obiectiv interesată în înlăptuirea sarcinilor fundamentale ale revoluției anti-feudale și antiimperialiste, și de aceea își păstrează capacitatea de a participa la lupta revoluționară împotriva imperialismului și feudalismului.

Poporul chinez, trezit de revoluția rusă, s-a situat în primele rînduri ale mișcării democratice din Asia. Revoluția populară, care a biruit în China după cel de-al doilea război mondial, a dat o lovitură zdrobitoare pozițiilor imperialismului în Asia, a generat un nou și puternic avînt

al mișcării de eliberare națională și a exercitat o influență uriașă mai cu seamă asupra popoarelor din Asia, Africa și America Latină.

Volumul cuprinde remarcabilul articol al lui Lenin „În memoria lui Herțen“, articol de mare însemnătate teoretică și istorică. Aici Lenin distinge trei perioade în istoria mișcării de eliberare din Rusia. Prima generație care a acționat în revoluția rusă, scrie el, sînt nobilii și moșierii, decembriștii și Herțen. „Cercul acestor revoluționari este restrîns. Ei sînt foarte departe de popor. Dar opera lor nu s-a irosit în zadar. Decembriștii l-au trezit pe Herțen, iar Herțen a desfășurat o agitație revoluționară“, care a fost preluată, extinsă și întărită de revoluționarii-raznocinți, începînd cu Cernîșevski și terminînd cu eroii din organizația „Narodnaia volemă“. Aceștia le-a urmat proletariatul, singura clasă revoluționară pînă la capăt, care s-a situat în fruntea maselor și a ridicat pentru întîia oară la luptă revoluționară deschisă milioane de țărani.

Lenin îl caracterizează pe Herțen drept unul dintre primii democrați revoluționari ruși „care a jucat un mare rol în pregătirea revoluției ruse“. El îl consideră un gînditor remarcabil care „s-a apropiat direct de materialismul dialectic, oprindu-se în fața materialismului istoric“. Lenin a apreciat în mod deosebit activitatea publicistică și editorială a lui Herțen, care a înființat la Londra o tipografie rusă și a creat presa rusă liberă în străinătate.

Criticînd caracterul greșit și utopic al ideilor socialiste ale lui Herțen, Lenin scria că, în condițiile Rusiei iobăgiste din prima jumătate a secolului al XIX-lea, Herțen nu putea să vadă clasa muncitoare, nu putea înțelege rolul ei istoric. Totuși, către sfîrșitul vieții, el „și-a îndreptat privirile... spre *Internațională*, spre Internaționala pe care o conducea Marx“.

★

★ ★

În volumul de față se publică „Propunerea cu privire la statutul Organizației din străinătate“, prezentată la consfătuirea de la Paris a grupurilor bolșevice din străi-

nătate ; această lucrare este inclusă pentru prima oară în Opere.

Secțiunea „Materiale pregătitoare“ cuprinde numeroase documente ale lui Lenin legate de pregătirea și desfășurarea Conferinței a VI-a generale (de la Praga) a P.M.S.D.R. Printre aceste documente figurează : „Tezele raportului cu privire la situația din partid pentru consfătuirea grupurilor bolșevice din străinătate“, „Conspectul raportului despre situația politică“ (care se publică pentru prima oară), observații în legătură cu proiectul de rezoluție „Cu privire la Comisia de organizare din Rusia pentru convocarea conferinței“, „Conspectul cuvântării cu privire la constituirea conferinței“, „Proiect de modificări în statutul de organizare a partidului“, observații în legătură cu proiectul de rezoluție „Cu privire la caracterul și la formele organizatorice ale muncii de partid“ și materiale privind rezoluția în legătură cu „campania de petiții“.

Aceste documente, alături de materialele de bază din volum, caracterizează în mod pregnant munca uriașă depusă de Lenin pentru pregătirea conferinței, rolul său conducător în ținerea conferinței, lupta intransigentă și neobosită pentru refacerea și întărirea partidului proletar de tip nou. Ele prezintă un interes deosebit pentru studierea lucrărilor conferinței.

De asemenea se publică pentru prima oară în Opere planul referatului „Avântul revoluționar al proletariatului rus“, al cărui conținut este identic cu tezele fundamentale ale articolului „Avântul revoluționar“.

*Institutul de marxism-leninism
de pe lângă C. C. al P. C. U. S.*

DEZNODĂMÎNTUL CRIZEI DIN PARTID

Cu doi ani în urmă, în paginile publicațiilor social-democrate s-a vorbit mult despre „criza de unificare“ din partid *. Destrămarea caracteristică perioadei contrarevoluționare a dus la noi regrupări și sciziuni, la o nouă intensificare a luptei în străinătate, și grava situație internă din partidul muncitoresc social-democrat a demoralizat multe persoane sceptice sau cu nervii slabi. Acum, o dată cu înființarea Comisiei de organizare din Rusia (C.O.R.)¹, va surveni în mod evident, dacă nu sfârșitul crizei, în orice caz o nouă și hotărâtoare cotitură spre mai bine în dezvoltarea partidului. De aceea considerăm nimerit să încercăm a arunca o privire generală asupra etapei parcurse în evoluția internă a partidului și asupra perspectivelor de viitor.

După revoluție a rămas un P.M.S.D.R. format din trei organizații social-democrate naționale, autonome, separate și două fracțiuni ruse în sensul restrâns al cuvântului. Aceste fracțiuni au rădăcini adânci în tendințele de dezvoltare ale proletariatului, în condițiile lui de viață din perioada actuală a revoluției burgheze, după cum ne-a dovedit-o experiența anilor 1905, 1906 și 1907, ani atât de remarcabili prin bogăția lor de evenimente. Contrarevoluția ne-a îmbrâncit iarăși de pe muntele pe care reușisem să ne urcăm destul de sus și ne-am rostogolit la vale.

* Vezi V. I. Lenin, Opere complete, vol. 19, Editura politică, 1963, ediția a doua, pag. 268—324. — Nota red.

Proletariatul a fost silit să-și refacă rîndurile și să-și strîngă din nou forțele în ambianța spînzurătorilor lui Stolîpin și a ieremiadelor vehiste.

Noile condiții au dus la o nouă grupare a tendințelor în cadrul partidului social-democrat. Din cele două fracțiuni nou formate au început să se desprindă, sub apăsarea vremurilor de restriște, elementele social-democrate cele mai puțin statornice, tot felul de *tovarăși de drum burghezi* ai proletariatului. Două curenți au constituit expresia cea mai pregnantă a acestei *părăsiri* a social-democrației : lichidatorismul și otzovismul². Tot ele au generat, ca o consecință inevitabilă, tendința de apropiere a nucleelor principale ale celor două fracțiuni, care rămăseseră credincioase marxismului. Aceasta a fost starea de lucruri care a dus la plenara din ianuarie 1910 — punctul de plecare al plusurilor și minusurilor, al înaintărilor și retragerilor șovăielnice în evoluția ulterioară a partidului social-democrat³.

Mulți nu înțeleg nici pînă astăzi prea bine meritul ideologic incontestabil al operei săvîrșite de plenară și nici marea greșeală „împăciuitoare” comisă de ea. Iar cine n-a înțeles toate acestea nu poate înțelege absolut nimic nici din actuala situație a partidului. De aceea trebuie să revenim iarăși și iarăși asupra clarificării punctului de plecare al actualei crize.

Dăm mai jos un citat dintr-un articol al unui „împăciuitoare”, scris chiar în preajma plenarei și publicat imediat după încheierea lucrărilor ei, care poate contribui la această clarificare mai mult decît lungi raționamente sau citate din „documente” mai directe și mai numeroase. Iată ce scria tov. Ionov, bundist și în același timp unul dintre principalii exponenți ai „împăciuitoarismului” dominant la plenară, în articolul : „Este posibilă unificarea partidului?”, publicat în „Diskussionnii Listok”⁴ nr. 1 (19 martie 1910 ; la pag. 6 există o mențiune a redacției : „articolul a fost scris înainte de plenară”) :

„Oricît de dăunătoare pentru partid ar fi otzovismul și lichidatorismul ca atare, pe cît se pare ele exercită totuși o indiscutabilă influență benefică asupra fracțiunilor. Există în patologie două feluri de abcese : maligne și benigne. Abcesul benign este considerat

o boală folositoare organismului. În procesul de colectare, el atrage tot felul de elemente nocive existente în organism, contribuind astfel la însănătoșirea lui. Cred că un rol asemănător a jucat lichidatorismul față de menșevism și otzovism-ultimatismul față de bolșevism“.

Iată aprecierea făcută de un „împăciuatorist“ pe vremea plenarei, apreciere care redă *exact* psihologia și ideile împăciuatorismului ieșit triumfător la plenară. Ideea principală din citatul de mai sus este justă, de o mie de ori justă, și, tocmai pentru că ea este justă, bolșevicii (care încă înainte de plenară au desfășurat o luptă intensă atât împotriva lichidatorismului cât și împotriva otzovismului) *nu s-au putut* desolidariza de împăciuatoriști la plenară. Nu au putut pentru că, în ceea ce privește ideea fundamentală, a existat unitate de vederi ; divergențele priveau numai forma de aplicare a ei ; forma va fi subordonată conținutului — și-au zis bolșevicii și s-a dovedit că ei au avut dreptate, deși această „adaptare a formei la conținut“ a luat partidului, aproape „fără rost“, *doi ani* de viață din cauza greșelii comise de împăciuatoriști.

Care a fost greșeala ? Aceea că, în loc de a legaliza numai și numai curente care se purifică (și numai în măsura în care ele se purifică) de „abcese“, împăciuatoriștii au legalizat fără discernământ toate curente pe baza unei simple promisiuni de a se purifica. Și vperedisti⁵, și goloșiștii, și Troțki „au semnat“ rezoluția împotriva otzovismului și lichidatorismului — prin urmare au promis „să se purifice“ — și cu asta basta ! Împăciuatoriștii „au dat crezare“ promisiunii acestora și au făcut ca partidul să se încurce cu grupulețe *nepartinice*, cu „abcese“, după propria lor expresie. A fost o atitudine puerilă sub aspectul politicii practice și o lipsă de fermitate ideologică, lipsă de principialitate, intrigărie sub un aspect mai profund : într-adevăr, cine era serios convins că lichidatorismul și otzovism-ultimatismul sînt abcese nu putea să nu înțeleagă că abcesele, în procesul de colectare, trebuie să *extragă* din organism elementele nocive, să le elimine și nu ar fi contribuit la intoxicarea organismului prin încercarea de a împinge în el substanțele toxice pe care le conține „abcesul“.

Primul an scurs după plenară a demascat în practică lipsa de principialitate a împăciuitoriștilor. De fapt, în tot cursul acestui an, munca de partid (purificarea, combaterea abceselor) a fost dusă de bolșevici și de plehanoviști. Acest lucru îl dovedește și „Soțial-Demokrat“⁶, și „Raboceaia Gazeta“⁷ (după alungarea de către Troțki a reprezentantului C.C.). O serie de publicații legale din 1910⁸, cunoscute de toată lumea, confirmă și ele acest lucru. Aici nu sînt vorbe, ci fapte : munca în comun în cadrul organelor conducătoare ale partidului.

În cursul acestui an (1910), și golosiștii, și „vperedištii“, și Troțki s-au îndepărtat de fapt de partid, apropiindu-se tocmai de lichidatorism și de otzovism-ultimatism. „Abcesele benigne“ au rămas abcese cu fenomene maligne, în măsura în care „elementele nocive“ nu erau eliminate de ele din organismul partidului, ci continuau să-l intoxice, menținîndu-l într-o stare morbidă și făcîndu-l incapabil de muncă de partid. Această muncă de partid a fost desfășurată (în publicații accesibile tuturor) de bolșevici și de plehanoviști, în *poftida* rezoluțiilor „împăciuitoariste“ și a colegiilor create de plenară, *împotriva* golosiștilor și vperedištilor, și nu împreună cu ei (căci nu se putea lucra împreună cu lichidatorii și otzoviștii-ultimatiști).

Dar munca în Rusia ? În răstimp de un an, C.C. nu s-a întrunit niciodată ! De ce ? Pentru că membrii C.C. din Rusia (împăciuitoariștii, care au binemeritat sărutul dat de „Glasul lichidatorilor“^{*}), i-au tot „invitat“ fără nici un rezultat pe lichidatori timp de un an, un an și trei luni ! Din păcate, bunii noștri împăciuitoariști nu au prevăzut la plenară crearea unei instituții de „aducere cu forța“ la C.C. S-a ajuns la situația absurdă, rușinoasă pentru partid pe care au prezis-o bolșevicii la plenară atunci cînd au combătut credulitatea și naivitatea împăciuitoariștilor : munca în Rusia stagnează, partidul este încătușat, iar din paginile revistelor „Nașa Zarea“⁹ și „Vpered“ se revarsă un respingător șuvoi de atacuri liberale și anarhiste împotriva partidului ! Mihail, Roman și Iuri, pe de o parte, otzoviștii și ziditorii de Dumnezeu¹⁰, pe de

* Denumire ironică dată de Lenin ziarului „Golos Soțial-Demokrata“ („Glasul social-democratului“). — *Nota trad.*

altă parte, depun toate eforturile pentru a *submina* activitatea social-democrată, iar membrii împăciuitoriști ai C.C. îi „invită“ pe lichidatori și-i tot „așteaptă“ să vină !

În „Preavizul“ lor din 5 decembrie 1910, bolșevicii au declarat deschis și formal că denunță acordul încheiat cu toate celelalte fracțiuni. Subminarea „păcii“ încheiate la plenară, subminarea ei de către „Golos“¹¹, „Vpered“ și Troțki a devenit un fapt definitiv recunoscut.

S-a pierdut aproape o jumătate de an (pînă în iunie 1911) cu încercările de a convoca o plenară în străinătate, deși în acord era prevăzută întrunirea ei în termen de cel mult trei luni. Lichidatorii (golosiștii-bundiștii-Șvarț) au torpilat și plenara din străinătate. Atunci blocul celor trei grupuri — bolșevicii, polonezii și „împăciuitoriștii“ — face o ultimă încercare de a salva situația prin convocarea unei conferințe, prin crearea unei comisii de organizare în Rusia. Bolșevicii continuă să rămîină în minoritate : din ianuarie 1910 pînă în iunie 1911 precumpănesc lichidatorii (în B.S.C.C.¹² golosiștii, un bundist și Șvarț ; în Rusia „împăciuitoriștii“ care-i tot „invită“ pe lichidatori) ; din iunie 1911 pînă la 1 noiembrie 1911 (termen stabilit de comisia de arbitri formată din deținători)¹³ precumpănesc împăciuitoriștii, de partea cărora au trecut polonezii.

Problema s-a pus astfel : atît banii cît și trimiterea de agenți se află în mîinile lui Tyszka și Mark (liderul împăciuitoriștilor de la Paris) ; bolșevicilor li se asigură un singur lucru : se acceptă ca ei să fie trimiși la muncă. Divergențele generate de plenară s-au redus la ultimul punct, care nu putea fi trecut cu vederea : să se desfășoare din plin munca fără „a aștepta“ pe nimeni, fără „a invita“ pe nimeni (cine poate și vrea să desfășoare o activitate social-democrată nu are nevoie de invitații !), sau să se continue negocierile și tocmeala cu Troțki, cu grupul „Vpered“ etc. Bolșevicii au ales prima cale, declarînd în mod clar și deschis acest lucru încă de la consfătuirea de la Paris a membrilor Comitetului Central¹⁴. Tyszka & Co. au ales (și au impus Comisiei tehnice și Comisiei de organizare din străinătate¹⁵) cea de-a doua cale, care în mod obiectiv se reducea, — după cum s-a arătat amănunțit în

foiletonul din „Soțial-Demokrat“ nr. 24 *, la o inutilă și lamentabilă intrigărie.

Rezultatul îl poate vedea acum oricine. La 1 noiembrie *Comisia de organizare din Rusia* era deja formată. În mod practic ea a fost creată de bolșevici și de menșevicii-partiți¹⁶ din Rusia. „Alianța celor două fracțiuni puternice“ (puternice prin trăinicia lor ideologică, prin munca lor de purificare de „abcese“), împotriva căreia s-au ridicat cu atîta furie la plenară și după aceea oamenii slabi de minte (vezi „Golos“, „Vpered“, „Otkliki Bunda“¹⁷, „Pravda“¹⁸ etc.), s-a dovedit o realitate. Într-o serie de organizații social-democrate înaintate pentru Rusia anilor 1910 și 1911, organizații model cum e organizația din Baku și cea de la Kiev¹⁹, această alianță, spre marea satisfacție a bolșevicilor, s-a transformat aproape într-o fuziune completă, într-un organism unic și indisolubil al social-democrațiilor partinici.

Lamentările cu privire la dizolvarea „tuturor“ fracțiunilor s-au dovedit a fi, după cum o arată experiența acestor doi ani, o vorbărie goală a unor oameni slabi de minte care s-au lăsat prostiți de d-nii Potresovi și de d-nii otzoviști. „Alianța celor două fracțiuni puternice“ și-a îndeplinit menirea și, prin colectivele înaintate de care am vorbit mai sus, s-a apropiat nemijlocit de o fuziune totală într-un partid unic. Șovăielile menșevicilor-partiți din străinătate nu mai pot schimba cu nimic acest fapt împlinit.

Mulțor sceptici sau diletanți din rîndurile social-democrației care nu vor să înțeleagă dificultatea acestei sarcini, cei doi ani de după plenară li se par ani de intrigi meschine, dezolante și inutile, ani de destrămare; ei au fost însă ani în care partidul social-democrat a fost scos din mlaștina șovăielilor lichidatoriste și otzoviste și îndreptat pe drumul cel bun. Anul 1910 a fost un an de muncă în comun a bolșevicilor și menșevicilor-partiți în toate organele conducătoare (oficiale și neoficiale, legale și ilegale) ale partidului: a fost primul pas întreprins de „alianța celor două fracțiuni puternice“, un pas în direcția pregătirii

* Vezi V. I. Lenin, Opere complete, vol. 20, Editura politică, 1963, ediția a doua, pag. 346—368. — Nota red.

ideologice, a strângerii forțelor sub un singur steag, anti-lichidatorist și antițozovist. În 1911 a fost făcut un al doilea pas : crearea Comisiei de organizare din Rusia. Faptul că la prima ei ședință a prezidat un menșevic-partiet este semnificativ : cel de-al doilea pas — crearea în Rusia a unui centru care desfășoară o activitate practică — a fost și el făcut. Locomotiva a fost ridicată și pusă pe șine.

Pentru prima dată după *patru* ani de destrămare și disensiuni s-a întrunit — în ciuda unor persecuții nemai-întâlnite din partea poliției, în ciuda nemaipomenitelor „piedici“ puse de golosiști, vperedišti, împăciuitoriști, polonezi și tutti quanti — centrul social-democrat din Rusia. A apărut, pentru prima oară în Rusia, un apel adresat partidului de către acest centru²⁰. Pentru prima oară munca de refacere a organizațiilor locale ilegale a cuprins metodic și integral (în numai trei luni, din iulie pînă în octombrie 1911) ambele capitale, regiunea Volgăi, Uralul, Caucazul, Kievul, Ekaterinoslavul, Rostovul, Nikolaevul, deoarece Comisia de organizare din Rusia s-a întrunit *după ce* membrii ei au vizitat toate aceste localități, iar prima ei adunare a avut loc *concomitent* cu refacerea Comitetului din Petersburg și organizarea de către acesta a o serie de mitinguri muncitorești, concomitent cu adoptarea unor rezoluții în favoarea partidului de către raioanele din Moscova etc.

Ar fi, desigur, o naivitate de neiertat să ne lăsăm cuprinși de un optimism nejustificat ; mai avem încă de luptat cu greutăți imense ; după publicarea în Rusia a primului apel al centrului social-democrat, prigoana polițienească s-a înzecat ; există toate temeiurile să ne așteptăm la îndelungate luni de dificultăți, la noi arestări și noi întreruperi în muncă. Principalul s-a făcut însă ; steagul a fost ridicat ; cercurile muncitorești din întreaga Rusie se strîng în jurul lui și acum nici un atac al contrarevoluției nu-l mai poate doborî !

Cum au răspuns însă la acest uriaș pas înainte în munca noastră din Rusia Tyszka și Leder și „împăciuitoriștii“ din

străinătate? Printr-o ultimă izbucnire de intrigărie meschină: „procesul de colectare a abcesului“, prezis pe un ton atît de profetic, în ajunul plenarei, de către Ionov, este neplăcut de bună seamă. Dar cine nu pricepe că acest proces supărător *însănătoșește* social-democrația să nu se apuce de muncă revoluționară! Comisia tehnică și Comisia de organizare din străinătate refuză să se supună Comisiei de organizare din Rusia. — Bolșevicii, firește, se desolidarizează cu dispreț de intriganții din străinătate. — Atunci încep oscilările: la începutul lunii noiembrie, rămașițele Comisiei de organizare din străinătate (doi polonezi și un împăciuatorist) au primit raportul cu privire la convocarea Comisiei de organizare din Rusia. Acest raport conține o expunere atît de cuprinzătoare a întregii munci, încît adversarii bolșevicilor, împăciuatoriștii atît de lăudați de „Golos“ sînt *nevoiți* să recunoască Comisia de organizare din Rusia. — Comisia de organizare din străinătate adoptă, la 13 noiembrie 1911, rezoluția: „ne vom călăuzi după hotărîrile C.O.R.“ Din sumele aflate la dispoziția C.O.S., $\frac{4}{5}$ sînt vărsate în casa C.O.R., prin urmare nici polonezii și nici împăciuatoriștii *nu* pot pune la îndoială seriozitatea cu care a fost organizată întreaga muncă.

Cu toate acestea, doar la cîteva zile după aceea, Comisia tehnică și Comisia de organizare din străinătate refuză iarăși să se supună Comisiei de organizare din Rusia!! Cum trebuie înțeles acest joc?

Redacția Organului Central se află în posesia unui document ²¹ care va fi prezentat conferinței și din care rezultă că Tyszka face agitație în favoarea neparticipării la Comisia de organizare din Rusia, a neparticipării la conferință.

Se poate oare imagina o intrigărie mai josnică? Comisia tehnică și Comisia de organizare din străinătate s-au oferit să dea ajutor la convocarea conferinței și la crearea Comisiei de organizare în Rusia, s-au lăudat că vor invita pe „toți“ și n-au invitat pe nimeni (deși, fiind în majoritate, aveau tot dreptul să invite și să pună orice condiții), nu au găsit alți activiști afară de bolșevici și de menșevicii-partiții, au suferit o înfrîngere totală pe arena pe

care și-au ales-o ei înșiși și au decăzut pînă într-atît, încît au început să pună „piedici“ aceleiași C.O.R. căreia îi vărsaseră de bunăvoie, ca unui centru cu drepturi depline, $\frac{4}{5}$ din fondurile pentru conferință !!

Da, abcesul e un lucru neplăcut, mai ales „în procesul de colectare“. De ce acestor teoreticieni ai alianței tuturor grupulețelor din străinătate nu le-a rămas altceva decît intrigăria s-a arătat deja în nr. 24 al O.C. Acum muncitorilor social-democrați din Rusia nu le va fi greu să aleagă : sau să-și apere Comisia lor de organizare din Rusia și conferința lor, sau să permită lui Tyszka, Leder & Co. să împiedice, prin tot felul de intrigi, ținerea conferinței lor. Intriganții au pierdut partida, asta-i realitatea ; Tyszka și Leder sînt de pe acum stigmatizați de istoria P.M.S.D.R. ; ei nu vor reuși să împiedice ținerea conferinței, să torpileze C.O.R.

Dar lichidatorii ? Timp de un an și jumătate, din ianuarie 1910 și pînă în iunie 1911, cît au avut majoritatea în B.S.C.C. și „prieteni“ credincioși în împăciuitoariștii din Biroul din Rusia al C.C.²², ei nu au făcut nimic, dar absolut nimic, pentru activitatea din Rusia ! Cît timp au avut ei majoritatea, munca a stagnat. Atunci însă cînd bolșevicii au distrus B.S.C.C. lichidatorist și au inițiat convocarea conferinței, au început și lichidatorii să se miște. Și e interesant să vedem în ce constă această „mișcare“, care-i caracterizează de minune. Bundiștii, care au slujit dintotdeauna cu nedezmînită credință pe lichidatori, au încercat de curînd să profite de „vremurile de restriște“ de acum (la letoni, de pildă, deznodămîntul luptei dintre cele două curente — lichidatorist și partinic — nu s-a precizat încă), au făcut rost de un caucazian și toată ceata a plecat în orașul Z. ca să obțină cîu orice preț semnarea rezoluțiilor întocmite de Troțki și Dan la Café Bubenbergh (Berna, august 1911)²³. Ei n-au reușit însă să dea de organizația conducătoare letonă, nu au obținut nici o semnătură și nu au putut tipări hîrtii cu antetul răsunător : „Comisia de organizare a celor mai puternice trei organizații“. Așa s-au petrecut lucrurile *.

* În afară de Imperturbabili bundiști s-au mai grăbit să torpileze rezoluțiile și vperediștii. Din partea acestui grupuleț, — care nu-i otzovist,

E bine ca muncitorii ruși să știe și ei cum încearcă bundiștii să torpileze C.O.R. în Rusia! Gîndiți-vă numai: în timp ce activiștii care pregătesc conferința cutureieră Uralul și Regiunea Volgăi, vizitează Petersburgul, Moscova, Kievul, Ekaterinoslavul, Rostovul, Tiflisul, Bakuul, bundiștii „fac rost“ de un „caucazian“ (probabil dintre birocrății păstrători ai „sigiliului“ Comitetului regional Caucaz²⁵ și care au trimis pe Dan și pe Akselrod ca reprezentanți la Conferința P.M.S.D.R. din decembrie 1908!²⁶) și pornesc „să smulgă semnătura“ letonilor. Puțin a lipsit ca această șleahță de intriganți, care slujesc pe lichidatori și sînt absolut străini de orice activitate în Rusia să se constituie efectiv într-o „Comisie de organizare“ a celor „trei organizații“, în care ar urma să figureze doi dintre „preaputernicii“ păstrători ai sigiliului! Sau, poate, domnii bundiști și caucazianul vor comunica partidului pe care anume dintre organizațiile din Rusia le-au vizitat și cînd anume, unde au restabilit ei activitatea și unde au prezentat rapoarte? Să auzim, stimabililor, relatați-ne și nouă!

Dar iscusiții diplomați din străinătate, dîndu-și aere de cunoscători, comentează: „izolarea nu e bună“, „ar trebui să se discute cu Bundul și cu Comitetul regional Caucaz“.

Mari farsori! —

Toți cei care încă mai șovăie, deplîngînd „izolarea“ bolșevicilor, să învețe meditănd asupra sensului acestor doi ani din istoria partidului. Noi însă ne simțim mai bine ca oricînd într-o *astfel* de izolare, după ce am zvrilit din calea noastră colecțiile de nulități din străinătate care se îndeletnicesc cu intrigăria și am ajutat la unirea strînsă a muncitorilor social-democrați din Petersburg, Moscova, Ural, Regiunea Volgăi, Caucaz și Sud!

Cine se plînge de izolare n-a înțeles absolut nimic din importanta muncă ideologică a plenarei și nici din greșeala ei împăciuitoare. La un an și jumătate de la ple-

ferit-a sfîntul! —, un cunoscut otzovist²⁷ „s-a repezit“ pînă la Kiev, Moscova, Nijni, încercînd „să se împace“ cu împăciuitoării, dar s-a în'ors de peste tot fără nici un rezultat. Se vorbește că grupul „Vpered“ dă vina pentru acest insucces pe raul dumnezeu născocit de Lunacearski și că ar fi adoptat în unanimitate hotărîrea de a inventa unul mai bun.

nară a existat o aparentă unitate în străinătate și o completă stagnare a activității social-democrate în Rusia. O jumătate de an sau patru luni de maximă izolare aparentă a bolșevicilor în 1911 a făcut să se urnească din loc, pentru prima oară, activitatea social-democrată din Rusia, să se restabilească, „în sfârșit, centrul social-democrat din Rusia.

Iar cei care nu și-au dat încă seama că „abcesele“ de felul lichidatorismului și otzovismului sînt focare de putrefacție și de mortificare ideologică vor fi acum pe deplin edificați, în această privință, de istoria ciorovăielilor neputincioase și a intrigilor jalnice la care se dedau grupulețele „Golos“ și „Vpered“, antrenînd după sine, în cădere, pe toți cei care au încercat să le apere.

La muncă deci, tovarăși social-democrați partinici ! Scuturați-vă de ultimele ramășițe de legături cu curenteles nesocial-democrate și cu grupulețele care, încălcînd hotărîrile partidului, alimentează asemenea curente. Uniți-vă strîns în jurul Comisiei de organizare din Rusia, ajutați-o să convoace conferința și să întărească activitatea organizațiilor locale. P.M.S.D.R. a trecut printr-o boală grea : criza e pe sfîrșite.

Trăiască partidul nostru unic, revoluționar, ilegal, Partidul muncitoresc social-democrat din Rusia !

„Sozial-D mok at“ nr. 2
din 8 (21) decembrie 1911

Se tipărește după textul
apărut în ziar

DESPRE LOZINCI ȘI DESPRE ORGANIZAREA ACTIVITĂȚII SOCIAL-DEMOCRATE ÎN DUMĂ ȘI ÎN AFARA DUMEI

Interpelarea făcută de fracțiunea social-democrată din Duma a III-a în legătură cu odioasa provocare a ohranei, care a înscenat un proces de trimitere la ocnă a deputaților social-democrați din Duma a II-a²⁷, marchează, pe cât se pare, o anumită cotitură în întreaga noastră activitate de partid, atât în situația democrației în general cât și în starea de spirit a maselor muncitorești.

E, poate, pentru prima oară când de la tribuna Dumei a III-a răsună un protest atât de categoric și de revoluționar, ca ton și conținut, împotriva „stăpînilor de la 3 iunie“, protest sprijinit de întreaga opoziție, inclusiv cea mai moderată, mai vehistă și mai liberal-monarhistă „opoziție a maiestății-sale“, adică de partidul cadet²⁸, și pînă și de „progresiști“²⁹. E, poate, pentru prima oară în perioada de restriște care a început din 1908 când țara vede, simte, își dă seama cum, în legătură cu protestul revoluționar al deputaților proletariatului revoluționar din Duma ultrareacționară, se mișcă masa muncitorilor, încep frământările în cartierele muncitorești din capitală, muncitorii organizează mitinguri (iarăși mitinguri!) la care se rostesc cuvîntări social-democrate revoluționare (mitingurile de la uzina „Putilov“, de la uzina de cabluri etc.), se iscă discuții și circulă zvonuri despre o grevă politică de masă (vezi știrea din Petersburg publicată în numărul din 19 noiembrie al ziarului octombrist „Golos Moskvı“³⁰).

Fără îndoială, în Duma a III-a au avut loc și pînă acum, nu o dată, acțiuni revoluționare ale deputaților social-

democrați: tovarășii noștri din fracțiunea social-democrată și-au îndeplinit de multe ori și admirabil datoria, vorbind limpede, deschis și cu dârzenie, de la tribuna „parlamentului“ ultrareacționar purișkevician, despre falimentul monarhiei, despre republică, despre o a doua revoluție. Este cu atît mai necesar să se sublinieze cu toată tăria acest merit al deputaților social-democrați din Duma a III-a, cu cît se fac din ce în ce mai des auzite mîrșave declarații oportuniste ale pseudosocial-democraților de la „Golos Soțial-Demokrata“ sau de la „Delo Jizni“³¹, care-și arată nemulțumirea față de asemenea manifestări.

Dar o astfel de îmbinare de simptome politice ale unei cotituri, ca: solidarizarea întregii opoziții cu social-democrații, declarația publicată în „Reci“³² — acest ziar liberal-monarhist „cu simțul răspunderii“, „loial“ și laș — cum că există o stare de conflict, frămîntările din rîndurile maselor în legătură cu interpelarea făcută în Dumă, știrile apărute în presa oficială cu privire la „starea de neliniște“ de la sate, — o astfel de îmbinare nu s-a observat încă. După demonstrațiile care au avut loc anul trecut la moartea lui Muromțev și la moartea lui Tolstoi, după grevele din anii 1910—1911, după „istoria“ cu studenții de anul trecut, nu încapе îndoială că fenomenul menționat de noi nu face decît să ne întărească convingerea că prima perioadă a contrarevoluției ruse, perioadă de acalmie totală, de liniște de moarte, de spînzurători și sinucideri, de dezmăț al reacțiunii și de dezmăț al renegărilor de tot felul, în special liberale, această perioadă a luat sfîrșit. În istoria contrarevoluției a început o a doua perioadă, perioadă în care descurajarea totală și, adeseori, spaima „ne bună“ dispar, cînd în păturile cele mai diferite și mai largi se întărește în mod vădit conștiința — sau, dacă nu conștiința, măcar sentimentul — că „așa nu mai merge“, că o „schimbare“ se impune, este necesară, inevitabilă, cînd apare tendința pe jumătate instinctivă, în cele mai multe cazuri încă slab conturată, de a sprijini protestul și lupta.

Se înțelege că am da dovadă de ușurință dacă am supraaprecia importanța acestor simptome și ne-am închipui că ne aflăm într-o perioadă de avînt. O asemenea

situație nu există încă. În contrarevoluție *nu* se mai observă trăsăturile care caracterizează prima ei perioadă, dar contrarevoluția continuă să domine, să se creadă de neclintit. Continuă să rămână la ordinea zilei, ca să folosim cuvintele rezoluției P.M.S.D.R. din decembrie 1908, „o îndelungată muncă de educare, organizare și unire“ a proletariatului³³. Începutul cotiturii ne obligă însă să acordăm o deosebită atenție atitudinii partidului social-democrat față de celelalte partide și sarcinilor imediate ale mișcării muncitorești.

„Opoziția maiestății-sale“, inclusiv cadeții și progresiștii, a făcut un gest care ar putea fi interpretat ca o recunoaștere momentană a hegemoniei social-democraților : urmînd pe deputații muncitorilor, ea a părăsit Duma moșierilor și a octombriștilor, Duma creată de monarhia ultrareacționară-pogromistă a lui Nicolaie Romanov, a părăsit-o pentru perioada manevrelor cinice ale majorității, care se temea ca toată această provocare să nu devină publică.

Ce înseamnă aceasta ? Au încetat oare cadeții să fie un partid contrarevoluționar sau nici n-au fost vreodată un asemenea partid, cum ne asigură social-democrații oportuniști ? Nu cumva trebuie să ne punem drept sarcină „sprijinirea“ cadeților și să ne gîndim la lozinca unei „opoziiții naționale“ ?

Adversarii social-democrației reoluționare au folosit, s-ar putea spune, dintotdeauna metoda ducerii la absurd a concepțiilor ei și a înfățișării, în scopuri polemice, a unei caricaturi de marxism. De pildă, în ultimii ani ai secolului trecut, cînd social-democrația lua naștere în Rusia ca o mișcare de masă, narodnicii caricaturizau marxismul, reducîndu-l la „greivism“. Iar ironia istoriei a făcut să apară și niște caricaturi de marxiști : „economisții“. Onoarea și bunul nume al social-democrației nu puteau fi salvate decît printr-o luptă necruțătoare împotriva „economismului“³⁴. La fel după revoluția din 1905, cînd bolșevismul, ca aplicare a marxismului revoluționar la condițiile specifice ale epocii, a repurtat o importantă victorie în mișcarea muncitorească, victorie pe care acum o recunosc pînă și dușmanii săi, adversarii noștri caricaturizau

bolșevismul, reducându-l la „boicotism“, la „tactica luptei cu orice preț“ etc. Și din nou ironia istoriei a făcut să apară niște caricaturi de bolșevici : „vperedisti“.

Aceste învățăminte ale istoriei trebuie să ne ferească de denaturarea caricaturală a concepțiilor social-democraților revoluționari în ceea ce privește atitudinea față de caderi (vezi, de pildă, „Vpered“ nr. 2). Cadeții sînt indiscutabil un partid contrarevoluționar ; acest lucru îl pot nega numai niște oameni cu totul ignoranți sau de rea-credință, și este fără doar și poate de datoria social-democrației să-l explice pretutindeni, inclusiv de la tribuna Dumei. Dar caderii sînt un partid al *liberalilor* contrarevoluționari, și această natură liberală a lor, după cum s-a subliniat și în rezoluția cu privire la partidele neproletare adoptată la Congresul de la Londra (1907) al P.M.S.D.R.³⁵, ne obligă „să folosim“ situația specifică, conflictele sau fricțiunile specifice generate de această situație, să folosim, de pildă, falsul lor democratism, pentru a propovădui democratismul adevărat, consecvent, fără rezerve.

O dată ce în țara noastră a apărut liberalismul contrarevoluționar, democrația în general și democrația proletară în special nu poate să nu se delimiteze de el ; ea nu trebuie să uite nici un moment hotarul care o desparte de acesta. Dar de aici nu rezultă cîtuși de puțin că putem să confundăm liberalismul contrarevoluționar cu feudalismul contrarevoluționar de pildă, că putem să ignorăm conflictele dintre ele, să le ocolim, să le eludăm. Liberalismul contrarevoluționar, tocmai pentru că este contrarevoluționar, nu va putea juca *niciodată* rolul de hegemon într-o revoluție victorioasă, dar tocmai pentru că este liberalism el va ajunge *inevitabil* la un „conflict“ cu coroana, cu feudalismul, cu burghezia neliberală, reflectînd uneori indirect prin comportarea lui starea de spirit democratică, „de stînga“ din țară sau începutul unui avînt etc.

Să ne amintim de istoria Franței : încă în cursul marii revoluții, liberalismul burghez și-a dat pe față caracterul contrarevoluționar ; în legătură cu aceasta, vezi, de pildă, cartea deosebit de valoroasă a lui Cunow despre publicistica revoluționară din Franța. Și nu numai după marea

revoluție burgheză, dar chiar după revoluția din 1848, când atitudinea contrarevoluționară a liberalilor a dus la împușcarea muncitorilor de către republicani, acești liberali, în ultimii ani ai celui de-al doilea imperiu, 1868—1870, au exprimat prin opoziția lor o schimbare în starea de spirit și începutul unui avînt democratic, revoluționar, republican.

Dacă în prezent cadeții se joacă de-a „alinieră la stînga“, așa cum îi tachinează octombriștii ³⁶, acest joc al lor este un indiciu și un rezultat al faptului că țara „se radicalizează“, că democrația revoluționară se mișcă în pîntecele mamei, pregătindu-se din nou să iasă la lumina zilei. Căci din pîntecele Rusiei Purișkeviciilor și Romanovilor nu se poate să nu se nască o democrație revoluționară !

Ce concluzie practică rezultă de aici ? Concluzia că trebuie să urmărim cu cea mai mare atenție dezvoltarea acestei noi democrații revoluționare. Tocmai pentru că este nouă, pentru că se naște după 1905 și după contrarevoluție și nu înainte de aceasta, ea se va dezvolta, desigur, *într-un chip nou* ; și, pentru ca să știm să ne apropiem de acest nou, să-l înrîurim, să ajutăm la dezvoltarea lui cu succes, nu trebuie să ne mulțumim cu metodele vechi, trebuie să căutăm metode noi, să ne amestecăm în mulțime, să pipăim pulsul vieții, trebuie să ne strecurăm cîteodată nu numai în mulțime, ci chiar și în saloanele liberale.

De pildă, gazetuța d-lui Burțev, „Budușcee“ ³⁷, se aseamănă foarte mult cu un salon liberal ; în coloanele ei este susținută în mod liberal stupida lozincă liberală, octombriștă-cadetă a „revizuirii legii de la 3 iunie“ și se flecărește cu dezinvoltură despre agenți, poliție și provocatori, despre Burțev și despre bombe. Și, totuși, cînd d-l Martov s-a grăbit să pătrundă în acest salon liberal, el putea fi acuzat doar de o pripeală lipsită de tact și nu de o greșală principială *dacă... dacă* nu s-ar fi comportat acolo ca un liberal. Căci atunci cînd un social-democrat vorbește într-un salon liberal, atitudinea lui poate fi justificată și, uneori, chiar aprobată numai dacă vorbește ca un social-democrat. D-l Martov însă a îndrugat în salonul

liberal niște baliverne liberale cu privire la „solidaritatea“ care trebuie stabilită „pentru perioada alegerilor“ „în lupta pentru însăși libertatea alegerilor și a agitației electorale“ („Budușcee“ nr. 5)!!

În noua situație se dezvoltă într-un chip nou o nouă democrație ; nu încapе îndoială că trebuie să învățăm să ne apropiem de ea. Dar trebuie să ne apropiem de ea pentru a susține și a propaga lozincile adevăratei democrații, iar nu pentru a gănguri împreună ca niște liberali. Social-democrația trebuie să propage noii democrații *trei* lozinci, singurele demne de marea noastră cauză, singurele care corespund condițiilor *reale* de cucerire a *libertății* în Rusia ; aceste lozinci sînt : republica, ziua de muncă de 8 ore, confiscarea tuturor pămînturilor moșierești.

Acesta este singurul program just de luptă pe scară națională pentru libertatea Rusiei. Cine nu l-a înțeles nu-i încă democrat. Cine neagă acest program și totuși se pretinde democrat a înțeles cît se poate de bine necesitatea de a înșela poporul pentru a-și înfăptui scopurile anti-democratice (adică contrarevoluționare).

De ce lupta pentru ziua de muncă de 8 ore este o condiție reală de cucerire a libertății în Rusia ? Deoarece experiența arată că libertatea nu este posibilă fără o luptă plină de abnegație a proletariatului, iar o astfel de luptă este indisolubil legată de îmbunătățirea condițiilor de trai ale muncitorilor. Prototipul acestor îmbunătățiri, steagul lor este tocmai ziua de muncă de 8 ore.

De ce lupta pentru confiscarea tuturor pămînturilor moșierești este o condiție reală pentru cucerirea libertății în Rusia ? Pentru că fără măsuri radicale de ajutorare a milioanelor de țărani, aduși la sapă de lemn, condamnați la chinuri și moarte prin înfometare de către alde Purișkevici, Romanov și Markov, orice discuție despre democrație, despre „libertatea poporului“ e absurdă și cu totul falsă. Or, fără confiscarea pămînturilor moșierești în folosul țăranilor, nici vorbă nu poate fi de vreo măsură *serioasă* de ajutorare a țăranului, de vreo hotărîre serioasă de a sfîrși cu Rusia „mujicilor“, adică cu Rusia iobăgistă, și de a făuri o Rusie a agricultorilor liberi, o Rusie burgeză democratică.

De ce lupta pentru republică este o condiție reală pentru cucerirea libertății în Rusia? Pentru că experiența, marea experiență de neuitat a unuia dintre cele mai mărețe decenii din istoria Rusiei — primul deceniu al secolului al XX-lea —, dovedește cu o claritate și o evidență incontestabile că monarhia noastră este *incompatibilă* cu cele mai elementare garanții de libertate politică. Istoria Rusiei, istoria multiseculară a țarismului, a făcut ca la începutul secolului al XX-lea să nu avem și să nu putem avea altă monarhie decît una *ultrareacționară-pogromistă*. În actuala situație socială, în actuala situație de clasă, monarhia rusă nu poate proceda altfel decît organizînd bande de asasini care să tragă de după colț în deputații noștri liberali și democrați sau să dea foc caselor în care se întrunesc democrații. Monarhia rusă nu poate proceda altfel decît răspunzînd la demonstrațiile pentru libertate ale poporului prin organizarea unor detașamente de oameni care iau de picioare pe copiii evrei și-i izbesc cu capul de pietre pînă-i omoară, de oameni care batjocoresc femeile evreice și gruzine și spintecă pe bătrîni.

Prostănacii liberali flecăresc dînd într-una drept exemplu o monarhie constituțională de felul Angliei. Dar dacă într-o țară atît de civilizată cum e Anglia, care nu a cunoscut niciodată jugul mongol și nici asupra birocrăției sau dezmățul clicii militariste, dacă într-o asemenea țară a fost nevoie de decapitarea unui tîlhar încoronat spre a-i învăța pe regi să fie monarhi „constituționali“, în Rusia ar trebui decapitați cel puțin o sută de Romanovi pentru ca succesorii lor să fie dezvățați de organizarea asasinatelor sutelor negre și a pogromurilor contra evreilor.

Dacă social-democrația a învățat ceva din prima revoluție rusă, ea trebuie să facă acum în așa fel ca în nici o cuvîntare, în nici o foaie volantă să nu figureze lozinca: „jos absolutismul!“, care s-a dovedit cu totul insuficientă și extrem de vagă, ci *numai* lozinca: „jos monarhia țaristă, trăiască republica!“.

Să nu ni se spună că lozinca republicii nu corespunde actualului stadiu de dezvoltare politică a muncitorilor și a țăranilor. Cu 10—12 ani în urmă au existat nu numai „narodnici“, care nici nu îndrăzneau măcar să se gîndească

la lozinca „jos absolutismul“, dar s-au găsit chiar și social-democrați — așa-ziii „ekonomiști“ — care au contestat oportunitatea acestei lozinci. În anii 1903—1904 lozinca „jos absolutismul“ a devenit „o răspîndită zicală populară“ ! Nu încapă nici cea mai mică îndoială că o propagandă sistematică și susținută în favoarea republicii va găsi acum în Rusia terenul cel mai propice, deoarece masele cele mai largi, în special cele țărănești, se gîndesc, desigur, cu obidă și îndîrjire la sensul dizolvării celor două Dume, la legătura dintre puterea țaristă ajutată de Duma a III-a³⁸ boierească și ruinarea satului de către alde Markov & Co. În momentul de față nimeni nu poate spune cu precizie cît de repede va crește sămînța aruncată în pămînt, sămînța propagandei în favoarea republicii ; dar nu asta importă ; important este ca însămînțarea să fie făcută cum trebuie, într-un mod într-adevăr democratic.

Analizînd problema lozincilor ce urmează a fi folosite în viitoarea campanie electorală pentru Duma a IV-a și a lozincilor întregii noastre activități din afara Dumei, nu putem să nu ne oprim asupra unei cuvîntări foarte importante, dar cît se poate de greșite, rostite în Duma a III-a de către deputatul social-democrat Kuznețov. La 17 octombrie 1911³⁹, ziua celei de-a șasea aniversări a primei victorii a revoluției ruse, Kuznețov a luat cuvîntul în Dumă în problema proiectului de lege a asigurărilor pentru muncitori. Dreptatea ne cere să recunoaștem că, în general, el a vorbit foarte bine, a apărat cu toată energia interesele proletariatului, a spus adevărul drept în față nu numai majorității ultrareacționare din Dumă, ci și ca-deților. Recunoscînd fără rezerve acest merit al lui Kuznețov, trebuie să arătăm tot atît de deschis și greșeala lui.

„Cred — a spus Kuznețov — că, urmărind cu atenție atît dezbaterele care au avut loc cu prilejul discutării acestor probleme în ansamblu cît și cele care au avut loc cu prilejul discutării prezentului proiect de lege pe articole, muncitorii vor ajunge la concluzia că acum, în momentul actual, lozinca lor imediată trebuie să fie : «Jos Duma de la 3 iunie, trăiască votul universal !». De ce ? Răspund : pentru că interesele clasei muncitoare pot fi just satisfăcute numai dacă și numai atunci cînd clasa muncitoare va trimite în instituția legislativă,

pe baza votului universal, un număr suficient de deputați; numai ei sînt cei care pot rezolva just problemele asigurărilor pentru clasa muncitoare“.

Aici lui Kuznețov i s-a întîmplat o nenorocire de care el, probabil, nu și-a dat seama, dar pe care noi am prezis-o de multă vreme; această nenorocire constă în coincidența greșelilor pe care le comit lichidatorii și otzoviștii.

Lansînd, de la tribuna Dumei, lozinca inspirată de revistele lichidatoriste „Nașa Zarea“ și „Delo Jizni“, Kuznețov nu a observat că prima parte (care-i și cea esențială) a acestei lozinci („jos Duma a III-a“) repetă în *întregime* lozinca lansată fățiș acum trei ani de otzoviști și susținută de atunci, pe furiș și cu fereală, numai de „vperedišti“, care nu sînt altceva decît niște otzoviști lași.

Acum trei ani, „Proletarii“⁴⁰ nr. 38, cu data de 1 (14) noiembrie 1908, scria în legătură cu această lozincă a otzoviștilor :

„În ce condiții ar putea căpăta însemnătate lozinca «jos Duma»? Să presupunem că avem de-a face cu o Dumă liberală, reformatoare, conciliatoare într-o epocă de criză revoluționară deosebit de acută, care este pe punctul de a se transforma într-un război civil direct. E cu totul posibil ca într-un asemenea moment să fie lansată lozinca «jos Duma», adică jos tratativele pașnice cu țarul, jos instituția iluzorie a «păcii», să chemăm la un asalt direct. Să presupunem că, dimpotrivă, avem în fața noastră o Dumă arhireacționară, aleasă pe baza unei legi electorale perimate, și că în țară nu există o criză revoluționară acută; în acest caz, lozinca «jos Duma» ar putea deveni o lozincă de luptă pentru o reformă electorală. La noi nu vedem nimic asemănător nici cu primul caz, nici cu cel de-al doilea“*.

În suplimentul la „Proletarii“ nr. 44 (din 4 (17) aprilie 1909) a fost reprodusă o rezoluție a otzoviștilor din Petersburg în care se prevedea direct „începerea unei largi agitații în rîndurile maselor în favoarea lozincii : jos Duma

* Mai departe, „Proletarii“ a susținut lozinca „jos absolutismul“. După cum am mai arătat, această lozincă trebuie înlocuită acum cu lozinca : „Jos monarhia țaristă, trăiască republica“. (Vezi V. I. Lenin, Opere complete, vol. 17, Editura politică, 1963, ediția a doua, pag. 285—286. — Nota red.)

a III-a de stat!“ În același număr, „Proletarii“ scria împotriva acestei propuneri: „Această lozincă, care a atras un timp oarecare pe unii muncitori antițozoviști, este greșită. Ea reprezintă ori o lozincă cadetă de reformă electorală în condițiile absolutismului (constatăm că aceste rînduri, scrise la începutul anului 1909, sînt îndreptate tocmai împotriva felului în care e pusă problema de Kuznețov la sfîrșitul anului 1911!)..., ori o repetare a unei lozinci învățate pe dinafară și care a fost lansată într-o perioadă cînd Dumele liberale camuflau țarismul contra-revoluționar, pentru ca poporul să nu-și dea bine seama cine este adevăratul său dușman“ *

De aici reiese limpede în ce constă greșeala lui Kuznețov. El a prezentat ca lozincă generală lozincă cadetă de reformă electorală, care nu are nici un sens în cazul cînd sînt menținute toate celelalte splendori ale monarhiei Romanovilor: Consiliul de stat, atotputernicia birocrăției, organizațiile ultrareacționare pogromiste ale bandei țariste etc. Kuznețov ar fi trebuit să spună, în ipoteza că noi abordăm problema așa cum a abordat-o el și în ipoteza că tonul general al cuvîntării lui ar rămîne același, cam următoarele:

„Tocmai din exemplul proiectului de lege al asigurărilor se vor convinge încă o dată muncitorii că atît interesele directe ale clasei lor cît și drepturile și nevoile întregului popor nu pot fi apărate fără astfel de transformări cum sînt: introducerea dreptului de vot universal, a deplinei libertăți de asociere, a libertății presei etc. Dar nu este oare clar că nu ne putem aștepta la asemenea transformări atîta timp cît actualul regim politic al Rusiei rămîne neschimbat, atîta timp cît pot fi anulate orice hotărîri ale oricărei Dume, atîta timp cît în stat rămîne fie și un singur organ al puterii neales?“

Știm foarte bine că deputații social-democrați au reușit să facă de la tribuna Dumei a III-a — și în aceasta constă meritul lor — unele declarații republicane mult mai directe și mai clare. Deputații pot desfășura în mod cu totul legal în cadrul Dumei propagandă republicană, și ei

* Vezi V. I. Lenin, Opere complete, vol. 17, Editura politică, 1963, ediția a doua, pag. 415. — Nota red.

trebuie s-o facă. Am corectat cuvîntarea lui Kuznețov vrînd numai să ilustrăm prin acest exemplu cum ar fi putut el să evite greșeala, păstrînd în același timp tonul general al cuvîntării sale, arătînd și subliniind marea importanță a unor transformări incontestabil necesare, cum sînt introducerea dreptului de vot universal, a libertății de asociere etc.

Orice social-democrat care rostește, indiferent unde, o cuvîntare politică trebuie să vorbească neapărat și despre republică. Despre republică trebuie însă să știi să vorbești ; nu poți vorbi despre republică în același fel la un miting dintr-o uzină și într-un sat de cazaci, la o întrunire studențească și într-o casă țărănească, de la tribuna Dumei a III-a și în coloanele unui organ care apare în străinătate. Arta oricărui propagandist și a oricărui agitator constă tocmai în priceperea de a influența în modul cel mai eficace auditoriul respectiv, făcînd ca un anumit adevăr să devină pentru el cît mai convingător, cît mai ușor de înțeles, cît mai evident și mai lesne de reținut.

Nu trebuie să uităm nici un moment lucrul principal : în Rusia se trezește la o viață și la o luptă nouă o democrație nouă. Datoria muncitorilor conștienți — avangarda revoluției ruse și conducători ai maselor populare în lupta pentru libertate — este de a explica sarcinile democrației consecvente : republica, ziua de muncă de 8 ore, confiscarea tuturor pămînturilor moșierești.

„Social-Demokrat” nr. 25
din 8 (21) decembrie 1911

Se tipărește după textul
apărut în ziar

O AGENTURĂ A BURGHEZIEI LIBERALE

Numărul de față era aproape gata pentru tipar când am primit ziarul „Budușcee“ nr. 9. Noi am asemănat acest ziar cu un salon liberal. Precum se vede, în acest salon iau cuvântul uneori și agenți ai burgheziei liberale din Rusia, încercând să ia la remorca lor pe revoluționari. De un asemenea agent a fost scris editorialul din nr. 9, care *salută* hotărîrea cadetilor de a încheia un bloc cu octombriștii!! „Noi am dori — scriu acești liberali cu bombă — ca... toate partidele de stînga, inclusiv cele socialiste și cele revoluționare, să se pronunțe *în același spirit și să se călăuzească după aceleași principii!!*“

Cum să nu dorească așa ceva un liberal contrarevoluționar! Este necesar însă ca publicul cititor să-și dea seama de adevăratul sens al acestor rînduri; când într-un editorial din „Budușcee“ vezi scris: „Noi socialiștii“, „noi revoluționarii“, trebuie să citești: „noi liberalii“.

Chiar acum am primit ziarele, care ne-au adus știrea că Voiloșnikov a fost exclus de la 15 ședințe⁴¹. Cadeții s-au pronunțat *pentru* excluderea lui de la *cinci* ședințe!! Trăiască blocul cadeto-octombrist pentru excluderea democraților și a social-democraților de la 10 ședințe!!

DIN LAGĂRUL PARTIDULUI „MUNCITORESC“ STOLÎPINIST

Articolul lui N. R—kov publicat în revista lichidatoristă „Naşa Zarea“ nr. 9—10 reprezintă un eveniment de mare importanță pentru acest lagăr. Articolul e un adevărat „Credo“ sau manifest al partidului muncitoresc liberal. Luînd-o de la început, de la aprecierea revoluției și a rolului tuturor claselor, și mergînd cu o remarcabilă consecvență pînă la sfîrșit, pînă la proiectul unui partid muncitoresc (?) legal, R—kov substituie, în toate raționamentele sale, liberalismul marxismului.

Care e sarcina obiectivă ce stă astăzi în fața Rusiei? Desăvîrșirea înlocuirii economiei semiobăgiste printr-un „capitalism civilizată“. — Această teză nu este marxistă, ci struvistă sau liberală, căci un marxist face distincție între clasele cu concepții diferite — octombriștă, cadetă, trudovică, proletară — asupra capitalismului „civilizat“.

Care este elementul esențial în problema aprecierii revoluției? — R—kov condamnă lamentările și renegarea celor care strigă despre „eșecul“ revoluției și le opune... marele adevăr profesoral că și în perioada „reacțiunii“ se dezvoltă forțe sociale noi. Este clar că acest răspuns al lui R—kov urmărește să disimuleze *esența* problemei într-un mod avantajos liberalilor contrarevoluționari, care recunosc întru totul adevărul nou descoperit de R—kov. Esențialul este: ce clase s-au dovedit, în cursul revoluției, capabile de luptă revoluționară, directă, de masă, și ce clase au trădat-o, trecînd — direct sau indirect — de partea contrarevoluției. R—kov ascunde această chestiune,

pregătindu-se astfel să treacă sub tăcere deosebirea dintre democrația revoluționară și opoziția „progresistă”, liberal-monarhică.

În problema rolului clasei moșierești, R—kov reușește din capul locului să afirme o absurditate. Dacă pînă nu de mult, spune el, reprezentanții acestei clase „erau” cu adevărat iobăgiști, în prezent „ei formează doar un mic grup în jurul lui Purișkevici și Markov II și împrășcă neputincioși (!!) cu balele veninoase ale desperării”. Majoritatea nobililor moșieri „se transformă treptat și sigur în burghezie agricolă”.

În realitate, după cum știe oricine, acești Markov II și Purișkevici sînt *atotputernici* la noi, atît în Dumă cît și, mai ales, în Consiliul de stat, și mai mult încă în banda ultrareacționară țaristă și cu deosebire în conducerea Rusiei. Tocmai „puterea lor și veniturile lor” (rezoluția Conferinței din decembrie 1908)⁴² constituie o garanție că se va face un pas în direcția transformării pe *această* cale a țarismului în monarhie burgheză. Transformarea gospodăriei iobăgiștilor în gospodărie burgheză nu înseamnă nicidecum înlăturarea directă a puterii politice a acestor ultrareacționari: acest lucru este clar și din punctul de vedere al adevărilor elementare ale marxismului; acest lucru reiese și din experiența Prusiei după cei 60 de ani de „transformare” a ei (începînd din 1848). După R—kov, în Rusia nu există absolutism și nici monarhie! R—kov aplică o metodă liberală școlărească: eliminarea cu multă dezinvoltură (pe hîrtie) a extremelor sociale servește drept „dovadă” că „compromisul este inevitabil”.

După părerea lui R—kov, actuala politică agrară înseamnă că „în perspectivă se conturează un compromis inevitabil (!)”. Între cine? „Între diferite grupuri ale burgheziei”. Dar ce forță socială — îl întrebăm noi pe „marxistul” nostru — va împinge la compromis tagma Purișkeviciilor, care deține întreaga putere în mîinile ei? La această întrebare, R—kov nu dă nici un răspuns. Întrucît însă are alături o indicație că se produce un proces de consolidare a marii burghezii comerciale și industriale, că „se apropie dominația” burgheziei „progresiste moderate”, se impune o singură concluzie: R—kov speră că burghezia moderată

progresistă va prelua în mod pașnic puterea din mâinile Purișkevicilor și Romanovilor.

E de necrezut, dar asta-i realitatea. Tocmai o astfel de utopie liberală dintre cele mai vulgare constituie baza concepției lui R—kov, care se laudă că în afirmațiile sale nu există „nici un dram de utopie“. Între lichidatorii extremiști, care — începînd de la Larin și sfîrșind cu Cerevanin, Dan și Martov — oferă cu toții, în forme și fraze foarte puțin schimbate, *tocmai această idee fundamentală* a cuceririi pașnice a puterii de către burghezie (în cel mai bun caz : *sub presiune* „de jos“), și N. R—kov nu există de fapt nici o deosebire.

În viață însă, iar nu în utopia liberală, constatăm dominația purișkevicismului, moderat de bodogănelile Gucikovilor și Miliukovilor. Octombriștii și cadeții „progresiști moderați“ nu subminează, ci eternizează această dominație. Contradicția dintre această dominație și dezvoltarea burgheză a Rusiei, care merge incontestabil înainte, devine tot mai acută (și nu mai atenuată, cum cred teoreticienii „compromisului inevitabil“). Forța motrice a rezolvării acestei contradicții o pot constitui numai masele, adică proletariatul care duce după sine țărănimea.

Fostul bolșevic, astăzi lichidator, exclude aceste mase cu atîta ușurință de parcă spînzurătorile stolîpiniste și șuvoiul de lături veșiste le-ar fi înlăturat nu numai de pe arena politicii deschise, nu numai din coloanele publicațiilor liberale, ci și din viață. Țărănimea este slabă în alegeri, afirmă liberalul nostru în așa-zisa lui „analiză“ ; cît despre clasa muncitoare, el în mod convențional o „lasă deoparte“ !!

R—kov s-a apucat să demonstreze că, deși în Rusia revoluția („furtuna“) este posibilă, ea nu este necesară. Dacă „lăsăm deoparte“ — fie numai în mod convențional, fie numai „deocamdată“, fie numai ținînd seama de „slăbiciunea lor în alegeri“ — clasa muncitoare și țărănimea, se înțelege că revoluția nu numai că nu este necesară, dar nu este nici posibilă. Dezinvoltura liberalilor nu va face să dispară însă din viață nici atotputernicia lui Purișkevici și a lui Romanov și nici riposta revoluționară ce se pregătește în rîndurile proletariatului care se maturi-

zează și ale țăranimii chinuite și înfometate. Toate acestea arată că *linia* marxistului, adică a social-democratului revoluționar, care în orice împrejurări și în formele cele mai variate — în cuvântările rostite la mitinguri, sau de la tribuna Dumei a III-a, sau în Sovietul de deputați ai muncitorilor, sau în cea mai pașnică asociație muncitorească legală — susține necesitatea sprijinirii acestei riposte, întăririi ei, dezvoltării ei, îndrumării ei juste spre victoria deplină, această linie a fost înlocuită de N. R—kov, în toate raționamentele sale, cu linia liberalului, care nu vrea să vadă ceea ce în mod forțat se găsește în ilegalitate, nu vrea să vadă decât pe Purișkevicii care „se transformă” în „iuncheri civilizați” sau pe Miliukovii „progresiști moderati”.

Este tocmai orbirea specifică, caracteristică întregii reviste „Nașa Zarea”, întregului partid muncitoresc stolipinist. În legătură indisolubilă cu această concepție greșită, care se datorește unor ochelari liberali, se află concentrarea atenției exclusiv asupra legalizării partidului muncitoresc. Dacă „compromisul este inevitabil”, nu are rost să luptăm împotriva inevitabilului, iar clasei muncitoare, ca și celorlalte clase ale orînduirii burgheze temeinic statornicite, nu-i rămîne altceva de făcut decât să-și aranjeze un modest cuib mic-burșhez într-un colțișor al acestei orînduiri. Acesta este sensul real al predicii legaliştilor, oricît ar fi camuflat-o cu fraze „revoluționare” Martov, căruia d-nii Potresov, Iuri, Ceațki, Larin, Dan & Co. i-au rezervat acest rol.

La R—kov, această semnificație *reală* a „asociației” legale „pentru apărarea intereselor clasei muncitoare” este cît se poate de clară. Că „autoritățile” nu vor permite înființarea unei asemenea asociații și nu vor tolera „existența” ei „efectivă” chiar în cazul cînd în cadrul ei hegemonia o vor avea Prokopovicii este un lucru clar. Numai niște liberali orbi pot să nu vadă acest lucru. Dar o *asociație* a intelectualilor care oferă maselor muncitoare, sub formă de socialism, o predică *liberală* a și fost practic realizată. Această „asociație” nu este altceva decât cercul de colaboratori ai revistelor „Nașa Zarea” și „Delo Jizni”; „steagul” lor, steagul ideologic al liberalismului, este „arborat” de N. R—kov

atunci cînd ne asigură că fără o organizație legală lupta ar căpăta inevitabil (!!) un caracter anarhic, că vechile lozinci s-au transformat în vorbe fără viață, că tactica nu poate fi redusă la „încăierare“, că în noua „asociație“ nu există „nici măcar ideea (!) necesității unei răsturnări prin violență“ etc. Această propagandă a unor liberali, a unor renegați din rîndurile intelectualilor este o realitate, în timp ce asociația muncitorească legală este o vorbă goală. Asociația pentru apărarea liberală a intereselor clasei muncitoare concepute în chip liberal este o realitate ; această „asociație“ este tocmai „Nașa Zarea“, iar o „organizație politică largă și legală“ a muncitorilor în Rusia de astăzi este un nevinovat vis liberal, un vis deșert și mincinos.

A organiza syndicate legale, înțelegînd că în momentul de față ele nu pot deveni nici largi, nici „politice“ și nici trainice, e un lucru util. A propaga idei liberale care preconizează o asociație muncitorească politică fără ideea violenței este absurd și dăunător.

În încheiere, două perle. Prima : „Dacă cuiva orbit de nebunia reacționară — scrie R—kov — i-ar trece prin minte să aducă membrilor unei asemenea asociații acuzația că urmăresc o răsturnare prin violență, întreaga greutate a unei asemenea acuzații absurde, neîntemeiate, inconsistente din punct de vedere juridic ar cădea în capul acuzatorului“. Imaginați-vă următorul tablou : în capul lui Șceglovitov & Co. cade povara unor acuzații inconsistente din punct de vedere juridic, și nu Rodicev, ci N. R—kov îi zdrobesc cu această „greutate“...

A doua perlă. Muncitorii, scrie R—kov, „trebuie să-și asume sarcina hegemoniei politice în lupta pentru o orînduire democratică“. R—kov recunoaște hegemonia după ce a golit-o de întregul ei *conținut*. Muncitori, spune R—kov, voi nu trebuie să luptați împotriva compromisului „inevitabil“, ci să vă numiți hegemoni. Or, a fi hegemon înseamnă tocmai a explica falsitatea ideii „inevitabilității“ compromisului și a lupta pe linia ripostei proletare și proletar-țărănești date oricăror compromisuri burgheze nedemocratice.

N. R—kov va face luptei împotriva lichidatorilor aceleași servicii pe care le-a făcut I. Larin luptei împotriva

falsei idei a congresului muncitoresc ⁴³. N. R—kov și I. Larin au avut curajul să apară... goi-goluți. R—kov e un lichidator sincer. Prin curajul său, el îi va determina pe mulți să reflecteze asupra rădăcinilor ideologice ale lichidatorismului. El va confirma o dată în plus justetea rezoluțiilor din decembrie 1908 ale P.M.S.D.R., întrucât el ridică în mod sistematic (și de regulă rezolvă greșit) tocmai problemele care au fost analizate și rezolvate just în aceste rezoluții. R—kov va face să apară în ochii muncitorilor, în toată nimicnicia lor, pe acei diplomați ai lichidatorismului care, asemenea redactorilor de la „Nașa Zarea” (sau de la „Golos”), recurg la diferite manevre și tertipuri, vin cu rezerve peste rezerve, declinându-și răspunderea pentru „anumite pasaje” din articolul lui R—kov sau pentru „concretizarea” planului său. Ca și cum ar fi vorba numai de anumite pasaje etc., iar nu de o linie unitară, încheată, consecventă — linia politicii muncitorești liberale !

„Sozial-Demokrat” nr. 25
din 8 (21) decembrie 1911

Se tipărește după textul
apărut în ziar

DESPRE DIPLOMAȚIA LUI TROȚKI ȘI DESPRE O PLATFORMA A PARTIIȚILOR

Procesul de dispariție a micilor grupuri din străinătate care au încercat să-și întemeieze existența pe jocul diplomatic cu curentele nesocial-democrate — lichidatorismul și otzovismul — este concret ilustrat de nr. 22 al ziarului lui Troțki, „Pravda“, care și-a reluat recent apariția după o întrerupere destul de îndelungată.

Ziarul a apărut la 29 noiembrie st. n., adică la aproape o lună de la publicarea înștiințării date de Comisia de organizare din Rusia. *Troțki nu pomenește însă nici un cuvânt despre această înștiințare!*

Pentru Troțki, Comisia de organizare din Rusia nici nu există. Troțki își zice partietz pe motivul că pentru el centrul de partid din Rusia, creat de majoritatea covârșitoare a organizațiilor social-democrate din Rusia, nu reprezintă nimic! Ori poate tocmai dimpotrivă, tovarăși, Troțki, cu micul lui grup din străinătate, nu reprezintă nimic pentru organizațiile social-democrate din Rusia?

În fraze tipărite cu caracterele cele mai grase, Troțki ne asigură — cum nu i se urăște de atâtea jurăminte? — că ziarul său „nu este un ziar fracționist, ci de partid“. Analizați cu mai multă atenție conținutul numărului 22 și veți observa imediat mecanismul neîndemânatic al jocului cu fracțiunile nepartinice: vperedistii și lichidatorii.

Iată o corespondență din Petersburg, semnată S.V. și care face reclamă grupului „Vpered“. S.V. reproșează lui

Troțki că nu a publicat rezoluția celor din Petersburg împotriva campaniei de petiții ce i-a fost trimisă de multă vreme. Troțki, pe care vperedistii îl acuză de „spirit îngust fracționist“ (o, neagră ingraturdine!), se sucește și se eschivează de la un răspuns, invocând sărăcia ziarului său și faptul că acesta apare rar. Jocul e cusut cu ață albă; vă vom ajuta cu condiția să ne ajutați și voi; noi (Troțki) vom trece sub tăcere lupta partiiților împotriva otzoviștilor și totodată noi (Troțki) vă vom ajuta să faceți reclamă grupului „Vpered“; în schimb, voi (S.V.) cedați lichidatorilor în ceea ce privește „campania de petiții“. Ce altceva reprezintă această apărare diplomatică a celor două fracțiuni nepartinice decît o ilustrare a adevăratului spirit de partid?

Iată un editorial plin de frazeologie retorică, purtînd titlul răsunător: „Înainte!“ „Muncitori conștienți! — citim în acest articol —, nu există astăzi pentru voi o lozincă mai importantă“ (așa!) „și mai atotcuprinzătoare“ (aici a început s-o ia razna, sărmanul!) „decît libertatea de asociere, libertatea întrunirilor și a grevelor“. „Social-democrația — citim mai departe — cheamă proletariatul la luptă pentru republică. Dar, pentru ca lupta pentru republică să nu fie o lozincă deșartă (!!) a unei elite restrînse, este necesar ca voi, muncitorii conștienți, să învățați masele ca, pe baza propriei lor experiențe, să înțeleagă necesitatea libertății de asociere și să lupte pentru această revendicare vitală de clasă“.

Frazeologia revoluționară servește aici pentru a camufla și a justifica falsul caracter al lichidatorismului, întunecînd astfel conștiința muncitorilor. De ce să fie oare lozincă republicii o lozincă *deșartă a unui număr restrîns de persoane*, cînd republica înseamnă imposibilitatea de a dizolva Duma, înseamnă libertatea de asociere și libertatea presei, izbăvirea țăranilor de împilarea și jecmănirea lor de către toți acești Markovi, Romanovi, Purișkevici? Dar nu este limpede că lucrurile se prezintă tocmai invers: că lozincă „libertății de asociere“, *dacă nu este legată* de lozincă republicii, este departe de a fi „atotcuprinzătoare“, rămînînd o lozincă „deșartă“ și absurdă?

Este absurd să ceri de la monarhia țaristă „libertatea de asociere“ fără să explici maselor că o asemenea libertate este incompatibilă cu țarismul și că pentru a o obține este necesară instaurarea republicii. Proiectele de lege cu privire la libertatea de asociere depuse în Dumă, interpelările și discursurile pe această temă trebuie să ne servească nouă, social-democraților, drept prilej și material de agitație în favoarea republicii.

„Muncitorii conștienți trebuie să învețe masele să înțeleagă prin propria lor experiență necesitatea libertății de asociere“ ! Vechiul laitmotiv al vechiului oportunism rus, folosit pînă la uzură încă de „ekonomiști“ ! Masele capătă *experiență* atunci cînd miniștrii le închid asociațiile, cînd guvernatorii și ureadnicii săvîrșesc zilnic acte de violență — iată care este în realitate *experiența maselor*. Iar proslăvirea „libertății de asociere“ ca lozincă opusă republicii este frazeologia unui intelectual oportunist, străin de mase. Este frazeologia unui intelectual care își închipuie că „experiența“ cu „petiția“ (care a întrunit 1 300 de semnături)⁴⁴ sau cu un proiect de lege pus la dosar ar putea educa „masele“. În realitate, masele sînt educate printr-o altă experiență, printr-o experiență vie, iar nu pe hîrtie ; ceea ce le lămurește pe ele este agitația adusă de muncitorii conștienți în favoarea republicii, singura lozincă atotcuprinzătoare în sensul democratismului politic.

Troțki știe prea bine că lichidatorii *asociază*, în paginile publicațiilor legale, lozincă „libertății de asociere“ cu lozincă : jos partidul ilegal, jos lupta pentru republică. Misiunea lui este tocmai aceea de a camufla lichidatorismul, aruncînd praf în ochi muncitorilor.

Cu Troțki nu poți discuta în fond, întrucît el nu are nici un fel de concepții. De discutat poți și trebuie să discuți cu lichidatorii și cu otzoviștii convinși, dar nu cu un om care se joacă de-a camuflarea greșelilor și ale unora, și ale celorlalți : el trebuie demascat ca... un diplomat de cea mai proastă speță.

Trebuie să discutăm însă cu autorii tezelor cuprinse în platformă, apărute în numărul 22 al „Pravdei”. Greșeala lor provine fie din faptul că nu cunosc rezoluțiile din decembrie (1908) ale P.M.S.D.R., fie din faptul că nu s-au eliberat complet de unele oscilări lichidatoriste și „vperediste”.

În teza întâi se spune că regimul de la 3 iunie reprezintă „dominația efectivă și nelimitată a nobililor moșieri de tip feudal”, iar mai departe se arată că aceștia „camuflează caracterul absolutist-birocratic al dominației lor sub masca pseudoconstituțională a unei Dume de stat care este de fapt lipsită de orice drepturi”.

Dacă Duma moșierească „este de fapt lipsită de orice drepturi” — și acesta este adevărul —, cum se poate atunci ca dominația moșierilor să fie „nelimitată” ?

Autorii uită că caracterul de clasă al monarhiei țariste nu înlătură nicidecum enorma independență și vastele posibilități de a acționa în mod de sine stătător ale puterii țariste și ale „birocrăției”, începând cu Nicolaie al II-lea și terminând cu ultimul ureadnic. Această greșeală — de a fi uitat de absolutism și de monarhie, de a le reduce pur și simplu la o *dominație* „pură” a claselor de sus — au comis-o otzoviștii în 1908—1909 (vezi „Proletarii”, supliment la nr. 44)⁴⁵, a comis-o și Larin în 1910, o comit unii publiciști izolați (de exemplu M. Aleksandrov), o comite și N. R.—kov, care a trecut la lichidatori.

Rezoluțiile din decembrie (1908) cuprind tocmai o asemenea analiză a dominației feudalilor sprijiniți de burghezie, analiză care curmă această greșeală de la rădăcină.

Teza a doua este o referire la programul-minimum al P.M.S.D.R. ; în ea se rezervă „un loc deosebit de important” multor revendicări, ca libertatea de asociere și confiscarea pământurilor moșierești, dar nu se pomenește nimic despre republică. Credem că acest lucru este greșit. Recunoscând pe de-a-ntregul necesitatea indiscutabilă a agitației în favoarea libertății de asociere, considerăm totuși că lozinca republicii trebuie să ocupe locul cel mai important.

Teza a treia : „Necesitatea unor noi acțiuni revoluționare ale maselor largi populare“, fără de care satisfacerea revendicărilor noastre este cu neputință.

E o teză cât se poate de justă, dar care cuprinde numai o jumătate de adevăr. Marxiștii nu se pot mulțumi cu simpla invocare a „necesității“ unor noi acțiuni ale maselor ; ei trebuie să arate mai întâi cauzele care provoacă (dacă e cazul) începutul unei noi crize revoluționare. Fără o asemenea criză, „acțiunile“ — care, dacă vreți, sînt întotdeauna „necesare“ ! — nu sînt cu putință.

Autorii acestor eze sînt animați de cele mai bune intenții revoluționare dar modul lor de pîndire prezintă o anumită lacună. Rezoluțiile din decembrie (1908) nu deduc atît de simplu „necesitatea“ unor noi acțiuni, ^n schimb o deduc mai just.

Teza a patra : „Posibilitatea unei asemenea noi acțiuni revoluționare a maselor într-un viitor mai mult sau mai puțin apropiat și critica necruțătoare.. a rolului contra-revoluționar al burgheziei“ etc.

Critica e întotdeauna necesară, *independent* de „posibilitatea unor acțiuni“, chiar și într-o vreme cînd acțiunile maselor sînt vădit imposibile. A lega critica de posibilitatea unor acțiuni înseamnă a confunda *linia* marxistului, *întotdeauna* obligatorie, cu *una* dintre formele lui de luptă (și anume cu o formă superioară de luptă). Aceea a este prima greșeală. A doua greșeală : „nu te lauda cînd te duci la război, laudă-te cînd te întorci“ ; nu are nici un rost să vorbești despre posibilitatea acțiunilor, ea trebuie dovedită prin fapte. Într-o platformă e suficient să se arate începutul avîntului și să se sublinieze importanța agitației și a pregătirii unei acțiuni a maselor. Evenimentele vor arăta dacă acțiunile maselor vor începe într-un viitor mai apropiat sau mai îndepărtat.

Teza a cincea e excelentă, fiindcă subliniază importanța nemăsurată a Dumei de stat ca tribună de agitație.

Nu știm cine sînt autorii platformei. Dacă ei sînt vperedişti din Rusia (cum e de presupus după unele indicii), trebuie să-i felicităm călduros pentru că s-au debarasat de o greșeală a grupului „Vpered“. Asemenea vperedişti

au conștiință partinică, întrucât ei dau un răspuns direct și clar la una dintre problemele „spinoase”. Grupul „Vpered” însă înșală partidul cu cea mai mare nerușinare, prin faptul că apără și protejează mișcarea otzoviștilor, și nu a dat nici pînă acum, în decembrie 1911, un răspuns direct la problema participării la Duma a IV-a. A considera un astfel de grup drept un grup social-democrat înseamnă a-ți bate joc de social-democratism.

„Soșjal-Demokrat” nr. 25
din 8 (21) decembrie 1911

Se tipărește după textul
apărut în ziar

REZULTATELE ARBITRAJULUI „DEȚINĂTORILOR“

La plenara din ianuarie 1910 a Comitetului Central, reprezentanții fracțiunii bolșevicilor (recunoscuți, în unanimitate, ca atare de membrii plenei) au încheiat, precum se știe, un acord cu toate celelalte fracțiuni ale partidului nostru. Acest acord, care a fost publicat în nr. 11 al O.C., se rezumă la declarația bolșevicilor că își dizolvă fracțiunea și transmit bunurile ei C.C. *cu condiția* ca toate celelalte fracțiuni să se dizolve la rîndul lor și să aplice linia partinică, adică linia antilichidatoristă și antiotzovistă. Acordul aprobat de C.C. prevedea în mod expres că, în caz de nerespectare a acestor condiții, bolșevicilor li se vor restitui sumele de bani (vezi rezoluția publicată în nr. 11 al O.C.).

O serie de cazuri de încălcare a acestui acord de către celelalte fracțiuni, cazuri cunoscute de toată lumea, au determinat pe bolșevici acum un an, la 5 decembrie 1910, să înainteze o declarație de reziliere a acordului, și să ceară restituirea banilor.

Sarcina soluționării acestei cereri a revenit unei comisii de arbitri alcătuită din „deținătorii“ Kautsky, Mehring și Clara Zetkin. Comisia de arbitri a hotărît ca, în prealabil, pînă la 1 noiembrie 1911 să transfere o parte din sumele de bani Comisiei tehnice și Comisiei de organizare din străinătate, alcătuite din reprezentanți ai bolșevicilor, împăciuitorii și polonezilor, urmînd ca acestea să facă ulterior deconturile convenite.

În cursul lunii octombrie 1911, doi dintre membrii comisiei de arbitri, Mehring și Kautsky, s-au retras din ea.

În urma acestui fapt, cel de-al treilea membru nu mai era în drept să rămână arbitru și, după unele ezitări, s-a retras și el.

Fracțiunea bolșevică, care la 5 noiembrie 1910 a reziliat acordul cu celelalte fracțiuni, de la 2 noiembrie 1911 nu mai avea, prin urmare, relații contractuale cu foștii deținători. De aceea ea a intrat în posesiunea tipografiei sale și este pe cale să intre și în posesiunea celorlalte bunuri ale fracțiunii.

Se înțelege de la sine că, eliberându-se de „legăturile“ cu lichidatoriștii, otzoviștii și alte grupuri „din străinătate“ formate pur și simplu din intriganți, fracțiunea bolșevică va depune toate eforturile — așa cum a și dovedit prin activitatea membrilor ei care au creat Comisia de organizare din Rusia — spre a strânge toate elementele partinice în jurul acestei comisii și al conferinței generale de partid convocate de ea.

Reprezentanții fracțiunii bolșevice care au încheiat acordul la plenara din ianuarie 1910⁴⁶.

P.S. Prezenta declarație era deja trimisă la redacția O.C. când am citit scrisoarea din 18 noiembrie 1911 a doi foști membri ai comisiei de arbitri, publicată într-o foaie volantă de așa-zisul B.S.C.C. Pe cine vor să înșele Iгореv și Liber dându-se drept B.S.C.C., când letonii și *pînă și* Tyszka au ieșit din B.S.C.C.? De ce trec ei sub tăcere ieșirea acestora? De ce nu pomenesc nimic de faptul că la 18 noiembrie trecuseră deja două săptămîni și jumătate de când comisia de arbitri a încetat să existe și că, din această cauză, scrisoarea din 18 noiembrie 1911 nu are și nu poate avea nici o valoare? Sau poate că d-nii Iгореv și Martov *nu* au recunoscut comisia de arbitri *pînă la* 1 noiembrie 1911. Atunci declarați acest lucru, domnilor, și dovediți-l! Poate că veți recunoaște comisia de arbitri de *după* 1 noiembrie 1911? Înainte de 1 noiembrie 1911, comisia de arbitri, recunoscută de toată lumea, *v-a condamnat pe voi*, deoarece nu v-a dat nici un ban nici vouă și nici lui Troțki, cu toate rugămințile, cererile și „protestele“ voastre. Domnii care au fost condamnați de co-

misia de arbitri legală și recunoscută de toată lumea încercă să se ascundă acum îndărătul opiniei personale a unor foști membri ai comisiei de arbitri, opinie care nu este obligatorie pentru nimeni. De la 1 noiembrie 1911 comisia de arbitri nu mai există, și în acest sens ne-am reîntors cu toții la situația dinainte de plenară. Reținerea banilor bolșevicilor de către unul dintre foștii deținători ar fi ilegală.

Realitatea este că d-nii Igorev și Liber sînt mari amatori de „senzație“, dar le este teamă să facă un istoric al arbitrajului pe bază de documente exacte. Deviza lor este: dacă nu înșeli, nu vinzi.

„Sozial-Demokrat“ nr. 25
din 8 (21) decembrie 1911

Se tipărește după textul
apărut în ziar

CAMPANIA ELECTORALĂ PENTRU DUMA A IV-A DE STAT

I. PROBLEMELE PRINCIPIALE DE BAZĂ

Partidul cadet, care deține o situație mai bună decât celelalte așa-zise partide de opoziție, în sensul că se bucură de o existență legală, a făcut de curînd un pas extrem de important în definirea politicii sale în campania electorală. Politica cadetă, după cum rezultă din cele mai sigure surse accesibile nouă care simpatizează cu cadeții, este definită în felul următor :

1) Cadeții își depun candidaturile acolo unde alegerea lor e sigură.

2) Acolo unde candidatul lor nu poate conta pe o majoritate absolută de voturi, cadeții sprijină pe candidatul *progresist* care poate întruni cel mai mare număr de voturi, indiferent din ce partid face parte.

3) În cazul cînd candidatul opoziției nu are nici o șansă și există primejdia ultrareacționară, sprijinirea candidatului octombrist este admisă numai dacă el este un veritabil constituționalist, ceea ce, oricît de surprinzător ar părea, se întîmplă uneori.

4) Cadeții nu încheie nici un fel de acorduri electorale cu octombriștii de dreapta sau cu naționaliștii și monarhiștii. În general însă ei nu uită interesele partidului lor, pe care nu le sacrifică intereselor superioare ale opoziției în sensul larg al cuvîntului.

Iată politica cadeților. Democrația muncitorească trebuie să fie foarte atentă față de această politică, analizînd

adevărata esență de clasă și adevărata ei semnificație, camuflete cu ajutorul unei frazeologii curente. Această frazeologie pe tema „intereselor superioare ale opoziției” etc. îți sare în ochi de îndată ce începi să citești hotărârile cadeților. Dar esențialul constă în faptul că politica cadetă este definită acum complet și categoric ca o politică a blocului *octombrist-cadet*. Acest lucru esențial trebuie bine înțeles, trebuie degajat cu totul de sub învelișul vorbelor liberale șablon.

1) Nici un cuvânt despre blocurile cu cei de stînga, cu democrații. 2) Sînt interzise blocurile numai cu octombriștii de dreapta, aceste capete seci care reprezintă o minoritate infimă în rîndurile octombriștilor. 3) Frazeologia pe tema „intereselor superioare ale opoziției în sensul larg al cuvîntului” nu poate însemna de fapt *decît* un singur lucru : aprobarea (și recomandarea !) blocurilor cu octombriștii ca regulă generală.

Aceste trei concluzii cu privire la politica reală a cadeților trebuie reținute bine.

Care este semnificația lor ? „Centrul de stînga” al liberalismului burghez și-a definit politica ca o politică de bloc cu centrul de dreapta al așa-zisului liberalism burghez, afirmîndu-și fățiș ostilitatea față de ultrareacționari și exprimîndu-și în același timp ostilitatea față de cei de stînga, față de democrație, prin aceea că nu vorbește de nici un fel de blocuri cu trudovicii, cu candidații de stînga fără partid și cu candidații muncitorilor.

Cele afirmate de noi în articolul „Două centre” *, apărut în ziarul „Zvezda” nr. 28, s-au confirmat pe de-a-n-tregul.

Există în Rusia trei forțe politice *principale* și, prin urmare, trei linii politice principale : ultrareacționarii (care reprezintă interesele de clasă ale moșierilor iobăgiști), iar alături de ei și peste ei „birocrăția” ; apoi burghezia liberală-monarhistă, „centrul” de stînga (cadeții) și „centrul” de dreapta (octombriștii) ; în sfîrșit, democrația burgheză

* Vezi V. I. Lenin, Opere complete, vol. 20, Editura politică, 1963, ediția a doua, pag. 389—391. — Nota red.

(trudovicii⁴⁷, narodnicii, stînga fără partid) și democrația proletară. Faptul că această împărțire este singura justă a fost confirmat de întreaga experiență a primului deceniu al secolului al XX-lea, deceniu deosebit de important și de bogat în evenimente.

Firește, atît în natură cît și în societate, toate hotarele sînt mobile și, într-o anumită măsură, convenționale, schimbătoare, iar nu imuabile. Formele tranzitorii și oscilările partidelor și grupurilor care se situează „*la hotarul*” dintre diviziunile principale sînt inevitabile, dar esența situației generate de raportul forțelor de clasă din Rusia la începutul secolului al XX-lea este, incontestabil, determinată tocmai de această împărțire „tripartită” despre care am vorbit. Confundarea liberalismului burghez (în fruntea căruia se află cadeții) cu democrația burgheză a adus numeroase prejudicii mișcării de eliberare din Rusia, și trebuie să depunem toate eforturile pentru ca experiența marelui deceniu (1900—1910) să ajute întreaga democrație să-și dea bine seama cît de greșită și de nefastă este această confundare. De aceea în fața democrației muncitorești din epoca noastră stau două sarcini indisolubil legate una de cealaltă : în primul rînd, aceea de a crea o organizație politică de sine stătătoare a clasei muncitorilor salariați, separată de toți patronii mari și mici, oricît de democrați ar fi ei, și încadrată în întreaga mișcare internațională, mondială a clasei respective ; în al doilea rînd, să contribuie la dezvoltarea și la consolidarea forțelor democrației ruse (în fruntea căreia se află neapărat muncitorii, după cum în fruntea liberalismului burghez se află neapărat elementele sociale de tipul cadeților). Această din urmă sarcină nu poate fi îndeplinită fără a explica neconținut maselor celor mai largi rădăcinile de clasă și importanța politică a deosebirii dintre liberalismul burghez (cadeții) și democrația burgheză (trudovicii etc.).

Burghezia liberală nu vrea și nici nu poate să se lipsească de Markovi și Purișkevici, ea străduindu-se doar să modereze întrucîtva dominația acestora. Democrația burgheză și muncitorii nu pot să nu tindă, mai mult sau mai

puțin consecvent și conștient, spre desființarea tuturor bazelor economice și politice ale acestei dominații.

Acesta este, din punctul de vedere al democrației muncitorești, principalul conținut al campaniei electorale pentru Duma a IV-a de stat. Tocmai acest conținut trebuie evidențiat pe primul plan spre a contracara politica cadetă, care creează intenționat confuzie în toate problemele principale de bază printr-o frazeologie generală pe tema „progresismului” și a „opozitionismului”.

Blocul cadet-octombrist nu este o noutate. El a fost prevăzut de multă vreme de către marxiști, care au arătat încă în 1905—1907 afinitatea intimă, de clasă a celor două părți componente ale acestui bloc. În Duma a III-a s-au conturat de la bun început două majorități, și încă de la sfârșitul anului 1907 marxiștii au făcut din această concluzie piatra unghiulară a politicii lor. Cei cinci ani de existență a Dumei a III-a au confirmat această concluzie. În linii mari, componența acestei Dume este următoarea * :

dreapta	160	} 284 — prima majoritate
octombriști.....	124	
liberali	127	} 251 — a doua majoritate
democrația	29	
<hr/>		
Total	440	

Duma a III-a s-a sprijinit în permanență pe aceste două majorități, care constituie elementele componente necesare ale întregului sistem de la 3 iunie : prima majoritate reprezintă menținerea totală la putere a „vechiului”, a doua înseamnă „un pas pe calea” spre monarhia burgheză. Prima majoritate este necesară sistemului de la 3 iunie pentru a menține „puterea și veniturile” pentru Markovi, Purișkevici & Co., cea de-a doua pentru a modera această dominație și a asigura o înaintare în chip burghez (după formula : un pas înainte, doi pași înapoi). Experiența a arătat clar acum că o asemenea înaintare este echivalentă cu

* Calculul a fost făcut pe baza datelor din „Indreptarul” oficial pe 1910 (partea a II-a). Dreapta — deputați de dreapta propriu-ziși — 51 ; naționaliști — 89 ; octombriști de dreapta — 11 ; și jumătate din cei fără partid — 9 ; liberali progresiști — 39 ; cadeți — 52 ; toate grupurile naționale — 27 ; și jumătate din cei fără partid — 9 ; democrație — trudovici — 14 și social-democrați — 15.

stagnarea și că nu se ajunge la o „moderare“ a purișkevismului.

O serie întreagă de votări în Duma a III-a au fost votări ale „celeia de-a doua majorități“; deunăzi „Reci“ mărturisirea fără ocol acest lucru, afirmând că „o serie de votări“ de la începutul ultimei sesiuni „reeditează de fapt în Dumă dominația centrului de stînga“ (citește: a blocului cadet-octombrișt). Asemenea votări sînt posibile numai pentru că și majoritatea a doua, ca și prima, se situează pe o poziție contrarevoluționară: spre a ilustra această afirmație e suficient să amintim de „Vehi“⁴⁸ sau de discursurile bigote ale lui Karaulov, ori de lozincile „de la Londra“.

Care sînt rezultatele acestor „victorii“ ale celeia de-a doua majorități? Care sînt faptele ce confirmă descoperirea cu adevărat uimitoare a partidului cadet că în rîndurile octombriștilor există „veritabili constituționaliști“? Nu dovedește oare această descoperire că în conștiința cadeților noțiunea de „constituționalism veritabil“ este cu totul diminuată?

Prima și principala problemă a campaniei electorale este aceea a conținutului ei politic, a liniei ideologice pe care o exprimă. Hotărîrea partidului cadet scoate încă o dată în evidență natura lui antidemocratică, căci conținutul campaniei electorale a cadeților se rezumă la continua diminuare a noțiunii de „constituționalism“ în conștiința maselor. Să convingă poporul că și în rîndurile octombriștilor „de stînga“ pot exista constituționaliști veritabili — iată ce urmărește partidul cadet, iată sensul politicii lui electorale.

Alta e sarcina democrației: ea nu constă în a diminua noțiunea de constituționalism, ci în a explica cît este ea de fictivă atîta timp cît puterea și veniturile rămîn în mîinile tuturor acestor Markovi & Co. Conținutul campaniei electorale a democrației muncitorești este determinat de sarcina de a explica deosebirea dintre liberalism și democrație, de a grupa forțele acesteia, de a strînge rîndurile muncitorilor salariați din întreaga lume.

Prin hotărîrile conferinței lor, cadeții se îndepărtează și mai mult de democrație. Sarcina noastră este să strîn-

gem forțele democrației împotriva feudalismului sub orice formă s-ar manifesta el și să le contrapunem blocurilor cadete-octombriște.

II. ROLUL DELEGAȚILOR MUNCITORILOR IN CAMPANIA ELECTORALĂ

Campania electorală pentru Duma a IV-a a început. Ea a fost inaugurată de către guvern prin circularele sale în care cerea sprijinirea partidului „național”, prin „măsurile” sale de stabilire a censului pentru candidații guvernamentali și de înlăturare a candidaților opoziției în general și ai democrației în special.

Presă de opoziție a deschis și ea campania electorală. A deschis-o și partidul cadet prin hotărârile sale cu privire la blocul cu octombriștii „de stînga”.

De aceea democrația muncitorească trebuie să acorde imediat cea mai mare atenție problemei alegerilor și să supună din timp, fără a amîna acest lucru nici măcar cu o săptămîină, unei discuții sistematice tactica sa, să pregătească din timp pe toți partizanii democrației spre a-și îndeplini rolul important și de răspundere ce le revine.

În articolul de față intenționăm să ne oprim asupra rolului delegaților muncitorilor. Firește că și de data aceasta, ca întotdeauna, pe primul plan se situează conținutul muncii, adică linia politică-ideologică a campaniei. Educarea și organizarea clasei muncitoare, unirea ei într-un partid de sine stătător, solidar cu partidele din Europa occidentală, lămurirea ei în ceea ce privește țelurile istorice de transformare a condițiilor fundamentale ale economiei bazate pe producția de mărfuri și ale capitalismului, delimitarea continuă a partidului ei de *toate* curentele democrației burgheze, fie ele „de stînga”, narodnice etc. — iată care este sarcina principală.

Această sarcină principală este aceeași pentru democrația muncitorească din toate țările. Și tocmai de aceea, pentru a o aplica în perioada actuală la una din țări — Rusia —, este necesar să ținem seama, în vederea realizării acestei sarcini comune, de sarcinile specifice, concrete ale

epocii noastre. Dintre aceste sarcini ale democrației muncitorești din Rusia, în momentul de față, datorită condițiilor obiective, pe primul plan se situează două sarcini, indisolubil legate între ele. Ele sînt : în primul rînd, înțelegerea clară a legăturii care există între curentul lichidatorist (reprezentat, precum se știe, de revistele „Nașa Zarea” și „Delo Jizni”) și „vehism”, curent burghez contrarevoluționar de largă răspîndire. Înțelegerea limpede a răului pe care-l pricinuieste influența burgheză asupra proletariatului este necesară pentru înlăturarea acestei influențe și pentru înfăptuirea țelurilor apropiate, imediate care privesc însăși *existența* democrației muncitorești și pe care lichidatorii *le neagă*. A doua sarcină este organizarea democrației de stînga, prin delimitarea continuă a democrației (burgheze) de liberalismul burghez. Altfel nu se poate ajunge la hegemonia democrației muncitorești, una dintre condițiile necesare pentru orice pas înainte pe calea mișcării de eliberare în general.

Confundarea liberalismului (partidul cadet) cu democrația (trudovicii, „narodnicii” de stînga) este profund greșită din punct de vedere principial și duce, în practică, la trădarea intereselor democrației. Delegaților muncitorilor le revine sarcina de a apăra înțelegerea justă a mișcării de eliberare, de a explica esența de clasă a diferitelor partide (fără a se lăsa induși în eroare de „firme”, de cuvînte răsunătoare și denumiri pompoase), de a delimita net pe cei *de dreapta* (de la ultrareacționari pînă la octombriști), pe *liberalii* burghezi (cadeții și toți cei de o seamă cu ei) de *democrație* (democrați burghezi sînt trudovicii și curentele înrudite cu ei ; apoi vin marxiștii, care reprezintă democrația proletară).

În sistemul electoral stabilit prin legea de la 3 iunie 1907⁴⁹, delegații muncitorilor au un rol cu totul special la adunările electivе guberniale. Sarcina noastră practică imediată este să facem ca *toți* acești delegați să fie reprezentanți devotați, de nădejde ai democrației muncitorești.

După cum se știe, în șase gubernii avem asigurat cîte un deputat în Dumă provenit din delegații muncitorilor. Aceste gubernii sînt : PETERSBURG, MOSCOVA, VLADIMIR, EKA-

terinoslav, Kostroma și Harkov. Dar alegerea deputatului se face de către *toți* membrii adunării electivе guberniale, adică aproape în toate cazurile de către delegații *de dreapta*, proprietari funciari și mari burghezi, octombriști. Pentru a asigura alegerea în Dumă a muncitorilor democrați, trebuie să facem în așa fel ca toți delegații muncitorilor să aparțină democrației muncitorești și să sprijine cu hotărîre o anumită candidatură din rîndurile lor. E de ajuns să apară un „transfug“ sau un delegat liberal, „de dreapta“, pentru ca octombriștii să impună alegerea lui în pofida voinței majorității delegaților muncitorilor!

Dar delegați ai muncitorilor la adunările electivе guberniale există nu numai în aceste 6 gubernii. În 44 de gubernii (din 53), muncitorii au în total 112 delegați.

Care este rolul acestor delegați? În primul rînd, ei trebuie să promoveze în permanență o linie principială, organizînd democrația (în special democrația țărănească) și eliberînd-o de sub influența liberalilor. Acest tărîm de activitate este extrem de important. În al doilea rînd, delegații muncitorilor pot (și trebuie să se străduiască) să fie aleși în Dumă în cazul cînd voturile se împart între cei de dreapta și liberali.

Să explicăm acest caz printr-un exemplu. În Duma a III-a avem doi deputați social-democrați din partea guberniei Veatka: Astrahanțev și Puteatin. Or, legea nu prevede pentru gubernia Veatka deputați din partea cucerii muncitorești. Adunarea electivă gubernială din Veatka este formată din 109 delegați, dintre care 4 din partea muncitorilor. Cum s-a putut întîmpla ca *patru* muncitori (din 109 delegați) să obțină ca *doi* din ei să fie aleși în Dumă? Probabil că voturile în adunarea electivă gubernială s-au împărțit și liberalii nu au putut învinge dreapta fără ajutorul muncitorilor. Fiind nevoiți să facă bloc cu muncitorii, liberalii au trebuit să împartă cu ei și mandatele, și astfel au făcut să fie aleși în Dumă doi social-democrați. Ca urmare, gubernia Veatka este reprezentată în Dumă de următorii deputați: 1 progresist, 3 cadeți, 2 trudovici, 2 social-democrați, 4 liberali și 4 democrați. În această gubernie muncitorii ar fi putut cuceri chiar trei mandate dacă ar fi reușit să desprindă

pe delegații democrați de cei liberali, în ipoteza că primii erau în număr mai mare. Să presupunem că din cei 109 delegați 54 sînt de dreapta (50 din cei 53 de delegați ai proprietarilor funciari și 4 din cei 17 delegați din partea primei adunări a alegătorilor de la orașe). Să presupunem totodată că din ceilalți 55 de delegați 20 sînt liberali (3 proprietari funciari, 13 orășeni din prima categorie și 4 orășeni din a doua categorie) și 35 democrați (23 de delegați ai țăranilor, 8 orășeni din a doua categorie și 4 muncitori). În aceste condiții, democrații ar fi trebuit să capete 5 mandate din 8, iar muncitorii ar fi putut obține 3 mandate dacă ar fi cîștigat încrederea democrației țărănești.

În gubernia Ufa, *toate* mandatele de deputați au fost acaparate de liberali (înglobînd în această categorie și pe musulmani). N-a fost ales nici un democrat. Dacă ar fi fost mai abili în organizarea democrației, cei trei delegați ai muncitorilor din gubernia Ufa ar fi putut, fără îndoială, dat fiind că au fost acolo și 30 de delegați ai țăranilor, să cucerească mandate și pentru trudovici, și pentru ei.

Din partea guberniei Perm, în Duma a III-a sînt 6 liberali și 3 democrați, dintre care un singur social-democrat. Or, aici au fost 26 de delegați ai țăranilor, iar *liberalii*, care au avut majoritatea în adunarea electivă gubernială, au ales din rîndurile acestor delegați un trudovic, prin urmare e de presupus că întreaga curie țărănească era formată din trudovici (dacă unul dintre țărani ar fi dezertat de la democrați la liberali, aceștia l-ar fi ales pe el!). Același lucru se poate spune și despre curia a II-a (13 delegați), deoarece și din rîndurile ei *liberalii* au ales un trudovic. Putem considera, prin urmare, că numărul democraților în rîndurile delegaților a fost următorul: $26 + 13 + 5$ muncitori = 44. În total au fost 120 de delegați, dintre care 59 din partea proprietarilor funciari și 17 din partea orășenilor din prima categorie. Chiar dacă, în afară de democrați, toți ceilalți ar fi fost liberali, numărul acestora ar fi fost de 76, adică mai mic de două treimi. Mai probabil este, bineînțeles, ca o parte dintre delegați să fi fost de dreapta.

Prin urmare, liberalii au acaparat două treimi din mandatele pentru Dumă fără să fi avut două treimi din numărul delegaților. De aici rezultă concluzia incontestabilă că democrația, dacă ar fi fost mai conștientă și mai bine organizată (și de asta trebuie să se îngrijească în primul rând muncitorii!), n-ar fi îngăduit să fie pusă în inferioritate de liberali. În gubernia Perm, social-democratul Egorov a fost ales de adunarea generală a delegaților, adică de liberali, ceea ce înseamnă că liberalii *au avut nevoie* de ajutorul muncitorilor, iar muncitorii au comis fără discuție o greșeală, au încălcat pur și simplu interesele democrației, acordând acest ajutor *fără* să obțină un număr *proporțional* de mandate de deputați pentru democrație.

Prezentând aceste calcule, subliniem că ele au o valoare de exemplu, o valoare ilustrativă, deoarece nu avem date precise cu privire la apartenența de partid a delegaților în ansamblu și a delegaților fiecărei curii în parte. În realitate, situația se dovedește a fi mai complexă, mai variată decât reiese din exemplele noastre. Muncitorii trebuie însă să cunoască *principalele* raporturi de forțe în „ingeniosul mecanism” al alegerilor, care se țin pe baza legii de la 3 iunie, și, însușindu-și esențialul, se vor putea orienta și în problemele de amănunt.

Cele două curii mai democratice (desigur după curia muncitorească, care poate și trebuie să fie în întregime marxistă, în întregime antilichidatoristă) sînt curia țărănească și a doua curie orășenească. Dintre acestea, prima este mai democratică decât a doua, deși la sate există incomparabil mai puțină libertate în alegeri, deși condițiile de agitație și propagandă printre țărani sînt incomparabil mai grele decât printre orășeni.

Într-adevăr, în Duma a III-a au fost aleși deputați speciali, din partea celei de-a doua adunări a alegătorilor de la orașe, în 28 de gubernii. Au fost aleși 16 deputați de dreapta, 10 liberali și 2 democrați (Rozanov din partea guberniei Saratov și Petrov III din partea guberniei Perm). Deputați speciali din partea țăranilor există în toate cele 53 de gubernii: au fost aleși 23 de deputați

de dreapta, 17 liberali, 5 democrați și 8 fără partid. Împărțindu-i pe cei fără de partid în părți egale între dreapta și opoziție, obținem următoarele date comparative :

Deputați în Duma a III-a	Din partea curiei a doua orășenești	Din partea curiei țărănești
de dreapta	16	27
din opoziție	12=43%	26=49%

Dintre deputații opoziției, 43% au fost aleși din partea curiei a doua orășenești, iar 49% din partea curiei țărănești. Dacă luăm în considerație faptul că, după cum se știe, deputații țăranilor în Duma a III-a au depus un proiect de lege agrară care prin conținutul lui este *mai democratic* decât proiectul cadet și care a fost semnat și de țăranii fără partid, și de unii țărani de dreapta⁵⁰, devine clar că în realitate democratismul curiei țărănești depășește democratismul curiei a doua orășenești într-o măsură și *mai mare* decât rezultă din cifrele de mai sus.

Prin urmare, muncitorii, în general, și delegații muncitorilor, în special, trebuie să acorde mai multă atenție curiei țărănești și delegaților țăranilor. Ca organizatori ai democrației, muncitorii trebuie să activeze în primul rând printre țăranii și apoi printre orășenii din curia a doua. În ambele aceste curii, confuzia între liberali și democrați este cât se poate de mare, cât se poate de frecventă și cultivată cu un zel deosebit de către cadeți, care pur și simplu înșală pe oamenii înapoiați politicește și profită de experiența lor „parlamentară” de „oameni de afaceri” și de denumirea lor „democratică” („constituțional-democrați”, „partidul libertății poporului”) pentru a camufla un fond *antidemocratic*, vehist, contrarevoluționar.

În stadiul actual al mișcării de eliberare din Rusia, sarcina politică-ideologică a muncitorilor constă în organizarea democrației. Acestei sarcini trebuie să-i fie subordonată activitatea tehnică electorală. De aici decurge necesitatea de a pune în centrul atenției curia țărănească, apoi curia a doua orășenească. În adunările electivă gu-

berniale, sarcina primordială a delegatului muncitorilor este strângerea rîndurilor democraților. Pentru a-și pune candidatura e nevoie de trei voturi: trebuie găsiți doi democrați din rîndurile țăranilor, iar în cel mai rău caz trebuie convinși doi liberali, care nu riscă nimic propunînd candidatura unui muncitor. În adunările electivе guberniale, democrații trebuie să intre în bloc cu liberalii împotriva celor de dreapta. Dacă un asemenea bloc nu poate fi încheiat chiar de la început (așa cum se întîmplă, probabil, în majoritatea cazurilor, pentru că delegații nu se cunosc între ei), democrații trebuie mai întîi să împiedice, împreună cu liberalii, alegerea celor de dreapta, iar *împreună cu cei de dreapta alegerea liberalilor*. Astfel nu vor fi aleși nici unii nici alții (cu condiția ca nici cei de dreapta, nici liberalii să nu aibă singuri majoritatea absolută; fără această condiție, democrații nu au șanse să intre în Dumă). Art. 119 din legea electorală prevede o pauză. Democrații, după ce calculează rezultatul votului, fac bloc cu liberalii, avînd deja date precise și luptînd pentru o împărțire proporțională a mandatelor de deputați. *În asemenea cazuri este necesar ca mai întîi liberalii să-și dea voturile pentru candidatul democrat, și nu invers*, deoarece întreaga istorie și întreaga experiență a Europei dovedește că liberalii au înșelat în repetate rînduri pe democrați, pe cîtă vreme democrații nu i-au înșelat niciodată pe liberali.

Cunoscînd curiile din care provin democrații și știind să facă deosebire între democrați și liberali, delegații muncitorilor *din 44 de gubernii* pot juca un rol *foarte important* atît în organizarea democrației în general cît și în ceea ce privește posibilitatea de a impune alegerea în Dumă a unui mare număr de exponenți ai democrației muncitorești și ai democrației burgheze (trudovici). În prezent primii sînt în număr de 15, iar ceilalți în număr de 14. Dacă muncitorii vor aplica o tactică justă și împrejurările vor fi favorabile, atît numărul unora cît și numărul celorlalți va putea fi dublat. În Duma a IV-a, liberalii au asigurat un grup puternic, alcătuit din 100 de persoane și chiar mai mult, care reprezintă o opoziție „responsabilă“ (de tipul celei despre care s-a vorbit la

Londra), capabilă să intre în bloc cu octombriștii. Trebuie să luptăm ca opoziția cu adevărat democratică, și nu cea vehistă, să fie reprezentată de un grup de câteva zeci de persoane, și acest lucru se poate face.

Legea acordă muncitorilor dreptul de a alege delegați în 44 de gubernii. Muncitorii conștienți de la fiecare fabrică trebuie să ia cunoștință imediat de prevederile legii, să chibzuiască asupra situației și sarcinilor lor, să aibă grijă ca delegații lor să fie adevărați exponenți ai democrației muncitorești, și nu lichidatori.

Cei 112 delegați ai muncitorilor — dacă alegerea lor va fi asigurată tocmai în acest fel, adică conștient, cu grijă, sistematic — pot aduce o imensă contribuție atât la cimentarea unității clasei muncitoare, care pretutindeni în Europa luptă pentru țeluri mărețe, de însemnătate mondială, cât și în opera de organizare a democrației în Rusia.

Timpul nu așteaptă. Fiecărui muncitor conștient îi revine o sarcină grea, dar nețărmurit de nobilă.

III. ȚĂRĂNIMEA ȘI DELEGAȚII ȚĂRANILOR ÎN CAMPANIA ELECTORALĂ

Într-un articol anterior („Zvezda“ nr. 34) ne-am ocupat de rolul delegaților muncitorilor în campania electorală *. În concluzia analizei noastre arătam că în fața democrației muncitorești stau două sarcini primordiale: în primul rînd făurirea unei strînse unități a clasei muncitorilor salariați și dezvoltarea conștiinței acestei clase, a înțelegerii de către ea a măreței misiuni istorice ce-i revine, iar în al doilea rînd organizarea democrației.

Să trecem la analiza problemei democrației neproletare, adică burgheze. Care este principala ei bază de clasă în Rusia? Care sînt particularitățile ei? Care sînt sarcinile ei imediate? Care este rolul ei în alegeri?

Principala bază de clasă a democrației burgheze în Rusia este țărănimea. Situația imensei majorități a acesteia este atât de grea, proprietatea funciară moșierească apasă atât de crunt asupra ei, condițiile ei economice sînt atât

* Vezi volumul de față, pag. 44—51. — *Nota red.*

de mizere, iar lipsa de drepturi atît de mare, încît starea de spirit și năzuințele democratice apar în acest mediu ca o necesitate, spontan și pe nesimțite. O ieșire din această situație așa cum preconizează burghezia liberală (în frunte cu partidul cadet), și anume împărțirea puterii cu Purișkevicii, dominația în comun a Purișkevichilor și Gucikovilor (sau Miliukovilor) asupra maselor, o asemenea ieșire *nu poate* exista pentru milioanele de țărani. Iată de ce tocmai situația de clasă a țărănimii, pe de o parte, și a marii burghezii, pe de altă parte, generează inevitabil o profundă deosebire între democratism și liberalism.

O perfectă delimitare a acestor curente politice, o deplină conștiință a acestei delimitări nu există de regulă, dar *atracția* țărănimii spre democratism și a burgheziei spre liberalismul monarhist este o realitate, definitiv demonstrată de primul deceniu al secolului al XX-lea în Rusia, deceniu atît de bogat în evenimente. Nu numai în mișcarea de eliberare din 1905, nu numai în primele două Dume masa țărănească s-a dovedit democratică, dar și în Duma a III-a, Duma boierilor, 43 de deputați ai țăranilor — printre care și cei de dreapta și cei fără partid — au depus un proiect de lege agrară mai democratic decît proiectul cadet.

În general, problema agrară este principala problemă a țărănimii ruse din zilele noastre. În Rusia europeană mai puțin de 30 000 de moșieri posedă 70 000 000 de desetine de pămînt și aproape tot atît pămînt se află în posesiunea a 10 000 000 de gospodării țărănești dintre cele mai sărace. De o parte, în medie cîte 2 300 de desetine de fiecare gospodărie; de cealaltă parte, cîte șapte desetine. Rezultatul economic la actualul nivel al dezvoltării istorice a Rusiei nu putea fi altul decît o răspîndire extrem de largă a diferitelor tipuri de gospodării bazate pe „munca în dijmă“, adică a rămășițelor boierescului de altă dată. Înrobirea țăranilor, o mizerie cum de multă vreme nu se mai pomenește în Europa și ani de foamete ca în evul mediu — iată consecințele acestei situații.

Burghezia cadetă vrea să dea problemei agrare o soluționare liberală, menținînd proprietatea funciară moșie-

rească, răscumpărînd o parte din pămînturi pe baza unei „evaluări echitabile“, dînd precumpănire moşierilor faţă de ţărani în instituţiile menite să aplice „reforma“. Ţăranii nu pot să nu tindă spre o rezolvare democratică a problemei agrare. O asemenea rezolvare, chiar dacă întregul pămînt ar trece fără răscumpărare în mîinile ţărănimii, nu atinge şi nu poate atinge cu nimic bazele societăţii capitaliste, puterea banului, producţia de mărfuri, dominaţia pieţei. Cei mai mulţi dintre ţărani au o viziune foarte nebuloasă a situaţiei, iar narodnicii au creat o întregă ideologie, o întregă doctrină care prezintă această nebulozitate drept un element „socialist“, deşi într-o revoluţie agrară, oricît de radicală ar fi ea, nu există nimic socialist.

Dar cu cît mişcarea ţărănească ia extindere şi devine mai puternică, cu atît această nebulozitate îşi pierde importanţa practică, cu atît mai clar iese în evidenţă conţinutul real, democratic al tendinţelor şi revendicărilor ţărănimii în problema pămîntului. Atît în acest domeniu cît mai ales în domeniul problemelor politice, rolul cel mai important îl are democraţia muncitorească, lupta ei împotriva conducerii ţăranilor de către liberali. Nu vom comite o exagerare dacă vom spune că toate succesele democraţiei ruse în general, atît cele din trecut cît şi cele viitoare, sînt indisolubil legate de trecerea conducerii politice a ţărănimii din mîinile liberalilor în mîinile democraţiei muncitoreşti. Fără o asemenea trecere nu sînt cu putinţă succese serioase ale democraţiei în Rusia.

Legea electorală de la 3 iunie 1907 „a desfiinţat“, după cum se ştie, mai ales drepturile electorale ale ţărănimii. Este de ajuns să amintim că această lege a mărit numărul delegaţilor proprietarilor funciari de la 1 952 la 2 594, adică cu 32,90%, reducînd în acelaşi timp numărul delegaţilor ţăranilor şi cazacilor la mai puţin de jumătate: de la 2 659 la 1 168, adică cu 56,10%. În afară de aceasta, pe baza legii de la 3 iunie, deputaţii în Dumă din partea curiei ţărăneşti (denumirea oficială: „din partea adunărilor de împuterniciţi ai plăşilor“) nu sînt aleşi ca înainte, numai de delegaţii ţăranilor, ci de toţi

participanții la adunările electivе guberniale, care sînt în majoritate moșieri și mari capitaliști.

În aceste condiții, reprezentanții democrației țărănești (trudovicii) pot să-și asigure mandate în Dumă numai cu condiția ca *toți* delegații țăranilor, fără excepție, să fie trudovici. Atunci moșierii de dreapta vor fi nevoiți să aleagă trudovici din partea curiei țărănești, tot așa cum au fost nevoiți să aleagă social-democrați din partea curiei muncitorești. Dar spiritul de unitate și de organizare, nivelul de conștiință al țăranilor sînt, firește, mult mai scăzute decît la muncitori. În acest domeniu ne mai rămîne un vast tărîm pentru o serioasă și rodnică muncă de educare politică. Tocmai spre acest domeniu trebuie să-și îndrepte atenția lor principală toți democrații și toți marxistii care „merg în alte clase ale populației” *, și nu să arunce ocheade liberalilor contrarevoluționari (cadeții) și să cocheteze cu ei, cum le place atît de mult lichidatorilor de la „Nașa Zarea” etc.

Am mai arătat data trecută că, în alegerile pentru Duma a III-a, curia țărănească s-a dovedit a fi cea mai democratică din curiile neproletare. Dintre cei 53 de deputați aleși în Duma a III-a din partea curiei țărănești, făceau parte din opoziție 26 de deputați, adică 49%, în timp ce dintre cei 28 de deputați aleși din partea curiei a doua orășenești (din partea „adunării a doua a alegătorilor orășeni”) făceau parte din opoziție numai 12, adică 43%. În Duma a III-a au fost aleși din partea curiei țărănești 5 democrați din 53, adică 10%, iar din partea curiei a doua orășenești 2 din 28, adică 7%.

Este interesant să vedem cîte gubernii au trimis în Duma a III-a reprezentanți ai opoziției din partea curiei țărănești și care a fost componența politică a deputaților în fiecare dintre aceste gubernii. Dintre cele 53 de gubernii care trimit în Dumă în mod obligatoriu cîte un deputat din partea curiei țărănești, 23 au trimis din partea acestei curii deputați *de dreapta* (inclusiv octombriști), alte 17 au trimis *liberali* (cadeți, progresiști și musulmani)

* Vezi V. I. Lenin, Opere complete, vol. 6, Editura politică, 1961, ediția a doua, pag. 125. — Nota red.

și numai 5 gubernii au trimis *democrați* (trudovici). Din partea a 8 gubernii au fost aleși țărani fără partid.

Cercetînd lucrurile mai îndeaproape, vom vedea că *nici o* gubernie în care predomină deputații de dreapta nu a trimis în Duma a III-a vreun democrat din partea curiei țărănești. Democrații (trudovicii) au fost aleși exclusiv în guberniile în care nu există nici un deputat de dreapta. Aceste cinci gubernii — Arhanghelsk, Veatka, Perm, Stavropol și Tomsk — au trimis la un loc în Duma a III-a 15 liberali, 8 trudovici și 3 social-democrați. Nu încape îndoială că, dacă în aceste gubernii țărani și muncitorii ar fi fost mai conștienți și mai bine organizați, ar fi putut fi aleși mai mulți democrați, în detrimentul liberalilor.

Cred că e locul să arăt aici că, în total, în 24 de gubernii numărul deputaților opoziției în Duma a III-a întrece pe cel al deputaților de dreapta; în 18 din aceste 24 de gubernii au fost aleși exclusiv deputați ai opoziției. Aceste 24 de gubernii au trimis în Dumă 9 deputați de dreapta, 2 deputați fără partid, 55 de liberali, 14 trudovici și 8 social-democrați. După cum se vede, posibilitățile de a mări numărul deputaților democrați în detrimentul liberalilor și, în general, de a smulge mica burghezie și țărănimea de sub influența liberalilor sînt destul de mari.

De asemenea nu-i lipsit de interes să arătăm că, dintre cele 17 gubernii care au trimis în Dumă din partea curiei țărănești deputați liberali, în 10 gubernii deputații de dreapta precumpănesc față de cei din opoziție. E de presupus că, de regulă generală, printre delegații țăranilor în aceste gubernii *nu au fost de loc delegați de dreapta*, căci în acest caz tocmai pe ei i-ar fi ales majoritatea de dreapta a adunărilor electivă guberniale...

Sarcinile democrației muncitorești în aceste alegeri în ceea ce privește țărănimea sînt clare. Trebuie să desfășurăm o propagandă strict de clasă în rîndurile țărănimii care se proletarizează. Trebuie să ajutăm pe țărani să-și strîngă rîndurile în alegeri, pentru ca și pe baza legii electorale de la 3 iunie ei să-și poată crea în Duma a IV-a o reprezentanță *proprie*, cît mai stabilă, cu toate

pedicile puse atît de adepții vechiului regim cît și de liberali. Trebuie să depunem eforturi pentru consolidarea hegemoniei democrației muncitorești și să explicăm tot răul pe care îl pot pricinui oscilările democrației țărănești spre liberalism.

IV. CONCLUZII DIN PRACTICA ALEGERILOR PENTRU DUMA A III-A

Pentru precizarea concretă a sarcinilor democrației muncitorești în campania electorală, considerăm util să analizăm cît mai amănunțit posibil datele cu privire la alegerile pentru Duma a III-a pe cîteva gubernii. O asemenea analiză ne va ajuta, în primul rînd, să înțelegem mai bine și să cunoaștem mai temeinic complicatul și încîlcitul sistem electoral de la 3 iunie, iar în al doilea rînd va da tuturor activiștilor care au lucrat pentru campania electorală cea mai clară imagine a situației lor ca democrați, a „ambianței“ în care trebuie să-și desfășoare activitatea. Studierea datelor din fiecare gubernie de către democrații locali va completa materialele noastre, va introduce în ele corectivele necesare și va trezi de îndată interesul tuturor aceluia care sînt conștienți de obligația lor de a participa la alegeri în vederea educării politice a muncitorilor salariați și în vederea organizării democrației.

Pentru ilustrarea celor de mai sus să luăm bunăoară gubernia Kazan. Ea este reprezentată în Duma a III-a de 10 deputați, care aparțin jumătate dreptei și jumătate opoziției: 5 sînt de dreapta (4 octombriști și 1 naționalist) și 5 liberali (1 progresist, 2 cadeți și 2 musulmani). Printre ei nu se află nici trudovici, nici social-democrați.

Cu toate acestea, datele referitoare la gubernia Kazan te obligă să recunoști că aici șansele democrației au fost destul de mari. Deputații de dreapta au fost aleși după cum urmează: unul din partea adunării proprietarilor funciari (Sazonov), trei octombriști din partea adunărilor întîi și a doua ale alegătorilor orășeni (între care d-l Kapustin, contrarevoluționar inveterat, din partea adunării

a doua a alegătorilor orășeni) și *un* octombrist din partea adunării generale a delegaților. Liberalii au fost aleși: unul din partea adunării proprietarilor funciari, unul din partea țăranilor (cadetul Lunin) și *trei* din partea adunării generale a delegaților.

Judecînd după faptul că din partea adunării generale a delegaților au fost aleși trei liberali și un candidat de dreapta, liberalii au obținut majoritatea în adunarea electivă gubernială, dar această majoritate nu a fost stabilă: altfel din partea adunării generale a delegaților nu ar fi fost ales nici un deputat de dreapta. O dovadă că majoritatea liberală nu a fost o majoritate stabilă este și faptul că din partea proprietarilor funciari a fost ales un singur progresist și un singur deputat de dreapta; dacă majoritatea liberală ar fi fost stabilă, acesta din urmă nu ar fi fost ales.

În gubernia Kazan, componența pe curii a delegaților este următoarea: în total 117; dintre aceștia, din partea țăranilor 33, din partea proprietarilor funciari 50, din partea adunării întîi a alegătorilor orășeni 18, din partea adunării a doua a alegătorilor orășeni 14 și din partea muncitorilor 2. Prin urmare, proprietarii funciari împreună cu orășenii din curia întîi constituie majoritatea ($50 + 18 = 68$ din 117); se știe că, potrivit legii de la 3 iunie, în toate guberniile *a fost asigurată* fie o astfel de majoritate, fie una și mai „sigură”, adică formată exclusiv din proprietari funciari (numai curia proprietarilor funciari și-a asigurat o majoritate absolută de delegați în adunarea electivă gubernială).

Liberalii au cucerit jumătate din numărul mandatelor în Dumă datorită, probabil, faptului că sînt foarte puternic reprezentați în rîndurile proprietarilor funciari. Printre orășeni, dimpotrivă, se pare că domină aproape exclusiv cei de dreapta: fără o asemenea ipoteză ar fi greu de explicat cum, în ciuda faptului că în adunarea electivă gubernială majoritatea o aveau liberalii, din partea ambelor adunări orășenești au fost aleși deputați de dreapta. Cadeții au fost nevoiți să aleagă pe cei de dreapta. Datorită lipsei de stabilitate, de care s-a vorbit mai sus, a majorității liberale în rîndurile delegaților, democrației

muncitorești i se deschide un tărâm de activitate propice : să folosească disensiunile din rîndurile moșierilor și capitaliștilor în vederea organizării forțelor democrației, în general, și a alegerii în Dumă a social-democraților și trudovicilor, în special.

Dacă, de pildă, 57 dintre delegați ar fi de dreapta și liberalii ar fi tot pe atîția și dacă 3 delegați ar fi democrați (dintre care 2 muncitori social-democrați și 1 țaran trudovic), chiar și acest mic număr de 3 democrați ar fi suficient pentru a face să fie ales în Dumă un social-democrat, fără să mai vorbim de nobila sarcină a strîngerii forțelor democratice care s-ar pune în fața acestor trei democrați dacă ar exista 33 de delegați din partea țaranelor. Am luat, în ipoteza noastră, trei delegați, acesta fiind minimul necesar conform legii (art. 125 din legea electorală) în cazul cînd candidaturile sînt desemnate prin buletine : candidaturile celor care au întrunit, pe bază de buletine, mai puțin de trei voturi nu mai participă la balotaj. Se înțelege de la sine că acest număr de trei, cerut de lege, s-ar putea forma prin alăturarea liberalilor la delegatul democrat dacă liberalii nu „vor progresa“ (în direcția „vehistă“) pînă într-atîta, încît chiar în adunarea electivă gubernială să prefere un octombrist unui social-democrat.

În cazul cînd dreapta și liberalii au forțe egale, este suficient un singur democrat pentru ca, votînd cu cei de dreapta împotriva liberalilor și cu liberalii împotriva celor de dreapta, să nu-i lase nici pe unii, nici pe alții să pătrundă în Dumă, obținînd în felul acesta (pe baza art. 119 din legea electorală) o pauză a cărei durată, după cum prevede articolul menționat, este stabilită chiar de adunare, dar nu poate fi mai mare de 12 ore, și organizînd după aceea un acord între liberali și democrați cu condiția să fie asigurată alegerea în Dumă a candidaților democrați.

Exemplul guberniei Kazan poate ilustra două linii posibile ale politicii muncitorești în alegerile pentru Duma a IV-a (prin urmare și două linii ale politicii muncitorești în general, deoarece politica în alegeri nu este decît o aplicare a politicii generale la un caz particular). Prima

linie : a vota, potrivit regulii generale pentru candidatul cel mai progresist, fără nici o altă precizare. A doua linie : a organiza democrația folosind în acest scop antagonismul dintre dreapta și liberali. Semnificația ideologică a primei linii constă în subordonarea pasivă față de hegemonia cadeților ; rezultatul practic al acestei linii, în caz de succes, ar fi creșterea majorității octombrișt-cadete în Duma a IV-a în detrimentul majorității formate din octombriști și partidele de dreapta (o dată cu eventuala micșorare a minorității democratice). Semnificația ideologică a liniei a doua constă în lupta împotriva hegemoniei cadeților asupra țăranilor și asupra democrației burgheze în general ; rezultatul practic al acestei linii, în caz de succes, este creșterea și unirea, întărirea grupului democraților în Duma a IV-a.

Prima linie s-ar reduce, în practică, la linia politicii muncitorești liberale. A doua linie reprezintă politica muncitorească marxistă. Vom avea nu o dată ocazia să revenim asupra lămuririi mai detaliate a semnificației primei și a celei de-a doua linii.

„Zvezda” nr. 33, 34, 36 și 1 (37)
din 10, 17, 31 decembrie 1911
și 6 Ianuarie 1912

Semnat : *Villiam Frei*
și *V. Frei*

Se tipărește după textul
apărut în ziar

VECHIUL ȘI NOUL

Articolul lui Nik. Nikolin apărut în „Zvezda“ nr. 29, sub titlul semnificativ „Noul în cadrul vechiului“, ridică o serie de probleme extrem de interesante și de importante. O discuție pe marginea lor nu este, fără îndoială, decît de dorit, în interesul elaborării unei linii de conduită precise, clare și bine definite a partizanilor democrației muncitorești din Rusia.

Principala lipsă a articolului lui Nik. Nikolin constă în caracterul cu totul imprecis al multora dintre tezele sale. Dacă autorul afirmă, fără să dea vreo explicație, că „în multe privințe s-ar putea să nu fie de acord“ cu mine, în ceea ce mă privește trebuie să spun că nu există în articolul lui N. Nikolin teze care ar putea da loc la divergențe, întrucît în general el nu ne oferă teze clar și complet formulate.

De pildă, N. Nikolin se pronunță categoric împotriva aceluia care consideră că „situația actuală de la noi... este aproximativ aceeași cu cea de la începutul secolului nostru“. El interpretează acest punct de vedere în sensul că oamenii neagă prezența *noului* în vechi. Firește că ei nu au dreptate cînd neagă acest lucru. Firește că N. Nikolin are de o mie de ori dreptate cînd afirmă că în vechi se găsesc elemente noi, de care trebuie să știm să ținem seama, pe care trebuie să știm să le folosim. Dar în ce anume constau aceste elemente noi, cum trebuie să ținem seamă de ele etc., Nikolin nu ne mai spune ; iar pe de altă parte

din citatul reprodus de el nu rezultă ce anume vor să spună oponentii lui prin cuvîntul „aproximativ“. Dacă vom ține seama de noul apărut în cadrul vechiului, așa cum au ținut seama de el marxiștii ruși acum exact trei ani, cînd au apreciat situația politică ce s-a creat după cei trei ani de avînt revoluționar (1905—1907), după părerea mea nu va fi greșit să spunem : „situația actuală de la noi este *aproximativ* aceeași cu cea de la începutul secolului nostru“. Dacă însă o asemenea teză este formulată fără a se face în prealabil o apreciere precisă, clară și bine conturată a momentului și a sarcinilor lui, atunci ea este, fără îndoială, greșită.

Sarcini vechi, metode vechi de rezolvare a lor, procedee noi de pregătire în vederea rezolvării lor — iată cum s-ar putea formula aproximativ, după părerea mea, răspunsul care a fost dat acum trei ani. Participarea la Duma a III-a, pe care o susține cu atîta ardoare și atît de just Nik. Nikolin, apare, din punctul de vedere al acestui răspuns, *absolut* necesară. „Curentul“ care se pronunță împotriva acestei participări sau continuă pînă în ziua de azi să șovăie a se pronunța deschis, clar, fără rezerve pentru participarea la Duma a III-a ia în deșert numele democrației muncitorești. În realitate, acest curent se situează în afara acestei democrații, fiind „o nuanță legitimă“ a unui cerc de idei anarhist și nicidecum marxist.

Să luăm problema „suprastructurii“. „Înainte — scrie Nik. Nikolin — putea să pară că birocrăția este singurul și principalul dușman al «întregii Rusii». Acum nimeni nu mai crede una ca asta... Știm prea bine că toți acești Markovi, Krestovnikovi, Volkonski, Purișkevici, Gucikovi, Homeakovi, Avdakovi etc. nu sînt decît niște reprezentanți ai mediului social din care birocrăția își trage forțele și de la care primește mobilul activității sale“.

Sublinierea legăturii dintre „birocrație“ și vîrfurile burgheziei industriale și comerciale făcută aici de Nik. Nikolin e foarte justă și extrem de prețioasă, căci numai niște oameni care nu au reflectat cîtuși de puțin asupra a ceea ce a adus nou primul deceniu al secolului al XX-lea,

care nu înțeleg de loc interdependența dintre relațiile economice și politice din Rusia și importanța Dumei a III-a, numai asemenea oameni pot nega această legătură, pot nega caracterul burghez al politicii agrare contemporane, pot nega, în general, că s-a făcut „un pas înainte pe calea transformării în monarhie burgheză“.

Dar nu este suficient să recunoști existența unei legături; trebuie să arăți precis caracterul concret al acestei legături. Pasul făcut în direcția transformării în ceva nou nu înlătură de loc vechiul regim, să zicem, „birocratic“, cu imensa lui independență și posibilitate de a acționa de sine stătător, cu „specificul“ lui, tolmacevist și reinbotist (etc. etc.), cu lipsa oricărui control asupra activității lui în domeniul financiar. Deși „trage forțe“ din sprijinul pe care i-l acordă vîrfurile burgheziei, birocrația *nu* este recrutată din aceste vîrfuri, ci din rîndurile vechii, foarte vechii nobilimi moșierești și militare nu numai din perioada dinainte de revoluție (dinainte de 1905), ci și din cea dinainte de reformă (dinainte de 1861). Deși „primește mobilul activității sale“, în mare măsură, de la vîrfurile burgheziei, birocrația imprimă activității burgheze o orientare și un profil pur iobăgist, exclusiv iobăgist. Căci, dacă există o deosebire între caracterul burghez al iuncherului prusian și al fermierului american (deși ambii sînt indiscutabil burghezi), o deosebire tot atît de vădită și tot atît de mare există și între caracterul burghez al iuncherului prusian și „caracterul burghez“ al lui Markov și Purișkevici. În comparație cu aceștia, iuncherul prusian e un adevărat „european“!

Scăparea din vedere a uriașei independențe a „birocrației“ și a imenselor ei posibilități de a acționa de sine stătător constituie greșeala principală, fundamentală și fatală pe care o face, de pildă, M. Aleksandrov în cunoscuta sa carte și pe care N. R—kov, în revista lichidatoristă „Nașa Zarea“ nr. 9—10, o duce pînă la absurd. O determinare precisă a gradului în care s-a păstrat vechiul la așa-zisul regim „birocratic“ și a schimbărilor, sau, mai exact, a modificărilor pe care le-a adus „noul“, a fost dată numai în sus-menționatul răspuns de acum trei ani.

Fără a fi cîtuși de puțin împotriva „căutării unor alte căi și metode“ și acordînd o imensă importanță reluării și continuării discuției în jurul răspunsurilor directe la problemele spinoase, nu pot, totuși, să nu protestez împotriva contrabandei cu care se îndeletnicesc, sub steagul „căutărilor“, lichidatorii de pildă. Probabil că divergențele dintre „cătătorul“ N. R—kov, de o parte, și alde Potresov, Ejov și Ceački, „cătători“ și ei, de altă parte, privesc doar unele *particularități* ale politicii muncitorești liberale. Toți acești „cătători“ se situează efectiv pe poziția politicii muncitorești liberale, iar nu marxiste! Una e „să cauți căi“ și să le comentezi de pe pozițiile marxismului în diferite cărți, reviste etc., și alta e să publici răspunsuri precise în organe care practic au un rol conducător.

Să luăm, bunăoară, problema „romantismului“. Condamnînd romantismul ca un „fenomen vechi“, irevocabil depășit, Nik. Nikolin vine cu următorul exemplu: „liberalul avea impresia că joacă rolul de apărător al tuturor celor asupriți, iar socialistul că pe el îl urmează tot ce gîndește și muncește în Rusia“. Exemplul acesta are în vedere neînțelegerea luptei de clasă, și, desigur, Nikolin ar avea perfectă dreptate dacă ne-ar spune că un astfel de „socialist“, fără îndoială narodnic, nu este în realitate cîtuși de puțin socialist, ci un *democrat* care își înveșmîntează democratismul într-o frazeologie pseudosocialistă. Vorbind însă de romantism, nu putem trece sub tăcere interpretarea vehistă, adică contrarevoluționară, a acestui termen, interpretare care domină în presa de cea mai largă circulație, și anume în presa liberală. Nu putem să nu ne ridicăm împotriva unei asemenea interpretări. Nu putem să nu subliniem „noul“, anume că liberalismul a creat în Rusia curentul liberal vehist, de care d-nii Miliukovi se leapădă numai în vorbe, numai din diplomație, promovînd în realitate o politică vehistă.

De aici rezultă o concluzie de importanță primordială și în același timp practică: între liberalism și democrație trebuie trasă o linie de demarcație mai precisă, ținînd seama de „noua“ experiență pe care o oferă primul deceniu al secolului al XX-lea. „A confunda opoziția libe-

rală cu reacțiunea“ este, firește, o absurditate, însă această concluzie (pe care o trage Nikolin), fără cea de care am vorbit acum, este absolut insuficientă.

În general, tocmai în concluziile lui Nik. Nikolin s-a făcut simțită principala lui greșeală : imprecizia și faptul că nu spune lucrurilor pe nume. De pildă, prima lui concluzie : „pasiunea absurdă pentru vechile metode de acțiune este tot atât de dăunătoare ca și atitudinea categoric negativă față de ele“. După mine, această concluzie nu este dialectică, ci eclectică. Absurditatea e întotdeauna absurditate, și de aceea e întotdeauna și absolut dăunătoare ; acesta e un adevăr incontestabil. Pentru a da acestei părți a concluziei un sens viu, dialectic, ar trebui să se spună, bunăoară, că încercarea de a justifica refuzul de a participa la Duma a III-a sau a IV-a invocând vechile metode de acțiune ar fi o mare greșeală, o frază goală, vorbe fără conținut, cu toate că — sau, mai exact, tocmai pentru că — este necesară o atitudine categoric pozitivă față de aceste metode.

Am arătat aici în treacăt, întrucât nu am avut posibilitatea să insist mai mult asupra acestei probleme, cum ar trebui îndreptată, după părerea mea, partea a doua a concluziei citate de mine.

„Zvezda“ nr. 33
din 10 decembrie 1911
Semnat : V. I. I. n

Se tipărește după textul
apărut în ziar

CONFĂTUIREA GRUPURILOR BOLȘEVICE DIN STRĂINĂTATE ⁵¹

14—17 (27—30) DECEMBRIE 1911

Proiectul de rezoluție la raportul despre starea de lucruri din partid și propunerea cu privire la statutul Organizației din străinătate au fost publicate pentru prima oară în 1933, în „Cu-legeri din Lenin”, vol. XXV; rezoluția cu privire la Comisia de organizare din Rusia pentru convocarea conferinței — la 12 ianuarie 1912, în „Înștiințarea” Comitetului organizației din străinătate

Se tipărește după manuscris; rezoluția cu privire la C.O.R. pentru convocarea conferinței — după textul apărut în „Înștiințarea”

1

PROIECT DE REZOLUȚIE LA RAPORTUL DESPRE STAREA DE LUCRURI DIN PARTID

Organizarea forțelor social-democrate partinice din străinătate și sarcinile bolșevicilor

Situația existentă în momentul de față în organizațiile social-democrate din străinătate este cu totul anormală.

Din anul 1908, de când activitatea editorială a social-democraților a început să se deplaseze tot mai mult în străinătate, și pînă la plenară, în toate centrele mai importante din străinătate a existat o sciziune organizatorică totală din cauza ruperii totale de partid a grupurilor menșevice.

Plenara (din ianuarie 1910) a încercat să creeze o unitate pe baza liniei antilichidatoriste și antiotzoviste adoptate de ea în unanimitate, adresînd cu acest prilej un apel deosebit de energic la stabilirea deplinei unități în străinătate.

De fapt însă, din cauza neîndeplinirii de către lichidatori și otzoviști a condițiilor puse de plenară, după plenară n-a avut loc nicăieri unirea grupurilor din străinătate. Dimpotrivă, s-a produs o destrămare și mai mare, deoarece în practică vperediștii s-au separat de bolșevici, iar plehanoviștii de menșevici. Grupurile paralele — „numărul 1” și „numărul 2” sau menșevice și bolșevice — au continuat să existe în virtutea tradiției, fără să unească, în realitate, elemente cît de cît solidare și capabile să desfășoare în comun o activitate social-democrată.

De fapt, în momentul de față există în străinătate grupuri bolșevice, „împăciunitoriste”, vperediste, „golosiste” și „plehanoviste”, — grupuri fracționiste separate, legate

Între ele doar formal, iar adeseori nelegate prin nimic, absolut independente unul de altul, urmînd linii ideologice diferite și avînd legături independente cu diverse elemente social-democrate din Rusia.

Formarea în Rusia a C.O.R., prin forțele bolșevicilor și ale menșevicilor partinici, și activitatea energică a acestui colegiu în vederea convocării conferinței generale a P.M.S.D.R. marchează o cotitură hotărîită în istoria partidului și arată care e singura ieșire posibilă, dictată de viață, din actuala stare de dezorganizare și destrămare.

În realitate, după plenary, numai bolșevicii și menșevicii partiiți au desfășurat — deosebit de solidari în cursul anului 1910 — o activitate cu adevărat social-democrată. Golosiștii nu reprezintă altceva decît o secțiune din străinătate a grupului lichidatorist rus de la „*Delo Jizni*” și „*Nașă Zarea*”, grup care s-a situat în afara partidului, iar grupul din străinătate „*Vpered*”, continuînd să camufleze otzovismul și să facă prin liderul său Lunacearski o propagandă religioasă, desfășoară o activitate cu totul nesocial-democrată.

În prezent, Comisia de organizare din Rusia, creată de bolșevici și de menșevicii partinici și sprijinită îndeaproape de toate organizațiile social-democrate locale din Rusia, este de fapt singurul centru autorizat al muncii de partid social-democrate.

Unindu-se într-o organizație social-democrată unică din străinătate a bolșevicilor, consfătuirea face răspunzătoare pentru sciziunea care continuă să existe în străinătate grupurile care nu vor să sprijine centrul din Rusia — C.O.R. — sau continuă „jocul de-a înțelegerea” între cei care s-au rupt de Rusia, sprijinind prin aceasta grupurile nesocial-democrate care s-au rupt de activitatea din Rusia.

Organizația bolșevică din străinătate va depune și pe viitor toate eforturile pentru a atrage, fără deosebire de curente, pe toți social-democrații care sînt hotărîți să sprijine C.O.R. și să urmeze linia partidului, adică linia antilichidatoristă și antiotzovistă (cît și „antidumnezeiască”), [pentru ca ei] să adere la organizația bolșevică și să se unească într-o organizație de partid unică.

Lupta împotriva curentului lichidatorist și a celui otzovist, — lupta împotriva destrămării grupurilor lipsite de idei din străinătate — sprijinirea unirii tuturor social-democraților cu adevărat partinici și a menșevicilor partiiți în special — sprijinirea C.O.R. — iată sarcina practică a organizației de partid din străinătate. Considerăm că *atît* Organul Central *cît* și „Raboceaia Gazeta“ sînt organe care trebuie sprijinite de partiiți, deoarece înlăturarea menșevicilor partiiți (din străinătate) n-ar putea fi cu nimic justificată, iar în sus-numitele organe n-a intervenit nici o modificare a *liniei* corespunzătoare hotărîrilor partidului.

*Scris în decembrie 1911, nu mai
tîrziu de 14 (27)*

2

PROPUNERE CU PRIVIRE LA STATUTUL
ORGANIZAȚIEI DIN STRĂINĂTATE ⁵²

Alegînd Comitetul organizației din străinătate pentru conducerea activității acestei organizații, consfătuirea îi remite proiectul de statut cu toate observațiile ei și îl însărcinează să consulte toate grupurile și să aprobe statutul definitiv în urma acestei consultări.

Lenin

Scris la 16 (29) decembrie 1911

3

REZOLUȚIE CU PRIVIRE LA
COMISIA DE ORGANIZARE DIN RUSIA
PENTRU CONVOCAREA CONFERINȚEI ⁵³

Consfățuirea constată că de multă vreme, și anume de cel puțin doi ani, partidul consideră convocarea unei conferințe de partid drept o necesitate arzătoare. Acum s-a realizat în sfârșit, în pofida tuturor piedicilor, un pas hotărâtor în această direcție. În Rusia a fost formată C.O.R., care este sprijinită de toate organizațiile locale (din Kiev, Baku, Tiflis, Ekaterinoslav, Ekaterinburg, Petersburg, Moscova, Nikolaev, Saratov, Kazan, Vilno, Dvinsk, Nijni-Novgorod, Sormovo, Samara, Tiumen, Rostov și altele).

Consfățuirea salută formarea C.O.R. și declară că este de datoria fiecărui membru de partid s-o sprijine din toate puterile.

Scris la 17 (30) decembrie 1911

PROBLEMELE PRINCIPIALE ALE CAMPANIEI ELECTORALE

I

Puțin timp ne mai desparte de alegerile pentru Duma a IV-a, astfel încât e firesc ca problema campaniei electorale să fie la ordinea zilei. Indiscutabil că, din punct de vedere marxist, orice ezitare în privința necesității de a participa la aceste alegeri este cu totul inadmisibilă : nuanțele de păreri — negative, ambigue sau chiar indiferente — în privința participării la alegeri pot fi considerate „legitime” nu în cadrul marxismului și al partidului muncitoresc, ci numai *în afara* lor. Deși e destul de neplăcut să repeți într-una acest adevăr elementar, care de ani de zile (încă de la sfârșitul anului 1907) a fost demonstrat și confirmat de experiență, totuși el trebuie repetat, căci pentru noi în momentul de față cel mai mare rău îl constituie destrămarea și disensiunile. Or, la această destrămare și la aceste disensiuni contribuie nu numai cei care dau răspunsuri imprecise sau evazive la problemele elementare, ci și cei care, din diplomație, din lipsă de principialitate etc., apără atitudinea imprecisă și evazivă.

Alegerile pentru Duma de stat silesc în mod firesc pe toți marxiștii, pe toți participanții la mișcarea muncitorească să-și încordeze forțele în vederea unei munci cât mai energice, mai perseverente și mai pline de inițiativă în toate domeniile acestei mișcări. Răspunsurile la problemele legate de conținutul și de orientarea principial-programatică, politică și organizatorică a acestei munci, răspunsuri elaborate în cursul ultimilor ani, trebuie să-și

găsească acum o aplicare practică directă în domeniul special al activității „electorale”.

Vorbim intenționat de răspunsuri deja elaborate. Căci ar fi de-a dreptul ridicol să credem că astăzi, cu câteva luni sau chiar cu un an înainte de alegeri, avem timp „să găsim” răspunsuri, dacă pînă acum ele nu au fost găsite, chibzuite, verificate de experiența a câțiva ani de activitate. Este vorba doar de răspunsuri la *toate* „problemele spinoase”, care privesc și concepțiile despre lume în general, și caracterizarea perioadei precedente din istoria Rusiei, perioadă extraordinar de bogată în evenimente, și caracterizarea perioadei prin care trecem (care s-a conturat, în linii generale, nu mai tîrziu de 1908), precum și problemele politice și organizatorice rezolvate într-un fel sau altul de oricare dintre activiștii mișcării muncitorești în ultimii, să zicem, patru ani. Acum nu se mai poate vorbi decît de aplicarea răspunsurilor și a metodelor de activitate elaborate într-un domeniu de activitate special, și anume în alegerile pentru Duma a IV-a; a afirma că „în procesul campaniei electorale, deci într-un singur domeniu de activitate, pot fi elaborate răspunsuri la probleme care privesc *toate* domeniile de activitate, care se referă nu numai la anul 1912, ci la întreaga perioadă ce începe cu anul 1908”, a face o asemenea afirmație înseamnă a te lăsa legănat de iluzii sau a ascunde, a justifica destrămarea și disensiunile ce domnesc azi.

Este vorba de dat răspuns, în primul rînd, la o serie de probleme programatice. Ce au adus, în această privință, ultimii patru ani din viața Rusiei? Oricine va recunoaște că în acești patru ani nu s-a produs nici o încercare de revizuire, de îndreptare sau de dezvoltare a vechiului program al marxiștilor în partea lui principală. Caracteristică pentru „momentul actual”, căruia din multe puncte de vedere ar fi mai potrivit să i se spună moment „stagnant” sau „putred”, este ignorarea cu dispreț a programului și tendința de a-l ciunti în fel și chip, de a-l trunchia, *fără* a întreprinde nici cea mai mică încercare de revizuire directă, categorică. „Revizionismul”, în sensul specific de castrare în spirit burghez a adevărurilor marxiste, se caracterizează, în perioada prin care trecem, nu ca un revizio-

nism combativ care ridică „steagul răscdalei“ (de pildă așa cum făcea Bernstein în Germania cam cu 10 ani în urmă, iar în Rusia Struve acum 15 ani sau Prokopovici ceva mai târziu), ci ca o renegare lașă, ascunsă, pentru a cărei justificare sînt invocate adeseori considerente „practice“ și, mai ales, aparent practice. D-nii Potresovi, Maslovi, Levițki & Co., succesorii și continuatorii „cauzei“ lui Struve și Prokopovici, „au participat“ la disensiunile care domnesc și le-au susținut (așa cum au făcut, pe de altă parte, Iușkevici, Bogdanov, Lunacearski etc.) prin încercări, de cele mai multe ori timide și nesistematice, de a da deoparte „vechiul“ marxism și de a-l înlocui printr-o doctrină „nouă“, burgheză. Nu întîmplător și nu din capriciul unor „grupuri“ problemele teoretice au fost împinse, în ultimii patru ani, pe unul dintre primele planuri. Numai niște oameni care se leapădă cu teamă de ceea ce e vechi au putut considera drept „fleacuri“ aceste probleme sau chiar numai unele aspecte ale lor. Și acum, dacă e să vorbim despre apărarea programului și a concepției marxiste despre lume în legătură cu campania electorală, în „procesul“ campaniei electorale etc., dacă e să discutăm aceste probleme nu numai pentru a ne achita de o obligație „oficială“, fără să spunem nimic, trebuie să ținem seama nu de cuvinte, de promisiuni, de asigurări, ci anume de *experiența* ultimilor patru ani. Acești patru ani ne-au arătat în mod concret și de nenumărate ori că în rîndurile intelectualității noastre (care adeseori se pretinde marxistă) există o serie întregă de „tovarăși de drum nesiguri“ ai marxismului; acești patru ani ne-au învățat să nu avem încredere în asemenea tovarăși de drum, au făcut ca în mintea muncitorilor care gîndesc să crească importanța teoriei marxiste și a programului marxist neciuntit.

Există o sferă de probleme în care programul se apropie de tactică și se confundă cu ea. Se înțelege că în timpul campaniei electorale aceste probleme capătă o importanță practică directă mult mai mare. În aceste probleme, spiritul de renegare și de disensiune s-a manifestat incomparabil mai puternic. Vechile probleme sînt depășite, spuneau unii, dat fiind că, de fapt, în Rusia regimul a devenit un regim burghez. De aici încolo, afirmă alții, dezvoltarea

Rusiei poate să se producă, ca în Germania sau în Austria după 1848, fără nici un fel de „salturi“. Ideea hegemoniei clasei muncitoare e perimată — adăugau alții ; marxistii trebuie să tindă „nu spre hegemonie, ci spre un partid de clasă“ etc.

E de la sine înțeles că nici o problemă, absolut nici o problemă de tactică nu poate fi soluționată, nu poate fi elucidată complet, cuprinzător și logic fără o analiză a acestor idei, denumite, pe drept cuvânt, „lichidatoriste“ și indisolubil legate de un larg curent al opiniei publice burgheze care întoarce spatele democratismului. Cine a observat mai atent viața practică știe că disensiunile în jurul acestor probleme sînt de o sută de ori mai profunde decît rezultă din publicistică. Și firește că nici nu poate fi altfel în anii care urmează evenimentelor de la sfîrșitul anului 1905 și din 1906—1907. Dar cu cît această destrămare este „mai firească“ (în condițiile burgheze), cu atît mai insistent și mai imperios se impune pentru marxisti sarcina unei lupte perseverente în toate domeniile împotriva ei.

În perioadele asemănătoare ultimilor patru ani în Rusia, destrămarea și renegarea au fost caracteristice pentru toate țările : s-a întîmplat chiar să nu rămîină nici măcar grupuri, ci doar persoane izolate care au știut „să țină sus steagul“, în asemenea împrejurări, zece ani sau și mai bine, să păstreze ideea continuității, să aplice această idee mai tîrziu, în condiții social-politice mult schimbate. În Rusia, lucrurile nu stau chiar așa de prost, căci ne-au rămas „moștenire“ un program și răspunsuri *precis formulate* la principalele probleme tactice și organizatorice ale „momentului“. Dezicîndu-se de un asemenea răspuns, curentul lichidatorist nu-i poate opune nimic, dar absolut nimic care să aducă a răspuns precis și clar.

Campania electorală este aplicarea unei anumite rezolvări a problemelor politice la o complexă activitate propagandistică, agitatorică, organizatorică etc. Nu ne putem angaja în această campanie fără a avea o soluție concretă. Iar răspunsul precis formulat pe care l-a dat marxismul începînd din 1908 a fost pe deplin confirmat de experiența acestor patru ani. Conținutul nou, burghez, al po-

liticii agrare a guvernului ; organizarea moșierilor și a burgheziei în Duma a III-a ; comportarea pe care a avut-o pînă și cel mai „de stînga“ partid burghez, partidul cadet, atît de bine ilustrată de vizita „la Londra“, și nu numai de ea ; curentele ideologice de tip „vehist“ care s-au bucurat de un succes enorm în societatea „cultă“, toate acestea au dovedit limpede că vechile probleme nu au fost încă rezolvate și că abordarea rezolvării lor are loc în condiții noi, mai burgheze, cînd burghezia cotește în mod sistematic *de la* democratism la o „opozitie“ de partid, „leală“, cu simțul răspunderii etc. Noi condiții, noi metode de pregătire în vederea rezolvării vechilor probleme într-un spirit vechi ; mai multă claritate în problema sciziunii dintre democrație și burghezia liberală antidemocratică — iată principalele trăsături ale răspunsului, precis formulat, dat de marxiști la principalele probleme politice actuale.

În strînsă legătură cu concepțiile generale ale marxiștilor, cu aprecierea lor în legătură cu sensul și semnificația politică a perioadei lui „3 iunie“ este răspunsul la problemele organizatorice. Menținerea în principiu a vechiului și adaptarea lui la noua situație — folosirea a tot felul de așa-zise „posibilități“ : asociații, uniuni legale etc. Celule, iar în jurul lor o întregă rețea, în strînsă legătură cu ele, îndrumată de ele. O mai mare elasticitate a „celulelor“, adoptarea de către ele a unor forme mai labile, care să nu se asemene întrutotul cu cele vechi, și folosirea obligatorie nu numai a tribunei Dumei, ci și a oricăror „posibilități“ analoge. Fără a ne lega mîinile prin norme imuabile, prin forme obligatorii, lăsînd un vast cîmp liber pentru elaborarea unor procedee și metode de îmbinare adecvate, acest răspuns este cît se poate de „ferm“ din punct de vedere principial, întrucît opune disensiunilor, renegării, dezorientării actuale nu numai proclamarea în vorbe a fidelității față de vechi, ci și un principiu organizatoric fundamental care permite realizarea unei stabilități ideologice. Cei care „au acumulat rezerve“, oricît ar fi ei de puțin numeroși, se unesc și respectă sistematic „ierarhia“, desigur nu formele, ci spiritul, doctrina, principiile, tradițiile ei.

Lichidatorismul, dimpotrivă, *capitulează* în fața amorfismului atotstăpînitor (nu *numai* la noi, nu numai la clasa muncitoare, ci, într-o măsură mai mare încă, în alte clase și în alte partide), încetează să se preocupe de dezvoltarea vechiului, transformînd căutarea „noului” în consacrarea disensiunilor. În largul curent ideologic al societății burgheze, îndreptat împotriva democrației în general, împotriva mișcării maselor în special, și îndeosebi împotriva formelor de curînd folosite în organizarea și conducerea acestei mișcări, lichidatorismul din rîndurile marxștilor nu este decît un mic pîrîiaș.

Acestea sînt tezele generale ale marxismului, atitudinea lui față de sarcinile și problemele actuale, atitudine elaborată, repetăm, nu de azi, de ieri și care acum urmează să capete în „campania electorală” un conținut unitar : ideologic, programatic, tactic, organizatoric.

II

Să analizăm acum poziția pe care a adoptat-o, în legătură cu campania electorală, „Nașa Zarea”, principalul organ de presă al curentului lichidatorist.

Nimic nu-i mai străin de spiritul marxismului decît frazeologia. Și ceea ce te izbește neplăcut din capul locului cînd citești numerele 6 și 7—8 ale revistei „Nașa Zarea” este nemaipomenita risipă de cuvinte à la Tartarin. O campanie cum este campania electorală, atît de obișnuită pentru marxștii din toate țările și care chiar în Rusia s-a desfășurat pînă acum *de două ori* cu mare amploare, a fost împodobită de Tartarinii⁵⁴ lichidatorismului nostru cu atîtea fraze răsunătoare, cu atîta vorbărie goală, încît ajunge să și se facă silă.

D-l Iuri Ceațki, în articolul său „E timpul să începem”, *se apucă* să facă o expunere a concepțiilor lichidatorilor, dar *termină*, în fond, această expunere ca un șef, lăsînd în seama d-lui L. Martov decorul, retușarea, ornamentele publicistice.

Iată o mostră din scrisul lui Iuri-Tartarin :

„...Mă îndoiesc că am putea conta cu certitudine pe o desfășurare absolut centralizată, sub raport organizatoric, a campaniei electorale,

•deși noi trebuie să tindem spre acest rezultat prin toate mijloacele despre care am vorbit..., consolidînd din punct de vedere organizatoric rezultatele unității politice realizate de muncitorii social-democrați în cursul campaniei politice...”

Pentru Dumnezeu, stimabile concurent al lui Troțki ! De ce să năucim pe cititor, în general, și pe muncitor, în special, cu această înșirare de vorbe goale despre rezultatele unirii politice realizate în cursul campaniei politice, despre consolidarea acestor rezultate ? Căci tot ceea ce spui nu e decît o simplă înșirare de vorbe, o repetare infatuată și greoaie a unui lucru simplu. „Consolidarea” organizatorică este necesară întotdeauna, și înainte, și după alegeri. Dînd alegerilor denumirea de campanie politică și aducînd vorba — „pentru a da faptului mai multă importanță” — despre o „serie (!) de campanii politice care au cuprins întreaga Rusie” (!), folosești toată această zarvă și toată această pompă pentru a *escamota* o problemă practică într-adevăr arzătoare, de importanță vitală : cum trebuie să ne organizăm. Sînt necesare „celulele” și în jurul lor o rețea de asociații nestabile, mai mult sau mai puțin deschise ? Da sau nu ? Dacă da, acest lucru este necesar atît înainte cît și după alegeri ; alegerile reprezintă o formă de activitate, una printre multe altele. Dacă nu a fost desfășurată *timp îndelungat* o activitate sistematică, nu veți putea „consolida” *nimic* în cursul campaniei electorale. Orice practician înțelege că toate astea-s fleacuri, căci se face aici încercarea de a camufla prin fraze răsunătoare lipsa unui răspuns precis la problema *fundamentală* : cum trebuie să ne organizăm pentru orice activitate și nu numai pentru cea electorală.

A vorbi, în legătură cu alegerile, de „*mobilizarea la luptă a proletariatului*” (sic ! pag. 49), de „*mobilizarea largă și fățișă a maselor de muncitori*” (54) etc. etc. înseamnă nu numai a fi lipsit de simțul măsurii, dar pur și simplu a prejudicia o muncă modestă — modestă în virtutea necesităților —, cultivînd o frazeologie *absolut identică* cu cea a „*otzoviștilor*”, „*ultimatiștilor*” etc. Aceștia susțin că prin boicot trebuie să se sublinieze în mod special că „*spiritul*” nu a fost înmormîntat (or, „*spiritul*” muncii trebuie să pătrundă în toate domeniile de activitate,

inclusiv în cel electoral), iar flecarii din rîndurile lichida-
torilor susțin că alegerile vor da totul : și „mobilizarea la
luptă“ (cum de nu-i e rușine unui așa-zis „marxist“ rus
să scrie așa ceva !), și „consolidarea organizatorică a re-
zultatelor unității politice realizate în cursul campaniei
politice“ ! Știm foarte bine cu toții că alegerile din 1912
nu vor duce și *nu* pot duce la o „mobilizare a maselor“
„largă“ sau „fățișă“ (dacă nu se vor crea condiții radical
diferite de cele din 1908 și 1911). Ele vor crea posibilități
modeste de activitate — nici prea largă și nici prea fățișă
— și noi trebuie să folosim aceste posibilități, fără a imita
însă frazeologia pompoasă a lui Troțki.

Zarva care s-a stîrnit acum cu prilejul alegerilor în ju-
rul organizațiilor „legale“ e pur și simplu stupidă : colegi
muncitori, spunem noi, e mai bine să lucrăm *nu tocmai*
deschis ; e mai sigur, mai potrivit, mai judicios, *mai util*
pentru înrîurirea unor *pături mai largi* decît flecăreala pe
tema existenței „deschise“. În vremuri ca acestea pe care
le trăim, numai oameni cu totul lipsiți de judecată sau ne-
maipomenit de ușuratici pot să facă atîta zarvă și să se
laude : „eu voi face totul deschis“.

„...Un partid (de clasă) va apărea numai ca un produs al creației
organizatorice a unei avangărzi muncitorești care acționează de sine
stătător“ (41).

Uf ! Fie-vă milă ! Doar e știut că în lumea întreagă
partidul a fost făurit și educat în decurs de decenii, atît
de muncitori înaintați cît și de „intelectuali“ într-adevăr
marxiști care au trecut fără rezerve de partea muncitorilor.
Și nici *nu poate fi* altfel la noi și nu are nici un rost să
speriem pe cititorul din rîndurile muncitorilor ruși cu bali-
verne înflorate despre „creație“ (cînd noi trebuie să
învățăm buchile și să strîngem pietre mici și simple pentru
fundament), despre avangarda „care acționează de sine
stătător“ etc. D-l Martov, lăsîndu-se și el antrenat de
Ceațki-Tartarin, s-a apucat să vorbească de „conștiința de
sine a unor elemente din rîndurile clasei muncitoare“
(nr. 7—8, pag. 42) care iau locul cadrelor vechi aflate în
„autolichidare“ (ibid.).

Asta ca să sune mai impresionant ! „Care acționează de sine stătător“, „conștiința de sine“, „creație“, „mobilizare la luptă“, „cea mai largă“, „cea mai fățișă“... Cum să nu te apuce amețeala ascultînd asemenea logomahie, ca să folosesc o expresie a lui Șcedrin ?

Așa se întîmplă atunci cînd autorul *nu e în stare* să dea un răspuns simplu, direct, clar la probleme simple, clare, apropiate : *e nevoie* să opereze cu fraze alambicate, chinuite, care asurzesc și năucesc pe muncitori (și, mai ales, pe intelectuali, întrucît muncitorii își bat joc de stilul acesta à la Iuri Ceățki, care „*pasionează*“ mai ales pe liceeni). Discuțiile în problema platformei electorale ne oferă posibilitatea să ilustrăm deosebit de plastic adevărul că o idee *confuză* îmbracă forma unor fraze confuze, bombastice, grandilocvente.

III

Și despre importanța platformei electorale d-l Iuri Ceățki vorbește cu mult, mult patos. Problema platformei este „una dintre problemele cardinale“. Foarte bine ! „Muncitorii social-democrați trebuie s-o simtă profund (!!) (este vorba de platformă), s-o aprofundeze, să și-o însușească“ (subliniat de Iuri Ceățki).

Că muncitorii trebuie să aprofundeze platforma este adevărat. Și intelectualii care scriu la revistele pretins marxiste ar face bine dacă ar aprofunda-o. Dar e greu de înțeles ce vrea să însemne „a simți profund“ această platformă. Poate că, în numărul viitor al revistei „Nașa Zarea“, d-nii Nevedomski și Lunacearski vor publica articole „profund simțite“ despre „profunda simțire“ a platformei electorale de către avangarda care acționează în mod de sine stătător a maselor conștiente de sine ce sînt în curs de mobilizare.

Sau, dacă doriți, o perlă dintr-un alt articol al d-lui F. Dan : „...tactica electorală își schimbă complet sensul și conținutul politic după cum creatorul și exponentul ei este colectivitatea care se autoconduce, avangarda social-democrată a muncitorilor cu toate forțele sale proletare și

intelectuale, ori cutare sau cutare grupuleț de intelectuali, fie ei «social-democrați», dar care nu au fost promovați de această colectivitate și nu activează sub controlul și presiunea ei...» Și, într-adevăr, cine se poate îndoi că Potresov și Dan nu sînt nicidecum „un grupuleț de intelectuali“, ci oameni „promovați de colectivitatea care se autoconduce, de avangardă“ și „care activează sub controlul ei“ ! O, Tartarini ai lichidatorismului !

Au aprofundat oare Iuri Ceațki, L. Martov și F. Dan cuprinsul platformei ? „Ni-i jenă s-o mărturisim — scrie I. Ceațki —, dar am comite un greu păcat dacă am ascunde adevărul : se întîmpla uneori la noi ca în platformă să se spună una, iar în discursurile și scrierile electorale să se spună alta, astfel încît fiecare proceda după cum îl tăia capul“.

Ce-i drept e drept. „La noi“ asemenea lucruri s-au întîmplat destul de des.

De pildă, Iuri Ceațki, după profund simțitele cuvinte în legătură cu profund simțita platformă, se lansează în lungi și interminabile tirade tot atît de profund simțite pe tema importanței și necesității unei platforme *unice*. Aici, prin cuvinte profund simțite, se escamotează cu bunăștiință o problemă cît se poate de simplă : poate exista oare o platformă *unică* acolo unde nu există unitate de concepții politice ? Iar dacă o asemenea unitate de concepții există, ce rost are această zadarnică irosire de vorbe și această forțare a unor uși deschise : căci o platformă nu este altceva decît o expunere de concepții !

Iuri Ceațki însă, după ce a vorbit „în general și în linii mari“ despre o platformă „unică“, își dezvăluie într-un mod foarte stîngaci „secretul“ său. „Acordăm — scrie el — o foarte mare importanță aprobării (platformei) de către fracțiunea social-democrată din Dumă, însă cu condiția obligatorie ca această fracțiune să nu se situeze pe linia minimei rezistențe, aprobînd o platformă impusă de cercurile din străinătate...“ (50).

Cum s-ar spune : der König absolut, wenn er unseren Willen tut, — regele este autocrat dacă îndeplinește voința noastră. Este de dorit o platformă unică dacă nu va fi aprobată platforma „impusă de cercurile din străinătate“.

Există, prin urmare, două platforme? Una — pe care o defăimați afirmînd că este „impusă din străinătate“ (terminologie demnă de Purișkevici! Gîndiți-vă numai: Iuri Ceățki scrie în revista lui Potresov, alături de Martov și Dan, despre o platformă impusă din străinătate! În ce hal de decădere trebuie să ajungă cineva pentru a recurge la asemenea procedee, menite să asmută împotriva „străinătății“ pe oamenii mai înapoiți!) Cealaltă platformă este, după cum se vede, cea care nu vine de la cei din străinătate, ci emană de la colectivitatea, care se autoconduce, a organizațiilor largi și deschise ale maselor în curs de mobilizare. Sau, ca să vorbim mai simplu și fără înflorituri: „un alt element al centralizării posibile este grupul de activiști social-democrați (?) strîns legați de mișcarea muncitorească legală și care capătă o tot mai mare stabilitate și prestigiu în procesul conducerii campaniilor politice. Avem în vedere în special Petersburgul și rolul lui conducător în campaniile politice din ultimul an“. Iată ce scrie Iuri Ceățki.

Totul devine acum cît se poate de simplu: „grupul“ de lichidatori de la Petersburg, pe care toată lumea a ajuns să-i cunoască foarte bine datorită revistei d-lui Potresov — iată „elementul centralizării“. E limpede, cum nu se poate mai limpede, stimabile Iuri Ceățki!

Platforma trebuie să fie unică, *dar...* să nu fie „impusă de cercurile din străinătate“, ci să satisfacă „grupul“ de lichidatori din Petersburg... Înflăcărat partizan al „uniității“ mai e acest Iuri Ceățki!

IV

Să examinăm acum „tezele fundamentale ale platformei“ lui L. Martov... El pune la baza acestei platforme programul, după cum de altfel era și cazul. Expunerea acestui program este făcută de Martov în mod fragmentar și în cuvinte proprii. Nu este însă clar dacă Martov pledează în favoarea *acelui*și program pe care *l-a* expus în revista „Nașa Zarea“ nr. 7—8; căci *această* părțică a vechiului program este acceptabilă, probabil, și pentru Larin, și

pentru Levițki, și pentru Prokopovici. Sau Martov acceptă în întregime vechiul program ?

Dreptatea ne cere să precizăm că în articolul lui Martov există un pasaj care confirmă această din urmă supoziție. Este vorba de pasajul de la pag. 48, în care se spune că uneori „nu avem posibilitatea să spunem totul într-o formă clară“ (ceea ce-i adevărat), dar de renunțat nu trebuie să renunțăm la nimic. „Nimeni nu ne va putea sili“ „să ciuintim conținutul revendicărilor noastre“. Sînt cuvinte foarte frumoase. Dar, din păcate, ele nu sînt urmate de fapte căci știm prea bine, de pildă, că Larin, care „nu este suspectat de reformism“ (de către Martov), *ciuntește și renunță*. Ne vom convinge numaidecît că și Martov, în același articol al său, deși promite că „nu va ciunti“ și „nu va renunța“ la nimic, în realitate ciuntește și renunță și el.

Situația reală arată, prin urmare, că în problema programului considerat ca parte integrantă și bază a platformei avem de-a face nu cu una, ci cu două platforme : una fără ciuntiri și renunțări, și alta cu ciuntirile și renunțările al căror sens reiese destul de limpede din caracterul predicilor ținute de Larin, Levițki și Potresov.

Este vorba apoi despre tactică. Este necesară o apreciere a semnificației istorice a perioadei lui 3 iunie și pe această apreciere trebuie să se bazeze orice definire a sarcinilor noastre, oricare dintre „opiniile“ noastre cu privire la oricare dintre problemele generale și particulare ale politicii contemporane. Martov însuși e nevoit să recunoască, cu toate ironiile pe seama „aprecierii momentului politic“ atît de obișnuite la lichidatori și atît de caracteristice pentru lichidatorism, că aceasta este o problemă cardinală. În ceea ce privește răspunsul „vechi“ — precis formulat — la această problemă, Martov declară :

„S-a încercat să se facă o apreciere a semnificației istorice a perioadei «lui 3 iunie» printr-o formulă nereușită care poate induce în eroare, anume : «un pas în direcția transformării (trebuia spus : „pe calea transformării“, pentru ca citatul să fie exact) în monarhie burgheză»...”

O formulă „nereușită“... Ce expresie delicată ! Cît timp să fi trecut oare de cînd colegii lui Martov vedeau în această formulă o totală negare principală a șingurului

punct de vedere pe care îl consideră salutar? Cît să fi trecut de cînd F. Dan spunea: „vă avîntați pe un teren pe care ați mai fost înfrînți o dată”? Cum stau de fapt lucrurile? Există sau nu o divergență esențială în problema semnificației istorice a perioadei lui 3 iunie?

Ascultați mai departe:

„...În această formulare dispare realitatea pasului făcut *înapoi* spre împărțirea puterii între exponenții absolutismului și nobilimea funciară. Din cele spuse mai sus reiese că singurele forme în care, după evenimentele din 1905, putea fi înfăptuită această împărțire au creat condiții favorabile pentru mobilizarea și organizarea forțelor sociale a căror misiune istorică este de a acționa în direcția creării unei «monarhii burgheze»...”

Aceste forțe sociale le reprezintă, după părerea lui Martov, burghezia, căreia perioada lui 3 iunie „i-a dat dreptul să devină opoziție legală sau tolerată”.

Să analizăm mai îndeaproape raționamentele lui Martov. În *aparență*, el reproșează „formulei nereușite” numai faptul că uită pasul *înapoi* pe care l-a făcut *puterea*. În primul rînd, această afirmație nu corespunde realității. Martov are un ghinion nemaipomenit cu „formula” din 1908: ori de cîte ori se apucă să vorbească de ea, el dă dovadă de o ciudată incapacitate (sau lipsă de dorință?) de a reda precis această „formulă” pe care o cunoaște foarte bine. În „formulă” se vorbește clar și precis despre păstrarea de către proprietarii funciari *iobăgiști* (și nu de către proprietarii funciari burghezi, cum ar fi trebuit să se spună după Larin) „a puterii și veniturilor lor”! Prin urmare, dacă e să calificăm o asemenea împărțire a puterii drept „un pas *înapoi*”, acest pas *înapoi* nu numai că nu e omis din formula noastră, ci, dimpotrivă, este constatat în modul cel mai precis. În al doilea rînd, și *acesta este esențialul*, vorbind despre pasul *înapoi* pe care l-a făcut *puterea*, Martov disimulează, estompează *pasul înapoi* făcut de *burghezia liberală*. Iată unde-i buba! Iată care este esența raționamentului pe care vrea s-o camufleze Martov.

Pasul *înapoi* făcut de burghezia liberală este *vehismul* ei, renunțarea ei la democratism, *apropierea* ei de „partidele ordinii”, sprijinirea de către această burghezie (direct sau indirect, pe plan ideologic sau politic) a încercărilor

vechiului regim de a se menține cu prețul unor neînsemnați „pași înainte pe calea transformării în monarhie burgheză”. Monarhia burgheză nu numai că nu se poate forma, dar nici măcar nu se poate înfiripa fără burghezia liberală contrarevoluționară (vehistă). Martov „uită” acest lucru, în primul rînd și în special, prin simplul fapt că el însuși este un „vehist”... printre marxiști.

Caracterizînd perioada lui 3 iunie, liberalul pune în centrul atenției faptul că puterea a făcut „un pas înapoi” în direcția Purișkeviciilor: dacă aceeași putere, păstrînd principalele trăsături ale regimului (și ale sistemului de sugrumare a *democrației*), ar fi făcut „un pas” spre el, spre liberal, acesta ar fi obținut tot ce-i trebuie. Am dovedit prin „Vehi”, prin politica vehistă („Londra” lui Miliukov), că eu, ca liberal, sînt un inamic sincer, serios, necruțător al democrației „antistatale”, renegate, infantile, criminale, „tîlhărești”, imorale, nelegiuite și cum i s-o mai fi spunînd în „Vehi”. Și, cu toate acestea, puterea nu se împarte cu mine, ci cu Purișkevici! — iată *semnificația* politicii liberale din perioada lui 3 iunie, iată *semnificația* „liberalismului stolîpinist” al d-lor Struve și Miliukovi. Eu vin la tine cu inima deschisă, spune liberalul ridicîndu-și privirile spre puterea de stat, iar tu îl preferi pe Purișkevici!

Dimpotrivă, punctul de vedere al democrației proletare asupra perioadei lui 3 iunie este principial, fundamental diferit. Acest „pas înapoi” înspre Purișkevici, puterea l-a făcut într-o altă fază de dezvoltare, indiscutabil superioară celei precedente. Și în deceniul al 9-lea al secolului trecut s-a făcut „un pas înapoi” înspre nobilime, dar a fost un pas înapoi făcut în etapa Rusiei de după reformă, care a lăsat mult în urmă epoca lui Nicolaie I, cînd nobilul moșier comanda fără „plutocrație”, fără căi ferate, fără un al treilea element în plină dezvoltare. Tot astfel și acum, „pasul înapoi” înspre Purișkevici este făcut pe baza politicii agrare burgheze, pe baza participării organizate și trainice a burgheziei la reprezentanță: este hegemonia lui Purișkevici în condițiile cotiturii generale făcute atît de Purișkevici cît și de Miliukov *împotriva* democrației, *împotriva* mișcării maselor, *împotriva* așa-ziselor „excese”, *împotriva* așa-zisei „revoluții a intelectualilor” (Vehi) etc.

Misiunea liberalului este „să-l mai sperie nițel“ pe Purișkevici, silindu-l „să se mai dea la o parte“, să facă mai mult loc liberalismului, dar în așa fel încât să nu înlătore cu totul de pe fața pământului bazele economice și politice ale purișkevicismului. Sarcina democratului, în general, și a reprezentantului democrației proletare, a marxistului, în special, este să folosească acest conflict acut și să atragă în arenă păturile de jos tocmai în vederea acestei înlăturări. Din punctul de vedere al transformării Rusiei în general, semnificația istorică a perioadei lui 3 iunie constă tocmai în faptul că acest nou pas pe calea transformării în monarhie burgheză este un pas spre o mai netă delimitare a claselor în toate privințele, și în special spre o mai netă delimitare între liberalism (opозиție „responsabilă“ față de alde Purișkevici) și democrație (înlăturarea tuturor bazelor purișkevicismului).

De aici reiese limpede că Martov, care în aparență nu critică decît o „formulă nereușită“, ne prezintă *de fapt* o platformă a *politicii muncitorești liberale*. El vede „pasul înapoi“ pe care l-a făcut vechea putere în direcția Purișkevicilor și nu vede pasul înapoi pe care l-a făcut burghezia liberală spre vechea putere. El vede că evenimentele din 1905 au creat condiții favorabile pentru „mobilizarea și organizarea“ burghezilor liberali împotriva Purișkevicilor și alături de Purișkevici, dar *nu* vede că aceste evenimente au creat „condiții favorabile“ pentru mobilizarea și organizarea burgheziei liberale vehiste, contrarevoluționare împotriva democrației, împotriva mișcării maselor. De aceea din citatul lui Martov rezultă categoric că muncitorii trebuie „să sprijine“ pe liberali în lupta *acestora* împotriva Purișkevicilor, trebuie să acorde liberalilor *hegemonia*, și nu rezultă nicidecum că, *în pofida* vehismului liberalilor, *în pofida* năzuinței Miliukovilor de a ocupa un loc alături de Purișkevici, muncitorii trebuie să mobilizeze păturile de jos la o activitate îndreptată spre înlăturarea totală a celor mai adînci rădăcini (și a celor mai înalte culmi) ale purișkevicismului.

De aici reiese de asemenea destul de clar de ce Martov poate și trebuie să fie de acord cu Larin în chestiunile esențiale, fiind în divergență cu el numai în chestiunile

de amănunt, numai în ceea ce privește formularea sarcinilor politicii muncitorești liberale. Am ajuns să avem o monarhie burgheză, spune Larin : acum la noi proprietarii funciari nu mai sînt „iobăgiști“, ci agrarieni, adică întreprinzători rurali burghezi. De aceea la noi nu sînt la ordinea zilei „salturile“ istorice, avem nevoie „nu de hegemonie, ci de un partid de clasă“ (Levițki), sarcina noastră este să sprijinim pe liberalii constituționaliști, păstrîndu-ne însă independența *. La noi nu există încă o monarhie burgheză, ripostează Martov, însă ne este „absolut suficient“ să știm că îmbinarea absolutismului cu constituționalismul este o îmbinare contradictorie și că trebuie „să folosim aceste contradicții, acest călcîi al lui Ahile, împotriva vechiului regim“. Cei doi oponenți nu văd legătura dintre monarhia burgheză care a apărut sau e pe cale să apară și contrarevoluționarismul burgheziei liberale ; la amîndoi dispăre de pe scenă activitatea „hegemonului“ în ceea ce privește determinarea nu numai a amplorii, ci și a tipului de transformare burgheză a Rusiei ; la amîndoi — fie că o declară, fie că nu — clasa muncitoare „se aranjează“ în Rusia nouă, burgheză, în loc să aranjeze țara, ducînd după sine democrația capabilă să desființeze toate temeliile purișkevicismului.

V

Nu este lipsit de interes faptul că și celelalte argumente ale lui Martov constituie o infirmare și mai evidentă a spuselor sale.

„...Astfel — arată în continuare Martov — Bourbonii restaurați în 1815, fără a crea o monarhie burgheză, au fost nevoiți să îmbrace dominația lor și a nobilimii, aflată în spatele lor, în forme politice care au accelerat organizarea clasei burgheze și i-au permis să se transforme într-o forță capabilă să creeze monarhia burgheză din 1830...“

Perfect. Înainte de restaurarea Bourbonilor în 1815, ca și înainte de 1789, Franța avea o monarhie feudală, patriarhală. După 1830 monarhia era burgheză. Dar ce fel

* „Să ne apărăm interesele în clipa iminentei înnoiri constituționale“, scria Larin.

de monarhie a fost aceea despre care a adus vorba Martov (în defavoarea cauzei pe care o pledează), adică monarhia din 1815—1830? Este clar că ea a constituit „un pas pe calea transformării în monarhie burgheză”. Exemplul dat de Martov este un minunat argument împotriva lui! Mai departe. Burghezia liberală din Franța a început să-și manifeste ostilitatea față de democrația consecventă încă în cursul mișcării din 1789—1793. Sarcina democrației, după cum știe foarte bine și Martov, nu a fost nicidecum de a crea o *monarhie* burgheză. Și democrația franceză, în frunte cu clasa muncitoare, în *poșida* șovăielilor, trădărilor, stării de spirit contrarevoluționare a burgheziei liberale, după o serie întreagă de „campanii” grele a creat regimul politic care s-a consolidat începând din 1871. La începutul epocii revoluțiilor burgheze, burghezia liberală franceză era monarhistă; la sfârșitul îndelungatei perioade de revoluții burgheze, pe măsură ce a sporit hotărârea și independența acțiunilor proletariatului și ale elementelor democratice (adepte ale unui „bloc de stînga”, să nu-i fie cu supărare lui L. Martov!), burghezia franceză *a devenit* totalmente republicană, s-a reeducat, s-a reinstruit, a regenerat. În Prusia, și în general în Germania, în tot cursul revoluțiilor burgheze moșierul nu a scăpat din mâini hegemonia și „a educat” burghezia după chipul și asemănarea sa. În Franța, în decursul celor 80 de ani de revoluții burgheze, proletariatul și-a cucerit cam de patru ori hegemonia, în diferite combinații cu elementele mic-burgheze adepte ale tacticii „blocului de stînga”, și, ca urmare, burghezia a fost nevoită să instaureze un regim politic care corespundea într-o măsură mai mare dorințelor antipodului său.

Există burghezie și burghezie. Revoluțiile burgheze ne oferă o varietate extraordinară de combinații ale diferitelor grupuri, pături, elemente atît din rîndurile burgheziei înșăși cît și din acelea ale clasei muncitoare. A „scoate” din „noțiunea generală” de revoluție burgheză, în sensul cel mai restrîns al cuvîntului, un răspuns la problemele concrete ale revoluției burgheze ruse din primul deceniu al secolului al XX-lea înseamnă a bagateliza marxismul, a-l coborî la nivelul liberalismului.

„Astfel — continuă Martov —, după ce s-a pus frâu revoluției din 1848, în Prusia puterea s-a văzut nevoită să introducă constituția și o reprezentanță legislativă organizată în interesul proprietății funciare; iar pe baza acestor germeni firavi ai regimului constituțional-parlamentar s-a organizat politicește burghezia, care nu a reușit însă nici pînă astăzi să desăvîrșească transformarea statului în «monarhie burgheză».

Prin urmare, formula sus-menționată păcătuiește prin faptul că omite momentul ciocnirii hotărîtoare dintre clase; or, fără această ciocnire, tendința obiectivă care se manifestă prin acte de tipul celui de la 3 iunie nu poate fi realizată!

Strașnic, nu-i așa? Martov e un neîntrecut virtuos în arta de a înveșmînta raționamentele, teoriile și platformele reformiste în cuvinte cu o poleială marxistă, revoluționară! În legătură cu aceeași „formulă” pe care o critică Martov, F. Dan se ridică împotriva oamenilor care „se avîntă pe un teren pe care au mai fost înfrînți o dată”. I. Larin scria că clasa muncitoare trebuie să se organizeze nu în „așteptarea revoluției”, ci pur și simplu „în vederea apărării ferme și sistematice a intereselor sale deosebite”. Acum însă Martov face o descoperire: formula păcătuiește prin aceea că *omite momentul ciocnirii hotărîtoare dintre clase*. Delicios, nu?

Dar în această frază a lui Martov, în afară de partea ei comică, mai este încă ceva. El s-a exprimat aici ca un adevărat virtuos, într-o formă cu totul evazivă. El nu a arătat la care clase se referă. Mai sus era vorba de proprietari funciari și burghezie. E de presupus că Martov vorbește aici de o ciocnire *numai* între proprietarii funciari și burghezie. Numai pornind de la o *asemenea* presupunere pot fi „luate în serios” cuvintele lui Martov citate de noi mai sus. În schimb, o *asemenea* presupunere îl demască cum nu se poate mai bine ca pe un propagator sau apărător al politicii muncitorești liberale.

Din formula noastră „lipsește momentul ciocnirii hotărîtoare” între clasa proprietarilor funciari și clasa burgheziei! Ba să ne fie cu iertare: în formula noastră se vorbește direct, limpede, precis de „*micile discordii*” dintre aceste clase. Din punctul nostru de vedere, discordiile dintre aceste clase sînt de importanță *minoră*. Importanța mare o prezintă *nu* ciocnirea dintre aceste clase, ci ciocni-

rea dintre alte clase, despre care în „formulă“ se vorbește, ceva mai departe, tot atît de direct și tot atît de precis.

Problema se pune, așadar, în felul următor : cine se situează pe poziții marxiste nu poate aștepta izbăvirea Rusiei de „perioada lui 3 iunie“ decît de la „o ciocnire hotărîtoare între clase“. Trebuie înțeleasă semnificația istorică a „perioadei lui 3 iunie“ pentru a ști care clase din Rusia contemporană pot și trebuie (în sensul necesității obiective și nu în acela al unei obligații subiective) să ajungă la o ciocnire hotărîtoare. Pe cît se pare, Martov crede — așa cum cred toți lichidatorii — că în Rusia o ciocnire hotărîtoare se va produce între nobilii moșieră și burghezia liberală. (Menționăm, în paranteză, că, dacă în proiectul de platformă pregătit de „Nașa Zarea“ și „Delo Jizni“ va fi exprimată această idee *direct*, lichidatorii vor aduce un mare serviciu mișcării muncitorești, făcîndu-i pe muncitori să înțeleagă despre ce este vorba ; dacă, dimpotrivă, în platforma acestor organe de presă această idee nu va fi exprimată direct, atunci va însemna că platforma a fost scrisă în scopul camuflării adevăratelor concepții, că ea nu corespunde conținutului ideologic al propagandei pe care o desfășoară aceste două reviste).

Noi considerăm — și în „formula“ noastră această părere e fățiș exprimată — că între proprietatea funciară moșierească de tip vechi și burghezia liberală din Rusia nu va avea loc o ciocnire hotărîtoare ; ciocnirile dintre aceste clase sînt inevitabile, dar sub forma unor „mici discordii“, care „nu hotărăsc“ nimic în destinele Rusiei și nu pot aduce nici o schimbare serioasă, hotărîtoare în mai bine*.

* De aici nu rezultă, bineînțeles, ca burghezia liberală formează împreună cu moșierimea „o singură masă reacționară“, că conflictele dintre ele nu joacă nici un rol în politică, că nu pot prilejui o mișcare democratică, că pot fi ignorate. A trage asemenea concluzii înseamnă a duce pînă la absurd o teză justă, a nu înțelege în ce limite este justă această teză. Este știut că „cea mai mare dreptate“, dusă pînă la absurd atunci cînd nu sînt înțelese condițiile și limitele dintre ceea ce este drept și nedrept, se transformă în „cea mai mare nedreptate“ : summum jus — summa injuria. Trebuie să amintim aici un fapt din istoria marxismului rus, și anume că aprecierea făcută la cunoscutul congres de la Londra asupra partidelor burgheze-liberale din Rusia (în frunte cu partidul cadet) este identică cu cea expusă în textul acestui articol, recunoscîndu-se cu acest prilej că e necesară „folosirea activității acestor partide în interesul educării politice a poporului“⁶⁵.

O ciocnire cu adevărat hotărâtoare se va produce între alte clase, și aceasta va fi o ciocnire pe baza și în limitele societății burgheze, adică ale producției de mărfuri și ale capitalismului.

Pe ce se întemeiază această părere? Ea se întemeiază pe considerente teoretice și pe experiența anilor 1905—1907. În acești trei ani, Rusia a cunoscut o ciocnire extrem de violentă între clase, o ciocnire care ocupă unul dintre primele locuri în istoria mondială a ciocnirilor violente dintre clase. Și, cu toate acestea, chiar în cursul acestor trei ani, în condițiile societății burgheze, în care nu existau pe atunci nici cele mai elementare condiții și garanții de libertate burgheză, ciocnirea dintre proprietatea funciară moșierească și burghezia liberală, dintre aceasta din urmă și vechiul regim nu a fost nici hotărâtoare, nici violentă. Dimpotrivă, hotărâtoare și violente — cât de cât hotărâtoare și violente — au fost ciocnirile care s-au produs între țărani și moșieri, între muncitori și capitaliști.

Cum se explică acest fenomen? El se explică în primul rînd prin aceea că burghezia liberală este legată prin fire economice prea strînse cu proprietatea funciară moșierească, interesele lor se împletesc prea strîns între ele, astfel că burgheziei liberale îi apare ca nepericuloasă și de dorit numai o reformare a proprietății funciare moșierești și nicidecum desființarea ei. Mai bine o reformare oricît de înceată, imperceptibil de înceată chiar, decît desființarea — așa raționează imensa majoritate a burghezilor liberali, și *nici nu ar putea* raționa altfel această clasă în *actualele* condiții economice și politice din Rusia.

Mai departe, dacă luăm, de pildă, mișcarea grevistă, vom vedea că, în cei 3 ani de care vorbim, ea a căpătat, în Rusia, o amploare pe care n-a cunoscut-o nici una dintre țările capitaliste cele mai înaintate. De aici decurge *în mod inevitabil* raționamentul burgheziei liberale potrivit căruia o reformare oricît de înceată, imperceptibil de înceată, a condițiilor de muncă învechite este preferabilă unei rupturi hotărîte cu vechiul, că e preferabilă menținerea vechii stări de lucruri decît o ruptură hotărîtă cu tot ce-i vechi. Dimpotrivă, pentru țărăniime și pentru muncitori, propria lor situație economică făcea *imposibil* un asemenea rațio-

nament ; aici situația economică genera ciocniri într-adevăr hotărâte, într-adevăr violente. Ar fi greșit să credem, așa cum cred narodnicii în ceea ce-i privește pe țărani și Troțki în ceea ce-i privește pe muncitori, că aceste ciocniri depășesc limitele societății burgheze. Dar nu încapă nici cea mai mică îndoială că tot ceea ce este vechi, perimat, preburghez poate fi înlăturat cu desăvârșire, poate fi distrus din temelii de aceste ciocniri și numai de ele (dacă vor avea un anumit deznodământ).

Moșierii ruși, de la Purișkevici și pînă la Dolgorukov, s-au îngrijit și se îngrijesc de educarea burgheziei noastre liberale în spiritul unui servilism, al unei rutine și al unei frici de schimbări cum nu s-a mai pomenit în istorie. Țăranii ruși, în *actualele* condiții economice și politice din Rusia, constituie o pătură *burgheză* a populației, pe care perioada „ciocnirilor“, perioada revoluțiilor burgheze (în înțelesul istoric-metodologic al cuvîntului), o *educă*, muncitorii avînd aici un rol de frunte, și formează din ea o burghezie care nu se distinge prin frumoasele calități pe care le-am înșirat mai sus. Va reuși oare ea s-o educe ? Răspunsul la această întrebare va putea fi dat numai atunci cînd epoca mișcărilor burgheze din Rusia va fi luat sfîrșit. Pînă atunci toate curente progresiste ale gândirii politice ruse vor fi inevitabil împărțite în două tipuri fundamentale, după cum gravitează spre hegemonia liberalismului, care tinde să transforme, să înnoiască Rusia într-un mod inofensiv pentru Purișkevici, sau spre hegemonia clasei muncitoare, care duce după sine cele mai bune elemente ale țărănimii.

Am spus : „gravitează“, deoarece nu putem presupune că toate curente progresiste au o conștiință în sensul înțelegerii rădăcinilor de clasă ale unei politici sau alteia. Marxștii nu pot fi însă marxști dacă nu au pătruns cu mintea aceste rădăcini, dacă nu au înțeles că atît apărarea intereselor de sine stătătoare ale clasei muncitoare cît și pregătirea acesteia în vederea viitorului ei rol în Rusia burgheză se îndreaptă în mod inevitabil, în virtutea raportului obiectiv al forțelor sociale, pe aceleași două făgașe principale : să meargă în *urma* liberalismului (care ur-

mează pe Purișkevici sau merge alături de ei) sau să ducă înainte elementele democratice în *pofida* șovăielilor, trădărilor și vehismului liberalismului.

VI

Am ajuns astfel în mod direct la problema faimosului „bloc de stînga“. Putem spune fără exagerare că Iuri Ceațki și F. Dan tună și fulgeră împotriva tacticii blocului de stînga; la cel de-al doilea dintre sus-numiții oameni politici, acest lucru este cu atît mai firesc cu cît el este nevoit să acopere într-un fel faptul că în primăvara anului 1907, de dragul blocului cu cadeții, a trădat cauza muncitorilor și a scindat organizația muncitorească din Petersburg! Dar problema blocului de stînga este o problemă principială, interesantă și importantă, dacă e să vorbim nu numai despre blocurile electorale, și nu atît despre ele (de cînd există actuala lege electorală, „blocul de stînga“ a fost foarte rar folosit în practică), ci de caracterul și de conținutul general al întregii propagande și agitații electorale. „A sili“ masa democratică cea mai numeroasă din țară (țărănimea și păturile micii burghezii neagricole înrudite cu ea) „să facă alegerea între cadeți și marxiști“, a aplica linia „acțiunilor comune“ ale muncitorilor și ale democrației țărănești atît împotriva vechiului regim cît și împotriva burgheziei liberale contrarevoluționare care oscilează — iată în ce constă baza și esența tacticii „blocului de stînga“ consfințită și de mersul evenimentelor din 1905 (mișcarea muncitorească și țărănească), și de voturile grupului „trudovic“ și ale grupului muncitoresc în primele două Dume, și de atitudinea presei diferitelor partide față de problemele fundamentale ale democrației, și chiar de poziția „grupului țărănesc“ din Duma *a III-a* în problema agrară (cu toate că în acest grup sînt foarte multe elemente de dreapta!). Se știe că proiectul agrar al celor 43 de țărani din Duma *a III-a* este mult mai democratic decît proiectul cadet, liberal, fapt recunoscut de cadeții înșiși!

Este neîndoielnic că tocmai în acest sens, în sensul principal general, resping lichidatorii tactica „blocului de

stînga“. Şi este tot atît de neîndoielnic că renunţarea lor la tactica blocului de stînga constituie o trădare a cauzei democraţiei. Nu a existat în întreaga lume *nici o* mişcare burgheză de eliberare care să nu fi dat exemple şi modele de tactică a „blocului de stînga“, şi *toate* momentele de victorie ale acestor mişcări au fost legate *întotdeauna* de succesele acestei tactici, de orientarea luptei pe acest făgaş, în pofida şovăielilor şi trădărilor liberalismului. Tocmai „tactica blocului de stînga“, tocmai alianţa „plebei“ de la oraşe (= proletariatul modern) cu ţărănimea democratică a dat amploare şi forţă revoluţiei engleze din secolul al XVII-lea, revoluţiei franceze din secolul al XVIII-lea. Marx şi Engels au vorbit în repetate rînduri despre acest lucru, şi nu numai în 1848, ci şi mult mai tîrziu. Pentru a nu recurge la citate care au fost repetate de atîtea ori, vom aminti de corespondenţa dintre Marx şi Lassalle din 1859. În legătură cu tragedia „Sickingen“ a lui Lassalle, Marx scria că conflictul din această dramă „nu e numai tragic, ci este însuşi conflictul tragic care a dus, pe drept cuvînt, la prăbuşirea definitivă a partidului revoluţionar din 1848—1849“. Şi Marx, schiţînd încă de pe atunci, în trăsături generale, *întreaga* linie a viitoarelor conflicte dintre lassalleeni şi eisenachieni ⁵⁶, îi reproşa lui Lassalle că greşeşte punînd „opozitia lui Luther şi a cavalerilor mai presus de cea a lui Münzer şi a plebei ⁵⁷“.

Aici nu ne preocupă problema dacă reproşul lui Marx era îndreptăţit sau nu : noi îl considerăm îndreptăţit, deşi Lassalle s-a apărat din toate puterile împotriva lui. Important este că atît Marx cît şi Engels considerau că este o greşală evidentă, că este cu totul inadmisibil pentru un social-democrat să pună opoziţia lui „Luther şi a cavalerilor“ (opoziţie liberală-moşierească, dacă traducem această expresie în limba rusă de la începutul secolului al XX-lea) *mai presus* de cea a lui „Münzer şi a plebei“ (opoziţie proletară-ţărănească, în aceeaşi traducere) !

Atacînd şi defăimînd tactica blocului de stînga, lichidatorii încearcă să înăbuşe prin zarva lor problema principală, fundamentală care se pune în această ordine de idei, problema obligativităţii tacticii „blocului de stînga“ pentru orice partid muncitoresc în orice mişcare burghezo-

democratică. Nefiind în stare să pună problema principală, ei ajung la contradicții destul de stranii, dându-și singuri la cap. Un exemplu: același L. Martov care se teme de „blocul de stînga” ca de foc scrie, atunci cînd formulează — în „tezele fundamentale ale platformei” — programul agrar: „mijlocul cel mai sigur, cel mai puțin dureros și mai propice pentru o dezvoltare civilizată continuă să rămînă exproprierea pămîntului moșieresc și trecerea lui în mîinile poporului”. Fără să vrea, el a ajuns — ce oroare! — să vorbească de naționalizare! Asta în primul rînd. În al doilea rînd, în momentul în care a exprimat o idee justă, el a exprimat (spre deosebire de colegul său Cerevanin: vezi cartea acestuia, de orientare *vehistă*, despre „situația actuală” din 1908) o idee în spiritul unui *bloc de stînga*, căci programul agrar trasat de el este un program de acțiuni ale unui *bloc de stînga* atît împotriva vechiului regim cît și *împotriva partidelor liberale de genul cadeților!!* „De-alungi natura pe ușă, ea intră pe fereastră”!!

Programul agrar formulat de Martov este de așa natură, încît pe baza lui se unesc (se unesc efectiv, adică se înțeleg între ei *indiferent* de existența unor „acorduri”) atît muncitorii cît și țăraniii trudovici cu conducătorii lor ideologici, narodnicii. Și, invers, un astfel de program agrar *separă* pe muncitorii și pe țăraniii trudovici, luați în ansamblu, *de cadeți* (și de burghezia liberală în general). Dacă, pe lîngă această concluzie politică absolut incontestabilă, veți lua în considerare faptul că problema agrară (problema transformărilor agrare democratice) se află în centrul problemelor mișcării noastre de eliberare, veți vedea că Martov a fost *nevoit* să recomande tactica „blocului de stînga” într-o problemă *centrală* a epocii noastre.

Cum de i s-a întîmplat o asemenea nenorocire acestui adversar al tacticii „blocului de stînga”? Foarte simplu. El trebuia ori să *renunțe* fățiș și net la vechiul program — lucru pe care n-a avut curajul să-l facă: el nu „l-a ajuns” încă pe Cerevanin cel temerar (în ale renegării) și pe Larin. Ori trebuia să reediteze, fie și cu fidelitate

aproximativă, vechiul program, din care rezultă în mod inevitabil tactica „blocului de stînga“. Asta-i soarta amară a lichidatorilor noştri.

VII

Ne-a mai rămas să subliniem două pasaje importante din articolul lui Martov. „Ori de cîte ori — scrie el — în cadrul sistemului de la 3 iunie se iveşte vreun conflict de acest fel“ (este vorba de conflictele şi fricţiunile care descompun şi subminează acest sistem), „tendinţa partidului muncitoresc trebuie să fie aceea de a determina clasele avute să facă cutare sau cutare pas spre democratizarea legislaţiei şi lărgirea garanţiilor constituţionale şi, ceea ce pentru noi constituie cea mai mare valoare în sine, spre lărgirea sferei de organizare nestînjinită a forţelor populare“ („Naşa Zarea“ nr. 7—8, pag. 50).

Formularea dată aici de Martov este foarte reuşită. Dar ea nu este altceva decît formularea sarcinilor şi a liniei politicii muncitoreşti liberale. „A determina clasele avute să facă un pas“, „a lărgi sfera organizării nestînjinite a muncii“, aceste fraze ale lui Martov le repetă cuvînt cu cuvînt *toţi* burghezii liberali din lumea întreagă care posedă o oarecare cultură, care sînt cît de cît pătrunşi de spiritul „european“. Deosebirea dintre politica muncitorească liberală şi politica muncitorească marxistă începe *abia* din momentul în care vedem că li se explică muncitorilor cît de defectuoasă, de nesatisfăcătoare şi de mincinoasă este această formulă liberală. A determina clasele neavute să facă un pas spre transformarea a *însăşi* „sferei“ pe care promet „s-o lărgescă“ liberalii, spre înlocuirea ei cu o „sferă“ *principlial* deosebită — iată cum trebuie (aproximativ) definite sarcinile şi năzuinţele partidului muncitoresc dacă nu vrem să construim un partid muncitoresc liberal.

Menţionăm cu titlu de curiozitate că însuşi L. Martov face, în legătură cu formularea sa, următoarea observaţie într-o notă la pasajul citat : „Această formulare va atrage, desigur, fără întîrziere acuzaţii de oportunism şi legalism cu orice preţ“. Şi cum credeţi că respinge el aceste acu-

zații? Trimițînd la articolul lui N. Rojkov, apărut în ziarul „Obskaia Jizn“⁵⁸ nr. 171, Martov citează din acest articol cinci rînduri, foarte stîngaci formulate și foarte confuze, în legătură cu „asociațiile politice legale“. Nu am citit acest articol. Să admitem totuși că Rojkov este pentru „un partid legal“. Dar ce importanță are asta cînd la Martov este vorba de formularea *politicii* muncitorești *liberale*? De cînd îi este permis unui autor ca, spre a justifica o *anumită* greșeală comisă de el, să invoce o *altă* greșeală, comisă de un *alt* autor?

Dar ceea ce redă cel mai bine și mai clar întregul *spirit* al articolului lui Martov este următoarea tiradă din ultimul alineat al paragrafului de încheiere:

„Trebuie să defășurăm întreaga campanie electorală sub steagul luptei proletariatului pentru libertatea de autodeterminare politică, al luptei pentru dreptul de a avea partidul său de clasă și de a-și desfășura liber activitatea, pentru participarea la viața politică ca o forță organizată de sine stătătoare. Acestui principiu (ascultați!) trebuie să-i fie subordonat atît conținutul agitației noastre electorale cît și metodele tacticii electorale și ale muncii organizatorice în perioada alegerilor“.

În aceste cuvinte este *just* exprimat „principiul“ care determină „conținutul“ întregii agitații electorale (și al întregii politici) a lichidatorilor! Frumoasele cuvinte „a nu știrbi nimic, a nu renunța la nimic“, cu care încearcă Martov să consoleze pe cititorul marxist, nu sînt decît vorbe goale din moment ce „principiul“ este formulat *în felul acesta*. Dar principiul formulat de el se dovedește a nu fi altceva decît principiul politicii muncitorești liberale — iată esențialul.

Burghezul liberal spune muncitorilor: aveți tot dreptul să luptați, pentru voi este o necesitate să luptați pentru libertatea *voastră* de autodeterminare politică, pentru dreptul de a avea propriul *vostru* partid de clasă, de a vă desfășura liber activitatea, pentru *participarea* la viața politică ca o forță organizată de sine stătătoare. Tocmai aceste principii ale burgheziei liberale, culte, radicale — ca să folosim un termen englez sau francez — le oferă Martov muncitorilor sub denumirea de marxism,

Marxistul spune muncitorilor : pentru ca lupta pentru libertatea „voastră“ de autodeterminare politică să fie eficientă și încununată de succes, trebuie să luptați pentru libertatea de autodeterminare politică a întregului popor, arătându-i formele consecvent democratice ale vieții lui de stat, smulgând de sub influența liberalilor masele și păturile înapoiate de oameni ai muncii și câștigându-le de partea voastră. Pentru ca partidul vostru să fie într-adevăr la înălțimea înțelegerii sarcinilor sale de clasă, pentru ca activitatea lui să fie într-adevăr o activitate de clasă și nu de breaslă, este necesar ca el nu numai să participe la viața politică, dar să și îndrumeze — în pofida tuturor șovăielilor liberalilor — viața politică și activitatea păturilor largi pe o arenă superioară aceleia pe care le-o indică liberalii, spre țeluri mai esențiale, mai radicale. Cine rezervă clasei un colț de „activitate“ „de sine stătător“ pe o arenă ale cărei limite, formă și aspect sînt stabilite sau admise de liberali nu înțelege sarcinile clasei. Sarcinile clasei le înțelege numai cel care își îndreaptă atenția (și conștiința, și activitatea practică etc.) spre o transformare a însăși acestei arene, a întregii ei forme și a întregului ei aspect, care să nu se limiteze la normele prescrise de liberalism.

În ce constă deosebirea între cele două formulări ? În faptul că prima *exclude* ideea „hegemoniei“ clasei muncitoare, iar cea de-a doua definește în mod expres tocmai această idee, prima este varianta cea mai nouă, contemporană a vechiului economism („muncitorii să ducă lupta economică, iar liberalii lupta politică“), cea de-a doua tinde să smulgă din mintea oamenilor orice teren pentru vechiul „economism“ sau pentru „neoeconomism“.

Rămîne acum să punem, în încheiere, o ultimă întrebare : în ce constă deosebirea dintre Levițki și Martov ? În aceea că primul este un lichidator din cei tineri, din noua generație, neîmpovărat de tradițiile și amintirile vechiului. Cu înflăcărea și sinceritatea proprie tinereții, el declară deschis : „*nu* hegemonie, *ci* un partid de clasă“ ! Martov însă „e trecut prin ciur și prin dîrmon“ ; el a fost, pe vremuri, adept al vechii „Iskre“ ; în el se împletesc ve-

chile tradiții, care nu s-au irosit încă complet*, cu noul lichidatorism, care nu a prins destul curaj; de aceea el făgăduiește și se jură fără încetare că „nu va știrbi nimic, nu va renunța la nimic“, pentru ca apoi, după lungi și întortocheate divagări, să-l ia gura pe dinainte și să declare că la baza întregii agitații electorale trebuie să se afle „principiul“ lichidatorist.

Or, esențialul este tocmai „principiul“ campaniei electorale.

„Prosvetzenie“ nr. 1 și 2 din
decembrie 1911 și ianuarie 1912
Semnat : K. T u l i n

Se tipărește după textul
apărut în revistă

---

* Mai exact: conținutul acestor tradiții, miezul lor ideologic s-a irosit de mult la Martov; au rămas însă *cuvintele*, se simte la el obișnuința de a avea „o firmă prezentabilă“ de „internaționalist întransigent“.

TRATATIVELE DINTRE PARTIDUL CADET ȘI MINIȘTRI ÎNCEP SĂ FIE DEMASCATE

Cei care, acum cinci ani și jumătate sau șase, au dat alarma în legătură cu tratativele dintre cadeți și miniștri, în general, și în legătură cu portofoliile ministeriale, în special, nu pot să nu încerce astăzi un sentiment de profundă satisfacție. Adevărul istoric sfârșește prin a se impune și câteodată el iese la suprafață de unde te-ai aștepta cel mai puțin. Acum demascările au început și, cu toate eforturile de a le mușamaliza făcute de persoanele (și de partidele) „interesate“, ele nu se vor opri aici. Se poate spune cu toată certitudinea că aceste demascări confirmă și vor confirma pe deplin temeinicia atacurilor noastre de atunci împotriva cadeților.

Demascările le-a început Witte în polemica sa cu Gucikov. Scopul și caracterul polemicii întreprinse de Witte sînt dintre cele mai josnice; o intrigă dintre cele mai murdare, dorința de a pune mîna pe un portofoliu răsturnînd pe cei ce-i stau în cale — iată ce imbolduri îl mînau pe el. Se știe însă că, oridecîteori doi hoți se iau la bătaie, oamenii cinstiți au de cîștigat. Cînd se încaieră trei hoți, cîștigul va fi, după toate probabilitățile, și mai mare.

Esențial în scrisoarea lui Witte este, fără îndoială, faptul că el, vrînd-nevrînd, a fost nevoit să stabilească unele *fapte*, deschizînd astfel posibilitatea (și creînd necesitatea) verificării acestor fapte prin mărturia tuturor celor implicați. Din scrisoarea lui Witte reies următoarele fapte principale :

1) La consfătuirea cu Witte au participat : Șipov, Gucikov, Urusov, E. Trubețkoi și M. Stahovici, adică frunțași ai partidului cadet, ai partidului înnoirii pașnice⁵⁹ și ai partidului octombrist.

2) „La prima ședință a consfătuirii, între contele Witte (cităm din scrisoarea acestuia) și personalitățile sus-menționate s-a ajuns la un acord principial în toate problemele esențiale, cu excepția problemei numirii ministrului de interne“.

3) „Contele Witte a insistat să fie numit Durnovo, dar personalitățile politice, cu excepția prințului Urusov, s-au pronunțat împotriva acestei numiri. În ceea ce-l privește pe prințul Urusov, el a căutat să-i convingă pe colegii săi participanți la această consfătuire să accepte numirea lui Durnovo, dat fiind că ne aflăm într-un moment critic, când lucrurile nu pot fi amânate, și, pentru a da exemplu, a declarat că personal este gata să accepte postul de ministru-adjunct la departamentul lui Durnovo... La următoarea ședință, Șipov, Gucikov și prințul Trubețkoi au declarat că ei nu pot accepta să intre într-un guvern alături de Durnovo...“

4) S-a propus candidatura lui Stolîpin, dar nu s-a ajuns la o unitate de vederi ; unii au fost pentru, alții contra.

Se pune întrebarea : ce rectificări a adus Gucikov acestei expuneri de fapte ? El a confirmat că „un fervent susținător al candidaturii lui Durnovo a fost prințul Urusov, ulterior deputat în Duma I de stat“. După spusele lui Gucikov, Witte a șovăit, și la un moment dat a fost gata să renunțe la Durnovo, deoarece era iminentă apariția în presă a o serie de demascări și de articole fulminante împotriva acestuia. „Evenimentul la care mă refer aici — a adăugat Gucikov — a avut loc imediat după publicarea manifestului de la 17 octombrie, într-o vreme când presa se bucura de o libertate foarte largă, aș putea spune prin nimic îngrădită“.

Tratativele au fost destul de îndelungate : Gucikov vorbește despre „chinuitoarele zile de tratative interminabile“. Când a venit vorba de Stolîpin, spune el, „nimeni n-a dat un răspuns negativ, așa cum scrie contele Witte“. Caracterizând situația generală de atunci, Gucikov spune :

„acum au apărut o mulțime de «salvatori» ai patriei... Dar unde erau ei pe vremea aceea?... Pe atunci mulți dintre ei nu se hôtărîseră încă de care parte a baricadei să stea“.

Iată punctele esențiale ale destăinuirilor făcute de Witte și Gucikov ; amănunțele, se înțelege, le lăsăm la o parte. Adevărul istoric iese la suprafață în toată claritatea lui : 1) *în acel moment deosebit de serios din istoria Rusiei nu au existat nici un fel de divergențe serioase între cadeți și octombriști* ; 2) „mulți“ dintre ei (dintre oamenii politici burghezi, iar după aluzia „fină“ a lui Gucikov poate chiar dintre miniștri) „pe atunci nu se hotărîseră încă de care parte a baricadei să stea“. Fapt este însă că s-au adunat la o consfătuire, și nu o dată, oameni situați *de o anumită „parte a baricadei“*. La aceste consfătuiri, și miniștrii, și octombriștii, și cadeții au stat de aceeași parte a baricadei. Adevărul istoric nu admite nici un dubiu și nici o răstălmăcire : în această privință au avut loc consfătuiri, s-au dus tratative între guvern și burghezia liberală, contrarevoluționară.

Observați acum comportarea cadeților. După destăinuirile făcute de Witte și Gucikov (atît scrisorile unuia cît și ale celuilalt au fost publicate la Petersburg la 26, iar la Moscova la 27 septembrie st.v.), cadeții *păstrează o tăcere desăvîrșită* asupra faptului că au participat și ei, încercînd numai „să-l întărite“ pe Gucikov. Atît ziarul „*Reci*“ cu data de 28 septembrie cît și „*Russkie Vedomosti*“⁶⁰ cu aceeași dată nu fac decît „să-l întărite“ pe Gucikov, spunînd că ulterior el a fost coleg cu tovarășii de idei ai lui Durnovo, dar *nu publică nici rectificări, nici dezmințiri în legătură cu faptele istorice*. Al treilea hoț speră că gîlceava dintre Witte și Gucikov îl va face să scape neobservat.

Atunci octombriștii pornesc de îndată „să se răzbune“ în același timp împotriva lui Witte și împotriva cadeților. În „*Golos Moskvî*“ din 14 octombrie (după două săptămîni de investigații la octombriști și de tăcere lașă și josnică la cadeți !) apare o „informație“ sub titlul : „Alianța contelui Witte și a lui P. N. Durnovo cu cadeții“. Noile destăinuri constau în următoarele : 1) E. Tru-

bețkoi era pe vremea aceea membru al partidului cadet. 2) „Nevrînd să-l inducă cîtuși de puțin în eroare pe contele Witte, prințul Trubețkoi s-a simțit obligat să-l prevină că el va informa complet biroul partidului său, care se întrunea zilnic la locuința prof. Petrajițki pentru discutarea chestiunilor curente, despre tratativele pe care le va duce cu personalitățile vieții publice“ (se înțelege că pe muncitorii și pe țărani democrați nici octombriștii și nici cadeții nu-i consideră „personalități ale vieții publice“ : pesemne că în octombrie 1905 muncitorii și țărani erau „personalități“ *din afara* vieții publice !). 3) Împotriva candidaturii lui Stolîpin s-a ridicat cu o deosebită îndârjire d-l Petrunkevici, care a opinat „că în cazul extrem (sic !) contele Witte ar trebui să fie sfătuit să numească ministru de interne mai degrabă pe Durnovo decît pe Stolîpin. Ceilalți fruntași ai partidului cadet s-au declarat întru totul de acord cu părerea lui Petrunkevici, iar prințul Trubețkoi a fost însărcinat să transmită contelei Witte concluzia la care au ajuns personalitățile vieții publice întrunite la locuința lui Petrajițki“. A doua zi dimineața, Trubețkoi s-a dus la contele Witte și i-a transmis întocmai punctul de vedere al biroului partidului cadet în legătură cu cei doi candidați.

A confirmat oare E. Trubețkoi cele spuse pe seama lui ? Da, le-a confirmat întru totul, declarînd corespondentului ziarului „Novoe Vreamea“⁶¹ (nr. din 15 octombrie) cît și *corespondentului ziarului „Reci“* (nr. din 19 octombrie) că știrea apărută în „Golos Moskvî“ „*este absolut exactă*“. „Poate cuvîntul «birou» nu-i prea potrivit — a spus Trubețkoi —, ar trebui spus : conducătorii partidului“ (cadet). O altă „rectificare“ a lui Trubețkoi, tot atît de neesențială, se referă la faptul că el s-a dus la Witte, „poate nu chiar a doua zi dimineața, ci peste 2—3 zile“. În sfîrșit, el a mai declarat corespondentului ziarului „Reci“ următoarele :

„Cred că e cazul să fac o obiecție împotriva unei afirmații a lui Gucikov. El a vorbit despre niște personalități ale vieții publice care nu au intrat în guvern numai din cauza lui Durnovo. În ceea ce mă privește, și, dacă nu mă înșel, chiar în ceea ce-l privește pe Șipov, lucrurile

nu stau tocmai așa (nu tocmai așa !). Eu și cu Șipov ne-am declarat de acord să intrăm în guvern, cu condiția să fie elaborat în prealabil un program, însă Witte a căutat să ne convingă să intrăm în guvern fără să punem o asemenea condiție. În aceasta constă deosebirea dintre noi și Gucikov, care, pe cât îmi amintesc, nu a pus o asemenea condiție". Cu cîtă precauție se pronunță în această chestiune d-l Trubețkoi: „nu tocmai așa“, „pe cât îmi amintesc“ !

D-l Petrunkevici își spune cuvîntul în ziarul „Reci“ cu data de 19 octombrie, adică la *trei săptămîni* după ce au început demascările. Și să vedeți *cum*.

El începe prin lungi considerații (pe 27 de rînduri), menite să arate că nu te poți bizui pe memorie și că, dintre toți, numai Șipov își scria memoriile.

Ce rost au toate aceste considerații? Vreți să se afle întreg adevărul și fără nici o întîrziere? În acest caz, cel mai simplu e să *dezvăluți numele tuturor* participanților și să le cereți să facă mărturisiri. Dacă însă nu vreți să se afle întregul adevăr despre partidul *dv.*, n-are nici un rost să vă ascundeți după deget referindu-vă la Șipov.

Mai departe el face o altă serie de considerații, *pe 27 de rînduri*, cu privire la obiceiul pe care-l au octombriștii de a lansa tot felul de „știri gogonate“. — Ce rost au asemenea considerații din moment ce „Golos Moskvî“ a dezvăluit numele *persoanei* care a confirmat știrea? D-l Petrunkevici caută vădit să complice o chestiune simplă și clară înecînd-o într-un noian de vorbărie publicistică și diplomatică. Acesta-i un procedeu *necinstit*.

Urmează apoi *20 de rînduri* conținînd o serie de înțepături la adresa d-lui Trubețkoi: „despre amintirile sale personale“ — or altfel de amintiri decît personale nu există ! — prințul „*nu a spus nimănui nici un cuvînt*“ ; sublinierea aparține lui Petrunkevici, care în felul acesta îi reproșează vădit lui Trubețkoi că a comis o indiscreție. În loc de un răspuns direct la problemă, cadeții se apucă să se învinuiască unii pe alții de indiscreție ! Căci ce alt sens *poate* avea acest procedeu afară de acela că trădează *încindarea* cadeților față de demascări, că trădează

încercările lor de a *mușamaliza* lucrurile (ai grijă, prințe, să nu mai comiți și alte indiscreții!).

După aceste 74 de rînduri introductive, urmează, în sfîrșit, dezmințirea în fond: 1) biroul partidului cadet se afla la Moscova și deci nu se putea aduna la Petrajițki; 2) Petrajițki, „pe vremea aceea, nu figura printre personalitățile aflate la conducerea partidului“; 3) „cei cîțiva membri (ai biroului cadet) care se aflau pe atunci la Petersburg nu au fost împuterniciți să ducă nici un fel de tratative și cu atît mai puțin să încheie alianțe cu contele Witte, cu Durnovo sau cu oricine altcineva“; 4) „Eu personal (d-l Petrunkevici) am fost la Petrajițki o singură dată (subliniat de d-l Petrunkevici), cînd s-a discutat într-adevăr eventualitatea candidaturii prințului E. Trubețkoi pentru postul de ministru al instrucțiunii publice, cu care ocazie toți cei de față și-au exprimat convingerea că prințul va putea ocupa postul ce i se propune numai cu condiția ca guvernul în totalitate să aibă un program clar și precis care să corespundă întru totul condițiilor momentului politic și în același timp să fie un guvern în care «societatea» să poată avea încredere (aduceți-vă aminte ce înțeleg prin «societate» toți cei care au luat parte la discuție: muncitorii și țărani *nu* sînt «societate»). E foarte posibil să se fi făcut, cu acest prilej, unele aprecieri în legătură cu calitățile personale și politice ale diferiților candidați, inclusiv ale lui Durnovo și Stolîpin, dar nici memoria mea și nici memoria celorlalți la care am apelat nu a reținut cuprinsul cuvîntării înflăcărate care a convins întreaga asistență“.

Iată în ce constă serioasa „dezmințire“ dată de Petrunkevici, care pe alte 48 de rînduri a mai adăugat o serie de înțepături la adresa lui Trubețkoi, afirmînd că memoria îl înșală, că partidul cadet nu a încheiat nici o alianță cu Durnovo „și nu a permis prințului Trubețkoi, membru al acestui partid, să intre într-un guvern pe care partidul nu-l putea sprijini“.

Scrisorile lui Trubețkoi și Petrunkevici, apărute în ziarul „Revi“ din 27 octombrie, nu aduc nimic nou: prințul o ține morțiș că nimeni altul decît Petrunkevici „a reco-

mandat să se dea preferință lui Durnovo, și nu lui Stolpîn“, iar al doilea contestă acest lucru.

Ce concluzii se pot trage din toate acestea ?

D-l Petrunkevici declară că cei câțiva membri ai biroului care se aflau la Petersburg *nu au fost împuterniciți să ducă nici un fel de tratative*, dar fără să vrea el confirmă *faptul* că tratativele au avut loc ! „La consfătuirea de la Petrajițki — scrie chiar Petrunkevici („Reci“ din 27 octombrie) — am discutat candidatura prințului Trubețkoi“.

Prin urmare, *tratativele au avut loc*. Dacă, după cum scrie același domn Petrunkevici, „partidul nu i-a permis“ lui Trubețkoi să intre în guvern *înseamnă* că tratativele *au fost duse în numele partidului !*

D-l Petrunkevici își dă singur la cap cu o desăvârșită măiestrie. Nu s-au dus tratative, dar... a avut loc „o consfătuire în legătură cu candidatura“. Biroul partidului nu a ținut ședințe, dar... a existat o hotărâre a partidului. Manevrelor astea lamentabile caracterizează tocmai pe cei care încearcă zadarnic *să se ascundă*. Într-adevăr, ce poate fi mai simplu decât să dai numele *tuturor* celor care au luat parte la consfătuire, să reproduci textul exact al hotărârii „biroului“ sau a partidului, ori a personalităților din conducerea partidului sau să faci o expunere a programului, pasămite, clar și precis pe care cadeții l-au cerut (chipurile) guvernului Witte ? Dar nenorocirea liberalilor noștri este că ei *nu pot* să spună adevărul, că *se tem* de adevăr, că pentru ei adevărul are urmări de-a dreptul *funeste*.

Asta și explică toate aceste mărunte și mizere manevre, tertipurii și subterfugii care împiedică (cel puțin, în cazul unui cititor neatent) lămurirea problemei istorice, de mare importanță, a atitudinii liberalilor față de guvern în octombrie 1905.

De ce are adevărul urmări funeste pentru cadeți ? Deoarece faptul că au existat tratative, precum și împreriările și condițiile în care au fost ele duse spulberă mitul „democratismului“ cadeților și dovedesc caracterul contrarevoluționar al liberalismului lor.

Putea, în genere, un partid cu adevărat democrat să angajeze tratative cu un om ca Witte într-o perioadă ca octombrie 1905? Nu putea; pentru asemenea tratative era neapărat necesară o anumită bază comună, și anume aceea a tendințelor, a stărilor de spirit, a veleităților contrarevoluționare*. Subiectul tratativelor cu Witte nu putea fi altul decît curmarea mișcării democratice de masă.

Mai departe. Chiar dacă am admite, pentru moment, că tratativele au fost începute de cadeți *nu fără* unele scopuri democratice, putea un partid democrat să ascundă de popor aceste tratative atunci cînd ele au fost întrerupte? În nici un caz. Tocmai aici apare deosebirea dintre liberalismul contrarevoluționar și democratism, care nu merită o asemenea caracterizare. Liberalul *dorește* lărgirea libertății, dar *în așa fel* ca ea să nu ducă la o întărire a democrației, iar tratativele și apropierea de vechiul regim să continue, să se intensifice, să se consolideze; de aceea liberalul *nu poate*, după ruperea tratativelor, să vorbească despre ele în presă, căci ar îngreua reluarea lor, „s-ar trăda” în fața democrației, și-ar rupe legăturile cu puterea; or, el nu-i în stare să rupă cu ea. Un democrat, dimpotrivă, dacă ar fi fost pus în situația să ducă tratative cu Witte și ar fi ajuns la concluzia că tratativele sînt zadarnice, le-ar fi dat imediat publicității, compromițînd astfel pe d-l Witte și pe cei din tagma lui, demascînd jocul lor și contribuind la un nou progres al democrației.

Observați totodată cum e pusă problema programului guvernului și aceea a componenței lui. Despre componență vorbesc toți participanții la tratative, și vorbesc clar și precis: cutare portofoliu a fost oferit cutăruia. Despre *prima* problemă însă, adică despre program, *nici un* cuvînt clar și precis! Atît Trubețkoi cît și Petrunkevici țin foarte bine minte cine au fost candidații la portofolii

* Vezi o excelentă explicație a *acestei* baze comune în articolul lui I. K.: „Din istoria liberalismului rus”, apărut în culegerea „Zarniți”, Petersburg, 1907, articol care ia drept bază o serie de articole scrise *chiar* de d-l Miliukov („Un an de luptă”). „Demisia contelui Witte înseamnă pierderea ultimei șanse de a ajunge la un acord”, scria d-l Miliukov la 18 aprilie 1906, recunoscînd astfel că se poate de clar și de precis că au avut loc *tratative* și că au existat unele *șanse*, că era deci cazul să se repete încercările de a se ajunge la un acord.

și vorbesc despre ei. Care a fost însă „programul“ *nu ne spune nici unul* dintre ei !! Să fie oare o întâmplare ? Se înțelege că nu. E rezultatul (și, desigur, dovada) faptului că pentru domnii liberali „programele“ erau un lucru cu totul secundar, o simplă firmă, simplă „literatură“ ; de fapt Witte nici nu putea să aibă un alt program în afară de consolidarea regimului și slăbirea democrației, și, oricare ar fi fost promisiunile, angajamentele sau declarațiile lui, el n-ar fi *dus* o altă politică, căci singurul lucru care prezenta „interes“ pentru ei era distribuția portofoliilor. Numai datorită acestui fapt a putut, de pildă, Witte să uite *cu desăvârșire* de program (după spusele lui s-a ajuns chiar la un perfect acord de principii !); în schimb cu toții țin minte cum s-a discutat cine e mai bun (sau mai rău ?), Durnovo sau Stolîpin, cu toții menționează această discuție, cu toții citează părerile sau argumentele cutărei ori cutărei personalități.

Nu poți ascunde sula-n sac. Adevărul istoric iese la iveală destul de limpede chiar din relatările retușate anume a trei-patru persoane.

Întreaga burghezie liberală din Rusia, de la Gucikov pînă la Miliukov — care, politicește, este, fără îndoială, răspunzător pentru Trubețkoi —, a cotit, imediat după 17 octombrie, *de la* democrație spre Witte. Și asta nu-i o întâmplare, un act de trădare din partea unor persoane, ci trecerea unei *clase* pe poziții contrarevoluționare, corespunzătoare intereselor ei economice. Numai situîndu-se pe această poziție au putut cadeții să trateze cu Witte prin intermediul lui Trubețkoi în 1905, cu Trepov prin intermediul lui Muromțev în 1906 etc. Cine nu înțelege deosebirea dintre liberalismul contrarevoluționar și democrație nu poate înțelege nimic nici din istoria democrației și nici din sarcinile ei.

„Prosvetzenie“ nr. 1 din
decembrie 1911
Semnat : P.

Se tipărește după textul
apărut în revistă

TREI INTERPELĂRI

Dărilor de seamă stenografice ale Dumei de stat, chiar și acelea ale Dumei a III-a, ne oferă un material politic deosebit de interesant și deosebit de instructiv. Nu vom exagera dacă vom spune că suplimentul la fișuica venală „Rossiia“⁶² este mai prețios decât toate ziarele liberale. Căci ziarele liberale caută să prezinte pe liberali într-o lumină favorabilă, să atenueze asperitățile în felul cum pun problemele „cei de dreapta“, pe de o parte, și reprezentanții adevăratelor mase ale populației, pe de altă parte, și introduc permanent și invariabil o notă falsă în aprecierea *esenței* „politicii“ noastre „interne“. Or, centrul de greutate al tuturor problemelor social-economice și politice ale epocii noastre îl constituie tocmai *felul de a pune* problemele respective, tocmai aprecierea *esenței* lucrurilor.

Să încercăm a ilustra, pe cât e posibil, cele spuse, analizând dezbaterile pe marginea a trei interpelări: în chestiunea ohranei, a foametei și a legii „provizorii“ din 1881⁶³.

La deschiderea primei ședințe a actualei sesiuni a Dumei, președintele octombrist a rostit un discurs despre Stolîpin. Interesant este că, după spusele liderului octombristilor, „grija lui neobosită (a lui Stolîpin) a fost înaintarea continuă, dar în același timp prudentă, chibzuită, pe calea dezvoltării vieții politice și sociale a Rusiei“. Frumos, nu? Stolîpin în postura de „progresist“! De ce un *alt* „progres“, în afară de cel existent, de cel actual care nu satis-

face nici măcar pe octombriști, nu poate avea loc în condițiile actualului sistem de guvernare, ale actualului sistem de organizare a statului, ale menținerii clasei a cărei politică o înfăptuia Stolîpin? — această chestiune a reținut, probabil, atenția multora dintre democrații care au citit cuvîntarea lui Rodzeanko. Din păcate nici unul dintre deputații din Dumă care se consideră democrați și care au fost de față cînd a fost rostit acest discurs * nu a găsit de cuvînt să se oprească asupra rădăcinilor *de clasă* ale „progresului” în forma lui stolîpinistă, să le dea o explicație.

Or, dezbaterile în problema ohranei erau un foarte bun prilej pentru o asemenea explicație.

Stolîpin — a declarat cu voce tunătoare Markov II — „a avut încredere în onorabilul A. I. Gucikov și în tot atît de onorabili lui prieteni din centrul Dumei. El a plătit cu viața credulitatea sa. Liniștea pe care ne-a fost dat s-o trăim e o liniște de mormînt. Altă liniște decît asta nu există (voci din stînga : adevărat !). Ne aflăm în fața unui avînt al revoluției... Nu e liniște, ci se apropie revoluția. Împotriva revoluției trebuie să luptăm, trebuie s-o înfruntăm cu pieptul și cu fruntea (rîsete la stînga), trebuie să spînzurăm pe acești nemernici, pe acești ticăloși, pe aceste bestii. Iată ce am avut de spus împotriva urgenței acestei interpelări”.

Așa a pus problema reprezentantul moșierilor.

După Markov II a vorbit, menținîndu-se însă la fondul interpelării, Rodicev. Și a vorbit frumos ca întotdeauna. Dar felul cum pune problema acest liberal elocvent o face să fie cu totul lipsită de conținut. Frazeologie liberală, frazeologie și nimic mai mult. „Declarația comitetului central (al octombriștilor) că opoziția dorește să-și asasineze

---

* Din cuvîntarea lui Markov II aflăm că deputații muncitorilor nu au fost de față. „Voi — a spus Markov II adresîndu-se acestora — v-ați arătat deschis atitudinea... adineauri cînd băncile voastre au rămas goale... Ați plecat... Chiar dacă nu vă respect acest gest, îl înțeleg”. În Duma, Markov II se comportă de foarte multe ori ca un adevărat huligan. Dar din aceste cuvinte ale lui, ca și din extrem de numeroasele declarații ale colegilor săi, se vede clar că el pune problema exclusiv din punctul de vedere al unei anumite clase. Această sinceritate este întotdeauna de o sută de ori mai utilă pentru dezvoltarea conștiinței politice a maselor decît frazeologia răsufletă a liberalilor, care pretind că se situează „deasupra claselor”.

adversarii politici — exclamă d-l Rodicev — este o minciună infamă. Dar sînt gata să vă iert această minciună dacă veți jura să ucideți balaurul care a pus stăpînire pe putere în Rusia, să puneți capăt spionocrației“ (vezi pag. 23 din darea de seamă stenografică a „Rossiei“ ; la pag. 24 e iarăși vorba de „jurămînt“).

Impresionant, „grozav“ de impresionant ! Rodicev e gata să ierte pe octombriști dacă „jură“ să pună capăt ! Ajunge cu minciuna, d-le palavragiu ; căci nu numai octombriștii, dar nici *voi*, cadeții, oricît „ați jura“, nu puteți *pune capăt* nici unui rău mare. Cu această frazeologie pe tema „jurămintelor“ într-o problemă atît de serioasă, voi *întunecați* conștiința politică a maselor în loc s-o luminați ; le *împuiați* capetele cu vorbăria voastră sforăitoare, în loc să explicați calm și simplu, în loc să arătați limpede *de ce* a pus stăpînire acest „balaur“ pe puterea existentă, cum de a putut și de ce a trebuit să pună stăpînire pe ea.

Cum însă d-l Rodicev nu explică acest lucru, cum se teme să privească simplu și direct rădăcina și esența problemei, el nu se deosebește de octombriști prin felul de a pune problema, nu se deosebește de ei principial, ci numai prin amploarea elocvenței sale. Analizînd ceva mai atent cuvîntarea lui, reflectînd cît de cît asupra conținutului ei, ne dăm seama că el se situează, de fapt, pe punctul de vedere al octombriștilor : *numai* din această cauză poate el să le promită „să-i ierte“ dacă „vor jura“. Toate aceste iertări, toate aceste jurăminte nu sînt decît o comedie jucată de liberali, care se tem de o democrație consecventă. Așa se explică felul de a pune problema pe care îl găsim la Rodicev cînd vorbește de „proporții“, cînd apără pe Lopuhin etc. Între pozițiile octombriștilor și ale liberalilor *nu există*, în fond, nici o deosebire.

Dimpotrivă, reflectați mai profund asupra cuvîntării lui Pokrovski II. El începe prin a arăta că interpelarea făcută de el și de colegii lui „este cu totul diferită în fond“ de aceea a octombriștilor. Și, cu toate că în interpelarea lui Pokrovski II și a colegilor lui există pasaje nu tocmai izbutite, această deosebire *de fond* a fost just rezolvată. „Pe noi — a spus Pokrovski II — nu ne neliniștește ceea ce vă neliniștește pe voi, și anume faptul că ohrana este

nefastă pentru guvern : pe noi ne neliniștește faptul că instituția ohranei, pe care guvernul o cultivă cu sprijinul vostru, este funestă pentru țară...“.

Și Pokrovski II caută să *explice* — nu să declame, ci să explice — de ce are nevoie stăpînirea de ohrană, care sînt rădăcinile de clasă ale acestei instituții (rădăcini de clasă ce nu pot fi atinse prin „jurăminte“ și „iertări“). „Guvernul — a spus Pokrovski II —, înstrăinîndu-se complet de societate, neavînd nici un sprijin în societate întrucît a devenit un dușman al democrației, avînd în rîndurile sale numai jalnice rămășițe ale clasei dispărute a nobilimii, a fost nevoit (subliniat de noi) să se pună la adăpost, să se separe, să se izoleze de societate, și atunci a creat ohrana... Și, pe măsură ce larga mișcare socială capătă amploare, pe măsură ce această mișcare cuprinde toate păturile largi ale democrației, crește importanța și influența ohranei“.

Se pare că Pokrovski II a simțit că cuvîntul „societate“ nu-i tocmai potrivit în cazul de față ; de aceea a început să-l înlocuiască cu expresia *exactă* : democrație. În orice caz, el a făcut încercarea — și acesta este marele lui merit — *de a explica* esența ohranei, rădăcinile ei de clasă, legătura ei cu *întreaga* orînduire de stat.

Făcînd abstracție de vorbăria deșănțată și lipsită de gust a d-lui Rodicev, nu este clar oare că felul cum e pusă problema de Pokrovski II și de Gheghecikori se deosebește ca de la cer la pămînt de felul cum o pune Rodicev ? Or, în felul cum au pus problema deputații muncitorilor, elementul esențial l-a constituit aplicarea consecventă a democratismului, și numai a democratismului. Explicarea profunde deosebiri dintre adevăratul democratism și liberalismul cadet (liberalismul „societății“), care ia în deșert numele democrației, este una dintre principalele sarcini care se pun în Duma a III-a în general, după perioada 1906—1911 în special și îndeosebi înainte de alegerile pentru Duma a IV-a.

Să trecem acum la a doua interpelare, cu privire la foamete. Primul care a luat cuvîntul a fost d-l Dziubinski,

care a vorbit din cale-afară de prost. Și asta nu pentru că i-ar fi lipsit fapte precise ; faptele au fost, fără discuție, bine alese și el le-a expus simplu, clar, veridic. Nu pentru că nu ar compătimi pe cei înfometaji, căci, fără îndoială, îi compătimeste. Nu pentru că ar fi pierdut prilejul să critice guvernul, căci l-a criticat tot timpul. Dar el nu a vorbit ca un democrat, ci ca un funcționar liberal, și în aceasta constă principalul păcat al cuvântării lui, principalul păcat al întregii poziții a „intelectualilor“ din grupul trudovic, păcat care reiese și mai clar, de pildă, din procesele-verbale ale Dumei I și a II-a. Dziubinski s-a deosebit de cadeți numai prin aceea că din cuvântarea lui au lipsit accentele contrarevoluționare, pe care orice om atent le va observa întotdeauna la cadeți ; în felul cum a pus problema, Dziubinski nu a depășit punctul de vedere al unui funcționar liberal. De aceea cuvântarea lui a fost atât de slabă, nemaipomenit de slabă, atât de plicticoasă, atât de searbădă, în special dacă o comparăm cu aceea rostită de colegul său de partid, țăranul Petrov III, în care se simte (ca la aproape toți țărani *trudovici* din Duma I și a II-a) democratul autentic, înăscut, „cu rădăcini adânc înfipite în pământ“.

Observați cum începe d-l Dziubinski. Vorbind despre foamete... ce credeți că pune el în centrul problemei?... dispozițiile privind aprovizionarea populației „prevăzute în regulamentul provizoriu din 12 iunie 1900“ !! Vă dați imediat seama că acest om, acest militant politic și-a cules impresiile cele mai vii în legătură cu foametea nu din experiență personală, nu din observarea vieții maselor, nu formându-și o imagine clară asupra acestei vieți, ci dintr-un manual de drept polițienesc, și luînd, firește, cel mai nou și mai bun manual, scris de cel mai liberal profesor din cîți există.

D-l Dziubinski critică regulamentul din 12 iunie 1900. Și iată cum îl critică : „regulamentul din 12 iunie 1900 a fost considerat nesatisfăcător atât de către guvern cît și de către societate, s-ar putea spune, chiar din momentul publicării lui...“. Dacă însuși guvernul a considerat regulamentul din 12 iunie 1900 nesatisfăcător, înseamnă că este de datoria democrației să aducă îndreptări acestui re-

gulament, astfel ca însuși guvernul să-l poată „considera satisfăcător“ ! Fără să vrei, te transporti cu mintea în atmosfera unei instituții administrative dintr-o provincie a Rusiei. Aer stătut. Iz de cancelarie. Sînt de față guvernatorul, procurorul, nelipsitul colonel de jandarmi, doi zemți liberali. Unul dintre cei doi zemți liberali demonstrează că trebuie întocmită o petiție pentru îndreptarea regulamentului din 12 iunie 1900, dat fiind că „însuși guvernul îl consideră nesatisfăcător“... Pentru Dumnezeu, d-le Dziubinski ! La ce mai avem nevoie de Dumă, noi, democrația, dacă transplantăm și în Dumă limbajul și maniera, sistemul de gîndire „politică“ și felul de a pune problema care erau scuzabile (dacă erau) cu 30 de ani în urmă într-o cancelarie de provincie sau într-un confortabil „cuibușor“ mic-burghez — în biroul unui inginer liberal, al unui avocat liberal, al unui profesor sau al unui membru liberal al zemstvei ? Pentru asta nu-i nevoie de nici o Dumă !

Cunoașteți zicala : „spune-mi cu cine te întîlnești ca să-ți spun cine ești“. Citind dările de seamă stenografice ale Dumei, te simți ispitit, gîndindu-te la cutare sau cutare deputat, să modifici această zicală : „spune-mi *cui* te adresezi de la tribuna Dumei de stat ca să-ți spun cine ești“.

D-l Rodicev, de pildă, ca și oricare dintre cadeți, se adresează întotdeauna guvernului și octombriștilor. D-l Rodicev, ca și oricare dintre cadeți, îi cheamă „să jure“ și se declară de acord „să-i ierte“ cu această condiție. În fond, această frază genială a d-lui Rodicev (care fără să vrea a ajuns să spună adevărul !) redă cît se poate de bine întregul spirit al poziției politice a cadeților în general, în toate Dumele, în toate acțiunile principale ale partidului cadet, atît în parlament cît și în presă și în anticamera ministerială. „Sînt gata să vă iert pentru minciună dacă veți jura că veți ucide balaurul care a pus stăpînire pe putere în Rusia“, aceste cuvinte ar trebui gravate pe monumentul pe care l-a binemeritat încă de pe acum d-l Rodicev.

D-l Dziubinski însă nu este cadet ; el nu face parte din ageamii politici care văd în cadeți un partid democrat ; el se consideră trudovic, narodnic. Dar e lipsit pînă într-atîta de orice simț democratic, încît, urcîndu-se la tri-

buna Dumei de stat, continuă să se adreseze cinovnicilor. Este atît de lipsit de bun-simț, încît nu se adresează milioanele de țărani înfometaji — ceea ce în Rusia este posibil tocmai de la tribuna Dumei și, deocamdată, aproape exclusiv de la această tribună —, ci celor cîteva sute de cinovnici care cunosc regulamentul din 12 iunie 1900.

„Regulamentul din 12 iunie — spune d-l Dziubinski — a avut o semnificație pur politică ; prin el se urmărea desființarea organizațiilor obștești ale zemstvelor și trecerea întregii acțiuni de ajutorare a populației cu alimente în mîinile guvernului“.

„Regulamentul din 12 iunie a avut o semnificație pur politică“... Ce limbaj mai e și ăsta ? Prea amintește el de vremurile de altădată ! Un asemenea limbaj era folosit cu vreo 25—30 de ani în urmă, în deceniul al 9-lea de tristă amintire, de „Russkie Vedomosti“, care critica guvernul de pe pozițiile mișcării zemstvelor. Trezește-te, d-le Dziubinski ! Ai dormit în toți acești ani ai primului deceniu al secolului al XX-lea. Și în acest timp în care d-ta ai binevoit să dormi, vechea Rusie a murit și s-a născut o Rusie nouă. Cu această Rusie nouă *nu se poate* vorbi într-un limbaj prin care să-i reprozezi guvernului semnificația „pur politică“ a regulamentului său. Acest limbaj, oricît de bine intenționat, de cuviincios, de binevoitor și de corect ar fi el, e mult mai reacționar decît cel al reacționarilor din Duma a III-a. Este limbajul unor oameni — sau al unor cinovnici de provincie speriați de orice politică — care văd în „politică“ un fel de năpastă și visează o campanie de aprovizionare „fără politică“. Cu Rusia de astăzi se poate vorbi numai preconizînd trecerea de la o politică la altă politică, de la politica unei clase la politica altei clase sau altor clase, de la o orînduire politică la altă orînduire politică ; acesta e abecedarul nu numai al democratismului, dar chiar al celui mai îngust liberalism, în accepția serioasă a acestor termeni politici.

Întreaga cuvîntare a lui Dziubinski este pătrunsă de același spirit ca și începutul ei. El vorbește despre circularele cu privire la perceperea impozitelor, despre șurubul fiscal, despre reducerile pe căile ferate pentru coșași și pentru delegațiile țăranilor, despre faptul că semințele so-

sesc după ce a trecut vremea înșămînțării, despre acordarea de împrumuturi pentru întreținerea vacilor, căci guvernul este preocupat mai mult de hrana vitelor decît de hrana oamenilor, despre faptul că țăraniii preferă să împrumute 75 000 de ruble cu dobîndă de 12 % la o bancă particulară decît să se expună *tărănelilor* legate de obținerea de la stat a unui împrumut de 70 000 de ruble fără dobîndă. În încheiere, el citește scrisori foarte instructive primite din provincie care arată cît de nemărginită e mizeria. Dar în toată această cuvîntare conformistă nu există nici un dram de sentiment democratic, nici un pic de înțelegere a sarcinilor „politicii” democratice. Din cuvîntarea lui reiese fără putință de tăgadă — și asta a vrut să demonstreze loialul domn Dziubinski — că rînduielile noastre sînt putrede, dar e regretabil că oratorul nu observă cum din cuvîntarea lui „se desprinde” în același timp morala putredă a unui putred cinovnic liberal.

După Dziubinski a urmat un alt orator, apoi a luat cuvîntul contele Tolstoi, deputat din partea guberniei Ufa, care, deși cu totul străin de ideile trudovicilor, a vorbit întocmai ca și Dziubinski: „considerentele politice după care se călăuzește guvernul înlăturînd sistematic zemstvele de la participarea la aprovizionare fac să sufere o parte foarte mare a poporului simplu...”. Cuvîntarea lui Dziubinski și aceea a contelui Tolstoi ar fi putut fi rostite și cu 20, și cu 50 de ani în urmă. În aceste cuvîntări continuă să trăiască vechea Rusie, care, din fericire, a murit de mult, vechea Rusie în care nu existau clase conștiente sau care să înceapă să fie conștiente de deosebirea dintre „politica” diferitelor elemente ale populației, care să fi învățat sau să fi început să învețe a lupta deschis și ferm pentru interesele lor opuse, Rusia „poporului simplu” jos și a zemțului liberal alături de cinovnicul — în majoritatea cazurilor neliberal — sus. Pe atunci și „poporul simplu”, și zemțul liberal se temeau ca de foc de „considerente politice”.

Mai răsfoiți cîteva pagini din darea de seamă stenografică. Veți da acolo de cuvîntări care, luate în ansamblu, nu ar fi putut fi rostite în Rusia nici cu 50, nici cu 20 și nici chiar cu 7 ani în urmă. Un duel între Markov II și

Petrov III — oameni care poartă, parcă într-adins, numere pentru a arăta că avem în fața noastră niște reprezentanți tipici ai claselor respective, așa cum sînt mulți alții. Markov II atacă ca pe vremuri, Petrov III se apără și trece de la apărare la atac, dar *nu* ca pe vremuri.

Markov II : „...Acele atacuri neîntemeiate și care nu sînt în nici un caz dictate de situația reală se explică, desigur,... prin aceea că, orice ar face guvernul rus, poporul nostru trebuie instigat la răscoală“... „În guberniile apusene... oamenii muncesc pămîntul și fac ceea ce la voi, pe Volga, nu vor să facă“ (nu prea este clar cui se adresează oratorul cu cuvintele : „la voi, pe Volga“, căci înaintea lui luase cuvîntul numai trudovicul Kropotov din gubernia Veatka ; pe cît se vede, „la voi, pe Volga“, *nu* se referă la deputații din Dumă, *nu* la ceea ce este sau a fost în Dumă, ci la altceva), „pentru că pe Volga sînt prea mulți trîntori, și acest lucru nu trebuie uitat... Știm că la voi, printre înfometări, sînt mulți dintre aceia care într-adevăr trebuie lăsați să mai flămînzească, ca să învețe să muncească, iar nu să trîndăvească“.

Petrov III, deși nu este de pe Volga, ci din gubernia Perm, răspunde : „Țin să vă reamintesc, domnilor, că, dacă Markov II nu e un trîntor, el trebuie să-și aducă aminte de anii 1905—1906, în urma cărora domni moșieri au primit ajutoare de milioane din vistieria statului. Ce înseamnă aceasta ? În primul rînd trebuie să vă aduceți aminte de acest lucru și nu aveți nici un drept să aruncați țărănilor o provocare“.

Markov II (din bancă) : „Las-o mai domol, stimabile“.

— Cît de grosolan se poartă acești „II“ și „III“, nu-i așa ?

Ce dezvăluie în comparație cu limbajul corect, demn, oficial pe care l-au folosit alde Dziubinski pentru a demonstra mareșalilor nobilimii imperfecțiunea regulamentului de aprovizionare din 1850... scuzați, din 1900 ! — Ai zice că, părăsind prezentabilul birou al unui distins „fruntaș al vieții publice“, am nimerit într-o piață, pe stradă, în înghesuială, în învălmășeală. Ce indecență și cîte neplăceri ! Vom vedea însă numaidecît cum a fost restabilită „ordinea“ — să nu vă închipuiți că de către președinte, nici

vorbă de una ca asta, ci de către un distins fruntaș al vieții publice, d-l Șingarev, membru al partidului constituțional-democrat. Dar mai întâi să terminăm cu tabloul moravurilor moderne.

Petrov III : „...S-a spus aici că, dacă veți aloca fonduri pentru aprovizionarea populației, ele vor lua drumul cârciumii. Nu este așa, domnilor. De cine depinde preîntâmpinarea unei asemenea situații ? Doar se știe că, în momentul de față, în numeroase gubernii populația cere închiderea cârciumilor și totuși ele nu sînt închise. S-ar putea ca populația să bea o parte din bani. Dar ar trebui ca Markov II și alții să se uite întâi la ei și să vadă cîți bani beau ei, d-nii nobili. S-ar putea ca, făcînd un calcul pe cap de om, să constatăm că dînșii beau mai vîrtos decît țărani... Atîta timp cît pămîntul, care trebuie să aparțină țăranilor, se află în mîinile unor Markovi, Purișkevici & Co., se înțelege de la sine că foametea va fi un fenomen permanent. Iar acești domni vor spune că este foamete pentru că țăranii sînt trîntori.

Markov II (din bancă). Ai noștri nu flămînzesc.

Petrov III. Cred, domnilor, că, pentru a termina cu foametea, principala sarcină constă tocmai în a lua pămîntul din mîinile celor ce nu-l muncesc, din mîinile acestor domni «netrîntori» și a-l da în mîinile celor ce-l muncesc ; și atîta timp cît nu-l veți da lor — și știu prea bine că nu-l veți da — populația țărănească va îndura foame. Se înțelege de la sine că un război ca acela din 1905 este inevitabil ; voi împingeți lucrurile spre un asemenea război, pentru că omul flămînd e ca o fiară, și în această privință voi provocați poporul să facă revoluție și să smulgă cu forța ceea ce îi aparține de drept“.

Dacă președinte al Dumei a III-a ar fi fost Muromțev, l-ar fi întrerupt fără îndoială pe orator : în Duma I el întrerupea pe cei ce rosteau asemenea cuvîntări nelalocul lor. În lipsa unui Muromțev, „ordinea“ a fost restabilită de Șingarev, oratorul următor. Lui Markov II el i-a spus verde în față că „manifestările de bîlci“ la care s-a dedat sînt o rușine, iar lui Petrov III i-a dat o lecție de felul *cum* trebuie dusă polemica cu cei de teapa lui Markov. Vișnevski, colegul de fracțiune al lui Markov — a spus

d-l Șingarev —, „a vorbit sincer“ și s-a pronunțat pentru acceptarea interpelării. El, Șingarev, „speră că guvernul va fi mai inteligent decît cuvîntarea deputatului Markov... Datoria unui reprezentant al poporului rus este să spună acestor domni: să vă fie rușine“.

Rodicev și Șingarev l-au făcut cu totul de rușine pe Markov, iar Șingarev, prin polemica sa model cu Markov, l-a dat gata pe „III“.

Ultima dintre interpelările cărora le sînt consacrate însemnările de față a fost aceea în legătură cu regulamentul „provizoriu“ din 14 august 1881, adică cu faimoasa Lege pentru organizarea ohranei, care a fost prelungită mereu timp de 30 de ani și care este de fapt constituția Rusiei. Principalele cuvîntări pe marginea acestei interpelări au fost rostite de Teslenko și Miliukov, iar episodul final l-a constituit „excluderea lui Jellinek“, adică excluderea lui Teslenko de la 15 ședințe pentru că l-a citat pe Jellinek; aceasta în *poftida* declarației făcute de Teslenko că cuvintele lui „n-au avut cîtuși de puțin sensul pe care, după cum se vede, li-l atribuie acum cei ce vor să voteze“ pentru excludere.

Fără să intrăm mai amănunțit în aprecierea acestui episod interesant, vom releva doar faptul că, pînă și în această chestuine — atît de simplă și de clară din punct de vedere politic — a legii din 14 august 1881, d-l Miliukov, liderul partidului cadet, a reușit să demonstreze, în toată „strălucirea“ lor, îngustimea și falsitatea specific cadetă în felul de a pune problema. „Domnilor — a exclamat Miliukov —, nu există problemă mai arzătoare decît aceea pe care am ridicat-o noi aici, întrucît este vorba de contradicția principală, fundamentală a vieții ruse (poate fi oare denumită contradicția între hîrtie și viața rusă o contradicție a vieții ruse?), contradicția dintre forma actuală a orînduirii de stat și metodele de guvernare a statului...“

Nu-i adevărat, d-le Miliukov. Tocmai legea din 14 august 1881, tocmai jubileul ei de 30 de ani, tocmai „natura“ ei „juridică“ „specifică“ dovedește că între „forma actuală

a orînduirii de stat“ și metodele de guvernare există o concordanță *deplină* și nicidecum „o contradicție“. Afirmînd că aici există o contradicție, încercînd să creeze o prăpastie între „orînduire“ și „guvernare“, d-l Miliukov coboară *astfel* critica sa, îndreptată împotriva răului, de la nivelul unei lupte democratice la nivelul unor pioase deziderate liberale. Creînd în vorbe, fictiv, o prăpastie între ceea ce în viață este *indisolubil* legat, Miliukov sprijină ficțiunile juridice și ficțiunile de drept public care *ușurează* justificarea răului, ascund adevăratele lui rădăcini. Tocmai prin aceasta se situează el *pe poziția octombrișmului*, care nu neagă nici el răul, dar caută să înlătore contradicțiile *formale* fără să înlătore atotputernicia *reală* a birocrației de sus și pînă jos.

Ca un cadet veritabil ce e, Miliukov nu numai că nu observă că s-a încurcat definitiv ca „democrat“, că raționează ca un octombrișt, dar, mai mult decît atît, el este chiar *mîndru* că a pus problema din punctul de vedere al intereselor „de stat“. Imediat după aceste cuvinte din cuvîntarea lui citim :

„...Această contradicție, domnilor, este atît de vădită, încît chiar din rîndurile dv. (d-l Miliukov se adresează, firește, numai octombriștilor, „partidul conducător în Duma a III-a“) s-a atras atenția asupra ei, și încă destul de des, dar foarte rar s-a ajuns la miezul, la rădăcina, la cauza primară de care vorbim astăzi. La ce ați redus dv., de regulă, această problemă a contradicției dintre orînduire și guvernare ? Ați invocat motivul că moravurile administrației nu pot fi schimbate dintr-o dată“... (o motivare justă, dacă... dacă nu va fi înlăturată întreaga „administrație“, lucru pentru care nu se pronunță nici cadeții)... „ați invocat motivul că administrația locală nu se supune indicațiilor date de la centru, indicațiilor centrului, și cea mai mare dovadă de curaj a dv. s-a redus la învinuirea adusă centrului că nu dă indicațiile convenite. Întotdeauna ați pus această problemă ca o problemă de fapt ; noi însă o punem ca o problemă de drept“.

Cît de bine vă dați singur la cap, d-le Miliukov ! Octombriștii *au dreptate*, au perfectă dreptate cînd arată că între centru și administrația locală există o legătură strînsă

și indisolubilă, deosebit de strînsă și de indisolubilă. De aici trebuie să tragem o concluzie democratică, întrucît — după tot ce știe Rusia despre Tolmacev, Dumbadze, Reinbot, Iliodor, asasinii lui Gherțenștein etc. — ar fi ridicol să se conteste această legătură. Iar d-ta faci din aceasta „o problemă de drept“, naivă prin caracterul ei limitat. Dar cine va stabili limitele acestui drept? Și cum veți ajunge aici la o „înțelegere“? Ce este dreptul politic dacă nu o formulare, o consemnare a raportului de forțe? D-ta îți copiezi formulele de drept din manualele din Europa occidentală care *au fixat* ceea ce în Apus a apărut ca urmare a unei întregi perioade de lupte, ca rezultat al raportului de forțe stabilit (pînă la apariția mișcărilor principal deosebite ale clasei muncitoare) între diferitele elemente ale burgheziei din țările apusene, ale țărănimii apusene, ale moșierilor feudali apuseni, ale puterii de stat apusene etc. În Rusia, această perioadă abia a început; la noi — în actualele condiții istorice — problema *se pune* tocmai ca o problemă „de fapt“, iar d-ta te eschivezi de la abordarea directă și clară a acestei probleme, îți ascunzi capul în nisip, și-l acoperi cu tichia fermecată a unor ficțiuni „de drept“. D-ta te situezi pe punctul de vedere al funcționarului liberal, și nu pe acela al unui democrat.

„Prosvetșenie“ nr. 1
din decembrie 1911
Semnat: P e t e r b u r j e l

Se tipărește după textul
apărut în revistă

FOAMETEA ȘI DUMA ULTRAREACȚIONARĂ

Nu s-a scurs prea multă vreme de cînd, sub impresia recoltei din anul trecut, scribii venali vesteau cu mîndrie urmările fericite ale „noii politici agrare” și de cînd, țînîndu-le hangul, unii naivi proclamau că în agricultura noastră s-a produs o cotitură, că în întreaga Rusie agricultura este în plin avînt.

Acum, cînd s-au împlinit 5 ani de la publicarea decretului din 9 noiembrie 1906⁶⁴, foametea și seceta, care au cuprins aproape jumătate din Rusia, dovedesc cît se poate de concret și fără putință de tăgadă cîtă minciună sfruntată sau neînțelegere puerilă a realității ascundeau speranțele pe care și le puneau ei în politica agrară a lui Stolîpin.

Chiar după calculele oficiale, a căror exactitate și „modestie” au fost dovedite de anii de foamete precedenți, dezastrul secetei s-a abătut asupra a 20 de gubernii; 20 000 000 de oameni „au dreptul la ajutor în produse alimentare”, adică crapă de foame și ajung cu gospodăria în ruină.

Kokovțov n-ar mai fi ministru de finanțe și șeful guvernului contrarevoluționar dacă nu s-ar strădui „să îmbărbăteze” populația: vedeți dv., nu-i secetă, ci doar o „recoltă slabă”; foamea „nu duce la îmbolnăvire”, ci, dimpotrivă, „uneori vindecă”; tot ce se spune despre suferințele înfometaiților nu-s decît născociri gazetărești — o dovadă elocventă în acest sens sînt rapoartele guvernaților; dimpotrivă, „condițiile economice din regiunile

cu recoltă slabă nu sînt chiar așa de rele“ ; „ideea de a hrăni gratuit populația este dăunătoare“ ; în sfîrșit, măsurile luate de guvern s-au dovedit „suficiente și oportune“.

Șeful guvernului constituțional a uitat însă să pomească de geniala sa invenție în lupta împotriva foametei : împuternicirea dată copoilor poliției de a organiza „ajutorarea înfometaților“.

În prezent, orice „ajutor public“, chiar din partea asociațiilor liberale legale, este interzis, iar copoiul de la Saratov, care deține monopolul ocrotirii înfometaților a tocat fără grijă, la cîrciumă, sumele ce-i fuseseră încredințate pentru acordarea de împrumuturi înfometaților.

Firește că iobăgiștii de dreapta au rămas încîntați de cuvîntarea „documentată și, am putea spune, atotcuprinzătoare a d-lui președinte al Consiliului de Miniștri“ (cuvînte rostite de deputatul Vișnevski în ședința din 9 noiembrie) ; firește că octombriștii, în slugărnicia lor fără margini, s-au grăbit să certifice, în formula lor de trecere la ordinea zilei, că „guvernul a avut grijă să ia din vreme măsuri de luptă împotriva urmărilor secetei“, iar unul dintre liderii lor (și nu dintre muritorii de rînd !) s-a lansat într-o serie de considerații docte pe tema „liberei circulații a conservelor de pește în vederea asigurării unei alimentații raționale a populației“.

Tifosul exantematic, scorbutul, folosirea drept hrană a leșurilor de animale, pentru care înfometații trebuie să se lupte cu cîinii, sau a pîinii făcute din cenușă și băligar, ca aceea care a fost adusă și arătată tuturor la ședințele Dumei de stat, toate acestea nu există pentru octombriști. Pentru ei cuvîntul ministrului e lege.

Dar cadeții ? Chiar și într-o problemă ca aceasta, în loc să aprecieze cinstit comportarea mîrșavă a guvernului, ei nu au găsit altceva mai bun de făcut decît să însărcineze pe oratorul lor Kutler „să tragă concluzii liniștitoare din ampla cuvîntare a președintelui Consiliului de Miniștri“ (ședința din 9 noiembrie) ; în formula lor de trecere la ordinea zilei, ei au calificat, în mod eufemistic, activitatea guvernului doar ca „puțin (!) sistematică, insuficientă și nu întotdeauna (!) întreprinsă la timp...“

Problema metodelor de ajutorare cu alimente și a organizării acestui ajutor, cum just a remarcat în cuvîntarea sa tovarășul Belousov, deputat social-democrat, nu reprezintă decît un aspect al situației. Nu mai puțin importantă este problema de căpetenie care se pune ori de cîte ori vine vorba de foamete, și anume problema *cauzelor* foamei și a măsurilor de luptă împotriva recoltelor slabe.

Pentru iobăgiștii de dreapta, soluția este „cît se poate de simplă“ : „trîntorii“ de țărani trebuie puși să muncească și mai mult, și atunci „o să fie pită destulă“. Ultra-reacționarul de la Kursk, Markov II, consideră „îngrozitor“ faptul că „din cele 365 de zile ale anului țăranul nu lucrează decît 55—70, iar 300 de zile nu face nimic“, ci stă pe cuptor și „cere pîine de la stat“.

Semiiobăgiștii naționaliști și octombriștii privesc lucrurile „ceva mai profund“ : din obligația de a ridica în slăvi stăpînirea, ei tot mai încearcă să demonstreze că „problema foamei va fi soluționată în mod radical atunci cînd pămîntul va fi luat de la cei nevolnici și bețivi și va fi dat celor cuprinși și cumpătați“, „cînd se va înfăptui reforma trasată de defunctul P. A. Stolîpin, cînd miza pusă pe cei cuprinși va fi cîștigată“ (din cuvîntarea rostită de Kelepovski la ședința Dumei din 9 noiembrie).

Dar cei mai clarvăzători dintre apărătorii de pînă mai ieri ai decretului din 9 noiembrie încep să simtă de pe acum că peste această „mare reformă“ adie suflul morții. N. Lvov, deputatul de Saratov, care a fost și „este un adept al legii din 9 noiembrie“, împărtășește Dumei următoarele impresii căpătate „din contactul cu realitatea“ : „toate cele spuse de dv. aici, în Duma de stat, îmi par foarte departe de starea de mizerie fățișă care domnește în apropierea voastră, pe care o vedeți cu ochii dv.“ „Este nevoie de multă prudență și trebuie cruțată populația pe care unii vor să n-o ia în seamă. Datorită legii din 9 noiembrie, în unele gubernii, printre care și Saratov, au apărut mulți oameni noi, prețul pămîntului a crescut și situația populației sărace a devenit extrem de grea... În rîndurile populației țărănești crește ura teribilă și blestemul sărăcimii, împotriva cărora ar trebui luate unele măsuri... Căci miza pe cei cuprinși nu înseamnă în nici un caz că

cei săraci trebuie duși la ruină și lăsați să se stingă în mizerie" etc. etc.

Într-un cuvânt, impresiile „căpătate din contactul cu realitatea” încep să deschidă ochii acestui moșier, „care a fost un adept al legii din 9 noiembrie”.

O îndoială incomparabil mai profundă în ceea ce privește caracterul salutar al „reformei agrare” stolîpiniste a sădit foametea din acest an în mintea țăranilor de dreapta, iar propunerea lui Andreiciuk, țăran de dreapta, „ca guvernul să depună cât mai curînd în Duma de stat un proiect de lege pentru stabilirea normei maxime de întindere a mării proprietăți funciare”, această propunere, sprijinită de toți țăranii de dreapta și chiar de preoții de țară, demonstrează cel mai bine cum înțeleg țăranii, fie și cei de dreapta, „lupta împotriva foametei”.

Revendicarea „organică” țărănească a lui Andreiciuk dovedește încă o dată (să ne amintim de declarația țăranilor de dreapta și a celor de stînga cu privire la împrăștierea țăranilor cu pămînt puțin prin înstrăinarea forțată a pămînturilor moșierești, să ne amintim de cuvîntările țăranilor în cadrul dezbaterilor asupra decretului din 9 noiembrie etc.) cât de adînc pătrunde în conștiința țăranilor, chiar și a celor de dreapta, ideea necesității revoluției agrare, cât de *indisolubil este legată*, și în mințile lor, lupta împotriva foametei *de lupta „pentru pămînt”*.

O luptă eficientă împotriva foametei nu poate fi concepută fără lichidarea lipsei de pămînt a țăranilor, fără ușurarea poverii impozitelor care apasă asupra țăranilor, fără ridicarea nivelului lor cultural, fără o schimbare radicală a situației lor sub raportul drepturilor, fără confiscarea pămînturilor moșierești — *fără revoluție*.

Și în acest sens seceta din acest an constituie un nou avertisment că întreaga orînduire actuală, că întreaga monarhie de la 3 iunie este amenințată de moarte.

CONFERINȚA A VI-A GENERALĂ („DE LA PRAGA“) A P.M.S.D.R. 66

5—17 (18—30) IANUARIE 1912

Proiectele de rezoluții se publică pentru prima oară după cum urmează : proiectul de rezoluție cu privire la constituirea conferinței și cel cu privire la sarcinile social-democraților în lupta împotriva foamei la 18 Ianuarie 1937 în ziarul „Pravda” nr. 18 ; proiectul de rezoluție cu privire la momentul actual și la sarcinile partidului în 1941 în revista „Proletarskaia Revoluția” nr. 1 ; proiectul de rezoluție cu privire la lichidatorism și la grupul lichidatorilor în 1929—1930 în ed. a 2-a — a 3-a a Operei lui V. I. Lenin, vol. XV. Rezoluțiile au fost publicate în februarie 1912 în broșura : „Conferința generală a Partidului Muncitoresc Social-Democrat din Rusia”, editată la Praga de C.C. al P.M.S.D.R.

Proiectele de rezoluții se tipăresc după manuscris ; rezoluțiile — după textul apărut în broșură

1

PROIECT DE REZOLUȚIE
CU PRIVIRE LA CONSTITUIREA CONFERINȚEI*Rezoluție de constituire*

Avînd în vedere

1) că destrămarea majorității organizațiilor de partid, provocată de efluviile stărilor de spirit contrarevoluționare și de persecuțiile înverșunate din partea țarismului în condiții în care ani îndelungați n-a existat un centru practic de partid, un Comitet Central, a creat o situație extrem de dificilă în Partidul Muncitoresc Social-Democrat din Rusia ;

2) că în momentul de față, ca urmare a înviorării mișcării muncitorești, se observă pretutindeni printre muncitorii înaintași o puternică năzuință spre refacerea organizațiilor ilegale ale partidului și că, în legătură cu aceasta, majoritatea organizațiilor locale ale P.M.S.D.R. au dat dovadă de o vastă inițiativă încununată de succes în ceea ce privește renașterea partidului și convocarea unei conferințe generale de partid ;

3) că sarcinile practice imediate ale mișcării muncitorești și ale luptei revoluționare împotriva țarismului (conducerea luptei economice, a agitației politice generale, a mitingurilor proletare, a campaniei electorale pentru Duma a IV-a etc.) fac, incontestabil, necesară luarea unor măsuri imediate și cât mai energice în vederea refacerii unui centru practic de partid cu depline puteri și strîns legat de organizațiile locale ;

4) că, după o întrerupere de peste trei ani de la ultima conferință a P.M.S.D.R. și în urma încercărilor făcute timp

de doi ani și mai bine de a convoca o adunare a reprezentanților tuturor organizațiilor de partid, în prezent au putut fi reunite, în sfârșit, 20 de organizații din Rusia în jurul Comisiei de organizare din Rusia, care a convocat această conferință și care a înștiințat încă de acum câteva luni pe toți social-democrații despre convocarea ei și a invitat la conferință absolut toate organizațiile partidului nostru, fără excepție, dînd posibilitate tuturor organizațiilor să participe la conferință ;

5) că la această conferință, deși ea a întîrziat și deși s-au produs o serie de căderi grele, sînt reprezentate, cu excepția unor cazuri izolate, toate organizațiile de partid care activează în Rusia, —

— conferința se constituie ca o conferință generală de partid a P.M.S.D.R., care este organul suprem al partidului și are obligația de a crea instituții centrale autorizate.

*Scrie nu mai tîrziu de 5 (10)
ianuarie 1912*

2

PROIECT DE REZOLUȚIE
CU PRIVIRE LA MOMENTUL ACTUAL
ȘI LA SARCINILE PARTIDULUI

Conferința confirmă, în primul rînd, rezoluția „Cu privire la momentul actual și la sarcinile partidului”, adoptată de conferința de partid din decembrie 1908. Conferința atrage atenția asupra importanței deosebite a acestei rezoluții, ale cărei teze, pe de o parte cu privire la semnificația istorică și la esența de clasă a întregului regim instaurat la 3 iunie, iar pe de altă parte cu privire la dezvoltarea crizei revoluționare, au fost confirmate întru totul de evenimentele din cei 3 ani care s-au scurs de atunci.

Dintre aceste evenimente, conferința semnalează în mod special următoarele :

a) Politica agrară a țarismului, de care și-au legat interesele lor contrarevoluționare atît partidele de guvernămînt ale moșierimii și marii burghezii cît și liberalismul contrarevoluționar, nu numai că n-a dus la crearea unor relații burgheze cît de cît stabile la sate, dar n-a scăpat populația țărănească nici măcar de foametea în masă, care duce la o extremă înrăutățire a situației populației și la o mare irosire a forțelor de producție.

b) Ajuns neputincios pe tărîmul concurenței mondiale dintre statele capitaliste contemporane și împins într-o măsură din ce în ce mai mare pe planul al doilea în Europa, absolutismul, în alianță cu nobilimea ultrareacționară și cu burghezia industrială care se întărește, încearcă astăzi să-și satisfacă interesele prădalnice printr-o politică „naționalistă” brutală, îndreptată împotriva ținuturilor mai

civilizate (Finlanda, Polonia, Ținutul de nord-vest), precum și prin cuceriri coloniale îndreptate împotriva unor popoare din Asia (Persia, Mongolia) care duc o luptă revoluționară pentru libertate.

c) Avântul economic care începe este în mare măsură paralizat de situația economică dezastruoasă a țării, de politica bugetară de jaf a absolutismului și de descompunerea totală a aparatului birocratic; pe de altă parte, scumpirea continuă a traiului adâncește și mai mult mizeria clasei muncitoare și a maselor largi ale populației.

d) În legătură cu aceasta, în decursul celor 5 ani de existență a Dumei a III-a, masele largi ale populației s-au convins tot mai mult că această Dumă nu dorește, nu este capabilă și n-are putere să facă nimic pentru îmbunătățirea situației maselor largi ale poporului și că partidele care domină în ea au un caracter antipopular.

e) În cercurile largi ale democrației, și înainte de toate în rîndurile proletariatului, se semnaleză un început de înviorare politică. Grevele muncitorești din 1910—1911, faptul că au început demonstrații și mitinguri proletare și o mișcare în rîndurile democrației burgheze de la orașe (grevele studențești) etc., toate acestea sînt manifestări ale avîntului revoluționar în creștere al maselor împotriva regimului de la 3 iunie.

Pornind de la toate aceste fapte, conferința confirmă sarcinile care stau în fața partidului și care au fost arătate în mod amănunțit în rezoluția conferinței din decembrie 1908, atrăgînd în mod special atenția tovarășilor

1) asupra faptului că la ordinea zilei se pune, ca și pînă acum, în primul rînd munca susținută de educare socialistă, de organizare și de unire a maselor conștiente ale proletariatului;

2) asupra necesității de a desfășura o muncă intensă de refacere a organizației ilegale a P.M.S.D.R., organizație care să folosească pe scară și mai largă decît pînă acum toate posibilitățile legale și să fie capabilă să conducă lupta economică a proletariatului, fiind singura în măsură să conducă acțiunile lui politice din ce în ce mai frecvente;

3) asupra necesității de a organiza o agitație politică sistematică și de a o lărgi, de a sprijini din toate punctele de vedere mișcarea maselor care începe și de a lărgi această mișcare sub steagul lozincilor partidului, care să fie aplicate în întregime.

Trebuie să se pună accentul îndeosebi pe propaganda în favoarea republicii și împotriva politicii duse de monarhia țaristă, între altele și pentru a contracara propaganda care se duce pe scară largă în favoarea ciuntirii lozincilor și a adaptării la „legalitatea“ existentă.

*Scris în prima jumătate a lunii
ianuarie 1912*

3

PROIECT DE REZOLUȚIE CU PRIVIRE
LA SARCINILE SOCIAL-DEMOCRAȚILOR
ÎN LUPTA ÎMPOTRIVA FOAMETEI

Avînd în vedere

1) că foametea care s-a abătut asupra unei populații de 20 000 000 de țărani din Rusia dovedește o dată mai mult starea de oprimare, absolut insuportabilă și de neconceput în orice stat civilizată din lume, în care se află masele țărănimii asuprite de țarism și de clasa moșierilor iobăgiști ;

2) că foametea care bîntuie astăzi confirmă încă o dată eșecul politicii agrare a guvernului și imposibilitatea de a asigura o dezvoltare burgheză cît de cît normală a Rusiei atîta timp cît politica ei în general, și politica agrară în special, este dirijată de clasa dominantă a moșierilor iobăgiști prin partidele de dreapta și în Duma a III-a, și în Consiliul de stat, și în cercurile de la curtea lui Nicolaie al II-lea ;

3) că, prin declarațiile făcute în Dumă și prin faptul că au aruncat răspunderea asupra „trîntorilor de țărani“, partidele ultrareacționare (în frunte cu domniile de teapa lui Markov etc.) au dus atît de departe nerușinarea bandei țariste-moșierești care jefuiește Rusia, încît pînă și oamenii celor mai înapoiți li se deschid ochii și chiar cei mai indiferenți încep să se frămînte ;

4) că piedicile pe care le pune guvernul în calea acțiunii de ajutorare a înfometaților, șicanele pe care poliția le face zemstvelor și celor ce întreprind colecte și organizează comitete de cantină etc. trezesc serioase nemulțumiri pînă și

în sînul burgheziei și fac să se ridice glasuri de protest pînă și din rîndurile unei părți atît de înapoiate și contrarevoluționare a burgheziei ca burghezia octombristă ;

5) că burghezia liberală-monarhistă contribuie, pe de o parte, prin presa ei la informarea opiniei publice asupra foametei și asupra comportării guvernului, iar pe de altă parte, prin cadetul Kutler, s-a manifestat în Duma a III-a ca o opoziție atît de moderată, încît comportarea ei nu poate satisface în nici un caz democrația, după cum nu ne putem împăca nici cu maniera filantropică în care majoritatea liberalilor pun problema ajutorării înfometaților ;

6) că, deși prin creșterea numărului înfometaților și șomerilor situația economică a clasei muncitoare s-a înrăutățit, în rîndurile ei se manifestă o dorință spontană de a colecta fonduri în folosul înfometaților și de a-i ajuta și sub alte forme, și că această dorință, firească la orice democrat, fără a mai vorbi de socialiști, trebuie susținută și îndrumată de către toți social-democrații în spiritul luptei de clasă ;

— conferința hotărăște că

(a) este necesar ca partidul să-și mobilizeze toate forțele pentru a extinde propaganda și agitația în rîndurile maseilor largi ale populației, și mai ales ale țărănimii, explicîndu-le că foametea este legată de țarism și de întreaga lui politică și răspîndind la sate, în scopuri agitatorice, cuvîntările rostite în Dumă nu numai de social-democrați și de trudoviți, dar și de prieteni ai țarului ca Markov II, și popularizînd revendicările politice ale social-democrației, în primul rînd răsturnarea monarhiei țariste și instaurarea republicii democratice și apoi confiscarea pămînturilor moșierești ;

(b) să stimuleze dorința muncitorilor de a ajuta, în limita posibilităților, pe înfometați, sfătuindu-i să caute ca donațiile să fie făcute exclusiv prin fracțiunea social-democrată din Dumă, prin presa muncitorească sau prin asociațiile culturale și prin alte asociații muncitorești etc. și să organizeze celule speciale de social-democrați și de democrați atunci cînd intră în grupele, comitetele și comisiile de ajutorare a înfometaților ;

(c) să caute să canalizeze frământările democratice în legătură cu foametea pe făgașul demonstrațiilor, mitingurilor, întrunirilor, precum și al altor forme proprii începutului luptei revoluționare a maselor împotriva țarismului.

*Scris în prima jumătate a lunii
ianuarie 1912*

4

PROIECT DE REZOLUȚIE CU PRIVIRE LA LICHIDATORISM ȘI LA GRUPUL LICHIDATORILOR

Cu privire la lichidatorism și grupul lichidatorilor

Avînd în vedere :

1) că P.M.S.D.R. duce de aproape patru ani o luptă hotărîită împotriva curentului lichidatorist, care la conferința din decembrie 1908 a partidului a fost definit ca „încercările unei părți a intelectualilor din partid de a lichida organizația existentă a P.M.S.D.R. și de a o înlocui printr-o uniune amorfă în cadrul legalității cu orice preț, chiar dacă aceasta din urmă ar fi plătită cu prețul renunțării evidente la programul, tactica și tradițiile partidului”⁶⁸ ;

2) că plenara C.C. din ianuarie 1910, continuînd lupta împotriva acestui curent, l-a calificat în unanimitate drept „o manifestare a influenței exercitate de burghezie asupra proletariatului” și a pus drept condiție în vederea unei adevărate unități a partidului și a fuzionării vechilor fracțiuni — a bolșevicilor și a menșevicilor — ruptura completă cu lichidatorismul și lichidarea definitivă a acestei devieri burgheze de la socialism ;

3) că, în pofida tuturor hotărîrilor partidului și în pofida angajamentului luat la plenara din ianuarie 1910 de către reprezentanții menșevismului, o parte dintre menșevici, care s-au grupat în jurul revistelor „Nașa Zarea” și „Delo Jizni”, au refuzat să ajute la refacerea C.C. (refuzul lui Mihail, Iuri și Roman, în primăvara lui 1910, nu numai de a intra în C.C., dar chiar de a se prezenta măcar la o ședință în care urmau să fie cooptați noi membri) ;

4) că numitele publicații, tocmai după plenara din 1910, au cotit categoric și pe toată linia spre lichidatorism, nu numai „diminuând“ (în pofida hotărîrii plenarei) „importanța partidului ilegal“, ci contestându-i pur și simplu existența, declarînd că el este gata lichidat, că refacerea partidului ilegal constituie o „utopie reacționară“, împrôcînd partidul ilegal cu ironii și injurii în coloanele revistelor legale, sfătuind pe muncitori să considere „dispărute“ celulele de partid și ierarhia de partid etc. ;

5) că grupuri locale de lichidatori, grupuri puțin numeroase formate în special din reprezentanți ai intelectualității, continuîndu-și activitatea de distrugere a partidului, nu numai că au respins apelul, repetat în 1911, de a contribui la refacerea partidului ilegal și la convocarea conferinței partidului, dar, unindu-se în grupuri cu totul independente, au desfășurat în rîndurile muncitorilor o agitație directă împotriva partidului ilegal și o luptă directă împotriva refacerii lui, chiar și acolo unde predominau menșevicii-partinici (de pildă la Ekaterinoslav, Baku, Kiev etc.) ;

— conferința declară că prin comportarea sa grupul menționat s-a pus definitiv în afara partidului.

Conferința cheamă pe toți membrii de partid, fără deosebire de curente și de nuanțe, să ducă lupta împotriva lichidatorismului, să explice întregul prejudiciu pe care acesta îl aduce cauzei eliberării clasei muncitoare și să depună toate eforturile pentru refacerea și întărirea P.M.S.D.R. ilegal.

*Scris în prima jumătate a lunii
ianuarie 1912*

5

REZOLUȚIILE CONFERINȚEI

CU PRIVIRE LA COMISIA DE ORGANIZARE DIN RUSIA
PENTRU CONVOCAREA CONFERINȚEI

Ascultînd și discutînd darea de seamă a reprezentantului C.O.R. cu privire la activitatea depusă de aceasta pentru convocarea conferinței generale de partid —

conferința consideră de datoria sa să sublinieze uriașa importanță a muncii desfășurate de Comisia de organizare din Rusia în direcția unei strînse uniri a tuturor organizațiilor de partid din Rusia, fără deosebire de fracțiune, și în direcția refacerii partidului nostru ca organizație pe întreaga Rusie.

Activitatea C.O.R., în care au muncit laolaltă, solidar, bolșevicii și menșevicii-partiiți din Rusia, merită să fie aprobată cu atît mai mult cu cît C.O.R. a lucrat în condiții de teroare polițienească nemaipomenit de grele, întîmpinînd și o serie întregă de piedici și dificultăți generate de situația internă din partid.

CU PRIVIRE LA CONSTITUIREA CONFERINȚEI

Avînd în vedere

1) că destrămarea majorității organizațiilor de partid, provocată de efluviile stărilor de spirit contrarevoluționare și de persecuțiile înverșunate din partea țarismului în condiții în care ani îndelungați n-a existat un centru practic de partid, un Comitet Central, a creat o situație extrem de dificilă în P.M.S.D.R. în perioada 1908—1911 ;

2) că în momentul de față, ca urmare a înviorării mișcării muncitorești, se observă pretutindeni printre munci-

torii înaintați o puternică năzuință spre refacerea organizațiilor ilegale ale partidului și spre organizarea unei munci social-democrate legale și ilegale, sistematice și că, în legătură cu aceasta, majoritatea organizațiilor locale ale P.M.S.D.R. au dat dovadă de o vastă și puternică inițiativă în ceea ce privește renașterea partidului și convocarea unei conferințe generale de partid ;

3) că sarcinile practice imediate ale mișcării muncitorești și ale luptei revoluționare împotriva țarismului (conducerea luptei economice, a agitației politice generale, a mitingurilor proletare, a campaniei electorale pentru Duma a IV-a etc.) fac, incontestabil, necesară luarea unor măsuri imediate și cât mai energice în vederea refacerii unui centru practic de partid, cu puteri depline și strâns legat de organizațiile locale ;

4) că, după o întrerupere de peste trei ani de la ultima conferință a P.M.S.D.R. și în urma încercărilor făcute timp de doi ani și mai bine de a convoca o adunare a reprezentanților tuturor organizațiilor de partid, în prezent au putut fi reunite, în sfârșit, peste 20 de organizații din Rusia (din Petersburg, Moscova, Saratov, Kazan, Samara, Nijni-Novgorod, Sormovo, Rostov, Ekaterinoslav, Kiev, Nikolaev, Lugansk, Baku, grupul din Tiflis, grupul din Vilno, grupul din Dvinsk, Ekaterinburg, Ufa, Tiumen, dintr-o serie de localități din regiunea centrală și altele) în jurul Comisiei de organizare din Rusia, care a convocat această conferință și care a înștiințat încă de acum câteva luni despre convocarea ei și a invitat la conferință absolut toate organizațiile partidului nostru fără excepție, dând posibilitate tuturor organizațiilor de a participa la conferință ;

5) că la această conferință, deși s-au produs o serie de căderi grele provocate de poliție, sînt reprezentate, cu excepția unor cazuri izolate, toate organizațiile de partid care activează în Rusia ;

6) că la conferință au fost invitate grupurile de militanți social-democrați din mișcarea muncitorească legală dintr-o serie de orașe mari din Rusia (Petersburg, Moscova, Caucaz), care au acceptat această invitație ; —

Conferința se constituie ca o conferință generală de partid a P.M.S.D.R., care este organul suprem al partidului,

CU PRIVIRE LA ABSENȚA DELEGAȚILOR
DIN PARTEA CENTRELOR NAȚIONALE
LA CONFERINȚA GENERALĂ DE PARTID

Considerînd extrem de importantă întărirea unității muncitorilor social-democrați de toate naționalitățile din Rusia și găsind absolut necesară stabilirea unității cu „naționali” în organizațiile locale și întărirea legăturii dintre organizațiile naționale și centrul pe întreaga Rusie, conferința este nevoită în același timp să constate următoarele :

1) Experiența a dovedit în mod definitiv că este inadmisibilă starea de lucruri din partid în care „naționali”, activînd complet separat de organizațiile din Rusia, aplicau principiul unei federații de cea mai rea speță, punînd — adeseori independent de voința lor — principalele organizații din Rusia într-o situație în care P.M.S.D.R. nu putea aduce la îndeplinire cele mai necesare și mai importante inițiative ale partidului, neavînd concursul centrelor naționale, care în practică nu participau în nici un fel la activitatea din Rusia.

2) Unul dintre centrele naționale (al Bundului ⁶⁷), în ultimul an, a sprijinit fățiș pe lichidatori și a încercat să organizeze o sciziune în P.M.S.D.R., iar celelalte (centrul letonilor și cel al S.D.P. ⁶⁸), în momentul hotărîtor, s-au dat în lături de la lupta împotriva lichidatorilor, care urmăreau distrugerea partidului.

3) Elementele partinice din organizațiile naționale, și în primul rînd toți muncitorii partiiți, în măsura în care ajung pînă la ei știri despre viața organizațiilor *din Rusia*, se pronunță în mod hotărît *pentru* unitatea cu organizațiile social-democrate ilegale din Rusia, *pentru* sprijinirea C.O.R. și *pentru* lupta împotriva lichidatorismului.

4) Comitetele Centrale ale tuturor celor trei organizații naționale au fost invitate de trei ori la conferința de partid (de Comisia de organizare din străinătate, de Comisia de organizare din Rusia și de delegații la conferință), asigurîndu-li-se pe deplin posibilitatea de a-și trimite delegații.

Avînd în vedere toate acestea și considerînd că activitatea P.M.S.D.R. nu poate fi sistată din cauză că centrele naționale refuză să-și trimită delegații la conferința generală de partid, conferința declară că întreaga răspundere

pentru neprezentarea „naționalilor” cade asupra centrelor lor și însărcinează C.C. al P.M.S.D.R. să depună eforturi susținute în vederea realizării unității și stabilirii unor relații normale cu organizațiile naționale care fac parte din P.M.S.D.R.

Conferința își exprimă convingerea că, în pofida tuturor piedicilor, muncitorii social-democrați aparținând tuturor naționalităților din Rusia vor lupta strâns uniți, umăr la umăr, pentru cauza proletară și împotriva tuturor dușmanilor clasei muncitoare.

CU PRIVIRE LA RAPOARTELE ORGANIZAȚIILOR LOCALE

În legătură cu rapoartele prezentate de organizațiile locale, conferința constată :

1) pretutindeni în organizațiile locale se duce o muncă energetică printre muncitorii social-democrați pentru întărirea organizațiilor și grupurilor social-democrate ilegale locale ;

2) pretutindeni s-a recunoscut necesitatea îmbinării activității social-democrate ilegale cu cea legală, pretutindeni social-democrații au recunoscut că organizațiile noastre ilegale trebuie să aibă ca puncte de sprijin pentru activitatea lor în rîndurile maselor diferitele asociații muncitorești legale. Dar ceea ce s-a făcut pentru munca practică social-democrată în sindicate, cooperative, cluburi etc., pentru difuzarea literaturii marxiste, pentru folosirea de către social-democrați a tribunei Dumei etc. nu este încă suficient și este absolut necesar ca, în acest domeniu, activitatea grupurilor social-democrate ilegale să se intensifice ;

3) pretutindeni în organizațiile locale, fără nici o excepție, munca de partid este dusă laolaltă și solidar, în special de către bolșevici și menșevicii-partiiți, precum și de către vperediiști din Rusia, acolo unde ei există, și de către toți ceilalți social-democrați care recunosc necesitatea unui P.M.S.D.R. ilegal ; totodată, întreaga muncă este dusă în spiritul apărării partinității și al luptei împotriva lichidatorismului.

Conferința își exprimă convingerea că în legătură cu începutul de înviorare a mișcării muncitorești se va continua

activitatea energetică în vederea consolidării vechilor forme organizatorice și creării unor forme organizatorice noi, suficient de elastice, care vor constitui un ajutor în lupta dusă în condiții noi de partidul social-democrat pentru *vechile* scopuri revoluționare și metode revoluționare.

CU PRIVIRE LA MOMENTUL ACTUAL ȘI LA SARCINILE PARTIDULUI

Conferința confirmă, în primul rând, rezoluția cu privire la regimul de la 3 iunie și la sarcinile partidului, adoptată de conferința de partid din decembrie 1908. Conferința atrage atenția asupra importanței deosebite a acestei rezoluții, ale cărei teze, pe de o parte, cu privire la semnificația istorică și la esența de clasă a întregului regim instaurat la 3 iunie, iar pe de altă parte cu privire la dezvoltarea crizei revoluționare, au fost confirmate întru totul de evenimentele din cei trei ani care s-au scurs de atunci.

Dintre aceste evenimente conferința evidențiază în mod special următoarele :

a) Politica agrară a țarismului, de care și-au legat interesele lor contrarevoluționare atât partidele de guvernământ ale moșierimii și marii burghezii cât și, de fapt, liberalismul contrarevoluționar, nu numai că n-a dus la crearea unor relații burgheze cât de cât stabile la sate, dar n-a scăpat țărănimea nici măcar de foametea în masă, care duce la o extremă înrăutățire a situației populației și la o mare irosire a forțelor de producție ale țării.

b) Ajuns neputincios pe tărîmul concurenței mondiale dintre statele capitaliste contemporane și fiind împins, într-o măsură din ce în ce mai mare, pe planul al doilea în Europa, țarismul, în alianță cu nobilimea ultrareacționară și cu burghezia industrială care se întărește, încearcă astăzi să-și satisfacă interesele prădalnice printr-o politică „naționalistă” brutală, îndreptată împotriva regiunilor periferice, împotriva tuturor naționalităților asuprite și în special împotriva ținuturilor mai civilizate (Finlanda, Polonia, Ținutul de nord-vest), precum și prin cotropiri coloniale, îndreptate împotriva unor popoare din Asia (Persia, China) care duc o luptă revoluționară pentru libertate.

c) Avîntul economic este în mare măsură paralizat de situația economică dezastruoasă a țărânimii, de politica bugetară de jaf a absolutismului și de descompunerea aparatului birocratic ; pe de altă parte, scumpirea continuă a traiului adîncește și mai mult mizeria clasei muncitoare și a păturilor largi ale populației.

d) În legătură cu aceasta, în decursul celor cinci ani de existență a Dumei a III-a, masele largi ale populației s-au convins tot mai mult că această Dumă nu dorește, nu este capabilă și n-are putere să facă nimic pentru îmbunătățirea situației maselor largi ale poporului și că partidele care domină în ea au un caracter antipopular.

e) În cercurile largi ale democrației, și înainte de toate în rîndurile proletariatului, se semnalează un început de înviorare politică. Grevele muncitorești din 1910—1911, faptul că au început demonstrații și mitinguri proletare și o mișcare în rîndurile democrației burgheze de la orașe (grevele studențești) etc., toate acestea sînt manifestări ale avîntului revoluționar în creștere al maselor împotriva regimului de la 3 iunie.

Pornind de la toate aceste fapte, conferința confirmă sarcinile care stau în fața partidului și care au fost arătate în mod amănunțit în rezoluția conferinței din decembrie 1908, subliniind în mod special că sarcina cuceririi puterii de către proletariat, care duce după sine țărâניה, rămîne, ca și pînă acum, sarcina revoluției democratice din Rusia. Conferința atrage în mod special atenția tovarășilor :

1) asupra faptului că la ordinea zilei se pune, ca și pînă acum, în primul rînd munca susținută de educare socialistă, de organizare și de unire a maselor înaintate ale proletariatului ;

2) asupra necesității de a desfășura o muncă intensă de refacere a organizației ilegale a P.M.S.D.R., organizație care să folosească pe scară și mai largă decît pînă acum toate posibilitățile legale și să fie capabilă să conducă lupta economică a proletariatului, fiind singura în măsură să conducă acțiunile lui politice din ce în ce mai frecvente ;

3) asupra necesității de a organiza o agitație politică sistematică și de a o lărgi, de a sprijini din toate punctele de vedere mișcarea maselor care începe și de a lărgi această mișcare sub steagul lozincilor partidului, care să fie aplicate în întregime. Trebuie să se pună accentul îndeosebi pe propaganda în favoarea republicii și împotriva politicii duse de monarhia țaristă, între altele și pentru a contracara propaganda care se duce pe scară largă în favoarea ciuntirii lozincilor și limitării muncii la cadrul „legalității” existente.

CU PRIVIRE LA ALEGERILE PENTRU DUMA A IV-A DE STAT

I

Conferința consideră că este absolut necesar ca P.M.S.D.R. să participe la apropiata campanie electorală pentru Duma a IV-a, să se depună candidaturi proprii ale partidului nostru și să se formeze în Duma a IV-a o fracțiune social-democrată, ca parte subordonată partidului nostru în ansamblu.

Sarcina principală a partidului în aceste alegeri, precum și a viitoarei fracțiuni social-democrate în Dumă — sarcină careia trebuie să-i fie subordonate toate celelalte sarcini —, este propaganda socialistă de clasă și organizarea clasei muncitoare.

Principalele lozinci electorale ale partidului nostru în apropiatele alegeri trebuie să fie :

- 1) *republica democratică,*
- 2) *ziua de muncă de 8 ore,*
- 3) *confiscarea întregului pământ moșieresc.*

În întreaga noastră agitație electorală trebuie să explicăm cât mai concret aceste revendicări pe baza experienței Dumei a III-a și a întregii activități a guvernului, atît în domeniul administrației centrale cît și în al celei locale.

Propaganda în favoarea tuturor celorlalte revendicări cuprinse în programul-minimum al social-democrației, ca : votul universal, libertatea de asociere, eligibilitatea judecătorilor și a funcționarilor de stat de către popor, asi-

gurări sociale de stat pentru muncitori, desființarea armatei permanente și înlocuirea ei prin înarmarea poporului etc., trebuie făcută într-o legătură indisolubilă cu cele trei revendicări menționate mai sus.

II

Linia tactică generală a P.M.S.D.R. în alegeri trebuie să fie următoarea: partidul trebuie să ducă o luptă necruțătoare împotriva monarhiei țariste și a partidelor moșierilor și capitaliștilor care o sprijină și să demaște totodată în permanență concepțiile contrarevoluționare ale liberalilor burghezi (în frunte cu partidul lor cadet) și falsul lor democratism.

În lupta electorală trebuie acordată o deosebită atenție delimitării poziției partidului proletariatului de poziția tuturor partidelor neproletare și explicării atît a esenței mic-burgheze a falsului socialism al grupurilor democratice (în special al grupurilor trudovice, narodnice și socialist-revoluționare⁶⁹) cît și a prejudiciilor pe care le aduc cauzei democrației oscilările acestor grupuri în problemele luptei revoluționare consecvente și de masă.

În ceea ce privește acordurile electorale, partidul, situîndu-se mai departe pe poziția hotărîrilor Congresului de la Londra, trebuie:

1) să propună pretutindeni în curia muncitorească candidați proprii și să nu admită aici *nici un fel* de acorduri cu alte partide sau grupuri (cu lichidatorii);

2) avînd în vedere marea importanță agitatorică a simplului fapt al depunerii unor candidaturi social-democrate proprii, partidul trebuie să caute neapărat să aibă candidați proprii și în adunarea a 2-a a alegătorilor de la orașe, iar în măsura posibilităților și în curia țărănească;

3) în caz de balotaj (art. 106 din legea electorală) la alegerile de delegați pentru adunarea a 2-a a alegătorilor de la orașe, se pot încheia acorduri cu democrația burgheză împotriva liberalilor, iar apoi cu liberalii împotriva tuturor partidelor guvernamentale. O formă de acord

poate s-o constituie întocmirea de liste comune de delegați pentru un oraș sau pentru câteva orașe, proporțional cu numărul voturilor obținute la alegerile preliminare ;

4) în cele 5 orașe în care se fac alegeri directe cu balotaj (Petersburg, Moscova, Riga, Odesa, Kiev) este necesar ca la alegerile preliminare să se depună candidaturi proprii social-democrate pentru categoria a doua a alegătorilor de la orașe. În caz de balotaj, dacă se constată în mod evident că nu există un pericol ultrareacționar, se admit aici acorduri numai cu grupurile democrate împotriva liberalilor ;

5) nici un acord electoral nu poate cuprinde obligația de a prezenta o platformă comună și nu trebuie să lege pe candidații social-democrați prin nici un fel de obligații politice și nici să împiedice pe social-democrați să critice cu hotărâre contrarevoluționarismul liberalilor, precum și nehotărârea și inconsecvența democrațiilor burghezi ;

6) în cel de-al doilea stadiu al alegerilor (în adunările județene ale împuterniciților, în adunările electivе guberniale etc). trebuie — peste tot unde acest lucru va fi necesar pentru a asigura căderea listei octombriște-ultrareacționare sau, în general, a listei guvernamentale — să se încheie acorduri cu privire la împărțirea mandatelor de deputați, în primul rând, cu democrația burgheză (trudovicii, socialiștii-populiști etc.), iar apoi cu liberalii (cadeții), cu cei fără partid, cu progresiștii etc.

III

Toți social-democrații trebuie să înceapă *imediat* pregătirile în vederea campaniei electorale, acordând în acest scop o deosebită atenție următoarelor sarcini :

1) pretutindeni trebuie create imediat celule social-democrate ilegale, care să se ocupe, fără întârziere, de pregătirile în vederea campaniei electorale a social-democrației ;

2) să se acorde atenția cuvenită întăririi și lărgirii presei muncitorești legale ;

3) întreaga muncă electorală trebuie dusă în strînsă legătură cu sindicatele muncitorești și cu toate celelalte asociații muncitorești, ținîndu-se seamă de faptul că ele sînt asociații legale atunci cînd este vorba de alegerea formelor de participare a lor ;

4) să se acorde o atenție deosebită pregătirii, din punctul de vedere al organizării și al agitației, a alegerilor în curia muncitorească în cele 6 gubernii în care e asigurată alegerea a cîte unui deputat în Dumă din partea curiei muncitorești (guberniile Petersburg, Moscova, Vladimir, Kostroma, Harkov și Ekaterinoslav). Atît în aceste gubernii cît și în celelalte, toți delegații muncitorilor trebuie să fie social-democrați partiți ;

5) adunările de împuterniciți ai muncitorilor, călăuzindu-se după hotărîrea organizațiilor de partid ilegale, trebuie să hotărască *cine anume* să fie ales în Dumă din partea muncitorilor și să oblige pe toți delegații, sub amenințarea de a fi boicotați și judecați pentru trădare, să-și retragă candidaturile în favoarea candidatului propus de partid ;

6) persecuțiile la care se dedă guvernul, arestarea candidaților social-democrați etc. impun necesitatea unei munci deosebit de susținute, sistematice și prudente pentru a paraliza prin orice mijloace — manevrînd rapid spre a face față diferitelor metode ale tacticii polițiste — toate tertipurile și actele de violență ale guvernului țarist și a face ca în Duma a IV-a de stat să fie aleși social-democrați, iar apoi a întări, în general, grupul de deputați democrați din această Dumă ;

7) candidații partidului social-democrat se confirmă, iar directivele cu privire la alegeri se dau de către organizațiile și grupurile ilegale locale ale partidului, sub controlul și conducerea generală a C.C. al partidului ;

8) dacă, în ciuda tuturor eforturilor, nu vom reuși să convocăm înainte de alegerile pentru Duma a IV-a un congres al partidului sau o nouă conferință, conferința împuternicește C.C. sau organul care va fi numit de el să dea directive concrete în ceea ce privește desfășurarea campaniei electorale în diferite localități sau potrivit unor condiții speciale care s-ar putea ivi etc.

CU PRIVIRE LA FRAȚIUNEA SOCIAL-DEMOCRATA DIN DUMA

Conferința consideră că fracțiunea social-democrată din Dumă a folosit tribuna Dumei potrivit liniei fixate de conferința din decembrie (1908) a partidului și care trebuie să rămână linia directoare în orientarea activității partidului în Dumă.

Conferința subliniază în mod deosebit ca o trăsătură caracteristică a activității fracțiunii, care corespunde sarcinilor proletariatului, faptul că, apărând în modul cel mai energic interesele muncitorilor și toate măsurile care pot duce la îmbunătățirea situației lor (de exemplu proiectele de legi muncitorești), ea a căutat să pună în lumină toate sarcinile parțiale, privindu-le prin prisma sarcinilor generale ale mișcării de eliberare, conduse de proletariat, și arătând că mișcarea maselor este singura cale pe care Rusia poate fi izbăvită de calamitățile și de rușinea la care a adus-o țarismul.

Conferința salută începutul acțiunilor fățișe ale muncitorilor în legătură cu comportarea demnă a fracțiunii social-democrate din Dumă, care a ridicat în Duma ultra-reacționară steagul deputaților social-democrați din Duma a II-a și a demascat în fața muncitorilor din lumea întreagă toate provocările murdare ale bandeii țariste de pogromiști care a pus la cale lovitura de stat din 1907. Conferința cheamă pe toți muncitorii conștienți din Rusia să sprijine din toate puterile aceste acțiuni ale social-democraților în Duma a III-a, precum și campania de mitinguri proletare, inițiată de muncitorii din Petersburg.

Conferința consideră că, dată fiind apropiata campanie electorală pentru Duma a IV-a, fracțiunea social-democrată din Dumă trebuie să acorde și mai multă atenție muncii de lămurire a poporului în ceea ce privește caracterul de clasă al tuturor partidelor neproletare (și în special acțiunii de demascare a caracterului contrarevoluționar și trădător al partidului cadet), călăuzindu-se în această muncă după rezoluția Congresului de la Londra (1907), ale cărei părți esențiale au fost toate confirmate de experiența contrarevoluției. Totodată, lozincile centrale

care trebuie să unească acțiunile fracțiunii social-democrate, să îndrumeze caracterul activității ei și să concentreze în punctele principale toate revendicările și transformările parțiale trebuie să fie următoarele trei : 1) republică democratică ; 2) ziua de muncă de opt ore ; 3) confiscarea întregului pământ moșieresc în favoarea țăranilor.

CU PRIVIRE LA CARACTERUL ȘI FORMELE ORGANIZATORICE ALE MUNCII DE PARTID

Constatînd că experiența ultimilor trei ani a confirmat în mod indiscutabil tezele fundamentale ale rezoluției în problema organizatorică adoptată de conferința din decembrie (1908) și considerînd că, în urma înviorării care a început în mișcarea muncitorească, devine posibilă dezvoltarea formelor organizatorice ale muncii de partid pe aceeași cale, adică pe calea creării de celule social-democrate ilegale care să aibă în jurul lor o rețea cît mai ramificată, cuprinzînd asociații muncitorești legale de tot felul, —

conferința consideră că :

1) organizațiile ilegale ale partidului trebuie să participe cît mai activ la conducerea *luptei economice* (greve, comitete de grevă etc.), iar celulele ilegale ale partidului trebuie să colaboreze în acest domeniu cu sindicatele, și în special cu celulele social-democrate din sindicate, precum și cu diferiți activiști ai mișcării sindicale ;

2) e de dorit ca, ținîndu-se seama de condițiile locale, să se ajungă la o îmbinare a celulelor social-democrate din sindicate, organizate după criteriul *profesional*, cu celulele de partid organizate după criteriul *teritorial* ;

3) e necesară o cît mai mare inițiativă în ceea ce privește organizarea muncii social-democrate în asociațiile legale : sindicate, case de lectură, biblioteci, tot felul de asociații muncitorești distractive, difuzarea organelor de presă sindicale și îndrumarea presei sindicale în spiritul marxismului, folosirea cuvîntărilor rostite de social-democrați în Dumă, pregătirea de lectori legali din rîndurile muncitorilor, crearea (în legătură cu alegerile pentru

Duma a IV-a) de comitete muncitorești și de alte comitete electorale pe cartiere, străzi etc., agitația social-democrată în legătură cu alegerile pentru organele de administrație locală etc. ;

4) trebuie depuse eforturi energice în vederea întăririi și sporirii numărului de celule ilegale ale partidului, găsirii de noi forme organizatorice, cât mai elastice, pentru aceste celule, creării și întăririi organizațiilor de partid ilegale conducătoare în fiecare oraș și propagării unor forme de organizații de masă ilegale, ca „bursele muncii“, adunările de partid în întreprinderi etc. ;

5) e de dorit ca cercurile de propagandă să fie atrase în munca *practică* de fiecare zi : difuzarea literaturii social-democrate ilegale și a literaturii marxiste legale etc. ;

6) trebuie să se aibă în vedere că o sistematică agitație social-democrată scrisă și, mai ales, difuzarea regulată a unui ziar ilegal de partid, care să apară regulat și des, pot juca un rol important în stabilirea de legături organizatorice atât între celulele ilegale cât și între celulele social-democrate din asociațiile muncitorești legale.

CU PRIVIRE LA SARCINILE SOCIAL-DEMOCRAȚILOR ÎN LUPTA ÎMPOTRIVA FOAMETEI

1) Foametea care s-a abătut asupra unei populații de 20 000 000 de țărani din Rusia dovedește o dată mai mult starea de oprimare, absolut insuportabilă și de neconceput în orice stat civilizată din lume, în care se află masele țăranimii sărace asuprite de țarism și de clasa moșierilor iobăgiști ;

2) foametea care bîntuie astăzi confirmă încă o dată eșecul politicii agrare a guvernului și imposibilitatea de a asigura o dezvoltare burgheză cât de cât normală a Rusiei atîta timp cît politica ei în general, și politica agrară în special, este dirijată de clasa moșierilor iobăgiști, care domină, prin partidele de dreapta și în Duma de la 3 iunie, și în Consiliul de stat, și în cercurile de la curtea lui Nicolaie al II-lea ;

3) prin declarațiile făcute în Dumă și prin faptul că au aruncat răspunderea asupra „trîntorilor de țărani“,

partidele ultrareacționare (în frunte cu domniile de teapa lui Markov etc.) au dus atât de departe nerușinarea bandei țariste-moșierești care jefuiește Rusia, încât pînă și oamenilor celor mai înapoiți li se deschid ochii și chiar cei mai indiferenți încep să se frămînte ;

4) piedicile pe care le pune guvernul în calea acțiunii de ajutorare a înfometaților, șicanele pe care poliția le face zemstvelor și celor ce întreprind colecte și organizează comitete de cantină etc. trezesc serioase nemulțumiri pînă și în zemstve și în rîndurile burgheziei orășenești ;

5) burghezia liberală-monarhistă contribuie, pe de o parte, prin presa ei la informarea opiniei publice asupra foametei și asupra comportării guvernului, iar, pe de altă parte, prin fracțiunea cadetă din Duma a III-a, s-a manifestat ca o opoziție atât de moderată, încît comportarea ei nu poate satisface în nici un caz democrația, după cum nu ne putem împăca nici cu maniera filantropică în care majoritatea liberalilor pun problema ajutorării înfometaților ;

6) deși prin creșterea numărului înfometaților și șomerilor, situația economică a clasei muncitoare s-a înrăutățit, în rîndurile ei se manifestă o dorință spontană de a colecta fonduri în folosul înfometaților și de a-i ajuta și sub alte forme. Această dorință, firească la orice democrat, fără a mai vorbi de socialiști, trebuie susținută și îndrumată de către toți social-democrații în spiritul luptei de clasă.

Ținînd seama de toate acestea,

conferința hotărăște că este necesar :

a) să se mobilizeze toate forțele social-democrate pentru a extinde propaganda și agitația în rîndurile maselor largi ale populației și mai ales ale țărănimii, explicîndu-le că foametea este legată de țarism și de întreaga lui politică și răspîndind la sate, în scopuri agitatorice, cuvîntările rostite în Dumă nu numai de social-democrați și de trudovici, dar și de prieteni ai țarului ca Markov II ; să se popularizeze revendicările politice ale social-democrației : răsturnarea monarhiei țariste, instaurarea republicii democratice și confiscarea pămînturilor moșierești ;

b) să se stimuleze dorința muncitorilor de a ajuta, în limita posibilităților, pe înfometați, sfătuindu-i să caute

ca donațiile să fie făcute exclusiv prin fracțiunea social-democrată din Dumă, prin presa muncitorească sau asociațiile culturale și alte asociații muncitorești etc. și să se organizeze celule speciale de social-democrați și de democrați atunci cînd intră în grupele, comitetele și comisiile de ajutorare a înfometaiților ;

c) să caute să canalizeze frămîntările democratice în legătură cu foametea pe fîgașul demonstrațiilor, mitingurilor, întrunirilor și al altor forme de luptă a maselor împotriva țarismului.

CU PRIVIRE LA ATITUDINEA FAȚĂ DE PROIECTUL DE LEGE
A ASIGURĂRILOR SOCIALE DE STAT PENTRU MUNCITORI
ADOPTAT DE DUMĂ

I

1. Partea din avuția produsă de muncitorul salariat pe care el o primește sub formă de salariu e atît de neînsemnată, încît abia îi ajunge pentru satisfacerea celor mai elementare nevoi ale traiului ; proletarul este în felul acesta lipsit cu desăvîrșire de posibilitatea de a face economii din salariul său pentru eventualitatea pierderii capacității de muncă în caz de accident de muncă, de boală, de bătrînețe, de invaliditate, precum și în caz de șomaj, care este indisolubil legat de modul de producție capitalist. De aceea asigurarea muncitorilor în toate cazurile sus-menționate constituie o reformă imperios dictată de întreaga dezvoltare a societății capitaliste.

2. Cea mai bună formă de asigurare a muncitorilor o constituie asigurările *de stat*, organizate pe următoarele principii : a) muncitorii trebuie să fie asigurați în toate cazurile de pierdere a capacității de muncă (accident de muncă, boală, bătrînețe, invaliditate ; muncitoarele, în afară de aceasta, și în caz de sarcină și de naștere ; acordare de indemnizații văduvelor și orfanilor în caz de deces al susținătorului familiei) sau în caz de pierdere a cîștigului datorită șomajului ; b) asigurările trebuie să cuprindă pe *toți* salariații și familiile lor ; c) *toți* asigurații trebuie să fie despăgubiți după principiul compen-

sării salariului *integral*, toate cheltuielile în legătură cu asigurările urmînd să le suporte patronii și statul ; d) toate categoriile de asigurare trebuie să intre în competența unor organizații de asigurare *unice*, constituite după criteriul *teritorial* și bazate pe principiile unei *depline* autoadministrări a asiguraților.

3. Proiectul de lege al guvernului, adoptat de Duma de stat, este în totală contradicție cu condițiile pe care trebuie să le îndeplinească asigurările organizate în mod rațional ; el a) nu se referă decît la *două* feluri de asigurare : în caz de accident și în caz de boală ; b) nu cuprinde decît o mică parte (după calculele cele mai largi a șasea parte) a proletariatului din Rusia, lăsînd în afara sistemului de asigurări regiuni întregi (Siberia, după cum prevede textul întocmit de guvern, și Caucazul) și categorii întregi de muncitori care au nevoie în mod deosebit să fie asigurați (muncitorii agricoli, muncitorii din construcții, de la căile ferate, personalul de la poștă și telegraf, funcționarii comerciali etc.) ; c) se stabilesc indemnizații mizere (indemnizația maximă în caz de invaliditate *totală* se ridică la două treimi din salariu, iar calculul ei se face pornindu-se de la un salariu inferior celui real) și în același timp cea mai mare parte din cheltuielile pentru asigurări vor trebui s-o suporte muncitorii : pe socoteala lor se proiectează asigurări nu numai în caz de boală, ci și în caz de „mici“ accidente de muncă, cele mai frecvente în practică. Acest nou sistem reprezintă o înrăutățire chiar și în comparație cu legea actuală, care prevede ca obligație exclusivă a patronilor plata indemnizațiilor în cazurile de accidente de muncă ; d) el lipsește de orice independență instituțiile de asigurări, punîndu-le sub supravegherea concomitentă a funcționarilor de stat (din „Comisiile pentru problemele fabricilor“ și „Consiliul de asigurări“), a jandarmeriei și a poliției (căroră, pe lîngă supravegherea generală, li se acordă dreptul de a dirija activitatea propriu-zisă a instituțiilor de asigurări, de a interveni în numirea personalului acestor instituții etc.) și a patronilor (asociațiile

pentru asigurări în caz de accidente, formate exclusiv din patroni ; case de ajutor pe lângă fabrici, pentru asigurări în caz de boală ; influența patronilor asupra acestor case, garantată de statut etc.).

4. Într-un moment de reacțiune furibundă cum e cel de astăzi, într-o perioadă de dominație a contrarevoluției, în urma unor tratative care au durat ani de zile și a înțelegerii dintre guvern și reprezentanții capitalului, nu putea să apară decît o lege ca aceasta, care este o batjocură grosolană la adresa intereselor celor mai vitale ale muncitorilor. Condiția indispensabilă pentru înfăptuirea unei reforme a asigurărilor care să corespundă într-adevăr intereselor proletariatului este răsturnarea definitivă a țarismului și cucerirea condițiilor pentru lupta de clasă liberă a proletariatului.

II

Pornind de la toate aceste considerente, conferința hotărăște că :

1) Sarcina imediată, atît a organizațiilor de partid ilegale cît și a tovarășilor care activează în organizațiile legale (în syndicate, cluburi, cooperative etc.), constă în a desfășura o agitație cît mai largă împotriva proiectului de lege a asigurărilor adoptat de Dumă, care lovește în interesele întregului proletariat din Rusia, ca clasă, și care lezează, în modul cel mai brutal aceste interese.

2) Conferința consideră necesar să sublinieze că întreaga agitație social-democrată în jurul proiectului de lege a asigurărilor trebuie legată de situația de clasă a proletariatului în societatea capitalistă contemporană, de critica iluziilor burgheze răspîndite de social-reformiști și, în general, de sarcinile noastre socialiste fundamentale ; pe de altă parte, în această agitație caracterul „reformei” votate de Dumă trebuie legat de momentul politic prin care trecem și, în general, de sarcinile și de lozincile noastre democrat-revoluționare.

3) Aprobînd întru totul votul fracțiunii social-democrate din Dumă împotriva proiectului de lege adoptat

de Dumă, conferința atrage atenția tovarășilor asupra materialului atît de vast și de prețios pe care-l oferă dezbaterile din Dumă asupra acestei chestiuni, pentru lămurirea atitudinii diferitelor clase față de reformele în favoarea muncitorilor; conferința subliniază îndeosebi tendințele vădit ostile muncitorilor ale reprezentanților octombriști ai capitalului retrograd, tendințe exprimate în mod pregnant în cursul dezbaterilor, precum și manifestările ipocrite, disimulate prin fraze social-reformiste despre „pacea socială“, ale partidului cadet; în Dumă cadeții s-au pronunțat de fapt împotriva activității proprii a clasei muncitoare și s-au opus cu înverșunare adoptării amendamentelor esențiale propuse la proiect de fracțiunea social-democrată din Dumă.

4) Conferința pune în modul cel mai serios în gardă pe muncitori împotriva oricăror încercări de a ciunti și a denatura cu totul agitația social-democrată, limitînd-o la manifestările permise de lege în perioada de dominație a contrarevoluției; conferința subliniază că, dimpotrivă, elementul principal al acestei agitații trebuie să fie lămurirea maselor largi ale proletariatului asupra adevărului că fără un nou avînt revoluționar nu e posibilă nici o îmbunătățire reală a situației muncitorului; că cine vrea să obțină o reformă cu adevărat muncitorească trebuie să lupte, în primul rînd, pentru o nouă revoluție victorioasă.

5) Dacă, în ciuda protestului proletariatului conștient, proiectul de lege adoptat de Dumă va intra totuși în vigoare, conferința invită pe tovarăși să folosească noile reforme organizatorice pe care le stabilește acest proiect de lege (casele de asigurări pentru caz de boală ale muncitorilor) pentru a desfășura și în aceste celule organizatorice o propagandă energică în favoarea ideilor social-democrate și pentru a transforma astfel și această lege, concepută în scopul unei noi înrobiri și asupririi a proletariatului, într-un instrument de dezvoltare a conștiinței lui de clasă, de întărire a organizării lui, de intensificare a luptei lui pentru libertate politică deplină și pentru socialism.

CU PRIVIRE LA „CAMPANIA DE PETIȚII“

1. Considerînd mișcarea muncitorească drept principalul său dușman, contrarevoluția, reprezentată prin guvern și Dumă a III-a, persecută această mișcare sub orice formă s-ar manifesta ea, încălcînd sistematic pînă și „posibilitățile legale“ care i-au rămas clasei muncitoare în urma revoluției.

2. Acest regim pune în permanență masele largi muncitorești în situația de a nu-și putea exercita nici măcar drepturile cele mai elementare (în primul rînd libertatea de asociere) fără răsturnarea completă a monarhiei țariste.

3. Petiția pusă în circulație în iarna anului 1910 de către un grup de lichidatori din Petersburg și agitația de care a fost ea însoțită desprindeau revendicarea libertății de asociere din totalitatea revendicărilor revoluționare ale clasei muncitoare. În loc să arate muncitorilor că pentru cucerirea deplinei libertăți de asociere în Rusia este necesară lupta revoluționară a maselor pentru revendicările fundamentale ale democrației, lichidatorii propovăduiau de fapt așa-zisa „luptă pentru drepturi“, adică lupta liberală pentru „înnoirea“ regimului de la 3 iunie prin îmbunătățiri parțiale.

4. Datorită condițiilor concrete ale vieții politice din Rusia și situației maselor muncitorești, sus-numita campanie s-a transformat inevitabil în semnarea pur formală și inertă a unei fițiuci care n-a avut nici un ecou și n-a trezit nici un interes politic în rîndurile maselor.

5. Soarta sus-numitei campanii de petiții a confirmat în mod evident că această inițiativă era greșită și ruptă de masa muncitorească : petiția n-a întrunit decît 1 300 de semnături, și în toate organizațiile de partid, *fără deosebire de fracțiune și de curent*, campania de petiții nu s-a bucurat de absolut nici un fel de sprijin și nici fracțiunea noastră social-democrată din Dumă n-a considerat oportun să participe la această campanie.

6. Campania de mitinguri muncitorești în legătură cu soarta deputaților din Duma a II-a și demonstrațiile de la 9 ianuarie 1912 ale muncitorilor din diferite orașe

au arătat că acțiunea maselor muncitorești nu este în nici un caz îndreptată spre asemenea mijloace cum este campania de petiții și nu se desfășoară cîtuși de puțin sub steagul „drepturilor parțiale“.

Ținînd seama de toate cele arătate mai sus, conferința

1) cheamă pe toți social-democrații să explice muncitorilor întreaga necesitate a libertății de asociere pentru proletariat, punînd neapărat și întotdeauna această revendicare într-o legătură indisolubilă cu revendicările noastre politice generale și cu agitația revoluționară în rîndul maselor;

2) recunoscînd că, în anumite condiții, petițiile muncitorești de masă pot fi o formă de protest cît se poate de eficientă, conferința consideră că în Rusia, în epoca prin care trecem, petițiile constituie unul dintre mijloacele cele mai puțin eficiente de agitație social-democrată.

CU PRIVIRE LA LICHIDATORISM ȘI LA GRUPUL LICHIDATORILOR

Avînd în vedere :

1) că P.M.S.D.R. duce de aproape patru ani o luptă hotărîită împotriva curentului lichidatorist, care la conferința din decembrie 1908 a partidului a fost definit ca „încercările unei părți a intelectualilor din partid de a lichida organizația existentă a P.M.S.D.R. și de a o înlocui printr-o uniune amorfă în cadrul legalității cu orice preț, chiar dacă aceasta din urmă ar fi plătită cu prețul renunțării evidente la programul, tactica și tradițiile partidului“ ;

2) că plenara C.C. din ianuarie 1910, continuînd lupta împotriva acestui curent, l-a calificat în unanimitate drept o manifestare a influenței exercitate de burghezie asupra proletariatului și a pus drept condiție în vederea unei adevărate unități a partidului și a fuzionării vechilor fracțiuni — a bolșevicilor și a menșevicilor — rupțura completă cu lichidatorismul și lichidarea definitivă a acestei devieri burgheze de la socialism ;

3) că, în pofida tuturor hotărîrilor partidului și în pofida angajamentului luat la plenara din ianuarie 1910

de către reprezentanții tuturor fracțiunilor, o parte dintre social-democrați, care s-au grupat în jurul revistelor „Nașa Zarea“ și „Delo Jizni“, au luat fățiș apărarea curentului care fusese declarat de întregul partid ca fiind un produs al influenței burgheze asupra proletariatului ;

4) că Mihail, Iuri și Roman, foști membri ai C.C., nu numai că au refuzat în primăvara anului 1910 să intre în C.C., dar au refuzat pînă și să se prezinte la o singură ședință în care urmau să fie cooptați noi membri și au declarat deschis că ei consideră „dăunătoare“ însăși existența C.C. al partidului ;

5) că numitele publicații principale ale lichidatorilor — „Nașa Zarea“ și „Delo Jizni“ — tocmai după plenara din 1910 au cotit categoric și pe toată linia spre lichidatorism, nu numai „diminuînd“ (în pofida hotărîrilor plenarei) „importanța partidului ilegal“, ci contestîndu-i pur și simplu existența, declarînd că partidul e un „cadavru“, că el este gata lichidat, că refacerea partidului ilegal constituie „o utopie reacționară“, împrășcînd partidul ilegal cu calomnii și injurii în coloanele revistelor legale, sfătuiind pe muncitori să considere „dispărute“ celulele de partid și ierarhia de partid etc. ;

6) că, în timp ce în întreaga Rusie, membrii de partid, fără deosebire de fracțiune, și-au unit eforturile pentru a realiza sarcina deosebit de actuală a convocării conferinței de partid, lichidatorii, separîndu-se în grupulețe cu totul independente, s-au rupt de organizațiile locale chiar și acolo unde predominau menșevicii-partinici (Ekaterinoslav, Kiev) și au renunțat definitiv la orice legătură de partid cu organizațiile locale ale P.M.S.D.R. ; —

conferința declară că, prin comportarea sa, grupul de la „Nașa Zarea“ și „Delo Jizni“ *s-a pus definitiv în afara partidului.*

Conferința cheamă pe toți membrii de partid, fără deosebire de curente și nuanțe, să ducă lupta împotriva lichidatorismului, să explice întregul prejudiciu pe care acesta îl aduce cauzei eliberării clasei muncitoare și să depună toate eforturile pentru refacerea și întărirea P.M.S.D.R. ilegal.

CU PRIVIRE LA ORGANUL CENTRAL ⁷⁰

După ce a ascultat și a discutat raportul reprezentantului O.C., conferința, aprobând linia principială a O.C., își exprimă dorința ca în O.C. să se acorde mai multă atenție articolelor cu caracter propagandistic și ca articolele să fie scrise într-o formă mai populară și mai accesibilă muncitorilor.

CU PRIVIRE LA „RABOCEAIA GAZETA“

Considerînd că „Raboceaia Gazeta“ apără cu hotărîre și consecvență partidul și partinitatea și că este primită cu toată simpatia de către activiștii de partid din organizațiile locale, fără deosebire de fracțiune, conferința

1) cheamă pe toți tovarășii din organizațiile locale să acorde tot sprijinul lor ziarului „Raboceaia Gazeta“ ;

2) declară ziarul „Raboceaia Gazeta“ organ oficial al Comitetului Central al partidului.

CU PRIVIRE LA ZIARUL „PRAVDA“

Conferința anulează acordul cu redacția ziarului „Pravda“, încheiat de plenara C.C. în ianuarie 1910.

MODIFICĂRI ÎN STATUTUL DE ORGANIZARE
A PARTIDULUI

La § 2 se adaugă :

Se admite cooptarea — potrivit hotărîrilor conferinței din decembrie (1908).

§ 8 se elimină și în locul lui se introduce :

C.C. convoacă cît mai des posibil conferințe ale reprezentanților tuturor organizațiilor de partid.

§ 9, alineatul al treilea, despre reprezentarea la congres, se modifică în felul următor :

Normele de reprezentare la viitoarele congrese ale partidului se stabilesc de către C.C. pe baza unor consultări prealabile cu organizațiile locale.

CU PRIVIRE LA BUNURILE CARE SE AFLĂ
 ÎN MÎINILE FOSTULUI DEȚINĂTOR
 ȘI LA DĂRILE DE SEAMĂ ASUPRA GESTIUNII BĂNEȘTI

Luînd act de declarația reprezentanților împuterniciți ai bolșevicilor, cu care plenara C.C. din ianuarie 1910 a încheiat un acord cu privire la predarea condiționată de către bolșevici a fondurilor fracțiunilor în casa C.C., conferința

1) consideră că, întrucît lichidatorii au încălcat acordul și întrucît deținătorii au refuzat să-și asume rolul de arbitri, reprezentanții bolșevicilor au toate drepturile formale de a dispune atît de bunurile care se află în mîinile lor cît și de cele care se află în mîinile tovarăsei Zetkin, fost deținător ;

2) în urma declarației făcute de reprezentanții bolșevicilor, conferința consideră că banii care se află la tovarășa Zetkin aparțin incontestabil partidului, reprezentat prin C.C. ales de conferință, și

3) însărcinează C.C. să ia toate măsurile pentru a lua în primire imediat de la tov. Zetkin bunurile partidului.

*
*   *

Examinînd darea de seamă asupra gestiunii bănești și actele justificative ale redacției ziarului „Raboceiaia Gazeta“, confirmat în prezent de conferință ca organ al C.C., precum și darea de seamă asupra gestiunii bănești și actele justificative ale grupurilor de bolșevici cărora plenara C.C. le-a acordat fonduri pentru publicațiile social-democrate, comisia de revizie a găsit gestiunea în regulă și recomandă conferinței să aprobe dările de seamă asupra gestiunii.

CU PRIVIRE LA „CRUCEA ROȘIE“

Conferința recomandă tuturor tovarășilor din organizațiile locale să depună toate eforturile în vederea refacerii „Crucii Roșii“, care este atît de necesară pentru ajutorarea deținuților și deportaților.

CU PRIVIRE LA ORGANIZAȚIA DE PARTID DIN STRĂINĂTATE

Conferința consideră absolut necesară existența în străinătate a unei organizații de partid unice care să ducă o activitate de sprijinire a partidului sub controlul și conducerea C.C.

Conferința confirmă Comitetul organizației din străinătate⁷¹ ca fiind una dintre organizațiile de partid din străinătate și invită toate elementele partinice, fără deosebire de fracțiuni și de curente, care se situează de partea partidului ilegal și care duc o luptă intransigentă împotriva curentelor antipartinice (lichidatorismul) să se unească în jurul C.C. în vederea sprijinirii activității de partid în Rusia și în vederea creării unei organizații unice în străinătate.

Toate grupurile din străinătate, fără excepție, pot stabili legături cu organizațiile din Rusia numai prin intermediul C.C.

Conferința consideră că grupurile din străinătate care nu se supun centrului de activitate social-democrată din Rusia, adică C.C., și care provoacă dezorganizarea, stabilind relații separate cu Rusia peste capul C.C., nu se pot folosi de numele P.M.S.D.R.

CU PRIVIRE LA AGRESIUNEA GUVERNULUI RUS IMPOTRIVA PERSIEI

Partidul muncitoresc social-democrat din Rusia protestează împotriva politicii tâlhărești a bandei țariste care a hotărât să sugrume libertatea poporului persan și care, pentru a-și atinge scopul, nu se dă în lături de la cele mai barbare și murdare acțiuni.

Conferința constată că alianța dintre guvernul rus și guvernul Angliei, căreia liberalii ruși îi fac în fel și chip reclamă și pe care o sprijină prin toate mijloacele, este îndreptată în primul rând împotriva mișcării revoluționare a democrației din Asia și că această alianță face ca guvernul liberal englez să fie complice la barbariile sîngeroase ale țarismului.

Conferința își exprimă toată simpatia față de lupta poporului persan, și în special față de lupta partidului social-democrat din Persia, care a dat atâtea jertfe în lupta împotriva agresorilor țariști.

CU PRIVIRE LA REVOLUȚIA DIN CHINA

Data fiind campania dusă de ziarele guvernamentale și liberale („Reci“), care în interesul capitaliștilor din Rusia fac propagandă ca, profitând de mișcarea revoluționară din China, să i se răpească Chinei regiunile învecinate cu Rusia, conferința constată importanța mondială a luptei revoluționare a poporului chinez care aduce eliberarea Asiei și subminează dominația burgheziei europene, salută pe republicanii revoluționari din China, dând expresie sentimentului de profundă însuflețire și întregii simpatii cu care proletariatul din Rusia urmărește succesele poporului revoluționar din China, și înfierează comportarea liberalismului rus care sprijină politica de cotoșiri a țarismului.

CU PRIVIRE LA POLITICA ȚARISMULUI FAȚĂ DE FINLANDA

Intrunindu-se pentru prima oară după adoptarea de către țarismul rus și Duma contrarevoluționară a legilor care suprimă drepturile și înăbușă libertatea poporului finlandez, conferința P.M.S.D.R. își exprimă deplina solidaritate cu partidul social-democrat finlandez frățesc, subliniază identitatea sarcinilor muncitorilor din Finlanda și din Rusia în lupta împotriva guvernului contrarevoluționar rus și a burgheziei contrarevoluționare care calcă în picioare drepturile poporului și își exprimă convingerea fermă că numai prin eforturile comune ale muncitorilor din Rusia și din Finlanda poate fi răsturnat țarismul și poate fi obținută libertatea pentru poporul rus și poporul finlandez.

MESAJ DE SALUT ADRESAT SOCIAL-DEMOCRAȚIEI
DIN GERMANIA

Din însărcinarea conferinței s-a trimis Organului Central al social-democrației din Germania următoarea telegramă :

Partidul muncitoresc social-democrat din Rusia, prin Comisia de organizare din Rusia și Organul Central al partidului, trimite un salut fierbinte social-democrației germane frățești, care a repurtat în alegeri o strălucită victorie asupra întregii lumi burgheze ⁷².

Trăiască social-democrația internațională, trăiască 'social-democrația germană !

Scris în ianuarie 1912

UN ORGAN AL POLITICII MUNCITOREȘTI LIBERALE

Am în față trei numere ale săptămânalului „Jivoe Delo” ⁷⁸, care a început să apară în ianuarie anul acesta la Petersburg.

Recomand cititorilor să examineze cu toată atenția conținutul ideilor pe care le propagă el.

Principala problemă politică la ordinea zilei sînt alegerile pentru Duma a IV-a. Acestei probleme îi este consacrat articolul lui Martov apărut în nr. 2. Lozinca pe care o lansează el sună astfel : „Trebuie să ne străduim să izgonim reacțiunea de pe pozițiile pe care le ocupă ea în Dumă”. Iar în nr. 3 Dan îi ține isonul : „Cel mai bun mijloc de a slăbi influența lui nefastă (a Consiliului de stat) este să smulgem Duma din mîinile reacțiunii”.

Lozinca e clară. Și firește că orice muncitor conștient își va da seama fără nici o greutate că ea nu e o lozincă marxistă, nu e o lozincă proletară și nici măcar democratică, ci o lozincă *liberală*. O lozincă a politicii muncitorești liberale.

Și iată cum apără Martov această lozincă : „Este oare realizabilă această sarcină în condițiile actualei legi electorale? Fără îndoială că da. Ce-i drept, această lege electorală asigură cu anticipație, într-o mare (?) parte din adunările guberniale, o majoritate formată din delegați ai proprietarilor funciari și ai curiei întîi orășenești (curia capitaliștilor)...”.

Apărarea unei cauze nedrepte l-a împins pe Martov, chiar de la început, să facă o afirmație flagrant eronată. Căci nu „într-o mare parte“ din adunările guberniale, ci *absolut în toate* aceste adunări (din Rusia europeană) delegații proprietarilor funciari plus curia întâi orășenească formează majoritatea absolută. Mai mult decât atât: în 28 de gubernii din 53, delegații proprietarilor funciari constituie, *ei singuri, majoritatea absolută* în adunările guberniale. Și aceste 28 de gubernii trimit în Dumă 255 de deputați din totalul de 442, adică din nou majoritatea absolută!

Pentru a putea susține lozinca liberală a „izgonirii reacțiunii de pe pozițiile pe care le ocupă ea în Dumă“, Martov a fost nevoit să înceapă prin a înfrumuseța pe proprietarii funciari din Rusia, prezentându-i drept liberali. Pentru început nu-i rău!

„Dar — continuă Martov — alegerile trecute au arătat că atât în rîndurile proprietarilor funciari cît și în rîndurile marii burghezii orășenești există elemente ostile reacțiunii pogromiste, naționaliste și octombriste“.

Indiscutabil că un număr de delegați chiar din partea proprietarilor funciari sînt reprezentanți ai opoziției, ca-deți. Dar ce concluzie se poate trage de aici? Concluzia este una singură: că majoritatea Dumei alese pe baza legii de la 3 iunie 1907 nu poate fi împinsă *mai departe* de pe pozițiile unei opoziții *moșierești* „liberale“. Moșierul e cel care decide. Acest fapt, pe care Martov încearcă să-l ocolească, este și rămîne incontestabil. Prin urmare, numai trecerea moșierului în opoziție poate da precumpănire „opoziției“ (*moșierești*). Dar tocmai aici e cheia problemei: poate oare să susțină cineva, fără a deveni liberal, că „opoziția liberală (*moșierească*) este în stare să înlătore reacțiunea de pe pozițiile pe care le ocupă ea în Dumă“?

În primul rînd, nu trebuie înfrumusețat caracterul moșieresc al legii noastre electorale. În al doilea rînd, nu trebuie să se uite că „opoziția“ moșierească posedă toate caracteristicile așa-zisului „*octombrism de stînga*“ (cu care

cadeții, la ultima lor conferință, au hotărît că pot încheia blocuri! — rău face Martov că trece sub tăcere și acest lucru). Numai niște politicieni liberali ridicoli pot vorbi, în ipoteza unei eventuale victorii a „octombriștilor de stînga“, de „smulgerea Dumei din mîinile reacțiunii“ sau „de izgonirea reacțiunii de pe pozițiile pe care le ocupă în Dumă“.

Sarcina democrației muncitorești este de a folosi conflictele dintre liberali și actuala majoritate din Dumă în vederea întăririi democrației în Dumă, iar în nici un caz aceea de a întreține iluzia liberală că Duma ar putea fi „smulsă din mîinile reacțiunii“.

Și mai prost stau lucrurile cu autorul nostru atunci cînd trece la problema *principială a importanței* pe care ar avea-o „înfrîngerea majorității ultrareacționare-octombriste din Dumă de către «întreaga opoziție»“.

„Muncitorii — raționează Martov — sînt interesați ca, într-un stat cu caracter de clasă, puterea să treacă din mîinile moșierului barbar în mîinile burghezului, care este mai civilizată“.

Admirabil raționament! Numai că aici a fost scăpat un amănunt... un amănunt cu totul neînsemnat: „burghezii“ ruși „mai civilizați“, liberalii, cadeții, „sînt interesați“ să nu fie subminată puterea moșierului barbar. Liberalii „sînt interesați“ să împartă cu el puterea fără să-i submineze puterea și fără să lase vreo armă în mîinile democrației.

Iată miezul problemei! Rău faceți că ocoliți problemele serioase, rumegînd cu un aer grav banalități lipsite de orice conținut.

„Întărindu-și reprezentanța lor în Dumă, cadeții și progresiștii — spune Martov — nu vor ajunge încă la putere, dar își vor netezi drumul spre ea“. Fie. Dar cum se explică atunci faptul că progresiștii și cadeții germani, începînd din 1848, „și-au întărit reprezentanța“ în parlament în repetate rînduri, dar nici pînă azi nu „și-au netezit drumul spre putere“? De ce au lăsat ei timp de 64 de ani, și *continuă să lase și azi*, puterea în mîinile iuncherilor? De ce cadeții ruși, care „și-au întărit repre-

zentanța" în Duma I și a II-a, nu „și-au netezit drumul spre putere“ ?

Martov recunoaște din marxism numai atît cît este *acceptabil* pentru *orice* liberal cult. Muncitorii sînt interesați ca puterea să treacă din mîinile moșierului în mîinile burghezului mai civilizată — toți liberalii din lume sînt gata să subscrie la acest mod de „a înțelege“ „*interesele muncitorului*“. Dar acest punct de vedere nu este încă marxism. Marxismul spune mai departe : 1) liberalii sînt interesați să ocupe un loc alături de moșier fără a-i submina puterea ; 2) liberalii sînt interesați să împartă astfel puterea cu moșierul, încît nici muncitorului, nici democrației să nu le revină absolut nimic ; 3) puterea *într-adevăr* îi „scapă“ moșierului din mîini și „trece în mîinile“ liberalului *numai atunci* cînd democrația învinge *în pofida* liberalului. Dovadă întreaga istorie a Franței și istoria contemporană a Chinei : niciodată puterea nu ar fi trecut, nici măcar provizoriu, nici măcar condiționat, în mîinile liberalului Iuan Și-kai dacă nu ar fi învins democrația chineză în *pofida* lui Iuan Și-kai.

Dar dacă acest adevăr banal — liberalul e mai bun decît ultrareacționarul — reprezintă *întregul* „marxism“ acceptabil pentru d-nii Struve, Izgoev & Co., dialectica luptei de clasă este o carte cu șapte peceți și pentru liberal, și pentru Martov.

Rezum : tocmai pentru ca în Rusia puterea „să treacă“ *într-adevăr* din mîinile moșierului în mîinile burghezului, nu trebuie înșelată și slăbită democrația în general și muncitorii în special cu *falsa* lozincă : „să smulgem Duma din mîinile reacțiunii“. Sarcina noastră practică în alegeri nu este nicidecum „izgonirea reacțiunii de pe pozițiile pe care le ocupă în Dumă“, ci întărirea democrației în general, a democrației muncitorești în special. Această sarcină se va ciocni uneori cu „sarcina“ de a mări numărul liberalilor : pentru noi este mai important — iar pentru proletariat este mai folositor — să avem cinci democrați în plus decît 50 de liberali.

Rezultă de aici următoarea concluzie, pe care Martov nu vrea s-o accepte, deși, vorbind despre cadeți, pretinde

a recunoaște că ei sînt liberali și *nu* democrați : 1) în cele cinci orașe mari ⁷⁴, la balotaj sînt admisibile acorduri *numai* cu democrații împotriva liberalilor ; 2) în *toate* cazurile de balotaj și în *toate* cazurile de încheiere a acordurilor în stadiul al doilea, trebuie să se pună *pe primul plan* acordurile cu democrații împotriva liberalilor și numai în al doilea rînd acordurile cu liberalii împotriva celor de dreapta.

„Zvezda” nr. 11 (47)
din 19 februarie 1912
Semnat : F. L—ko

Se tipărește după textul
apărut în ziar

IMPOTRIVA UNIFICĂRII — CU LICHIDATORII

În nr. 7 al ziarului lichidatorist „Jivoe Delo“ a apărut articolul redacțional „Pentru unificare — împotriva sci-zionii“. Articolul atinge o problemă, fără îndoială, extrem de interesantă și de importantă, asupra căreia reflectează toți muncitorii ce gîndesc. Considerăm de datoria noastră să ne expunem părerea, fie și incomplet, fie și sumar, în legătură cu chestiunile în care „Jivoe Delo“ își informează cititorii într-un mod evident și incontestabil greșit.

Pe baza unor știri apărute în ziarele „Golos Zemli“, „Russkoe Slovo“ și „Kievskaia Mîsl“⁷⁵, știri „care nu sînt în contradicție cu informațiile pe care le deține «Jivoe Delo»“, ziarul stabilește faptul că în străinătate a avut loc o conferință generală de partid care „a impus tuturor marxiștilor din Rusia o anumită tactică în campania electorală“ și, printre altele, a pus *în afara partidului* (sublinierea aparține ziarului „Jivoe Delo“) grupul de la „Nașa Zarea“ și „Delo Jizni“. În legătură cu aceasta, „Jivoe Delo“ (care-și presară articolul cu obișnuitele calomnii și insinuări la adresa antilichidatorilor) se străduiește din răspuțeri, în primul rînd, să discrediteze conferința și, în al doilea rînd, să apere pe „Nașa Zarea“ & Co., spunînd că acest grup nu poate fi pus „în afara partidului“, că „publiciștii“ acestui curent „răspund la o asemenea hotărîre ridicînd disprețuitor din umeri“ etc.

Ținem să remarcăm de la bun început că întregul conținut al articolului apărut în „Jivoe Delo“, tonul lui isteric, toate aceste vociferări „în favoarea unificării“ dovedesc în mod concret cât de puternic au fost atinși lichidatorii și cât de nătîng încearcă el să mușamalizeze *esența problemei*. Tocmai de această *esență a problemei* ne vom ocupa în cele ce urmează.

Se înțelege că noi nu putem nici să apărăm conferința, nici să completăm sau să rectificăm știrile apărute în ziarele menționate (cărora li se alătură acum și „*Golos Moskvî*“). De altfel nu asta e sarcina pe care ne-am propus-o. E suficient însă să reproducem *textual* o singură frază din „Jivoe Delo“ : „Vă întrebăm — exclamă lichidatorii — cine i-a ales (pe delegații la conferință), cine i-a împuternicit să vorbească și să ia hotărîri în numele marxiștilor din Moscova, Petersburg etc. ?“ Ar fi cât se poate de firesc ca această „*întrebare*“ să fie pusă deschis, bunăoară, de d-l Purișkevici sau de d-l Zamîslovski. Punînd o asemenea *întrebare* publicului în coloanele ziarului „Jivoe Delo“, lichidatorii își dezvăluie într-un mod atît de convingător natura lor lichidatoristă, se demască atît de bine, încît nu ne mai rămîne decît să arătăm cu degetul procedeele pe care le folosesc și să punem punct acestei chestiuni.

Repetăm, noi ne ocupăm de problemele atinse aici numai în măsura în care e de datoria noastră să răspundem la orice voce din presă și să relevăm ceea ce e legat de campania electorală muncitorească. Este necesar ca cititorii să cunoască adevărul. Atunci cînd lichidatorii se declară „pentru unificare — împotriva sciziunii“, e de datoria noastră să dezvăluim întregul neadevăr cuprins în aceste cuvinte. În primul rînd : nu are rost să ne ascundem după deget și să vorbim de „unificare“ în general atunci cînd, în fond, este vorba *exclusiv de unificarea cu lichidatorii*. De ce se ascunde „Jivoe Delo“ ? De ce nu spune el deschis dacă este sau nu de acord cu punctul de vedere al revistelor „Nașa Zarea“ și „Delo Jizni“ ? În al doilea rînd : este prematur să se vorbească de *sciziune* atîta timp cît nu există două colective politice închegate, organizate, care să acționeze în același mediu.

„Jivoe Delo“ ar fi trebuit să vorbească de această *esență a problemei*, iar nu să vocifereze și să profereze invective, ceea ce este o îndeletnicire cu totul sterilă.

Unificarea cu lichidatorii nu este o problemă nouă, ci, dimpotrivă, foarte veche. Acum doi ani și ceva, în ianuarie 1910, s-a făcut o încercare formală și cât se poate de hotărâtă de a înfăptui o asemenea unificare, încercare întărită printr-un acord și printr-o hotărâre unanimă. Încercarea însă a dat greș, și acest lucru îl recunosc *toți*, inclusiv lichidatorii (vezi „Nașa Zarea“, 1911, nr. 11, pag. 130). De ce a dat greș? Oricine se interesează serios de această problemă trebuie să se lămurească singur, *cercetînd documentele*. Nu vom menționa aici decît cîteva documente, însă peremptorii.

D-l Ionov, cunoscutul participant la încercarea de unificare cu lichidatorii, el însuși „unificator“ și „împăciunitorist“, scria *exact în timpul* acestei încercări :

„Oricît de dăunătoare ar fi pentru partid otzovismul și lichidatorismul ca atare, pe cît se pare ele exercită totuși o indiscutabilă influență binefăcătoare asupra fracțiunilor (este vorba de fracțiunea bolșevicilor și de cea a menșevicilor). Patologia cunoaște două feluri de abcese : maligne și benigne. Abcesul benign este considerat o boală folositoare organismului. În procesul de colectare, el atrage tot felul de elemente nocive existente în întregul organism, contribuind astfel la însănătoșirea lui. Cred că un rol asemănător a jucat lichidatorismul față de menșevism și otzovism-ultimatismul față de bolșevism“.

Iată o confirmare, bazată pe documente, a faptului că lichidatorilor li s-a cerut, ca condiție a unificării, completa renunțare la lichidatorism. Asta a fost în ianuarie 1910. În februarie 1910, în nr. 2 al revistei „Nașa Zarea“, d-l *Potresov* scria textual :

„Poate oare exista în vara anului 1909, nu ca plămuire a unei imaginații morbide, ci ca o realitate concretă, un curent lichidatorist care să lichideze ceea ce nu mai e susceptibil de lichidare, ceea ce nu mai există de fapt ca un tot organizat“ („Nașa Zarea“, 1910, nr. 2, pag. 61).

Toți practicienii știu că lichidatorii *procedau în practică* exact după cum îi îndruma d-l Potresov. Un alt organ, tot atît de cunoscut, al lichidatorilor, „Vozrojdeniie“ ⁷⁰, la care colaborau aceiași domni Martovi, Larini,

Levițki & Co., scria la 30 martie 1910 în numele redacției, citînd în mod aprobativ cuvintele de mai sus ale d-lui Potresov : „Nu avem ce lichida, și, adăugăm noi (adică redacția ziarului „Vozrojdenie“), visul de a restaura această ierarhie în vechea ei formă, ilegală, nu este decît o utopie reacționară, dăunătoare... („Vozrojdenie“, 1910, nr. 5, pag. 51).

Au mai fost oare și alte persoane sau curente în afară de al nostru care au apreciat această declarație ca o *ruptură* a lichidatorilor de vechiul colectiv politic, de colectivul politic anterior? Fără îndoială că da. Dovezi: 1) Articolul d-lui Izgoev „Un vehist printre marxiști“ din „*Russkaia Misl*“⁷⁷, 1910, nr. 8. Evenimentele care au loc în rîndurile marxiștilor sînt apreciate întotdeauna de d-l Izgoev dintr-un punct de vedere consecvent „vehist“. „Răspunsul (d-lui Potresov la problemele mișcării muncitorești) — arată d-l Izgoev — este în *absolută concordanță* cu ceea ce s-a scris în culegerea «Vehi» pe care el o defăimează atît, cu ceea ce spun publiciștii de la „*Russkaia Misl*“ („*Russkaia Misl*“, 1910, nr. 8, pag. 67). 2) Menșevicul Plehanov scria în mai 1910 în legătură cu cuvintele de mai sus ale d-lui Potresov : „Este indiscutabil însă că *un om pentru care nu există partidul nostru nu există nici el pentru partidul nostru* (sublinierea aparține lui Plehanov). Acum toți membrii de partid vor trebui să spună că d-l Potresov nu le e tovarăș, iar unii dintre ei nu-mi vor mai reproșa, poate, că personal am încetat de multă vreme să-l consider ca atare“.

Iată faptele, care nu pot fi infirmate prin nici un fel de tertipuri și subterfugii. Încă din 1910 lichidatorii au rupt orice legături cu vechiul colectiv politic. Nici unul dintre istoricii vieții politice din Rusia nu va putea trece sub tăcere acest fapt dacă nu vrea să se îndepărteze de adevăr. Iar în 1911, d-nii Levițki, Martov, Dan, Larin, Ceațki & Co. au făcut în repetate rînduri declarații cu conținut pur „potresovist“. Să ne amintim, bunăoară, de felul în care se străduia Larin, în „*Delo Jizni*“ (1911, nr. 6, pag. 15), să convingă pe muncitori că „a îngheba în fiecare oraș cercuri... de 200—300 de oameni“ nu este greu, dar în schimb e o „mascaradă“!

După profunda noastră convingere rezultată dintr-o experiență de peste doi ani, de aici decurge în mod necesar concluzia că nici o unificare *cu lichidatorii* nu este posibilă. De asemenea nu este posibilă nici o înțelegere cu ei. Înțelegerile cu lichidatorii sînt de *neconceput*, căci aici este vorba de existența sau de neexistența a ceea ce lichidatorii au botezat cu dispreț „ierarhic”. Și nici un fel de invective ale ziarului „Jivoe Delo” — organ al *acelorași* lichidatori și avînd *aceeași* orientare — nu poate schimba nimic. Lichidatorii s-au situat *în afară...* — e un fapt definitiv stabilit.

Ni se va obiecta, poate, că tocmai acest fapt înseamnă sciziune. Nicidecum. Sciziune înseamnă formarea a *două* colective politice în loc de unul. Acum însă, în martie 1912, un observator al vieții noastre politice, înarmat cu cel mai bun telescop și care și-ar efectua observațiile de la Petersburg, Moscova, Kiev, New York sau din orice altă parte, nu ar vedea *decît un singur* colectiv politic organizat, încheșat, a cărui influență în rîndurile muncitorilor nu face *decît să crească* în urma injuriilor lichidatorilor.

Tocmai asta-i nenorocirea lichidatorilor, că ei *au lichidat* într-adevăr relațiile lor cu vechiul *fără să fi creat* noul. Cînd îl vor crea, vom vedea și noi despre ce-i vorba și, în calitatea noastră de observatori ai vieții politice, vom informa pe cititori. Deocamdată faptul rămîne fapt: un alt colectiv politic încheșat nu există, prin urmare nu există nici sciziune.

Lichidatorii promit de multă vreme să creeze o asociație politică „legală”. Dar promisiunile nu sînt totuna cu faptele. Și „*însuși*” d-l Levițki, cel mai apropiat tovarăș de idei al lui Potresov și Martov, scria *cu părere de rău*, în articolul de fond din nr. 11 al revistei „Nașa Zareea” (1911), că „nu vedem nici o încercare cît de cît serioasă de a organiza o asociație *politică* legală” (sublinierea îi aparține). D-l Levițki învinuiește de acest lucru atît „masele” cît și pe „conducători”. Acum însă nu este vorba de învinuire, ci de constatarea faptului în sine. *Dacă* d-l Levițki și amicii lui vor crea o asociație politică legală, *dacă* ea va promova într-adevăr o politică mun-

citorească marxistă (și nu liberală), atunci... atunci vom vedea. Grăbiți-vă însă, domnilor, căci pînă la alegeri a mai rămas puțin timp și trebuie depuse eforturi herculeene pentru a recupera în cîteva luni ceea ce nu s-a făcut *cu anii* (sau pentru a *face totul invers* de cum s-a făcut pînă acum).

Lichidatorii și-au tăiat singuri capul. Iar cel cu capul tăiat nu mai plînge după păr.

Un observator al vieții politice ruse nu poate găsi decît un singur colectiv politic în domeniul care ne interesează. În jurul lui se află un număr de persoane și de grupuri mici neorganizate, care nu dau nici măcar răspunsuri unitare la *cele mai vitale* probleme politice. Cu alte cuvinte, în jurul lui nu vede decît destrămare. Ca în orice fenomen de destrămare, există aici și oameni șovăielnici, și oameni care speră (din păcate zadarnic!) să determine pe lichidatori să rupă *în practică* cu lichidatorismul. Dar numai niște oameni politici cu totul lipsiți de perspectivă pot nutri asemenea speranțe atunci cînd nu ne mai desparte de alegeri decît o jumătate de an.

Să luăm, bunăoară, problema lozincilor în campania electorală, problema tacticii, a acordurilor. Există un singur răspuns încheșat, clar, precis, complet, cunoscut de toți muncitorii înaintați din toate colțurile Rusiei. *Alt răspuns în afară de acesta nu există.* Încă o dată, domnilor lichidatori: cel cu capul tăiat nu mai plînge după păr.

P.S. Se pare că și Troțki, care face în „*Jivoe Delo*” o expunere populară a primei părți a hotărîrilor din decembrie 1908 cu privire la esența reginului de la 3 iunie, se consideră printre cei care „speră” că lichidatorii se vor îndrepta. Vom fi foarte bucuroși dacă Troțki va reuși să convingă măcar pe Larin și pe Martov, de pildă, ca ei să cadă de acord cu toții asupra unui răspuns precis, concret și clar în problema esenței actualei noastre „constituții”. Oamenii aceștia țin că „unificarea” este utilă, că „spiritul de cerc” este dăunător, dar nu sînt în stare să elaboreze măcar o concepție comună a cercului „lor” în

problemele principiale sau în problemele practice ale întregii noastre activități! În schimb, frazeologia se simte acolo la largul ei: „social-democrația — scrie Troțki — știe să fixeze mărețele sale sarcini nu numai înscriindu-le în formule în interiorul cutiei craniene...“. Frumos mai scrie Troțki! Tot atît de frumos ca Potresov și Nevedomski!

„*Prosveșcenie*“ nr. 3—4
din februarie-martie 1912
Semnat : M. B.

Se tipărește după textul
apărut în revistă

PARTIDELE POLITICE
ÎN DECURSUL CELOR 5 ANI DE EXISTENȚĂ
A DUMEI A III-A

I

În „Anuarul» ziarului «*Reci*» pe 1912“ — această mică enciclopedie politică a liberalismului — a apărut un articol al d-lui Miliukov : „Partidele politice în Duma de stat în decurs de cinci ani“. Acest articol, scris de liderul recunoscut al liberalismului, care este și un eminent istoric, merită o atenție cu atât mai mare, cu cât este consacrat, am putea spune, *principalei teme a campaniei electorale*. Bilanțul politic al activității partidelor, problema importanței lor, generalizările științifice privind raportul dintre forțele sociale, lozincile apropiatei campanii electorale, toate acestea îți vin fără voie sub condei din clipa în care ți-ai propus să tratezi o asemenea temă, și d-l Miliukov a fost silit și el să le abordeze, în ciuda încercărilor lui de a se rezuma la o simplă expunere a faptelor din „istoria externă“ a Dumei.

A rezultat un tablou interesant care ilustrează o problemă veche și totuși veșnic nouă : cum apare viața politică din Rusia văzută cu ochii unui liberal.

„Partidul libertății poporului, care în Duma I a avut o preponderență numerică, iar în Duma a II-a una morală — scrie d-l Miliukov —, a fost reprezentat în Duma a III-a numai de 56—53 de deputați. De la situația de majoritate conducătoare el a trecut la aceea de opoziție, păstrînd însă în rîndurile opoziției o importanță preponderentă atât prin efectivul său numeric cît și prin compoziția calitativă a membrilor săi și prin severa disciplină de fracțiune de care au dat dovadă membrii săi în cuvîntările lor și cu prilejul fiecărei votări“.

contradicție cu *interesele* liberalismului. Într-adevăr, d-l Miliukov știe foarte bine ce schimbări în componența delegaților au făcut ca trudovicii să nu mai păstreze decît „o umbră din importanța pe care au avut-o“ în Dumele precedente. Din pricina acestor schimbări, ai căror autori sînt d-l Krîjanovski și alți eroi ai lui 3 iunie 1907, cadeții au pierdut majoritatea. Dar acest lucru îndreptățește oare ignorarea sau, mai mult chiar, denaturarea datelor referitoare la importanța partidelor foarte slab reprezentate în Duma moșierească? În Duma a III-a trudovicii au fost foarte, foarte slab reprezentați, dar rolul lor în decursul celor 5 ani este remarcabil, căci ei au reprezentat milioanele de țărani. Interesele moșierilor au făcut să fie ciuntită tocmai reprezentanța țăranilor. Se pune întrebarea: ce interese determină pe liberali să-i desconsidere pe trudovici??

Sau să luăm ieșirea mînioasă a d-lui Miliukov împotriva social-democraților. Să nu știe el oare că deosebirea dintre „tactica“ acestora și tactica cadeților constă nu numai în deosebirea dintre opoziția proletară și cea burgheză, ci și în deosebirea dintre democratism și liberalism? Fără îndoială că d-l Miliukov o știe foarte bine și ar putea să explice deosebirea dintre democrați și liberali pe bază de exemple luate din istoria modernă a tuturor țărilor europene. Fapt este că, atunci cînd este vorba de Rusia, liberalul rus *nu vrea* să vadă că el se deosebește de democrații ruși. Liberalului rus *îi convine* să apară în fața cititorului rus în postura de reprezentant al întregii „opoziții democratice“ în general. Adevărul însă nu are nimic comun cu această postură care îi convine lui.

În realitate, toată lumea știe că social-democrații au folosit în Duma a III-a o tactică *cu totul* diferită de aceea a opoziției burgheze în general și a opoziției cadete (liberale) în special. Dacă d-l Miliukov ar fi vrut să prezinte cititorului orice problemă politică concretă, e mai mult ca sigur că el nu ar fi găsit *nici o* problemă în care social-democrații să nu fi folosit o tactică principal *diferită*. Propunîndu-și să trateze tema partidelor politice în Duma a III-a, d-l Miliukov a denaturat ceea ce este esențial și fundamental, și anume că există trei grupuri

principale de partide politice, care au folosit trei tactici deosebite: partidele de guvernămînt (de la Purişkevici pînă la Gucikov), partidele liberalismului (cadeţii, naţionaliştii şi progresiştii), partidele democratice (trudovicii — democraţia burgheză şi democraţia muncitorească). Primele două generalizări sînt clare pentru d-l Miliukov: el vede perfect de bine ceea ce apropie, pe de o parte, pe Purişkevici de Gucikov, iar pe de altă parte pe toţi liberalii. Deosebirea dintre liberali şi democraţi însă el nu o vede, şi nu o vede fiindcă *nu vrea* s-o vadă.

II

La fel se întîmplă şi cu problema bazei de clasă a diferitelor partide. La dreapta d-l Miliukov vede şi dezvăluie această bază, dar cînd este vorba de stînga el orbeşte dintr-o dată. „Însăşi legea de la 3 iunie — scrie el — a fost dictată de nobilimea unită. Apărarea intereselor nobilimii şi-a asumat-o aripa dreaptă a majorităţii din Dumă. Aripa stîngă a acestei majorităţi a adăugat la această apărare şi pe aceea a intereselor marii burghezii orăşeneşti“. Foarte instructiv, nu-i așa? Cînd un cadet priveşte la dreapta, el trasează cu mîna sigură hotarele „contradicţiilor de clasă“: acolo sînt nobilii, dincoace e marea burghezie. De îndată ce liberalul îşi întoarce privirea la stînga, cuvintele „contradicţiile de clasă“ sînt puse în ghilimele ironice. Deosebirile de clasă dispar: liberalii, în calitate de „opozitie democrată“ generală, reprezintă şi pe ţărani, şi pe muncitori, şi democraţia orăşenească!

Nu, domnilor, asta nu-i istorie ştiinţifică şi nici politică serioasă, ci politicianism şi reclamă.

Liberalii nu reprezintă pe ţărani şi nici pe muncitori; ei reprezintă numai o parte a burgheziei: a burgheziei orăşeneşti, agrare etc.

Faptele din istoria Dumei a III-a sînt atît de bine cunoscute, încît nici d-l Miliukov nu poate contesta că în nenumărate cazuri octombriştii au votat alături de liberali, nu numai *contra* (contra guvernului), ci şi *pentru*

anumite măsuri pozitive. Aceste fapte, puse în legătură cu istoria comună a octombrismului și cadetismului (unite în 1904—1905, pînă la 17 octombrie), *demonstrează* tuturor celor care iau cît de cît în considerare realitatea istorică că octombriștii și cadeții sînt două aripi ale *aceleiași clase*, două aripi ale *centrului* burghez, care oscilează între guvern și moșieri, de o parte, și democrație (muncitori și țărani) de altă parte. Această concluzie *fundamentală* din istoria „partidelor politice din Duma a III-a”, d-l Miliukov nu o vede, și nu o vede numai și numai pentru că nu-i convine.

Duma a III-a *a confirmat* sub un nou aspect și în condiții diferite principala împărțire a forțelor politice din Rusia și a partidelor politice din Rusia, care s-a conturat cît se poate de clar încă de la mijlocul secolului al XIX-lea, cristalizîndu-se din ce în ce mai mult în perioada 1861—1904, și a ieșit la suprafață și s-a consolidat pe arena deschisă a luptei maselor în anii 1905—1907, rămînînd aceeași și în anii 1908—1912. De ce această împărțire rămîne valabilă și astăzi? Pentru că nu au fost încă rezolvate acele sarcini obiective ale dezvoltării istorice a Rusiei care constituie conținutul transformărilor democratice și al revoluțiilor democratice de pretutindenii, începînd cu Franța din 1789 și terminînd cu China din 1911.

Pe această bază sînt inevitabile rezistența înverșunată a „birocrăției” și a moșierilor, precum și oscilările burgheziei, căreia transformările îi sînt necesare, dar care se teme că ele vor fi folosite de democrație în general și de muncitori în special. Această teamă a devenit deosebit de vizibilă pe planul activității politice în cadrul Dumei: la cadeți în Duma I și a II-a și la octombriști în Duma a III-a, adică într-o vreme cînd aceste partide constituiau majoritatea „conducătoare”. Cadeții luptă împotriva octombriștilor, rămînînd pe aceeași poziție principială ca și aceștia, adică mai mult le fac concurență decît luptă împotriva lor. Ei împart cu octombriștii un locșor la putere, *alături* de moșieri; astfel se și explică aparenta acuitate a conflictului dintre potențații zilei și cadeți, concurenții lor cei mai apropiați.

Ignorînd deosebirea dintre democrație și liberalism, d-l Miliukov analizează deosebit de amplu, de amănunțit, cu multă savoare — am putea spune — regrupările din rîndurile moșierilor : dreapta, dreapta-moderată, naționaliștii în general, naționaliștii independenți, octombriștii de dreapta, octombriștii pur și simplu, octombriștii de stînga. Această grupare și aceste deplasări în limitele respective nu prezintă o importanță serioasă : ele sînt legate, cel mult, de înlocuirea, să zicem, a lui Tverdoonto cu vreun Ugrium-Burceev⁷⁸ în administrație, de unele schimbări de persoane, de victoria unor cercuri sau a unor coterii. Tot ce este cît de cît esențial în linia politică rămîne absolut identic la toți aceștia.

„Lupta (în alegerile pentru Duma a IV-a) se va da între două tabere“, susține într-una d-l Miliukov, după cum o repetă neconținut și întreaga presă cadetă. Nu este adevărat, domnilor. *Lupta* se dă și se va da între *trei* tabere principale : tabăra guvernamentală, tabăra liberală și democrația muncitorească, centrul de atracție al întregii democrații în general. Împărțirea în două tabere este un șiretlic al politicii liberale, șiretlic care, din păcate, derutează adesea pe unii partizani ai clasei muncitoare. Numai dîndu-și seama de inevitabilitatea împărțirii în trei tabere principale poate clasa muncitoare să ducă în mod efectiv o politică muncitorească *proprie* și nu una liberală, *folosind* conflictele dintre prima și cea de-a doua tabără, dar fără să se lase nici un moment înșelată de frazeologia pseudodemocratică a liberalilor. Sarcina muncitorilor este nu numai să nu se lase înșelați, dar să nu lase să fie înșelată nici țărănimea, principalul reazem al *democrației* burgheze. Iată concluzia care rezultă și din istoria partidelor politice din Duma a III-a.

„Zvezda“ nr. 14 (50)
din 4 martie 1912
Semnat : K. T.

Se tipărește după textul
apărut în ziar

RAPORT DESPRE CONFERINȚA GENERALĂ
A P.M.S.D.R.⁷⁹
PREZENTAT BIROULUI SOCIALIST
INTERNAȚIONAL

Ultimii ani au fost pentru P.M.S.D.R. ani de oscilări și dezorganizare. În decurs de trei ani partidul n-a reușit să convoace nici o conferință, nici un congres, iar în ultimii doi ani C.C. n-a putut desfășura nici un fel de activitate. E drept că partidul a continuat să existe, dar sub formă de grupuri dispartate în toate orașele mai importante, grupuri care, dată fiind lipsa unui Comitet Central, duceau fiecare o viață oarecum izolată.

În ultimul timp, sub influența faptului că proletariatul din Rusia s-a redeșteptat, partidul a început din nou să se întărească, și de curînd am avut, în sfîrșit, posibilitatea să convocăm o conferință (ceea ce n-a fost cu putință în toți acești ani, începînd cu 1908), la care au fost reprezentate organizațiile din cele două capitale, din regiunea de nord-vest și din regiunea de sud, din Caucaz și din regiunea industrială centrală. În total 20 de organizații, adică aproape toate organizațiile, menșevice și bolșevice, existente în momentul de față în Rusia au stabilit legături strînse cu Comisia de organizare care a convocat această conferință.

În decursul celor 23 de ședințe ale sale, conferința, care și-a asumat drepturile și obligațiile de organ suprem al partidului, a discutat toate problemele care au figurat pe ordinea de zi, dintre care unele de importanță excepțională. Astfel, ea a făcut o apreciere profundă și foarte cuprinzătoare asupra situației politice actuale și a poli-

ticii partidului, apreciere întru totul conformă cu rezoluțiile conferinței din 1908 și cu hotărârile plenarei C.C. din 1910. Conferința a acordat o deosebită atenție alegerilor pentru Dumă, care vor avea loc peste câteva luni, adoptînd, în legătură cu aceste alegeri, o rezoluție compusă din trei părți, în care este analizată foarte clar și amănunțit încîlcita lege electorală în vigoare la noi, este examinată problema acordurilor electorale cu alte partide și este lămurită, sub toate aspectele, poziția și tactica partidului nostru în cursul viitoarei campanii electorale. Au fost de asemenea discutate problema luptei împotriva foametei, problema asigurărilor, a sindicatelor și a grevelor etc., adoptîndu-se hotărârile corespunzătoare.

Conferința a examinat de asemenea problema „lichidatorilor“. Acest curent contestă existența partidului ilegal, declară că acest partid este deja lichidat, declară că refacerea partidului ilegal e o utopie reacționară și afirmă că renașterea partidului este posibilă numai într-o formă legală. Totuși, acest curent, care s-a rupt de partidul ilegal, n-a reușit pînă în momentul de față să întemeieze nici un partid legal. Conferința a constatat că de patru ani partidul duce luptă împotriva acestui curent; că conferința din 1908 și plenara C.C. din 1910 s-au pronunțat împotriva lichidatorilor; că, în pofida tuturor eforturilor depuse de partid, acest curent se menține în aceeași izolare fracționistă ca și pînă acum și duce lupta împotriva partidului în paginile presei legale. De aceea conferința a declarat că lichidatorii grupați în jurul revistelor „Nașa Zarea“, „Delo Jizni“ (la care în momentul de față trebuie să adăugăm și ziarul „Jivoe Delo“) s-au situat în afara P.M.S.D.R.

În sfîrșit, conferința a ales un C.C. și redacția O.C., ziarul „Soțial-Demokrat“. În afară de aceasta, conferința a subliniat în mod special că există în străinătate o sumedenie de grupuri mai mult sau mai puțin socialiste, dar care în orice caz sînt complet rupte de proletariatul din Rusia și de activitatea lui socialistă și, prin urmare, sînt cu totul lipsite de răspundere; că aceste grupuri nu pot în nici un caz să reprezinte P.M.S.D.R. sau să acționeze

în numele lui ; că partidul nu-și asumă nici o răspundere și nu garantează pentru ele, și că orice legătură cu P.M.S.D.R. se poate realiza numai prin Comitetul Central, a cărui adresă din străinătate o dăm aici : Vladimir Ulianov, 4 Rue Marie Rose, Paris XIV (pentru Comitetul Central).

Scris la începutul lunii martie 1912

*Publicat la 18 martie (st. n.) 1912
în circulara nr. 4 a Biroului
socialist internațional*

*Publicat pentru prima oară
în limba rusă în 1929—1930,
în edițiile a 2-a și a 3-a
ale Operei lui V. I. Lenin, vol. XV*

*Se tipărește după textul
circularii
Tradus din limba germană*

PLATFORMA ELECTORALĂ A P.M.S.D.R.⁸⁰

Tovarăși muncitori ! Cetățeni ai Rusiei !

Într-un viitor foarte apropiat vor avea loc alegerile pentru Duma a IV-a de stat. Diferitele partide politice și guvernul însuși fac de pe acum toate pregătirile în vederea acestor alegeri. Partidul muncitoresc social-democrat din Rusia, partidul proletariatului conștient care prin glorioasa sa luptă din 1905 a dat prima lovitură serioasă țarismului și i-a impus crearea unor instituții reprezentative, cheamă pe toți, atît pe cei cu drept de vot cît și pe cei „lipsiți de drepturi“, care constituie marea majoritate a poporului, să participe cu toată energia la desfășurarea acestor alegeri. Toți cei care doresc eliberarea clasei muncitoare din robia salariată, toți cei cărora le este scumpă cauza libertății Rusiei, trebuie să depună neîntîrziat toate eforturile spre a uni și a întări și în alegerile pentru Duma a IV-a, Duma moșierilor, pe luptătorii pentru libertate, spre a ridica nivelul de conștiință și de organizare a democrației din Rusia.

S-au scurs cinci ani de la lovitura de stat de la 3 iunie 1907, cînd Nicolaie Sîngerosul, țarul de la Hodînka, „învingătorul și exterminatorul“ Dumelor I și a II-a, și-a călcat în picioare propriile sale jurăminte, propriile sale promisiuni și manifeste, pentru a porni, împreună cu moșierii ultrareacționari, împreună cu negustorii octombriști, la răfuiala cea mare cu clasa muncitoare și cu toate elementele revoluționare din Rusia, adică cu imensa majori-

tate a poporului, ca să se răzbune pentru cele petrecute în 1905.

Întreaga perioadă a Dumei a III-a s-a desfășurat sub semnul răzbunării împotriva revoluției. Nicicînd n-a mai fost în Rusia un asemenea val de persecuții sălbatice din partea țarismului. În acești cinci ani spînzurătorile au atins un record nemaiîntîlnit în ultimele trei secole din istoria Rusiei. Locurile de deportare, ocnele și închisorile sînt mai pline ca oricînd de condamnați politici și nicidecum cei învinși n-au fost supuși la atîtea schingiuri și chinuri ca sub domnia lui Nicolaie al II-lea. Niciodată nu s-a mai pomenit un asemenea dezmăț de fraude, o asemenea samavolnicie și domnie a bunului plac al cinovnicilor, căroro li se iartă totul pentru zelul pe care-l depun în lupta împotriva „răzvrătirii“, o asemenea batjocorire a cetățeanului în general, și a țăranului în special, de către orice reprezentant al puterii. Niciodată nu au fost prigonți cu atîta furie, cu atîta ură, cu atîta cinism evreii, iar după ei și alte naționalități care nu aparțin națiunii dominante.

Antisemitismul și naționalismul cel mai brutal au devenit unica platformă politică a partidelor guvernamentale, iar figura lui Purișkevici a devenit singura expresie desăvîrșită, integrală și exactă a tuturor metodelor de conducere ale monarhiei țariste de astăzi.

Și care este rezultatul acestei furii a contrarevoluției?

Chiar și în clasele de „sus“, în clasele exploatare ale societății, începe să-și facă loc ideea că așa nu se mai poate trăi. Pînă și octombriștii, partid dominant în Duma a III-a, partid al moșierilor și negustorilor speriați de revoluție și plini de slugărnice față de cîrmuire, își exprimă din ce în ce mai hotărît în propria lor presă convingerea că țarul și nobilii, pe care octombriștii i-au slujit cu credință și devotament, au adus Rusia într-un impas.

A fost o vreme cînd monarhia țaristă a avut rolul de jandarm al Europei, ocrotind reacțiunea din Rusia și ajutînd la înăbușirea prin violență a oricărei mișcări de eliberare din Europa. Nicolaie al II-lea a împins lucrurile pînă acolo, încît țarul are acum rolul de jandarm nu numai al Europei, ci și al Asiei, urmărind să înăbușe prin

intrigi, bani și cea mai bestială violență orice mișcare de eliberare în Turcia, Persia și China.

Dar bestialitățile țarismului nu pot ține în loc dezvoltarea Rusiei. Oricît ar fi ea de mutilată, oricît ar fi de schingiuită de către Purișkevici, Romanovi, Markovi — acești iobăgiști epigoni —, Rusia merge totuși înainte. Și, cu fiecare pas realizat în dezvoltarea ei, revendicarea libertății politice devine tot mai imperioasă. Rusia nu poate trăi fără libertate politică, după cum nu poate trăi, în secolul al XX-lea, nici o altă țară. Dar ne putem oare aștepta la reforme politice din partea monarhiei țariste cînd țarul a dizolvat primele două Dume și a călcat în picioare propriul său manifest din 17 octombrie 1905? Sînt oare cu putință reforme politice în Rusia contemporană, în care o bandă de birocrați își bat joc de orice legi, știind că țarul și acoliții săi vor acoperi totul? Nu vedem noi cum, sub ocrotirea țarului sau a rubedeniilor sale, ieri Iliodor și azi Rasputin, ieri Tolmacev și astăzi Hvostov, ieri Stolîpin și astăzi Makarov calcă în picioare toate legile? Nu vedem oare că pînă și micile „reforme“, ridicol de neînsemnate, ale Dumei moșierilor, reforme avînd drept țel înnoirea și întărirea puterii țariste, sînt respinse și ciuntite de Consiliul de stat sau din ordinul personal al lui Nicolaie Sîngerosul? Nu știm noi că banda ultrareacționară de asasini care trage de după colț în deputații ce nu sînt pe placul stăpînirii, care a trimis la ocnă pe deputații social-democrați din Duma a II-a, care pregătește întotdeauna pogromuri și jefuiește pretutindeni fără rușine vistieria statului se bucură de o bunăvoință deosebită din partea țarului și primește de la el un ajutor prost camuflat, directive, îndrumări? Priviți la ce rezultate s-a ajuns, în timpul domniei lui Nicolaie Romanov, în ceea ce privește principalele revendicări politice ale poporului rus, în numele cărora, în decurs de peste trei sferturi de veac, au pornit la luptă eroică cei mai buni reprezentanți ai poporului, în numele cărora s-au ridicat în 1905 milioane de oameni. Este oare compatibil cu monarhia Romanovilor dreptul de vot universal, egal și direct dacă chiar dreptul de vot neuniversal, neegal și indirect pentru Duma I și a II-a a fost călcat

În picioare de către țarism? Este oare compatibilă cu monarhia țarului libertatea de asociere și libertatea de grevă dacă pînă și monstruoasa lege reacționară din 4 martie 1906⁸¹ este cu totul nesocotită de miniștri și de guvernatori? Nu sună a batjocură cuvintele din manifestul din 17 octombrie 1905 despre „temeliile de neclintit ale libertății cetățenești“, despre „inviolabilitatea reală a persoanei“, despre „libertatea conștiinței, a cuvîntului, a întrunirilor, libertatea de asociere“? În fiecare zi, fiecare „supus“ al țarului e martor al acestei batjocuri.

Ajunge! Destul cu minciuna liberală că se poate îmbina libertatea cu vechiul regim, că sînt posibile reforme politice în condițiile monarhiei țariste. Poporul rus a plătit prea scump aceste iluzii copilărești, îndurînd lecțiile grele ale contrarevoluției! Cine dorește serios și sincer libertatea politică trebuie să ridice cu mîndrie și curaj steagul *Republicii*, iar politica dusă de banda țaristă-moșierească va aduna necontentit sub acest steag *toate* forțele vii ale democrației ruse.

A fost o vreme — și nu e mult de atunci — cînd chemarea: jos absolutismul! părea prea avansată pentru Rusia. Dar P.M.S.D.R. a lansat această chemare, muncitorii din detașamentele înaintate au îmbrățișat-o și au răspîndit-o pe întreg cuprinsul țării; în decurs de 2—3 ani ea a devenit un „dicton popular“. La muncă deci, tovarăși muncitori și voi toți, cetățeni ai Rusiei, care nu vreți ca țara noastră să se împotmolească definitiv în mocirla stagnării, a sălbăciei, a lipsei de drepturi și a mizeriei în care se zbat zeci de milioane de oameni! Social-democrații din Rusia, muncitorii din Rusia vor face totul ca chemarea: Jos monarhia țaristă! să devină un dicton popular. Trăiască republica democratică rusă!

Muncitori! Amintiți-vă de anul 1905: prin lupta voastră grevistă ați trezit la viață nouă, la conștiință, la libertate milioane de oameni ai muncii. Decenii de reforme țariste nu v-au adus și nu vă pot aduce nici măcar a zecea parte din îmbunătățirile în viața voastră pe care le-ați obținut atunci prin lupta maselor. Soarta proiectului de lege cu privire la asigurarea muncitorilor, care a

fost mutilat — cu concursul cadeților — de Duma moșierilor, a dovedit încă o dată la ce se pot aștepta muncitorii de la „cei de sus“.

Contrarevoluția ne-a răpit aproape toate cuceririle, dar ea nu a răpit și nu va putea răpi vigoarea, dârzenia, încrederea în propria cauză care animă tineretul muncitoresc, proletariatul din întreaga Rusie, care crește și se întărește.

Trăiască noua luptă pentru îmbunătățirea vieții muncitorilor, care nu vor să rămână sclavi în ocna fabricilor și a uzinelor! *Trăiască ziua de muncă de 8 ore!* Cine dorește libertate în Rusia trebuie să ajute clasa care a săpat groapa monarhiei țariste în 1905 și care, în viitoarea revoluție rusă, va azvîrli în această groapă pe cel mai mare dușman al tuturor popoarelor din Rusia.

Țărani! Voi ați trimis pe deputații voștri trudovici în Dumele I și II-a avînd încredere în țar și nădăjduind să obțineți pe cale pașnică consimțămîntul lui de a preda în mîinile poporului pămînturile moșierești. Acum v-ați putut convinge că țarul — cel mai mare moșier din Rusia —, pentru a apăra pe moșieri și pe funcționarii săi, nu se oprește în fața sperjurului, nu se oprește de la nici o fărădelege, violență și vărsare de sînge. Trebuie oare să îndurăm asupra iobăgiștilor epigoni, să răbdăm fără crîcnire batjocura și ocara funcționarilor țariști și să murim cu sutele de mii și milioane de chinurile foametei, de bolile pricinuite de foamete și de neagra mizerie, sau să murim luptînd împotriva monarhiei țariste și a Dumei țarului și moșierilor, pentru a cuceri o viață cît de cît suportabilă și omenească pentru copiii noștri?

Iată întrebarea pe care vor trebui să și-o pună în cîrînd țărani din Rusia. Partidul muncitoresc social-democrat cheamă pe țărani la lupta pentru libertatea deplină, pentru trecerea în mîinile lor, fără nici o despăgubire, a tuturor pămînturilor moșierești. Nu cu pomeni se va putea tămădui țărănimea de mizeria în care se zbate, nu pomenile vor scăpa pe țărani de foamete. Nu de pomană au nevoie țărani, ci de pămîntul pe care, veacuri de-a rîndul, l-au stropit cu sudoarea și cu sîngele lor. Nu de ocrotirea autorităților și a țarului au nevoie

țărani; ei vor să scape de cinovnici și de țar, să fie liberi să hotărască singuri în treburile lor.

Alegerile pentru Duma a IV-a trebuie să ducă la o limpezire a conștiinței politice a maselor, la atragerea lor din nou la luptă hotărâtă. Trei partide principale luptă în aceste alegeri: 1) ultrareacționarii, 2) liberalii și 3) social-democrații.

Din tabăra ultrareacționarilor fac parte cei de dreapta, „naționaliștii” și octombriștii. Aceștia sînt cu toții de partea guvernului; prin urmare, deosebirile dintre ei nu prezintă nici o importanță serioasă. Luptă necruțătoare împotriva tuturor acestor partide ultrareacționare — iată lozinca noastră!

Liberalii sînt reprezentați de partidul cadeților (partidul „constituțional-democrat” sau al „libertății poporului”). Acesta este partidul burgheziei liberale, care vrea să împartă puterea cu țarul și cu moșierii iobăgiști, astfel încît să nu distrugă pînă în temelii puterea lor și să nu dea puterea în mîinile poporului. Purtînd ură guvernului care împiedică accesul lor la putere, contribuind la demascarea lui, provocînd șovăială și descompunere în rîndurile lui, liberalii urăsc incomparabil mai mult revoluția, se tem de orice luptă a maselor, dau dovadă de o și mai mare șovăială și nehotărîre atunci cînd este vorba de lupta de eliberare a poporului și trec ca niște trădători de partea monarhiei în momentele hotărîtoare. În perioada contrarevoluției, liberalii, făcîndu-se ecool visurilor „slave” ale țarului, dîndu-se drept „opoziție responsabilă”, prosternîndu-se în fața țarului ca „opoziție a maiestății-sale” și împruscînd cu noroi pe revoluționari și lupta revoluționară a maselor, au întors tot mai mult spatele luptei pentru libertate.

Partidul muncitoresc social-democrat din Rusia a știut să ridice steagul revoluției și în Duma a III-a ultrareacționară, a știut să contribuie și de acolo la organizarea și educarea politică a muncitorilor, la lupta țăranilor împotriva moșierilor. Partidul proletariatului e singurul partid al clasei înaintate, capabil să cucerească libertatea pentru Rusia. Și acum partidul nostru merge în Dumă nu ca să se joace acolo „de-a reformele”, nu ca „să apere

constituția“, „să convingă“ pe octombriști sau „să înlăture reacțiunea“ din Dumă, cum spun liberalii care înșală poporul, ci pentru a chema de la tribuna Dumei masele la luptă, pentru a le explica de la tribuna Dumei învățătura socialismului, pentru a da în vileag orice înșelăciune a guvernului și a liberalilor, a dezvălui prejudecățile monarhiste ale păturilor înapoiate ale poporului și rădăcinile de clasă ale partidelor burgheze, într-un cuvânt pentru a pregăti o armată de luptători conștienți ai noii revoluții ruse.

Guvernul țarist și moșierii ultrareacționari și-au dat perfect de bine seama ce forță a revoluției a reprezentat în Dumă fracțiunea social-democrată. Acum poliția și ministerul de interne depun toate eforturile pentru a împiedica pe social-democrați să intre în Duma a IV-a. Uniți-vă deci, muncitori și cetățeni! Strângeți-vă rîndurile în jurul P.M.S.D.R., care la recenta sa conferință, revenindu-și după destrămarea din anii de restriște, și-a adunat din nou puterile și și-a ridicat sus steagul! Participați cu toții la alegeri și la agitația electorală, și atunci eforturile guvernului vor fi zădărnice, steagul roșu al social-democrației revoluționare va fi arborat de la tribuna Dumei și în Rusia polițienească, lipsită de drepturi, înecată în sânge, oprimată și înfometată!

Trăiască republica democrată rusă!

Trăiască ziua de muncă de 8 ore!

Trăiască confiscarea pământurilor moșierești!

Muncitori și cetățeni! Sprijiniți agitația electorală a P.M.S.D.R. Alegeți candidații P.M.S.D.R.!

*Comitetul Central
al Partidului Muncitoresc Social-Democrat
din Rusia*

Scris la începutul lunii martie 1912

*Publicat în martie 1912, la Tiflis,
în foaie volantă*

*Se tipărește după textul
foii volante, confruntat
cu textul copiei manuscrise
avînd îndreptările lui V. I. Lenin*

(5)

Карты на олов.

Идея конференция Москва еще есть,
хорошо знакомой каменей укажи, сокодаш
машинграм, массаи тои Собира и т. д. Убедит
но, что введ в промышленное этои евре
в каменей. Тои. Собира! Попробуй ии. Ит. д.
ко удивлению, введит в карт "Истор
дво", и т. д. но вразумие, конгрес конгр.
внес в замечатель ермон.

Но это не в смысле вразумия. Об-
скурация — среди буржуазии —
введ, промышленно ии (А. Марков),
введит промышленной земли ("Карты на
олов" в вопросах об употреблении кам-
камин, в примерах, в продукт и т. д.) Не
это значит не в подделке конгрес,
камин ии и т. д., как он вразумия.

"Карты на олов", это — введит
конгрес. И как введит введит введит введит

CĂRȚILE PE FAȚĂ ⁸²

Limbajul principatului Monaco ⁸³ este un limbaj bine cunoscut aristocrației noastre, domnilor miniștri, membrilor Consiliului de stat etc. Se știe cine a introdus acest limbaj în Consiliul nostru de stat! De aceea am rămas oarecum surprinși când am întâlnit, în ziarul „Jivoe Delo“ nr. 8, expresia pe care am folosit-o drept titlu pentru articolul de față.

Dar nu modul de exprimare ne interesează aici. Prestigiul de care se bucură în rîndurile lichidatorilor persoana care a folosit-o (L. Martov), importanța temei abordate („cărțile pe față“ în problemele campaniei electorale, ale principiilor ei, ale tacticii folosite în desfășurarea ei etc.), toate acestea ne fac să ne însușim lozinca, indiferent de felul în care a fost ea formulată.

Lozinca aceasta: „cărțile pe față“ este admirabilă. Și am dori ca ea să fie aplicată în primul rînd de ziarul „Jivoe Delo“. Cărțile pe față, domnilor!

Oamenii versați în ale publicisticii își dau imediat seama de caracterul unei publicații după componența colaboratorilor și chiar după anumite expresii care indică *orientarea* respectivei publicații, dacă aceasta se numără printre orientările cît de cît cristalizate și cunoscute. Pentru astfel de oameni a fost suficient să arunce o simplă privire asupra ziarului „Jivoe Delo“ ca să constate că el are o orientare lichidatoristă.

Publicul larg nu-și dă însă atât de ușor seama de orientarea organelor de presă, mai ales atunci când nu este vorba de fundamentări teoretice, ci de politică concretă. În asemenea cazuri este deosebit de important și de nimerit să amintim de lozinca „cărțile pe față“, lansată într-un moment atât de oportun de către L. Martov. Căci tocmai „Jivoe Delo“ ține cărțile sub masă !

Ideile pe care începe să le promoveze „Jivoe Delo“ au fost elaborate cât de cât consecvent și sistematic *abia* în cursul ultimilor doi ani, în organele „Nașa Zarea“, „Jizn“⁸⁴, „Vozrojdenie“ și „Delo Jizni“. Materialul acumulat în aceste publicații în decurs de doi ani este destul de bogat. Lipsește numai o *sinteză* a acestui material, și în special o sinteză făcută tocmai de cei care de doi ani se îndeletnicesc cu elaborarea lui. Lipsește o expunere *deschisă*, făcută de promotorii ideilor lichidatoriste, a rezultatelor la care i-au adus cei doi ani de „activitate“ a revistei „Nașa Zarea“.

Și tocmai acum amatorii de discuții pe tema „partidului muncitoresc *legal*“ se dovedesc a fi amatori de joc *ascuns* ! De pildă, în nr. 8 citim în articolul de fond că „drumul luptei pentru îmbunătățirea generală și schimbarea *radicală* a condițiilor de muncă și de trai“ trece *prin* „apărarea drepturilor *parțiale*“ (subliniat de autorul articolului). Într-o notiță din același număr se vorbește despre niște „militanți din Petersburg ai mișcării muncitorești fățișe“, care, „*ca și pînă acum*“, „vor populariza în rîndurile social-democrației metodele de refacere și de creare a partidului social-democrat proletar pe care le-au preconizat și *pînă acum*“.

Cărțile pe față ! Ce teorie o mai fi și asta care precizează apărarea drepturilor parțiale ? Nu există teze precis formulate, oficiale, proclamate *fățiș* și recunoscute de grupuri de muncitori sau de reprezentanți ai acestor grupuri în care să figureze această teorie. Să fie oare teoria de care ne vorbea, de pildă, d-l V. Levițki în revista „Nașa Zarea“ nr. 11 pe 1911 ? Mai departe : cum pot ști cititorii ziarului *ce* metode au preconizat în vederea „refacerii și *creării* partidului“ — care, după cum se vede, nu a fost creat, cu alte cuvinte nu există — niște

militanți ai mișcării fățișe ale căror nume nu sînt date! ? De ce nu ni se dau numele acestor militanți dacă ei sînt într-adevăr militanți ai mișcării „fățișe”, dacă aceste cuvinte nu sînt o simplă frază *convențională* ?

Se știe doar că problema „metodelor de refacere și de creare a partidului” nu este o oarecare problemă de amănunt, care ar putea fi abordată și soluționată în trecut, între alte probleme politice care interesează orice ziar. Nu, ea este o problemă fundamentală. Atîta timp cît ea n-a fost rezolvată, nu se poate vorbi nici de campania electorală a partidului, nici de tactica electorală a partidului, nici de candidații partidului. Și ea trebuie rezolvată în modul cel mai categoric, pozitiv, căci în afară de un răspuns teoretic clar aici se cere și o rezolvare *practică*.

Raționamentele, destul de des întîlnite, cum că elementele refacerii și creării partidului etc. etc. vor lua ființă sau se vor uni în procesul campaniei electorale sînt sofisme, și încă sofisme de cea mai proastă speță. Un asemenea raționament este un sofism, deoarece partidul este ceva *organizat*. Nu există și nu poate exista o campanie electorală a *clasei* muncitoare atîta timp cît nu există hotărîri *unice*, o *tactică* unică, o platformă unică, candidaturi unice ale întregii clase sau, cel puțin, ale părții ei înaintate.

Sofismele de acest fel, declarațiile vagi făcute în numele unor militanți anonimi ai mișcării fățișe, necunoscuți și insesizabili *pentru proletariat* — și cine nu se intitulează azi „militant al mișcării muncitorești fățișe ! cîți burghezi nu se ascund sub această denumire ! —, toate acestea reprezintă o mare primejdie, împotriva căreia trebuie neapărat să punem în gardă pe muncitori. Primejdia este aceea că de acțiuni „fățișe” se vorbește *numai de ochii lumii*, pe cînd în realitate avem de-a face cu cea mai rea formă de dictatură *ascunsă* a unui cerc !

Se vociferează împotriva „mișcării ilegale”, cu toate că în cadrul mișcării ilegale se iau hotărîri fățișe, care au devenit acum cunoscute, în mare măsură, datorită presei burgheze („Golos Zemli”, „Kievskaja Mîsl”, „Russkoe Slovo”, „Golos Moskvi”, „Novoe Vremea” au adus *fățiș*

la cunoștința a *sute de mii* de cititori hotărâri bine cristalizate, care denotă o unitate reală a campaniei electorale). Dar cei care vociferează *împotriva* mișcării ilegale sau *pentru* „o activitate politică fățișă“ se aseamănă unor oameni care s-au depărtat de un mal fără să fi ajuns la celălalt. Vechiul a fost aruncat la o parte, iar despre nou se flecărește numai.

Noi știm — și toată lumea o spune *deschis* — că „metodele de refacere și de creare“ despre care vorbește „Jivoe Delo“ nu sînt decît cele care au fost expuse pe larg și susținute în „Nașa Zarea“. Alte metode nu cunoaștem nici fățiș și în nici un alt fel. Nu s-a făcut nici o încercare de a pune aceste metode — fățiș sau altfel — în discuția reprezentanților grupurilor, *nu există* nici o *expunere* oficială formală și încheată a acestor metode. Sub paravanul *cuvîntului* „fățiș“, declinat la toate cazurile, ni se oferă ceva absolut închis, limitat la un cerc — în sensul cel mai restrîns al cuvîntului —, la un cerc de publiciști.

Cunoaștem o seamă de publiciști care nu poartă nici o răspundere în fața nimănui și care nu se deosebesc prin nimic de francirorii presei burgheze. Știm ce spun *ei* despre „metode“, despre lichidarea vechiului.

Despre o activitate politică *fățișă* nu știm și nimeni nu știe nimic mai mult. Iată un paradox — un paradox aparent, dar în realitate un produs direct și firesc al *totalității* condițiilor din Rusia: faptul că o serie de publicații burgheze dintre cele mai răspîndite, de care am vorbit mai sus, au informat masele mai precis, mai rapid și mai direct despre activitatea politică „nefățișă“, despre hotărârile, lozincile, tactica etc. „nefățișe“ decît despre hotărâri *inexistente* ale „militanților mișcării fățișe“ !

Sau se vor găsi, poate, unii care vor încerca să demonstreze că o campanie electorală este posibilă și fără hotărâri formale ?? Că este posibilă, fără hotărâri formale, stabilirea — de către zeci și sute de mii de alegători din diferite colțuri ale țării — a tacticii, a platformei, a acordurilor și a candidaturilor ??

Cerînd să fie date „cărțile pe față“, Martov a atins punctul cel mai vulnerabil al lichidatorilor, iar noi trebuie să punem în gardă cu toată energia pe muncitori. Fără hotărîri formale, fără nici un răspuns precis la problemele practice, fără participarea a cel puțin zeci sau sute de oameni înaintați la discutarea fiecărei fraze, a fiecărui cuvînt al importanțelor hotărîri, i se oferă masei muncitoare... idei și proiecte ale unor „militanți ai mișcării fățișe“ *ale căror nume nu ne sînt arătate fățiș*, adică ale d-lor Potresovi, Levički, Ceațki, Ejovi și Larini.

Cărțile sînt ținute ascunse, căci cea mai mică încercare de a le da pe față în prezența muncitorilor le-ar arăta acestora cît se poate de clar că nu au de-a face aici cu un partid muncitoresc, cu o politică muncitorească, ci cu propaganda unor publiciști *liberali*, care se îngrijesc de muncitori în felul liberalilor, care lichidează vechiul fără a fi în stare să aducă în schimb absolut nimic nou.

Primejdia e mare. Cu ajutorul frazeologiei pe tema zilei „fățișe“ ... de mîine, muncitorii sînt lăsați *nu numai* fără o rezolvare fățișă, dar, în general, *fără nici* un fel de rezolvare a celor mai urgente probleme practice ale campaniei electorale de astăzi, ale vicții de partid de astăzi.

Muncitorilor conștienți această situație primejdioasă trebuie să le dea serios de gîndit.

Scris la 12 sau 13 (25 sau 26)
martie 1912

Publicat pentru prima oară
la 21 Ianuarie 1935, în ziarul
„Pravda“ nr. 21

Se tipărește după manuscris

ÎN LEGĂTURĂ
CU RETRAGEREA DEPUTATULUI T. O. BELOUSOV
DIN FRAȚIUNEA SOCIAL-DEMOCRATĂ
DIN DUMĂ

Am rămas cu totul surprins citind, în nr. 7 al ziarului „Jivoe Delo“, declarația arțăgoasă a d-lui Belousov⁸⁵, reprodusă după „Reci“. Că „Reci“ a acceptat să publice această declarație a noului transfug nu este de mirare. Era și firesc ca în acest ziar să-și găsească loc vociferările unui fost social-democrat care pretinde că felul în care a apreciat fracțiunea social-democrată din Dumă fuga lui a fost dictat de „sentimentul răzbunării“. Dar ce rost avea să reproducă „Jivoe Delo“ aceste vociferări? Și nu e oare straniu să dai în același „Jivoe Delo“ peste articolul „În legătură cu retragerea deputatului Belousov“, în care, pe un ton acru-dulceag, sîntem îndemnați „să nu ne tulbure cazurile de dezertare care s-au produs“?

Pe de o parte, „Jivoe Delo“ „nu se consideră în drept să se oprească asupra pasului făcut de Belousov, atît timp cît nu au fost date publicității motivele de care a fost el călăuzit“. Pe de altă parte, ziarul *se oprește* totuși... la jumătatea drumului, vorbind cu un aer contrariat despre „o asemenea dezertare“!

Ce rost are acest joc? Nu este oare timpul ca presa să-și facă datoria, comentînd deschis fapte care prezintă o importanță politică?

Fracțiunea social-democrată din Dumă s-a pronunțat, *în unanimitate*, în sensul că d-l Belousov ar trebui să-și depună *imediat mandatul de deputat*, întrucît a fost ales cu voturi social-democrate și, timp de patru ani și jumă-

tate, a făcut parte din fracțiunea social-democrată din Dumă.

D-l Belousov își publică, în „*Reci*“, răspunsul său, în care *trece* cu totul peste acest aspect al problemei. Opinia publică a muncitorilor conștienți însă *nu trebuie să permită* trecerea sub tăcere a acestei chestiuni. Dacă d-l Belousov dorește să tacă, noi nu avem dreptul să tăcem. Ce rost mai are atunci presa muncitorească dacă nu comentează faptele importante pentru reprezentanța din Dumă a clasei muncitoare?

Este oare admisibil, sub raportul obligațiilor ce revin fiecărui democrat, ca un deputat care a fost ales *ca* social-democrat și care, timp de patru ani și jumătate, a făcut parte din fracțiunea social-democrată din Dumă să părăsească această fracțiune cu câteva luni înainte de alegeri *fără a se retrage din Dumă*? Iată o problemă care are o însemnătate generală. Nici un democrat conștient de obligațiile sale față de alegători — nu în sensul de obligații ale unui „avocat“ al intereselor locale, ci de obligații ale unui militant *politic* care în alegeri s-a prezentat *în fața întregului popor* cu un anumit steag —, nici un democrat nu va încerca să nege că aceasta este o chestiune principială și extrem de importantă.

Este necesar ca toți muncitorii care citesc presa muncitorească și pe care-i interesează problema reprezentanței muncitorilor în Duma de stat să acorde o mare atenție retragerii d-lui Belousov, să reflecteze asupra acestei probleme și s-o discute. *Nimănui nu-i este permis să tacă*. Nu e demn de un muncitor conștient să tacă în asemenea cazuri. Trebuie să știi să-ți aperi *dreptul tău*, dreptul fiecărui alegător de a cere ca deputații pe care i-a ales să rămână credincioși steagului lor, ca ei să nu rămână nepedepsiți atunci când *îndrăznesc* să dezerteze.

Are sau nu dreptate fracțiunea din Dumă atunci când afirmă că, dacă un deputat care a făcut parte din ea patru ani și jumătate — fiind ales cu voturile social-democraților — părăsește *azi* fracțiunea, este *obligat* să părăsească și Duma? Da, fracțiunea social-democrată are perfectă dreptate! Dacă sîntem *în fapt* și nu numai în vorbe pentru unitatea, pentru coeziunea, pentru consec-

vența, pentru fermitatea principială a reprezentanței muncitorești, trebuie să ne spunem părerea, sîntem datori, cu toții laolaltă și fiecare în parte, să ne adresăm în scris atît ziarului „Zvezda“ cît și fracțiunii din Dumă (și să trimitem aceste scrisori și presei locale), condamnînd hotărît și categoric comportarea d-lui Belousov, cerînd ca nu numai orice partizan al clasei muncitoare, dar și orice *democrat* să condamne asemenea comportare. Gîndiți-vă numai : ce fel de „reprezentanță populară“ am avea noi dacă deputații aleși sub un anumit steag, după ce vor fi stat sub el nouă zecimi din sesiunea Dumei, vor declara *în preajma alegerilor* : mă retrag din fracțiune, dar rămîn deputat, vreau să rămîn „reprezentant“ al poporului !

Să avem iertare, d-le transfug ! Ce *popor* mai reprezînți d-ta acum ? În orice caz, *nu* pe acela care te-a ales în calitatea d-tale de social-democrat ! *Nu* pe acela care te-a văzut, timp de $\frac{9}{10}$ din sesiunea Dumei, în rîndurile fracțiunii social-democrate ! D-ta nu reprezînți poporul, ci îl înșeli, căci în răstimpul care a mai rămas pînă la alegeri acest popor *nu poate*, nu are posibilitatea materială (chiar dacă s-ar bucura de libertate politică deplină) să studieze acum, pe baza faptelor, pe baza comportării d-tale, *cine ești d-ta, ce ai devenit, unde ai ajuns, cine sau ce te-a atras*. Trebuie să pleci din Dumă, altfel oricine va fi în drept să te trateze ca pe un aventurier și un escroc politic !

Există retrageri și retrageri. Există schimbări de opinii atît de vădite, atît de precise și de fățișe, atît de motivate de fapte unanim cunoscute, încît în asemenea cazuri aprecierea retragerii nu provoacă divergențe, retragerea nu are nimic reprobabil, necinstit. Dar nu este întîmplător faptul că fracțiunea social-democrată din Dumă a protestat în presă acum, și *numai* acum, *numai* în cazul de față ! Fracțiunea social-democrată afirmă deschis că d-l Belousov „și-a exprimat dorința ca retragerea lui din fracțiune să nu devină publică“. În răspunsul său, produs în „Jivoe Delo“, d-l Belousov se dedă la invective, dar nu neagă faptul în sine. Întrebăm : ce trebuie să gîndească fiecare muncitor despre un om care, părăsind fracțiunea, își exprimă dorința de a ține ascunsă această

retragere? Dacă nici asta nu mai e înșelăciune, atunci ce se cheamă înșelăciune?

Fracțiunea social-democrată declară deschis că „ea este în totală imposibilitate de a-și face o idee clară despre limitele viitoarei evoluții a fostului ei membru“. Atragem atenția cititorului asupra acestor cuvinte atît de semnificative! Fracțiunea social-democrată din Dumă afirmă lucruri atît de grave nu despre toți cei ce s-au retras, ci numai despre unul singur. Este vorba, în acest caz, de un adevărat vot de blam (căci hotărîrea a fost adoptată prin vot). Mai mult decît atît: este vorba de un avertisment pentru toți alegătorii, pentru întregul popor că deputatul cu pricina nu merită nici o încredere. Fracțiunea social-democrată din Dumă, în unanimitate, îi pune pe toți în gardă împotriva lui. Fiecare muncitor conștient trebuie să răspundă acum că a luat notă de acest avertisment, că l-a înțeles, că îl acceptă, că nu va asista impasibil la încetățenirea în Rusia, în mediul oamenilor care se consideră democrați, a unor astfel de moravuri parlamentare (mai exact: a unei asemenea imoralități parlamentare), cînd deputații vînează mandatele, ca pe o pradă, pentru a manevra „liber“ cu această pradă. Așa s-a procedat, așa se procedează în toate parlamentele burgheze și pretutindeni muncitorii, care au înțeles rolul lor istoric luptă împotriva acestui sistem, educă prin luptă deputați care să-i reprezinte, deputați muncitori, iar nu vînători de mandate, nu samsari preocupați de afaceri parlamentare, ci oameni de încredere ai clasei muncitoare.

Și să nu se lase muncitorii înșelați de sofisme. Un astfel de sofism e raționamentul redacției „Jivoe Delo“: „nu ne considerăm în drept să ne oprim asupra pasului făcut de T. O. Belousov atît timp cît nu au fost date publicității motivele de care a fost el călăuzit“.

În primul rînd, în declarația fracțiunii social-democrate din Dumă citim: „d-l Belousov și-a motivat retragerea prin faptul că de doi ani de zile fracțiunea a devenit un mediu cu totul străin pentru el“. Nu înseamnă oare asta a face cunoscute publicului motivele? Nu sînt spuse lucrurile clar și răspicat? Dacă „Jivoe Delo“ n-are încredere în declarația fracțiunii, n-are decît s-o spună deschis,

iar nu să se eschiveze, să manevreze, să spună că „nu este în drept să se oprească”, după ce fracțiunea s-a oprit *deja* asupra acestei chestiuni, a dat publicității motivele sau motivul pe care ea îl consideră ca fiind principal.

În al doilea rînd, în răspunsul d-lui Belousov, publicat de ziarul cadet „*Reci*” și de ziarul lichidatorist „*Jivoe Delo*”, citim : „Țin să precizez că, în declarația sa, fracțiunea nu a spus absolut nimic (??!) despre adevăratele motive care m-au determinat să rup cu ea. Știu că împrejurări obiective nu permit fracțiunii să dea publicității divergențele mele cu ea, expuse atît sub formă de explicație verbală cît și în scris”.

Vedeți cum stau lucrurile. Fracțiunea publică oficial motivarea d-lui Belousov. D-l Belousov răspunde prin invective („insinuări, calomnii” etc.), dar nu contestă această motivare. Dînsul declară că împrejurări obiective *nu permit* fracțiunii „să dea publicității” încă ceva. (Dacă într-adevăr împrejurările obiective nu permit să se dea publicității ceva, atunci de ce *dați publicității*, stimabile, o aluzie la ceea ce nu poate fi dat publicității? Oare acest procedeu nu e o insinuare?). Iar „*Jivoe Delo*”, reproducînd minciuna sfruntată a d-lui Belousov, adaugă din parte-i : „nu sîntem în drept să ne oprim asupra acestui fapt *atît timp* cît nu vor fi date publicității motivele... a căror publicare „nu este permisă” de împrejurări obiective !! Cu alte cuvinte : pentru aprecierea retragerii d-lui Belousov, „*Jivoe Delo*” va aștepta publicarea a ceea ce (după cum declară însuși d-l Belousov) nu poate fi dat publicității.

Nu este oare clar că „*Jivoe Delo*”, în loc să demaște minciuna d-lui Belousov reprodușă de el, o camuflează?

La cele spuse ne mai rămîne foarte puțin de adăugat. A invoca faptul că nu s-a dat publicității ceva ce nu poate fi dat publicității înseamnă a te demasca singur. Iar aprecierea faptelor care au fost date publicității și sînt cunoscute este necesară și obligatorie pentru toți cei cărora le este scumpă reprezentanța clasei muncitoare în Dumă. D-l Belousov caută să ne asigure că „plecarea mea din fracțiune nu a schimbat întru nimic orientarea activității mele politice și sociale”. Astea-s vorbe goale,

pe care le repetă toți renegații. Ele sînt în contradicție cu declarația făcută de fracțiune. Noi credem în ceea ce spune fracțiunea social-democrată, iar nu în ceea ce spune un transfug. Despre „orientarea“ d-lui Belousov, noi, ca și majoritatea marxiștilor, știm un singur lucru : că ea a avut un pronunțat caracter *lichidatorist*. D-l Belousov a ajuns atît de departe cu lichidatorismul său, încît fracțiunea „a lichidat“ definitiv legătura care a existat între el și social-democrație. Cu atît mai bine pentru ea, pentru muncitori, pentru cauza muncitorească.

Iar retragerea d-lui Belousov din Dumă trebuie s-o ceară nu numai toți muncitorii, ci și toți democrații.

„Zvezda“ nr. 17 (53)
din 13 martie 1912
Semnat : T.

Se tipărește după textul
apărut în ziar

FOAMETEA

Bîntuie iarăși foametea, ca și altădată, în vechea Rusie, de dinainte de 1905. Secetă se întîmplă să fie în orice țară, dar *numai* în Rusia ea duce la calamități catastrofale, face să sufere de foame milioane de țărani. Iar calamitatea din acest an depășește în amploare chiar foametea din 1891, după cum au fost nevoiți să recunoască pînă și partizanii guvernului și ai moșierilor.

O populație de 30 000 000 de oameni a fost lovită mai crunt ca niciodată. Țăranii își vînd pe un preț de nimic loturile, vitele și tot ce se poate vinde. Își vînd fetele, întorcîndu-se la cele mai nefaste vremuri ale sclaviei. Nenorocirea care s-a abătut asupra poporului dezvăluie dintr-o dată adevăratul fond al întregii noastre orînduiri sociale „civilizate“ : sub o altă formă, cu un alt înveliș, la un alt nivel de „cultură“, această orînduire este *vechea sclavie*, sclavia milioaneilor de oameni ai muncii, care asigură bogăția, luxul și parazitismul celor zece mii „de sus“. O muncă de ocași, munca de totdeauna a sclavilor, și o totală nepăsare a bogașilor față de soarta sclavilor : altădată sclavii erau ținuți să flămînzească de-a dreptul, femeile le erau luate în mod fățiș pentru haremul boierului, sclavii erau schingiuiți în văzul tuturor. Acum țăranii au fost jefuiți cu ajutorul tuturor subterfugiilor, cuceririlor și realizărilor civilizației, au fost jefuiți în așa fel încît îndură foamea cea mai cruntă, mîncîcă lobodă, bulgări de pămînt în

loc de pâine, bolesc de scorbut și se sting în chinuri. Iar moșierii ruși, în frunte cu Nicolaie al II-lea, și capitaliștii ruși adună milioanele cu lopata : proprietarii localurilor de distracții din capitale spun că de multă vreme nu le-a mers așa de bine ca acum. De mult nu s-a mai văzut o etalare atît de nerușinată și dezmațată a luxului ca acum în marile orașe.

De ce s-a menținut în Rusia, și numai în Rusia, acest fenomen al revenirii periodice a foametei, caracteristic evului mediu, alături de progresul cel mai modern al civilizației ? Pentru că noul vampir, capitalul, se apropie de țărani ruși într-o vreme cînd ei sînt încă legați de mîini și de picioare de moșierii iobăgiști, de absolutismul țarist, moșieresc, iobăgist. Jefuiți de moșieri, oprimați de samavolnicia funcționarilor, prinși în plasa interdicțiilor, șicanelor și violențelor polițienești, încătușați de ohrana modernă a strajnicilor, popilor, zemski nacealnicilor, țărani sînt tot atît de lipsiți de apărare împotriva calamităților naturale și împotriva capitalului ca și sălbaticii din Africa. Numai în țările populate de sălbatici se mai poate întîlni acum o mortalitate atît de ridicată provocată de foamete ca în Rusia secolului al XX-lea.

Dar foametea care bîntuie în Rusia contemporană, după ce în aștepta discursuri lăudăroase ale guvernului țarist s-a tot vorbit despre binefacerile noului sistem de organizare agrară, despre propășirea gospodăriei bazate pe sistemul hutorelor etc., e și un izvor de *învățămintă* pentru țărani. Ea va distruge milioane de vieți, dar va distruge și rămășițele încrederii primitive, barbare, servile în țar, încredere care împiedică pe țărani să înțeleagă necesitatea și inevitabilitatea luptei revoluționare împotriva monarhiei țariste, împotriva moșierilor. Numai în desființarea proprietății funciare moșierești pot găsi țărani o ieșire din situația în care se află. Numai răsturnarea monarhiei țariste, acest bastion al moșierilor, le va deschide calea spre o viață mai omenească, spre izbăvirea de foamete, de neagra mizerie în care se zbat.

E de datoria fiecărui muncitor conștient, a fiecărui țaran conștient să explice acest lucru. Aceasta este prin-

cipala noastră sarcină în legătură cu foamea. Organizarea de colecte pentru țărani înfomețați în rîndurile muncitorilor, acolo unde este posibil, și transmiterea acestor sume bănești prin deputații social-democrați este și ea o sarcină imperioasă.

„Raboczia Gazeta” nr. 8
din 17 (30)- martie 1912

Se tipărește după textul
apărut în ziar

ȚĂRĂNIMEA ȘI ALEGERILE PENTRU DUMA A IV-A

Guvernul a început de pe acum „să se pregătească“ de alegerile pentru Duma a IV-a. Depun strădaniilor zemski nacealnicii, căci le dau ghes circularele guvernatorilor și ale ministrului, pristavii și sutele negre dovedesc un zel deosebit, „sfințiile lor“ se fac luntre și punte, căci au primit ordin să depună toate eforturile ca să iasă bine partidele „de dreapta“. E timpul ca și țărani să se gîndească la alegeri.

Pentru țărani alegerile au o importanță cu totul deosebită, dar situația lor în alegeri este foarte grea. Organizarea politică a țăranilor este cît se poate de slabă, atît în comparație cu a muncitorilor cît și în comparație cu a partidului liberal, cadet. Or, fără organizare politică, țărani, prin înseși condițiile lor de trai — pătura cea mai fărîmițată a populației, sînt cu desăvîrșire neputincioși să dea o ripostă moșierilor și funcționarilor țariști care îi împiează astăzi și își bat joc de ei ca niciodată. Un grup de deputați țărani în Duma a IV-a, cu adevărat devotați cauzei țăranilor, conștienți și capabili să apere în toate problemele interesele țărănimii, organizați politicește și preocupați în permanență de lărgirea și întărirea legăturilor cu țărani pe teren, ar putea să aducă un imens folos cauzei unirii maselor țărănești în lupta lor pentru libertate, pentru viață.

Este posibilă organizarea unui asemenea grup în Duma a IV-a? În Duma a III-a a existat un grup de 14 tru-

dovici care apăra interesele democrației țărănești, punându-se însă, din păcate, prea adeseori într-o situație de dependență față de liberali, față de cadeți, care îi duc de nas pe țărani, amăgindu-i cu iluzia că ei, țărani, vor trăi „în pace” cu moșierii și cu monarhia țaristă moșierească. În afară de aceasta, se știe că chiar țărani „*de dreapta*” din Duma a III-a au în problema pământului o atitudine mult mai democratică decât cadeții. Proiectul agrar al celor 43 de deputați ai țăranilor din Duma a III-a dovedește incontestabil acest lucru, iar recenta „acțiune” a lui Purișkevici împotriva deputaților de dreapta ai țăranilor arată că ultrareacționarii au toate motivele să fie în genere nemulțumiți de deputații țărani „*de dreapta*”.

Așadar, prin starea ei de spirit, țărănimea, căreia în cursul legislaturii Dumei a III-a i s-a dat o cruntă *lecție* atât prin noua politică agrară, prin „dezorganizarea agrară”, cât și prin foamete, această teribilă calamitate, este fără îndoială capabilă să trimită reprezentanți *democrați* în Duma a IV-a ! Toată dificultatea constă în legea electorală ! Întocmită de moșieri în favoarea moșierilor și aprobată de țarul moșierilor, această lege prevede că alegerea deputaților în Dumă din partea țăranilor se va face *nu de către delegații țăranilor, ci de către moșieri*. Moșierii vor alege deputați în Dumă din rândurile delegaților țăranilor pe cei care vor fi pe placul lor. Este clar că ei vor alege întotdeauna țărani ultrareacționari.

Prin urmare, pentru a face să fie aleși în Dumă deputați *ai lor*, apărători cu adevărat fermi și devotați ai intereselor lor, țărani au o *singură cale*. Ei trebuie să procedeze așa cum au procedat muncitorii, adică să nu aleagă ca delegați decât numai și numai oameni de nădejde, partinici, conștienți, devotați cu trup și suflet țărănimii.

Partidul muncitoresc social-democrat a hotărât la conferința sa că, încă de la adunarea *împuterniciților* (care aleg pe delegați), muncitorii trebuie să hotărască *cine anume* să fie ales în Dumă din partea lor. Toți ceilalți delegați trebuie să refuze a fi aleși, *sub amenințarea de boicot și de dare în judecată pentru trădare*.

Același lucru trebuie să-l facă și țărani. Trebuie să începem imediat pregătirile în vederea alegerilor, explicând

țăranilor situația lor, înjghebînd la sate, oriunde e cu puțință, grupuri cît de mici de țărani conștienți în vederea conducerii alegerilor. La adunările *împuterniciților* lor, înainte de a alege delegați, țăranii trebuie să hotărască *cine anume* să fie ales în Dumă din partea lor, a țăranilor, cerînd de la toți ceilalți delegați ai lor, sub amenințare de boicot și de dare în judecată pentru trădare, ca ei să nu accepte propunerile moșierilor, *să le refuze* neapărat în favoarea candidatului propus de *țărani*.

Toți muncitorii conștienți, toți social-democrații, toți adevărații democrați trebuie să vină în ajutorul țărănimii, s-o sprijine în vederea alegerilor pentru Duma a IV-a. Învățămintele dureroase ale foametei și jefuirii pămînturilor țăranilor nu trebuie să se piardă în zadar. În Duma a IV-a, grupul de deputați ai țăranilor devotați țăranilor și cu adevărat democrați trebuie să se întărească și să se consolideze.

„Raboceala Gazeta” nr. 8
din 17 (30) martie 1912

Se tipărește după textul
apărut în ziar

ANONIMUL DE LA „VORWÄRTS“
ȘI STAREA DE LUCRURI DIN P.M.S.D.R. ⁸⁰

Scris în martie 1912

*Publicat în 1912 la Paris, într-o
broșură intitulată „Der Anonymus
aus dem «Vorwärts» und die Sachlage
in der sozialdemokratischen
Arbeiterpartei Russlands“*

*Semnat: Die Redaktion des
Zentralorgans der sozial-
dem. Arbeiterpartei Russ-
lands „Sozial-demokrat“*

*Publicat pentru prima oară în
limba rusă în 1924, în Operele lui
N. Lenin (V. Ulianov), vol. XII,
partea I*

*Se lipărește după textul broșurii
Traducere din limba germană*

PREFAȚĂ

În ziarul „Vorwärts“⁸⁷ din 26 martie a apărut comunicatul oficial despre conferința P.M.S.D.R. și un articol anonim în care autorul, urmînd exemplul rezoluției grupurilor din străinătate ale social-democraților ruși⁸⁸, împrășcă cu injurii conferința. Această conferință a fost o încununare a luptei duse timp de patru ani de P.M.S.D.R. împotriva lichidatorilor, și ea a avut loc în pofida tuturor intrigilor acestora, care au urmărit să împiedice cu orice preț refacerea partidului. Conferința i-a declarat pe lichidatori în afara partidului. Este deci firesc ca lichidatorii și toți aderenții lor să atace acum conferința.

Intrucît „Vorwärts“ refuză să publice în paginile sale răspunsul nostru la articolul mincinos și calomnios al anonimului și își continuă campania în favoarea lichidatorilor, publicăm acest răspuns sub formă de broșură spre a informa pe tovarășii germani. Broșura își propune drept scop în special o scurtă expunere a însemnătății și desfășurării luptei împotriva lichidatorilor, precum și a rezultatelor ei.

Redacția O.C. al P.M.S.D.R., ziarul „Sozial-Demokrat“

P.S. Broșura noastră era dată la tipar cînd a apărut nr. 16 (aprilie 1912) al publicației lui Plehanov „Dnevnik Sozial-Demokrata“⁸⁹. Acest număr constituie cea mai bună dovadă că „Vorwärts“ a fost indus în eroare de anonim și a indus, la rîndul său, în eroare pe muncitorii germani.

Plehanov, declarînd deschis că el continuă să nu fie adept al conferinței care a avut loc în ianuarie 1912, afirmă din capul locului că Bundul convoacă nu o conferința a organizațiilor de partid *existente*, ci una de „*constituire*“, adică o conferința care trebuie să întemeieze un nou partid ; că organizatorii acestei conferințe pun la baza ei „*un principiu tipic anarhist*“ ; că ei au adoptat o „*rezoluție lichidatoristă*“ ; că această nouă conferința „*este convocată de lichidatori*“.

Nu putem fi decît surprinși de naivitatea de care au dat dovadă unii tovarăși germani luînd în serios toate aceste cuvinte teribile : „uzurpare“, „puci“ etc., de care uzează atît grupulețele social-democrate din străinătate atunci cînd atacă conferința organizațiilor din Rusia ale P.M.S.D.R. În trecut fie spus, nu trebuie uitată maxima că orice condamnat are dreptul să-și ocărască judecătorii timp de 24 de ore.

În articolul „Din viața partidului din Rusia“, publicat în „Vorwärts“ din 26 martie, este reprodus comunicatul oficial al conferinței, în care se vorbește de excluderea lichidatorilor din partid. Lucrurile sînt cît se poate de clare : organizațiile din Rusia ale P.M.S.D.R. s-au situat pe punctul de vedere că nu este posibilă o activitate în comun cu lichidatorii. Desigur că în această problemă pot exista puncte de vedere diferite, dar în cazul acesta ar trebui analizate ceva mai amănunțit motivele unei asemenea hotărîri și întreaga istorie a luptei din acești patru ani împotriva lichidatorismului ! Or, autorul anonim al articolului din „Vorwärts“ nu suflă nici un cuvînt despre fondul acestei probleme esențiale. Se înțelege că, dacă treci sub tăcere fondul problemei și te rezumi la simple efuziuni melodramatice, dovedești prea puțină considerație față de cititor. Cît de neajutorat trebuie să fie anonimul nostru, care nu e în stare să opună rupturii dintre partid și lichidatorism decît invective !

Este suficient să spicuiim, la întâmplare, câteva nostimade din emfaticul articol al anonimului. El afirmă că n-au participat la conferință următoarele „curente” sau „grupuri” : „Vpered”, „Pravda”, „Golos Soțial-Demokrata” etc. Ce s-ar zice despre un social-democrat german care s-ar arăta dezolat că la congresul partidului respectiv nu a fost reprezentat „grupul” sau „curentul lui Friedberg” sau „Sozialistische Monatshefte”⁹⁰ ? Urmăm și noi, în partidul nostru, regula potrivit căreia la conferințe participă organizațiile care activează în Rusia și nu tot soiul de „curente” sau „grupuri” din străinătate. Inuși faptul că aceste „grupuri” sînt în divergență cu organizațiile din Rusia constituie pentru ele cel mai puternic vot de blam, sentința de condamnare la moarte, pe care o merită din plin. În istoria emigrației ruse, ca și în aceea a emigrațiilor din toate celelalte țări, sînt cît se poate de frecvente cazurile cînd asemenea „curente” sau „grupuri”, rupîndu-se de activitatea muncitorilor social-democrați din Rusia, și-au dat obștescul sfîrșit.

Nu sînt oare ridicole insistentele referiri ale autorului nostru la faptul că menșevicii-partiți (adică antilichidatori) care au participat la conferință au fost dezavuați chiar de Plehanov ? Organizația din Kiev ar fi putut, desigur, dezavua pe „plehanoviștii” (adică pe partizanii lui Plehanov) din străinătate, dar un publicist din străinătate, oricine ar fi el, nu poate „dezavua”, la rîndul său, organizația din Kiev. Organizațiile din Petersburg, Moscova, districtul Moscova, Kazan, Saratov, Tiflis, Baku, Nikolaev, Kiev, Ekaterinoslav, Vilno și Dvinsk „au dezavuat” toate grupulețele din străinătate care au sprijinit pe lichidatori sau au cochetat cu ei. E îndoielnic că vociferările și injuriile celor „dezavuați” ar putea schimba cu ceva situația.

Mai departe : nu vi se pare oare ciudată afirmația categorică a autorului că organizațiile social-democrate „naționale” din Rusia (poloneză, letonă⁹¹, Bundul) și Comitetul regional din Transcaucazia sînt „cele mai vechi și mai puternice organizații ale partidului nostru rus și că ele formează, de fapt, coloana vertebrală a mișcării” ? Caracterul problematic al existenței Comitetului regional din Transcaucazia este cunoscut de toată lumea și este de-

monstrat de felul cum a fost el reprezentat la conferința din 1908. În primii nouă ani de existență a P.M.S.D.R. (1898—1907), polonezii și letonii au dus o viață complet izolată de partid; această izolare a persistat, de fapt, și în perioada 1907—1911. Bundul a ieșit în 1903 din partid, și pînă în 1906 (mai precis pînă în 1907) a stat în afara lui. După cum a stabilit oficial Conferința P.M.S.D.R. din 1908⁹², organizațiile locale ale Bundului nu s-au unificat nici pînă azi cu partidul. În Organizația letonă și în Bund au predominat cînd curentele lichidatoriste, cînd cele anti-lichidatoriste. Cît despre polonezi, în 1903 ei s-au situat de partea menșevicilor, în 1905 de partea bolșevicilor, iar în 1912 au întreprins o încercare nereușită de a realiza o „împăcare“ cu lichidatorii.

Autorul încearcă să camufleze în mod pudic acest ultim insucces printr-o frază ca aceasta: „La început a participat la această conferință și reprezentantul social-democrației din Polonia și din Lituania“. De ce numai *la început*? E suficient să citim comunicatul oficial al Bundului în legătură cu această conferință, pentru a găsi în el explicația acestei pudice reticențe. Stă scris acolo negru pe alb: reprezentantul polonezilor a părăsit conferința și a depus o motivare în scris în care arată că pentru el a devenit imposibil să colaboreze cu conferința, deoarece în cadrul ei s-a manifestat un spirit de părtinire și o deviere spre *lichidatori*.

Desigur, este mult mai ușor să înșiri fraze goale, lipsite de orice conținut despre „unitate“ (cu lichidatorii?), așa cum îi place autorului nostru să procedeze, decît să studiezi adevărata esență a curentului lichidatorilor, refuzul lor de a contribui la refacerea partidului, activitatea lor îndreptată spre distrugerea C.C. al partidului. Și este mai ușor încă să debitezi fraze goale și în același timp să treci sub tăcere un fapt ca refuzul reprezentantului polonezilor de a colabora nu cu bolșevicii sau cu leniniștii — doamne ferește! —, ci cu bundiștii și letonii, pentru că munca în comun cu aceștia e lipsită de utilitate.

Dar care este, de fapt, originea lichidatorismului și de ce a fost nevoită conferința din 1912 să se constituie ca organ suprem al partidului și să excludă pe lichidatori?

Contrarevoluția din Rusia a provocat o puternică descompunere în rîndurile partidului nostru. Împotriva proletariatului au fost dezlănțuite represiuni fără precedent, represiuni sălbatice. În rîndurile burgheziei, renegarea a luat o amploare extraordinară. Tovarășii de drum burghezi, după ce s-au alăturat în mod firesc proletariatului în revoluția noastră burgheză din 1905, în care el a avut rolul de hegemon, au început să întoarcă spatele partidului social-democrat. Această îndepărtare s-a produs în două direcții : spre *lichidatorism* și spre *otzovism*. Nucleul primului curent l-a format majoritatea publiciștilor menșevici (Potresov, Levițki, Larin, Martov, Dan, Martînov etc.). Ei au declarat partidul ilegal lichidat și au caracterizat orice încercare de refacere a lui drept o utopie reacționară. Lozinca lor a fost : partid muncitoresc legal. E de la sine înțeles că în actualele condiții politice din Rusia, unde nici partidul liberalilor — partidul cadet — nu a fost legalizat, formarea unui P.M.S.D. legal nu putea rămîne decît un deziderat pios. Lichidatorii au combătut partidul ilegal, dar nu și-au îndeplinit obligația de a întemeia un partid legal. Și pînă la urmă totul s-a redus la faptul că o serie de publicații legale au luat în derîdere „illegalitatea“, au înmormîntat-o la unison cu liberalii și au proslăvit ideile politicii muncitorești liberale. A avut perfectă dreptate Plehanov cînd a comparat revista lichidatoristă „Nașa Zareă“ cu revista germană „Sozialistische Monatshefte“ ! Menșevicul Plehanov (de bolșevici, firește, nu mai vorbim) a declarat război necruțător lichidatorismului, a refuzat să colaboreze la vreunul din organele lor de presă și a rupt legăturile cu Martov și cu Akselrod. „Un om pentru care partidul nostru nu există — a scris Plehanov în O. C. al partidului referindu-se la Potresov — nu există nici el pentru partid“. Încă în decembrie 1908, conferința de partid a condamnat cu hotărîre lichidatorismul, caracterizîndu-l ca „încercări ale unei părți a intelectualilor din partid de a lichida organizația existentă a P.M.S.D.R. și de a o înlocui (nota bene !) cu o uniune amorfă în cadrul *legalității cu orice preț*“. Se înțelege de la sine că necesitatea de a folosi toate posibilitățile legale nu numai că nu este contestată de P.M.S.D.R., ci este, dimpotrivă, sus-

ținută în modul cel mai hotărât. Dar un *partid* legal, deschis nu este posibil în Rusia, și numai intelectualii oportuniști pot vorbi despre așa ceva. Tipul organizației noastre de partid poate fi comparat, firește numai aproximativ, cu organizația din Germania de pe vremea legii excepționale împotriva socialiștilor⁹³ : o fracțiune parlamentară legală, diferite asociații muncitorești legale ca o condiție necesară, și totuși o *organizație de partid ilegală* ca bază.

„Otzoviștii“ au vrut să recheme fracțiunea social-democrată din Duma a III-a de stat, lansând lozinca boicotării acesteia. Otzoviștilor li s-au alăturat o parte dintre bolșevici, cărora Lenin și alții le-au declarat război necruțător. Otzoviștii și susținătorii lor au format grupul „Vpered“, ai cărui publiciști (Maksimov, Lunacearski, Bogdanov, Aleksinski) au propagat cele mai variate forme de filozofie idealistă, sub denumirea pretențioasă de „filozofie proletară“, și unirea *religiei* cu socialismul. Influența acestui grup a fost tot timpul cât se poate de neînsemnată și el își ducea zilele de azi pe mâine numai datorită tacticii de conciliere cu diferite grupuri din străinătate, rupte de Rusia și cu totul neputincioase. Grupurile de felul acesta, produs inevitabil al oricărei sciziuni, oscilează când într-o parte, când într-alta, practică politicianismul și nu reprezintă nici o orientare, iar activitatea lor se manifestă în primul rând în intrigi meschine ; printre ele se numără și „Pravda“ lui Troțki.

Pentru orice marxist este, desigur, cât se poate de clar că atât lichidatorismul cât și otzovismul sînt curențe mic-burgheze care au atras pe tovarășii de drum burghezi ai partidului social-democrat. „Pacea“ sau „împăcarea“ cu aceste *curențe* era exclusă din capul locului. Partidul social-democrat trebuia ori să piară, ori să se debaraseze definitiv de aceste curențe.

Că această concluzie teoretică este justă a dovedit-o încercarea de împăcare din ianuarie 1910, când ultima plenară a C.C. a proclamat în *unanimitate*, cu *participarea lichidatorilor și otzoviștilor*, teza că atât primul curent cât și cel de-al doilea sînt curențe *nesocial-democrate*. Dar lucrurile nu au depășit stadiul dezideratelor pioase : atât lichidatorii cât și otzoviștii „au semnat“, ce-i drept, rezo-

luția respectivă, dar au continuat să-și desfășoare din răsuferință propaganda antipartinică și și-au menținut organizația separată. În tot cursul anului 1910 s-a observat o *continuă înțepire* a luptei împotriva ambelor curente. Cuvintele lui Plehanov citate de noi mai sus au fost scrise în mai 1910, și tot în cursul acestei luni Lenin a declarat, în numele tuturor bolșevicilor, că după toate încălcările rezoluției din ianuarie, de care s-au făcut vinovați lichidatorii, nici vorbă nu poate fi de împăcare cu ei*.

Încercarea de a reface C.C. în Rusia a eșuat, datorită refuzului lichidatorilor de a conlucra în această direcție. Ca ultim mijloc de salvare a „unității” nu rămânea altceva de făcut decât să se convoace C.C. în străinătate. Această încercare a fost făcută în mai 1911. Din cei 15 membri ai C.C., 9 se aflau în străinătate; la ședință au venit 8... dintre care 2 *lichidatori*; „golosistul” (adept al ziarului „Golos”) Igorev și bundistul (Ber) au părăsit imediat ședința, destrămând astfel cu totul C.C. al partidului.

Refuzul lichidatorilor de a participa la ședințele C.C. a însemnat retragerea lor totală și destrămarea C.C. În străinătate a mai rămas în acel moment încă o instituție centrală: așa-numitul Birou din străinătate al C.C. Bolșevicii au ieșit din acest Birou din străinătate după destrămarea C.C. Au rămas în el polonezii, letonii, bundiștii și „golosistii” (= lichidatorii din străinătate), adică, după cum lesne se poate convinge cititorul care are cunoștință de cuprinsul articolului apărut în „Vorwärts”, aceiași participanți ca și la faimoasa conferință a Bundului, întrucât Comitetul regional din Transcaucazia a predat, încă din 1908, mandatele sale „golosistilor”. Dar să vedem acum ce au făcut, în fond, aceste „cele mai vechi și mai puternice organizații din Rusia”, cum glăsuiește cea mai nouă descoperire a anonimului nostru. Ele *s-au dovedit a nu fi în stare să se unească și au dizolvat chiar Biroul din străinătate!* Încă în toamna anului 1911, B.S.C.C. a dat publicității o declarație în care anunță că se dizolvă, iar Plehanov i-a consacrat, în al său „Dnevnik”, următoarele rînduri de adio: „Veșnică pomenire! Această instituție de

* Vezi V. I. Lenin, Opere complete, vol. 19, Editura politică, 1963, ediția a doua, pag. 268—324. — Nota red.

partid care s-a transformat în unealta unor domni ce năzuiau să lichideze partidul și care de aceea amenința să aducă mari prejudicii cauzei social-democrației din Rusia nu putea face proletariatul revoluționar decât *un singur* serviciu : să moară la timp“ („Dnevnik Soțial-Demokrata“, 2. Supliment la nr. 15, pag. 1). Această apreciere făcută de Plehanov, despre care în nici un caz nu se poate spune că ar fi un adept al conferinței, arată îndeajuns cât de ridicolă este ipocrizia acelor care protestează în gura mare împotriva „uzurpării“ și a altor lucruri de soiul acesta !

Nu mai rămânea decât o *singură* cale pentru înfăptuirea unității partidului : convocarea unei conferințe a organizațiilor din *Rusia*. Organizațiile naționale (polonezii, letonii, bundiștii), fiind complet rupte de activitatea din Rusia, n-au putut face absolut nimic pentru această conferință.

La 26 noiembrie 1910 a apărut un apel al lui Troțki, care propunea convocarea unei conferințe. El a fost sprijinit (în vorbe) de „vperedişti“ și „golosişti“ (= lichidatorii din străinătate). Dar, după cum era și de prevăzut, din cauza neputinței acestor grupuri toate strădaniile lor nu au dat absolut nici un rezultat.

În iunie 1911 a apărut un apel al bolșevicilor, al „împăciunitoriştilor“ (sau „bolșevicii-partiiți“) și al polonezilor. S-a început prin invitarea uneia dintre organizațiile cele mai puternice pe atunci, organizația din *Kiev*. În octombrie 1911 a luat ființă „Comisia de organizare din Rusia (adică care activează în Rusia, fiind înființată de organizațiile din Rusia) pentru convocarea conferinței“. Această comisie s-a format din inițiativa organizațiilor din *Kiev*, Ekaterinoslav, Tiflis, Baku și Ekaterinburg, cărora li s-au alăturat în scurt timp încă 20 de organizații. Atragerea reprezentanților organizațiilor din *Rusia* a arătat *imediat* precumpănirea hotărâtoare a bolșevicilor (a așa-numiților „leniniști“) și a menșevicilor-partiiți. Inde ira * micilor grupuri din străinătate care au fost „dezavuate“ pentru că s-au dovedit a nu avea partizani în Rusia.

* — De aici minia. — Nola trad.

În ianuarie 1912 Comisia de organizare din Rusia a convocat, în sfârșit, conferința, la care au fost invitate *toate* organizațiile din Rusia fără excepție. Nu s-au prezentat lichidatorii, precum și „naționali” (polonezii, letonii, Bundul) și toate grupulețele șovăielnice din străinătate. După ce conferința s-a convins că organizațiile din Rusia au fost reprezentate în modul cel mai complet posibil în situația extrem de dificilă în care se afla partidul, după ce a constatat că, dacă nu va avea un organ central în Rusia, partidul va pieri și că în străinătate destrămarea se accentuează din ce în ce mai mult, iar viitoarele alegeri pentru Duma a IV-a impun refacerea neîntârziată a partidului, ea *a trebuit* să se constituie ca *organ suprem al partidului* și să aleagă un C.C., declarînd pe lichidatori în afara partidului.

Așa s-a desfășurat și s-a încheiat o luptă care a durat ani de zile. Viitorul va arăta dacă lichidatorii vor reuși să creeze un partid „legal” sau vor înfiripa un partid fictiv pe baza unui compromis putred.

Există oare date publice, controlabile cu privire la forța lichidatorilor și a partițiilor adepți ai conferinței în Rusia? Da, există. În Rusia apar două — numai două — organe politice pe întreaga Rusie la care colaborează publiciști marxiști și membri ai fracțiunii din Dumă. Aceste organe reprezintă „curente”, dar nu în felul fițuicilor din străinătate care se dedau la atacuri injurioase, ci curente care desfășoară o activitate publicistică legală, serioasă de un lung șir de ani. Desigur, ele nu sînt organe de partid; ele sînt strict legale și se mențin în limitele stabilite de regimul existent în Rusia. Dar, în linii generale, *toate* nuanțele cît de cît serioase ale gîndirii teoretice ale social-democrației sînt indiscutabil just oglindite în aceste organe. În afară de cele două „curente” — lichidatorism și antilichidatorism (partizanii conferinței) —, alte curente nu sînt reprezentate, întrucît un alt „curent” cît de cît serios *nici nu există*. Toate aceste grupulețe, ca de pildă, „Pravda”, „Vpered”, „bolșevicii-partiiți” (sau „împăciuitorii”, cei cu tendințe împăciuitoriste) etc., sînt egale cu zero. În Rusia, concepțiile lichidatorilor sînt exprimate în publicația lunară „Nașa Zarea” (care apare din 1910) și în săptămînalul „Jivoe

Delo“ (din care au apărut pînă acum 8 numere). Concepțiile partiiților (ale bolșevicilor și menșevicilor-partiiți) sînt oglindite în revista lunară „Prosvetzenie“⁹⁴ (care apare din 1911; înainte se numea „Mîsl“) și în ziarul „Zvezda“ (din care au apărut pînă acum 53 de numere). Nu există nimic mai greșit decît ideea că social-democrații-partiiți ar fi împotriva activității „legale“; dimpotrivă, și în această activitate ei sînt mai tari decît lichidatorii. Singura organizație indiscutabilă, legală, pe întreaga Rusie a social-democrațiilor legali este fracțiunea social-democrată din Dumă. Ea este strict legală și nu are nici un fel de legături directe cu partidul. Toți membrii ei sînt însă cunoscuți și se știe de asemenea ce orientare reprezintă fiecare dintre ei.

În săptămînalul lichidatorist „Jivoe Delo“ figurează, în calitate de colaboratori permanenți, doi membri ai fracțiunii din Dumă: Astrahanțev și Kuznețov*. La „Zvezda“, organ antilichidatorist, găsim 8 membri ai Dumei: Egorov, Pokrovski, Poletaev, Predkaln, Surkov, Voiloșnikov, Voronin și Zaharov. Doi deputați în Dumă, Ciheidze și Gheghecikori, nu colaborează la nici una dintre aceste două publicații. Unul (Șurkanov) este colaborator la amîndouă.

După cum vedem, raportul este de 2 la 8! Iată niște date într-adevăr incontestabile, publice, ușor controlabile, care ne permit să ne facem o idee despre raportul de forțe dintre lichidatori și antilichidatori. În aceste condiții nu face să ne pierdem vremea combătînd afirmația lăudăroasă a autorului anonim cum că imensa majoritate susține pe lichidatori etc. Aceste fraze à la Tartarin de Tarascon prea amintesc de Troțki** pentru a le discuta în mod serios.

Lupta în cadrul P.M.S.D.R. ia uneori forme foarte acute. Și nici nu poate fi altfel în condițiile vieții de emigrație și nu a fost altfel în nici o altă țară care a trecut prin calamitatea contrarevoluției și a emigrației.

* Pînă nu de mult, mai era încă unul: Belousov. În prezent acest lichidator extremist — un Bissolati rus! — s-a retras din fracțiunea din Dumă. Fracțiunea atrage în mod public atenția tuturor alegătorilor asupra acestui lucru și cere ieșirea lui Belousov din Dumă. Un mic exemplu care arată cât de departe poate duce uneori lichidatorismul consecvent!

** În timpul Congresului de la Copenhaga⁹⁵, Troțki a publicat în „Vorwärts“ un articol anonim plin de atacuri atît de revoltătoare împotriva P.M.S.D.R., încît nu numai Lenin, ci și Plehanov și Warski, membri ai delegației ruse, au fost nevoiți să trimită Conducerii un protest scris.

„A condamna“ în fraze grandilocvente aceste forme de luptă, a le trece sub tăcere sau a te mulțumi cu dulcele raționamente filistine pe tema „avantajelor unității“ înseamnă a da dovadă de superficialitate. Cine intenționează serios să studieze istoria P.M.S.D.R. din anii grei 1908—1911 are la dispoziție o vastă literatură ilegală și una — și mai vastă — legală. Ea oferă un material extrem de instructiv în ceea ce privește caracterul curenților, însemnătatea principală a divergențelor, rădăcinile luptei, împrejurările și condițiile desfășurării ei etc.

Nici un partid social-democrat din lume, în special în epoca revoluțiilor burgheze, nu s-a format fără o luptă grea, urmată de o serie de sciziuni, provocate de tovarășii de drum burghezi ai proletariatului. La fel și Partidul muncitoresc social-democrat din Rusia, înfruntând toate obstacolele, se constituie în 1898, crește, se întărește și se călește în lupta grea dusă împotriva acestor tovarăși de drum.

SCRISOARE CĂTRE HUYSMANS, SECRETAR AL BIROULUI SOCIALIST INTERNAȚIONAL ⁹⁶

Dragă tovarășe,

În legătură cu rezoluția adoptată de câteva grupuri din străinătate și de membrii redacțiilor a două ziare, tot din străinătate, care pretind că aparțin de P.M.S.D.R., în calitate mea de reprezentant al C.C. al P.M.S.D.R. țin să declar următoarele :

1) Dacă în decurs de câțiva ani nu s-a putut ajunge nici la convocarea unei conferințe a organizațiilor din Rusia și nici la crearea sau la refacerea C.C. care să poată unifica aceste organizații, conferința de partid care și-a încheiat de curînd lucrările a reușit să unifice 23 de organizații de partid ce activează în Rusia.

Toate rapoartele cu privire la această conferință prezentate pînă acum în majoritatea organizațiilor de partid din Rusia au fost întîmpinate pretutindeni cu multă căldură și toate aceste organizații au declarat că vor sprijini Comitetul Central ales de conferință, iar în „Raboceaia Gazeta“ (organ al C.C. al partidului) din 30 martie 1912 am reușit să publicăm pînă acum o serie de rezoluții adoptate de organizațiile din Petersburg (raionul Vasilievski Ostrov), Moscova, Kiev, Samara, Nikolaev, rezoluții care exprimă o caldă simpatie față de conferință și promit sprijin atît acesteia cît și Comitetului Central. (După apariția acestui număr al ziarului, am mai primit o rezoluție similară de la Tiflis.) Prin urmare, nu putem da nici o importanță protestelor micilor grupuri din străinătate care nu se sprijină pe organizațiile de partid din Rusia.

2) Această conferință a membrilor de partid care activează în Rusia, conferință care a prilejuit protestul tuturor acestor mici grupuri din străinătate, s-a ocupat în mod special de activitatea dezorganizatoare a grupurilor din străinătate și de destrămarea pe care o provoacă ele adesea în viața de partid din Rusia. Aceste grupuri, care nu au legături cu nici una dintre organizațiile din Rusia, profitând de faptul că sînt lipsite de orice răspundere, își permit să vorbească în numele partidului. Această boală, care roade partidul nostru de multă vreme, este un rezultat al regimului politic din Rusia, care, pe de o parte, condamnă partidul nostru la existență ilegală, iar pe de altă parte silește pe numeroși activiști de partid să emigreze și să rămână în străinătate.

Conferința a condamnat cu asprime acțiunile dezorganizatoare ale acestor grupuri care activează cu toatele în străinătate și sînt lipsite de orice răspundere. De aceea toate atacurile prin care aceste grupuri încearcă să discrediteze conferința care a condamnat atitudinea lor nu constituie o surpriză pentru partid.

3) Printre cei care au semnat rezoluția vedem că figurează și grupul „Golos Soțial-Demokrata”. Această semnătură ne spune multe și ne explică adevăratul sens al întregii campanii ostile dezlănțuite împotriva conferinței de presa lichidatoristă și burgheză din Rusia și chiar de unele organe de presă din străinătate.

Trebuie să se știe că, într-o rezoluție care face bilanțul luptei duse în ultimii patru ani între diferitele curente din partidul nostru, conferința s-a pronunțat în mod special împotriva curentului reprezentat de „Golos Soțial-Demokrata”. Pentru a face cît mai deplină lumină în această problemă, consider util să reproduc aici această rezoluție.

Iată cuprinsul ei :

„Avînd în vedere :

1) că P.M.S.D.R. duce de aproape 4 ani o luptă hotărîtă împotriva curentului lichidatorist, care la conferința din decembrie 1908 a partidului a fost definit ca

«încercările unei părți a intelectualilor din partid de a lichida organizația existentă a P.M.S.D.R. și de a o înlocui printr-o uniune amorfă în cadrul legalității cu orice preț,

chiar dacă aceasta din urmă ar fi plătită cu prețul renunțării evidente la programul, la tactica și tradițiile partidului» ;

2) că plenara C.C. din ianuarie 1910, continuând lupta împotriva acestui curent, l-a calificat în mod unanim drept o manifestare a influenței exercitate de burghezie asupra proletariatului și a pus drept condiție în vederea unei adevărate unități a partidului și a fuzionării vechilor fracțiuni — a bolșevicilor și a menșevicilor — ruptura completă cu lichidatorismul și lichidarea definitivă a acestei devieri burgheze de la socialism ;

3) că, în pofida tuturor hotărîrilor partidului și în pofida angajamentului luat la plenara din ianuarie 1910 de către reprezentanții tuturor fracțiunilor, o parte dintre social-democrați, care s-a grupat în jurul revistelor «Nașa Zarea» și «Delo Jizni», au luat făciș apărarea curentului care fusese declarat de întregul partid ca fiind un produs al influenței exercitate de burghezie asupra proletariatului ;

4) că M—1, Iuri și Roman, foști membri ai C.C., nu numai că au refuzat în primăvara anului 1910 să intre în C.C., dar au refuzat pînă și să se prezinte la o singură ședință în care urmau să fie cooptați noi membri și au declarat deschis că ei consideră «dăunătoare» însăși existența C.C. al partidului ;

5) că numitele publicații principale ale lichidatorilor — «Nașa Zarea» și «Delo Jizni» — tocmai după plenara din 1910 au cotit categoric și pe toată linia spre lichidatorism, nu numai «diminuînd» (în pofida hotărîrilor plenarei) «importanța partidului ilegal», ci contestîndu-i pur și simplu existența, declarînd că partidul este un «cadavru», că el este gata lichidat, că refacerea partidului ilegal constituie «o utopie reacționară», împrôșcînd partidul ilegal cu calomnii și injurii în coloanele revistelor legale, sfătuiînd pe muncitori să considere «dispărute» celulele de partid și ierarhia de partid etc. ;

6) că în timp ce în întreaga Rusie partiții, fără deosebire de fracțiune, și-au unit eforturile pentru a realiza sarcina imediată : convocarea conferinței de partid, lichidatorii, separîndu-se în grupulețe cu totul independente, s-au

rupt de organizațiile locale chiar acolo unde predominau menșevicii-partiiți (Ekaterinoslav, Kiev) și au renunțat definitiv la orice legătură de partid cu organizațiile locale ale P.M.S.D.R. ; —

conferința declară că, prin comportarea sa, grupul de la «Nașa Zarea» și «Delo Jizni» *s-a pus definitiv în afara partidului.*

Conferința cheamă pe toți membrii de partid, fără deosebire de curente și nuanțe, să ducă lupta împotriva lichidatorismului, să explice întregul prejudiciu pe care acesta îl aduce cauzei eliberării clasei muncitoare și să depună toate eforturile pentru refacerea și întărirea P.M.S.D.R. ilegal“.

4) După toate acestea devine absolut clar că aici nu este vorba de nici o „uzurpare“, de nici o „sciziune“ etc. și că nu asta este cauza întăritării lichidatorilor. Conferința P.M.S.D.R. s-a pronunțat împotriva unui curent care, de fapt, se rupsese definitiv și de multă vreme de orice activitate de partid, care s-a opus din răspuțeri refacerii C.C. și a transformat ultima instituție de partid care se mai menținea (Biroul din străinătate al C.C.) într-o „unealtă în mâinile unor domni care își puseseră drept țel lichidarea partidului“ (cuvintele tov. Plehanov, care nu este un partizan al conferinței).

5) În ceea ce privește organizațiile naționale, trebuie să menționez că P.M.S.D.R. a existat ca atare pînă în 1906 (sau, mai exact, pînă în 1907), cînd organizațiile naționale au intrat în partidul nostru (Bundul a ieșit din partid în 1903 și a reintrat în 1907). Avînd în vedere absența lor de la conferință, conferința a însărcinat C.C. să înceapă tratative cu organizațiile naționale în vederea restabilirii unor relații normale cu ele.

*Scris în a doua jumătate a lunii
martie 1912*

*Publicat la 12 aprilie (st. n.) 1912
în circulara nr. 7 a Biroului
socialist internațional
Semnat : N. L e n i n e*

*Publicat pentru prima oară
în limba rusă în 1929—1930,
în edițiile a 2-a și a 3-a
ale Operelor lui V. I. Lenin, vol. XV*

*Se tipărește după textul
circularii
Traducere din limba franceză*

BLOCUL CADEȚILOR CU PROGRESIȘTII ȘI SEMNIFICAȚIA LUI

Încă de acum câteva zile, ziarele ne aduceau știrea că la 18 martie a avut loc, la Moscova, o consfătuire între „progresiștii fără partid“, de o parte, și cadeți, de altă parte.

Editorialul oficios al oficiosului „Reci“ (din 21 martie) o confirmă, făcînd și unele aprecieri în legătură cu consfătuirea. În aceste aprecieri, chiar și la o primă examinare se poate desprinde cu ușurință fondul chestiunii, camuflat cu multă grijă sub vălul care servește la salvarea aparențelor.

Fondul chestiunii constă în faptul că atît progresiștii cît și cadeții, fiind grupuri din opoziție, „aparțin acelei părți a opoziției care poate fi caracterizată prin calificativul de «responsabilă»“. Asta ne-o spune „Reci“. Prin urmare, cadeții nu pot să nu recunoască existența, în cadrul opoziției, a două „părți“ : una care merită calificativul de „responsabilă“ și alta care nu-l merită. Faptul că ei recunosc acest lucru ne apropie dintr-o dată de punctul central al problemei.

Vorbînd de opoziția „responsabilă“, care este caracterizată mai bine și mai complet prin faimoasele lozinci „de la Londra“ ale lui Miliukov cu privire la opoziția maiestății-sale, cadeții se separă în felul acesta ei înșiși, și separă și celelalte grupuri de seama lor, de democrație, adică de trudovici și de muncitori. În realitate, prin opoziție „responsabilă“ se înțelege centrul burghez liberal-monarhist, care se situează la egală distanță între democrație, de o

parte, și absolutismul împreună cu marii latifundiar iobăgiști, de cealaltă parte. Acest centru burghez liberal-monarhist, care se teme de democrația consecventă mai mult chiar decât de așa-numita „reacțiune“, și-a făcut de mult apariția pe arena politică a Rusiei. El are de pe acum un trecut atât de îndelungat și plin de învățăminte, încât ar fi cu totul nepermis să ne înșelăm asupra adevăratei lui esențe și cu atât mai mult s-o trecem sub tăcere sau să pretextăm că nu șintem în cunoștință de cauză.

Acest centru s-a conturat cât se poate de clar în epoca prăbușirii iobăgiei. În răstimpul de aproape o jumătate de veac care desparte această epocă de anul 1905, burghezia liberal-monarhistă s-a dezvoltat și a început să ocupe un loc destul de apreciabil atât în zemstve și în reprezentanța orășenească cât și în învățămînt și în presă. Criza din 1905 a vechiului regim și intrarea fățișă în acțiune a tuturor claselor din Rusia au făcut ca centrul burghez liberal-monarhist să se cristalizeze definitiv, luînd forma concretă a unor partide și avînd o aripă de dreapta (octombriștii) și o aripă de stînga (cadeții). Separarea acestui centru de democrație a fost cât se poate de tranșantă și s-a produs în toate domeniile vieții sociale, la toate „cotiturile bruște“ din anii 1905—1907, deși nu toți democrații și, mai mult chiar, nu toți muncitorii democrați au înțeles esența și semnificația acestei separări.

Burghezia rusă este legată prin mii de fire economice atât de vechea proprietate funciară moșierească cât și de vechea birocrăție. În afară de aceasta, clasa muncitoare din Rusia s-a dovedit destul de independentă și de capabilă să-și apere interesele, mai mult chiar : capabilă să conducă democrația în pofida liberalismului. Iată de ce burghezia noastră a devenit liberal-monarhistă și antidemocratică, antipopulară. Iată de ce se teme ea mai mult de democrație decât de reacțiune. Iată de ce șovăie ea în permanență, de ce manevrează, trădînd democrația în favoarea reacțiunii. Iată de ce a devenit ea contrarevoluționară după 1905 și a căpătat un „locșor“ în sistemul de la 3 iunie. Dacă octombriștii au devenit partid de guvernămînt (cu consimțămîntul și sub supravegherea Purișkeviciilor), cadeții au devenit o opoziție *tolerată*.

Hotărîrea conferinței cadete de a admite încheierea de blocuri cu octombriștii „de stînga“ (nu rîdeți !) și actuala unire „neoficială“ a cadeților cu „progresiștii fără partid“ nu sînt decît verigi ale unuia și aceluiași lanț lung, etape ale concentrării centrului burghez liberal-monarhist.

Dar înainte de alegeri opoziția nu poate să nu se drapeze în veșminte „democratice“. Pregătindu-se să pună mîna nu numai pe voturile burgheziei mari și mijlocii, dar și pe acelea ale micii burghezii democrate, ale funcționarilor comerciali etc., cadetul este nevoit să sublinieze că el este membru al „partidului libertății poporului“, că este „constituțional-democrat“, nu glumă ! Partidul cadet, care este, de fapt, partidul liberalismului monarhist moderat, înainte de alegeri și în vederea alegerilor se travestește în haine democratice, camuflează apropierea sa de „progresiștii fără partid“ și de octombriștii „de stînga“.

Așa se explică nenumăratele grimase și manevre diplomatice ale ziarului „Reci“, declarațiile lui grandilocvente că „partidul libertății poporului nu se va adapta împrejurărilor“ etc. etc. Toate astea sînt, bineînțeles, ridicole. Întreaga istorie a partidului cadet este o adevărată batjocură la adresa programului său, o continuă „adaptare“ la împrejurări în sensul cel mai rău al cuvîntului. „În alte condiții politice, în care partidul libertății poporului și-ar putea desfășura în instituția legislativă întregul său program — scrie „Reci“ —, așa-ziișii «progresiști» s-ar manifesta, fără îndoială, ca adversari ai lui, așa cum s-a și întîmplat în momentele mai critice din trecutul apropiat“.

Domnii cadeți n-ar putea să conteste că perioada Dumei a II-a a fost un moment mai critic. Cu toate acestea, nu numai progresiștii, ci și elemente situate mult mai la dreapta decît ei erau pe atunci nu adversari, ci aliați ai cadeților *împotriva* democrației. Iar mai tîrziu, în Duma a III-a, democrații au făcut declarații care au mers mult mai departe decît oricare din punctele programului cadet, ceea ce înseamnă că partidul cadeților „ar fi putut“ foarte bine „să-și desfășoare întregul său program“ chiar într-o „instituție legislativă“ ca Duma a III-a ! Dacă partidul cadet n-a făcut-o, de vină nu sînt în nici un caz „condițiile politice“ — nu spune nu pot, spune mai bine nu vreau —,

ci totala înstrăinare a cadeților de democrație. Cadeții *ar fi putut foarte bine* să-și desfășoare întregul lor program; însă faptul că au întors *ei înșiși* spatele democrației, că *s-au deplasat ei înșiși spre dreapta* i-a împiedicat s-o facă.

Raționamentele din editorialul ziarului „*Reci*” cu privire la blocul cu progresiștii constituie unul dintre numeroasele exemple care arată cât de ușor reușesc liderii acestui partid, de felul lui Miliukov etc., să ducă de nas pe cadeții „de stînga”, de altfel puțini la număr. Ei îi hrănesc pe cadeții de stînga cu fraze goale, încîntă cu vorbe de paradă despre „democratism” pe cîte un Koliubakin și, de fapt, își orientează întreaga lor politică în spirit antidemocratic, în spiritul apropierii și fuzionării cu progresiștii și cu octombriștii de stînga. La cadeți, „diviziunea muncii” este absolut aceeași ca la toți parlamentarii burghezi din Europa occidentală: în fața poporului, Koliubakinii și alți „cadeți de stînga” sînt puși să vorbească despre „libertate”, iar în parlament, în politica concretă, partidul cadet face front comun cu liberalii cei mai moderați.

„Noul grup — scriu lichidatorii referitor la progresiști — nu face decît să întărească, să accentueze amorfismul politic, confuzia politică în care trăiește alegătorul burghez și *care determină, de fapt, totala neputință politică a burgheziei ruse*”.

Neputința politică a burgheziei ruse nu are în nici un caz drept cauză „amorfismul” „alegătorului burghez” — așa pot gîndi numai niște cadeți de stînga care se lasă furați de iluzii —, ci cauze economice, care fac ca burghezia să fie un dușman al muncitorilor și sclav al Purișkevicilor, un sclav care nu merge mai departe de bombăneală și deziderate pioase.

Parlamentarii cadeților de stînga, fie că pornesc de la o teorie idealistă în politică, fie că sînt împinși de teama vulgară de a nu pierde voturile alegătorilor radicalizați și îndârjiți din cauza Purișkevicilor, pot lupta împotriva partidului cadet oficial folosind argumentul că ar fi timpul să-și bage mințile în cap, să-și amintească de programul lor, să se ridice împotriva amorfismului, a filistinismului, a lipsei de principialitate etc. etc. în spiritul obișnuitei frazeologii burghezo-democratice.

Marxiștii luptă împotriva cadeților de toate nuanțele, pornind de la teoria materialistă în politică, explicînd interesele de clasă ale întregii burghezii, care o împing spre un program liberal-monarhist, spre o apropiere de progresiști și de octombriștii „de stînga“. De aceea concluzia noastră nu va fi un apel la „rațiunea“ cadeților, la „memoria“ lor, la „principiile“ lor, ci necesitatea de a explica poporului *de ce* liberalismul devine contrarevoluționar și se leapădă de democrație. Noi nu vom exclama : cînd își vor băga, în sfîrșit, cadeții mințile în cap, cînd își vor aduce ei aminte de programul lor ? — ci vom spune : cînd vor înțelege, în fine, democrații ce deosebire profundă este între ei și acești liberali contrarevoluționari care sînt cadeții ? Cînd vor înțelege în sfîrșit cei ale căror interese economice nu sînt legate nici de proprietatea funciară moșierească și nici de locșoarele și veniturile birocrăției, ale avocățimii etc. că, în interesul adevăratei libertăți a poporului, este necesar ca ei să meargă cu democrația muncitorească împotriva celor de dreapta și împotriva partidului cadet ?

„Zvezda“ nr. 23 (59)
din 29 martie 1912
Semnal : B. K.

Se tipărește după textul
apărut în ziar

O PROASTĂ APĂRARE A POLITICII MUNCITOREȘTI LIBERALE

În nr. 8 al ziarului „Jivoe Delo“, Martov răspunde la articolul meu „Un organ al politicii muncitorești liberale“ *, apărut în „Zvezda“ nr. 11. Cum problema în discuție privește linia fundamentală a muncitorilor în campania electorală, ea merită o atenție cu totul deosebită.

Caracterizam atunci ziarul „Jivoe Delo“ drept un organ al politicii muncitorești *liberale*, fundamentînd această caracterizare prin următoarele argumente: 1) Lozinca lui Martov și Dan — izgonirea reacțiunii de pe pozițiile ei în *Dumă*, smulgerea *Dumei* din mîinile reacțiunii — nu este o lozincă democratică, ci liberală. Lupta împotriva „reacțiunii“ în Rusia nu numai că nu se rezumă la smulgerea *Dumei* din mîinile reacțiunii, dar nici *nu urmărește în primul rînd* acest obiectiv. 2) Vorbînd de posibilitatea atingerii scopului pe care și l-a propus, Martov a început prin a prezenta într-o lumină favorabilă legea noastră electorală. El a afirmat că, „într-o mare parte din adunările guberniale, o majoritate formată din delegați ai proprietarilor funciari și ai curiei I orășenești“ este asigurată. Am trimis atunci la fapte: această majoritate este asigurată în *toate* adunările guberniale, iar în 28 de gubernii din 53 proprietarii funciari dețin ei *singuri* majoritatea (în adunările guberniale); or, aceste gubernii trimit în *Dumă* 255 de deputați din 440. 3) Vorbînd de înlăturarea reacțiunii de pe pozițiile ei din *Dumă*,

* Vezi volumul de față, pag. 165—169. — *Nota red.*

Martov a uitat că Duma *nu poate* fi împinsă mai departe de o poziție liberală *moșierească*. Lozinca lui Martov și Dan este lozinca smulgerii *moșierului* din mâinile reacțiunii. 4) Afirmând că muncitorii sînt interesați ca puterea să treacă în mâinile „burghezului civilizat”, Martov „a omis” să menționeze un lucru, și anume că liberalii sînt interesați să împartă puterea cu Purișkevicii, în așa fel încît „nici o armă” să nu ajungă în mâinile democrației! 5) Atunci cînd declară că, întărindu-se în Dumă, cadeții „își netezesc drumul spre putere”, Martov uită de experiența Rusiei din anii 1905—1906, de aceea a Franței din 1789 și din anii următori, de cea a Chinei din 1911. Această experiență ne arată că puterea trece la liberali (sau mai la stînga) numai atunci cînd democrația învinge *în pofida* liberalilor. 6) Martov, prin urmare, recunoaște marxismul numai în măsura în care el este acceptabil pentru orice liberal cult.

Ce răspuns dă Martov la aceste 6 puncte? Absolut nici un răspuns. El păstrează o tăcere absolută. Ce rost a mai avut să angajezi o polemică de vreme ce erai hotărît să nu răspunzi?

Trecînd sub tăcere *toate* argumentele mele, Martov încearcă „să mă prindă” cu următoarea frază a mea :

„Sarcina noastră practică în alegeri nu este nicidecum «înlăturarea reacțiunii de pe pozițiile pe care le ocupă în Dumă», ci întărirea democrației în general, a democrației muncitorești în special. Această sarcină-se va ciocni uneori cu «sarcina» de a spori numărul liberalilor : pentru noi este mai important și pentru proletariat mai folositor să avem cinci democrați în plus * decît 50 de liberali”.

Citînd această frază, Martov, bucuros (că a prins „un adept al reacțiunii”!) exclamă : „Invit pe cititori să aprofundeze sensul acestei fraze”. Susțin din toată inima acest îndemn de *a aprofunda* lucrurile.

* În articol s-a strecurat o greșeală de tipar : puternici în loc de în plus. Martov ar fi putut observa fără greutate că a face o opoziție între niște democrați „puternici” și niște liberali „în plus” (adică în afară de cei existenți în momentul de față) este o absurditate. Dar nu asta este esența discuției.

Martov începe să aprofundeze chestiunea și ajunge la următorul silogism. Balotajul este prevăzut acum pretutindeni prin lege. Prin urmare, „*poate fi numai un singur caz*“ când, respingînd 50 de liberali, vom face să fie aleși 5 democrați. Aceasta „se va întîmpla“ dacă *vom vinde* ultrareacționarilor voturile democraților pentru un număr de mandate în Dumă.

Și Martov exultă și jubilează de-a lungul a 50 de rînduri de ziar: a răpus un complice al ultrareacționarilor și, răpunîndu-l pe F. L—ko, „l-a rănit“ în același timp și pe V. Frei, care „urmează și el aceeași linie“.

Naivi îi mai crede Martov pe cititorii săi! Și cît de imprudent a fost îndemnul de a *aprofunda* lucrurile adresat cititorilor de către un autor care scrie *fără să aprofundeze*.

Fraza mea care i-a displicut atît de mult lui Martov ridică în fața oamenilor care aprofundează lucrurile *două* probleme: 1) dacă într-adevăr 5 democrați în Dumă sînt mai folositori muncitorilor decît 50 de liberali, 2) dacă în practică se poate ivi un asemenea caz cînd aceste sarcini „se ciocnesc“.

Profundul Martov eludează *cu totul* prima problemă. Zadarnic însă, dv. înșivă, d-lor lichidatori, eludați politica pentru a ne acuza pe noi de pasiune pentru aritmetică. 50 de liberali în Dumă vor oferi poporului o grămadă de cuvîntări *pseudodemocratice* care pervertesc poporul și doar o *mîna* de „reformă“ care, în primul rînd, se vor rezuma la introducerea de spălătorii, iar în al doilea rînd se vor împotmoli la Consiliul de stat *ș.a.m.d.* Cinci democrați vor da poporului, de la tribuna Dumei, o serie de lămuriri cu privire la adevărurile *democrației* (iar muncitorii și cu privire la adevărurile socialismului). Ce este mai folositor proletariatului?

A doua problemă. Are oare Martov dreptate cînd afirmă că sarcina de a face să fie aleși 5 democrați („în plus“, adică în afară de cei existenți în momentul de față) *poate să se ciocnească* cu sarcina de a face să fie aleși 50 de liberali *numai* în cazul arătat de el? Căci Martov, după ce a invitat pe cititori să aprofundeze lucrurile, a decla-

rat categoric: „asta se poate întâmpla numai într-un singur caz“.

Dacă Martov are dreptate, atunci cititorul trebuie să mă acuze pe mine, F. L—ko, ori că vorbesc despre un caz care nu poate să se întâmple, ori că am intenția ascunsă să vînd ultrareacționarilor voturile democraților pentru mandate în Dumă (voi adăuga în secret: o intenție ascunsă și *prostească*: Purișkevici cumpărînd voturile prietenilor lui Petrov III și ai lui Voiloșnikov și promițînd în schimb alegerea lui Voiloșnikov în Duma a IV-a — iată ce tablou verosimil prezintă „profundul“ Martov).

Dacă poate exista un alt caz de ciocnire a ambelor sarcini, atunci Martov nu are dreptate.

Așadar: e posibil un alt caz de ciocnire de acest fel? *Fără îndoială că da, și anume atunci cînd la balotaj democrații, fără să încheie un acord cu liberalii, luptă atît împotriva celor de dreapta cît și împotriva liberalilor.*

Atît*.

Profundul Martov este captivat, ca și toți lichidatorii, de ideea existenței a două lagăre și nu observă lupta unui al treilea lagăr, atît împotriva primului cît și împotriva celui de-al doilea!

Imediat după fraza care l-a indignat atît de mult pe Martov, scriam în articolul meu:

„Rezultă de aici următoarea concluzie („de aici“, stimabile Martov!), pe care Martov nu vrea s-o accepte, deși, vorbind despre cadeți, pretinde a recunoaște că ei sînt liberali și *nu* democrați: 1) în cele 5 orașe mari, la balotaj sînt admisibile acorduri *numai* cu democrații împotriva liberalilor; 2) în *toate* cazurile de balotaj și în *toate* cazurile de încheiere a acordurilor în stadiul al doilea trebuie să se pună, *pe primul plan*, acordurile cu democrații împotriva liberalilor și numai în al doilea rînd acordurile cu liberalii împotriva celor de dreapta“.

Martov a menționat *numai* punctul al doilea, declarînd că afirm un neadevăr, deoarece el e de acord cu

---

* Imi vine un gînd năstrușnic: e posibil oare ca tot articolul lui Martov să aibă la bază necunoașterea faptului că, după legea noastră, balotajul înseamnă noi alegeri, și nu lupta între doi candidați? În acest caz vom fi nevoiți, înainte de „a lupta împotriva reacțiunii“ în alegeri, să luptăm împotriva necunoașterii legii electorale!

acest punct (să vedem dacă vor fi de acord *toți* lichidații !), iar *primul punct l-a trecut sub tăcere !*

Încă o dată : ori răspundem prin tăcere, ori facem polemică.

Balotaj în 5 orașe. Linia generală : cu democrații *împotriva* liberalilor. Acordurile cu liberalii *sînt interzise* (deoarece experiența a arătat că, *în linii generale*, aici nu există un pericol ultrareacționar).

Esti *pentru* sau *contra* unei astfel de interziceri ? Spune deschis.

Mai departe. Ce rezultat practic *pot* avea aceste balotaje ? Voturile se pot împărți în mod *aproape* egal între cele trei lagăre. Decide majoritatea relativă. Să luăm exemplul cel mai simplu : din 100 de voturi, 33 au fost date celor de dreapta, 33 liberalilor, 34 democraților. Este ales candidatul democrat. Dacă social-democratul are un vot mai puțin, iar ultrareacționarul un vot mai mult, poate fi ales ultrareacționarul !

Există două linii în politica muncitorească. Cea *liberală* indică : teme-te cel mai mult de alegerea ultrareacționarului și de aceea cedează hegemonia, fără luptă, liberalului ! Cea *marxistă* arată : nu te lăsa intimidat de țipetele liberalilor care vor să te sperie cu pericolul ultrareacționar și pornește *cu curaj* la lupta „în triumphi“ (cum se spune în englezește). În general nu există un pericol ultrareacționar, iar dacă în mod excepțional se întâmplă să fie ales pe alocuri candidatul ultrareacționar, *în schimb în alte locuri va fi ales candidatul democrat !...*

Ca să înveți să înoți trebuie să intri în apă. Nu există în lume luptă în care toate șansele să fie cunoscute dinainte. Dacă ne vom lăsa intimidați de țipetele liberalilor care vor să ne sperie cu pericolul ultrareacționar, muncitorii nu vor învăța *niciodată* să ducă lupta „în triumphi“. Pretutindeni în lume lagărul reacțiunii și lagărul liberalilor s-a format mai înainte și s-a organizat (bineînțeles cu ajutorul legilor reacționare) mai bine decât muncitorii. Pretutindeni în lume liberalii împuiază capul muncitorilor tocmai cu vorbele pe care le repetă într-una Martov.

Ne-a mai rămas să facem un ultim pas pentru a arăta „profundului“ Martov ce semnificație are cuvîntul aprofunda.

În 5 orașe, la balotaj acordurile cu liberalii sînt interzise. În alte cazuri de balotaj, ele nu sînt interzise. Înseamnă oare că le vom încheia *în toate cazurile*? Parcă nu, ce ziceți?

Dacă *nu* există un acord, nu s-ar putea ca în *orice* caz de balotaj voturile să se împartă aproape egal între cele trei lagăre?

Parcă da dacă stai să „aprofundezi“ lucrurile!

De aici concluzia: există două linii în politica muncitorească.

Politica muncitorească liberală: țara se radicalizează; „de aceea“... feriți-vă mai mult ca de orice de pericolul ultrareacționar; lozinca preconizată este izgonirea reacțiunii de pe pozițiile ei în Dumă; dar de pe pozițiile din Dumă o pot înlătura numai liberalii; de aceea nu trebuie „să amenințăm“ pe liberali, nu trebuie să le „extorcăm“ mandate — căci nu-i șade bine unui muncitor „civilizat“ să încerce să extorcheze ceva de la niște oameni atît de cumsecade ca liberalii —, ci, încheind cu ei acorduri, să le facem concesii, ferindu-ne de lupta „în triumphi“.

Politica muncitorească marxistă: țara se radicalizează; de aceea nu dați crezare palavrelor liberale despre un pericol ultrareacționar; cînd încheiați un acord cu liberalii, *amenințați-i* cît puteți și *extorcați-le* mandatele în Dumă; iar pentru ca amenințările voastre să fie serioase, tovarăși muncitori, nu vă temeți de lupta „în triumphi“; porniți cu curaj la o astfel de luptă, demascînd în fața poporului contrarevoluționarismul liberalilor; desigur, nu există luptă fără posibilitatea unei înfrîngerii: pe alocuri va fi ales candidatul ultrareacționar, *în schimb în alte locuri va fi ales candidatul democrat*; mai bine să fie în Dumă 5 democrați în plus decît 50 de liberali; în general, ultrareacționarii nu vor fi aleși, deoarece Purișkevicii sînt prea bine cunoscuți, iar liberalii caută *în mod intenționat* să sperie poporul cu pericolul ultrareacționar pentru a-și asigura hegemonia (cu toate că Maklakovii

sînt aproape tot atît de reacționari) și a îndepărta deci primejdia „de stînga“.

În concluzie, din cele 6 puncte formulate de mine în legătură cu politica muncitorească liberală, Martov nu mi-a răspuns la nici unul. Problema interzicerii blocurilor cu liberalii în cele 5 orașe el „a pus-o deoparte“. La alegerile în triunghi, *în cazurile* de balotaj, nu s-a gîndit, deși a promis să se gîndească. În schimb a făcut două treburî: 1) a apărut pe liberali împotriva „amenințărilor“ și 2) a demascat pe prietenii lui Voiloșnikov că complotază cu Purișkevici, intenționînd să-i vîndă acestuia voturile *în schimbul* sprijinirii Voiloșnikovilor de către Purișkevici în alegerile pentru Duma a IV-a!!

„Zvezda“ nr. 24 (60)
din 1 aprilie 1911.
Semnat: V. I.—k o

Se tipărește după textul
apărut în sîr

BALOTAJUL ÎN RUSIA • ȘI SARCINILE CLASEI MUNCITOARE

Avem prilejul să întîlnim din ce în ce mai des exemple care ne arată cît de răspîdită este părerea greșită cu privire la balotaje așa cum sînt ele prevăzute în legea noastră electorală. În nr. 1—2 ale revistei „Nașa Zarea“, Dan scrie că tactica noastră în cazurile de balotaj este identică cu cea din Europa occidentală, iar în „Jîvoe Delo“ nr. 8 Martov recomandă fără ezitare pe „muncitorii germani“ drept model pentru muncitorii ruși în problema tacticii în cazurile de balotaj. Troțki a scris de curînd o notă specială despre balotaje, pătrunsă pe de-a-ntregul de aceeași greșeală.

Greșeala se repetă atît de des, încît involuntar se naște întrebarea : nu cumva „tendința generală“ spre această greșeală faptică existentă în unele cercuri este rezultatul unei neînțelegeri *voite* a sarcinilor democrației muncitorești în lupta împotriva cadeților ?

În Rusia, potrivit legii din 3 iunie 1907, *nu există* balotaje de tip german, și în general *nu există* „balotaje“ în sensul strict al cuvîntului, ci numai alegeri suplimentare sau noi alegeri. La germani, în caz de balotaje, se pun la vot numai două candidaturi care au întrunit cel mai mare număr de voturi la primul scrutin. La ei, votul, în caz de balotaj, hotărăște exclusiv în problema : cine dintre cei doi candidați care au întrunit cel mai mare număr de voturi trebuie să fie ales.

La noi nu există nimic asemănător. Potrivit legii noastre, în caz de balotaj pot fi depuse oricâte candidaturi și de orice fel. În sensul strict al cuvântului, acesta nu este balotaj, ci o nouă votare sau noi alegeri. De aceea orice referiri la modelul german sînt cu totul greșite !

Articolul de bază cu privire la balotaj este articolul 106 din „Legea electorală“. În el se spune : „Sînt considerați împuterniciți din partea adunărilor preliminare sau ca delegați din partea adunărilor electivă cei care au întrunit mai mult de jumătate din voturile participanților la adunarea respectivă...“

Aici este clar formulată necesitatea obținerii unei majorități absolute de voturi în stadiul preliminar al alegerilor. Mai departe în același articol se spune că, în caz că nu a fost întrunită o majoritate absolută, „se fac alegeri suplimentare pentru numărul de delegați care lipsește“ (adică pentru numărul total minus cei aleși cu majoritate absolută).

Cine este considerat ales la „alegerile suplimentare“ ? „Se consideră aleși — se spune la sfîrșitul aceluiași articol — cei care au întrunit o majoritate relativă de voturi“.

Același lucru se spune și în legea din 3 iunie 1907 cu privire la balotaj în cazurile alegerilor *directe*, adică în orașele Petersburg, Moscova, Odesa, Kiev, Riga. Numai că, în locul expresiei „majoritate relativă de voturi“, în art. 140 se spune : „cel mai mare număr de voturi“. În sfîrșit, se prevede de asemenea balotaj și la alegerile de deputați în Dumă de către adunările electivă guberniale, în cazurile cînd candidații nu au întrunit „mai mult de jumătate din voturi“, adică majoritatea absolută, în care caz „sînt considerați aleși cei care au întrunit o majoritate relativă de voturi“ (art. 350).

Prin urmare, legea noastră electorală nu prevede nimic asemănător balotajului german. Nimic nu e mai greșit decît referirea la modelul, la atitudinea muncitorilor germani. În ediția oficială a „Regulamentului pentru alegerile în Duma de stat“, publicată de ministerul afacerilor interne, Petersburg, 1912, la punctul 14 al lămuririlor referitoare la articolul 106 se spune : „La alegerile supli-

mentare pot fi admise și persoane care nu au participat la primele alegeri". După cum se vede, aici este vorba nu numai de noi alegători, ci și de noi candidați. Legea admite, în caz de balotaj, depunerea unor candidaturi care nu au figurat în stadiul preliminar al alegerilor.

Se pune întrebarea : ce concluzii politice cu privire la tactica electorală decurg din această particularitate a legii electorale din 3 iunie ?

Prima concluzie, cea mai importantă și mai generală, este următoarea : legea noastră deschide posibilități *mai largi* pentru acorduri electorale, în cazurile de balotaj, decât legea germană. În Germania nu poate fi vorba decât de a alege *din două rele răul cel mai mic*, iar cei care au suferit o înfrângere în stadiul preliminar al alegerilor (adică cei care nu au intrat în balotaj) nici nu-și pot pune o altă sarcină. În Rusia însă, dacă la primul scrutin nu a ieșit nimeni învingător, nu există nici învinși, în sensul strict al cuvântului, deoarece *fiecare* poate să-și mai încerce o dată norocul într-o nouă bătălie, încheind cele mai variate acorduri cu un aliat sau altul.

În special în Germania, în caz de balotaj, un candidat al muncitorilor nu poate să folosească *în interesul său*, adică în mod direct, lupta dintre partidele burgheze de dreapta și cele de opoziție : el poate sprijini opoziția liberalilor împotriva unui candidat de dreapta, dacă amândoi au șanse aproape egale, dar el *personal* nu poate ieși învingător în cazul când adversarul său liberal și cel reacționar au șanse egale. În Rusia, acest lucru este posibil.

De aici rezultă cea de-a doua concluzie : legea electorală din Rusia dă democrației muncitorești, în caz de balotaj, *posibilități* de luptă *mai largi împotriva liberalilor* decât cea germană. În Rusia, ca și în majoritatea țărilor din Europa occidentală, în alegeri predomină două fracțiuni (sau două grupuri de partide) ale claselor avute, dominante : „conservatorii” și liberalii, ultrareacționarii și „opoziția”. Muncitorii luptă *atât* împotriva primei fracțiuni, *cît* și împotriva celei de-a doua. Dar păturile înapoiate ale poporului, trezindu-se mai întâi la lupta împotriva feudalismului și absolutismului, nefiind de la bun început conștiente de necesitatea luptei împotriva capita-

lului, urmează de obicei un timp destul de îndelungat pe liberali. Partidele muncitorești, întărindu-și influența, își câștigă, datorită acestui fapt, adepți adeseori mai mult de la liberali decît de la cei de dreapta. De aici obișnuitele lamentări ipocrite ale „cadeților“ din toate țările, care afirmă că partidele muncitorești fac jocul reacțiunii, slăbesc „forța generală a progresului“ etc. etc.

În Germania, în caz de balotaj, candidatul muncitorilor poate să dea lupta cu liberalii numai dacă cei de dreapta, suferind o înfrîngere în stadiul preliminar al alegerilor, nu intră la balotaj. În Rusia, în caz de balotaj, candidatul muncitorilor poate și, prin urmare, trebuie să lupte împotriva liberalilor *ori de cîte ori* candidatul de dreapta a întrunit în primele alegeri mai puține voturi decît liberalul. Cu alte cuvinte, în caz de balotaj, în Germania muncitorul poate lupta împotriva liberalului numai „în doi“, pe cînd în Rusia este posibilă și în caz de balotaj o luptă „în triumphi“, adică o luptă la care să ia parte atît candidații de dreapta și cei liberali cît și candidații muncitorilor. Prin urmare, în Rusia, atunci cînd se procedează la balotaj, pot fi *mai numeroase* cazurile în care masele muncitorești au interesul să lupte pentru alegerea candidatului lor.

Ajungem la cea de-a treia concluzie. În Rusia, în condițiile actualei împărțiri politice, balotajul deschide perspective deosebit de largi pentru așa-numitul *bloc de stînga* în toate curiile și în toate stadiile în care liberalii sînt mai puternici decît reacționarii (considerînd, bineînțeles, reacționari pe toți cei de dreapta, pe naționaliști și pe octombriști, adică toate partidele guvernamentale fără excepție). În momentul în care la primul scrutin liberalii s-au dovedit mai tari decît reacționarii, iar candidații muncitorilor mai slabi decît liberalii, unirea muncitorilor cu democrația burgheză (narodnici, trudovici etc.) *împotriva* liberalilor este *obligatorie* atît sub aspectul sarcinilor politice de organizare a democrației în general cît și sub aspectul asigurării alegerii candidaților muncitorilor în Dumă.

Se vor ivi oare des asemenea cazuri ?

La adunările electivе guberniale, nu prea des ; la aceste adunări vor fi, desigur, mai numeroase cazurile cînd liberalii vor fi mai slabi decît reacționarii și cînd, prin urmare, va fi nevoie de un bloc general al opoziției pentru a înfrînge pe reacționari.

În curia țărănească, grupările politice sînt cel mai puțin clare și cristalizate ; aici opresiunea polițienească se face deosebit de simțită ; aici împuternicitul, delegatul și chiar candidatul în alegerile pentru Dumă sînt puși în fața unei necesități deosebit de stringente de „a-și ascunde“ adevărata „fizionomie“ ; aici nu sînt prea mulți candidați ai muncitorilor în sensul apartenenței la partid. În această curie, sarcina politică constă, fără îndoială, în organizarea democrației, în lupta împotriva influenței și prejudecăților burgheziei liberale monarhiste. Dar, vorbind despre balotaj, este greu să tragem concluzii precise cu privire la frecvența diferitelor eventualități și chiar cu privire la frecvența (reală) a cazurilor de balotaj în general.

În curia proprietarilor funciari și în curia întîi orășenească, rolul democrației în general și al democrației muncitorești în special este prea neînsemnat pentru a mai vorbi de el.

Rămîne curia a doua orășenească. Aici sînt destui alegători din rîndurile muncitorilor sau apropiați de aceștia : funcționari comerciali, chiriași dintre muncitori, pensionari etc. Aici există măcar ceva ce aduce a presă politică și un simulacru de întruniri. Într-un cuvînt, aceasta este arena principală pentru balotaj cu participarea directă a alegătorilor. Să vedem însă cum se prezintă aici situația cu gruparea alegătorilor pe partide.

Un răspuns destul de precis, deși indirect, la această întrebare îl dau cifrele cu privire la componența de partid a delegaților curiei a doua orășenești în alegerile pentru Duma a III-a de stat. Potrivit datelor publicate de ziarul cadet „Reci“ (1907, nr. 241), care cuprind 51 de gubernii ale Rusiei europene cu 4 897 de delegați din numărul total de 5 161, cei 533 de delegați ai curiei a doua orășenești se repartizează pe partide în felul următor : 405 fac parte din opoziție (100 de „stînga“, 209 cadeți și 96 de pro-

gresiști), 101 aparțin dreptei (17 moderați, 19 octombriști și 65 de dreapta), 21 sînt fără partid, iar pentru 6 nu se știe din ce partid fac parte. Aceste cifre scot clar în relief cele trei grupuri principale de partide care luptă în actualele alegeri : 100 de democrați, 305 liberali, 101 de dreapta.

Liberalii sînt de peste trei ori mai numeroși decît cei de dreapta, iar aceștia sînt în număr aproape egal cu democrații. Este clar că, *în general*, aici nici nu poate fi vorba de un pericol ultrareacționar. Este de asemenea clar că sarcina *principală* a democrației muncitorești este, în acest caz, tocmai lupta împotriva liberalilor ; mai ales astăzi, în condițiile radicalizării incontestabile a țării — lucru pe care-l recunosc și liberalii, și octombriștii, și Purișkevicii —, această luptă se pune în mod deosebit pe primul plan. Se înțelege că, în primul stadiu, candidații muncitorilor trebuie să acționeze exclusiv de sine stătător, prezentînd liste proprii. În stadiul al doilea însă, la balotaj, *în majoritatea cazurilor* se va ajunge la lupta între democrați și liberali.

Pentru a învinge în *această* luptă, la balotaj marxiștii trebuie să se coalizeze cu *toți* democrații (adică cu democrația burgheză, cu narodnicii, cu trudovicii etc.) *împotriva* liberalilor. Toată comportarea faimoasei „opoziiți responsabile“ cadete în Duma a III-a, întreaga politică și tactică a burgheziei liberal-monarhiste, precum și actuala mișcare în rîndurile funcționarilor comerciali, oferă un teren deosebit de favorabil pentru această luptă a democraților, organizați de muncitori, împotriva liberalilor, adică împotriva partidului cadet. Întrucît curia a doua orășenească este principala curie în care vor avea loc balotaje, linia *fundamentală* a muncitorilor în cazurile de balotaj va fi următoarea : cu democrații *împotriva* dreptei și *împotriva* liberalilor.

Ajungem astfel la concluzia că, în problema balotajului, lichidatorii și apărătorii lor comit o greșeală atît din punct de vedere „tehnic“ cît și din punct de vedere politic. Din punct de vedere „tehnic“, ei greșesc confundînd balotajul din Germania cu alegerile „suplimentare“ sau cu noile alegeri din Rusia. Din punct de vedere politic, ei

greșesc alunecînd spre politica muncitorească liberală, atunci cînd se rezumă la fraze generale cu privire la sprijinirea opoziției împotriva dreptei. În realitate, și sarcina generală a marxiștilor în Rusia contemporană — de a organiza pe muncitori ca detașament înaintat al democrației *atît* împotriva celor de dreapta *cît* și împotriva liberalismului contrarevoluționar —, și specificul situației noastre în principala curie „cu balotaj” ne impun formularea unei alte lozinci. În cazurile de balotaj în primul rînd, și mai întîi de toate în curia a doua orășenească, vom merge în majoritatea cazurilor cu toți democrații împotriva liberalilor și împotriva celor de dreapta: numai ca o a doua eventualitate vom fi nevoiți să formăm la balotaj un bloc al întregii opoziții împotriva ultra-reacționarilor.

„Zvezda” nr. 25 (61)
din 3 aprilie 1912
Semnat : M. Ș.

Se tipărește după textul
apărut în ziar

LIBERALISMUL ȘI DEMOCRAȚIA

I

Conferința trudovicilor, despre care am mai avut prilejul să vorbim și în legătură cu care au apărut știri în câteva ziare (printre altele și în ziarul „Revi“ din 28 martie), prezintă o importanță cu totul deosebită din punctul de vedere al precizării poziției partidelor în întreaga campanie electorală pentru Duma a IV-a. După formarea blocului liberalilor moderați (cadeți și „progresiști fără partid“) și după hotărârile democrației muncitorești cu privire la tactica sa în alegeri, rămîne numai ca trudovicii „să-și precizeze“ poziția pentru ca tabloul să fie complet.

Acum *toate* clasele societății ruse, reprezentate prin toate partidele politice cît de cît importante și apreciable, și-au precizat poziția în campania electorală. Și dacă pentru partidele burgheze, mai ales pentru cele care s-au instalat „temeinic“ în edificiul regimului de la 3 iunie, alegerile sînt înainte de toate o perioadă de reclamă intensă, pentru democrația muncitorească, pentru marxiști principala sarcină în campania electorală este de a *explica* poporului în ce constă *esența* diferitelor partide politice, *pentru ce* militează *fiecare* dintre ele, de a arăta interesele reale, vitale după care se călăuzește un partid sau altul și ce *clase* sociale se ascund îndărătul cutărei sau cutărei firme.

Din acest punct de vedere va trebui să ne oprim *încă și încă o dată* asupra conferinței trudovicilor și, în inte-

resul clasei muncitoare, să acordăm o atenție deosebită tocmai problemei principiale de care am vorbit mai sus. Atît partidele de dreapta, ultrareacționare, cît și *liberalii* (cadeții) trec sub tăcere această problemă sau denaturează în mii de chipuri modul în care a fost pusă și rezolvată ea, și aceasta nu din nepriceperea sau din reaua-voință a unor anumite persoane, ci pentru că interesele *de clasă* ale moșierilor și burgheziei îi *obligă* să prezinte într-o formă denaturată esența partidelor țărănești și muncitorești.

Cît despre trudovici, partid prin excelență țărănesc, ei nu sînt interesați să treacă sub tăcere, bunăoară, problema deosebirii dintre liberalism și democrație, dar o rezolvă în mod eronat. Și nici nu poate fi just rezolvată această problemă atunci cînd e privită din punctul de vedere al țaranului, adică al micului producător; numai din punctul de vedere al muncitorului salariat ea este *rezolvată*, fapt pe care-l dovedește nu numai teoria, știința, ci și *experiența* tuturor țărilor europene, întreaga istorie economică și politică a partidelor europene în special din secolul al XIX-lea.

Observați, bunăoară, cum vorbesc liberalii despre trudovici și trudovicii despre ei înșiși. Ziarul liberal „*Reci*“, principalul organ al partidului cadet, declară că, dintre toți, trudovicii au avut cel mai mult de suferit de pe urma modificării legii electorale din 3 iunie 1907, că tactica lor „nu poate să se deosebească cît de cît apreciabil“ de tactica cadetă, întrucît cadeții, vedeți dv., pot „repetă“ — și repetă chiar — aproape tot ce au spus trudovicii. „În sfîrșit, acordurile electorale cu trudovicii — scrie „*Reci*“ — pot fi necesare numai în unele localități, foarte puține la număr“.

Reflectînd mai atent asupra acestei aprecieri, vă veți da seama că este o apreciere caracteristică burghezului liberal, care din pricina legii din 3 iunie și-a pierdut supremația (pe care o deținea pe baza legii din 11 decembrie 1905⁹⁷), dar în același timp a căpătat un loc important în opoziție, fiind *apărat* împotriva democrației. Pentru noi nu prezentați nici o importanță, domnilor trudovici, și de aceea nu prea vă luăm în seamă — iată sensul real al declarației ziarului „*Reci*“. Și de ce nu prezentați nici

o importanță ? Pentru că legea din 3 iunie a făcut să nu mai fiți o forță în alegeri.

Pentru fiecare democrat, și în special pentru fiecare muncitor, importante sînt nu partidele care dețin un anumit monopol sau se bucură de un privilegiu pe baza legii electorale în vigoare, ci acelea care reprezintă mase largi ale populației, în special ale populației muncitoare și exploatare. Or, pe burghezul liberal legea de la 3 iunie *l-a apărât* tocmai împotriva acestor mase, care de aceea nu prezintă nici o importanță pentru el. Avocații și ziaristii liberali au nevoie de locuri în Dumă, burghezii liberali vor să împartă puterea cu Purișkevicii — iată ce le trebuie lor ; dezvoltarea gândirii politice independente a maselor țărănești, dezvoltarea activității lor ca clasă nu numai că nu-i trebuie liberalului, dar ea este de-a dreptul primejdioasă pentru el. Liberalul are nevoie de alegători, liberalii au nevoie de o mulțime care să aibă încredere în ei și să-i urmeze (pentru a-i sili pe alde Purișkevici să le facă loc), dar ei se tem de independența politică a mulțimii.

Dar de ce nu se teme el de trudovici, care, ca partid „independent“, deosebit de apropiat de țărănime, adică de marea majoritate a populației, reprezintă *nu* liberalismul, ci democrația burgheză ? Tocmai pentru că trudovicii sînt niște democrați care *nu sînt îndeajuns* de independenți față de liberali și care *nu știu* să lupte împotriva lor pentru a cîștiga influență asupra maselor ! Nu putem să nu ne oprim de sute de ori asupra acestei probleme extrem de importante a politicii actuale din Rusia dacă privim această politică în mod serios, cinstit, principial și nu în sensul șarlatanesc (respectiv liberal) de vîntoare de mandate. Atît timp cît în Rusia sarcina istorică a epocii va fi transformarea politică a țării în sens democratic, *miezul* problemei legate de această transformare va consta neapărat în necesitatea ca mase *foarte* largi, ca masele cele mai largi ale populației să devină conștient democratice, adică adversare cît se poate de hotărîte, consecvente și ferme ale oricărei îngustimi, ale oricărei mărginiri, inconsecvențe și lașități a liberalismului. Iar muncitorul care nu a înțeles că *fără* a-ți însuși și a înfăptui această sar-

cină politică a epocii noastre nu poți fi luptător consecvent pentru desființarea robiei salariate nu este încă un muncitor conștient.

Afirmația liberalilor, a cadeților, că între „tactica“ lor și cea a trudovicilor nu există o deosebire „cît de cît apreciabilă“ constituie o dovadă de cea mai crasă ignoranță sau este cea mai nerușinată minciună. Fiecare pagină din istoria politică a Rusiei din ultimul deceniu reprezintă sute și mii de dezmințiri ale acestei minciuni. Istoria contemporană a Rusiei ne arată, pe baza *experienței* noastre rusești, că deosebirea dintre liberalism și democrația țărăneasă este incomparabil mai profundă decît toate problemele de „tactică“, deoarece această deosebire a ieșit la suprafață întotdeauna și fără excepție în ultimii, să zicem, opt ani, cu toate că mersul evenimentelor a determinat, în repetate rînduri, cele mai bruște schimbări de „tactică“, această deosebire are rădăcini incomparabil mai adînci decît toate „programele“, deoarece programele exprimă numai ceea ce *gîndesc* oamenii înaintați ai unei clase despre sarcinile și situația ei. Nu păreriile oamenilor înaintați, ci acțiunile maselor de milioane ne-au arătat deosebirea fundamentală care există între situația economică și politică *actuală* a burgheziei liberale, pe de o parte, și cea a țărănimii burghezo-democratice, pe de altă parte. De aici rezultă deosebirea fundamentală a *intereselor* de clasă față de „forțele care comandă“ în Rusia de astăzi. Astfel se explică deosebirea fundamentală care se manifestă în toate punctele de plecare și în întreaga amploare a activității politice.

Și liberalului, și trudovicului li se poate părea că ei împărtășesc aceleași idei politice, întrucît amîndoi sînt „împotriva lui Purișkevici“. Dar dacă cercetați lucrurile ceva mai adînc, trecînd peste aceste *părerii* ale frunțașilor politici și analizînd *situația de clasă* a maselor, veți vedea că *în viață* burghezia liberală împarte privilegiile politice cu Purișkevicii și se ceartă cu ei *numai* atunci cînd e să hotărască dacă Purișkevicii trebuie să beneficieze de două treimi din aceste privilegii, iar Miliukovii de o treime, sau invers. Analizînd „viața“, cercetînd situația economică a țărănimii ruse din vremea noastră ca pătură de

mici proprietari în agricultură, veți vedea că pentru ea nu se pune de loc nici problema împărțirii privilegiilor politice și nici problema privilegiilor politice, că în acest caz cuvîntul „*viață*” trebuie pus între ghilimele, deoarece însăși existența Purișkevicilor înseamnă *moartea prin înfometare* a milioane din acești mici proprietari.

În Rusia contemporană există două burghezii. Una este reprezentată printr-o pătură foarte subțire de capitaliști coțți și răscotți, care, reprezentați de octombriști și de cadeți, sînt ocupați, *de fapt*, cu împărțirea actualei puteri politice, a actualelor privilegii politice între ei și alde Purișkevici. Cuvîntul actual este luat într-un sens larg, incluzînd aici, de pildă, privilegiile pe care le apără astăzi legea din 3 iunie 1907 și acelea pe care le apăra ieri legea din 11 decembrie 1905.

Cealaltă burghezie cuprinde o pătură foarte largă de proprietari mici și, în parte, mijlocii — în special țărani — cu totul necoțți, dar care se străduiesc din răspuțeri să devină coțți; *în practică* ei nu au de rezolvat problema privilegiilor în actuala epocă istorică a vieții din Rusia, ci pe aceea de a nu muri de foame *din cauza* Purișkevicilor. Or, asta este însăși problema temeliei puterii Purișkevicilor în general, a izvoarelor oricărei puteri a Purișkevicilor.

Întreaga istorie a eliberării politice a Rusiei este istoria luptei dintre prima și cea de-a doua tendință burgheză. Întregul sens al nenumăratelor vorbe frumoase despre libertate și egalitate, despre împărțirea „egalitară” a pămîntului și despre „poporanism” se rezumă la lupta dintre aceste tendințe burgheze. Rezultatul inevitabil al acestei lupte va fi o Rusie pe de-a-ntregul burgheză, colorată în întregime sau în cea mai mare parte într-una din cele două „culori”. E de prisos să adăugăm că muncitorului salariat această luptă nu-i este cîtuși de puțin indiferentă; dimpotrivă, dacă este un muncitor conștient, el intervine cît mai energic în desfășurarea ei, străduindu-se ca țăranul să-l urmeze pe el, iar nu pe liberali.

Iată la ce se reduc și problemele de care nu putea să nu se ocupe conferința trudovicilor. Vom reveni mai pe larg asupra lor în articolele noastre viitoare. Deocamdată vom

face un mic bilanț al celor spuse pînă aici. Problema trudovicilor și a cadeților constituie una dintre cele mai importante probleme ale întregii eliberări politice a Rusiei. Nu există nimic mai banal decît reducerea acestei probleme la „forța“ cutărui sau cutărui partid în sistemul de la 3 iunie, la considerentul dacă cutare acord este sau nu „convenabil“ în alegerile care se desfășoară în conformitate cu acest sistem. Dimpotrivă, problema specială a acordurilor, a balotajelor etc. poate fi just rezolvată din punctul de vedere al muncitorului salariat numai în cazul cînd au fost înțelese rădăcinile de clasă ale ambelor partide: ale democraților burghezi (trudovicii) și ale liberalismului burghez (cadeții, „progresiștii“ etc).

II

Conferința trudovicilor a ridicat o serie întreagă de probleme politice extrem de interesante și de instructive. Avem acum la îndemînă un excelent comentariu pe marginea hotărîrilor ei: articolul d-lui V. Vodovozov „Programul electoral al grupului trudovic“ din nr. 13 al publicației săptămînale „Zaprosî Jizni“⁹⁸, care apare la Petersburg cu colaborarea activă a d-lor Kovalevski și Blank. Acest comentariu este, bineînțeles, „excelent“ nu pentru că ar corespunde punctului nostru de vedere, ci pentru că redă cu exactitate concepțiile și aspirațiile trudovicilor. Articolul d-lui Vodovozov merită să fie studiat cu toată atenția de toți cei pe care îi interesează importanța forțelor sociale democratice din Rusia.

„Grupul trudovic — scrie el — pornește de la convingerea că, în actualul moment istoric, interesele țărănimii, ale clasei muncitoare și ale intelectualității muncitoare nu numai că nu sînt în contradicție, dar se identifică aproape; de aceea interesele acestor trei clase sociale ar putea fi servite foarte bine de un singur partid. Dar, cum în virtutea condițiilor istorice clasa muncitoare și-a găsit reprezentanța ei în partidul social-democrat, grupul trudovic trebuia să devină în special reprezentantul politic al țărănimii. Ceea ce a și fost“.

Aici vedem imediat greșeala fundamentală în care cad roți narodnicii, inclusiv cei mai „de stînga“. Ei pornesc

de la o „convingere“ în contradicție cu toate adevărurile științei economice și cu întreaga experiență a țărilor ce au trecut prin epoci asemănătoare celei prin care trece acum Rusia. Ei continuă să se țină de aceste „convingeri“ chiar și atunci cînd experiența istoriei ruse îi silește să recunoască că și în condițiile noastre ele sînt infirmate de mersul evenimentelor.

A doua frază a trudovicilor răstoarnă pe prima. Dacă un singur partid ar putea servi atît interesele clasei muncitoare cît și pe cele ale țărănimii, atunci cum se explică apariția unui partid aparte al clasei muncitoare? Și dacă acesta a fost creat și s-a consolidat într-o perioadă deosebit de importantă, deosebit de critică a istoriei ruse (1905), dacă pînă și trudovicii trebuie să recunoască că clasa muncitoare „și-a găsit“ partidul ei „în virtutea condițiilor istorice“, înseamnă că „convingerile“ trudovicilor sînt infirmate „prin forța condițiilor istorice“.

Dacă trudovicii s-au dovedit a fi un partid al țărănimii și, potrivit convingerilor lor, nu ar trebui să fie un partid numai al țărănimii, înseamnă că au convingeri eronate, că acestea reprezintă o iluzie, o iluzie aidoma cu cea a tuturor partidelor burghezo-democratice din Europa din perioada luptei împotriva feudalismului și absolutismului. Într-o formă sau alta a predominat ideea „partidelor situate în afara claselor“, iar „forța condițiilor istorice“ a infirmat cu regularitate această idee, a distrus această iluzie. Încercările sau eforturile de a cuprinde diferite clase într-un „singur partid“ sînt proprii tocmai democratismului burghez al epocii în care acesta vedea principalul său dușman în urmă și nu în față, în iobăgiști și nu în proletariat.

Pretenția de „a cuprinde“ diferite clase apropie pe trudovici de cadeți: aceștia vor să fie și ei un partid situat *deasupra claselor*, susțin și ei că „interesele“ clasei muncitoare, ale țărănimii și ale intelectualității muncitoare „sînt aproape identice“. Ei încadrează în intelectualitatea muncitoare și pe d-nii de teapa lui Maklakov! Muncitorul conștient va lupta întotdeauna împotriva oricărei idei care susține existența unor partide situate deasupra claselor, împotriva oricărei estompări a prăpastiei de

clasă care desparte pe muncitorii salariați de micii proprietari.

Dar dacă asemănarea dintre trudovici și cadeți constă în faptul că și unii și alții împărtășesc prejudecățile burgheze cu privire la posibilitatea contopirii diferitelor clase, deosebirea dintre ei o indică *clasa* spre care este atras, de mersul evenimentelor, fiecare dintre aceste partide, împotriva voinței sale, uneori chiar împotriva conștiinței diferiților membri ai săi. Istoria i-a învățat pe trudovici să se afle mai aproape de adevăr, să se declare partid țărănesc. Cadeții continuă să-și zică democrați, când, de fapt, ei sînt liberali contrarevoluționari.

Din păcate, de acest din urmă adevăr trudovicii nu sînt conștienți nici pe departe; ei au idei atît de imprecise în această direcție, încît în hotărârile oficiale ale conferinței lor *nu există* de loc o caracterizare a cadeților. În hotărârile oficiale nu se vorbește decît de acorduri „*în primul rînd* cu social-democrații și *apoi* cu cadeții“. Asta-i prea puțin. Problema acordurilor electorale poate fi rezolvată just, consecvent, principal *numai* după ce a fost clarificată întru totul natura de clasă a partidelor care încheie acordul, după ce s-a stabilit în ce constă principala divergență dintre ele și în ce măsură interesele lor coincid pentru moment.

Despre toate acestea ni se vorbește numai în comentariul d-lui Vodovozov. „*Reci*“, relevînd și analizînd articolul lui, a căutat să *ascundă* cu desăvîrșire cititorului *tocmai* aceste puncte. Considerăm necesar să ne oprim cu toată atenția asupra lor.

„Grupul trudovic — scrie d-l Vodovozov — a înțeles foarte bine că actualul regim din Rusia este un regim al absolutismului și al arbitrarului, și de aceea a condamnat cu hotărîre toate acțiunile prin care partidul cadet voia să vestească *urbi et orbi* * că în Rusia există un regim constituțional și a avut o atitudine negativă față de primirile solemne care s-au făcut reprezentanților parlamentului englez și ai celui francez cu scopul de a demonstra constituționalismul rus. Pentru grupul trudovic nu a existat

* — *Intregii lumi.* — *Nota trad.*

nici o îndoială că numai o schimbare radicală și profundă în întreaga orînduire socială și de stat poate îndruma Rusia pe făgașul unei dezvoltări juste și sănătoase ; iată de ce acest grup a simpatizat cu toate manifestările unei astfel de convingeri în viața noastră socială. Tocmai această convingere a săpat o prăpastie adîncă între grupul trudovic și partidul constituțional-democrat "... și, ceva mai departe, se revine la aceeași idee a „evoluționismului pașnic al cadeților și a tacticii constituționalist-democrate create de acest evoluționism“, „care întotdeauna a îndepărtat pe trudovici de constituțional-democrați într-o măsură mai mare decît de social-democrați“.

Este clar de ce a trebuit ziarul cadet „*Reci*“ să aibă grijă să tănuiască acest raționament cititorilor săi. Aici este limpede exprimată dorința de a trage o linie de demarcație între democratism și liberalism. Linia de demarcație există, desigur, dar d-l Vodovozov, deși vorbește despre „o prăpastie adîncă“, nu înțelege suficient de adînc în ce constă ea. După dînsul există aici, de fapt, o deosebire de ordin tactic și o deosebire în ceea ce privește aprecierea momentului ; trudovicii sînt pentru o schimbare radicală, în timp ce cadeții sînt evoluționiști pașnici ; trudovicii consideră că avem un regim absolutist, iar cadeții socot că avem, slavă domnului, o constituție. O asemenea deosebire este posibilă între aripa dreaptă și cea stîngă a uneia și aceleiași clase !

Asta să fie oare toată deosebirea dintre trudovici și cadeți ? Nu consideră însuși d-l Vodovozov că trudovicii sînt un partid al țărănimii ? Nu există în *poziția de clasă* a țărănimii, de pildă față de Purișkevici și de purișkevicism, particularități care o deosebesc de poziția burgheziei liberale ?

Dacă nu există, atunci deosebirea dintre trudovici și cadeți nu este prea mare nici măcar în ceea ce privește atitudinea față de feudalism și de absolutism. Dacă există, trebuie pusă pe primul plan tocmai deosebirea *de interese de clasă* și nu deosebirea de „concepții“ despre absolutism și constituție sau despre evoluția pașnică.

Trudovicii vor să fie mai radicali decît cadeții, ceea ce-i foarte bine. Dar radicalismul lor ar fi mai consecvent și

mai profund dacă ar înțelege clar esența de clasă a burgheziei monarhiste liberale, dacă în platforma lor ar vorbi deschis despre liberalismul contrarevoluționar al cadeților.

De aceea în zadar „se disculpă” d-l Vodovozov invocând obstacole exterioare ca pricină a faptului că trudovicii „s-au văzut nevoiți să întocmească o rezoluție în care punctele cele mai esențiale au fost disimulate printr-o referire nu prea clară pentru majoritatea cititorilor la «platforma grupului trudovic», greu accesibilă acestora”. În primul rînd, trudovicii nu erau obligați să se limiteze la arena îngrădită de aceste obstacole; limitîndu-se la ea, aceștia, ai domnului lichidatorilor noștri, dau dovadă că deosebirea dintre ei și cadeți nu este îndeajuns de adîncă. În al doilea rînd, a existat cea mai largă posibilitate de a formula pe orice arenă esența de clasă a liberalismului cadet și a contrarevoluționarismului său.

Vedem, prin urmare, că oscilările trudovicilor între cadeți și social-democrați nu sînt întîmplătoare, ci decurg din condițiile esențiale și extrem de profunde în care a fost pusă țărănimea. Situația lor intermediară, la o parte de lupta directă dintre burghez și proletar, întretine iluzia că ei ar fi un partid situat în afara claselor sau deasupra claselor. Prejudecăți burgheze comune, caracteristice proprietarului și micului proprietar, îi apropie pe trudovici de cadeți. Așa se explică insuficiența consecvență a trudovicilor, ca democrați burghezi, chiar în lupta lor împotriva temelii puterii Purișkevicilor.

Sarcina muncitorilor conștienți constă în a contribui la strîngerea rîndurilor democrației țărănești, astfel ca ea să fie în cît mai mică măsură dependentă de liberali și cît mai puțin supusă influenței lor, cît mai consecventă și mai hotărîtă. Situația maselor largi ale țărănimii este de așa natură, încît tendințele spre „o schimbare radicală și adîncă”, despre care vorbește d-l Vodovozov, au rădăcini extrem de puternice, foarte ramificate și adînc împlîntate în sol.

CAMPANIA ELECTORALĂ PENTRU DUMA A IV-A ȘI SARCINILE SOCIAL-DEMOCRAȚIEI REVOLUȚIONARE

Grevele politice și demonstrațiile care au început în urma măcelului de la Lena⁹⁹ dovedesc că mișcarea revoluționară a maselor muncitorești din Rusia este în creștere. Această încărcare a atmosferei revoluționare aruncă o lumină vie și asupra sarcinilor partidului, și asupra rolului său în campania electorală.

Criza se maturizează în condițiile unei noi conjuncturi. Duma ultrareacționară, care dă moșierilor puterea, burgheziei o arenă pentru tranzacții, iar proletariatului o mică tribună, face parte integrantă din această conjunctură. Noi avem nevoie de această tribună, avem nevoie de campania electorală *pentru* a desfășura activitatea revoluționară în mase. Avem nevoie de un partid ilegal care să *conducă* această activitate în ansamblu, și în palatul Tavriceski, și în piața Kazan, și la adunările muncitorești, și în timpul grevelor, și la adunările raionale ale muncitorilor social-democrați, și la adunările deschise ale sindicatelor. Numai niște orbi incurabili pot să nu vadă nici acum cât de absurde, cât de nefaste pentru clasa muncitoare sînt otzovismul și lichidatorismul, aceste roade ale destrămării și descompunerii în epoca de triumf a contrarevoluției. Exemplul narodnicilor ne-a arătat în mod concret ce zero scandalos rezultă din adăugarea lichidatorismului „trudovicilor“, precum și al publiciștilor legali de la „Russkoe Bogatstvo“¹⁰⁰ și de la „Sovremennik“¹⁰¹, cu otzovismul „partidului“ socialiștilor-revoluționari.

Să vedem ce ne arată în linii generale mobilizarea forțelor politice în campania electorală. S-au conturat clar *trei* lagăre: 1) *Cei de dreapta* — de la Purișkevici pînă la Gucikov — sînt de partea guvernului. Moșierul ultrareacționar și negustorul retrograd sînt cu trup și suflet pentru guvern. 2) *Burghezii liberali* — „progresiștii” și cadeții împreună cu diverse grupuri „naționale” — sînt împotriva guvernului și împotriva revoluției. Contrarevoluționarismul liberalismului constituie una dintre principalele particularități ale momentului istoric actual. Cel care nu vede acest contrarevoluționarism al burgheziei „civilizate” a uitat tot și nu a învățat nimic; el ia în deșert numele de democrat, ca să nu mai vorbim de numele de socialist. Or, trudovicii și lichidatorii „noștri” vād prost și înțeleg prost! 3) Lagărul democrației, în care *numai* social-democrații revoluționari, antilichidatori și-au desfășurat strîns uniți, organizat, ferm, hotărît steagul revoluționar. Trudovicii și lichidatorii noștri oscilează *între* liberalism și democrație, între opoziție legală și revoluție.

Rădăcinile de clasă care despart primul lagăr de al doilea sînt evidente. Liberalismul a reușit însă să deruteze pe mulți, începînd cu Vodovozov și terminînd cu Dan, în privința rădăcinilor de clasă, care despart cel de-al doilea lagăr de cel de-al treilea. „Strategia” liberalilor, pe care Blank a divulgat-o cu naivitate în „Zaprosî Jizni”, e simplă: cadeții constituie centrul opoziției, calul mijloc; caii lăturași („flancurile”) sînt progresiștii la dreapta, trudovicii și lichidatorii la stînga. D-nii Miliukovi speră „să fie purtați” de această „troică” spre triumf în rolul de „opoziție responsabilă”.

Hegemonia liberalilor în mișcarea de eliberare din Rusia a însemnat și va însemna *întotdeauna* înfrîngerea acestei mișcări. Liberalul manevrează între monarhia Purișkeviciilor și revoluția muncitorilor și țăranilor, trădînd-o pe aceasta din urmă în toate momentele importante. Sarcina revoluției este *de a folosi* lupta dusă de liberali împotriva guvernului și *de a neutraliza* oscilările și trădările liberalismului.

Politica liberalilor constă în a amenința cu spectrul revoluției spre a împărți astfel puterea cu Purișkevici și Romanov, înăbușind împreună revoluția. Iar această politică este determinată de situația de clasă a burgheziei. De aici jocul ieftin al cadeților de-a „democratismul” și contopirea lor *reală* cu „progresismul” foarte moderat al diversilor Efremovi, Lvovi, Reabușinski & Co.

A folosi lupta ce se dă între liberali și alde Purișkevici pentru împărțirea puterii — fără a lăsa să prindă *cîtuși de puțin* în popor „încrederea” în liberali —, spre a dezvolta, a intensifica și a consolida asaltul revoluționar al maselor, care va răsturna monarhia, va nimici complet pe Purișkevici și pe Romanovi, iată care este tactica partidului proletar. În alegeri: unirea democrației *împotriva* celor de dreapta și *împotriva* cadeților, „folosind” la balotaje, în presă, în adunări lupta dintre liberali și cei de dreapta. De aici necesitatea unei platforme revoluționare care să depășească chiar în momentul de față limitele „legalității”. De aici lozincă republicii în opoziție cu jocul liberalilor de-a lozincile „constituționale”, de-a lozincile unei „constituții în spiritul lui Rasputin și Treșcenko”. Sarcina noastră este de a pregăti armata de luptători revoluționari, de a o pregăti întotdeauna, și în tot locul, în toate formele de muncă, în toate domeniile de activitate, oricare ar fi cotiturile la care ne-ar sili victoria reacțiunii sau trădarea liberalismului ori prelungirea crizei etc.

Uitați-vă la trudovici. Aceștia sînt lichidatori narodniciști sans phrases*. Sîntem revoluționari, „dă de înțeles”, d-l Vodovozov, *dar...* nu putem merge împotriva articolului 129¹⁰², adaugă el. La 100 de ani de la nașterea lui Herțen, „partidul” milioanei de țărani nu e în stare ca — în disprețul articolului 129!! — să scoată măcar o foaie volantă, fie chiar hectografiată! Inclînînd spre un bloc cu social-democrației „în primul rînd”, trudovicii nu sînt în stare să spună limpede că cadeții sînt contra-revoluționari, nu sînt în stare să pună bazele unui partid țărănesc *republican*. Iar învățămintele anilor 1905—1907

* — fără oculte. — Nota trad

și ale anilor 1908—1911 pun problema tocmai în acest fel : ori luptă pentru republică, ori lingi cizma lui Purișkevici și îți pleci spinarea sub nuiaua lui Markov și a lui Romanov. Nu există altă alegere pentru țărani.

Uitați-vă la lichidatori. Oricum s-ar suci și s-ar învîrți alde Martînov, Martov & Co., orice cititor onest și judicios va recunoaște că R—kov a rezumat *tocmai* vederile lor cînd a spus : „Nu trebuie să ne facem iluzii : se pregătește triumful unui progresism burghez foarte moderat“. Sensul *obiectiv* al acestei fraze cu tîlc este acesta : revoluția este o iluzie ; sprijinirea „progresiștilor“ este o realitate. Oare nu vede acum orice om care nu închide înadins ochii că *tocmai acest lucru* îl spun, în cuvinte foarte puțin diferite, alde Dan și Martov atunci cînd lansează lozinca : „să smulgem Duma (Duma a IV-a, Duma moșierilor) din mîinile reacțiunii“ ? cînd alunecă de sute de ori spre ideea existenței a două lagăre ? cînd țipă : „nu zădărniciți“ activitatea progresistă a burghezilor liberali ? cînd luptă împotriva „blocului de stînga“ ? cînd, plini de sine, își arată în „Jivoe Delo“ disprețul față de „literatura din străinătate pe care n-o citește nimeni“ ? cînd, *de fapt*, se mulțumesc cu o platformă legală, cu atente legale împotriva organizației ? cînd creează „grupuri de inițiativă“¹⁰³ lichidatoriste, rupînd cu P.M.S.D.R. revoluționar ? Nu este oare evident că același cîntec îl cîntă și alde Levițki, care aprofundează filozoficește ideile liberale ale luptei pentru drepturi, și alde Nevedomski cu noua lor „revizuire“ pe de-a-ndoaselea a ideilor lui Dobroliubov, *de la* democratism *la* liberalism, și alde Smirnov, care fac ochi dulci „progresismului“, și toți ceilalți cavaleri de la „Nașa Zarea“ și „Jivoe Delo“ ?

În realitate, democrații și social-democrații nu ar reuși nicicînd, chiar dacă ar voi-o, „să zădărnicească“ victoria „progresiștilor“ din rîndurile moșierilor și ale burghezilor ! Astea-s vorbe goale și nimic altceva. Nu aici trebuie căutate divergențele serioase. Nu în aceasta constă deosebirea dintre politica muncitorească *liberală* și politica muncitorească *social-democrată*. „A sprijini“ pe progresiști, văzînd în „victoriile“ lor „o apropiere de putere

a burghezului civilizat", este o politică muncitorească liberală.

Noi, social-democrații, vedem în „victoria” progresiștilor expresia *indirectă* a avântului democratic. Trebuie folosite ciocnirile dintre progresiști și cei de dreapta, lozinka deșartă a sprijinirii progresiștilor nu e bună de nimic. Sarcina noastră este să dezvoltăm avântul democratic, să cultivăm noua democrație revoluționară, care crește într-un chip nou într-o Rusie nouă. Dacă ea nu va reuși să se întărească și să învingă în pofida liberalilor, atunci *nici un* „triumf” al progresiștilor și cadeților în alegeri nu va aduce în fond nici o schimbare serioasă în situația din Rusia.

Faptul că există un avânt democratic este acum indiscutabil. Acest avânt progresează mai greu, mai lent, într-un mod mai complicat decât am dori noi, dar progresează. Acest avânt trebuie „să-l sprijinim” și să-l dezvoltăm atît prin activitatea noastră în cadrul campaniei electorale cît și prin orice alt gen de activitate. Să organizăm democrația revoluționară, să făurim printr-o critică necruțătoare a lichidatorismului narodnicist și a otzovismului narodnicist un partid țărănesc republican, și în primul rînd și mai ales să ne curățăm „la noi acasă” de lichidatorism și otzovism, să întărim munca social-democrată revoluționară în rîndurile proletariatului și partidului muncitoresc social-democrat ilegal — iată care este sarcina noastră. Deznodămîntul crizei revoluționare care se maturizează nu depinde de noi, ci de o mie de cauze, de revoluția din Asia și de socialismul din Europa; de noi depinde însă să ducem în rîndul maselor o muncă consecventă și fermă în spiritul marxismului, singura muncă care lasă *întotdeauna* urme.

LICHIDATORII ÎMPOTRIVA PARTIDULUI

Lichidatorii de toate nuanțele desfășoară în presa legală din Rusia o campanie înverșunată împotriva conferinței de partid, campanie a cărei nerușinare dezinvoltă ar trebui să-i facă invidioși pe alde Bulgarin și Burenin. Articolele din „Jivoe Delo“, care interoghează fățiș pe delegați, cerându-le să spună *de cine* au fost trimiși, și care sub scutul cenzurii atacă ceea ce nu poate fi apărut în presa legală, constituie o asemenea mostră de uitare a regulilor elementare ale onestității publicistice, încât ar trebui să provoace nu numai protestul partizanilor conferinței, ci și dezgustul tuturor oamenilor politici pur și simplu cinstiți. Iar articolele informatorului anonim al ziarului „Vorwärts“ au un asemenea iz de lăudăroșenie neobrăzată și de minciună înflorată, încât e în afară de orice îndoială că executarea comenzii făcute de lichidatori pentru furnizarea acestor articole a încăput pe mâini bune*.

Strînse cu ușa, grupurile și cercurile lichidatorilor nu se limitează însă numai la campania de calomnii la adresa partidului. Ele încearcă să convoace o conferință a lor. S-au luat, desigur, toate măsurile pentru a se da C.O.¹⁰⁴, care convoacă această conferință, o aparență de „partinitate“, de „nefracționism“, de „unificare“. Căci aceste

* Pentru a face cunoscută tovarășilor din Germania adevărata stare de lucruri din P.M.S.D.R., redacția Organului Central a editat în limba germană o broșură specială care demască, printre altele, procedeele informatorului anonim al ziarului „Vorwärts“ (vezi volumul de față, pag. 213—226. — Nota red.).

cuvinte sînt atît de comode... cînd vrei să prinzi în un-dița lichidatoristă pe toți cei care, dintr-un motiv sau altul, sînt nemulțumiți de conferința de partid. Troțki a fost însărcinat să ridice în slăvi toate virtuțile Comitetului de organizare și ale viitoareii conferințe lichidatoriste: și cui i s-ar fi putut da această sarcină dacă nu acestui „unificator de profesie“? Iar el le-a ridicat în slăvi... utilizînd toate caracterele tipografice de care dispune tipografia din Viena: „vperedistii, golosistii, bolșevicii-partiiți, menșevicii-partiiți, așa-numiții lichidatori și refracționisti — din Rusia și din străinătate — sprijină cu hotărîre activitatea“... Comitetului de organizare („Pravda“ nr. 24).

Sărmanul de el, iar... a spus o minciună și iar n-a ni-merit-o. Blocul pregătit cu atîta zarvă și pompă, sub hegemonia lichidatorilor, împotriva conferinței din 1912 trosnește din toate încheieturile, și trosnește fiindcă lichidatorii prea și-au dat arama pe față. Polonezii au refuzat să facă parte din C.O. În urma unei corespondențe purtate cu reprezentantul C.O., Plehanov a stabilit unele amănunte interesante: 1) că conferința este concepută ca o conferință „constitutivă“, adică nu ca o conferință a P.M.S.D.R., ci a unui nou partid, 2) că convocarea ei are la bază principiul „anarhist“, 3) că „conferința este convocată de lichidatori“. După ce aceste fapte au fost stabilite de tov Plehanov, nu ne mai putea mira că așa-zișii bolșevici(?!)-împăciuitoriști au prins curaj și au hotărît să-l demaște pe Troțki, care... a afirmat un neadevăr atunci cînd a declarat că ei se numără printre partizanii C.O. „Acest C.O., cu actuala sa componență, cu tendința sa vădită de a impune întregului partid atitudinea sa față de lichidatori, cu principiile anarhiei organizatorice care au stat la baza completării efectivului său, acest C.O. nu prezintă nici cea mai mică garanție că va fi convocată o conferință care să reprezinte într-adevăr întregul partid“, așa vorbesc astăzi despre C.O. „partiiții“ noștri care au prins curaj. În ce ape se scaldă astăzi cei mai de stînga dintre cei de stînga, vperedistii noștri, care cîndva s-au grăbit să-și exprime simpatia față de C.O., nu știm, dar asta n-are nici o importanță; important este că Ple-

hanov a stabilit cu o claritate incontestabilă caracterul lichidatorist al conferinței convocate de C.O. și că mințile de bărbați de stat ale „împăciuitoriştilor“ au trebuit să se plece în fața acestui fapt. Atunci cine a mai rămas? Au mai rămas lichidatorii declarați și Troțki...

Baza acestui bloc este evidentă: lichidatorii au deplina libertate de a promova, „ca și pînă acum“, linia lor în „Jivoe Delo“ și în „Nașa Zarea“, iar Troțki — din străinătate — îi camuflează printr-o frazeologie rrevoluționară, care pe el nu-l costă nimic, iar pe ei nu-i obligă la nimic.

Din povestea aceasta decurge o mică lecție pentru cei care suspină în străinătate după unitate și care au scos nu de mult, la Paris, foaia „Za Partiu“¹⁰⁵. Pentru a construi partidul nu e de ajuns să fii în stare să strigi: „unitate“; trebuie să mai ai și un program *politic*, un program de acțiune politică. Blocul lichidatorilor, al lui Troțki, al vperediştilor, al polonezilor, al bolșevicilor(?) - partiții, al menșevicilor de la Paris etc. etc. era condamnat dinainte la un eșec rușinos, deoarece era construit pe lipsă de principialitate, pe ipocrizie și pe vorbe goale. Și n-ar fi rău dacă cei ce suspină după unitate ar rezolva, în sfîrșit, pentru sine această problemă foarte grea și foarte complicată: cu cine vor ei unitate? Dacă vor unitate cu lichidatorii, atunci de ce nu o spun fără fa-soane; iar dacă sînt împotriva unirii cu lichidatorii, atunci după ce fel de unitate suspină?

Conferința din ianuarie și organele alese de ea sînt, de fapt, singurul lucru care unește acum pe toți activiștii din Rusia ai P.M.S.D.R. În afara ei nu există decît promisiunea bundiştilor și a lui Troțki de a convoca o conferință lichidatoristă a C.O. și „împăciuitoriştii“ care trec acum prin mămureala postlichidatoristă.

„Sotlal-Demokrat“ nr. 20
din 8 mai (25 aprilie) 1912

Se tipărește după textul
apărui în ziar

ÎN MEMORIA LUI HERȚEN

Se împlinesc o sută de ani de la nașterea lui Herțen. Întreaga Rusie liberală îl comemorează, ocolind prudent problemele serioase ale socialismului, ascunzînd cu grijă deosebirea dintre *revoluționarul* Herțen și un liberal oarecare. Presa de dreapta evocă și ea amintirea lui Herțen, făcînd afirmația mincinoasă că spre sfîrșitul vieții Herțen s-a dezis de revoluție. Cît despre discursurile liberale și narodniciste care se țin în străinătate despre Herțen, în ele domină exclusiv frazeologia.

Partidul muncitoresc trebuie să-l comemoreze pe Herțen nu pentru a-l glorifica în chip filistin, ci pentru a-și lămuri sarcinile, pentru a stabili adevăratul loc istoric al scriitorului care a jucat un mare rol în pregătirea revoluției ruse.

Herțen aparținea generației de revoluționari ieșiți din rîndurile nobilimii, ale moșierimii în prima jumătate a veacului trecut. Nobilii au dat Rusiei oameni de teapa lui Biron și Arakceev, nenumărați „ofițeri bețivi, scandalagii, cartofori, eroi de bîlci, hingheri, bătauși, afemeiați, brute“, ca și Manilovi sentimentali. „Și din mediul acesta — scria Herțen — s-au ridicat oamenii lui 14 decembrie, o falangă de eroi, hrăniți, ca Romulus și Remus, cu lapte de fiară sălbatică... Aceștia sînt viteji între viteji, făuriți din cap pînă în picioare din oțel curat, luptători-eroi care s-au dus în mod conștient la moarte sigură spre a trezi la viață nouă tînăra generație și spre a purifica pe copiii născuți într-un mediu al slugărnicii și tiraniei“.

Printre acești copii se număra și Herțen. Răscoala decemбриștilor l-a trezit și l-a „purificat“. În Rusia iobăgistă din perioada 1840—1850, el a reușit să se ridice atât de sus, încât a atins nivelul celor mai mari gânditori ai timpului său. El și-a însușit dialectica lui Hegel, înțelegînd că ea este „algebra revoluției“. El l-a depășit pe Hegel, mergînd spre materialism pe urmele lui Feuerbach. Prima dintre „Scrisorile despre studiul naturii“ — „Empirism și idealism“ —, scrisă în 1844, vădește un gânditor chiar și astăzi mult superior sumedeniei de naturaliști empiriști contemporani și întregului roi de filozofi idealști și semiidealști de astăzi. Herțen s-a apropiat direct de materialismul dialectic, oprindu-se în fața materialismului istoric.

Această „oprire“ a fost, de altfel, cauza care a provocat falimentul spiritual al lui Herțen după înfrîngerea revoluției din 1848. Herțen, care părăsise Rusia, a putut urmări direct această revoluție. Pe atunci el era democrat, revoluționar, socialist. Dar „socialismul“ lui era una dintre acele nenumărate forme și variante ale socialismului burghez și mic-burghez din perioada lui 1848 care au fost spulberate definitiv în zilele din iunie. În fond, aceasta nu era nicidecum socialism, ci frazeologie sentimentală, visări naive, în care democrația burgheză, ca și proletariatul, care încă nu se eliberase de sub influența ei, își înveșmînta pe atunci revoluționarismul.

Falimentul spiritual al lui Herțen, scepticismul și adîncul lui pesimism de după 1848 au reprezentat falimentul *iluziilor burgheze* cu privire la socialism. Drama spirituală a lui Herțen a fost produsul și reflexul acelei epoci a istoriei universale în care revoluționarismul democrației burgheze era *deja* pe cale de dispariție (în Europa), în timp ce revoluționarismul proletariatului socialist *încă nu* ajunsese la maturitate. Acest lucru n-a fost și nu putea fi înțeles de cavalerii flecăreliei liberale rusești, care acum își camuflează contrarevoluționarismul prin fraze înzorzonate despre scepticismul lui Herțen. Pentru acești cavaleri care au trădat revoluția rusă din 1905, care au dat cu totul uitării mărețul titlu de *revoluționar*, scepticismul este o formă de trecere de la de-

mocrație la liberalism, la acel liberalism slugarnic, mîrșav, murdar și bestial care în 1848 împușca pe muncitori, care restaura tronurile răsturnate, care aplauda pe Napoleon al III-lea, acel liberalism pe care Herțen îl *înfierea* fără a putea să-i înțeleagă natura de clasă.

La Herțen, scepticismul era o formă de trecere de la iluziile democratismului burghez „situat deasupra claselor” spre aspra, neînduplecata, invincibila luptă de clasă a proletariatului. Dovada o constituie „Scrisorile către un vechi tovarăș”, adresate lui Bakunin, pe care Herțen le-a scris în 1869, cu un an înainte de moarte. Herțen rupe legăturile cu anarhistul Bakunin. E drept că el nu vede încă în această ruptură decît o divergență de tactică, și nu prăpastia dintre concepția despre lume a unui proletar convins de victoria clasei sale și cea a unui mic-burghez care și-a pierdut nădejdea în salvarea sa. E drept că Herțen repetă și cu acest prilej vechile fraze burghezo-democratice cum că socialismul trebuie să adreseze „propovăduirea atît muncitorului cît și patronului, atît agricultorului cît și micului burghez”. Totuși, rupînd cu Bakunin, Herțen nu și-a îndreptat privirile spre liberalism, ci spre *Internațională*, spre Internaționala condusă de Marx, care a început „să adune oștile” proletariatului, să unească „lumea muncitoare” „împotriva lumii celor ce profită fără să muncească”!

Neînțelegînd esența burghezo-democratică a întregii mișcări de la 1848 și a tuturor formelor socialismului premarxist, Herțen cu atît mai mult n-a putut înțelege natura burgheză a revoluției ruse. Herțen este întemeietorul socialismului „rus”, al „narodnicismului”. El a văzut „socialismul” în dezrobirea țăranilor *cu pămînt cu tot*, în posesiunea pămîntului în cadrul obștii și în ideea țărănească a „dreptului asupra pămîntului”. El și-a dezvoltat de nenumărate ori ideile preferate asupra acestei teme.

În realitate însă, în această doctrină a lui Herțen, ca și în întregul narodnicism rus — inclusiv narodnicismul

spălăcit al „socialiștilor-revoluționari“ de astăzi —, nu se află *nici un dram* de socialism. Găsim aici aceeași frazeologie sentimentală, aceleași visări naive în care era îmbrăcat *revoluționarismul* democrației burghezo-țărănești din Rusia, ca și diferitele forme ale „socialismului de la 1848“ din Apus. Cu cât ar fi primit în 1861 țărani mai mult pământ, cu cât l-ar fi primit mai ieftin, cu atât mai tare ar fi fost subminată puterea moșierilor iobăgiști, cu atât mai rapid, mai liber și mai larg s-ar fi dezvoltat capitalismul în Rusia. Ideea „dreptului asupra pământului“ și a „împărțirii egalitare a pământului“ nu este altceva decât formularea năzuințelor revoluționare de egalitate ale țăranilor, care luptă pentru răsturnarea totală a puterii moșierești, pentru desființarea completă a proprietății funciare moșierești.

Revoluția din 1905 a dovedit pe deplin acest lucru : pe de o parte, proletariatul s-a situat în mod cu totul independent în fruntea luptei revoluționare, creînd partidul muncitoresc social-democrat ; pe de altă parte, țărani revoluționari („trudovicii“ și „Uniunea țărănească“¹⁰⁶), care luptau pentru tot felul de forme de desființare a proprietății funciare moșierești, inclusiv „desființarea proprietății private asupra pământului“, au luptat tocmai ca niște proprietari, ca mici întreprinzători.

Astăzi discuțiile cu privire la „caracterul socialist“ al dreptului asupra pământului etc. nu au altă menire decât aceea de a *estompa* și de a camufla o problemă istorică cu adevărat importantă și serioasă : deosebirea dintre *interesele* burgheziei liberale și ale țărănimii revoluționare în revoluția *burgheză* rusă ; cu alte cuvinte, dintre tendința liberală și cea democratică, dintre tendința „conciliatoare“ (monarhistă) și cea republicană în această revoluție. Tocmai această problemă a fost pusă de Herțen în „Kolokol“¹⁰⁷, dacă analizăm esența lucrurilor și nu frazele, dacă studiem lupta de clasă ca bază a „teoriilor“ și a doctrinelor și nu invers.

Herțen a creat în străinătate o presă liberă, și acesta este marele lui merit. „Polearnaia Zvezda“¹⁰⁸ a preluat tradiția decembriștilor. „Kolokol“ (1857—1867) s-a ri-

dicat cu dârzenie în favoarea eliberării țăranilor. Vălul tăcerii de rob a fost rupt.

Dar Herțen aparținea mediului moșieresc, boieresc. Părăsind Rusia în 1847, el nu văzuse poporul revoluționar și nu putea crede în el. De aici apelurile sale liberale către „cei de sus“. De aici nenumăratele sale scrisori dulcege către Alexandru al II-lea Spînzurătorul, publicate în „Kolokol“, scrisori pe care astăzi nu le poți citi fără un sentiment de dezgust. Cernîșevski, Dobroliubov, Serno-Solovievici, reprezentanți ai noii generații de revoluționari-raznocinți, aveau de o mie de ori dreptate când reproșau lui Herțen aceste abateri de la democratism spre liberalism. Totuși, ca să fim dreپți, trebuie să spunem că, în toate șovăielile lui Herțen între democratism și liberalism, democratul din el ieșea în cele din urmă învingător.

Atunci când Kavelin, unul dintre cele mai respingătoare tipuri ale mîrșăviei liberale, care înainte vreme fusese încîntat de „Kolokol“ tocmai din cauza tendințelor *liberale* ale acestuia, s-a ridicat împotriva revendicării constituției, a atacat agitația revoluționară, s-a ridicat împotriva „violenței“ și a apelurilor la violență, începînd să propovăduiască răbdarea, Herțen a rupt legăturile cu acest înțelept liberal. Herțen a atacat cu vehemență „pamfletul slab, absurd și dăunător“ al lui Kavelin, scris spre a servi „drept îndreptar neoficial pentru uzul guvernului liberalizant“, precum și „sentințele lui politice sentimentale“, care înfățișau „poporul rus ca pe o cireadă de vite, iar guvernul ca pe un înțelept“. „Kolokol“ a publicat un articol, intitulat „Un discurs funebru“, în care a biciuit pe „profesorii care ęes păienjeniușul putred al ideilor lor meschine și infatuante, pe ex-profesorii odioasă naivi, dar care mai tîrziu s-au înrăit văzînd că tineretul sănătos nu poate împărtăși ideile lor rahitice“. Kavelin s-a recunoscut imediat în acest portret.

Cînd a fost arestat Cernîșevski, mîrșavul liberal Kavelin a scris: „După mine, arestările n-au nimic revoltător... Partidul revoluționar consideră că orice mijloace sînt bune pentru a răsturna guvernul, iar acesta se apără cu mijloacele de care dispune“. Iar Herțen, vorbind des-

pre procesul lui Cernîșevski, parcă răspundea acestui cadet : „Și iată că niște oameni de nimic, niște viermi, niște moluște, declară că nu trebuie înfierată această bandă de tâlhari și nemernici care ne guvernează“.

Cînd liberalul Turgheniev a adresat o scrisoare particulară lui Alexandru al II-lea, încredințîndu-l de sentimentele lui de supus credincios și donînd două monezi de aur pentru soldații răniți cu prilejul reprimării răscoalei poloneze, „Kolokol“ a publicat un articol despre „cărunta Magdalenă (masculină) care a scris țarului că și-a pierdut somnul chinuită de gîndul că țarul n-a aflat încă de pocăința ei“. Și Turgheniev s-a recunoscut imediat.

Atunci cînd toată droaia de liberali ruși l-a părăsit pe Herțen pentru că luase apărarea Poloniei, cînd întreaga „societate cultă“ a întors spatele ziarului „Kolokol“, Herțen nu s-a descurajat. El a continuat să apere libertatea Poloniei, biciuind pe sugrumătorii, spînzurătorii, călăii din subordinea lui Alexandru al II-lea. Herțen a salvat onoarea democrației ruse. „Noi am salvat onoarea numelui de rus — a scris el lui Turgheniev —, și din această pricină am avut de suferit din partea majorității slugarnice“.

Cînd a sosit știrea că un țăran iobag a ucis un moșier care atentase la cinstea logodnicei sale, Herțen a adăugat în „Kolokol“ : „Foarte bine a făcut!“ . Cînd s-a comunicat știrea că vor fi numiți comandanți militari pentru a se asigura o „eliberare“ „pașnică“, Herțen a scris : „Cel dintîi colonel deștept care va trece cu detașamentul său de partea țăranilor în loc să-i reprime va urca pe tronul Romanovilor“. Cînd colonelul Reitern s-a sinucis la Varșovia (1860), nevrînd să devină unealtă a călăilor, Herțen a scris : „Dacă e vorba de împușcat, apoi să împușcăm pe generalii care dau ordin să se tragă în oameni neînarmați“. Cînd au fost măcelăriți la Bezdna 50 de țărani, iar conducătorul lor, Anton Petrov, a fost executat (12 aprilie 1861)¹⁰⁹, Herțen a scris în „Kolokol“ :

„O, de-ar putea ajunge cuvintele mele pînă la tine, trudit și martir al pămîntului rusesc!... cum te-aș mai învăța să disprețuiești pe păstorii tăi spirituali, care ți-au fost impuși de sinodul de la Petersburg și de țarul neamț... Tu îl urăști pe moșier, urăști pe logofăt,

te temi de ei, și pe bună dreptate; dar mai crezi încă în țar și în arhiereu... nu le da crezare. Țarul e cu ei și ei sînt ai lui. Acum îl vezi cum arată, tu, tată al tînărului ucis la Bezdna, și tu, fiu al tatălui ucis la Penza... Păstorii tăi sînt neștiutori ca și tine, săraci ca și tine... Așa a fost bunăoară Anton (nu episcopul Antonie, ci Anton din Bezdna), care la Kazan a pătimit pentru tine... Moaștele sfinților tăi nu vor săvîrși patruzeci și opt de minuni, ruga adresată lor nu te va vindeca de durerile de dinți; dar amintirea lor vie poate săvîrși o singură minune, aceea de a te elibera“.

De aici se poate vedea cît de mîrșav și de josnic îl clevetesc pe Herțen liberalii noștri cuibăriți în slugarnica presă „legală“, exagerînd părțile slabe ale lui Herțen și trecînd sub tăcere pe cele bune. N-a fost vina lui Herțen, ci tragedia lui că n-a putut vedea poporul revoluționar din Rusia în anii 1840—1850. Cînd l-a văzut, *în anii 1860—1870*, a trecut fără să șovăie de partea democrației revoluționare împotriva liberalismului. El a luptat pentru victoria poporului asupra țarismului și nu pentru o tranzacție între burghezia liberală și țarul moșierilor. El a ridicat steagul revoluției.

Comemorînd pe Herțen, distingem limpede trei generații, trei clase care au acționat în revoluția rusă. Mai întîi nobilii și moșierii, decembriștii și Herțen. Cercul acestor revoluționari este restrîns. Ei sînt foarte departe de popor. Dar opera lor nu s-a irosit în zadar. Decembriștii l-au trezit pe Herțen, iar Herțen a desfășurat o agitație revoluționară.

Aceasta a fost reluată, extinsă, întărită, călită de revoluționarii-raznocinți, începînd cu Cernîșevski și terminînd cu eroii din organizația „Narodnaia Volea“¹¹⁰. Cercul de luptători s-a lărgit, legăturile lor cu poporul au devenit mai strînse. Herțen i-a numit „tinerii cîrmaci ai furtunii viitoare“. Dar n-a fost încă adevărata furtună.

Furtuna este mișcarea maselor înseși. Proletariatul, singura clasă revoluționară pînă la capăt, s-a situat în fruntea acestora, ridicînd pentru prima oară milioane de țărani la lupta revoluționară deschisă. Primul val al

furtunii s-a dezlănțuit în 1905. Valul următor se ridică sub ochii noștri.

Comemorînd pe Herțen, proletariatul învață din exemplul lui să înțeleagă marea însemnătate a teoriei revoluționare; învață să înțeleagă că devotamentul nețărmurit față de revoluție și propaganda revoluționară în rîndurile poporului nu se irosesc în zadar nici chiar atunci cînd decenii întregi despart semănatul de culesul recoltei; el învață să înțeleagă rolul diferitelor clase în revoluția rusă și în cea internațională. Îmbogățit cu aceste învățăminte, proletariatul își va croi un drum spre libera lui unire cu muncitorii socialiști din toate țările, strivind năpîrca, monarhia țaristă, împotriva căreia Herțen a ridicat cel dintîi măreț steag de luptă, adresînd maselor *cuvîntul rus liber*.

„Sozial-Demokrat“ nr. 26
din 8 mai (25 aprilie) 1912

Se tipărește după textul
apărut în ziar

PROPRIETATEA FUNCIARĂ ÎN RUSIA EUROPEANĂ

Foametea care a lovit 30 000 000 de țărani a pus din nou pe tapet problema situației țărănimii din Rusia. De obicei, în considerațiile referitoare la această problemă se pierde din vedere lucrul principal, și anume raportul dintre marea proprietate funciară, în majoritatea cazurilor nobiliară, moșierească, și situația țărănimii. Tocmai asupra acestui lucru principal vrem să atragem atenția cititorilor.

În 1907 ministerul de interne a editat „Statistica proprietății funciare pe anul 1905“. După aceste date oficiale, care în nici un caz nu pot fi bănuite de parțialitate față de țărănime, ne putem face o idee destul de exactă despre una dintre principalele cauze ale foametei.

Statistica oficială a stabilit că în cele 50 de gubernii ale Rusiei europene sînt 395 000 000 de deseatine de pămînt. Dar această cifră nu oglindește situația reală, întrucît include pămînturi ale statului în suprafață de peste 100 000 000 de deseatine, situate în Nordul îndepărtat, în guberniile Arhanghelsk, Oloneț și Vologda. Aceste pămînturi, în cea mai mare parte, nu sînt pămînturi de cultură; sînt tundre și păduri din Nordul îndepărtat. De obicei aceste pămînturi sînt puse la socoteală numai pentru a estompa adevărata repartizare a pămînturilor cultivabile.

Scăzînd aceste pămînturi, obținem în total 280 000 000 (în cifre rotunde) de deseatine de pămînt cultivabil,

dintre care 101 000 000 de deseatine sînt considerate ca fiind proprietate privată, iar 139 000 000 pămînturi lo-tuale. Trebuie să delimităm marea proprietate funciară moșierească de mica proprietate funciară țărănească.

Relativ la marile proprietăți, statistica oficială prezintă următoarele date :

*Proprietatea funciară individuală privată
în Rusia europeană*

Mărimea proprietății	Numărul proprie-tăților	Suprafața în deseatine	La o proprietate revin în medie deseatine
Peste			
500 pînă la 2 000 des.	21 748	20 590 708	947
2 000 pînă la 10 000 des.	5 386	20 602 109	3 825
10 000 des.	699	20 798 504	29 754
<i>Total</i>	27 833	61 991 321	2 227

Aceste date sînt incomplete, deoarece nu au fost puse la socoteală nici pămînturile domeniiale, nici pămînturile marilor societăți comerciale etc. Dar, cu toate acestea, putem afla *principalul* despre proprietatea funciară moșierească din Rusia. Șapte sute de moșieri posedă 21 000 000 de deseatine, adică aproape cîte 30 000 de deseatine fiecare.

Mai puțin de 28 000 de moșieri posedă 62 000 000 de deseatine de pămînt, adică în medie cîte 2 200 de deseatine fiecare. Aici se mai adaugă pămînturile domeniiale, a căror suprafață este de peste 5 000 000 de deseatine. În afară de aceasta, peste 3 500 000 de deseatine de pămînt aparțin unui număr de 272 de societăți „industriale-comerciale, industriale etc.“ Aceste proprietăți sînt, fără îndoială, mari moșii, concentrate în cea mai mare parte în gubernia Perm ; aici *nouă* societăți de acest fel posedă aproape 1 500 000 de deseatine de pămînt (cifra exactă : 1 448 902).

Prin urmare, obținem un total în nici un caz mai mic, ci, cu siguranță, mai mare de 70 000 000 de deseatine de

pământ, care aparțin celor mai mari moșieri. Numărul acestor mari moșieri e sub 30 000.

Să luăm acum proprietatea funciară țărănească. După datele statisticii oficiale, țăranii cu cele mai mici loturi posedă :

Pământuri lotuale:

Mărimea loturilor	Numărul gospodăriilor	Suprafața în deseatine	La o gospodărie revin în medie deseatine
Până la 5 deseatine	2 857 650	9 030 333	3,1
Între 5 și 8 „	3 317 601	21 706 550	6,5
„ 8 și 15 „	3 932 485	42 182 923	10,7
<i>Total</i>	10 107 736	72 919 806	7,0

Așadar, 10 000 000 de familii țărănești, din totalul de aproximativ 13 000 000, posedă 73 000 000 de deseatine de pământ. În medie revin câte șapte deseatine la o gospodărie. Mai trebuie adăugate micile proprietăți private: numărul proprietarilor care au până la 10 deseatine este de 409 864; ei posedă în total 1 625 226 de deseatine; revine deci mai puțin de patru deseatine la o gospodărie. Prin urmare, circa 10 500 000 de familii țărănești posedă 75 000 000 de deseatine de pământ.

Acum putem să confruntăm aceste date principale, care foarte adesea sînt omise sau prezentate inexact în discuțiile în jurul problemei țărănești.

Marea proprietate funciară moșierească: 30 000 de proprietari — 70 000 000 de deseatine de pământ.

Mica proprietate țărănească: 10 500 000 de proprietari — 75 000 000 de deseatine de pământ.

Acestea sînt, firește, cifre globale. Pentru o analiză mai amănunțită a situației țăranilor și a însemnătății marii proprietăți trebuie luate date pe ținuturi sau pe regiuni, uneori chiar pe gubernii. Dar economiștii, atît cei din lagărul guvernamental cît și cei din lagărul liberalilor și, în parte, chiar cei din lagărul narodnicilor, estompează foarte adesea esența problemei agrare tocmai referindu-se la anumite regiuni sau la anumite aspecte

particulare ale problemei. Pentru a înțelege însemnătatea *esențială* a problemei pământului și a problemei situației țărănimii, nu trebuie să pierdem din vedere datele principale menționate mai sus și nu trebuie să permitem ca aspectele particulare să pună în umbră principalul.

Într-un articol viitor vom prezenta exemple referitoare la aceste încercări de a pune în umbră principalul*. Acum însă vom face un prim bilanț esențial. În Rusia europeană pământul este repartizat în așa fel, încât marii moșieri care posedă peste 500 de deseatine fiecare stăpînesc 70 000 000 de deseatine, în timp ce numărul acestor moșieri e sub 30 000.

Imensa majoritate a țăranilor, și anume 10 500 000 de familii din totalul de 13 000 000 de familii țărănești, posedă 75 000 000 de deseatine de pământ.

Suprafața medie a marii proprietăți moșierești este de 2 200 de deseatine. Suprafața medie a micii parcele țărănești este de *șapte* deseatine.

Dacă pământurile celor 30 000 de mari proprietari ar trece la 10 000 000 de gospodării țărănești, proprietatea funciară a acestor gospodării *aproape s-ar dubla*.

Despre relațiile economice dintre moșieri și țărani care decurg din această repartizare a pământului vom vorbi data viitoare.

„Nevskala Zvezda” nr. 3
din 6 mai 1913
Semnat: R. Silln

Se tipărește după textul
apărut în ziar

---

* Vezi volumul de față, pag. 319—323. — *Nota red*

TRDOVICII ȘI DEMOCRAȚIA MUNCITOREASCĂ

Campania electorală pentru Duma a IV-a a adus o oarecare înviorare și a sporit interesul pentru problemele politice. Mișcarea largă pe care au generat-o evenimentele de la Lena a făcut ca această înviorare să se accentueze și ca acest interes să devină foarte pronunțat. Examinarea problemei atitudinii trudovicilor, adică a democrației țărănești, față de democrația muncitorească este acum mai oportună ca oricând.

În articolul său „Grupul trudovic și partidul muncitoresc” („Zaprosî Jizni” nr. 17), d-l V. Vodovozov expune punctul de vedere al trudovicilor în această problemă, răspunzând la articolele mele „Liberalismul și democrația” *, apărute în „Zvezda”. Disputa privește însăși esența celor două curente politice, care exprimă interesele a *nouăzeci* din populația Rusiei. De aceea orice democrat este dator să acorde toată atenția obiectului acestei discuții.

I

Democrația muncitorească se situează pe punctul de vedere al luptei de clasă. Muncitorii salariați sînt o clasă bine definită în societatea modernă. Situația acestei clase se deosebește în mod radical de situația clasei micilor proprietari, a țăranilor. De aceea nici vorbă nu poate fi de unirea lor în cadrul unui același partid.

* Vezi volumul de față, pag. 250—259. — *Nota red.*

Scopul muncitorilor este desființarea robiei salariate prin înlăturarea dominației burgheziei. Țăranii au revendicări democratice care pot duce la desființarea iobăgiei, a tuturor temelilor și manifestărilor ei sociale, dar nu pot nici măcar clinti dominația burgheziei.

În epoca actuală, sarcinile comune ale muncitorilor și ale țăranilor din Rusia apropie democrația țărănească de democrația muncitorească, care nu pot merge decât pe căi diferite, dar care pot și trebuie — în vederea asigurării succesului — să acționeze împreună împotriva a tot ceea ce vine în contradicție cu democratismul. Dacă această unitate sau comunitate de acțiune nu va fi înfăptuită, dacă democrația țărănească nu va scăpa de sub tutela liberalilor (a cadeților), nici vorbă nu poate fi de prefaceri democratice serioase în Rusia.

Acestea sînt vederile muncitorilor democrați, marxiști, pe care le-am dezvoltat în cele două articole intitulate : „Liberalismul și democrația“.

Trudovicii, ale căror vederi le expune d-l Vodovozov, vor să fie un partid „situat deasupra claselor“. După convingerea lor, un partid unic „ar putea să servească pe deplin interesele a trei clase sociale“ : ale țăranimii, ale clasei muncitoare și ale „intelectualității muncitoare“.

Am arătat că această „convingere“ este în contradicție 1) cu toate adevărurile științei economice, 2) cu întreaga experiență a țărilor care au trecut prin epoci asemănătoare epocii actuale din Rusia, 3) cu experiența Rusiei dintr-o perioadă deosebit de importantă, deosebit de critică a istoriei sale : anul 1905. Am luat în derîdere pretenția pur cadetă de „a îmbrățișa“ clase diferite și am reamintit că cadeții numesc „intelectualitate muncitoare“ pe domnii Maklakovi.

D-l Vodovozov, fără să citeze în întregime și în mod coerent aceste argumente ale mele, încearcă să obiecteze fragmentar. De pildă, împotriva primului argument el declară : „Țărănimea este o masă care trăiește din munca ei ; interesele ei sînt interesele muncii și de aceea ea constituie

un detașament din marea armată a muncii, așa cum muncitorii constituie celălalt detașament“.

Asta nu e știință economică marxistă, ci burgheză : aici, prin frazeologia despre interesele muncii, este estompată deosebirea radicală dintre situația micului proprietar și cea a muncitorului salariat. Muncitorul nu posedă nici un fel de mijloace de producție și se vinde pe sine însuși, își vinde brațele, *forța de muncă*. Țăranul posedă mijloace de producție — unelte, vite, pământ propriu sau luat în arendă — și vinde *produsele* gospodăriei sale, fiind un mic proprietar, un mic întreprinzător, un mic burghez.

În Rusia, țăranii angajează și astăzi în gospodăriile lor nu mai puțin de 2 000 000 de muncitori salariați agricoli. Iar dacă toate pământurile moșierești ar trece în mâinile țăranilor fără răscumpărare, ei ar angaja un număr și mai mare de muncitori.

O astfel de trecere a pământului în mâinile țăranilor ar fi în interesul general al întregii țărâni, al tuturor muncitorilor salariați, al întregii democrații, deoarece proprietatea moșierească este baza puterii politice moșierești de tipul pe care Rusia l-a cunoscut într-un mod cum nu se poate mai concret prin Purișkevici, iar apoi prin Markov II și alți „corifei ai Dumei a III-a“, naționaliști, octombriști etc.

De aici reiese că țelul comun care stă acum în fața țăranilor și muncitorilor nu are în el absolut nimic socialist, contrar părerii ultrareacționarilor ignoranți, iar uneori și a liberalilor. Acest țel este exclusiv democratic. Realizarea lui ar însemna realizarea libertății în Rusia, dar nicidecum desființarea robiei salariate.

Pentru a organiza în mod serios acțiunile comune ale acestor clase diferite, pentru a asigura acestor acțiuni un succes trainic și real, trebuie să se înțeleagă clar sub ce raport coincid interesele acestor clase și sub ce raport diferă. Orice erori, orice „confuzii“ în această chestiune, orice estompere a problemei prin frazeologie nu poate să nu aibă cel mai nefast efect, nu poate să nu submineze succesul.

II

„Munca agricolă se deosebește de munca în fabrică ; dar și munca din fabrică se deosebește de munca funcționarului comercial, și cu toate acestea «Zvezda» caută cu tot dinadinsul să demonstreze funcționarilor comerciali că ei formează o singură clasă cu muncitorii și că de aceea trebuie să privească social-democrația ca pe reprezentantul lor...”

Iată ce obiectează d-l Vodovozov la argumentele cu privire la profunda deosebire de clasă dintre micii patroni și muncitorii salariați ! Și de astă dată raționamentele d-lui Vodovozov sînt pătrunse de obișnuitul spirit al economiei politice burgheze. Agricultorul-proprietar face parte din aceeași clasă cu fabricantul sau cu meseriașul-proprietar, cu comerciantul-proprietar ; aici nu este vorba de deosebiri între clase, ci între *profesiuni*. Muncitorul salariat agricol face parte din aceeași clasă cu muncitorul salariat din fabrică sau din comerț.

Din punct de vedere marxist, acestea sînt adevăruri absolute elementare. Și degeaba crede d-l Vodovozov că, spunînd că marxismul „meu” este „extrem de simplist”, va putea să disimuleze *esența chestiunii*, și anume că trudovicii deviază în permanență de la economia politică marxistă spre economia politică burgheză.

D-l Vodovozov vădește aceeași deviere și în aceeași direcție atunci cînd încearcă să infirme referirea mea la experiența tuturor țărilor și la experiența Rusiei cu privire la profunda deosebire de clasă dintre micii proprietari și muncitorii salariați, afirmînd că uneori o clasă este reprezentată de diferite partide și invers. Muncitorii din Europa îi urmează uneori pe liberali și pe anarhiști, pe clericali etc. Moșierii fac parte uneori din partide diferite.

Dar ce dovedește aceasta ? Atîta doar că pe lîngă deosebirile *de clasă* există și alte deosebiri, de pildă deosebiri religioase, naționale etc., care influențează formarea partidelor.

E un lucru adevărat, dar ce legătură are el cu discuția *noastră* ? Indică oare d-l Vodovozov, în ceea ce privește Rusia, condiții istorice, religioase, naționale etc. care să se adauge în cazul de față la deosebirile de clasă ?

D-l Vodovozov nu a indicat și nici n-ar fi putut indica absolut nici un fel de condiții de acest gen. Discuția a fost purtată exclusiv în jurul problemei dacă la noi este posibil un partid „situat deasupra claselor” „care să servească interesele a trei clase” (de altfel este ridicol să consideri „intellectualitatea muncitoare” drept o clasă).

Teoria dă un răspuns clar la această problemă : nu este posibil ! Tot atît de clar este răspunsul pe care îl dă experiența anului 1905, cînd *toate* deosebirile de clasă, de grup, naționale etc. au ieșit la iveală deosebit de pregnant, în acțiuni mai deschise și cu un caracter de masă mai pronunțat ca oricînd într-unul dintre cele mai importante momente de cotitură din istoria Rusiei. Teoria marxistă a fost confirmată de experiența anului 1905, care a arătat că în Rusia *nu este posibil* un partid țărănesc-muncitoresc unic.

Toate cele trei Dume au arătat același lucru.

Ce legătură are cu toate acestea referirea la faptul că în diferite țări din Europa o clasă s-a împărțit uneori în cîteva partide sau că uneori diferite clase s-au unit sub conducerea aceluiași partid ? Această referire n-are nici un rost. D-l Vodovozov nu face astfel decît să se abată, încercînd să-l abată și pe cititor, de la problema în discuție.

Pentru a asigura succesul democrației ruse este extrem de important ca ea să-și cunoască forțele, să privească cu luciditate starea de lucruri existentă, să-și dea bine seama pe ce *clase* poate conta. Este extrem de dăunător să ne legănăm în iluzii, să estompăm prin fraze deosebirile de clasă, să le ocolim prin formularea unor deziderate pioase.

Trebuie să recunoaștem deschis deosebirile de clasă dintre țaranii și muncitorii din Rusia, deosebiri adînci și ireductibile în cadrul societății capitaliste, în condițiile dominației pieței. Trebuie să spunem răspicat în ce privință coincid *acum* interesele lor. Trebuie să facem ca fiecare dintre aceste clase să se unească, să-și unească forțele, să-și dezvolte conștiința și să stabilim această sarcină comună.

Un partid țărănesc „radical” (ca să folosesc expresia d-lui Vodovozov, deși nu mi se pare prea fericită) este util și necesar.

Orice încercări de a crea un partid „situat deasupra claselor”, de a uni pe muncitori și pe țărani într-un singur partid, de a prezenta nu știu ce „intelectualitate muncitoare” inexistentă drept o clasă deosebită sînt cît se poate de dăunătoare și de nefaste pentru cauza libertății în Rusia, fiindcă asemenea încercări *nu pot* duce la *nimic* altceva decît la dezamăgiri, la pierdere de forțe, la întunecarea conștiinței.

Privind cu toată simpatia formarea unui partid țărănesc *consecvent* democrat, sîntem datori să luptăm împotriva încercărilor amintite. Muncitorii sînt datori în același timp să lupte împotriva influenței *liberalilor* asupra țărănimii democratice.

III

Despre atitudinea liberalilor față de democrația burgheză, despre atitudinea cadeților față de trudovici, conferința acestora din urmă nu a spus nimic clar și precis¹¹¹. Nu există la trudovici înțelegerea faptului că tocmai dependența țărănimii democratice față de liberali a fost una dintre principalele cauze ale insuccesului mișcării de eliberare din 1905—1906, că succesul acestei mișcări *nu este cu puțință* dacă păturile largi și păturile conducătoare ale țărănimii nu vor înțelege deosebirea dintre democratism și liberalism, dacă nu se vor elibera de sub tutela și dominația liberalilor.

D-l Vodovozov s-a ocupat în mod cu totul fugitiv și nesatisfăcător de această problemă de importanță capitală. El afirmă că „partidul cadet deservește mai ales populația orășenească”. Este inexact. O asemenea definiție a rădăcinilor de clasă și a rolului politic al partidului cadet este lipsită de orice valoare.

Partidul cadet este partidul burgheziei liberale-monarhiste. Baza socială a acestui partid (ca și a „progresiștilor”) o constituie păturile mai progresiste din punct de vedere economic (în comparație cu octombriștii) ale burgheziei, și în special intelectualitatea burgheză. Iar o parte a micii burghezii orășenești și sătești mai urmează acest partid numai în virtutea tradiției (adică pur și simplu în virtutea

unei obișnuințe, continuând orbește o veche deprindere) și fiind de-a dreptul înșelată de liberali.

Zicîndu-și democrați, cadeții se înșală pe sine și înșală poporul. În realitate, cadeții sînt niște liberali contrarevoluționari.

Întreaga istorie a Rusiei, și mai ales istoria secolului al XX-lea, îndeosebi istoria anilor 1905—1906, *a dovedit* pe deplin acest lucru, iar culegerea „Vehi” l-a *învederat*, l-a dezvăluit cum nu se poate mai concret, mai clar și mai complet. Și nici un fel de „mici rezerve” formulate de diplomații cadeți cu privire la „Vehi” nu pot schimba acest fapt.

Prima perioadă a mișcării de eliberare din Rusia, primul deceniu al secolului al XX-lea, a arătat că mai există încă mase largi ale populației care, tinzînd spre democrație, nu sînt destul de conștiente, *nu fac deosebire* între liberalism și democratism, se supun conducerii liberalilor. Atît timp cît acest lucru nu se va schimba și în măsura în care el nu se va schimba, nu se poate vorbi de nici un fel de transformare democratică a Rusiei. Ar fi vorbe în vînt.

Ce obiectează d-l Vodovozov împotriva acestor premise pe care a fost construit articolul meu? „Trudovicii — scrie el — consideră că în condițiile actuale este o mare lipsă de tact (!) să vorbești prea mult de contrarevoluționarismul cadeților ...”.

Asta-i bună! Ce rost are să vorbești aici de „tact”? ce rost are acest „prea mult”? Dacă este adevărat că cadeții sînt niște liberali contrarevoluționari, atunci sîntem datori să spunem adevărul. Dacă trebuie să se vorbească mult sau puțin despre dreapta contrarevoluționară și despre liberalii contrarevoluționari, aceasta este o chestiune cu totul lipsită de seriozitate; *ori de cîte ori* un publicist vorbește despre cei de dreapta, ori de cîte ori vorbește despre liberali, el trebuie să spună adevărul. Trudovicii au spus adevărul despre cei de dreapta. Pentru asta ei merită toată lauda. Despre liberali trudovicii *înșiși* au adus vorba, dar *nu au spus adevărul pînă la capăt!*

E singurul lucru pe care avem să-l reproșăm trudovicilor.

„Prea mult” sau prea puțin, aceasta n-are nici o importanță. Trudovicii n-au decît să consacre o mie de rînduri

celor de dreapta și numai cinci liberalilor ; nu vom avea nimic de obiectat. Și nu asta e ceea ce le-am reproșat trudovicilor. Le-am reproșat că în aceste „cinci rînduri“ (d-ta însuși ești vinovat, d-le Vodovozov, că ai adus în discuție acest nefericit „prea“ !) *nu* se spune adevărul despre liberali.

D-l Vodovozov s-a eschivat să dea un răspuns în fond : sînt cadeții contrarevoluționari sau nu ?

Faptul că trudovicii s-au eschivat să răspundă la această chestiune este o mare greșeală, care *în fapt* înseamnă că o parte din democrați și o parte din foștii marxiști sînt dependenți *de* liberalism.

Întreaga istorie a primului deceniu a secolului al XX-lea a pus în mod inexorabil această chestiune.

În Rusia se dezvoltă acum peste tot, în cele mai diferite părți ale populației, *noi* elemente democratice. Acesta este un fapt indiscutabil. Aceste elemente democratice în plină dezvoltare trebuie să fie educate în spiritul democratismului *consecvent*. Educarea lor nu este posibilă fără explicarea adevăratei naturi a liberalilor, care posedă sute de organe de presă și dețin o sută de locuri în Dumă, înrîurind astfel în mod permanent și în sens *fals*-democratic un număr de oameni incomparabil mai mare decît cel accesibil propagandei noastre.

Democrația trebuie să-și unească forțele. Vom lăuda întotdeauna pe trudovici pentru discursurile lor democratice cu privire la cei de dreapta. Dar democratismul lor va fi inconsecvent dacă, *atunci* cînd vor vorbi despre liberali, vor vorbi *în spirit liberal*, în loc să vorbească într-un limbaj demn de un democrat.

În alegeri luptă nu două tabere, ci trei. Nu confundați, domnilor trudovici, a doua tabără (cea liberală) cu cea de-a treia (cea democrată). Nu estompați deosebirea dintre ele ; de această treabă urîtă se preocupă „*prea mult*“ liberalii.

PARTIDELE POLITICE DIN RUSIA

Alegerile pentru Duma de stat obligă toate partidele să-și intensifice agitația, să-și strângă forțele pentru a face să fie ales un număr cât mai mare de deputați din partidul „lor“.

Cu acest prilej se recurge și la noi, ca și în toate celelalte țări, la cea mai deșănțată reclamă electorală. Toate partidele burgheze, adică partidele care apără privilegiile economice ale capitaliștilor, își fac reclamă întocmai așa cum capitaliștii fac reclamă mărfurilor lor. Priviți la anunțurile comerciale din orice ziar și veți vedea cum capitaliștii nascocesc pentru mărfurile lor denumirile cele mai „de efect“, mai țipătoare și mai la modă, lăudându-le fără absolut nici o jenă, fără a se da în lături de la nici o minciună sau nascocire.

Publicul — cel puțin în marile orașe și în centrele comerciale — s-a obișnuit de mult cu această reclamă comercială și știe câte parale face ea. Din nefericire, reclama politică induce în eroare incomparabil mai multă lume, iar demascarea ei este cu mult mai anevoioasă, minciuna menținându-se în acest domeniu cu mult mai multă tenacitate. Denumirile partidelor, atît în Europa cît și la noi, sînt uneori alese special pentru a servi de reclamă, iar „programele“ lor sînt întocmite de cele mai multe ori exclusiv pentru a păcăli publicul. Cu cît într-o țară capitalistă există mai multă libertate politică, mai mult democratism, adică mai multă putere în mîna poporului și a re-

prezentanților poporului, cu atît mai deșănțată este, de cele mai adeseori, reclama pe care și-o fac partidele.

În această situație, cum să te orientezi în luptă dintre partide? Nu înseamnă oare această luptă, în care se recurge la înșelăciune și reclamă, că instituțiile reprezentative, parlamentele, adunările reprezentanților poporului sînt în general inutile și chiar dăunătoare, așa cum se străduiesc să ne încredințeze reacționarii incarnați, dușmani ai parlamentarismului? Nu, cîtuși de puțin. Acolo unde lipsesc instituțiile reprezentative, există *mult mai multă* înșelăciune, minciună politică, manopere frauduloase de tot felul, poporul dispunînd de și mai puține mijloace pentru a demasca înșelătoria și a găsi adevărul.

Pentru a te orienta în lupta dintre partide, nu trebuie să crezi pe nimeni pe cuvînt, ci să studiezi adevărata istorie a partidelor, să cercetezi nu atît ce spun partidele despre ele înseși, ci ce *fac* ele, cum înțeleg ele să rezolve diferitele probleme politice, cum *se comportă* ele în chestiunile care ating interesele vitale ale diferitelor clase sociale: moșierii, capitaliștii, țărani, muncitorii etc.

Cu cît există într-o țară mai multă libertate politică, cu cît instituțiile ei reprezentative sînt mai solide și mai democratice, cu atît este mai ușor pentru masele populare să se orienteze în lupta dintre partide și să se inițieze în domeniul politicii, cu alte cuvinte să învețe a demasca înșelătoria și să găsească adevărul.

Împărțirea unei societăți în partide politice apare cel mai net în timpul crizelor profunde, care zguduie întreaga țară. Atunci guvernele sînt silite să-și caute sprijin la diferitele clase ale societății; lupta înverșunată înlătură orice frazeologie, tot ce e mărunț, tot ce este superficial; partidele își încordează toate forțele, adresîndu-se *maselor* poporului, iar masele, călăuzite de instinctul lor sigur, luminate de experiența luptei deschise, urmează partidele care reprezintă interesele cutărilor sau cutărilor clase.

Epocile acestea de criză determină întotdeauna pentru mulți ani și chiar pentru decenii gruparea în partide a forțelor sociale dintr-o țară. În Germania, de pildă, o asemenea criză au constituit-o războaiele din 1866 și 1870; în Rusia evenimentele din 1905. Nu poți înțelege natura

partidelor politice de la noi, nu poți vedea limpede ce *clase* reprezintă cutare sau cutare partid din Rusia fără a reveni la evenimentele din 1905.

Vom începe scurtul nostru studiu asupra partidelor politice din Rusia cu partidele de extremă dreaptă.

La extrema dreaptă găsim „Uniunea poporului rus”¹¹². Programul acestui partid este expus astfel în organul „Uniunii poporului rus”, „Russkoe Znamea”¹¹³, editat de A. I. Dubrovin :

„Uniunea poporului rus, care la 3 iunie 1907 s-a văzut onorată cu un apel ce i-a fost adresat de țar de la înălțimea tronului, cerînd să-i fie un sprijin de nădejde și să servească tuturor și în toate ca exemplu de legalitate și ordine, crede că voința țarului nu poate fi înfăptuită decît : 1) dacă se va afirma din plin forța absolutismului țarist, strîns și organic legat de biserica ortodoxă rusă, organizată canonic ; 2) dacă națiunea rusă va domina nu numai în guberniile din interior, ci și în regiunile periferice ; 3) dacă va exista o Dumă de stat alcătuită exclusiv din ruși, ca principal ajutor al suveranului în opera lui de construire a statului ; 4) dacă se vor respecta în întregime principiile de bază ale Uniunii poporului rus cu privire la evrei și 5) dacă vor fi înlăturați din funcțiile de stat toți funcționarii care sînt adversari ai puterii absolute a țarului”.

Am copiat textual această declarație solemnă a *dreptei*, pe de o parte, pentru ca cititorul s-o cunoască direct din original, iar pe de altă parte pentru că toate motivele esențiale expuse în ea sînt valabile pentru toate partidele majorității din Duma a III-a, adică atît pentru „naționaliști” cît și pentru octombriști. Vom vedea acest lucru din expunerea ce urmează.

Programul Uniunii poporului rus repetă, în fond, vechea lozincă din vremurile iobăgiei : ortodoxism, absolutism, națiune. Cît privește admiterea sau respingerea principiilor „constituționale” în orînduirea politică rusă — chestiunea după care se face de obicei distincție între Uniunea poporului rus și partidele ce o urmează —, este deosebit de important să relevăm că Uniunea poporului rus nu este *nicidecum* împotriva instituțiilor reprezentative în general. Din programul citat se poate vedea că Uniunea poporului rus este pentru o Dumă de stat care să joace rolul de „ajutor”.

Specificul constituției ruse, dacă putem vorbi astfel, a fost exprimat de organul dubrovinist, și a fost exprimat exact, adică în conformitate cu starea de fapt. Atît naționaliștii cît și octombriștii se situează în politica lor reală tocmai pe această poziție. Discuția dintre aceste partide în chestiunea „constituției“ este în mare măsură o discuție de cuvinte, întrucît „dreapta“ nu este împotriva Dumei, subliniind doar cu o deosebită stăruință că ea trebuie să aibă rolul de „ajutor“, fără să precizeze cîtuși de puțin drepturile ei, iar naționaliștii și octombriștii, la rîndul lor, nu insistă asupra vreunor drepturi bine determinate ale Dumei și nu se gîndesc cîtuși de puțin să obțină vreo garanție reală a acestor drepturi. „Constituționaliștii“ octombrismului se împacă foarte bine cu „adversarii constituției“ pe terenul constituției de la 3 iunie.

Prigonirea alogenilor în general și a evreilor în special este înscrisă direct, clar și precis în programul ultrareacționarilor. Ca de obicei, aceștia exprimă în mod mai brutal, mai insolent și mai agresiv lucruri pe care celelalte partide guvernamentale le ascund cu mai multă sau mai puțină „pudoare“ sau diplomație.

De fapt, după cum știu toți cei ce cunosc cît de cît activitatea Dumei a III-a și a unor organe de presă ca „Novoe Vreamea“, „Svet“¹¹⁴, „Golos Moskvî“ etc., la prigonirea alogenilor participă și naționaliștii, și octombriștii.

Se naște întrebarea : care este baza socială a partidelor de dreapta ? ce clasă reprezintă ele ? ce clasă slujesc ele ?

Revenirea la lozincile iobăgiei, susținerea a tot ce este vechi, medieval în viața Rusiei, manifestarea celei mai depline satisfacții în legătură cu constituția *moșierească* de la 3 iunie, apărarea privilegiilor nobilimii și ale birocrăției, toate acestea dau un răspuns clar la întrebarea noastră. Dreapta reprezintă partidul moșierilor iobăgiști, al Consiliului nobilimii unite¹¹⁵. Nu de geaba a jucat acest consiliu un rol de seamă, ba chiar mai mult, un rol conducător în dizolvarea Dumei a II-a, în modificarea legii electorale și în lovitura de stat de la 3 iunie.

Spre a învedera forța economică pe care o are în Rusia această clasă, ajunge să menționăm următorul fapt esențial,

dovedit de cifrele statisticii agrare *oficiale* din 1905 publicate de ministerul de interne.

În Rusia europeană, mai puțin de 30 000 de moșieri posedă 70 000 000 de deseatine de pământ ; *tot atîta* pământ posedă 10 000 000 de familii țărănești cu loturi foarte mici. De fiecare mare moșier revin, în medie, cam 2 300 de deseatine de pământ ; de fiecare țăran sărac revin 7 deseatine de pământ la o familie, la o gospodărie.

Este absolut firesc și inevitabil ca țăranul să nu poată trăi dintr-un astfel de „lot“ și să fie sortit unei morți lente. Foametea cuprinde permanent milioane de oameni, — așa cum este, de pildă, foametea din anul acesta — și continuă după fiecare recoltă proastă să zdruncine în Rusia gospodăria țărănească. Țăranii sînt nevoiți să ia în arendă pământ de la moșieri, prestîndu-le în schimb *muncă în dijmă* sub diferite forme. În schimbul pământului, țăranul lucrează cu calul său, cu uneltele sale pentru moșier. E tot clacă, numai că oficial ea nu se mai cheamă iobăgie. Posedînd moșii de cîte 2 300 de deseatine, moșierii, de cele mai multe ori, nici nu pot să-și exploateze pământul decît prin sistemul înrobirii, al muncii în dijmă, adică prin clacă. Ei cultivă numai o parte din aceste imense moșii cu muncitorii salariați.

Mai departe, aceeași clasă a nobililor-moșieri furnizează statului majoritatea covârșitoare a funcționarilor superiori și mijlocii. Privilegiile birocrăției din Rusia sînt un alt aspect al privilegiilor și al puterii nobililor-moșieri, întemeiată pe proprietatea asupra pământului. Se înțelege deci că Consiliul nobilimii unite și partidele „de dreapta“ susțin politica vechilor tradiții iobăgiste nu întîmplător, ci în mod inevitabil, nu din „reaua-voință“ a unor persoane, ci sub presiunea *intereselor unei clase* foarte puternice. Vechea clasă guvernantă, moșierii epigoni, continuînd ca și înainte să fie clasa guvernantă, și-a făurit un partid corespunzător. Acest partid este „Uniunea poporului rus“, sau „dreapta“ din Duma de stat și din Consiliul de stat.

Dar din moment ce există instituții reprezentative, din moment ce *masele* s-au manifestat deja fățiș în arena politică, cum a fost cazul la noi în 1905, pentru fiecare

partid devine o necesitate să apeleze într-o măsură sau alta la popor. Cum pot apela la popor, în ce fel i se pot adresa acestuia partidele de dreapta?

Evident că ele nu pot vorbi pe șleau de apărarea intereselor moșierilor. Ele vorbesc în general de menținerea vechilor rînduiri, depun toate eforturile pentru a cultiva neîncrederea față de alogeni, în special față de evrei, pentru a antrena elementele cele mai înapoiate, cele mai abrutizate la pogromuri, la prigonirea „jidanelor”. Ele încearcă să disimuleze privilegiile nobililor, ale funcționarilor și ale moșierilor prin discursuri pe tema „asuririi” rușilor de către alogeni.

Acesta este partidul „dreptei”. Purișkevici, unul dintre membrii acestui partid, cel mai de vază orator al dreptei din Duma a III-a, a depus nenumărate eforturi încununate de succes pentru a arăta poporului ce vrea dreapta, cum acționează ea, cui slujește ea. Purișkevici este un agitator talentat.

Alături de „dreaptă”, care numără 46 de deputați în Duma a III-a, se află „naționaliștii”, numărînd 91 de deputați. Nuanța care-i deosebește de cei de dreapta este cu totul neînsemnată: în fond aici nu este vorba de două partide, ci de unul singur, care și-a împărțit „munca” de prigonire a alogenilor, a „cadeților” (liberalilor), a democraților etc. Ei fac unul și același lucru, unii în mod mai brutal, ceilalți în mod mai delicat. De altfel și guvernului îi convine ca cei de „extremă” dreaptă, capabili de orice scandal, de orice pogrom, capabili să asasineze oameni ca Gherțenștein, Iollos, Karavaev, să stea ceva mai de o parte, dînd impresia că ei „ar critica” guvernul de pe poziții de dreapta... Între cei de dreapta și naționaliști nu pot exista deosebiri serioase.

Octombriștii numără în Duma a III-a 131 de deputați, incluzînd aici, bineînțeles, și pe „octombriștii de dreapta”. Fără a se deosebi de cei de dreapta prin nimic esențial în politica lor actuală, octombriștii diferă de ei numai prin faptul că partidul lor slujește nu numai pe moșier, ci și pe marele capitalist, pe vechiul negustor tradițional, burghezia, atît de înspăimîntată că muncitorii, și în urma acestora și țărani, s-au deșteptat la o viață indepen-

dentă, încît s-a situat întru totul pe poziția apărării vechilor rînduieli. Există în Rusia capitaliști — și încă destul de mulți — care nu tratează pe muncitori mai bine decît îi tratau moșierii pe foștii lor iobagi; muncitorii, vechilul nu sînt pentru ei decît aceeași servitorime, slugi. Nimeni nu va ști să apere mai bine aceste vechi rînduieli decît partidele de dreapta, naționaliștii și octombriștii. Sînt și capitaliștii care, la congresele zemstvelor și reprezentanților dumelor orășenești din 1904 și 1905, au cerut introducerea „constituției”; dar ei sînt gata să accepte întru totul constituția de la 3 iunie în măsura în care ea este îndreptată *împotriva* muncitorilor.

Partidul octombrist este principalul partid contrarevoluționar al moșierilor și capitaliștilor. El este partidul conducător în Duma a III-a: cei 131 de octombriști împreună cu cei 137 de deputați de dreapta și naționaliști formează o majoritate solidă în Duma a III-a.

Legea electorală din 3 iunie 1907 a asigurat majoritatea moșierilor și marilor capitaliști: în toate adunările electivе guberniale care trimit deputați în Dumă, majoritatea aparține moșierilor și delegaților curiei I orășenești (adică curiei marilor capitaliști). Mai mult, în 28 de adunări guberniale majoritatea aparține exclusiv delegaților proprietarilor funciari. Toată politica regimului de la 3 iunie este înfăptuită cu ajutorul partidului octombrist; el poartă răspunderea pentru toate păcatele și crimele Dumei a III-a.

În vorbe, în programul lor, octombriștii susțin „constituția” și chiar... libertatea! În fapt, partidul acesta a susținut toate măsurile îndreptate împotriva muncitorilor (de pildă proiectul de lege a asigurărilor sociale; amintiți-vă de *președintele* comisiei Dumei pentru problema muncitorească, baronul Tizenhauzen!), împotriva țărănilor, împotriva îngrădirii samavolnicilor și a abuzurilor. Octombriștii sînt, ca și naționaliștii, un partid guvernamental. Iar faptul că octombriștii țin din cînd în cînd — și mai ales înainte de alegeri! — discursuri „opozitioniste” nu schimbă cu nimic situația. Pretutindeni unde există parlamente, s-a observat de mult și se observă mereu acest *joc de-a opoziția* al partidelor burgheze, joc

inofensiv pentru ele, dat fiind că nici un guvern nu-l ia în serios, și uneori util pentru câștigarea alegătorilor, cărora trebuie să li se „ungă ochii” cu opoziționism.

Dar marele specialist și virtuos în jocul de-a opoziția este principalul partid de opoziție din Duma a III-a, partidul cadet, *constituționalistii* „democrați”, partidul „libertății poporului”.

Un joc este însăși denumirea acestui partid, care în realitate *nu este de loc* un partid democrat, *nu este de loc* un partid al poporului, nici al libertății, ci al jumătăților de libertăți, dacă nu chiar al sferturilor de libertăți.

În realitate, acesta este un partid al burgheziei monarhiste-liberale, care se teme de mișcarea populară mult mai mult decât de reacțiune.

Democratul crede în popor, crede în mișcarea maselor, la care contribuie în toate chipurile, deși adesea el are (ca, de pildă, democrații burghezi, trudovicii) o idee greșită asupra importanței acestei mișcări în cadrul regimului capitalist. Democratul tinde mai sincer să se debaraseze de *tot* ce este medieval.

Liberalul însă se teme de mișcarea maselor, o frânează și susține *în mod conștient* anumite instituții medievale, și încă pe cele principale, spre a avea astfel un sprijin împotriva maselor, mai ales împotriva muncitorilor. Împărțirea puterii cu Purișkevicii, iată ce urmăresc liberalii, și nicidecum distrugerea tuturor temelilor puterii Purișkevicii. Totul pentru popor, totul prin popor — declară micul burghez democrat (inclusiv țăranul și trudovicul), urmărind sincer distrugerea tuturor temelilor puterii Purișkevicii, fără a înțelege importanța luptei muncitorilor salariați împotriva capitalului. Dimpotrivă, adevăratul scop al burgheziei monarhiste liberale este să împartă cu Purișkevici puterea *asupra* muncitorilor, ca și *asupra* micilor producători.

Cadeții au avut în Duma I și a II-a majoritatea sau o poziție predominantă. Ei au utilizat-o pentru *un joc* absurd și rușinos: la dreapta jocul de-a loialitatea și de-a ministerialismul (noi sîntem, pasămite, în stare să rezolvăm în mod pașnic toate contradicțiile: nici pe mujic să nu-l stricăm și nici pe Purișkevici să nu-l jignim), iar la

sînga jocul de-a democratismul. În urma acestui joc, cadeții s-au ales cu un picior în spate din partea dreptei. În rîndurile celor de sînga, ei și-au cîștigat denumirea binemeritată de trădători ai libertății poporului. În primele două Dume, ei s-au războit tot timpul nu numai cu democrația muncitorească, ci și cu trudovicii. Este suficient să amintim că planul trudovicilor relativ la comitetele agrare locale (Duma I), program democratic cu totul și cu totul elementar, a fost *torpilat* de cadeți, care au susținut *preponderența* moșierilor și a cinovnicilor *asupra* țăranilor în comisiile agrare !

În Duma a III-a cadeții s-au jucat „de-a opoziția responsabilă“, de-a opoziția maiestății-sale. Pentru acest motiv ei au votat în repetate rînduri bugetele guvernului (o, „democrații“ !), au explicat octombriștilor că răscumpărarea „forțată“ (forțată pentru țărani), propusă de ei este nepericuloasă și inofensivă — amintiți-vă de Berzovski I —, au trimis pe Karaulov la tribună să țină discursuri „cucernice“, au renegat mișcarea maselor, s-au adresat celor „de sus“, *împiedicînd* să vorbească pe cei de jos (lupta cadeților *împotriva* deputaților muncitorilor în problema asigurărilor sociale pentru muncitori) etc. etc.

Cadeții sînt partidul liberalismului contrarevoluționar. Prin pretenția lor de a juca rolul de „opozitie responsabilă“, adică de opoziție recunoscută legală, *admisă* a concura cu octombriștii, de opoziție nu *împotriva* regimului de la 3 iunie, ci de opoziție a regimului de la 3 iunie, prin această pretenție cadeții s-au înmormîntat definitiv ca „democrați“. Insolenta propagandă „vehistă“ a domnilor Struve, Izgoev & Co., ideologi ai cadeților, luați în brațe de Rozanov și de Antonie de Volînia, și rolul de „opozitie responsabilă“ în Duma a III-a nu sînt decît două fațete ale aceleiași medalii. Burghezia monarhistă-liberală, tolerată de alde Purișkevici, năzuiește să se așeze alături de aceștia.

Actualul bloc al cadeților cu „progresiștii“ în alegerile pentru Duma a IV-a a confirmat încă o dată caracterul profund contrarevoluționar al cadeților. Progresiștii n-au nici cea mai mică pretenție de democratism, nu scot nici o vorbă despre lupta *împotriva* regimului de la 3 iunie

și nici nu visează la „votul universal“. Ei sînt niște liberali moderați care nu-și ascund legăturile de rudenie cu octombriștii. Alianța dintre cadeți și progresiști trebuie să deschidă ochii chiar și celor mai orbiți dintre „ciracii cadeților“ asupra adevăratei naturi a partidului cadet.

Burghezia democratică din Rusia este reprezentată de narodnicii de toate nuanțele, începînd cu socialiștii-revoluționari cei mai de stînga și terminînd cu socialiștii-populiști¹¹⁶ și trudovicii. Toți aceștia fac uz bucuros de fraze „socialiste“; unui muncitor conștient nu-i este însă permis să se înșele în ceea ce privește semnificația acestor fraze. În realitate, nici un „drept asupra pămîntului“, nici o „împărțire egalitară“ a pămîntului, nici o „socializare a pămîntului“ nu conțin *nici un dram* de socialism. Lucrul acesta trebuie să-l înțeleagă oricine știe că producția de mărfuri, puterea pieței, a banului, a capitalului nu numai că nu sînt clintite, ci, dimpotrivă, se dezvoltă în proporții și mai vaste o dată cu desființarea proprietății private asupra pămîntului și cu noua lui împărțire, oricît de „echitabilă“ ar fi ea.

Însă frazele cu privire la „principiul muncii“ și la „socialismul narodnic“ exprimă credința profundă (și năzuința sinceră) a democratului în posibilitatea și necesitatea lichidării a *tot* ce este feudal în domeniul proprietății funciare și totodată și în regimul politic. În timp ce liberalii (cadeții) tind să ajungă să împartă cu Purișkevicii puterea politică și privilegiile politice, narodnicii sînt democrați tocmai fiindcă ei tind și trebuie să tindă în momentul de față la desființarea *tuturor* privilegiilor funciare și a *tuturor* privilegiilor în domeniul politic.

Situația mării mase a țărănimii ruse este de așa natură, încît ea nici nu se poate gîndi la vreun compromis cu Purișkevicii (compromis într-o oarecare măsură posibil, accesibil și *apropiat* pentru un liberal). De aceea democratismul micii burghezii are în Rusia, pentru un timp destul de îndelungat încă, rădăcini în mase, iar reforma agrară stolîpinistă, această politică burgheză a Purișkevicii îndreptată împotriva țăranului, n-a creat pînă acum nimic trainic în afară de... înfometarea a 30 000 000 de oameni!

Milioanele de mici proprietari care flămînzesc nu pot să nu aspire la *un alt fel* de reformă agrară, la o reformă democratică, care nu va putea depăși cadrul capitalismului, nu va desființa robia salariată, dar *va putea* să măture de pe fața pămîntului rusesc tot ce este *medieval*.

Trudovicii sînt extrem de slabi în Duma a III-a, dar ei reprezintă *masele*. Oscilările trudovicilor între cadeți și democrația muncitorească sînt o consecință inevitabilă a situației de clasă a micilor proprietari, iar faptul că gruparea, organizarea și educarea lor sînt un lucru atît de greu face ca trudovicii, ca partid, să aibă un caracter extrem de neprecis și de amorf. Iată de ce trudovicii, cu concursul „otzovismului” stupid al narodnicilor de stînga, oferă tabloul deplorabil al unui partid lichidat.

Deosebirea dintre trudovici și lichidatorii noștri, cvasimarxiști, constă în faptul că, pe cînd cei dintîi sînt lichidatori din slăbiciune, ceilalți sînt din rea-credință. A veni în ajutorul slabilor democrați mic-burghezi, a-i smulge de sub influența liberalilor, a crea un lagăr strîns unit al democrației împotriva cadeților contrarevoluționari și nu numai împotriva dreptei — iată sarcina democrației muncitorești.

Referitor la aceasta din urmă, care are o fracțiune a ei în Duma a III-a, nu putem spune aici decît puține lucruri.

Pretutendeni în Europa partidele clasei muncitoare s-au format eliberîndu-se de sub influența ideologiei general-democratice, învățînd să facă deosebire între lupta muncitorilor salariați împotriva capitalului și lupta împotriva feudalismului, între altele, tocmai pentru a intensifica această din urmă luptă, pentru a o elibera de orice șovăială și timiditate. În Rusia, democrația muncitorească s-a separat complet atît de liberalism cît și de democrația burgheză (trudovicism), spre marele folos al cauzei democrației în general.

Curentul lichidatorist din cadrul democrației muncitorești („Nașa Zarea” și „Jivoe Delo”) împărtășește slăbiciunile trudovicismului, proslăvește amorfismul, aspiră la situația de opoziție „tolerată”, reneagă hegemonia muncitorilor, se mărginește la *vorbe* pe tema organizației „legale” (denigrînd-o pe cea ilegală) și preconizează o poli-

tică muncitorească liberală. Legătura dintre acest curent și destrămarea și decadența din perioada de contrarevoluție este evidentă, separarea lui de democrația muncitorească devine tot mai vădită.

Muncitorii conștienți, fără a lichida nimic, unindu-se strâns pentru a contracara influențele liberale, organizându-se ca clasă, dezvoltând toate formele posibile de organizare profesională etc., acționează atît ca reprezentanți ai muncii *salariate* împotriva capitalului cît și ca reprezentanți ai democrației consecvente împotriva întregului vechi regim din Rusia și a oricăror concesi făcute acestui regim.

Spre ilustrare publicăm următoarele date referitoare la partidele din Duma a III-a de stat, date extrase din „Anuarul” oficial al Dumei pe anul 1912.

Partidele din Duma a III-a de stat

Moșierii :	
Dreapta	46
Naționaliști	74
Naționaliști independenți	17
Octombriști de dreapta	41
Octombriști	120
<i>Total partide guvernamentale .....</i>	<i>268</i>
Burghezia :	
Progresiști	36
Cadeți	52
Kolo-ul polonez	11
Grupul polono-lituano-bielorus	7
Grupul musulman	9
<i>Total liberali .....</i>	<i>115</i>
Democrația burgheză :	
Grupul trudovic	14
Democrația muncitorească :	
Social-democrați	13
<i>Total democrați .....</i>	<i>27</i>
Fără partid	27
<i>Total .....</i>	<i>437</i>

În Duma a III-a de stat au existat două majorități :
1) dreapta și octombriștii = 268 din 437 ; 2) octombriștii
și liberalii = 120 + 115 = 235 din 437. Amândouă aceste
majorități erau contrarevoluționare.

„Nevskaia Zvezda” nr. 5
din 10 mai 1912
Semnat : V. I l i n

Se tipărește după textul
apărut în ziar

O ANCHETĂ CU PRIVIRE LA ORGANIZAȚIILE MARELUI CAPITAL

Secția economică-industrială a Societății imperiale tehnice ruse a efectuat o anchetă referitoare la „organizațiile sociale ale clasei industriale și comerciale din Rusia“, mai exact o anchetă referitoare la organizațiile marelui capital. Rezultatele acestei anchete sînt expuse acum în cartea d-lui Gușka : „Organizațiile reprezentative ale clasei industriale din Rusia“ (Petersburg, 1912). Atît materialul cuprins în ea cît și concluziile, pe care autorul le formulează destul de precis, merită o deosebită atenție.

I

Ancheta Societății tehnice este consacrată, propriu-zis, organizațiilor „reprezentative“ ale capitaliștilor, care reprezintă aproximativ 80% din totalul organizațiilor lor. Aproximativ 15% sînt carteluri, trusturi, sindicate, aproximativ 5% asociații patronale, restul comitete de bursă, consilii permanente ale congreselor etc. Acestor din urmă organizații le place foarte mult să se intituleze organizații „reprezentative“. Misiunea lor este să influențeze organele puterii de stat.

Asociațiile patronale duc, după părerea d-lui Gușka, o luptă de clasă „directă“ împotriva muncitorilor salariați, în timp ce organizațiile reprezentative duc o luptă de clasă „indirectă“, „o luptă împotriva altor clase prin exercitarea de presiuni asupra puterii de stat și a opiniei publice“.

Această terminologie este, fără îndoială, eronată. Ea vădește din capul locului una dintre lipsurile esențiale, comune atît d-lui Gușka cît și majorității reprezentanților economiei politice „profesionale” burgheze. S-ar părea că noțiunea de luptă de clasă este acceptată, că este pusă la baza cercetărilor. În realitate însă această noțiune este îngustată și denaturată. Într-adevăr, după d-l Gușka ar reieși că lupta dintre capitaliști și muncitorii salariați în cadrul actualei orînduiri politice este o luptă de clasă „directă”, pe cînd lupta *pentru însăși orînduirea politică* este o luptă de clasă „indirectă” ! Atunci cum trebuie categorisită lupta pentru însăși „puterea de stat” ?

Despre această greșeală fundamentală a „concepției despre lume” a d-lui Gușka vom vorbi însă în altă parte. Nu teoria prezintă importanță în lucrarea sa, ci faptele care ne sînt înfățișate. Datele referitoare la organizațiile de tip preponderent prezintă, în orice caz, un interes deosebit.

Numărul total al organizațiilor „reprezentative” ale marelui capital din Rusia existente în 1910 este stabilit la 143. 71 dintre ele reprezintă asociații de bursă cu comitetele lor. Urmează apoi 14 comitete comerciale și de manufacturi, 3 consilii negustorești, 51 de organizații care alcătuiesc grupul „unit” (congrese, consiliile lor, birouri consultative etc.) și 4 organizații care nu alcătuiesc un grup determinat. La anchetă au răspuns numai 62 de organizații, adică mai puțin de jumătate. Dintre cele 51 de organizații din grupul „unit”, cel mai interesant, au răspuns la anchetă numai 22.

Sînt caracteristice datele referitoare la perioada în care au fost înființate aceste organizații. Dintre cele 32 de comitete de bursă care au răspuns la anchetă, 9 au fost înființate în decurs de 100 de ani, între 1800 și 1900 ; 5 în decurs de patru ani, 1901 — 1904 ; 9 *în cei doi ani de revoluție*, 1905 — 1906, și 9 între 1907 și 1910.

„Aici apare foarte clar — scrie d-l Gușka — impulsul pe care mișcarea socială din furtunosul an 1905 l-a dat procesului de autoorganizare a reprezentanților capitalului”.

Între 1870 și 1900 au fost înființate numai 7 dintre cele 22 de organizații din grupul unit ; între 1901 și 1904 au fost înființate 2 ; *în decursul celor doi ani de revoluție*,

1905 — 1906, au fost înființate 8, iar între 1907 și 1910 — 5. Toate aceste „consilii permanente ale congreselor“ reprezentanților industriei în general, ale proprietarilor de mine, ale petroliștilor etc. sînt, în cea mai mare parte, produsul epocii de revoluție și de contrarevoluție.

Pe ramuri industriale, organizațiile se diferențiază astfel. În grupul de comitete de bursă precumpănesc ramuri mixte; aceste comitete reunesc de obicei toate ramurile industriale și comerciale din regiunea respectivă. În grupul comitetelor comerciale și de manufacturi, pe primul plan se situează industria textilă. În principalul grup, grupul unit, aproape jumătate din numărul organizațiilor nu reprezintă comerțul, ci industria, și anume industria minieră și metalurgică.

„Acest grup de ramuri industriale (industria minieră și cea metalurgică) constituie baza economică a organizațiilor actualei «gărzi» industriale a Rusiei“, scrie d-l Gușka, care are mica slăbiciune de a vorbi „într-un stil ales“ despre obiectul cercetării sale.

Volumul cifrei de afaceri sau al producției din toate ramurile industriale și comerciale reprezentate de o organizație dată n-a putut fi stabilit decît pentru o parte din organizații. A rezultat un total de 1 570 000 000 de ruble, dintre care 1 319 000 000 de ruble revin membrilor organizațiilor. Prin urmare, sînt organizați 84%. Cifra de afaceri la 3 134 de membri ai organizațiilor este de 1 121 000 000 de ruble; revin deci, în medie, 358 000 de ruble la un membru. Numărul de muncitori care revine la 685 de membri ai organizațiilor este de aproximativ 219 000 (și nu de 319 000, cum greșit indică autorul la pag. 111); revine deci, în medie, un număr de peste 300 de muncitori la un membru al organizației.

E clar că este vorba de organizații ale *marelui capital*, ba chiar, mai precis, ale capitalului *foarte mare*. D-l Gușka își dă foarte bine seama de acest lucru; el arată, de pildă, că numai comercianții și industriașii mari și foarte mari sînt membri ai comitetelor de bursă și ai comitetelor comerciale și de manufacturi, că organizația congreselor reprezentanților industriei și ai comerțului este alcătuită din întreprinderi capitaliste „foarte mari“.

De aceea greșit vorbește autorul în titlul cărții sale de organizații ale „clasei industriale și comerciale din Rusia”. Este inexact. Avem din nou de-a face cu o îngustare a noțiunii de clasă. În realitate, d-l Gușka are în vedere o *pătură*, și nu o clasă. E drept că pătura marilor capitaliști le domină, desigur, economicește pe toate celelalte, copleșindu-le prin volumul cifrei de afaceri; toate acestea sînt indiscutabile. Totuși, ea este o *pătură* și nu o clasă. Există o foarte mare distanță, de pildă, între rolul politic al organizațiilor reprezentative ale acestei pături și dominația ei politică, ca și între dominația ei politică și dominația politică a clasei industriale și comerciale.

În legătură cu aceasta trebuie să relevăm următoarea aserțiune a d-lui Gușka: „Noi, cei din Rusia — scrie el — ne-am obișnuit să folosim o scară prea mare pentru a stabili ce se înțelege prin întreprindere mare sau mică, datorită faptului că la noi, precum se știe, există o concentrare extraordinară a capitalului, care întrece pînă și concentrarea capitalului în Germania...”

Comparația cu Germania este greșită. Dacă la noi, în Ural, de pildă, în industria mîieră și cea metalurgică nu există sau sînt foarte puține întreprinderi mici, aceasta se datorește unor cauze cu totul speciale, se datorește faptului că nu există libertate deplină pentru industrie, că persistă rămășițele feudalismului. Iar distincția care se face în cercurile oficiale (sau narodniciste, ceea ce-i tot una) de la noi între industria de fabrică și cea „meșteșugărească” nu face oare imposibilă o comparație între statistica noastră industrială și cea germană? oare nu-l induce ea adeseori în eroare pe observator în privința „extraordinarei concentrări” din Rusia, punînd în umbră „extraordinara” *fărîmițare* a nenumăratelor mici întreprinderi țărănești?

II

Este interesant să relevăm unele date ale anchetei referitoare la activitatea organizațiilor reprezentative ale marului capital. Autorul prezintă, de pildă, datele totaliza-

toare referitoare la bugetele lor. În bugetul celor 22 de organizații din grupul unit figurează un venit de 3 950 000 de ruble, iar totalul general al veniturilor tuturor organizațiilor este de 7 250 000 de ruble. „Acest buget anual de 7 250 000 de ruble al celor 56 de organizații de la noi — scrie d-l Gușka — s-ar mări, probabil, cu 50—100% dacă am include dările de seamă financiare ale celorlalte organizații care n-au fost cuprinse în ancheta noastră“.

Mai mult de jumătate din acest buget însă, și anume 4 500 000 de ruble, se cheltuiește pentru nevoi economice și în scopuri de binefacere. Pentru funcții pur reprezentative, cele 56 de organizații cheltuiesc 2 700 000 de ruble. „Printre aceste cheltuieli legate de funcțiile reprezentative, majoritatea covârșitoare a răspunsurilor sau a dărilor de seamă financiare pun pe primul plan salariile funcționarilor și chiria localului. În 64,4% dintre organizații, cea mai mare parte de cheltuieli este destinată salarizării funcționarilor, iar în 26,7% ea este destinată chiriei localului“.

Aceste cifre arată că cheltuielile sînt foarte modeste în comparație cu cifra de afaceri, 1 319 000 000 de ruble, a uniunilor de capitaliști anchetate, așa că concluzia grandilocventă a d-lui Gușka — și anume că capitolul de cheltuieli al bugetului este „*un indiciu al forței financiare* (subliniat de autor) a organizațiilor reprezentative ale burgheziei industriale și comerciale din Rusia“! — dovedește încă o dată marea slăbiciune a autorului pentru „cuvinte mari“.

„Celui de-al treilea element“, adică intelectualilor aflați în slujba uniunilor de capitaliști, autorul îi consacră capitolul al 9-lea din cartea sa. Rezultă că 29 de comitete de bursă au declarat că au 77 de reprezentanți ai celui de-al treilea element, funcționari în aceste comitete, iar cele 22 de organizații din grupul unit au declarat că au 180 de astfel de funcționari. În majoritatea cazurilor revin cît 2—4 reprezentanți ai elementului al treilea la o organizație. Dat fiind că uniunile de capitaliști diminuează de foarte multe ori datele de acest gen, autorul consideră verosimilă concluzia „că în serviciul organizațiilor reprezentative ale capitalului se află în funcții de răspundere

o armată (!!) de intelectuali în număr *de cel puțin o mie de persoane*^a : secretari, contabili, statisticieni, juriconsulți etc.

Cît de puțin îi trebuie d-lui Gușka ca să vorbească de o „armată“ !

Activitatea editorială a uniunilor capitaliștilor se caracterizează prin următoarele cifre. Ca răspuns la anchetă s-a primit, în afară de formularele completate, o bibliotecă de 288 de volume : materiale referitoare la lucrările congreselor, dări de seamă, statute, memorii care nu se află în vânzare.

Nouă organizații editează reviste periodice : „Industria Minieră“, „Industria Petrolului“, „Industria și Comerț“, „Buletinul Asociației Fabricanților de spirt din Rusia“¹¹⁷ etc. Autorul arată că aceste publicații se cifrează la 2 624 de „tomuri“ ; adăugînd aici 452 de volume cuprinzînd materiale referitoare la „lucrări“, dări de seamă anuale etc., precum și 333 tomuri de publicații neperiodice, d-l Gușka stabilește un total de 3 409 de „tomuri“, pe care-l consideră „impunător“. Toate publicațiile la un loc se cifrează, probabil, la 4 000 — 5 000 de volume.

„Această bibliotecă — exclamă d-l Gușka — este, fără exagerare, o adevărată comoară, constituind un foarte bogat material pentru studiul, dacă ne putem exprima astfel, al anatomiei și fiziologiei mării burghezii din Rusia... Fără studierea acestui material prețios nu ne putem face o idee justă despre balanța forțelor sociale dominante în Rusia, în special despre natura socială și rolul puterii de stat din Rusia atît înainte de 1905 cît și după acest an“.

D-l Gușka face dese incursiuni de acest fel în domeniul problemei naturii sociale și a rolului puterii de stat din Rusia. Ele merită să fie examinate în mod special, dată fiind importanța acestei probleme și denaturarea ei de către autor, care exagerează din cale-afară și tocmai de aceea ne asigură în treacăt că vorbește „fără exagerări“.

III

„Centrul de greutate al activității acestor organizații — scrie d-l Gușka — ca organizații reprezentative, adică menite să reprezinte interesele clasei industriale și comerciale, îl constituie, firește, *precî-*

zarea poziției reprezentanților acestei clase față de diferitele probleme care afectează interesele ei, precum și *apărarea acestei poziții* prin diverse mijloace”.

Fără îndoială că „centrul de greutate” este tocmai acesta. În formularele de anchetă se acordă multă atenție chestiunii : ce probleme au fost dezbătute în organizațiile capitaliștilor și pentru satisfacerea căror doleanțe au făcut ele demersuri. Totalizînd datele obținute, autorul întocmește o lungă listă de „probleme cu caracter”, după părerea lui „*general*”. Rezultă următoarele grupuri de probleme mai importante : a) asigurările sociale pentru muncitori, repausul duminical etc. ; b) impozitul pe venit, impozitul pe profesiune etc. ; c) politica vamală ; d) căile de comunicații ; e) societățile pe acțiuni, creditul etc. ; f) consulatele din străinătate, statistica, organizarea departamentului minelor ; g) participarea negustorimii la instituțiile zemstvelor, la Consiliul de stat, la examinarea prealabilă a proiectelor de lege ale guvernului etc.

D-l Gușka conchide astfel : „În orice caz, precum se vede din grupurile de probleme și demersuri enumerate aici, sfera de activitate a acestor organizații este extrem de vastă...”. Citind această concluzie, te oprești fără să vrei și te întrebi dacă nu cumva a fost omis, din împlinare, cuvîntul *nu*. Căci, evident, sfera de activitate înfățișată de autor *nu* este de loc vastă. Dar aici nu e la mijloc o omisiune, ci însăși „factura spirituală” a autorului lucrării. „Ar fi greu să indicăm — afirmă el — un domeniu mai mult sau mai puțin important al vieții social-politice a țării care să nu fie cuprins în sfera de activitate a organizațiilor reprezentative ale capitalului”.

E de necrezut, dar așa este : d-l Gușka ne servește cu toată seriozitatea acest neadevăr flagrant, repetîndu-l în sute de chipuri !

„E greu să indicăm... Dar legea electorală ? dar problema agrară ? Sau ele nu sînt „domenii importante ale vieții social-politice a țării” ?

D-l Gușka privește „viața social-politică” pe feres-truica strîmtă a pozițiilor *negustorimii*. El nu poate înțelege în ruptul capului că expunerea lui absolută nu atestă nimic vast, ci, dimpotrivă, atestă îngustime. Pro-

blemele ridicate de negustori se caracterizează prin îngustime, deoarece îi privesc *numai* pe ei. Capitaliștii *nu* se ridică la probleme *general-politice*. „Admiterea reprezentanților industriei și comerțului“ în cutare sau cutare instituții locale sau centrale — iată limita extremă a „cuzetezantei“ doleanțelor lor. Ei *nu sînt în stare* să se gîndească cum ar trebui să fie *în general* organizate aceste instituții. Ei acceptă instituțiile create prin voința altora și cerșesc un locșor în ele. Ei se situează, în mod servil, pe poziții de stat, care nu a fost creat de clasa lor, și de pe aceste poziții „fac demersuri“ care privesc interesele stării *lor*, ale grupului *lor*, ale păturii *lor*, fără a se ridica nici măcar aici la o înțelegere largă a intereselor întregii *clase*.

Denaturînd în mod flagrant adevărul, d-l Gușka ajunge să vorbească pe un ton de-a dreptul ditirambic. „O presiune energică și perseverență asupra organelor puterii“, scrie el. „Aceste organizații“ „înțeleg ele înseși foarte bine (!!) acest lucru“... „Organizațiile marelui capital au devenit un adevărat *preparlament*, care în fapt influențează asupra legislației mai mult, poate, decît Duma de stat, cu atît mai mult“ — adaugă autorul vrînd să fie spiritual — „cu cît parlamentului capitalist nu i se aplică art. 87, iar organizațiile capitalului n-au fost încă niciodată dizolvate înadins pentru 3 zile...“.

Acest spirit vădește nemaipomenita îngustime de minte a îngîmfăților domni magnați ai industriei și a apologetului lor Gușka. Ei scapă din vedere un mic amănunt, un fleac: Duma ridică probleme care privesc întreaga conducere a statului și toate clasele și instituțiile de stat, în timp ce organizațiile magnaților comerțului consideră un act temerar ridicarea unor probleme care privesc *numai* interesele negustorimii, *numai* drepturile acesteia.

D-l Gușka merge pînă acolo, încît, citînd următoarele cuvinte din darea de seamă pe anii 1905—1906 a comitetului de bursă din Ufa: „guvernul însuși, printr-o serie de reformări radicale ale instituțiilor de bursă, *își alege... ajutori demni de el*“, declară că ele sînt „juste“, le subliniază și vorbește de „o colaborare vie și activă cu guvernul“.

Citind asemenea lucruri, îți vine în minte fără voie cuvântul german *Lobhudelei* — lingușire servilă sau servilism lingușitor. Să vorbești în 1905—1906 cu un aer prezumțios de „o reformare radicală“ a „instituțiilor de bursă“ ! Este punctul de vedere al lacheului căruia boierul îi permite „să se consulte“ cu bucătarul în vederea pregătirii dejunului etc., numindu-i pe amândoi „ajutori demni de el“.

Cît de mult se apropie d-l Gușka de aceste puncte de vedere se vede din acea parte din capitolul al XV-lea care se ocupă de rezultatele demersurilor făcute de organizații și care e intitulată : „Poziții neavantajoase“. „Incontestabil — citim aici —, există *cîteva domenii* în care demersurile și revendicările reprezentanților capitalului întîmpină, într-adevăr, împotrivire din partea guvernului“. Urmează exemplele, înșirate în ordinea următoare : 1) domeniul pădurilor statului ; statul însuși exploatează aceste păduri ; 2) domeniul tarifelor feroviare ; statul însuși exploatează căile ferate ; 3) problema reprezentării în zemstve și 4) problema reprezentării în Duma de stat și în Consiliul de stat. „În ambele cazuri — spune autorul referindu-se la cele două instituții din urmă — se manifestă, desigur, legătura intimă dintre birocrație și cealaltă clasă dominantă, clasa moșierilor, a proprietarilor funciari“.

„Dar dacă facem abstracție de cele *cîteva* chestiuni menționate mai sus — continuă cu satisfacție d-l Gușka — trebuie să spunem că în toate celelalte domenii... datele anchetei noastre înfățișează poziția clasei industriale și comerciale ca o poziție avantajoasă...“

O adevărată perlă, nu-i așa ? Pădurile, căile ferate, zemstvele și parlamentul nu sînt poziții avantajoase. „Dar dacă facem abstracție de cele *cîteva* chestiuni menționate mai sus“ rezultă că poziția este avantajoasă !

Iar în „încheierea“ cărții sale, combătînd „prejudecata tradițională“ cu privire la situația umilitoare și la lipsa de drepturi a clasei industriale și comerciale, d-l Gușka se ridică, se poate spune, pînă la o patetică *Lobhudelei* :

„Burghezia industrială și comercială stă la masa vieții de stat din Rusia nu ca o clasă umilită și lipsită de drepturi, ci ca un oaspete și un colaborator binevenit, ca un «ajutor demn» al puterii de stat,

ocupînd un loc de frunte atît după obiceiul pămîntului cît și în baza legii, a dreptului scris, și asta nu de azi, de ieri”.

Asta s-ar potrivi foarte bine într-un discurs oficial ținut de un Krestovnikov, Avdakov, Tizenhauzen sau de vreun altul de teapa lor la un dineu ministerial. Asemenea declarații, scrise tocmai într-un astfel de limbaj, sînt cunoscute oricărui rus. Ne întrebăm însă : ce să spui despre „un om de știință“ care, avînd pretenția că prelucrează „în mod științific“ o anchetă serioasă, transpune în publicistică tiradele unor negustori slugarnici, prezentîndu-le drept „concluzii trase din anchetă“ ?

„Din frumoasele vremuri de altădată — spune în continuare d-l Gușka — am moștenit părerea, care a căpătat tăria unei prejudecăți, că în Rusia capitalistă se constată această contradicție : marea burghezie domină *economicește*, dar continuă să rămînă aservită *politicește*. Intregul material al anchetei noastre produce o breșă serioasă în această concepție tradițională”.

Trebuie să ajungi la o vulgarizare fără seamăn a marxismului, cu a cărui terminologie cochetează d-l Gușka, ca să consideri că o anchetă referitoare la organizațiile capitaliștilor poate oferi „material“ cu privire la problema aservirii politice a burgheziei de către absolutism și moșieri. Autorul aproape că nu s-a ocupat de materialul care dă răspunsul adevărat la această problemă, și, limitîndu-se la cadrul acestei anchete, nici nu se putea ocupa de el.

Dimpotrivă, ancheta, care se referă la un singur aspect al vieții burgheziei noastre, *confirmă* aservirea politică a acesteia. Ancheta arată că burghezia progresa economică, că anumite drepturi particulare ale burgheziei se largesc, că organizarea ei de clasă progresa, că rolul ei în viața politică crește. Dar, tocmai pentru că se produc aceste schimbări, *se adîncește și mai mult* contradicția că, pe de o parte, puterea continuă să rămînă în proporție de $\frac{99}{100}$ în mîinile absolutismului și ale moșierilor, iar pe de altă parte burghezia se întărește economică.

D-l Gușka, care cochetează cu terminologia marxistă, în realitate împărtășește punctul de vedere al unui social-liberalism de duzină. Înfrumusețarea acestui liberalism cu ajutorul unei frazeologii marxiste constituie una dintre

particularitățile specifice sau, dacă vreți, una dintre maladiile specifice Rusiei. Situându-se pe punctul de vedere al liberalismului, d-l Gușka s-a lovit de problema naturii sociale a puterii de stat din Rusia, fără să fi înțeles nici măcar pe departe vastitatea și importanța acestei probleme.

După 1905 s-a produs o schimbare serioasă în natura de clasă a puterii de stat. Această schimbare are un caracter burghez. Duma a III-a, liberalismul „vehist” și o serie de alte indicii arată că vechea putere a făcut încă „un pas pe calea transformării ei într-o monarhie burgheză”. Dar, făcând încă un pas pe această cale, ea *rămîne tot vechea putere*, și din această cauză contradicțiile politice sporesc. Lovindu-se de această problemă serioasă, d-l Gușka a dovedit că nu este în stare s-o înțeleagă.

IV

Prelucrînd materialele acestei anchete cu un caracter destul de special, d-l Gușka a atins și o altă problemă principială de mare importanță, de care trebuie să ne ocupăm în mod deosebit. Este problema „rolului anului 1905”, cum sună titlul unui subcapitol din capitolul al XIII-lea al cărții d-lui Gușka.

Întrebarea a 41-a din formularul de anchetă, referitoare la numărul ședințelor ținute de organul executiv al organizației respective în cursul fiecăruia din ultimii 5 ani, urma să stabilească gradul de intensificare a activității organizațiilor în 1905. Materialele anchetei „nu constată — cum arată d-l Gușka — în viața acestor organizații un asemenea fenomen”, adică o intensificare simțitoare a activității lor.

„E și explicabil”, remarcă d-l Gușka.

Ei bine, cum explică el acest fapt?

Asociațiile „patronale”, spune el, au fost nevoite să-și intensifice activitatea în 1905 din cauza intensificării luptei greviste.

„Cit despre organizațiile de tip pur reprezentativ — spune în continuare d-l Gușka —, ele se aflau într-o situație opusă întrucîtva: principalul lor partener, puterea guvernamentală, se afla tocmai în

cursul acestui an în situația unei forțe în defensivă, care nu avea de loc încredere în sine și nu inspira de loc încredere altora. În acel an «de nebunie», «cînd stăpînirea a plecat», toată lumea, inclusiv industriașii, avea impresia (mai ales către sfîrșitul anului) că vechea «stăpînire» nu va mai reveni.

Iată de ce organizațiile reprezentative ale capitalului nu aveau atunci motive să-și intensifice activitatea de reprezentare față de organele puterii guvernamentale“.

Această explicație nu face doi bani. Dacă „stăpînirea ar fi plecat“ într-adevăr, plecarea vechii stăpîniri politice ar fi trebuit să intensifice în mod inevitabil activitatea noii stăpîniri economice, s-o transforme într-o nouă stăpînire politică. Dacă puterța era mai mult în defensivă, atunci cum ar fi fost posibil ca „colaboratorul și ajutorul demn“ al acestei puteri (așa cum califică d-l Gușka burghezia industrială și comercială) să nu-și intensifice activitatea *proprie*, spre a apăra această putere și a se apăra pe sine? Autorul nostru nu s-a gîndit de loc la ceea ce spune, limitîndu-se la o simplă înșirare fără sens de vorbe dintre cele mai curente și mai banale. El a simțit, poate, că este vorba de o problemă extrem de importantă, de a cărei rezolvare depinde sau este strîns legat răspunsul la o problemă mai generală, problema rolului politic al burgheziei, și parcă i-a fost teamă să abordeze serios această problemă importantă, parcă a luat-o la fugă din fața ei.

Aprofunțați următorul raționament al autorului în legătură cu aceeași problemă a rolului anului 1905 :

„...Nici organizațiile capitalului nu s-au prea simțit înclinate să se întrunească des spre a-și preciza atitudinea față de problemele social-politice care frămîntau pe atunci întreaga țară ; fiind împinse pe planul al doilea de marele val al mișcării populare, ele au preferat să stea un timp în expectativă, să aștepte rezultatele luptei care se încinsese în jurul lor ; iar spre sfîrșit, cînd «stăpînirea» și-a manifestat în mod clar tendința de «a reveni» la locul ei, organizațiile clasei industriale și comerciale au început și ele să revină treptat la forma și la gradul normal de intensitate a activității lor de reprezentare“.

„Organizațiile capitalului au fost împinse pe planul al doilea de marele val al mișcării populare“... Foarte bine ! Numai că nici de astă dată d-l Gușka nu se gîndește la ceea ce spune. Împotriva cui era îndreptat marele val al mișcării populare ? — Împotriva vechiului regim. Atunci

cum s-a putut ca „colaboratorul și ajutorul demn“ al acestui regim să fie împins pe planul *al doilea*? Dacă el ar fi fost într-adevăr un colaborator și un ajutor demn, el ar fi trebuit să se manifeste cu atît mai energic pe *primul* plan, cu cît era mai mare forța sa economică, independentă de vechea organizație a puterii politice.

Cum s-a putut întîmpla ca „colaboratorul și ajutorul demn“ al vechiului regim să fie pus în situația de „a prefera să stea în expectativă“?

D-l Gușka și-a propus să combată teoria aservirii politice a burgheziei economicește dominante, dar s-a încurcat de îndată ce a abordat problema! „Teoria“ pe care ne-a promis s-o răstoarne a fost, dimpotrivă, confirmată de mersul evenimentelor din 1905.

Atît marele capital industrial-comercial cît și liberalismul burghez rus n-au stat numai în „expectativă“ în cursul anului 1905, ci s-au situat pe o poziție contrarevoluționară cît se poate de precisă. Faptele care atestă acest lucru sînt bine cunoscute de toată lumea. Nu încape îndoială însă că, în comparație cu forțele absolutismului și ale clasei moșierrești, marele capital a fost, într-o anumită măsură, „împins pe planul *al doilea*“.

Cum s-a putut întîmpla ca într-o revoluție burgheză avîntul maxim al „valului mișcării populare“ să împingă cel mai mult burghezia pe planul *al doilea*?

Acest lucru s-a putut întîmpla pentru că numai o completă denaturare a noțiunii de „revoluție burgheză“ poate să ducă la părerea că această revoluție slăbește atunci cînd burghezia se depărtează de ea. El trebuia să se întîmple pentru că principala forță motrice a revoluției burgheze din Rusia o constituie proletariatul și țărănimea, în timp ce burghezia oscilează. Pe de altă parte, burghezia, înfeudată politiceste moșierilor și absolutismului, se situează pe o poziție contrarevoluționară atunci cînd mișcarea muncitorească se intensifică. De aici oscilările ei, retragerea ei pe „planul *al doilea*“. Ea este și pentru, și împotriva vechilor rînduieli. Ea este gata să le sprijine împotriva muncitorilor, dar ea poate foarte bine „să se aranjeze“ și chiar să-și întărească și să-și extindă dominația fără nici un fel de moșieri și fără nici un fel de rămășițe ale vechiului regim

politic : acest lucru ni-l dovedește limpede experiența unor țări ca America etc.

De aici se vede clar de ce avîntul maxim al „valului larg al mișcării populare“ și slăbirea maximă a vechiului regim pot provoca o precipitată retragere „pe planul al doilea“ a burgheziei industriale și comerciale. Ea este o clasă care poate fi neutralizată în lupta dintre nou și vechi, dintre democrație și feudalism, deoarece, deși se simte mai bine, mai la largul ei alături de ceea ce-i vechi, poate domina și în condițiile celei mai depline victorii a noului.

V

Vorbind de ancheta Societății imperiale tehnice ruse, nu putem trece sub tăcere articolul d-lui A. Ermanski, publicat în nr. 1—2 și 3 ale revistei lichidatoriste „Nașa Zarea“. D-l Ermanski redă foarte amănunțit conținutul lucrării d-lui Gușka, fără să facă însă nici o rezervă în sensul că n-ar fi de acord cu el ! Ca și cum un om care se consideră marxist se poate solidariza cu liberalismul diluat al unui apöloget al magnaților industriei și comerțului !

D-l Ermanski merge chiar mai departe decît d-l Gușka în aceeași direcție a social-liberalismului à la Brentano și Sombart, care are o spoială subțire de marxism.

„Organizațiile de tip reprezentativ — scrie d-l Ermanski — sînt organizații ale luptei de clasă în întreaga ei amploare și pe scară națională (și, în parte, chiar și pe scară internațională). Datele anchetei ne înfățișează tabloul unui domeniu aproape nelimitat al problemelor discutate de organizații. Activitatea acestor organizații se extinde aproape asupra tuturor problemelor de importanță generală de stat, cum spune, pe bună dreptate, comitetul de bursă din Ekaterinoslav“. Așa raționează d-l Ermanski într-o revistă cu pretenții de marxism ! Aceste raționamente sînt total false. Concepției luptei de clasă în sensul lui Marx i se substituie aici concepția *liberală* asupra luptei de clasă. Sînt declarate ca avînd un caracter general-național și un caracter general de stat tocmai niște lucruri cărora le lipsește principala trăsătură a ceea ce are caracter *general* național și caracter *general* de stat : organizarea puterii

de stat și întregul domeniu al conducerii „generale de stat”, al politicii generale de stat etc.

Priviți la ce erormități ajunge d-l Ermanski în excesul său de zel. Contestînd părerea că „burghezia capitalistă din Rusia” (el vrea să spună marea burghezie industrială și comercială) este nevolnică, insuficient dezvoltată etc., el caută „o formulă actuală” care să exprime „situația de fapt a marii burghezii din Rusia”.

Și ce vedem? D-l Ermanski consideră o astfel de formulă cuvintele rostite de Avdakov la Consiliul industriei miniere în cursul dezbaterilor (ascultați!) cu privire la trecerea *la o nouă organizare a congreselor industriei miniere, avînd un președinte ales*. Practica (în Rusia) este de așa natură, a spus Avdakov, „încît pînă acum nimeni nu ne-a stînjenit vreodată cu nimic”.

„Iată o formulă — scrie d-l Ermanski — care se potrivește cum nu se poate mai bine cu starea de lucruri din prezent”.

Mai e vorbă? Negustorii obtuzi care suportă docil jugul privilegiilor de stat ale moșierului nu au fost stînjeniți în organizarea congreselor industriei miniere! În loc să rîdă de grandilocventul Kit Kitîci ¹¹⁸ Avdakov, d-l Ermanski nu știe cum să-l mai laude, afirmînd că Avdakov nu-i un Kit Kitîci, că el a dat „formula actuală” care exprimă „situația de fapt a marii burghezii din Rusia”. Iar Kit Kitîci Avdakov este aidoma unui valet îmbuibat care nici nu îndrăznește să se gîndească să devină stăpîn deplin *în locul* boierului și se simte înduioșat că boierul îi permite să se consulte în odaia slugilor cu camerista, cu bucătarul etc.

Următoarea tiradă din articolul d-lui Ermanski arată că el nu vrea să priceapă această deosebire dintre situația de boier și cea de valet:

„Și aici e cazul — scrie el — să confruntăm două fapte: toată lumea își amintește cît de categoric și în auzul întregului popor, ca să zicem așa, au fost calificate drept «un vis deșert» năzuințele zemților de «a participa la treburile conducerii interne»; pe de altă parte, comitetul de bursă din Petersburg, încă în perioada preconstituțională, declarînd că este necesară «o cît mai mare extindere a dreptului asociațiilor de bursă (notați asta!) de a participa la conducere», adăuga pe bună dreptate: «Acest drept al asociațiilor de

bursă nu va fi ceva nou, întrucît ele se bucură deja în parte de acest drept». Ceea ce pentru alții «a fost un vis deșert», pentru reprezentanții marelui capital n-a fost un vis, ci o realitate, un element al unei constituții reale».

„E” și nu e așa, d-le Ermanski ! „Confruntarea” pe care o faci trădează incapacitatea d-tale sau lipsa de dorință de a deosebi năzuința (clasei moșierești) de a deveni ea însăși boier *deplin* de năzuința (lui Fedka sau a lui Vanka, staroste îmbogățit) de a se consulta cu *celelalte slugi* ale boierului. Nu se prea potrivește una cu alta !

Firește că concluziile d-lui Ermanski sînt cu totul în spiritul lui Larin. Reprezentantii marelui capital, scrie d-l Ermanski, „ocupă de multă vreme în Rusia o poziție de clasă dominantă în accepția deplină a cuvîntului”.

Este absolut fals. Aici e dat uitării și absolutismul, și faptul că puterea și veniturile rămîn, ca și înainte, în mîinile proprietarilor funciari iobăgiști. Greșit socoate d-l Ermanski că „*abia* la sfîrșitul secolului al XIX-lea și la începutul secolului al XX-lea” absolutismul de la noi „a încetat să mai fie un absolutism *exclusiv* feudal”. Această „exclusivitate” nu mai exista nici în epoca lui Alexandru al II-lea comparativ cu epoca lui Nicolaie I. Este însă absolut inadmisibil să confunzi un regim feudal care-și pierde caracterul *exclusiv* feudal, care pășește pe calea transformării într-o monarhie burgheză, cu „dominația deplină a reprezentanților marelui capital”.

VI

Precum îi e obiceiul, redacția revistei „Nașa Zarea” face „o mică rezervă” la articolul d-lui Ermanski : autorul, vedeți dv., „subapreciază importanța pe care o prezintă pentru ea (pentru marea burghezie) participarea directă la puterea politică”.

Sistemul micilor rezerve s-a încuibat de-a binelea la lichidatori. Într-o serie de articole, Ermanski expune în amănunțime concepția asupra luptei de clasă în spirit liberal. Propaganda pe care o face revista este o propagandă liberală... Iar „amintirea frumoaselor zile” ale marxismului stă pitită într-o notă de două rînduri ! Cititorii revistei

„Nașa Zarea“ sînt educați în spiritul liberalismului, care se substituie marxismului, iar redacția „se spală pe mîini“ printr-o mică rezervă, întocmai ca ziarul cadet „Reci“.

Ceea ce importă aici nu e numai faptul că d-l Ermanski „subapreciază“ o anumită latură a problemei. Importă concepția sa complet eronată asupra luptei de clasă. Ceea ce importă e greșeala lui fundamentală în aprecierea structurii sociale a absolutismului. Noi am arătat de mult și vom arăta neîncetat că *această* problemă *nu poate fi ocolită* prin nici un fel de ironii pe tema „răspunsurilor din 1908“ (sau din 1912) etc. O publicație care se vrea serioasă *nu poate* ocoli această problemă.

Divergența dintre Ermanski și Larin, pe de o parte, și redacția revistei „Nașa Zarea“, pe de altă parte, este o divergență între lichidatori fățiși și cinstiți în felul lor și diplomații lichidatorismului. În această privință nu trebuie să ne facem nici un fel de iluzii.

Larin a scris: la noi puterea a devenit deja o putere burgheză. De aceea muncitorii trebuie să se organizeze nu în așteptarea revoluției (și nu „pentru revoluție“, a adăugat el), ci în vederea participării la înnoirea constituțională a țării. Abordînd problema sub *un alt* aspect, Ermanski repetă, în fond, *prima* premisă a lui Larin, iar în ceea ce privește concluziile se mărginește la aluzii, fără să vorbească direct despre ele.

Martov l-a „corectat“ pe Larin tot așa cum redacția revistei „Nașa Zarea“ îl corectează pe Ermanski: puterea, spune el, nu e încă burgheză și „e suficient“ ca muncitorii să folosească contradicția dintre constituționalism și absolutism.

Rezultă deci că există o concordanță între concluziile lui Martov (și ale redacției revistei „Nașa Zarea“) și cele ale lui Larin-Ermanski, o concordanță foarte firească din moment ce sînt de acord în ceea ce privește premisele fundamentale ale concepției liberale asupra politicii muncitorești.

Noi însă continuăm să credem că această concepție este fundamental greșită. Nu interesează că Ermanski „subapreciază“ sau că Martov „supraapreciază“ „radicalizarea“ lui Gucikov, Reabușinski & Co. Nu interesează că Ermanski

„subapreciază“ sau că Martov „supraapreciază“ „importanța pe care o prezintă pentru *burghezie* participarea directă la puterea politică“. Interesează faptul că *ambii* nu numai că „subapreciază“, ci pur și simplu *nu înțeleg* însemnătatea pe care o prezintă pentru *clasa muncitoare* și pentru democrația burgheză, care o urmează, eliberată de oscilările actuale ale liberalismului, „participarea directă la puterea politică“ ! *Ambii* se gândesc numai la o *singură* „putere politică“, uitînd de *cealaltă*.

Ambii privesc la cei de sus și nu-i văd pe cei de jos. Dar dacă zece Reabușinski și o sută de Miliukovi murmură și își manifestă indignarea în spirit liberal, asta *înseamnă* că zeci de milioane de mici burghezi și de feluriți „oameni de rînd“ simt că situația lor e insuportabilă. Aceste milioane constituie și ele un izvor posibil al „puterii politice“. Numai unirea acestor elemente democratice împotriva celor de dreapta și totodată independent de oscilările liberalilor poate duce la „rezolvarea“ problemelor pe care istoria le-a pus în fața Rusiei la începutul secolului al XX-lea.

„Prosvetzenie“ nr. 5—7
din aprilie-iunie 1913
Semnat : V. I I I N

Se tipărește după textul
apărut în revistă

ESENȚA „PROBLEMEI AGRARE ÎN RUSIA“

„Problema agrară“, ca să folosim acest termen obișnuit, curent, există în toate țările capitaliste. Dar în Rusia, *pe lângă* problema agrară cu caracter general capitalist, există și o *altă* problemă agrară, „specific rusească“. Pentru a arăta, pe scurt, deosebirea dintre aceste două probleme agrare, vom aminti că în nici o țară capitalistă civilizată nu există o mișcare democratică cât de cât largă a micilor proprietari funciari pentru trecerea pământurilor marilor proprietari funciari în mâinile lor.

În Rusia există o asemenea mișcare. Drept urmare, Rusia este singura țară din Europa în care marxiștii formulează și sprijină revendicarea trecerii pământului în mâinile micilor proprietari. Problema agrară din Rusia a dus în mod inevitabil la admiterea acestei revendicări de către toți marxiștii, indiferent de divergențele relative la *felul* în care trebuie să se organizeze posesiunea și să se dispună de pământurile ce urmează a fi trecute în alte mâini (împărțire, municipalizare, naționalizare).

De unde provine această deosebire dintre „Europa“ și Rusia? Nu cumva de acolo că dezvoltarea Rusiei are un caracter aparte, că în Rusia nu există capitalism sau că capitalismul nostru este condamnat, aflându-se într-o situație fără ieșire? Așa cred narodnicii de diferite nuanțe. Dar această părere este cu totul greșită și viața a infirmat-o de mult.

Deosebirea dintre „Europa“ și Rusia provine din extraordinara înapoiere a Rusiei. În Apus, orînduirea agrară burgheză s-a statornicit pe deplin, feudalismul a fost de mult șters de pe fața pămîntului, rămășițele lui sînt cu totul neînsemnate și nu joacă un rol important. În Apus, principala relație socială în agricultură este relația dintre *muncitorul salariat* și întreprinzător, fermier sau proprietar de pămînt. Micul agricultor ocupă acolo o situație intermediară, trecînd, pe de o parte, în clasa celor care se angajează, care își vînd forța de muncă (numeroasele forme de așa-zise munci auxiliare sau de cîștiguri accesorii ale țaranului), iar pe de altă parte în clasa celor care angajează (numărul muncitorilor salariați ai micilor agricultori este mult mai mare decît se crede în mod obișnuit).

În Rusia, fără îndoială, s-a consolidat deja și se dezvoltă aceeași structură capitalistă a agriculturii. Atît gospodăria moșierească cît și cea țărănească evoluează tocmai în această direcție. Dar relațiile pur capitaliste mai sînt încă copleșite la noi în *foarte mare* măsură de relațiile *iobăgiste*. Specificul problemei agrare în Rusia constă în lupta dusă de masa populației, în primul rînd de masa țărănimii în general, tocmai împotriva acestor din urmă relații. În Apus o asemenea „problemă“ a existat cîndva pretutindeni, dar acolo ea a fost de mult rezolvată. În Rusia s-a întîrziat cu rezolvarea ei, „reforma“ agrară din 1861 nu a rezolvat-o, iar politica agrară stolîpinistă *nu poate* s-o rezolve în condițiile actuale.

În articolul intitulat „Proprietatea funciară în Rusia europeană“ („Nevskaia Zvezda“¹¹⁹ nr. 3) * prezentăm principalele date care explică esența problemei agrare așa cum se pune în prezent în Rusia.

Circa 70 000 000 de deseatine de pămînt aparțin unui număr de 30 000 de mari moșieri și cam tot atîtea aparțin unui număr de 10 000 000 de gospodării țărănești — iată fondul tabloului. Ce relații economice vădește acest tablou ?

Cei 30 000 de mari moșieri sînt în cea mai mare parte reprezentanți ai vechii boierimi și ai vechii economii iobă-

* Vezi volumul de față, pag. 276-279. — Nota red.

giste. Din 27 833 de proprietari de moșii de peste 500 de deseatine, 18 102, adică *aproape două treimi*, sînt nobili. Imensele latifundii care se află în mîinile lor — în medie revin peste 2 000 de deseatine de pămînt de fiecare dintre acești mari moșieri! — nu pot fi lucrate cu inventarul proprietarului și cu muncitori salariați. În aceste condiții este în mare măsură inevitabil vechiul sistem al clăcii, adică existența micii producții, a micii gospodării pe marile latifundii, cultivarea pămîntului moșieresc cu inventarul micului țaran.

Tocmai acest sistem al clăcii este foarte răspîndit, după cum se știe, în guberniile centrale, în vechile gubernii rusești, ale Rusiei europene, în *inima* agriculturii noastre. Așa-zisa muncă în dijmă nu este decît o continuare directă și o rămășiță a sistemului de gospodărie bazat pe clacă. Imposibilele metode de gospodărire bazate pe aservire, ca, de pildă, angajarea de cu iarnă, munca pentru pămînturile rășluite, „cultivarea krugurilor”¹²⁰ etc. etc., sînt tot clacă. În condițiile unui asemenea sistem de gospodărie, „lotul” țărănesc constituie un mijloc de asigurare a *moșierului* cu brațe de muncă și nu numai cu brațe de muncă, ci și cu inventar, care, oricît ar fi de rudimentar, servește la lucrarea pămîntului moșieresc.

Mizeria extremă a masei de țărani, care sînt legați de lotul lor și căroră acesta nu le poate asigura existența, tehnica agricolă extrem de primitivă, dezvoltarea extrem de slabă a pieței interne pentru industrie — iată rezultatele acestei stări de lucruri. Cea mai evidentă dovadă că în fond, în esență lucrurile au rămas neschimbate pînă în zilele noastre este foametea care a lovit în prezent 30 000 000 de țărani. Numai starea de apăsare iobăgistă, de oropsire, de neputință în care se află micii proprietari aserviți *poate* duce la înfometări în masă atît de îngrozitoare într-o epocă în care tehnica agricolă se dezvoltă rapid și se află deja (în cele mai bune gospodării capitaliste) la un nivel relativ ridicat.

Contradicția fundamentală care provoacă calamități atît de îngrozitoare, pe care țărănimea din Europa occidentală nu le mai cunoaște de pe vremurile evului mediu, este contradicția dintre capitalism — foarte dezvoltat în industria

noastră și destul de dezvoltat în agricultura noastră — și *proprietatea funciară*, care continuă să aibă un caracter medieval, feudal. Din această situație nu se poate ieși fără o transformare radicală a vechii proprietăți funciare.

Nu numai proprietatea funciară moșierească, ci și cea țărănească are un caracter feudal. În privința celei dintâi, lucrul acesta este atât de evident, încît nu dă loc la nici un fel de îndoieli. Vom remarca doar că desființarea latifundiilor feudale, să zicem a gospodăriilor cu peste 500 de deseatine, nu va submina marea *producție* în agricultură, ci, dimpotrivă, o va întări, o va dezvolta. Căci latifundiile feudale constituie reazemul *micii* gospodării aservite și nicidecum al mării producții. Pe terenuri foarte mari, de peste 500 de deseatine, este aproape imposibil sau, în orice caz, foarte greu, în majoritatea regiunilor din Rusia, să se ducă o *mare gospodărie*, să se lucreze întregul pămînt cu inventarul proprietarului și cu muncitori salariați. *Reducerea* proporțiilor acestor proprietăți este una dintre condițiile dispariției *micii* gospodării aservite și ale trecerii la marea producție capitalistă în agricultură.

Pe de altă parte, și proprietatea țărănească lotuală din Rusia își păstrează caracterul medieval, feudal. Nu este vorba numai de forma ei juridică, care este schimbată acum prin distrugerea jandarmerească a obștii și prin introducerea proprietății private asupra pămîntului; este vorba și de aspectul ei *real*, pe care nici un fel de distrugere a obștii nu-l poate schimba.

Situația de fapt a nenumăratelor „parcele” (= terenuri minuscule) țărănești mici și foarte mici, în cea mai mare parte fișii intercalate, care se deosebesc prin calitatea foarte proastă a solului (în urma delimitării pămîntului țărănesc în 1861 sub conducerea moșierilor iobăgiști și din cauza secătuirii lui), îi pune în mod inevitabil pe țărani într-un raport de aservire față de latifundiarul ereditar, vechiul „boier”.

Imaginați-vă mai concret acest tablou: 30 000 de latifundiarilor au cîte 2 000 de deseatine de pămînt, iar 10 000 000 de gospodării țărănești au cîte 7 deseatine de gospodărie „medie”. Este clar că nici un fel de distrugere a obștii, nici un fel de creare a unei proprietăți funciare

private *nu* va putea schimba aservirea, munca în dijmă, claca, mizeria iobăgistă și formele iobăgiste de dependență care rezultă de aici.

„Problema agrară” generată de această stare de lucruri este problema înlăturării rămășițelor feudalismului, devenite o piedică insuportabilă în calea dezvoltării capitaliste a Rusiei. Problema agrară în Rusia este problema sfărîmării radicale a vechii proprietăți feudale, atît a celei moșierești cît și a proprietății lotuale țărănești, sfărîmare care a devenit absolut necesară datorită caracterului extrem de înapoiat al acestei proprietăți funciare, totalei neconcordanțe dintre aceasta și întregul sistem al economiei naționale, devenită capitalistă.

Sfărîmarea trebuie să fie radicală, deoarece neconcordanța este peste măsură de mare, deoarece vechiul este prea vechi, „boala a fost prea multă vreme neglijată”. În orice caz, sfărîmarea, în toate formele ei, nu poate să nu fie, prin conținut, o sfărîmare burgheză, deoarece întreaga viață economică a Rusiei are deja un caracter burghez, iar proprietatea funciară i se va subordona fără doar și poate acesteia, se va adapta fără doar și poate cerințelor pieței, presiunii capitalului, atotputernic în societatea noastră de astăzi.

Dar dacă nu se poate ca sfărîmarea să nu fie radicală, să nu fie burgheză, rămîne încă nerezolvată această problemă : *care* dintre cele două clase direct interesate — moșierimea și țărănimea — va înfăptui această sfărîmare sau o va îndruma, îi va stabili formele. Acestei „probleme nerezolvate” îi vom consacra articolul următor, care se va intitula : „Comparație între programul agrar al lui Stolîpin și cel al narodnicilor” *.

„Nevskala Zvezda” nr. 6
din 22 mai 1912
Semnat : R. S.

Se tipărește după textul
apărut în ziar

* Vezi volumul de față, pag. 396—402. — Nota red.

UNELE CONCLUZII ÎN LEGĂTURĂ CU MOBILIZAREA ÎN VEDEREA ALEGERILOR

Aproape toate forțele politice care participă la alegerile pentru Duma de stat s-au organizat definitiv. În orice caz, principalele grupări de partide s-au conturat atît de precis, încît nu mai poate fi vorba de nici un fel de schimbări serioase și esențiale.

Guvernul a început de multă vreme campania electorală. Cei de dreapta, naționaliștii, octombriștii „lucrează“ cu concursul fățiș al organelor administrative. Circulara pe care guvernatorii au trimis-o ispravnicilor cerîndu-le să ia „măsuri“ pentru a împiedica alegerea candidaților „de stînga“ atît în alegerile de împuterniciți (mai ales din partea țăranilor) cît și în cele de delegați, circulară publicată recent în „Revi“ și reprodușă de numeroase ziare, ridică un colț din vâlul care acoperă mașina „electorală“ a ministerului afacerilor interne. Fără îndoială că în această privință se va face tot posibilul și imposibilul împotriva opoziției. Nu degeaba a subliniat primul-ministru Kokovțov cu atîta tărie, în discursul rostit în fața comercianților din Moscova, pericolul pe care-l prezintă „oposiția de dragul opoziției“.

Dar dacă putem să nu ne îndoim de zelul de care vor da dovadă guvernul și poliția în alegeri, tot atît de neîndoicelnic este că în starea de spirit a unui mare număr de alegători s-a produs și se produce o cotitură „spre stînga“. Nici un fel de subterfugii ale guvernului nu pot schimba acest fapt. Dimpotrivă, tertipurile și „măsurile“ nu pot

decît să accentueze nemulțumirea. Și nu e greu de înțeles că, dacă în rîndurile marii burghezii această nemulțumire se manifestă prin discursul „opozitionist“ al lui Șubinski, prin aluzia „prudentă“ a lui Reabușinski că ar fi de dorit să se folosească „metode civilizate de guvernare“ sau prin înțepăturile veninoase ale ziarului cadet „Reci“ la adresa guvernului, în cercurile largi ale „oamenilor de rînd“, care depind de alde Reabușinski, Golovin etc., această nemulțumire este mult mai pronunțată și mai serioasă.

Ce grupări politice s-au definit așadar, în tabăra opoziției care exprimă sub aspect politic această nemulțumire? S-a definit opoziția „responsabilă“ liberală-monarhistă, formată din cadeți și progresiști. Blocul încheiat între ei arată clar că cadeții sînt mult mai „de dreapta“ decît par.

S-a definit democrația muncitorească, care și-a pus ca sarcină nu „sprijinirea“ opoziției cadeto-progresiste, ci *folosirea* conflictelor dintre ea și cei de dreapta (inclusiv naționaliștii și octombriștii) în vederea lămuririi și organizării democrației. Și, în sfîrșit, s-a definit și democrația burgheză: la conferința trudovicilor, ea s-a pronunțat pentru încheierea de acorduri „în primul rînd cu social-democrației“, fără să formuleze însă nici o lozincă de luptă precisă împotriva liberalismului contrarevoluționar al cadeților, adică oscilînd în practică, ca și înainte, între unii și ceilalți.

Ce concluzii decurg din această „mobilizare politică“ a partidelor în vederea alegerilor? Prima și cea mai importantă concluzie, pe care democrația muncitorească a tras-o de multă vreme, este existența a *trei* și nu a două tabere în luptă. Liberalii țin cu tot dinadinsul să prezinte lucrurile ca și cum lupta s-ar da, de fapt, între două tabere, iar lichidatorii, așa cum am arătat în repetate rînduri, alunecă într-una spre același punct de vedere. Pentru constituție sau împotriva constituției? — astfel formulează cadeții divergențele dintre cele două tabere. E o formulare care în realitate nu definește absolut nimic, deoarece și octombriștii vor să ne asigure că sînt constituționaliști, și în genere nu interesează ce se poate și ce nu se poate numi constituție, ci interesează conținutul exact al revendicărilor liberale și al celor democratice.

Ceea ce definește cele trei tabere — tabăra de dreapta sau guvernamentală, tabăra liberală sau a burgheziei liberale monarhiste, care se situează pe poziții contrarevoluționare, și tabăra democratică — este conținutul revendicărilor, deosebirea reală dintre tendințele diferitelor clase. Nu este vorba atât de „șansele“ pe care le poate oferi actualul sistem electoral; nu, este vorba de ceva mult mai profund, și anume de întregul caracter al propagandei politice desfășurate în timpul alegerilor, de întregul conținut ideologic și politic al campaniei electorale.

În această situație, „strategia“ liberalilor tinde zi de zi la acapararea hegemoniei asupra „întregii“ mișcări opoziționiste. Revista liberală „Zaprosî Jizni“ a divulgat „secretul“ acestei strategii, tăinuit cu atîta grijă de ziarul „Reci“. „Progresiștii — scrie d-l R. B. în „Zaprosî“ nr. 13 — și-au inaugurat campania printr-un act promițător (!), constituind așa-numitul «bloc progresist fără partid», care a început să exercite chiar din primele zile o puternică atracție asupra cercurilor politice opoziționiste situate la dreapta cadeților“. Pe de altă parte, „platforma electorală a Grupului trudovic, cu toată nebulozitatea ei — în parte, poate, tocmai datorită acestei nebulozități —, răspunde cerințelor cercurilor largi ale intelectualității democratice“. „În anumite condiții, Grupul trudovic ar putea îndeplini la stînga de cadeți același rol pe care grupul progresiștilor și l-a asumat la dreapta cadeților. În acest caz, frontul opoziționist ar fi alcătuit din flancuri mobile și oscilante, dar elastice, și dintr-un centru imobil, dar tenace, ceea ce, din punct de vedere strategic, prezintă avantaje și în lupta politică“.

R. B. nu face decît să spună cu glas tare ceea ce gîndesc alde Miliukov și Șingarev! Tocmai asta le trebuie cadeților, două flancuri „elastice“: progresiștii, spre a prinde în plasă pe alegătorul burghez favorizat de legea de la 3 iunie, și democrații „nebulosi“, spre a prinde în plasă pe cetățeanul cu orientare democratică. Această „strategie“ decurge efectiv din însăși natura partidului cadet. Acest partid este partidul liberalilor contrarevoluționari, care duce după sine, prin înșelăciune, unele păături democratice, cum ar fi, de pildă, o parte din funcționarii co-

merciali, din micii funcționari de stat etc. Un asemenea partid are într-adevăr nevoie de „progresistul fără partid“ ca reazem efectiv de clasă și de democratul nebulos ca firmă la modă.

Ca tip de progresist poate fi luat moșierul Efremov și milionarul Reabușinski. Ca tip de democrat nebulos — trudovicii din tabăra narodnicistă și lichidatorii din tabăra marxiștilor. Cercetați întreaga istorie a partidului cadet și veți vedea că el a procedat *întotdeauna* în așa fel, încît în vorbe era pentru democratism, iar în fapt promova un liberalism „în spiritul lui Efremov și pe măsura lui Reabușinski“. Incepînd, să zicem, cu torpilarea planului din 1906 referitor la crearea de comitete agrare locale și terminînd cu votarea bugetului în Duma a III-a sau cu lozincile „de la Londra“ ale lui Miliukov etc., totul vădește această *natură* a partidului cadet și acest *veșmînt* fals-democratic.

D-l R. B. de la „Zaprosi“ este atît de stîngaci, încît a spus fără să vrea adevărul pe care liberalii se străduiesc în așa măsură să-l ascundă față de democrați și să-l încîlcească. Programul progresiștilor, declară el, „pune problema pe un teren solid și real“ ! Or, acest program nu conține nimic altceva decît fraze vagi, de tip pur octombrist (ca, de pildă, „înfăptuirea deplină a prevederilor manifestului de la 17 octombrie“). Solid și real se consideră terenul liberalismului burghez, atît de moderat, de iresponsabil și de neputincios, încît e pur și simplu ridicol să-și pună cineva vreo speranță în el. Cei care au fost adepți ai „înnoirii pașnice“ în 1907, cei care s-au situat în Duma a III-a pe o poziție de mijloc între cadeți și octombriști — iată cine sînt considerați teren solid și real !

Milionarul Reabușinski este progresist. Organul progresiștilor de teapa lui sau asemenea lor este „Utro Rossii“¹⁹¹. Și nimeni altul decît „Reci“, organul cadeților, care au încheiat un bloc cu progresiștii, a declarat : „Cel mai mulțumit (de cuvîntarea lui Kokovțov) se declară «Utro Rossii», organul industriașilor din Moscova... El ține isonul lui Krestovnikov : «Moscova industrială și comercială este în drept să se considere satisfăcută“. Și „Reci“ adaugă din partea sa : „În măsura în care acest lucru depinde de ele,

ziarele «Golos Moskvî» și «Utro Rossii» sînt gata să nu urmeze nici o linie și se simt satisfăcute“.

Se pune întrebarea : pe baza căror date rezultă că Efremov sau alți progresiști au o „linie“ ? Astfel de date nu există. Sprijinirea unui asemenea progresism, indiferent dacă se numește progresism sau cadetism, nu înseamnă decît o cedare a pozițiilor de către democrație. Altceva este folosirea conflictelor dintre burghezie și moșieri, dintre liberali și cei de dreapta. Numai așa își poate concepe sarcinile un democrat.

Înțelegerea clară a contrarevoluționarismului liberalismului cadeților și progresiștilor este necesară pentru îndeplinirea acestei sarcini, pentru educarea și organizarea politică a maselor foarte largi care depind economic de alde Efremov și Reabușinski. Lipsa acestei înțelegeri clare este principalul neajuns, comun trudovicilor și lichidatorilor. La trudovici nu găsim nici o caracterizare de clasă a liberalismului, la lichidatori găsim fraze despre „smulgerea Dumei din mîinile reacțiunii“, despre apropierea cadeților și progresiștilor de putere, despre activitatea lor istorică-progresistă (vezi Martov și Dan), dar în ansamblu asta reprezintă tocmai rolul de „flanc“ al cadeților, de care este atît de mulțumit și R. B.

Firește că nu aceasta este dorința subiectivă a trudovicilor și lichidatorilor, dar nu planurile lor subiective importă, ci gruparea obiectivă a forțelor sociale. Or, această grupare ne arată limpede — în pofida afirmațiilor tuturor adeptilor ideii existenței a două tabere, în pofida strigătelor de jubilarie pe tema dezorganizării democrației muncitorești (vezi același articol al d-lui R. B.) — că s-a format o a treia tabără. Linia ei este clar formulată și cunoscută tuturor. Muncitorii antilichidatori urmează această linie, unind pe toți democrații în lupta dusă atît împotriva dreptei cît și împotriva liberalismului. Fără a-și face nici un fel de iluzii în privința liberalismului cadeților, neputincios și slugarnic față de reacțiune în toate problemele fundamentale, muncitorii folosesc conflictele dintre acesta și reacțiune în folosul lor, în vederea organizării lor de clasă, în interesul democrației lor, care se coace acum

În tăcere în adîncul maselor populare înrobite de acești Efremovi și Reabușinski.

Lupta dintre dreaptă și opoziția „responsabilă“ trebuie să servească și va servi, datorită tacticii antilichidatoriste a muncitorilor, la dezvoltarea conștiinței și a organizării de sine stătătoare a unei „opoziții“ care nu pretinde titlul puțin onorabil de opoziție „responsabilă“.

„Nevskaia Zvezda“ nr. 6
din 22 mai 1912
Semnat : B. G.

Se tipărește după textul
apărut în ziar

GREVA ECONOMICĂ ȘI GREVA POLITICĂ

Începînd din 1905, în statistica oficială a ministerului industriei și comerțului cu privire la greve, grevele sînt subîmpărțite permanent în greve economice și greve politice. Introducerea acestei subîmpărțiri a fost impusă de viață, care a creat forme *specifice* ale mișcării greviste. Una dintre trăsăturile principale ale acestui specific este îmbinarea grevei economice cu greva politică. În momentul de față, cînd se semnaleză o înviorare a mișcării greviste, este necesar, din punct de vedere științific și al unei atitudini conștiente față de evenimente, ca muncitorii să examineze cu atenție această trăsătură specifică a mișcării greviste din Rusia.

În primul rînd vom prezenta cîteva cifre de bază, extrase din statistica oficială a grevelor. Timp de trei ani, 1905—1907, mișcarea grevistă din Rusia s-a aflat la un nivel *nemaiîntîlnit* pînă atunci *în lume*. Statistica oficială cuprinde numai fabricile și uzinele, astfel încît întreprinderile miniere, căile ferate, construcțiile și multe alte ramuri în care este folosită munca salariată nu sînt puse la socoteală. Dar chiar numai în fabrici și în uzine au fost în 1905 2 863 000 de greviști, adică aproape 3 000 000; în 1906 au fost 1 108 000, iar în 1907 740 000. În perioada de 15 ani dintre 1894 și 1908, cînd în Europa a început să fie întocmită în mod sistematic statistica grevelor, cel mai mare număr anual de greviști a fost în America : 660 000.

Prin urmare, muncitorii ruși au desfășurat pentru *prima oară în lume* o luptă grevistă de masă de amploarea aceleia pe care am văzut-o în anii 1905—1907. Acum, muncitorii englezi au dat, în domeniul grevei economice, un nou și puternic impuls mișcării. Rolul de avangardă al muncitorilor ruși nu se explică prin aceea că ar fi mai puternici, mai organizați, mai înaintați decât muncitorii din Europa occidentală, ci prin faptul că în Europa n-au avut încă loc mari crize pe scară națională la care masele proletare să fi participat în mod de sine stătător. Atunci când se vor produce asemenea crize, grevele de masă din Europa vor fi și mai puternice decât cele care au avut loc în Rusia în 1905.

Care a fost raportul dintre grevele economice și grevele politice în acea perioadă? Statistica oficială dă următorul răspuns:

Numărul greviștilor în mii:

	1905	1906	1907
participanți la greve economice	1 439	458	200
participanți la greve politice	1 424	650	540
<i>Total</i>	2 863	1 108	740

De aici rezultă legătura strânsă și indisolubilă care există între cele două feluri de greve. Punctul culminant al mișcării (1905) se caracterizează prin faptul că lupta avea atunci o foarte largă bază *economică*: în acest an greva politică se sprijină pe baza trainică și solidă pe care o constituie greva economică. Numărul participanților la greve economice este *mai mare* decât cel al participanților la greve politice.

În 1906 și 1907, pe măsură ce mișcarea descrește, se constată o *slăbire* a bazei economice: în 1906 numărul participanților la greve economice scade la $\frac{4}{10}$ din numărul total al greviștilor, iar în 1907 la $\frac{3}{10}$. Prin urmare, grevele politice și economice se sprijină reciproc, constituind un izvor de forță una pentru cealaltă. Fără o

strînsă legătură între aceste două feluri de greve nu este posibilă o mișcare cu adevărat largă, de masă, și care, totodată, să aibă o însemnătate *națională*. La începutul mișcării, greva economică are de foarte multe ori darul de a trezi și a pune în mișcare pe cei înapoiți, de a generaliza mișcarea, de a o ridica pe o treaptă superioară.

De pildă, în primul trimestru al anului 1905, greva economică a precumpănit în mod simțitor asupra celei politice; numărul participanților la greve economice a fost de 604 000, pe cînd al participanților la greve politice a fost de numai 206 000. În ultimul trimestru al anului 1905 însă raportul a fost inversat: la grevele economice au participat 430 000 de greviști, iar la cele politice 847 000. Ceea ce înseamnă că la începutul mișcării mulți muncitori au pus pe primul plan lupta economică, pe cînd în perioada de avînt maxim lucrurile s-au petrecut cu totul dimpotrivă. Dar *legătura* dintre greva economică și cea politică a existat *tot timpul*. Fără această legătură, repetăm, nu poate exista o mișcare cu adevărat mareașă și care să înfăptuiască țeluri mărețe.

În greva politică, clasa muncitoare apare ca cea mai înaintată clasă a întregului popor. În aceste cazuri, proletariatul nu participă pur și simplu ca una dintre clasele societății burgheze, ci are rolul de hegemon, adică de îndrumător, de avangardă, de conducător. Ideile politice care sînt propagate în această mișcare au o însemnătate națională, adică afectează condițiile fundamentale și cele mai profunde ale vieții politice a întregii țări. Acest caracter al grevei politice, după cum constată toți cercetătorii științifici care s-au ocupat de perioada 1905—1907, a deșteptat interesul pentru mișcare în toate clasele, și în special, desigur, în păturile cele mai largi, mai numeroase și mai democratice ale populației, în rîndurile țărănimii etc.

Pe de altă parte, masa celor ce muncesc nu va voi niciodată să conceapă „progresul” general al țării fără revendicări economice, fără o îmbunătățire directă și imediată a situației sale. Masa este atrasă în mișcare, participă energic la mișcare, o prețuiește mult și dă dovadă de eroism, de abnegație, de perseverență și devotament față

de o cauză măreață numai în condițiile ameliorării situației economice a oamenilor muncii, și nici nu poate fi altfel, deoarece condițiile de trai ale muncitorilor în timpuri „normale” sînt neînchipuit de grele. Luptînd pentru o îmbunătățire a condițiilor de trai, clasa muncitoare își ridică totodată nivelul moral, intelectual și politic, devine mai capabilă să înfăptuiască mărețele sale țeluri de eliberare.

Statistica grevelor, publicată de ministerul industriei și comerțului, confirmă pe deplin uriașa importanță pe care o are lupta economică a muncitorilor în perioada de înviorare generală. Cu cît asaltul muncitorilor este mai puternic, cu atît mai multe îmbunătățiri în condițiile de trai obțin ei. Atît „simpatia societății” cît și îmbunătățirea condițiilor de trai sînt rezultatul unui înalt nivel de dezvoltare a luptei. Dacă liberalii (și lichidatorii) spun muncitorilor : sînteți puternici atunci cînd vă bucurați de simpatia „societății”, marxistul spune muncitorilor altceva : vă bucurați de simpatia „societății” atunci cînd sînteți puternici. Prin societate trebuie să înțelegem în cazul de față diferitele pături democratice ale populației : mica burghezie, țărani, intelectualii care ajung să cunoască îndeaproape viața muncitorilor, slujbașii etc.

Mișcarea grevistă a atins punctul culminant în 1905. Și ce vedem ? Vedem că tocmai în acest an muncitorii au obținut cele mai multe îmbunătățiri în condițiile de trai. Statistica oficială arată că, în 1905, din 100 de greviști numai 29 au terminat lupta fără să fi obținut *nimic*, adică au suferit o înfrîngere totală. În decurs de 10 ani (1895—1904), 52 de greviști din 100 au terminat lupta fără să fi obținut nimic ! Prin urmare, caracterul de masă al mișcării a făcut să crească în proporții foarte mari, aproape de două ori, numărul cazurilor în care lupta era *încununată de succes*.

Iar cînd mișcarea a început să slăbească, a început să scadă și numărul cazurilor în care lupta era încununată de succes : în 1906, din 100 de greviști 33 au terminat lupta fără să fi obținut nimic sau, mai bine zis, suferind o înfrîngere, iar în 1907 — 58 ; în 1908 chiar 69 din 100 !!

Așadar, datele științifice ale statisticii pe un șir întreg de ani confirmă pe deplin ceea ce știe fiecare muncitor conștient, pe baza propriilor lui observații și din propria lui experiență: că este necesară îmbinarea grevei economice cu greva politică și că această îmbinare este inevitabilă în cadrul unei mișcări cu adevărat largi, de importanță într-adevăr națională.

Iar actualul val de mișcări greviste confirmă întru totul această concluzie. În 1911 numărul greviștilor a fost de două ori mai mare decât în 1910 (100 000 față de 50 000), dar acest număr era totuși extrem de mic: grevele pur economice rămâneau un fenomen relativ „restrâns”, neavînd încă o importanță națională. Acum, dimpotrivă, toată lumea vede că mișcarea grevistă din anul în curs a căpătat tocmai o asemenea importanță în urma cunoscutele evenimente din aprilie.

De aceea este extrem de important să dăm, din capul locului, o ripostă liberalilor și promotorilor politicii muncitorești liberale (lichidatorii), care caută să *denatureze* caracterul mișcării. Un liberal, domnul Severeanin, a publicat în „*Russkie Vedomosti*” un articol îndreptat *împotriva* „grefării” „revendicărilor” economice sau „de orice altă natură” (auziți! auziți!) pe greva de 1 Mai, iar ziarul cadet „*Reci*” a reprodus pasajele principale din acest articol, comentîndu-le în mod aprobativ.

„Tendința de a lega astfel de greve tocmai de ziua de 1 Mai — scrie domnul liberal — este, de cele mai multe ori, lipsită de orice temei... E, de altfel, un fapt ciudat: sărbătorim ziua internațională a muncitorilor și cerem cu această ocazie un spor de salariu de 10% la fabricarea stambei de cutare calitate” („*Reci*” nr. 132).

Liberalului i se pare „ciudat” ceea ce pentru muncitor este foarte de înțeles. Numai apărătorii burgheziei și ai profiturilor ei exorbitante pot lua în derîdere revendicarea unui „spor”. Muncitorii însă știu că tocmai caracterul *larg* al revendicării unui spor, tocmai caracterul *multilateral* al grevelor contribuie în cea mai mare măsură la atragerea unei mase de noi participanți la greve, asigură cel mai bine forța asaltului și simpatia societății, garantează cel mai bine atît succesul muncitorilor cît și însemnătatea

națională a mișcării lor. De aceea trebuie să combatem cu hotărâre denaturarea liberală propovăduită de domnul Severeanin, de „*Russkie Vedomosti*” și de „*Reci*” și să punem în gardă pe muncitori, cu toată energia, împotriva unor astfel de rău-sfătuitori.

Chiar în primul număr al ziarului lichidatorist „*Nevski Golos*”¹²², d-l V. Ejov, lichidator, deși abordează problema sub un aspect oarecum diferit, comite aceeași denaturare pur liberală. D-l V. Ejov se oprește îndeosebi asupra grevelor provocate de amendarea celor care participă la sărbătorirea zilei de 1 Mai. Arătînd, pe bună dreptate, că muncitorii nu sînt destul de organizați, autorul trage din această constatare justă concluziile cele mai eronate și mai dăunătoare pentru muncitori. D-l Ejov vede lipsa de organizare în faptul că la o fabrică a avut loc numai o grevă de protest, la alta au fost adăugate revendicări economice etc. În realitate, această *diversitate* a formelor de grevă nu este nicidecum un indiciu al lipsei de organizare: e absurd să concepi organizarea ca fiind neapărat ceva uniform! Lipsa de organizare nu e nicidecum acolo unde o caută d-l Ejov.

Dar și mai eronată este *concluzia* lui:

„Datorită acestui fapt” (adică datorită diversității formelor de grevă și a formelor de îmbinare a economicului cu politicul), „în multe cazuri caracterul principal al protestului (că doar greva nu s-a făcut pentru o băncuță) a fost estompat, a devenit mai complex prin revendicări economice...”.

Iată într-adevăr un raționament revoltător, cu totul fals și pe de-a-ntregul liberal! A considera că revendicarea unei „băncuțe” poate „să estompeze” caracterul principal al protestului înseamnă a te coborî la nivelul unui cadet. Dimpotrivă, d-le Ejov, revendicarea unei „băncuțe” nu trebuie să fie ironizată, ci sprijinită întru totul! Dimpotrivă, d-le Ejov, această revendicare *nu* „estompează”, ci *accentuează* „caracterul principal al protestului”! În primul rînd, problema îmbunătățirii condițiilor de trai este și ea o problemă principală, o problemă principală de cea mai mare importanță, iar în al doilea rînd, atunci cînd protestez nu împotriva uneia, ci împotriva a două, a

trei etc. forme de asuprire, eu nu slăbesc, ci îmi întăresc protestul.

Orice muncitor va respinge cu indignare revoltătoarea denaturare liberală comisă de d-l Ejov.

De altfel, aceasta nu este un simplu lapsus la d-l Ejov. El spune mai departe lucruri și mai revoltătoare :

„Propria lor experiență trebuia să-i facă pe muncitori să înțeleagă că nu este rațional să-și complice protestul prin revendicări economice, tot așa cum nu este rațional să se complice o grevă obișnuită printr-o revendicare principială“.

Fals, absolut fals ! Rușine ziarului „Nevski Golos“, care publică asemenea afirmații. Ceea ce i se pare nerațional d-lui Ejov e cu totul rațional. *Atît experiența proprie* a fiecărui muncitor cît și experiența din trecutul apropiat a unui număr mare de muncitori ruși dovedește *contrarul celor* susținute de d-l Ejov.

Numai liberalii pot protesta împotriva „complicării“ chiar a celei mai „obișnuite“ greve prin „revendicări principiale“ ; asta în primul rînd. În al doilea rînd, lichidatorul nostru greșește profund măsurînd mișcarea actuală cu măsura grevelor „obișnuite“.

Zadarnic încearcă d-l Ejov să camufleze sub pavilion străin contrabanda sa liberală, zadarnic confundă el problema *îmbinării* grevei economice și a celei politice cu problema *pregătirii* uneia și a celeilalte ! Desigur, a pregăti și a te pregăti — și asta în mod cît mai temeinic, mai solidar, mai unit, mai chibzuit și mai ferm — este un lucru cît se poate de dorit. În această privință nu încapă nici o discuție. Dar, contrar părerii d-lui Ejov, trebuie pregătită tocmai *îmbinarea* celor două forme de grevă.

„Ne aflăm într-o perioadă de greve economice — scrie d-l Ejov. — Ar fi o greșală ireparabilă dacă ele s-ar împleni cu acțiunile politice ale muncitorilor. O asemenea îmbinare ar prejudicia atît lupta economică a muncitorilor cît și pe cea politică“.

Asta-i prea de tot ! Asemenea cuvinte învederează cum nu se poate mai clar decăderea acestui lichidator pînă la nivelul unui liberal de duzină. Cîte fraze, atîtea greșeli !

Pentru a ajunge la adevăr, trebuie să transformăm fiecare frază într-una *direct* opusă!

Nu-i adevărat că ne aflăm într-o perioadă de greve economice. Dimpotrivă. Ne aflăm într-o perioadă de greve nu numai economice. Ne aflăm într-o perioadă de greve politice. Faptele, d-le Ejov, sînt mai puternice decît denaturările d-tale liberale, și dacă ai putea căpăta fișele statistice ale grevelor, aflate la ministerul industriei și comerțului, ai vedea că *pînă* și această statistică oficială infirmă cu desăvîrșire părerea d-tale.

Nu este adevărat că „împletirea“ ar fi o greșeală. Dimpotrivă. Ar fi o greșeală ireparabilă dacă muncitorii n-ar înțelege întregul specific, întreaga însemnătate, întreaga necesitate, întreaga importanță principială a unei astfel de „împletiri“. Din fericire, muncitorii înțeleg prea bine acest lucru și resping cu dispreț predica promotorilor politicii muncitorești liberale.

În sfîrșit, nu este adevărat că o astfel de îmbinare „ar prejudicia“ ambele forme de grevă. Dimpotrivă. Ea *favorizează* ambele forme. Ea le întărește.

D-l Ejov se apucă să dea lecții unor „capete înfierbîntate“, descoperite de el. Ascultați :

„Trebuie să facem ca starea de spirit a maselor muncitorești să îmbrace forme organizatorice“... — E perfect adevărat! — ...„Trebuie să intensificăm agitația în favoarea sindicatelor, să sporim numărul membrilor lor...“.

Foarte just, *dar...* dar, d-le Ejov, este inadmisibil să *limitezi* „formele organizatorice“ numai la syndicate! Notează asta, d-le lichidator!

„...E un lucru cu atît mai necesar cu cît în rîndurile muncitorilor se găsesc acum multe capete înfierbîntate, antrenate de mișcarea de masă și care se pronunță la mitinguri *împotriva sindicatelor*, susținînd că ele ar fi inutile, de prisos“.

Aceasta este o calomnie liberală la adresa muncitorilor. Nu „împotriva sindicatelor“ s-au pronunțat muncitorii care i-au luat și îi vor lua întotdeauna în răspăr pe lichidatori. Nu, muncitorii s-au pronunțat *împotriva limitării* formelor organizatorice exclusiv la „syndicate“, limitare care reiese atît de evident din fraza precedentă a d-lui Ejov.

Muncitorii s-au pronunțat nu „împotriva sindicatelor“, ci împotriva acelei denaturări liberale a caracterului luptei lor de care este pătruns tot articolul d-lui Ešov.

Muncitorul rus e suficient de matur politicește ca să înțeleagă însemnătatea națională a mișcării sale. El este suficient de matur ca să înțeleagă întreaga falsitate, întreaga mărginire a politicii muncitorești liberale, pe care o va respinge întotdeauna cu dispreț.

„Nevskala Zvezda“ nr. 10
din 31 mai 1912
Semnat : I. V. P e t r o v

Se tipărește după textul
apărut în ziar, confruntat
cu textul apărut în culegerea
„Marxism și lichidatorism“,
partea a II-a, Petersburg, 1914

PROBLEMA COLONIZĂRII

Guvernul și partidele contrarevoluționare și-au pus, precum se știe, foarte mari speranțe în colonizarea țăranilor. În concepția tuturor contrarevoluționarilor, ea era menită, dacă nu să rezolve în mod radical, cel puțin să atenueze simțitor problema agrară și s-o facă inofensivă. Iată de ce a început să se facă o intensă reclamă colonizării și să fie încurajată în fel și chip tocmai atunci când se apropia mișcarea țărănească în Rusia europeană, iar apoi în timpul desfășurării ei.

Ceea ce reprezentanții guvernului și oamenii politici mai clarvăzători, din rîndurile octombriștilor de pildă, gîndesc în sinea lor, reacționarii fățiși de teapa lui Markov II, ultrareacționar din Kursk o spun cu glas tare. Cînd s-a discutat în Dumă problema colonizării, acest deputat a declarat deschis, cu o franchețe lăudabilă : „Da, guvernul trebuie să rezolve problema agrară numai prin colonizări“ (sesiunea 1).

Fără îndoială că o colonizare bine organizată ar putea juca un anumit rol în dezvoltarea economică a Rusiei. Se înțelege că acest rol nu trebuie supraestimat nici chiar acum, cînd situația absolut insuportabilă a țăranilor s-a înrăutățit atît de mult, încît țăranul rus e gata să fugă nu numai în Siberia, ci și la capătul lumii ; nici chiar acum, cînd, pentru a-i feri pe țărani fără pămînt și cu pămînt puțin de ispita de a contempla latifundiile moșierești, colonizarea și strămutarea lor sînt încurajate pe toate căile ;

cînd decretul din 9 noiembrie a înlesnit extrem de mult celor ce se strămută lichidarea rămășițelor gospodăriei lor din locul de baștină ; nici chiar acum, așa cum sînt nevoiți să recunoască înșiși apologeții creșterii naturale a populației ; și numai în guberniile care dau cel mai mare procent de coloniști (sudul, vestul și zona centrală cu cernoziom din Rusia) numărul lor este egal cu creșterea naturală a populației sau o întrece doar cu puțin.

Cu toate acestea, în Siberia mai există o rezervă destul de mare de pămînturi libere, bune pentru colonizare. Cei drept, s-a făcut încă prea puțin pentru a se stabili cu o exactitate măcar aproximativă cît de mare este această rezervă. Încă din 1896 Kulomzin a evaluat rezerva de pămînturi bune pentru colonizare la 130 000 de parcele. De atunci încoace a fost repartizat un număr de parcele de zece ori mai mare, fără ca această rezervă să fi fost epuizată. Dimpotrivă, după calculele direcției colonizărilor, în 1900 rezerva de pămînturi bune pentru colonizare era evaluată la 3 000 000 de parcele pentru 6 000 000 de coloniști. Cum vedem, aceste cifre sînt foarte diferite ; amplitudinea oscilației lor este foarte mare.

Oricum ar fi, chiar dacă am scădea din ultimele cifre un procent oarecare, punîndu-l pe seama obișnuitului tembelism al birocraților, este totuși neîndoielnic că în Siberia există o rezervă de pămînt și că, prin urmare, colonizarea în aceste ținuturi ar putea avea o anumită însemnătate atît pentru Siberia cît și pentru Rusia dacă ar fi organizată în mod rațional.

Or, actualul guvern nu îndeplinește tocmai această condiție sine qua non. Actuala organizare a colonizării ne demonstrează o dată mai mult că „vechea ordine“ de la noi este absolut incapabilă să satisfacă cele mai elementare nevoi economice ale populației ; proasta organizare a colonizării ne dovedește o dată mai mult că cei ce sînt astăzi stăpîni pe situație nu sînt în stare să facă nimic pentru progresul economic al țării.

Cuvîntările rostite în fiecare an de deputații social-democrați cu prilejul discutării bugetului direcției colonizărilor au avut drept obiectiv tocmai explicarea orientării,

caracterului și a modului de înfăptuire a politicii de colonizare.

Ce urmărește guvernul prin colonizarea țăranilor ? Iată problema fundamentală care le determină pe toate celelalte, deoarece scopul politicii de colonizare pe care o duce guvernul determină întregul ei caracter.

Deputatul Voiloșnikov, care a luat cuvîntul la sesiunea a 2-a a Dumei în numele fracțiunii social-democrate, a caracterizat astfel obiectivele pe care le urmărește guvernul prin colonizarea țăranilor : „Politica de colonizare — a spus deputatul Voiloșnikov — reprezintă o verigă din întreaga politică agrară a guvernului. Cînd moșierii au avut nevoie de țărani nevoiași pe care să-i poată folosi ca brațe de muncă ieftine, guvernul s-a străduit din răspuțeri să frîneze colonizarea, astfel ca excedentul de populație să rămînă pe loc. Mai mult decît atît : el a dus o luptă intensă împotriva colonizării cu de la sine putere, căutînd astfel să închidă această supapă de siguranță ; dar creșterea naturală a populației din acea vreme continua, timpurile s-au schimbat ; a apărut primejdia pe care o prezintă proletariatul și țăranimea înfometată, cu toate consecințele ei. Guvernul și moșierii s-au cramponat de ideea colonizării, punînd-o, alături de decretul din 9 noiembrie, la baza politicii lor agrare ; dar, aplicînd decretul din 9 noiembrie, ei își concentrau atenția asupra țăranilor înstăriți, urmărind să ia pămîntul de la țăranii nevoiași și să-l dea celor înstăriți, pe cînd prin politica de colonizare se urmărește strămutarea în Siberia a unui număr cît mai mare de țărani nevoiași, și deși în ultimul timp se remarcă o tendință de creștere, în medie, a numărului coloniștilor înstăriți, masa principală, după expresia lui Stolîpin, continuă să fie formată din cei nevoiași. La această intensă acțiune de strămutare participă de asemenea sau, aș spune, au fost atrase să participe și comisiile agrare.

Comisiilor agrare le revine sarcina să repartizeze, să atribuie loturi coloniștilor, punînd astfel capăt dezordinilor agrare din trecut. Prin urmare, domnilor, decretul din 9 noiembrie, reclama intensă făcută colonizării, intensă acțiune de strămutare în Siberia a țăranilor nevoiași și

comisiile agrare sînt două aspecte strîns legate între ele ale uneia și aceleiași probleme, ale uneia și aceleiași politici. E clar că aplicarea decretului din 9 noiembrie îi ajută pe țărani înstăriți să dobîndească pămînt pe seama celor nevoiași și că, implicit, va favoriza procesul de strămutare a acestor elemente nevoiașe — puțin apte pentru colonizare — în ținuturi străine lor. Atît în privința obștii cît și a colonizărilor, guvernul s-a călăuzit în politica sa de colonizare numai după interesele unui mănunchi de moșieri și iobăgiști și, în genere, după interesele claselor dominante, care asupresc masele muncitorești și țărăimea muncitoare. Guvernului îi este străină înțelegerea cerințelor elementare ale țării și a nevoilor economiei naționale“ (sesiunea a 2-a, ședința a 77-a).

Deputatul Ciheidze a analizat în modul cel mai complet acest aspect al problemei (în cuvîntarea pe care a rostit-o în Duma de stat, sesiunea a 2-a), înfățișînd în amănunțime tabloul politicii de colonizare în Caucaz.

În primul rînd, oratorul social-democrat a demonstrat pe bază de fapte și de cifre că toate comunicatele oficiale cu privire la pămînturile libere din Caucaz sînt în cea mai flagrantă contradicție cu adevărul. Subliniem în mod expres că deputatul Ciheidze, ca să nu i se reproșeze că este părtinitor și că denaturează faptele, a folosit numai date oficiale și rapoarte ale funcționarilor guvernamentali. Din datele culese încă în perioada 1880—1890 de fostul ministru al domeniilor statului rezultă că „numai printre țărani statului așezați pe pămînturile statului în Caucaz se numărau, în patru gubernii transcaucaziene, 22 000 de oameni care nu aveau pămînt de loc, 66 000 cu loturi de pînă la o deseatină, 254 000 cu loturi între 1 și 2 deseatine, 5 013 cu loturi între 2 și 4 deseatine, în total circa 1 000 000 de oameni cu loturi mai mici decît norma minimă de înzestrare cu loturi a țăranilor colonizați în Caucaz. În gubernia Kutais, din 29 977 de gospodării 2 541 erau gospodării fără pămînt sau cu loturi pînă la o deseatină, 4 227 aveau între 1 și 2 deseatine, 4 016 între 2 și 3 deseatine, 5 321 între 3 și 5 deseatine. Potrivit unor date mai recente, în patru gubernii transcaucaziene numărul așezărilor care nu au de loc pămînt de la stat sau

au pământ puțin reprezintă circa 46%, iar în gubernia Kutais numărul gospodăriilor care nu au pământ reprezintă 33%. Din raportul comitetului din Baku cu privire la nevoile industriei prelucrătoare de produse agricole știm că în așezările cu pământ puțin există țărani fără pământ care se aciuiază pe lângă cei cu loturi mari, rămânând ani de zile în această stare de dependență. Iar senatorul Kuzminski arată următoarele în raportul său către țar: «Se observă că uneori coloniștii sînt oameni care s-au lăsat de agricultură și arendează consătenilor sau țăranilor băștinași din satele învecinate pământul primit în vederea colonizării». Așadar, încă acum 25 de ani existau în Transcaucazia sute de mii de țărani ai statului care s-ar părea că ar fi trebuit să fie înzestrați cu mai mult pământ decît celelalte categorii de țărani care, fără exagerare, pot fi numiți argați. Încă acum 25 de ani, țăranii băștinași erau siliți să ia în arendă pământurile pe care le primeau coloniștii“.

Acestea sînt datele pe baza cărora ne putem face o idee despre înzestrarea cu pământ a țăranilor statului în Caucaz.

„În ceea ce-i privește pe așa-numiții țărani temporar obligați — continuă oratorul —, din actele pentru aplicarea reformei care au fost înregistrate se constată că în gubernia Tiflis 1 444 de gospodării au fost lăsate cu totul fără pământ, iar 386 de gospodării n-au primit nici măcar un lot pe lângă casă. Asta reprezintă 13% din numărul total al țăranilor care aparțineau moșierilor din gubernia Tiflis. În gubernia Kutais, numărul țăranilor fără pământ era și mai mare în timpul reformei. Chiar dacă admitem că procentul lor față de numărul total al iobagilor este același ca în gubernia Tiflis, chiar și în acest caz rezultă că în gubernia Kutais 5 590 de gospodării, respectiv 25 000 de persoane, n-au primit nici un pic de pământ la eliberarea țăranilor din Caucaz. La 20 de ani de la reformă, în 1895 — continuă autorul memoriului asupra lichidării relațiilor care decurgeau din situația de țaran temporar obligat —, în gubernia Elisavetpol, 5 308 gospodării, respectiv 25 000 de persoane de ambele sexe, nu aveau pământ. În gubernia Baku nu aveau pământ 3 906 gospodării, respectiv 11 709 persoane de ambele sexe. Iată și datele referitoare la înzestrarea cu pământ a țăranilor temporar obligați care nu și-au răscumpărat loturile, dar care aveau o brumă de gospodărie. În gubernia Tiflis revin cîte 0,9 deseatine pe om, iar în gubernia Kutais cîte 0,6. La cei care și le-au răscumpărat revin în gubernia Tiflis 1,7 deseatine, iar în gubernia Kutais 0,7 deseatine. Iată tabloul înzestrării cu pământ a țăranilor care au o brumă de

gospodărie. În raportul comitetului gubernial Kutais asupra nevoilor industriei de prelucrare a produselor agricole găsim o caracterizare generală a situației economice a țăranilor din Caucaz. Din datele extrase din diverse cercetări oficiale rezultă că 70% din țăranii din gubernia Kutais se află într-o situație grea. Mai mult : aici se menționează că și 25% din nobilii din gubernia Kutais se află într-o situație dificilă.

Acești proprietari de loturi, continuă raportul, își pot menține independența economică numai cu ajutorul unor câștiguri accesorii și sînt cu totul lipsiți de posibilitatea de a face investiții pentru ameliorări, pentru inventar, pentru îngrășarea ogoarelor. Marea cerere nu putea să nu influențeze cuantumul arenzii, care în sistemul dijmei pe jumătate reprezintă pînă la 60% din venitul global, iar atunci cînd se dă ca arendă o anumită cantitate de produse ea depășește uneori, în anii secetoși, venitul global. Arendarea pămîntului pe bani se întîlnește rar ; arenda se ridică la 30 de ruble de deseatină anual. Asta în gubernia Kutais. Iată acum unele date referitoare la înzestrarea țăranilor cu pămînt în patru județe ale guberniei Elisavetpol. Din datele referitoare la țăranii care trăiesc pe pămîntul proprietarului rezultă că în aceste patru județe ale guberniei Elisavetpol, și anume în județele Gibrail, Zanghezur, Șușa și Gevanșir, revin 0,6 deseatine de pămînt pe cap de om. După calculele senatorului Kuzminski, rezultă că în județul Lenkoran, gubernia Baku, revin în medie cîte 0,5 deseatine de fiecare colonist de sex masculin așezat pe pămîntul proprietarului. În județul Kuba revin cîte 0,9 deseatine. Aceasta este, domnilor — a conchis oratorul —, tabloul înzestrării cu pămînt a țăranilor din Transcaucazia“.

Din moment ce țăranii din Caucaz au aproape tot atît de puțin pămînt ca și cei din Rusia, se pune întrebarea : cum se formează fondul funciar de colonizare în Caucaz și de ce trebuie să fie aduși țăranii din altă parte în loc să fie înzestrați cu pămînt țăranii localnici ?

Fondul de colonizare se formează prin încălcarea flagrantă a dreptului la pămînt al băștinașilor, iar strămutarea țăranilor din Rusia se face în numele aceluiași principiu naționalist al „rusificării regiunilor periferice“.

Deputatul Ciheidze a prezentat o serie de date, extrase tot din izvoare oficiale, din care rezultă că sate întregi au fost izgonite din locurile de baștină în vederea formării fondului de colonizare, că au fost înscenate o serie de procese spre a se justifica exproprierea pămînturilor gorților (raportul prințului Țereteli, mareșal al nobilimii, către ministerul afacerilor interne cu privire la satul de gorți Kiknaveleti, județul Kutais) etc. Și toate acestea nu sînt

excepții, fapte izolate, ci „cazuri tipice“, așa cum constată și senatorul Kuzminski.

Drept urmare, între coloniști și băștinași se creează raporturi de ostilitate directă. Așa, de pildă, atunci când o obște alară a fost izgonită de pe pământurile ei, „evacuată“, cum spune senatorul Kuzminski, „fără a fi asigurată cu pământ, lăsată în voia soartei“, coloniștii care i-au cotropit pământurile au fost înarmați în contul statului: autoritățile județene au primit dispoziția „să se îngrijească de asigurarea țăranilor din noile sate din Mugan, inclusiv a celor din Pokrovskoe, cu arme — câte 10 puști Berdan la 100 de gospodării“. Interesantă ilustrare pentru caracterizarea „orientării naționaliste“ a politicii actuale.

Asta nu i-a împiedicat însă pe deputații de dreapta din Duma de stat să declare triumfători că, după cum arată rezidentul din Caucaz, există un fond de colonizare de 1 700 000 de deseatine. Dar, după cum mărturisește și rezidentul, aproape o jumătate din acest fond este deja ocupată de coloniști, iar o parte însemnată e situată în locuri în care unui țăran nedeprins cu ele îi este fizicește imposibil să practice agricultura.

Deputatul Ciheidze a caracterizat de asemenea condițiile pe care guvernul le creează noilor veniți. „Insuficienta asigurare cu apă și irigare a terenurilor țăranilor colonizați — se spune în memoriul rezidentului —, așa cum se întâmplă mai cu seamă în regiunile răsăritene ale Transcaucaziei, constituie una dintre principalele cauze ale faptului că coloniștii deja statorniciți aici se întorc în locurile de unde au venit. Coloniștii din Cernomorie fug din cauză că nu există drumuri de căruță nu numai între diferitele localități, dar nici măcar în cuprinsul așezărilor de coloniști. La toate acestea se adaugă faptul că condițiile climatice nefavorabile, cu care coloniștii nu sînt obișnuiți, însoțite în multe locuri din Caucaz de malarie, care nu ucide numai oamenii, ci și vitele, contribuie și ele, nu mai puțin decît lipsa de drumuri, la fuga din acest ținut a coloniștilor mai puțin rezistenți. Din toate aceste cauze se observă un exod continuu din guberniile Elisavetpol și Baku și din regiunea Daghestan, precum și din guberniile Tiflis și Cernomorie“.

Iată cum apreciază, în concluzie, însuși rezidentul rezultatele colonizării în Caucaz : „Atitudinea manifestată pînă acum față de populația caucaziană în ceea ce privește chestiunile agrare — spune rezidentul — nu mai poate fi tolerată fie și din motivul că această atitudine are, fără îndoială, un rol considerabil în formarea stării de spirit revoluționare a populației rurale“.

Scopuri cu totul analoge urmăresc guvernul și clasele cîrmuitoare prin colonizarea țăranilor în Siberia ; și în acest caz, urmărindu-se anumite scopuri politice, nu se ține cîtuși de puțin seama nici de interesele coloniștilor, nici de drepturile vechilor locuitori.

În Rusia, în regiunile din care se strămută țărani, strămutarea a fost dată în seama comisiilor agrare, a zemski nacialnicilor și a guvernatorilor. Avînd tot interesul să rărească țăranimea fără pămînt sau cu pămînt puțin din partea locului, astfel ca acolo să nu rămîină din ea decît atît cît este necesar pentru acoperirea nevoilor (de forță de muncă) ale mării proprietăți funciare, comisiile agrare îi „strămutau“ cu atîta energie pe țăranii săraci, încît au provocat dezaprobarea pînă și a direcției colonizărilor. „Comisiile agrare — protesta un funcționar din direcția colonizărilor — formează grupuri de țărani săraci lipiți pămîntului, care au nevoie chiar la plecarea de un ajutor pentru drum sub formă de împrumut, nu pentru a-și înjgheba o gospodărie, ci pentru hrană ; iar dacă se întîmplă să fie și cîte un strămutat care are mici rezerve bănești, el le cheltuiește în întregime pentru transport și pentru hrană“.

Acești țărani „nevoiași“, vitregiți de politica agrară, a cărei deviză este : „mizează pe cei înstăriți“, sînt expediați cu toptanul în Siberia — în vagoane de vite, neadaptate pentru călători, claie peste grămadă, bătrîni, copii, femei însărcinate. În aceste vagoane de vite (avînd faimoasa inscripție : capacitatea — 40 de oameni, 8 cai), strămutații găsesc, spală și tot aici zac adesea bolnavi de boli contagioase, pe care ei obișnuiesc să-i ascundă de teamă să nu fie debarcați și să nu se despartă de grup. La punctele de destinație și în stații, strămutații sînt adăpostiți, în cel mai bun caz, în corturi special amena-

jate, iar în cel mai rău caz rămân sub cerul liber, în bătaia soarelui și a ploii. Deputatul Voiloșnikov a povestit în Dumă cum a văzut el însuși la punctul Sretensk bolnavi de tifos zăcînd, fără adăpost, în ploaie. Și iată că doi miniștri (Stolîpin și Krivoșein) găsesc că condițiile în care călătoresc strămutații, arătate mai sus, sînt „acceptabile“ : „strămutații călătoresc în condiții sanitare acceptabile“, raportează ei țarului ; „multora dintre ei călătoria le oferă chiar un confort cu care ei nu sînt deprinși“. Într-adevăr, tembelismul birocratic nu cunoaște margini !

După ce au îndurat atîtea chinuri în drum „spre pămîntul făgăduinței“, coloniștii săraci nu-și găsesc fericirea nici în Siberia. Iată, de pildă, cum a caracterizat deputatul Voiloșnikov, pe baza unor citate din rapoartele oficiale, condițiile așezării lor în noile locuri.

Un funcționar (inspector al direcției colonizărilor) scrie : „Majoritatea loturilor sînt risipite prin ținuturi acoperite de codri de brad, lipsite de apă, de terenuri bune pentru arat, de izlazuri“. Un altul adaugă : „Împrumuturile și-au pierdut cu desăvîrșire menirea de a servi la înjgheberea de gospodării ; sumele împrumutate sînt mult prea mici pentru a constitui un ajutor substanțial în această direcție. Modul cum sînt acordate împrumuturile a făcut ca această operație să se transforme într-o pură filantropie, căci nu e cu putință să-ți înjghebezi o gospodărie și să te hrănești timp de doi ani de zile cu cele 150 de ruble primite drept împrumut“.

Iată, de pildă, cum este descrisă în aceleași rapoarte oficiale situația sanitară a coloniștilor.

„În afară de tifos — scrie un funcționar * — a luat aici mari proporții și scorbutul ; aproape în toate așezările, în toate casele găsești bolnavi de scorbut sau candidați la această boală. De multe ori se întîmplă să găsești în aceeași casă și bolnavi de tifos, și bolnavi de scorbut. În sectorul Okur-Șaski am putut vedea următorul tablou : stăpînul casei zace de tifos, aflîndu-se în perioada de descumare ; soția lui, care-i însărcinată, e numai piele și oase din cauza subalimentării ; fiul lor, un băiat de vreo 12 ani, are scrofule și scorbut ; sora soției, care are un copil sugar, nu se poate ține pe picioare din cauza scorbutului ; băiatul ei, de 10 ani, e bolnav de scorbut și-i

* „Memoriu“, pag. 8.

curge sînge din nas și merge greu ; bărbatul ei este singurul om sănătos din toată familia.

După scorbut și tifos vine orbul găinilor. Sînt așezări în care absolut toți coloniștii fără excepție sînt orbi. Grupurile de loturi de pe malurile râului Emma sînt acoperite de păduri de brad ; nu există acolo nici pămînt de arat, nici fînețe ; coloniștilor le-au trebuit doi-trei ani ca să-și încropească o gospodărie și să-și facă niște case ca vai de lume. De pîine din recolta proprie nici vorbă ; s-au hrănit numai din ceea ce primiseră ca împrumut, iar după ce-au cheltuit totul au dus o cumplită lipsă de pîine ; mulți dintre ei literalmente flămînzeau. La lipsa de pîine se adaugă și lipsa de apă potabilă“.

Sînt multe rapoarte de acest fel. Oricît de groaznice sînt aceste comunicări oficiale, probabil că ele nu spun totul, nu înfățișează realitatea în toată goliciunea ei. Prințul Lvov, de pildă, împuternicitul organizației generale a zemstvelor, cunoscut drept un om cu vederi moderate, după ce a vizitat Extremul Orient a caracterizat astfel colonizarea în ținuturile Amurului :

„Izolarea de restul lumii, ca pe o insulă pustie, printre colinele mlăștinoase din taigaua nepătrunsă, printre văi și dealuri mlăștinoase, condițiile de viață, de muncă și de alimentare nespuse de grele îl demoralizează, firește, pe colonistul sărac lipit de pămîntului și slab de înger. El cade în apatie, căci puțina rezervă de energie și-a cheltuit-o chiar la începutul luptei cu natura aspră spre a-și clădi o locuință sărăcăcioasă. Scorbutul și tifosul atacă organismul epuizat al colonistului și-l bagă în pămînt. În multe așezări înființate în 1907, mortalitatea este pur și simplu îngrozitoare, ridicîndu-se la 25—30%. Cîte case, atîtea cruci, și nu puține așezări vor trebui să fie în întregime strămutate în altă parte sau se vor transforma în cimitire. În loc de colonizare, cîte lacrimi amare vărsate de familiile nenorocite, cîte înmormîntări costisitoare, pe scoteala statului, într-un ținut îndepărtat ! Cu greu se vor pune pe picioare rămășițele zdrobite de taiga ale marelui val de coloniști din anul trecut. Mulți vor mai muri încă, mulți vor fugi, se vor întoarce în Rusia, vor aduce o faimă rea acestui ținut, povestind prin cîte nenorociri au trecut, înspăimîntînd lumea și îngreuiind continuarea acțiunii de colonizare. Nu întîmplător are loc anul acesta un reflux de proporții nemaîntîlnite din regiunea Primorie, în timp cu aflusul de coloniști spre aceste locuri este de 5 ori mai mic“.

Prințul Lvov e îngrozit, pe bună dreptate, de faptul că colonistul este izolat și părăsit în nemărginita taiga siberiană, mai ales dată fiind lipsa de drumuri din Siberia. Vă puteți închipui cu cît succes se desfășoară acum

acolo întemeierea de hutore *, căci aceiași conducători ai politicii agrare au proclamat „necesitatea unei cotituri radicale (!) în politica agrară din Siberia“, „crearea și consolidarea proprietății private“, „stabilirea dreptului de proprietate al unor țărani asupra loturilor lor pe baza decretului din 9 noiembrie 1906“, „atribuirea, în măsura posibilității, de terenuri coloniștilor în scopul creării de otruburi“ ** etc.

În asemenea condiții de colonizare este foarte firesc faptul că, așa cum rezultă din datele direcției colonizărilor, 10% din coloniștii așezați în acele locuri în anii 1903—1905 nu aveau nici o vită de muncă, 12% aveau numai cîte o vită de muncă, 15% nu aveau vaci, iar 25% nu aveau pluguri (din cuvîntarea rostită de deputatul Gaidarov la sesiunea I în numele fracțiunii social-democrate). De aceea, bazîndu-se pe aceleași comunicări oficiale, deputatul Voiloșnikov a făcut, pe bună dreptate, următorul bilanț al politicii de colonizare pe anii 1906—1908.

„În decurs de trei ani — 1906, 1907 și 1908 — au fost strămutați dincolo de Ural 1 552 439 de oameni, bărbați și femei, aproape cerșetori, atrași de reclama guvernului, în ținături necunoscute și lăsați în voia soartei. Dintre aceștia s-au statornicit în acele locuri, după cum arată direcția colonizărilor, 564 041 de oameni, bărbați și femei, iar 284 984 s-au înapoiat. Așadar, datele direcției colonizărilor ne informează în privința a 849 025 de oameni. Ce s-a întîmplat însă cu ceilalți? Unde sînt ceilalți 703 414 oameni? Guvernul, domnilor, știe prea bine de soarta lor amară, dar nu spune nimic despre ei; o parte din ei s-a pripășit prin satele vechilor locuitori, o parte a îngroșat rîndurile proletariatului din Siberia și umblă cu mîna întinsă după cerșit.

Dar cei mai mulți au fost înmormîntați cu multă cheltuială de guvern, și de aceea guvernul îi trece sub tăcere“.

Iată cum se realizează speranțele lui Markov II de a „rezolva problema agrară“ prin colonizări. În fața acestor fapte, pînă și reprezentanții octombriști ai marelui capital au fost nevoiți să recunoască „defectele colonizării“. Încă în prima sesiune, octombriștii au formulat dezideratul

* *Hutor* — loturi tăiate din pămîntul obștii și date în proprietate individuală țăranilor. — *Nota trad.*

** „Memoriu“, pag. 60, 61, 62.

(acceptat de Dumă) „de a se schimba și îmbunătăți condițiile de transportare a coloniștilor“, „de a se crea în regiunile de colonizare condițiile necesare dezvoltării lor economice și culturale“, „de a se respecta la repartizarea pământurilor și la așezarea coloniștilor interesele și drepturile țărănimii localnice și ale populației alogene“. Se înțelege că aceste deziderate prudente și intenționat ambigue au rămas pînă în ziua de azi „un glas care strigă în pustiu“. Iar gaițele octombriste le toacă, cu răbdare, an de an...

„Nevskaja Zvezda“ nr. 11
din 3 Iunie 1912
Semnat: V. I.

Se tipărește după textul
apărut în ziar

ПАРИЖСКАЯ СЕКЦИЯ З. О. Р. С. Д. Р. П.

Въ четвергъ 13 іюня, 1912 г.

въ залъ Alcazar, 190, Avenue de Choisy, 190

СОСТОИТСЯ РЕФЕРАТЪ

ТОВ. **ЛЕНИНА**

НА ТЕМУ

Революціонный подъемъ =====
===== **россійскаго пролетаріата**

1. Ленскія событія и первое мая въ Россіи. Массовыя стачки и ихъ роль.
2. Закономерность революціоннаго подъема, его предтеча и его перспективы.
3. Значеніе массовой стачки въ современныхъ революціяхъ. Опытъ 1905 года.
4. Либерализмъ и демократія передъ лицомъ новой революціи.
5. Почему кадеты объявили войну «революціоннымъ настроеніямъ» и осудили мысль о «надобности въ новой революціи въ Россіи»?
6. Новая обстановка теперешняго революціоннаго подъема. Политическія партія, III Дума, выборы. Крестьянство и новая демократическая интеллигенція.
7. «Свобода коалицій» и лозунги народной революціи — борьба за республику, за 8-ми час. раб. день, за коневскацію всей помѣщичьей земли.

—————

Начало ровно въ 8½ час. веч.

~~~~~

Цѣна за входъ 50 с. и 1 фр.

Anunțul cu privire la referatul lui V. I. Lenin
 „Avintul revoluționar al proletariatului din Rusia”. — 13 iunie 1912

Micșorci

AVÎNTUL REVOLUȚIONAR ¹²³

Grandioasa grevă de 1 Mai a proletariatului din întreaga Rusie și demonstrațiile de stradă care au însoțit-o, proclamațiile revoluționare și discursurile revoluționare ținute în fața unor mari mulțimi de muncitori au arătat limpede că Rusia a intrat într-o perioadă de avînt revoluționar.

Acest avînt n-a apărut din senin. Nu, el a fost pregătit multă vreme de toate condițiile vieții din Rusia, iar grevele de masă în legătură cu masacrul de la Lena și cele care au avut loc cu prilejul zilei de 1 Mai n-au făcut decît să determine definitiv apariția lui. Triumful vremelnice al contrarevoluției era indisolubil legat de descreșterea luptei de masă a muncitorilor. Numărul greviștilor ne permite să ne facem o idee, oarecum aproximativă, dar absolut obiectivă și precisă, în ceea ce privește amploarea acestei lupte.

În cei zece ani dinainte de revoluție, între 1895 și 1904, numărul greviștilor a fost în medie de 43 000 pe an (în cifre rotunde). În 1905 numărul lor a fost de 2 750 000 ; în 1906 — 1 000 000 ; în 1907 — 750 000. Cei 3 ani de revoluție se caracterizează printr-un avînt *nemaiîntîlnit în lume* al luptei greviste a proletariatului. Descreșterea ei, care a început în 1906 și 1907, s-a conturat definitiv în 1908 : 175 000 de greviști. Lovitura de stat de la 3 iunie 1907, care a restabilit absolutismul țarist în alianță cu Duma moșierilor ultrareacționari și a magnaților comer-

țului și industriei, a fost rezultatul inevitabil al scăderii energiei revoluționare a maselor.

Perioada de trei ani cuprinsă între 1908 și 1910 a fost o perioadă de dezmăț al contrarevoluției sutelor negre, de renegare burghezo-liberală, de descurajare și destrămare în rîndurile proletariatului. Numărul greviștilor a scăzut într-una, ajungînd la 60 000 în 1909 și la 50 000 în 1910.

Dar de la sfîrșitul anului 1910 a survenit o schimbare evidentă. Demonstrațiile care au avut loc cu prilejul morții liberalului Muromțev și al morții lui Lev Tolstoi, ca și mișcarea studențească, au arătat limpede că a început să sufle un vînt nou, că s-a produs o oarecare cotitură în starea de spirit a maselor democratice. Anul 1911 a marcat o trecere lentă a maselor muncitorești la *ofensivă*: numărul greviștilor a ajuns la 100 000. În diferite locuri au apărut semne că oboseala și toropeala generate de triumful contrarevoluției au început să dispară, că *se merge* din nou spre o revoluție. Trăgînd concluziile cuvenite din aprecierea sa asupra momentului, Conferința generală a P.M.S.D.R. din ianuarie 1912 constata că „în cercurile largi ale democrației, și înainte de toate în rîndurile proletariatului, se semnaleză un început de înviorare politică. Grevele muncitorești din 1910—1911, faptul că au început demonstrații și mitinguri proletare și o mișcare în rîndurile democrației burgheze de la orașe (grevele studențești) etc., toate acestea sînt manifestări ale avîntului revoluționar în creștere al maselor împotriva regimului de la 3 iunie“ (vezi „Comunicatul“ cu privire la conferință, pag. 18)*.

În primul păttrar al anului curent, această stare de spirit crescuse în așa măsură, încît s-a manifestat prin acțiuni ale maselor și a dat naștere unui *avînt revoluționar*. Desfășurarea evenimentelor din ultimele 18 luni arată în mod vădit că acest avînt nu este întîmplător, că apariția lui este cu totul firească, fiind determinată în mod inevitabil de întreaga dezvoltare anterioară a Rusiei.

Masacrul de la Lena a prilejuit transformarea stării de spirit revoluționare a maselor într-un avînt revoluționar

* Vezi volumul de față, pag. 144. — Nota red.

al maselor. Nimic mai fals decît născocirea liberală, pe care o repetă după lichidatori Troțki în „Pravda“ de la Viena, că „lupta pentru libertatea de asociere stă la baza tragediei de la Lena și a puternicului ecou pe care l-a avut ea în țară“. În greva de la Lena, libertatea de asociere n-a figurat de loc ca revendicare specifică și nici ca revendicare principală. Masacrul de la Lena a scos în evidență nu lipsa libertății de asociere, ci lipsa de libertate... în fața provocărilor, a lipsei generale de drepturi, a samavolniciei generale.

După cum am mai arătat în nr. 26 al ziarului „Soțial-Demokrat“, masacrul de la Lena a fost cea mai fidelă imagine a *întregului* regim al monarhiei de la 3 iunie. Ceea ce caracterizează evenimentele de la Lena nu este cîtusi de puțin lupta pentru un anumit *drept*, fie el chiar dintre cele cardinale, dintre cele mai importante pentru proletariat. Ceea ce le caracterizează este totala inexistență a celei mai elementare legalități în *toate* privințele. Caracteristic este faptul că provocatorii, copoii, agenții ohranei, slugile țarului au pornit pe calea asasinatelor în masă fără nici un motiv politic. Tocmai această lipsă generală de drepturi în viața Rusiei, tocmai imposibilitatea și zădărnicia luptei pentru *drepturi* izolate, tocmai această incorigibilitate a monarhiei țariste și a *întregului* ei regim au ieșit în mod atît de limpede la iveală în timpul evenimentelor de la Lena, încît *au aprins* în mase flacăra *revoluționară*.

Dacă liberalii au ținut și țin cu tot dinadinsul să atribuie evenimentelor de la Lena și grevelor din mai un caracter de mișcare profesională și de luptă pentru „drepturi“, pentru orice om care nu este orbit de discuțiile liberale (și lichidatoriste) este limpede cu totul altceva. Este limpede caracterul *revoluționar* al grevei de masă, subliniat în mod deosebit în manifestul de 1 Mai, lansat la Petersburg și semnat de diverse grupuri social-democrate (și chiar și de un grup de muncitori socialiști-revoluționari !), manifest pe care îl reproducem integral în cronică ¹²⁴ din ziarul nostru și care reia lozincile lansate de Conferința generală a P.M.S.D.R. din ianuarie 1912.

De altfel nu lozincile constituie principala confirmare a caracterului revoluționar al grevelor de la Lena și al celor din mai. Lozincile *au formulat* ceea ce arată faptele. Grevele de masă care se extind dintr-o regiune într-alta, creșterea lor uriașă, repeziciunea cu care se răspîndesc, curajul muncitorilor, mitingurile și cuvîntările revoluționare din ce în ce mai frecvente, revendicarea anulării amenzilor aplicate pentru sărbătorirea zilei de 1 Mai, îmbinarea grevei politice cu greva economică — îmbinare cunoscută nouă din prima revoluție rusă —, toate acestea arată pînă la evidență adevăratul caracter al mișcării care își găsește expresia în *avîntul revoluționar al maselor*.

Să ne reamintim experiența anului 1905. Evenimentele ne arată că printre muncitori este *vie tradiția* grevei revoluționare de masă și că ei au îmbrățișat, au reluat de îndată această tradiție. Avîntul nemaiîntîlnit în lume al mișcării greviste din 1905 a dat 810 000 de greviști în primul trimestru al anului și 1 227 000 în ultimul trimestru al anului, greva economică îmbinîndu-se cu greva politică. După calculele aproximative, la grevele în legătură cu evenimentele de la Lena au participat circa 300 000 de muncitori, la cele din mai circa 400 000 și grevele iau o amploare din ce în ce mai mare. Fiecare număr al ziarelor, chiar și al celor liberale, relatează că valul grevelor se întinde într-una. Deși al doilea trimestru al anului 1912 nu s-a scurs încă, se vede clar de pe acum că prin proporțiile mișcării greviste începutul avîntului revoluționar din 1912 *nu este mai mic, ci mai curînd mai mare* decît începutul celui din 1905!

Revoluția rusă a dat pentru prima oară o mare amploare acestei metode proletare de agitație, de înviorare, de unire și de atragere în luptă a maselor. Iar astăzi proletariatul folosește din nou, cu și mai multă hotărîre, această metodă. Nici o forță din lume n-ar putea să înfăptuiască ceea ce înfăptuiește cu ajutorul acestei metode avangarda revoluționară a proletariatului. O țară imensă, cu o populație de 150 000 000 răspîndită pe întinderi nesfîrșite, fărîmițată, oprimată, lipsită de drepturi, înapoiată, ferită de „influențele nefaste“ de către o puzderie de autorități, polițiști, copoi, această țară este cuprinsă în

întregime de frământări. Cele mai înapoiate pături ale muncitorilor și ale țăranilor vin în contact direct și indirect cu greviștii. Pe scenă apar dintr-o dată sute de mii de agitatori revoluționari, a căror influență sporește enorm prin faptul că ei sînt indisolubil legați de păturile de jos ale poporului, de mase, că rămîn în rîndurile lor, luptă pentru nevoile vitale ale *fiecărei* familii de muncitori, îmbină protestul politic și lupta împotriva monarhiei cu această luptă directă pentru nevoile economice vitale. Căci contrarevoluția a sădit în inimile a milioane și zeci de milioane de oameni o ură neîmpăcată împotriva monarhiei, i-a făcut să înceapă să înțeleagă rolul acesteia, și acum lozinca muncitorilor înaintați din capitală — trăiască republica democratică! — se răspîndește tot mai mult cu fiecare grevă, prin mii de canale, în păturile înapoiate, în provinciile îndepărtate, în „popor“, „în străfundul Rusiei“.

Extrem de caracteristice sînt raționamentele liberalului Severeanin cu privire la grevă, aprobate călduros de „Russkie Vedomosti“ și reproduse cu simpatie de „Reci“.

„Au oare muncitorii vreun temei de a grefa revendicări economice sau de orice altă natură (!) pe greva de 1 Mai?“ — întreabă d-l Severeanin și tot el răspunde: „Afirm categoric că nu. Orice grevă economică poate și trebuie să fie începută numai după ce șansele ei au fost bine cîntărite... Iată de ce tendința de a lega tocmai de ziua de 1 Mai astfel de greve este, de cele mai multe ori, lipsită de orice temei... E și oarecum ciudat: sărbătorim ziua internațională a muncitorilor și cu această ocazie cerem un spor de salariu de 10% la fabricarea stambei de cutare calitate“.

Iată cum raționează un liberal! Și „cele mai bune“ ziare liberale, care se pretind democratice, primesc cu simpatie această mostră de trivialitate, de ticăloșie, de josnicie fără margini!

Cea mai monstruoasă cupiditate a burghezului, cea mai ticăloasă lașitate a contrarevoluționarului — iată ce se ascunde îndărătul acestor fraze răsunătoare ale liberalului. El ar vrea ca punga patronului să rămînă neatinsă. El ar vrea o demonstrație „cuvîncioasă“ și „inofensivă“ în favoarea „libertății de asociere“! Iar proletariatul, în loc să procedeze astfel, antrenează masele la greva *revo-*

luționară, care leagă indisolubil politicul de economic și care, prin succesul luptei pentru îmbunătățirea imediată a condițiilor de trai ale muncitorului, atrage cele mai înapoiate pături, ridicând totodată poporul *împotriva monarhiei țariste*.

Da, experiența anului 1905 a creat măreața și adîncă tradiție a grevelor de masă. Și nu trebuie să uităm la ce duc aceste greve în Rusia. La noi, grevele de masă consecutive sînt indisolubil legate de *insurecția armată*.

Să nu ni se răstălmăcească cuvintele. Nu e nicidecum vorba de o *chemare* la insurecție. O asemenea chemare ar fi cu totul nerațională în momentul de față. Este vorba să stabilim *legătura* dintre grevă și insurecție în Rusia.

Cum *s-a dezvoltat* insurecția în 1905? În primul rînd, grevele de masă, demonstrațiile și mitingurile au dus la ciocniri tot mai dese ale mulțimii cu poliția și cu armata. În al doilea rînd, grevele de masă au ridicat țărănimea la o serie de răscoale parțiale, răzlețe și pe jumătate spontane. În al treilea rînd, grevele de masă s-au extins foarte repede în armată și flotă, provocînd ciocniri pe teren economic („rebeliuni din pricina mazării” și altele) și apoi răscoale. În al patrulea rînd, *însăși* contrarevoluția a început războiul civil prin pogromuri, schinguierea democrațiilor etc.

Revoluția din 1905 a fost înfrîntă nu din cauză că ar fi mers „prea departe”, că insurecția din decembrie ar fi fost „artificială”, așa cum cred renegații din lagărul liberalilor etc. Dimpotrivă, cauza înfrîngerii este că insurecția *nu* a mers *destul* de departe, că conștiința necesității ei n-a fost destul de răspîndită în rîndurile claselor revoluționare și n-a fost destul de ferm însușită de către acestea, că insurecția n-a fost coordonată, hotărîtă, organizată, simultană, ofensivă.

Să vedem acum dacă în prezent sînt semne de *dezvoltare a insurecției*. Pentru a nu ne lăsa antrenați de pasiunea revoluționară, să luăm ca martori pe *octombriști*. Uniunea germană a octombriștilor din Petersburg este formată în cea mai mare parte din octombriști așa-ziși „de stînga” și „constituționaliști”, care le sînt foarte pe plac cadeților și care (în comparație cu ceilalți octombriști

și cadeți) sînt mai capabili să urmărească „în mod obiectiv“ evenimentele fără a căuta să sperie cîrmuirea cu spectrul revoluției.

Organul acestor octombriști, „St.-Petersburger Zeitung“¹²⁵, scria în cronică sa politică săptămînală din 6 (19) mai următoarele :

„Sîntem în mai. Indiferent de starea timpului, această lună nu e de obicei prea plăcută pentru locuitorii capitalei, dat fiind că începe cu «sărbătoarea» proletară. Anul acesta, cînd muncitorii se află încă sub impresia demonstrațiilor de la Lena, 1 Mai a fost deosebit de periculos. Atmosfera din capitală, încărcată cu tot felul de zvonuri despre greve și demonstrații, vestește furtună. Credincioasa noastră poliție s-a agitat mult, a făcut percheziții, a arestat diferite persoane, a pregătit mari detașamente pentru a împiedica demonstrațiile de stradă. Faptul că ea n-a găsit ceva mai inteligent decît să facă percheziții la redacțiile ziarelor muncitorești și să aresteze pe redactorii acestora nu dovedește o cunoaștere prea profundă a sforilor cu care sînt mînuite regimentele muncitorești-marionetă. Or, aceste sfori există. O dovedesc disciplina grevelor și multe alte fapte. Tocmai de aceea este atît de îngrijorătoare această grevă din mai, cea mai mare din cîte s-au văzut pînă acum ; au făcut grevă 100 000 sau chiar 150 000 de muncitori din ateliere mari și mici. N-a fost decît o paradă pașnică, dar coeziunea acestei armate atrage atenția. Și asta cu atît mai mult cu cît agitația recentă a muncitorilor era însoțită și de alte fenomene neliniștitoare. Pe diferite vase din flota noastră au fost arestați *marinari* pentru propagandă revoluționară. Judecînd după toate știrile care au răzbătut în presă, lucrurile nu stau tocmai bine pe vasele noastre de război, și așa puține la număr... Comportarea *muncitorilor de la căile ferate* inspiră și ea temeri. Este adevărat că nicăieri lucrurile n-au ajuns nici măcar la tentative de grevă, însă arestările — în special cazurile frapante, cum este bunăoară arestarea lui A. A. Ușakov, subșef de gară pe linia ferată Nikolaevskaia — arată că și aici există o anumită primejdie.

Tentativele revoluționare ale maselor muncitorești lipsite de maturitate nu pot avea, bineînțeles, decît o înfrîmîntare dăunătoare asupra rezultatelor alegerilor pentru Dumă. Aceste tentative sînt cu atît mai nechibzuite cu cît... țarul a numit pe Manuhin, iar Consiliul de stat a aprobat proiectul asigurărilor sociale pentru muncitori !”

Așa pune chestiunea un octombrișt german. La rîndul nostru notăm că în ceea ce-i privește pe marinari am primit din locurile respective știri precise care dovedesc că ziarul „Novoe Vremea“ exagerează și umflă lucrurile. E clar că ohrana „lucrează“ în mod provocator. încer-

cările premature de insurecție ar fi cu totul neraționale. Avangarda muncitorească trebuie să înțeleagă că condițiile esențiale ale unei insurecții armate oportune, adică victorioase, în Rusia sînt sprijinirea clasei muncitoare de către țărănimea democratică și participarea activă a armatei.

Grevele de masă în epocile revoluționare își au logica lor obiectivă. Ele împrăștie sute de mii și milioane de scînteii în toate direcțiile, iar jur împrejur se găsește material inflamabil: o întăritare extremă, chinurile nemaipomenite ale foamei, samavolnicia deșănțată, nerușinata și cinica batjocorire a „săracului“, a „mujiului“, a soldatului de rînd. Adăugați la toate acestea deșănțata campanie de ațîțări pogromiste desfășurată de ultrareacționari împotriva evreilor, campanie alimentată și dirijată din umbră de camarila obtuzului și sîngerosului Nicolaie Romanov... „Așa a fost și așa va fi“¹²⁶: aceste cuvinte fatidice, rostite de ministrul Makarov, se întorc împotriva lui însuși și a clasei sale, împotriva țarului moșierilor!

Avîntul revoluționar al maselor impune oricărui muncitor social-democrat și oricărui democrat cinstit îndatoriri mari și de răspundere. „Sprijinirea sub toate aspectele a mișcării maselor care începe (acum trebuie să spunem: a mișcării *revoluționare* a maselor *care a început*) și lărgirea acestei mișcări sub steagul lozincilor partidului, care să fie aplicate în întregime“, iată cum definește Conferința generală a P.M.S.D.R. aceste îndatoriri. Lozincile partidului — republică democratică, ziua de muncă de 8 ore, confiscarea tuturor pămînturilor moșierești — trebuie să devină lozincile *întregii* democrației, lozincile *revoluției populare*.

Pentru a sprijini și a lărgi mișcarea maselor e nevoie *de organizare și iar de organizare*. Fără un partid ilegal nu se poate duce această muncă și nu are rost să vorbim în vînt de ea. Sprijinind și lărgind asaltul maselor, trebuie să ținem bine seama de experiența anului 1905 și, explicînd necesitatea și inevitabilitatea insurecției, să prevenim masele și să le reținem de la încercări *premature* de acest fel. Creșterea grevelor de masă, atragerea în luptă a altor clase, starea organizațiilor, starea de spirit

a maselor, toate acestea vor indica de la sine momentul cînd toate forțele vor trebui să se unească în vederea unui asalt al revoluției — a unui asalt simultan, energic, ofensiv și nespus de îndrăzneț — împotriva monarhiei țariste.

Fără o revoluție victorioasă nu va fi libertate în Rusia.

Fără răsturnarea monarhiei țariste printr-o insurecție proletară-țărănească nu vom avea o revoluție victorioasă în Rusia.

„Sozial-Demokrat“ nr. 27
din 17 (4) iunie 1912

Se tipărește după textul
apărut în ziar

LOZINCILE CONFERINȚEI GENERALE A P.M.S.D.R.

DIN IANUARIE 1912 ȘI MIȘCAREA DIN MAI

Cititorul va găsi în acest număr textul complet al manifestului tipărit și răspândit de muncitorii din Petersburg în ajunul acestui 1 Mai, care va rămîne memorabil. Merită să ne oprim asupra acestui manifest, deoarece el constituie un document dintre cele mai importante în istoria mișcării muncitorești din Rusia și în istoria partidului nostru.

Manifestul reflectă o *anumită* stare de dezorganizare a partidului social-democrat în capitală, deoarece apelul nu este semnat de Comitetul din Petersburg, ci de diferite grupuri social-democrate și chiar și de un grup de muncitori socialiști-revoluționari. În majoritatea localităților din Rusia, situația partidului nostru este tocmai aceasta : comitetele și centrele conducătoare sînt mereu arestate și reapar mereu, datorită existenței a tot felul de grupuri social-democrate de uzină, sindicale, subraionale și raionale, a acelor „celule” care au stîrnit întotdeauna ura liberalilor și a lichidatorilor. În ultimul număr al revistei acestor domni („Nașa Zarea”, 1912, nr. 4), cititorul poate să vadă o dată mai mult cum d-l V. Levițki, zvîrcolindu-se în furia lui neputincioasă și *împroșcînd* cu ocări, spumegă de furie în legătură cu „renașterea partidului prin înviorarea artificială a unor celule moarte politicește”.

Manifestul de care ne ocupăm capătă un caracter tipic și o semnificație deosebită prin faptul că, în urma arestării Comitetului din Petersburg, au trebuit să apară pe scenă

tocmai *celulele* care din voia poliției fuseseră lipsite de „centrul” lor „conducător”, atât de odios lichidatorilor. Datorită acestui fapt, trist pentru orice revoluționar, a ieșit la iveală viața *de sine stătătoare* a celulelor. Celulele au fost nevoite să-și strângă în pripă forțele — sub prigoana crâncenă a poliției, care în ajunul lui 1 Mai își ieșise de-a dreptul din minți —, să stabilească legături, să restabilească „*mișcarea ilegală*”. Grupurile, reprezentanții lor care au semnat manifestul etc., toate acestea înseamnă tocmai *mișcarea ilegală*, odioasă liberalilor și lichidatorilor. În timp ce același lider al lichidatorilor, d-l Levițki, în numele publicațiilor „Nașa Zarea” și „Jivoe Delo”, tună și fulgeră, făcînd spume la gură, împotriva „*cultului ilegalității*” (vezi pag. 33 din numărul citat), manifestul de la Petersburg reprezintă un document precis și complet care ne dezvăluie existența acestei mișcări ilegale, viabilitatea ei, *conținutul* și însemnătatea activității ei.

Arestările au distrus Comitetul din Petersburg ; acum se va vedea ce reprezintă celulele ilegale, ele singure, ce fac și ce pot face ele, care sînt ideile pe care și le-au însușit, le-au cultivat într-adevăr și nu le-au preluat numai de la forul superior al partidului, care idei se bucură într-adevăr de simpatie în rîndurile muncitorilor.

Din manifest se vede ce fac celulele : ele continuă activitatea Comitetului din Petersburg, vremelnic distrus (spre bucuria diverșilor dușmani ai mișcării ilegale). Celulele continuă să facă pregătiri pentru ziua de 1 Mai. Ele restabilesc rapid legăturile dintre *diferitele* grupuri social-democrate ilegale. Ele atrag și pe muncitorii socialiști-revoluționari, înțelegînd prea bine însemnătatea pe care o prezintă unirea proletarilor în jurul unei acțiuni revoluționare concrete. Ele unesc *diferitele* grupuri social-democrate și chiar și un „grup de muncitori socialiști-revoluționari” în jurul unor lozinci *precise* de luptă. Și tocmai aici apare adevăratul *character* al mișcării, adevărata *stare de spirit* a proletariatului, adevărata *forță* a P.M.S.D.R. și a Conferinței *lui* generale *din ianuarie*.

În urma arestărilor nu există un for ierarhic care să poată decreta formularea cutăror lozinci și nu a altora. Prin urmare, unirea masei proletare, unirea muncitorilor

social-democrați și chiar și a unei părți dintre muncitorii socialiști-revoluționari nu se poate face *decît* prin lozinci într-adevăr indiscutabile pentru mase, prin lozinci care-și trag forța nu dintr-un „decret de sus“ (așa cum se exprimă demagogii și lichidatorii), ci din *convingerea* muncitorilor revoluționari înșiși.

Și ce-am văzut?

Am văzut că *după* distrugerea Comitetului din Petersburg, cînd nu era posibil ca acesta să fie refăcut imediat, cînd între diferitele grupuri de muncitori nu exista decît o legătură ideologică și nu una organizatorică, *au fost adoptate lozincile Conferinței generale a P.M.S.D.R., care s-a întrunit în ianuarie 1912 și care a stîrnit ura înverșunată, sălbatică a liberalilor, a lichidatorilor, a lui Liber, Troțki & Co.!*

„Lozincile noastre — scriau muncitorii din Petersburg în manifestul lor — trebuie să fie: adunare constituantă, ziua de lucru de 8 ore și confiscarea pămînturilor moșierești“. Apoi în manifest se lansează lozinca: „Jos guvernul țarist! Jos constituția absolutistă de la 3 iunie! Trăiască republica democratică! Trăiască socialismul!“

Din acest document instructiv se vede că proletariatul din Petersburg și-a însușit *toate* lozincile formulate de Conferința P.M.S.D.R. și că aceste lozinci au marcat primii pași spre o nouă revoluție rusă. Diverșii calomniatori și defăimători ai conferinței din ianuarie își pot continua cît poftesc uneltirile lor mîrșave. Proletariatul revoluționar din Petersburg le-a dat răspunsul cuvenit. Munca desfășurată cu mult înainte de ultima conferință de către social-democrația revoluționară, care cheamă proletariatul să-și îndeplinească rolul său de conducător al revoluției *populare*, și-a dat roadele, în ciuda tuturor persecuțiilor poliției, în ciuda arestărilor samavolnice operate înainte de 1 Mai și a persecutării revoluționarilor, în ciuda torentelor de minciuni și de injurii ale presei liberale și lichidatoriste.

Sute de mii de proletari din Petersburg și, după ei, muncitorii din toate colțurile Rusiei au pornit la greve și demonstrații de stradă nu ca una dintre clasele societății burgheze, nu numai cu lozincile „lor“ profesionale, ci în

calitate de hegemon, care ridică stindardul revoluției *pentru* întregul popor, *în* numele întregului popor, *în vederea* deșteptării și atragerii la luptă a *tuturor* claselor care au nevoie de libertate și sînt în stare să lupte pentru cucerirea ei.

Mișcarea revoluționară a proletariatului din Rusia s-a ridicat pe o treaptă superioară. Dacă în 1905 ea a început cu greve de masă și cu gaponiada, în 1912, cu toate că poliția a reușit să distrugă organizațiile partidului nostru, mișcarea începe cu greve de masă și cu *ridicarea steagului republican!* „Celulele“ răzlețe, „grupurile“ răzlețe de muncitori și-au îndeplinit misiunea, înfruntînd cele mai grele condiții. Proletariatul și-a creat „comitetele de 1 Mai“ și a pornit la luptă avînd o platformă *revoluționară* demnă de clasa care are menirea să elibereze omenirea de sub jugul robiei salariate.

Mișcarea din mai ne arată de asemenea cîte parale fac *vorbele* unora despre „unire“ și cum se realizează *în fapt* unirea muncitorilor. Reprezentantul partidului socialist-revoluționar, Rubanovici, scrie în ziarul lui Burțev „Budușcee“, care apare la Paris, că „trebuie subliniată următoarea trăsătură remarcabilă a acestui 1 Mai: la adunările premergătoare, muncitorii din Petersburg refuzau să recunoască deosebirile existente între diferitele grupuri socialiste; ...tendința de înțelegere era dominantă“. Manifestul reprodus de noi arată clar ce *fapte* au făcut să se ajungă la această concluzie. Anume faptul că celulele social-democrate, care-și pierduseră centrul conducător, și-au restabilit legăturile cu toate grupurile, de orice fel, atrăgînd pe muncitori, indiferent de concepțiile lor, și *propovăduindu-le tuturor* lozincile lor de partid. Și aceste lozinci de partid — tocmai fiindcă sînt juste, fiindcă corespund sarcinilor revoluționare ale proletariatului, fiindcă îmbrățișează sarcinile revoluției întregului popor — au fost acceptate de *toți* muncitorii.

Unirea s-a realizat datorită faptului că Conferința din ianuarie a P.M.S.D.R. a părăsit jocul sterp de-a înțelegerea practicat de grupulețele din străinătate, a renunțat să facă zadarnic curte lichidatorilor partidului revoluționar și a lansat *la timp* lozinci clare și precise de luptă. Unirea

proletariatului în acțiunea revoluționară a fost obținută nu prin acorduri între partidul proletar (social-democrat) și un partid neproletar (socialist-revoluționar), nu prin înțelegeri cu lichidatorii care s-au desprins de partidul social-democrat, ci datorită faptului că activiștii din organizațiile social-democrate din Rusia și-au strâns rîndurile și au apreciat just sarcinile momentului.

E o lecție bună pentru cei care, lăsîndu-se influențați de flecăreala liberalilor din Bund și a lui Troțki & Co. de la Viena, mai pot crede în „unirea“... cu lichidatorii. Faimoasa „Comisie de organizare“ a lui Liber, Troțki și a lichidatorilor țipa în azul întregii lumi despre „unire“, însă în fapt nu putea da și nu a dat *nici* o lozincă care să unească efectiv pe muncitori în lupta revoluționară. Lichidatorii lansau lozincile *lor*, nerevoluționare, lozincile politicii muncitorești liberale, iar mișcarea trecea pe lîngă ei. Iată ce stă la baza basmelor troțkiste despre „unire“!

La 23 aprilie (6 mai), la Viena, Troțki se jura pe toți sfinții că el „unește“, blestemînd în fel și chip conferința, și asigura pe cei creduli că „lupta pentru libertatea de asociere stă *la baza*“ (!!) evenimentelor de la Lena și a ecoului acestora, că „această revendicare stă și va sta *în centrul* (!!) mobilizării revoluționare a proletariatului“. N-a trecut decît o săptămînă, și aceste fraze jalnice ale celui care ține isonul lichidatorilor au fost spulberate de „reprezentanții tuturor muncitorilor organizați din Petersburg“, de „grupul social-democrat Obiedinenie“, de „grupul orășenesc central social-democrat“, de „un grup de muncitori socialiști-revoluționari“, de „un grup de muncitori social-democrați“ și de „reprezentanții comitetelor de 1 Mai“.

Proletariatul social-democrat din Petersburg a înțeles că noua luptă revoluționară trebuie pornită nu pentru a obține un singur drept, fie el cel mai important și mai esențial pentru clasa muncitoare, ci pentru a obține *libertate pentru întregul popor*.

Proletariatul social-democrat din Petersburg a înțeles că trebuie să sintetizeze revendicările și nu să le fărîmițeze, că republica implică libertate de asociere și nu invers, că trebuie să lovești în centru, să ataci la rădăcina răului,

să distrugi întregul sistem, întregul regim ultrareacționar al Rusiei țariste.

Proletariatul social-democrat din Petersburg a înțeles că e ridicol și stupid să prezinți *lui* Nicolaie Romanov și Dumei ultrareacționare revendicarea libertății de asociere, că e ridicol și stupid să admiți posibilitatea *îmbinării* orînduirii de stat actuale a Rusiei, a „constituției“ noastre „absolutiste de la 3 iunie“ *cu* libertatea de asociere și că într-o țară în care domnește lipsa totală de drepturi, într-o țară în care domnește samavolnicia completă și sistemul de provocări din partea autorităților, într-o țară în care nu există „libertate“ nici pentru simpla ajutorare a zecilor de milioane de flămânzi, într-o astfel de țară numai flecarii liberali și cei care promovează politica muncitorească liberală pot pune „în centrul mobilizării revoluționare“ libertatea de asociere.

Proletariatul social-democrat din Petersburg a înțeles acest lucru și a desfășurat steagul *republican*, cerînd ziua de lucru de 8 ore și confiscarea pămînturilor moșierești, singurul lucru care poate să asigure revoluției un caracter cu adevărat democratic.

„Sozial-Demokrat“ nr. 27
din 17 (4) iunie 1912

Se tipărește după textul
apărut în ziar

LICHIDATORII ÎMPOTRIVA GREVEI REVOLUȚIONARE DE MASĂ

Editorialul pentru numărul de față era deja dat la tipar cînd am primit nr. 1 al ziarului lichidatorist „Nevski Golos“. Cunoscutul lichidator V. Ejov de la „Nașa Zarea“ a și dăruit noului organ o perlă care îl lasă pe cititor perplex. Ascultați, vă rog :

„Datorită acestui fapt“ (adică datorită diversității formelor de grevă, care ba se reduceau la un protest împotriva amenzilor aplicate pentru participarea la sărbătorirea zilei de 1 Mai, ba adăugau la acest protest revendicări economice etc.), „în multe cazuri caracterul principal al protestului (că doar grevă nu s-a făcut pentru o băncuță) a fost estompat (!?!), a fost complicat prin revendicări economice...

Propria lor experiență trebuie să-i facă pe muncitori să înțeleagă că nu este rațional (!!) să-și complice protestul prin revendicări economice, tot așa cum nu este rațional să se complice (!?) o grevă obișnuită printr-o revendicare principală.

Trebuie să facem ca starea de spirit a maselor muncitorești să îmbrace forme organizatorice. Trebuie să intensificăm agitația în favoarea sindicatelor, să sporim numărul membrilor lor. E un lucru cu atît mai necesar cu cît în rîndurile muncitorilor se găsesc acum multe capete înfierbîntate, antrenate de mișcarea de masă și care se pronunță la mitinguri *împotriva sindicatelor*, susținînd că ele ar fi inutile, de prisos.

Ne aflăm într-o perioadă de greve economice (numai economice?). „Ar fi o greșeală ireparabilă dacă ele s-ar împleti cu acțiunile politice ale muncitorilor (!!). O asemenea îmbinare ar prejudicia atît (!!?) lupta economică cît și cea politică“.

Iată-l pe liberalul domn Severeanin copiat cu fidelitate de un lichidator ! Găsim aici o totală neînțelegere a fap-

tului că greva *revoluționară* de masă include și îmbină în mod necesar greva economică cu cea politică; o nemăipomenită îngustime de vederi, o denaturare monstruoasă a caracterului revoluționar al avântului și o încercare de a-l măsura cu măsura „grevelor obișnuite”; găsim aici sfatul ultrareacționar de „a nu complica” politicul cu economicul și de a nu le „împlăti”, găsim un atac demn de Struve și de Maklakov, îndreptat într-un ziar legal împotriva muncitorilor social-democrați revoluționari, înfățișați ca niște „capete înfierbântate” care sînt „împotriva sindicatelor”!

Liberalul *nu poate* concepe pe social-democratul revoluționar altfel decît ca pe unul care este „împotriva sindicatelor”. Muncitorii însă s-au pronunțat la mitinguri, fără îndoială, nu „împotriva sindicatelor”, ci împotriva *înlocuirii* lozincilor revoluționare cu lozinci liberale, treabă cu care se îndeletnicește domnul Ejov & Co. Nu libertatea de asociere este lozinca noastră, spuneau muncitorii, nu numai prin „sindicate” și nu în primul rînd prin sindicate putem face ca mișcarea noastră „să îmbrace forme organizatorice”. Lozinca noastră este republica (vezi apelul muncitorilor din Petersburg); noi construim partidul *illegal*, capabil să conducă asaltul revoluționar al maselor împotriva monarhiei țariste. Iată ce au spus muncitorii la mitinguri.

Iar alde domnii Liber și Troțki asigură pe muncitori că ar fi posibilă „unirea” proletariatului social-democrat și a partidului său cu liberali à la d-l Ejov, Potresov & Co!

„UNIFICATORII“

Lichidatorii „se unifică“ de zor. Zilele trecute erau cît pe-acî „să se unifice“ cu P.P.S.¹²⁷, cu așa-numita „leviță“, una dintre fracțiunile social-naționalismului polonez.

Sînt mai bine de zece ani de cînd social-democrația din Polonia luptă împotriva social-naționalismului din rîndurile P.P.S. În urma acestei lupte s-a reușit să se scoată din capetele unei părți a membrilor P.P.S. (ai „leviței“) o seamă de prejudecăți naționaliste. Lupta continuă însă. Muncitorii social-democrați polonezi se pronunță *împotriva* unificării organizatorice cu fracțiunea sus-arătată a P.P.S., considerînd că acest lucru ar aduce prejudicii cauzei. Unii muncitori și unele grupuri din „levița“ intră în rîndurile social-democrației, nevrînd să se oprească la o revizuire trunchiată a principiilor naționalismului P.P.S.-ist. Și tocmai în acest moment țin cu tot dinadinsul lichidatorii noștri „să se unifice“ cu „levița“ P.P.S. !

E ca și cum, de pildă, social-democrații ruși s-ar apuca „să se unifice“, trecînd peste Bund, cu așa-numiții „socialiști-sioniști“¹²⁸ sau, trecînd peste social-democrația letonă, cu așa-numita „uniune social-democrată (în realitate eseristă) letonă“¹²⁹...

Nu mai vorbim de aspectul formal al problemei. La Congresul de la Stockholm, social-democrația poloneză a încheiat un acord cu P.M.S.D.R., în sensul că nici o grupare din Polonia nu poate intra în P.M.S.D.R. dacă nu face parte din organizația S.D.P.¹³⁰ Iar Conferința gene-

rală a P.M.S.D.R. din decembrie 1908 a respins cu majoritate de voturi pînă și luarea în discuție a problemei unificării cu „levița“¹³¹.

Este evident că, țipînd într-una despre „unificare“, Troțki și prietenii săi, lichidatorii, nu fac în realitate decît să adîncească sciziunea din Polonia. Din fericire pentru P.M.S.D.R., această coterie de lichidatori, laolaltă cu „împăciunitorii“ aflați la remorca ei, este absolut incapabilă să realizeze ceva efectiv, inclusiv în Polonia. Altminteri, unificarea lichidatorilor cu P.P.S. ar provoca în Polonia o sciziune extrem de gravă.

De ce s-au lansat lichidatorii într-o aventură atît de evidentă? Firêște că nu „de prea mult bine“. La urma urmelor, ei trebuie să se unifice cu cineva, să creeze un „partid“. Dacă nu merg cu ei social-democrații, social-democrația poloneză, ei sînt nevoiți să accepte în locul lor pe cei din P.P.S., care n-au nimic comun cu partidul nostru. Dacă în orașele din Rusia nu merg cu ei vechile noastre organizații de partid, ei sînt nevoiți să accepte în locul celulelor social-democrate așa-numitele „grupuri de inițiativă“ ale lichidatorilor, care n-au nimic comun cu P.M.S.D.R.

„De bine nu fuge nimeni“... N-ar fi timpul, domnilor lichidatori, să începeți a vă unifica și cu eserii (cu lichidatorii eseriști?). Căci acești domni ard și ei de dorința „unificării“. Atunci ați avea un partid „larg“. Pînă și Larin ar fi mulțumit...

★

★ ★

În timp ce lichidatorii „se unifică“ cu „puterile străine“, între ei și „împăciunitorii“ continuă tîrguiala în jurul condițiilor „unificării“ propriului lor lagăr lichidatorist-împăciunitorist. D-l V. Levițki publică în „Nașa Zarea“ un articol-manifest adresat „tuturor curentelor“ care sînt de acord să combată hotărîrile recentei conferințe a P.M.S.D.R.

D-l Levițki și-a intitulat articolul astfel: „Pentru unificare, împotriva sciziunii“. Leit Troțki! De cînd partiții au dat o ripostă drastică lichidatorilor în toate sferile de

activitate, Levițki & Co. și-au însușit un limbaj cât se poate de „împăciunitorist“. O, ei sînt adepți fără rezerve ai „unității“ ! Ei nu pun decît aceste patru condiții în vederea „unificării“ :

1) Combaterea hotărîrilor conferinței P.M.S.D.R. care i-au unit pe toți social-democrații, cu excepția unui mănunchi de șovăielnici.

2) Crearea în locul partidului a unui „grup central de inițiativă“ (subliniat de d-l Levițki, „Nașa Zarea“ nr. 4, pag. 31). (Ce sînt aceste grupuri „de inițiativă“ lichidatoriste a arătat de curînd Plehanov în presă : vezi publicația sa „Dnevnik Soțial-Demokrata“ nr. 16. Atît Bundul cât și Troțki, pentru a face un serviciu lichidatorilor, încearcă să ascundă cititorilor lor cele arătate de Plehanov. Nu veți reuși să ascundeți toate acestea, domnilor !)

3) „Celulele moarte politicește“ să nu fie rechemate la viață (ibid., pag. 33).

4) Adoptarea lozincii : „împotriva cultului ilegalității“ (ibid., pag. 33).

Programul este trasat destul de clar, deși nu cu franchețea și siguranța de altădată. Levițki le explică apoi foarte amănunțit tuturor celor de teapa lui Troțki : n-aveți de ales, domnilor. Acceptați condițiile noastre ; în schimb, noi (adică Levițki & Co.), spre a vă da o „consolare“, consimțim cu dragă inimă ca voi (adică Troțki și cei de o teapă cu el) să declarați că nu voi v-ați apropiat de lichidatori, ci lichidatorii de voi.

În același număr al revistei „Nașa Zarea“, Martov amenință anticipat viitoarea fracțiune social-democrată în Duma a IV-a, spunînd că, dacă și ea va fi antilichidatoristă ca și perfida ei predecesoare, „cazurile de felul celui al lui Belousov nu vor mai fi o excepție, ci o regulă“, adică, vorbind mai pe șleau, lichidatorii vor scinda fracțiunea din Dumă. Degeaba încercați să ne speriați... d-lor lichidatori. De mult v-ați fi creat voi o fracțiune proprie, lichidatoristă în Dumă... dacă ați fi fost în stare.

Cauza „unificării“ e pe mâini bune, nimic de zis...

Jalnica comedie a „unificării“ lichidatoriste-troțkiste dezgustă pînă și pe oamenii cei mai puțin pretențioși. Uni-

ficarea se realizează, însă nu cu lichidatorii, ci *împotriva* lor.

★

★   ★

În ceea ce privește aerele teribile de Hlestakov pe care și le dau Troțki, Liber („Bundul“) și lichidatorii cu faimoasa lor „Comisie de organizare“, considerăm suficient să înfățișăm cititorilor care doresc să examineze chestiunile litigioase cu seriozitate și chibzuință, pe bază de documente, fără a crede pe nimeni pe cuvânt, următoarele *fapte* :

În iunie 1911, după ce Liber și Igorev au părăsit adunarea membrilor C.C., s-a constituit la Paris Comisia de organizare din străinătate. Prima organizație din Rusia căreia i s-a adresat Comisia de organizare din străinătate a fost organizația din Kiev. Pînă și Troțki recunoaște că existența acesteia este incontestabilă. În octombrie 1911 a fost creată, cu participarea organizației din Kiev, Comisia de organizare din Rusia. Această comisie a convocat în ianuarie 1912 conferința P.M.S.D.R.

În ianuarie 1912 a avut loc o consfătuire convocată de Bund, de C.C. al letonilor și de Comitetul regional din Caucaz (toate aceste trei grupuri sînt lichidatoriste). Polonezii părăsesc *imediat* consfătuirea, declarînd că ea este pusă la cale de lichidatori. Apoi *refuză să participe la ea* „împăciunitorii“ și Plehanov, care a declarat în „Dnevnik Soțial-Demokrata“, nr. 16 că *această conferință este convocată de lichidatori*. Sîntem în iunie 1912, dar nici Bundul, nici Troțki n-au reușit „să unifice“ *pe nimeni* în afară de golosiști și vperedišti, n-au atras, în Rusia, *nici o organizație serioasă și a cărei existență să fie incontestabilă*, nu i-au răspuns nimic în fond lui Plehanov, n-au schimbat nici cu o iotă propaganda dusă de lichidatori în „Nașa Zarea“ și în alte organe de presă similare !

În schimb, fraze pompoase și lăudăroșenie pe tema „unificării“ găsești la ei cîte vrei.

DESPRE CARACTERUL ȘI ÎNSEMNĂTATEA POLEMICII NOASTRE ÎMPOTRIVA LIBERALILOR

D-l Prokopovici, cunoscutul reprezentant al revizionismului și al politicii muncitorești liberale, a publicat în „Russkie Vedomosti“ un articol intitulat „În fața primejdiei“. Primejdia o constituie, după părerea acestui om politic, faptul că alegerile pentru Duma a IV-a vor fi făcute de ispravnici. Ca mijloc de luptă împotriva acestei primejdii el preconizează „unirea tuturor elementelor constituționaliste din țară“, adică atât a social-democraților și trudovicilor cât și a cadeților și progresiștilor.

Intr-o notă specială din partea redacției, ziarul cadet de dreapta „Russkie Vedomosti“ își exprimă „satisfacția“ în legătură cu articolul d-lui Prokopovici. „Considerăm că această unire a forțelor opoziționiste — spune ziarul — este o cerință imperioasă a momentului“.

„Reci“, organul oficial al partidului cadet, expune conținutul articolului d-lui Prokopovici, făcând următoarea remarcă :

„Dacă citești însă organele de orientare social-democrată, care își îndreaptă toate eforturile în primul rînd în direcția luptei împotriva opoziției, cu greu poți atribui o însemnătate reală acestui apel (la „unire“)“.

Așadar, se ridică din nou importanta problemă a tacticii electorale și a atitudinii muncitorilor față de liberali. Din nou avem prilejul să ne convingem că liberalii ridică această problemă nu ca niște oameni politici serioși, ci ca

niște pețitoare. Ei nu urmăresc elucidarea adevărului, ci estomparea lui.

Gîndiți-vă numai bine la următorul fapt. Înțeleg, oare, liberalii prin „unire“ o contopire a partidelor? Nicidecum. Și d-l Prokopovici, și „Russkie Vedomosti“, și „Reci“ declară într-un glas că nu.

Înțeleg ei, așadar, prin unire o acțiune comună împotriva celor de dreapta, de la Purișkevici pînă la Gucikov? S-ar părea că da!

Se pune întrebarea: respinge careva dintre „cei de stînga“ asemenea acțiuni comune?

Nu le respinge nimeni. Toată lumea știe acest lucru.

Încheierea unui acord cu liberalii în sensul de a vota împotriva celor de dreapta reprezintă tocmai o „unire“ între democrați și liberali în alegeri. Ce-i nemulțumește deci pe liberali? De ce trec ei sub tăcere faptul că „cei de stînga“ s-au declarat pentru acorduri într-un mod cît se poate de clar și de precis? De ce ocolesc ei discret faptul că *tocmai liberalii n-au spus* nimic clar, precis, formal în legătură cu acordurile cu cei de stînga, cu democrații, cu marxiștii? De ce, vorbind despre tactica electorală, ei *nu suflă* un cuvînt despre cunoscuta hotărîre a conferinței cadete care a declarat admisibile blocurile cu „octombriștii de stînga“?

Faptele sînt fapte, domnilor, și nici un fel de subterfugii nu vă pot fi de folos. Tocmai cei de stînga, tocmai marxiștii s-au pronunțat clar, precis și formal *pentru* încheierea unui acord cu liberalii (inclusiv cadeții și octombriștii) împotriva celor de dreapta. Și *tocmai cadeții* s-au eschivat să dea un răspuns precis și formal cu privire la acordurile cu cei de stînga!

D-l Prokopovici cunoaște foarte bine aceste fapte, și de aceea este cu totul de neiertat că denaturează adevărul, trecînd sub tăcere hotărîrea precisă adoptată de marxiști și faptul că cadeții se eschivează.

Care este cauza acestei treceri sub tăcere? Asta se vede clar din citatul de mai sus din „Reci“, în care se spune că noi „ne îndreptăm toate eforturile în primul rînd în direcția luptei împotriva opoziției“.

Această frază din „Reci“ este construită în așa fel, încît din ea decurge în mod inevitabil următoarea concluzie:

dacă vor să se unească cu liberalii, democrații *nu trebuie* „să-și îndrepte toate eforturile“ în direcția luptei împotriva opoziției. Dar atunci spuneți-o clar, domnilor! Formulați-vă condiția voastră în mod precis și categoric! Nenorocirea voastră este că *nu puteți* s-o faceți. Toată lumea ar râde în hohote dacă v-ați apuca să formulați o asemenea condiție. Punând o asemenea condiție, v-ați contrazice pe voi înșivă, deoarece ați recunoscut cu toții într-un glas că între liberali și democrați (ca să nu mai vorbim de marxiști) există „*divergențe profunde*“.

Dar din moment ce există divergențe, divergențe profunde, cum ar putea fi evitată lupta?

Ipocrizia liberalismului constă tocmai în faptul că, pe de o parte, respinge contopirea, recunoaște existența unor profunde divergențe, subliniază că nu e posibil ca „diferențele partide să renunțe la principiile fundamentale cuprinse în programul lor“ („Russkie Vedomosti“), iar pe de altă parte *se plînge* că social-democrații „luptă împotriva opoziției“ !!

Să examinăm problema mai îndeaproape. În primul rînd, este oare adevărat că ziarele și revistele la care se referă „Reci“ își îndreaptă *toate eforturile în primul rînd* în direcția luptei împotriva opoziției? Nu-i de loc adevărat. Liberalii nu pot indica absolut nici o problemă în care democrații să nu-și fi îndreptat *toate eforturile în primul rînd* în direcția luptei împotriva celor de dreapta !! Dacă vreți să verificați această afirmație, faceți următoarea experiență. Luați la îndeplinire cîteva numere consecutive — trei, să zicem — ale oricărui ziar al marxiștilor. Alegeți trei probleme politice oarecare și faceți o comparație, pe baza acestui material *documentar*, spre a stabili împotriva cui este „îndreptată“ în primul rînd lupta marxiștilor în coloanele numerelor de ziar alese de voi, în problemele alese de voi!

Nu veți face însă, domnilor liberali, această experiență simplă și accesibilă oricui, pentru că *orice* experiență de acest fel ar dovedi că n-aveți dreptate.

Mai mult. Un alt considerent, deosebit de important, pledează în mod și mai convingător împotriva voastră. *Cum își duc* lupta lor împotriva liberalilor democrații în

general și marxiștii în special? Ei o duc în așa fel, și nu mai în așa fel, încât absolut orice reproș sau orice acuzație la adresa liberalilor conține implicit un reproș și mai drastic, o acuzație și mai gravă la adresa celor de dreapta.

Iată care este esența, miezul problemei! Cîteva exemple vor lămuri în mod concret ideea noastră.

Noi îi acuzăm pe liberali, pe cadeți, de contrarevoluționarism. Arătați-ne o singură acuzație a noastră de acest fel care să nu se îndrepte cu și mai multă tărie împotriva celor de dreapta.

Îi acuzăm pe liberali de „naționalism“, de „imperialism“. Arătați-ne o singură acuzație a noastră de acest fel care să nu fie îndreptată cu și mai multă tărie împotriva celor de dreapta.

Le-am reproșat liberalilor că se tem de mișcarea maseilor. Ei bine, ați putea găsi în ziarele noastre vreo formulare a acestei acuzații care să nu fie îndreptată și împotriva celor de dreapta?

Am reproșat liberalilor că apără „anumite“ instituții feudale capabile „să acționeze“ împotriva muncitorilor. A aduce această acuzație liberalilor înseamnă a aduce implicit, în și mai mare măsură, aceeași acuzație tuturor celor de dreapta.

Astfel de exemple pot fi aduse la nesfârșit. Totdeauna și pretutindeni, fără nici o excepție, veți vedea că democrația muncitorească le reproșează liberalilor doar apropierea lor de cei de dreapta, caracterul indecis și *fictiv* al luptei lor împotriva celor de dreapta, inconsecvența lor, acuzându-i implicit pe cei de dreapta nu pentru „jumătate de păcat“, ci pentru „întregul păcat“.

„Lupta împotriva liberalilor“ dusă de democrați și de marxiști este mai profundă, mai consecventă și mai bogată în conținut decît *lupta dusă împotriva celor de dreapta*; ea luminează și unește masele în mai mare măsură decît aceasta din urmă. Iată cum stau lucrurile, domnilor!

Și spre a înlătura orice îndoieli în această privință, spre a preîntîmpina o denaturare absurdă a sensului și importanței luptei noastre împotriva liberalilor, spre a preîntîmpina, de pildă, teoria absurdă a „masei reacționare unice“ (teorie care îi pune laolaltă pe liberali și pe cei de

dreapta, incluzându-i în aceeași noțiune politică de bloc reacționar, de masă reacționară), în declarațiile noastre formale noi vorbim întotdeauna despre lupta împotriva celor de dreapta *altfel* decît despre lupta împotriva liberalilor.

Ca orice liberal cult, d-l Prokopovici știe foarte bine asta. El știe, de pildă, că, atunci cînd caracterizăm natura socială, de clasă a diferitelor partide, noi subliniem întotdeauna elementul feudal la cei de dreapta și cel burghez la liberali. E o mare deosebire. Una nu se potrivește cu alta. Elementul feudal putem (și trebuie) să-l suprimăm, chiar rămînînd în cadrul capitalismului. Elementul burghez nu-l putem suprima rămînînd în acest cadru, dar putem (și trebuie) „să facem apel“ împotriva moșierului burghez la țăranul burghez, împotriva burghezului liberal la burghezul democrat, împotriva semilibertății burgheze la o libertate burgheză deplină. În aceste apeluri și numai în ele constă critica pe care o facem liberalismului în momentul prin care trece acum Rusia, adică critica pe care o facem din punctul de vedere al sarcinilor imediate și curente ale momentului.

Să luăm, de pildă, următoarea frază a d-lui Prokopovici: „Crearea unor condiții de viață politică sănătoasă pentru masele populare — iată scopul imediat care unește în momentul de față pe cei de stînga și opoziția“.

Nu există ceva mai găunos, mai lipsit de conținut și mai amăgitor decît această frază. E o frază la care poate subscrie și un octombrișt, și un „naționalist“ abil, deoarece ea nu conține nimic clar. Este o simplă promisiune, o declamație goală, o camuflare diplomatică a gîndurilor autorului. Dar dacă d-lui Prokopovici, ca și multor altor liberali, limba le este dată ca să-și ascundă gîndurile, noi vom încerca să ne îndeplinim datoria de a dezvălui ceea ce se ascunde aici. Din prudență, vom lua un exemplu mai modest, mai mărunț.

Constituie oare sistemul bicameral o condiție a unei vieți politice sănătoase? Noi credem că nu. Progresiștii și cadeții cred că da. Pentru astfel de vederi îi acuzăm noi pe liberali de antidemocratism, de contrarevoluționarism. Și, formulînd această acuzație împotriva liberalilor,

fi acuzăm implicit, în și mai mare măsură, pe toți cei de dreapta.

Se pune acum întrebarea : cum rămîne cu „unirea între cei de stînga și opoziție“ ? Refuzăm oare noi din pricina acestei divergențe să ne unim cu liberalii împotriva celor de dreapta ? Nu, nicidecum. Punctul de vedere contra-revoluționar al liberalilor în această problemă, ca și în toate problemele similare, *mult mai importante* ale libertății politice, ne este cunoscut de multă vreme, din 1905, dacă nu chiar mai de mult, și cu toate acestea repetăm și în 1912 : un acord cu liberalii împotriva celor de dreapta este admisibil atît la balotaj cît și în cel de-al doilea stadiu al alegerilor. Căci liberalismul monarhist burghez, cu toată inconsecvența lui, este cu totul altceva decît reacțiunea feudală. A nu folosi această deosebire înseamnă a duce o foarte proastă politică muncitorească.

Să mergem mai departe. *Cum s-o folosim ? În ce condiții este posibilă „unirea între cei de stînga și opoziție“ ?* Liberalul răspunde la această problemă în felul următor : nu poate fi vorba de unire din moment ce cei de stînga duc o luptă neîmpăcată împotriva opoziției. Și își explică ideea astfel : cu cît o revendicare este mai modestă, cu atît mai larg este cercul celor care se declară de acord cu ea, cu atît mai deplină e unirea, cu atît mai mare este forța capabilă să înfăptuiască această revendicare ; pentru o constituție „acceptabilă“ cu un sistem bicameral (și cu alte... cum s-o spunem mai delicat?... mici abateri de la democratism) vor fi și toți democrații, și toți liberalii ; asta înseamnă foarte mult ; dar dacă vă veți îndărătnici să cereți un democratism „pur“, progresiștii se vor da în lături, „veți îndepărta“ și pe mulți dintre cadeți și se va ajunge la fărîmițarea și la slăbirea „elementelor constituționaliste“.

Așa pune problema liberalul. Noi însă o punem altfel. Dacă masele nu sînt conștiente, nici un fel de schimbare în bine nu este cu putință. Iată premisa noastră fundamentală. Liberalul își îndreaptă privirile spre cei de sus, iar noi ni le îndreptăm spre cei „de jos“. Renunțînd la explicarea răului pe care-l reprezintă sistemul bicameral sau slăbind cît de puțin „lupta“ împotriva tuturor vede-

rilor antidemocratice în legătură cu această problemă, „am atrage“ de partea noastră pe moșierul liberal, pe comerciantul, avocatul, profesorul liberal, care sînt frați buni cu Purișkevici și nu pot întreprinde nimic serios împotriva lui. „Atrăgîndu-i“ pe ei, am îndepărta masele și în sensul că masele, pentru care democratismul nu e o simplă firmă diplomatică, o frază de paradă, ci o chestiune esențială, vitală, o chestiune de viață și de moarte, și-ar pierde încrederea în adepții sistemului bicameral, și în sensul că slăbirea atacurilor împotriva sistemului bicameral ar face ca masele să nu fie îndeajuns de conștiente; or, dacă masele sînt inconștiente, somnolente, nehotărîte, *nici un fcl* de schimbare în bine nu este cu putință.

Polemica voastră împotriva liberalilor duce la o dezbinare între cei de stînga și opoziție, ne spun cadeții și d-nii Prokopovici. Noi le răspundem că democratismul consecvent îi îndepărtează pe liberalii cei mai nestatornici, cei mai nesiguri, cei mai toleranți față de purișkevicism; ei reprezintă o mîna de oameni; în schimb, el atrage milioane de oameni care s-au trezit acum la o viață nouă, la „o viață politică sănătoasă“, cuvinte prin care noi înțelegem cu totul și cu totul altceva decît ceea ce înțelege d-l Prokopovici.

În loc de problema sistemului bicameral am putea lua drept exemplu pe cea a componenței comisiilor agrare; trebuie oare să se asigure în ele o treime din influență moșierilor, o treime țăranilor și o treime funcționarilor de stat, după cum preconizează cadeții, sau ele trebuie să fie constituite prin alegeri cu desăvîrșire libere, pe baza unui drept de vot *pe deplin* democratic? Ce trebuie să înțelegem, în acest caz, prin „condiții de viață politică sănătoasă pentru masele populare“, ce zici d-le Prokopovici? Pe cine vom îndepărta și pe cine vom atrage printr-un democratism consecvent în această problemă?

Și să nu ne obiecteze „Russkie Vedomosti“ că „în momentul de față primează asupra tuturor celorlalte puncte din programe un punct comun tuturor partidelor progresiste, punctul prin care se cere înfăptuirea libertății politice“. Tocmai pentru că acest punct *primează* — lucru absolut indiscutabil, perfect adevărat — e necesar ca ma-

sele cele mai largi, ca milioane și milioane de oameni să facă deosebire între semilibertate și libertate și să înțeleagă legătura indisolubilă dintre democratismul politic și democratismul transformărilor agrare.

Dacă masele nu sînt cointeresate, conștiente, curajoase, active, hotărîte și independente, nu se poate realiza absolut nimic nici într-un domeniu, nici în celălalt.

„Nevskaia Zvezda” nr. 12
din 10 iunie 1912
Semnat : V. I.

Se tipărește după textul
apărut în ziar, confruntat
cu textul apărut în culegerea
„Marxism și lichidatorism”,
partea a II-a, Petersburg, 1914

CAPITALISMUL ȘI „PARLAMENTUL“

Adevărurile democratismului nu trebuie să ascundă privirilor noastre faptul — adeseori scăpat din vedere de democrații burghezi — că în țările capitaliste instituțiile reprezentative generează în mod inevitabil forme specifice de influență a capitalului asupra puterii de stat. Noi nu avem un parlament, dar cretinism parlamentar în rîndurile liberalilor și *corupție parlamentară* în rîndurile tuturor deputaților burghezi avem cu nemiluita.

Muncitorii trebuie să-și însușească cum se cuvine acest adevăr dacă vor să învețe a folosi instituțiile reprezentative *pentru* dezvoltarea conștiinței, solidarității, activității efective și eficiente a clasei muncitoare. Toate forțele sociale ostile proletariatului — „birocrăția“, proprietatea funciară, capitalul — folosesc din plin aceste instituții reprezentative *împotriva* muncitorilor. Trebuie să știm cum fac ele acest lucru, ca să învățăm să apărăm interesele de sine stătătoare ale clasei muncitoare și dezvoltarea ei de sine stătătoare.

Duma a III-a a hotărît să acorde premii constructorilor de mașini autohtoni. Cine sînt acești autohtoni? — „Cei care lucrează“ în Rusia!

Dacă cercetăm însă lucrurile, vedem că capitaliștii străini și-au mutat fabricile în Rusia. Taxele vamale sînt mari, profiturile imense — iată de ce capitalul străin se strămută *în interiorul* Rusiei. De pildă, un trust american, o uniune de capitaliști milionari, a construit o mare uzină

de mașini agricole la Liubertî, lângă Moscova. Capitalistul Mehlhoze fabrică mașini agricole la Harkov, iar capitalistul John Greaves la Berdeansk. Cît de „autohtoni“, de „autentic ruși“ sînt acești întreprinzători!

Se înțelege însă că fără ajutorul multilateral al capitaliștilor ruși ei *n-ar putea* cu nici un chip să lucreze în Rusia. O mînă spală pe alta. Capitaliștii americani, englezi, germani realizează profituri cu ajutorul capitaliștilor ruși, cărora le revine o bună parte din ele. Să luăm, de pildă, minele aurifere de la Lena sau întreprinderile miniere, din Ural. Cîte milioane nu și-au împărțit aici între ei capitaliștii străini și cei ruși!

Duma le este extrem de utilă în această privință domnilor industriași. Capitaliștii au în Dumă, ca și în Consiliul de stat, un număr considerabil de reprezentanți, iar moșierul fără capital nu reprezintă nimic în zilele noastre. Atît pentru capitaliști cît și pentru moșieri, Duma este un aparat gata pregătit pentru votarea de legi asupra „premiilor“ (*pentru ei înșiși*), asupra protecției vamale (o altă formă de premii pentru ei înșiși), asupra concesiunilor (o a treia formă de premii pentru ei înșiși) și așa mai departe *la nesfîrșit*.

Un liberal, care semnează „Un sceptic“ a publicat în această chestiune un articol izbutit în ziarul liberal „Reci“. El a atacat cu atîta foc pe „naționaliști“ (care și-au autoacordat „premiu“ pentru încurajarea industriei „autohtone“ a construcției de mașini, reprezentată de alde d-nii Greaves, Mehlhoze, Elworthy și alte companii), încît m-a molișit într-o oarecare măsură și pe mine de scepticism.

Da, d-l liberal care semnează „Un sceptic“ îi demască bine pe „naționaliști“. Dar de ce nu zice nimic despre cadeți? De pildă, cînd Golovin umbla să obțină concesiuni, nu l-a ajutat oare în această îndeletnicire utilă și rentabilă situația sa de *deputat* și de fost președinte al Dumei? Cînd Maklakov încasa onorarii „în cazul Taghiev“, n-a contribuit oare situația sa de *deputat* în Dumă la angajarea lui în aceste procese „grase“? ¹³²

Și cîți alți moșieri, comercianți, capitaliști, financieri, avocați, afaceriști cadeți nu și-au lărgit operațiile, nu și-au consolidat „relațiile“, nu și-au aranjat „afacerile“ cu aju-

torul titlului de deputat și al avantajelor, al înlesnirilor pe care le oferă el?

Ce-ar fi dacă s-ar face o anchetă asupra operațiilor financiare efectuate de diverși deputați din Dumă sau cu participarea lor?

Dar vezi că în toate țările capitaliste s-au luat măsuri ca „secretul comercial” să fie păstrat, ca *nici un* „parlament” să nu permită asemenea anchete.

Deputații muncitorilor cunosc însă, fără îndoială, multe lucruri în legătură cu această chestiune și, dacă și-ar da osteneală, dacă s-ar interesa, ar culege date, ar aduna materiale, ar cerceta ziarele, s-ar informa la bursă etc., ar putea efectua și singuri o foarte instructivă și foarte utilă „anchetă” asupra operațiilor *lucrative* ale deputaților din Dumă și a celor efectuate cu participarea lor.

În parlamentele europene, aceste operații sînt îndeobște cunoscute, iar muncitorii le demască neîncetat, dînd în vileag numele afaceriștilor spre lămurirea poporului.

„Nevskaia Zvezda” nr. 13
din 17 iunie 1912

Se lipărește după textul
apărut în ziar

Semnat : U n s c e p t i c n e - l i b e r a l

ALEGERILE ȘI OPOZIȚIA

Marxiștii și-au precizat de mult atitudinea principială față de alegeri. Partidele de dreapta, de la Purișkevici pînă la Gucikov, burghezia monarhistă-liberală (cadeții și progresiștii) și democrația (democrația muncitorească și democrația burgheză, adică trudovicii) — iată care sînt *cele trei* tabere principale aflate în luptă în alegeri. Între aceste tabere există o deosebire esențială : ele reprezintă clase diferite, se deosebesc prin întregul lor program și prin întreaga lor tactică. Numai cine înțelege cum se cuvine bazele principiale ale politicii fiecăreia dintre aceste tabere poate trage concluzii practice juste cu privire la campania electorală.

A trecut aproape o jumătate de an de cînd marxiștii au stabilit aceste teze cu precizie *, și de atunci încoace justetea lor a fost confirmată în mod foarte concret de manifestările opoziției liberale. „Vecinii și dușmanii noștri din dreapta“, fără a împărtăși cîtuși de puțin concepțiile noastre, ne-au oferit cu un zel lăudabil cea mai bună confirmare a justetei lor. Se poate spune că e *o lege* : desfășurarea activității și a concepțiilor politice ale cadeților confirmă de minune concepțiile marxiștilor. Cu alte cuvinte, cînd începe să vorbească un cadet, puteți fi siguri că el va infirma concepțiile promotorilor politicii muncitorești liberale tot atît de bine ca și un marxist.

Iată de ce, între altele, este de două ori util pentru muncitori să urmărească cu atenție politica cadetă : în

* Vezi volumul de față, pag. 39—44. — *Nota red.*

primul rînd, vor ajunge să cunoască bine pe burghezul liberal, iar în al doilea rînd vor învăța să vadă mai clar greșelile unora dintre partizanii clasei muncitoare.

Un asemenea folos îndoit va aduce, desigur, recentul articol publicat în „*Reci*” pe marginea unor importante declarații electorale făcute în „*Russkie Vedomosti*”. Este vorba de declarațiile d-lui Akimov (Vl. Mahnovet), vechi „economist”, adică oportunist din perioada 1897—1902. Ele se rezumă la apărarea fățișă a „blocului progresist”, a cărui „platformă” (de altfel nepublicată !) d-l Akimov, care se pretinde social-democrat, o consideră „întru totul acceptabilă pentru social-democrație”.

Mulți ageamii politici (de la Paris pînă la Krasnoiarsk) și mulți diplomați versați (de la Viena pînă la Vilno)¹³³ ne spuneau și ne spun și astăzi că politica muncitorească liberală este o „gogoriță”. Priviți însă la d-l Akimov, stimabili oponenți ! Nu veți contesta, desigur, că el este o personificare a politicii muncitorești liberale. Și nu veți spune că Akimov este un „unicum”, adică un caz izolat, un exemplar incomparabil, unic în felul său. Căci oricîte calități incomparabile ar avea d-l Akimov, el nu este un caz izolat ; ar fi de-a dreptul un neadevăr să spui așa ceva. El a luat poziție după d-l Prokopovici și în același spirit cu el. El și-a găsit un organ liberal de largă circulație, o tribună comodă, de pe care glasul său se face auzit pînă departe. El se bucură de „presă bună” printre ziaristi liberali. O, nu, el nu este un caz izolat. E adevărat că nu mai aparține de multă vreme nici unei grupări. E adevărat că dreptul său de a se numi social-democrat este absolut fictiv. Dar el este exponentul unei linii politice care are rădăcini adînci, care dăinuiește și care, deși adesea se ascunde, la cea mai mică înviorare politică iese *invariabil* la suprafață.

„*Reci*” „aprobă întru totul realismul lucid” al considerentelor d-lui Akimov, subliniind cu deosebită satisfacție părerea lui că în prezent „social-democrații trebuie să promoveze acea parte din sarcinile lor politice care va găsi sprijin în cercuri suficient de largi și puternice politicește ale poporului”.

Și cum să nu se bucure „Reci“ ! Ceea ce „Nașa Zarea“ spune cu mii de grimase și tertipuri, îngrămădind rezerve peste rezerve, ștergînd urmele și făcînd paradă de cuvintele pseudomarxiste de mult răsuflate, d-l Akimov spune de-a dreptul, cam necioplit, cam simplist, cu o naivitate care merge pînă la... candoare.

Din punct de vedere formal, „Nașa Zarea“ și „Nevski Golos“ pot foarte bine, desigur, să-și decline orice răspundere pentru d-l Akimov. În practică însă, marele public cititor, care nu-i versat în subtilități și nu manifestă nici un interes pentru ele, reține din aceste publicații lichidatoriste numai „akimovismul“ și nimic altceva. „Să nu torpilăm acțiunea progresiștilor“, a scris Martov. „Să promovăm acea parte din sarcini“ care va găsi sprijinul *progresiștilor*, scrie Akimov, menționînd, bineînțeles, că neapartenența progresiștilor la nici un partid va înlesni oricărui partid să-și păstreze (pe hîrtie) independența. A *promova* o parte din sarcini *mai mare* decît le place progresiștilor înseamnă tocmai „a torpila“ acțiunea lor — iată descifrarea lozincii lui Martov, descifrare dată de lupta politică concretă, dată de *mulțimea* bine reprezentată de Akimov.

Cadeții și progresiștii constituie, după convingerea lui Akimov, „cercuri largi și puternice politicește ale poporului“. Este același neadevăr liberal despre care s-a vorbit nu de mult în „Nevskaia Zvezda“, într-un articol cu privire la caracterul și însemnătatea polemicii marxiste împotriva liberalilor *. În realitate însă burghezia monarhistă-liberală în ansamblu, cuprinzînd și pe cadeți, și pe progresiști, și pe mulți alții, constituie un cerc foarte puțin larg al poporului și foarte puțin puternic politicește.

Burghezia nu poate constitui nicicînd un cerc larg al poporului. Ea poate fi și este puternică politicește într-o serie întregă de țări capitaliste, însă nu în Prusia și nici în Rusia. Neputința politică uimitoare, fantastică, aproape neverosimilă a burgheziei din aceste din urmă țări se explică prin faptul că ea se teme mult mai mult de revoluție decît de reacțiune. De aici decurge în mod inevitabil neputința ei politică. Iar toate considerațiile asupra „forței

* Vezi volumul de față, pag. 374—381. — *Nota red.*

politice“ a burgheziei care ocolesc această particularitate *fundamentală* a stării de lucruri din Rusia sînt esențialmente false și, prin urmare, lipsite de orice valoare.

D-l Akimov vorbește ca un liberal fățiș și cît se poate de moderat : noi, domnilor cadeți și progresiști, vă considerăm o forță, acceptăm întru totul platforma voastră (deși această platformă nu există !) și promovăm noi înșine în prezent *acea parte* din sarcini care se bucură de sprijinul vostru, cerîndu-vă un singur lucru, și anume „ca pe lista blocului (progresist) să fie incluși și social-democrați“. Așa a scris literalmente Akimov ! Accept orice, absolut orice, numai să ne includeți pe lista liberală !

Ziarul „Reci“ a fost cu totul lipsit de mărinimie *respingînd* pînă și o rugăminte atît de moderată. Doar este vorba de alegătorii care vor vota pe baza legii de la 3 iunie, îi amintesc cadeții lui Akimov. Ce reprezintă printre ei social-democrații ? Zero, „cu excepția orașelor mari, care nu intră în discuție“. Și organul oficial al cadeților îl povățuiește cu un aer de condescendență pe docilul și cumintele Akimov : „cu excepția regiunilor periferice, ei (social-democrații) vor trebui să se călăuzească aproape pretutindeni nu de intenția de a desemna candidaturi proprii, ci de considerentul că trebuie asigurată victoria blocului progresist asupra blocului reacționar al asupritorilor poporului“.

Liberalul a respins brutal mîna întinsă cu umilință de exponentul politicii muncitorești liberale ! Iată o răsplată meritată pentru renunțarea la luptă în orașele mari. Orașele mari ne aparțin nouă pentru că sîntem puternici, spun cadeții, iar restul Rusiei ne aparține pentru că sînt puternici autorii loviturii de stat de la 3 iunie și legea lor de la 3 iunie, care ne asigură monopolul opoziției.

Nu-i rău răspunsul. Lecția primită de Akimov este crudă, dar utilă.

INSEMNĂTATEA ALEGERILOR DIN PETERSBURG

Ziarele ne informează că chestiunea datei convocării Dumei a IV-a de stat și a fixării datei alegerilor pentru această Dumă a provocat în cercurile guvernante o serie de șovăieli. Unii erau de părere să se amâne convocarea Dumei de stat pînă în ianuarie, alții ca ea să fie convocată în octombrie. Se spune că chestiunea a fost rezolvată conform celei de-a doua păreri.

Așadar, alegerile bat la ușă : ne mai despart de ele doar 7—9 săptămîni. E momentul să ne gîndim că trebuie să ne *înzecim* energia în întreaga activitate electorală.

În acest articol aș dori să mă opresc asupra unei probleme speciale, care pentru democrația muncitorească prezintă însă o importanță deosebit de mare și de generală. Este vorba de problema rolului alegerilor la Petersburg.

Alegerile în curia a 2-a orășenească din Petersburg constituie punctul central al *întregii* campanii electorale în alegerile pentru Duma a IV-a de stat.

Numai la Petersburg există o presă muncitorească ceva mai bine organizată, care, cu toate persecuțiile înverșunate îndreptate împotriva ei, cu toate amenzile și cu toate arestările de redactori, cu toată situația ei precară, cu toate rigorile cenzurii, este în stare să dea măcar o slabă oglindire a vederilor democrației muncitorești.

Fără o presă cotidiană, alegerile rămîn în obscuritate, și se pierde jumătate, dacă nu chiar mai mult, din însemnătatea lor în ceea ce privește luminarea politică a maselor.

Așadar, alegerile din Petersburg capătă semnificație de *exemplu* în campania electorală, căreia democrația muncitorească trebuie să-i facă față în condițiile nemaipomenit de grele din Rusia. Numai în cadrul acestor alegeri muncitorii pot desfășura campania electorală *în văzul* tuturor. Alegerile în curia muncitorească au, fără îndoială, o însemnătate deosebit de mare, dar aici muncitorii nu se pot ciocni cu celelalte clase ale populației și de aceea nu pot desfășura pe o scară *suficient* de largă revendicările de *însemnătate națională*, vederile asupra sarcinilor *politicii generale* pe care democrația înaintată, proletară, le-a elaborat *ca îndreptar* pentru întreaga democrație în general.

La Petersburg, alegerile sînt directe. De aceea lupta electorală se poate desfășura aici într-un mod mai precis, mai clar, mai partinic decît în alte părți. Celelalte orașe mari ar prezenta tot atîta importanță ca și Petersburgul dacă în provincie presiunea administrativă n-ar fi și *mai puternică* decît în capitală, din care cauză democrația muncitorească își croiește drum și se face ascultată cu greu.

În sfîrșit, în curia a 2-a din Petersburg lupta urmează să se dea între liberali și democrație. Cadeții consideră curia a 2-a un apanaj *al lor*. Petersburgul este reprezentat de Miliukov, Rodicev și Kutler.

E de prisos să mai spunem că această reprezentare a unei mase destul de largi de alegători democrați de către liberali nu poate fi considerată în nici un caz un fapt normal. Alegerile pentru Duma a II-a au arătat că „domnia” cadeților în rîndurile alegătorilor democrați de la orașe este cu totul departe de a fi trainică. Chiar la Petersburg, în alegerile pentru Duma a II-a, „blocul de stînga”, adică blocul democrației muncitorești și al democrației burgheze (narodnicii), nu numai că *putea* să învingă, dar ar fi învins *cu siguranță* dacă menșevicii de-alde Dan & Co. n-ar fi scindat atunci campania electorală a muncitorilor și n-ar fi provocat prin aceasta în rîndurile narodnicilor șovăieli și oscilări cît se poate de dăunătoare pentru succesul cauzei. E suficient să amintim că, în alegerile pentru Duma a II-a, chiar și „socialiștii-

revoluționari“ i-au urmat pînă în ultima clipă pe menșevici, susținînd blocul cu cadeții!

Întrucît actuala lege electorală prevede balotajul, în primul stadiu nu sînt necesare și admisibile nici un fel de blocuri.

La Petersburg, lupta se va da între democrația muncitorească și liberali. E puțin probabil ca narodnicii să fie atît de puternici, încît să se poată prezenta în alegeri cu liste proprii: ei s-au „autolichidat“ cu prea mult zel, urmînd linia lichidatorilor noștri. De aceea democrația muncitorească are asigurat în mod aproape cert sprijinul democrației burgheze (al trudovicilor și al narodnicilor), dacă nu în primul stadiu al alegerilor, cel puțin la balotaj.

Liberalii au ca reprezentant din partea Petersburgului pe liderul lor, d-l Miliukov. Pînă acum ei au dispus de o majoritate compactă. Fondurile pe care burghezia liberală monarhistă le pune la dispoziția lor, mijloacele lor de agitație — cele două cotidiene pe care le editează —, precum și faptul că organizația lor este în realitate tolerată, aproape legalizată de facto, toate acestea pun pe cadeți într-o situație favorizată.

Muncitorii au de partea lor masa muncitorească, democratismul cinstit și consecvent, energia și devotamentul față de cauza socialismului și a democrației muncitorești. Sprijinindu-se pe *aceste* forțe și dispunînd de un cotidian muncitoresc, muncitorii *pot* învinge. Lupta muncitorilor pentru mandatele de deputați din partea Petersburgului are, indiscutabil, o însemnătate deosebită *pe scara întregii Rusii* în întreaga campanie electorală pentru Duma a IV-a.

Amatorii de discuții pe tema „unirii“ întregii opoziții — începînd cu progresiștii și cadeții și sfîrșind cu prudentul și abilul lichidator Martov și cu Prokopovici și Akimov, care-s cam simpli și neciopliți — se străduiesc cu toții să ocolească sau să estompeze problema alegerilor la Petersburg. Ei ocolesc, ca să zicem așa, centrul politic și se strecoară bucuroși spre periferia politică. Ei vorbesc mult, elocvent și cu înflăcărare despre ceea ce ar fi indicat să se întreprindă în stadiul al doilea al alegerilor, adică atunci cînd partea principală, esențială, hotărîtoare

a campaniei electorale se va fi sfârșit, dar păstrează „o tăcere cu tâlc“ în privința Petersburgului, care a fost cucerit de cadeți și care trebuie să fie recucerit de la ei și înapoiat democrației.

La Petersburg n-au putut fi aleși deputați ai democrației nici în baza legii din 11 decembrie 1905, nici în baza legii din 3 iunie 1907, astfel încît expresia „să fie înapoiat“ pare nepotrivită. Dar Petersburgul aparține democrației, așa cum o dovedește mersul întregii mișcări de eliberare din Rusia, iar pe o anumită treaptă de dezvoltare a acesteia *nici chiar* stăvilarul de proporții monstruoase al legii electorale de la 3 iunie nu va putea opri „revărsarea torentului democratic“.

Majoritatea alegătorilor din curia a 2-a aparțin, fără îndoială, păturilor democratice ale populației. Cadeții duc după ei aceste pături, *înșelîndu-le pur și simplu* prin faptul că ei, partid burghez liberal monarhist, se dau drept democrație. O asemenea înșelăciune au practicat și practică *toți* liberalii din lume în alegerile pentru toate parlamentele. Iar partidele muncitorești din toate țările își măsoară succesele luînd drept criteriu, între altele, măsura în care reușesc să smulgă democrația mic-burgheză de sub influența liberalilor.

Marxiștii ruși trebuie să-și pună și ei în mod clar, precis și ferm această sarcină. De aceea, în cunoscutele lor hotărîri din ianuarie, ei au declarat deschis că în orașele mari, unde este evident că nu există un pericol ultra-reacționar, este admisibilă încheierea de blocuri *numai* cu democrației împotriva liberalilor*. Această hotărîre „ia taurul de coarne“. Ea dă un răspuns direct la una dintre cele mai importante probleme ale tacticii electorale. Ea definește *spiritul*, orientarea, caracterul *întregii* campanii electorale.

Dimpotrivă, lichidatorii, cărora le place să-i califice pe cadeți drept „reprezentanți“ ai „democrației orășenești“, comit o profundă greșeală. Asemenea calificări *denaturează* lucrurile: victoriile electorale ale *liberalilor asupra* democrațiilor, manevrele electorale la care recurg liberalii

* Vezi volumul de față, pag. 147. — Nota red.

pentru a înșela pe alegătorii democrați sînt prezentate drept dovadă a „democratismului” cadeților. Ca și cum Europa n-ar cunoaște zeci de exemple care arată că partidele antidemocratice duceau ani de-a rîndul la remorca lor diverse pături democratice pînă cînd adevărații democrați burghezi, și de cele mai multe ori social-democrații, smulgeau aceste pături de sub influența acestor partide politice, al căror spirit le era străin.

Lupta electorală din Petersburg este o luptă între liberali și democrația muncitorească pentru hegemonie în cadrul întregii mișcări de eliberare din Rusia.

Acest rol extrem de important al alegerilor din Petersburg ne impune, printre altele, două concluzii de ordin practic. Cui i se dă mult i se și cere mult. Muncitorii din Petersburg trebuie să desfășoare campania electorală în curia a 2-a orășenească din Petersburg în numele întregii democrații muncitorești din întreaga Rusie. Sarcina ce le revine este o sarcină mare și grea. Ei sînt un exemplu. Ei trebuie să dea dovadă de maximum de inițiativă, de energie și de perseverență. Ei au făcut acest lucru în ceea ce privește cotidianul muncitoresc. Acum trebuie să continue și în alegeri acest început atît de bun.

Atenția întregii Rusii este îndreptată asupra luptei electorale la Petersburg. Și ajutorul întregii Rusii trebuie îndreptat spre acest oraș. Fără un ajutor multilateral, venit din toate colțurile Rusiei, muncitorii din Petersburg, singuri, nu-l vor putea învinge pe „inamic”.

„Nevskaia Zvezda” nr. 15
din 1 iulie 1912
Semnat : F. F.

Se tipărește după textul
apărut în ziar

COMPARAȚIE ÎNTRE PROGRAMUL AGRAR AL LUI STOLÎPIN ȘI CEL AL NARODNICILOR

În articolele precedente (vezi nr. 3 și 6 ale ziarului „Nevskaia Zvezda”) * am înfățișat principalele date referitoare la proprietatea funciară din Rusia europeană și am arătat esența problemei agrare din Rusia. Lichidarea rămășițelor feudale în *agricultură* — iată în ce constă această esență.

Contradicția dintre capitalism — care domină în întreaga lume și la noi în Rusia — și *proprietatea funciară* feudală, atît cea moșierească cît și cea țărănească lotuală, este o contradicție ireductibilă. Vechea proprietate funciară feudală trebuie să fie sfărîmată în mod inevitabil, și cu cît sfărîmarea va fi mai îndrăzneată, mai hotărîită și mai necruțătoare, cu atît mai bine va fi pentru întreaga dezvoltare a Rusiei, cu atît mai bine va fi pentru muncitori și țărani, pe care astăzi îi apasă și-i oprimă, *în afară* de capitalism, o mulțime de rămășițe feudale.

Se naște întrebarea: aceasta fiind starea de lucruri, cum se poate face o comparație între programul agrar al lui Stolîpin și cel al narodnicilor? Nu sînt ele oare două programe cu totul opuse?

Da, dar această opoziție nu exclude o *asemănare* esențială între programul agrar al lui Stolîpin și cel al narodnicilor. Anume: *ambele* recunosc necesitatea *sfărîmării* vechii proprietăți funciare. Vechiul trebuie să fie sfărîmat, și cît mai repede, cu cît mai multă hotărîre — spun adept-

* Vezi volumul de față, pag. 276—279 și 319—323. — *Nota red.*

ții „reformei agrare“ a lui Stolîpin —, dar în așa fel încât toată povara acestei sfărîmări să cadă asupra majorității țăranilor, asupra celor mai ruinați și celor mai oropsiți. Moșierii nu trebuie să piardă nimic cu acest prilej. Iar dacă este inevitabil ca ei să-și piardă o parte din pămînturi, aceste pămînturi trebuie să fie expropriate exclusiv pe baza liberului consimțămînt al moșierilor și a unei evaluări „echitabile“ din punctul de vedere al moșierilor. Țăranii înstăriți trebuie să fie sprijiniți, iar ruinarea masei celor „nevoiași“ nu ne privește.

Iată esența programului agrar al lui Stolîpin. Consiliul nobilimii unite, care i-a dictat lui Stolîpin acest program, a procedat ca un adevărat reprezentant al reacționarilor, care nu sînt flecari, ci oameni de acțiune. Mizînd pe cei înstăriți, Consiliul nobilimii unite a rămas întru totul fidel intereselor sale de clasă. Într-adevăr, după 1905 a devenit clar că apărarea polițistă, birocratică împotriva țăranimii nu este suficientă.

Dar unde putea să-și mai caute aliați Consiliul nobilimii unite? Numai în rîndurile infimei minorități de țărani înstăriți, de „chiaburi“, de „lipitori ale satelor“. La sate era imposibil să-și găsească alți aliați. Și, pentru a atrage de partea lor pe „noii moșieri“, reacționarii n-au ezitat să dea pe mîna acestora *întregul sat*, ca să-l jefuiască ca în codru.

Dacă sfărîmarea este inevitabilă, apoi să sfărîmăm proprietatea funciară *lotuală*, în folosul nostru și al *noilor moșieri* — iată esența politicii agrare dictate lui Stolîpin de Consiliul nobilimii unite.

Vorbind însă din punct de vedere pur teoretic, trebuie să recunoaștem că o sfărîmare nu mai puțin hotărîită și chiar mult mai hotărîită este posibilă și *pe altă cale*. Orice medalie are și un revers. Dacă, de pildă, cele 70 000 000 de deseatine de pămînt care aparțin unui număr de 30 000 de moșieri ar trece în mîinile a 10 000 000 de gospodării țărănești, adăugîndu-se la cele 75 000 000 de deseatine pe care le posedă ele, dacă toate aceste pămînturi *ar fi puse laolaltă* și împărțite apoi țăranilor înstăriți și celor mijlocii (căci țăranii săraci tot nu ar avea cu ce

ara, cu ce semăna, cu ce îngrășa, cu ce cultiva pământul), care ar fi rezultatul acestei transformări?

Puneți această chestiune din punct de vedere pur economic, examinați această posibilitate teoretică prin prisma condițiilor generale ale economiei capitaliste din întreaga lume. Veți vedea că rezultatul transformării presupuse de noi ar fi o sfărîmarea *mai consecventă*, mai hotărîtă, mai necruțătoare a proprietății funciare *feudale* decît prevede programul lui Stolîpin.

De ce tocmai a proprietății funciare feudale și numai a ei? Pentru că, prin forța lucrurilor, proprietatea funciară *capitalistă nu poate fi* desființată prin nici un fel de trecere a pământului dintr-o mîna într-alta și nici chiar prin trecerea tuturor pămînturilor în mîinile statului („naționalizarea” pămîntului, cum se spune în economia politică). Proprietatea funciară capitalistă înseamnă stăpînirea pămîntului de către cel care posedă capital și se adaptează cel mai bine la condițiile pieței. Indiferent în proprietatea cui s-ar afla pământul — a vechiului moșier, a statului sau a țaranului înzestrat cu lot —, el va încăpea în orice caz în mîna unui *stăpîn*, care va putea oricînd să ia pământ în arendă. Arendășia se extinde în *toate* țările capitaliste, în condițiile celor mai variate forme de proprietate funciară. Nici un fel de interdicții nu-l pot împiedica pe capitalist, pe întreprinzătorul care posedă capital și cunoaște condițiile pieței să acapareze pământ din moment ce piața domină întreaga producție socială, adică din moment ce această producție rămîne capitalistă.

Mai mult. Arendășia este *chiar mai convenabilă* pentru capitalismul pur, pentru o adaptare cît mai deplină, mai liberă și mai „ideală” la condițiile pieței decît proprietatea asupra pământului. De ce? Fiindcă proprietatea privată asupra pământului *îngreuiază* trecerea lui dintr-o mîna într-alta, *frînează* adaptarea folosirii pământului la condițiile pieței, *fixează* pământul în mîinile unei familii sau unei persoane și ale urmașilor acesteia, chiar dacă ei sînt proști gospodari. Arendășia este o formă mai elastică, care permite ca adaptarea folosirii pământului la condițiile pieței să se facă mult mai simplu, mai ușor și mai repede.

De aceea, de pildă, Anglia nu reprezintă o excepție printre celelalte țări capitaliste, ci, așa cum arăta Marx criticînd teoria lui Rodbertus¹³⁴, în această țară există orînduirea agrară cea mai desăvîrșită din punctul de vedere al capitalismului. Și în ce constă orînduirea agrară din Anglia? În vechea proprietate funciară, landlordismul, combinată cu o nouă formă de arendare, liberă, pur capitalistă.

Dar dacă acest landlordism ar exista fără landlorzi, adică pămîntul n-ar fi proprietatea landlorzilor, ci a statului? Asta ar reprezenta o orînduire agrară și mai desăvîrșită din punctul de vedere al capitalismului, cu o și mai mare libertate de adaptare a folosirii pămîntului la condițiile pieței, cu o și mai mare ușurință de circulație a pămîntului ca obiect de exploatare, cu o și mai mare libertate, amploare, claritate și precizie a luptei de clasă, caracteristică oricărei forme de proprietate funciară capitalistă.

Cu cît o țară a rămas mai mult în urma capitalismului mondial, cu cît trebuie să se străduiască mai mult să-și ajungă din urmă vecinii, cu cît „și-a neglijat“ mai mult „boala“, boala proprietății funciare feudale și a micii gospodării aservite, cu cît mai imperioasă este pentru această țară necesitatea unei sfărîmări radicale a tuturor relațiilor de proprietate funciară, a întregii ei orînduiri agrare, cu atît mai firesc este ca în această țară să apară și să capete o largă circulație în rîndurile populației agricole tot felul de idei și planuri de naționalizare a pămîntului.

Atît anul 1905 cît și primele două Dume au dovedit fără putință de tăgadă, iar Duma a III-a a confirmat în mod indirect prin deputații săi „țărani“ (trecuți prin sita moșierilor), că în rîndurile populației agricole din Rusia au căpătat o foarte largă răspîndire tot felul de idei și planuri de naționalizare a pămîntului. Înainte de a aproba sau reprobă aceste idei trebuie să ne punem întrebarea: *de ce* au căpătat ele o largă răspîndire, *ce* necesitate economică le-a generat?

Nu e suficient să critici aceste idei sub aspectul coerenței lor, al armoniei sau al justeții lor teoretice. Ele

trebuie să fie criticate din punctul de vedere al necesității economice care și-a găsit oglindirea în ele, oricât de „capricioasă“, de greșită și de „strîmbă“ ar fi uneori această oglindire.

Necesitatea economică care la începutul secolului al XX-lea a generat în rîndurile țărănimii ruse ideea naționalizării pămîntului este necesitatea unei sfărîmări radicale a vechii proprietăți funciare. Ideea „împărțirii egalitare“ a întregului pămînt este ideea *egalității*, generată în mod necesar de lupta împotriva rămășițelor feudalismului și extinsă în mod *inevitabil* asupra pămîntului în situația în care 30 000 de „iobăgiști epigoni“ posedă 70 000 000 de deseatine de pămînt, iar 10 000 000 de țărani înrobiți 75 000 000 de deseatine.

Trecerea pămînturilor din prima categorie în categoria a doua sau, mai bine zis, în mîinile proprietarilor pămînturilor din categoria a doua nu este cîtuși de puțin o utopie. Utopic este doar să visezi la egalitatea proprietarilor de pămînt în condițiile dominației pieței, utopic este să visezi la „dreptul asupra pămîntului“ al tuturor „cetățenilor și cetățencelor“ (inclusiv al celor fără gospodărie) în condițiile capitalismului. Utopismul *acestor* idei nu trebuie însă să ne facă să uităm realitatea vie, absolut autentică care se ascunde *de fapt* îndărătul lor.

Desființarea *tuturor* deosebirilor medievale dintre formele de proprietate funciară — moșierească, lotuală etc. — nu este cîtuși de puțin o utopie. Lichidarea vechilor relații funciare nu este de loc o utopie. Dimpotrivă, tocmai dezvoltarea capitalismului cere în modul cel mai imperios *această* lichidare. În condițiile capitalismului *nu este posibilă nici* „împărțirea egalitară“ a pămîntului, nici „socializarea“ lui. Astea sînt utopii.

Naționalizarea pămîntului în condițiile capitalismului este întru totul posibilă economicște, iar însemnătatea ei *reală* ar consta în orice caz, adică indiferent de modul în care ar fi efectuată, indiferent de către cine ar fi efectuată, indiferent în ce condiții, pe o bază trainică și pentru multă vreme sau pe o bază șubredă și pentru scurtă vreme, — ar consta în orice caz în lichidarea la maximum a tot ceea ce este medieval în proprietatea funciară și în

orînduirea agrară din Rusia, precum și într-o adaptare mult mai *liberă* a *noii* proprietăți funciare și a noilor forme de folosință a pămîntului la noile condiții ale pieței mondiale.

Să ne închipuim pentru o clipă că a fost realizat planul narodnicilor de stînga, de pildă sub forma împărțirii tuturor pămînturilor în mod egal între cetățeni și cetățence. În condițiile capitalismului, o asemenea împărțire ar fi cea mai mare absurditate. În condițiile capitalismului, ea nu s-ar menține, n-ar putea să se mențină nici măcar un an. Dar asta înseamnă oare că rezultatele ei ar fi egale cu zero sau ar constitui un minus?

Nicidecum! Rezultatele ei ar constitui un imens *plus*, nu cel la care se așteaptă narodnicii de stînga, dar un plus absolut real. El ar consta în aceea că ar fi suprimate toate deosebirile dintre actualele forme feudale de proprietate. Acest lucru ar reprezenta un imens cîștig pentru întreaga economie națională, pentru capitalism, pentru proletariat, căci nu există nimic mai dăunător pentru dezvoltarea Rusiei decît vechea proprietate funciară care dăinuiește pînă astăzi. Atît proprietatea moșierească cît și cea lotuală sînt forme de proprietate funciară *pe de-a-ntregul* feudale.

Împărțirea egalitară preconizată de ei nu s-ar menține, dar o *întoarcere la vechea stare de lucruri* ar fi imposibilă! Îngrădirile, odată suprimate, n-ar mai putea fi reînviate de nici un fel de „restaurație“. Nici o forță politică din lume nu ar putea împiedica stabilirea unor *noi* îngrădiri, limite, forme de folosire a pămîntului care să corespundă *noilor* cerințe ale pieței.

„Să dezgrădim pămîntul“, spunea un narodnic de stînga, pe cîte îmi amintesc, în Duma a II-a. El își închipuia că în acest fel se va ajunge la „folosirea egalitară a pămîntului“. El se înșela. Prin glasul lui însă — aceasta-i ironia istoriei! — vorba *burghezul* radical cel mai consecvent și mai neînfricat, care simte absurditatea *vechilor* „îngrădiri“ feudale ale proprietății funciare „lotuale“, „nobiliare“, „bisericești“ etc. etc. și totodată necesitatea *suprimării tuturor* acestor îngrădiri în vederea unei *noi* repartizări a pămîntului. Numai că asta nu se va face

„după numărul de suflete“, cum visează narodnicul, ci după capital, după cum va impune piața.

Planurile constructive ale narodnicilor sînt utopii. Dar aceste planuri constructive conțin un element distructiv în ceea ce privește feudalismul. Iar acest element nu este de loc o utopie. El este o realitate vie, o realitate cît se poate de persistentă și de progresistă din punctul de vedere al capitalismului și al proletariatului.

Să rezumăm pe scurt părerile noastre. Asemănarea reală dintre programul agrar al lui Stolîpin și cel al narodnicilor constă în faptul că ambele tind spre o sfărîmare radicală a vechii proprietăți funciare feudale. Asta e foarte bine. Ea nu merită decît să fie sfărîmată. Cei mai reacționari dintre toți sînt cadetii de la „Revi“ și de la „Ruskie Vedomosti“, care îi reproșează lui Stolîpin această sfărîmare în loc să demonstreze necesitatea unei sfărîmări și mai hotărîte, și mai consecvente. Vom vedea în articolul următor că sfărîmarea în spirit stolîpinist nu poate înlătura aservirea și munca în dijmă, pe cînd sfărîmarea în spirit narodnicist le poate înlătura*.

Deocamdată vom remarca că singurul rezultat pe deplin real al sfărîmării stolîpiniste este înfometarea a 30 000 000 de oameni. Și rămîne de văzut dacă sfărîmarea stolîpinistă nu va învăța poporul rus cum trebuie să înfăptuiască o sfărîmare mai hotărîtă. De învățat, îl învață, fără îndoială. Vom trăi și vom vedea dacă poporul își va însuși această învățătură.

„Nevskaja Zvezda“ nr. 15
din 1 iulie 1918
Semnat : R. S.

Se tipărește după textul
apărut în ziar

---

* Vezi V. I. Lenin, Opere, vol. 18, E.S.P.L.P. 1957, pag. 234—239. —
Nota red.

SITUAȚIA DIN P.M.S.D.R. ȘI SARCINILE IMEDIATE ALE PARTIDULUI

P.M.S.D.R. a trecut prin anii nemaipomenit de grei ai dezmățului contrarevoluției și în prezent se află pe calea cea bună a refacerii organizației sale, a consolidării forțelor sale și a influenței sale diriguitoare asupra proletariatului din Rusia, care în 1905 a dat puternice lovituri absolutismului și care în viitoarea revoluție îl va distruge.

Anii 1908—1911 au fost ani grei, ani de sciziune: în această perioadă s-a despărțit de P.M.S.D.R. actuala Conducere centrală a social-democrației din Polonia și Lituania, care în 1906 a intrat în partidul nostru și a mers alături de noi, bolșevicii, împotriva menșevicilor oportuniști.

Muncitorii social-democrați din Polonia trebuie să privească în mod critic faptul că actuala Conducere centrală s-a despărțit de P.M.S.D.R. Iată de ce am acceptat foarte bucuros propunerea *Comitetului din Varșovia* al social-democrației din Polonia și Lituania de a înfățișa pe scurt, în „Gazeta muncitorească”¹³⁵, cauzele sciziunii din partid și rolul trist pe care l-a jucat aici actuala Conducere centrală și de a arăta sarcinile imediate ale proletariatului social-democrat din întreaga Rusie.

I

Tovarășii muncitori din Polonia cunosc divergențele care au existat între bolșevici și menșevici în timpul revoluției din 1905. O serie de reprezentanți marcanți ai so-

cial-democrației din Polonia și Lituania, ca Rosa Luxemburg de pildă, s-au situat la început, în 1904, de partea menșevicilor, dar revoluția a dezvăluit curînd greșeala lor, vădînd oportunismul menșevicilor.

Contrarevoluția din anii 1908—1911 a marcat o nouă etapă în istoria Rusiei. Vechiul absolutism a făcut încă un pas în direcția monarhiei burgheze. A apărut Duma moșierilor și a mării burghezii. Țarismul nu și-a pierdut încă caracterul feudal, dar el a promovat o politică agrară burgheză care tindea să creeze cît mai curînd o proprietate funciară privată, cu prețul unei nemaipomenite ruînări și nimiciri a milioane de țărani. Liberalismul burghez a făcut o pronunțată cotitură spre contrarevoluție, dedîndu-se la o adevărată orgie a renegării.

În rîndurile intelectualității, în general, domneau o dezbinare și o destrămare fără precedent. Împotriva proletariatului s-a dezlănțuit prigoana țarismului care se răzbuna pentru revoluție, iar renegații împrôșcau proletariatul cu torente de calomnii.

Sarcina P.M.S.D.R. era să mențină partidul social-democrat *revoluționar* al clasei muncitoare, *adaptîndu-se la noile* condiții de activitate.

Chiar de la primii pași întreprinși în direcția rezolvării acestei sarcini, în cadrul P.M.S.D.R. au apărut noi curente antiproletare, care subminau *însăși existența* partidului. Ele au fost generate de situația istorică a contrarevoluției noastre. Aceste curente burgheze erau *lichidatorismul și otzovismul*.

Luați de valul dezertării burgheze, lichidatorii au renegat revoluția. Ei au pus cruce partidului ilegal, cău-tîndu-și un teren exclusiv legal în condițiile regimului pretins „constituțional” de la 3 (16) iunie și propovăduind înnoirea constituțională a acestuia. „Partid muncitoresc legal” și lozinca *reformelor constituționale* — iată esența politicii lor. Ea nu era o politică muncitorească social-democrată, ci o politică muncitorească liberală.

E clar că a compara pe lichidatori cu oportuniștii din partidele muncitorești social-democrate vest-europene (așa cum face actuala Conducere centrală sub influența lui Tyszka) e de-a dreptul ridicol. Lichidatorii noștri nu

recunosc partidul în forma lui actuală, adică ilegală, și organizează un partid *nou*, legal. Ei nu sînt un curent în interiorul partidului, ci s-au desprins de partid. Renegarea vădită a partidului și distrugerea lui de către lichidatori au provocat o ripostă hotărîtă din partea menșevicilor înșiși. În Rusia, muncitorii menșevici *nu* i-au urmat pe lichidatori, iar în străinătate menșevicul Plehanov s-a pus în fruntea menșevicilor „partinici” (antilichidatoriști). Plehanov a recunoscut acum clar și fățiș în presă că lichidatorii *organizează un nou partid*¹³⁶.

Spre informarea muncitorilor polonezi, adăugăm că principalele organe ale lichidatorilor sînt: în străinătate „Golos Soțial-Demokrata” (Martov, Dan, Akselrod și alți „golosiști”), iar în Rusia „Nașa Zarea” (Potresov, Levițki, Cerevanin și alții). „Otzoviștii” (de la „a rechema” * pe deputații social-democrați din Duma a III-a) au boicotat Duma a III-a, neînțelegînd necesitatea de a folosi tribuna Dumei și toate „posibilitățile legale” în vederea desfășurării unei activități social-democrate revoluționare. Ei au transformat lozincile tacticii revoluționare din 1905 în niște fraze lipsite de conținut. Experiența a arătat curînd că boicotarea Dumei a III-a este o absurditate, care îi duce pe social-democrații boicotați din Rusia, chiar împotriva voinței lor, pe calea anarhismului. Dacă în vara anului 1907 majoritatea bolșevicilor era pentru boicot, încă în primăvara anului 1908 ei au ajuns să înțeleagă învățămintele experienței și au dat o ripostă vehementă agitației „otzoviștilor” la Petersburg și la Moscova. După această înfrîngere totală suferită în Rusia, otzoviștii și apărătorii lor au vegetat în străinătate, formînd un mic grup cu totul neputincios, grupul „Vpered” (Lunacearski, Aleksinski etc.).

E de prisos să mai adăugăm că, datorită slăbiciunii majorității organizațiilor din Rusia, datorită faptului că grupurile din străinătate s-au rupt de munca din Rusia, majoritatea acestor grupuri duceau în mod absolut „liber” o acțiune de distrugere și de descompunere a partidului, fără a recunoaște nici o disciplină și fără a avea mandat

* În limba rusă „otzvat” — Nota trad.

din partea vreunei organizații din Rusia să conducă un organ de presă și să publice broșuri și proclamații. În afară de grupulețele cu diverse concepții principiale, au apărut, ca de obicei, diferite grupulețe complet lipsite de principii, care, sub pretextul „împăciuirii“ și „unificării“ partidului, se străduiau să-și agonisească un mic capital politic prin misitie, diplomatie mărunță și intrigărie. Mari meșteri în această privință erau Troțki cu „Pravda“ de la Viena și Tyszka cu Conducerea centrală.

II

În fața P.M.S.D.R. s-a pus problema : cum trebuie refăcut partidul ?

E clar că partidul nu putea fi refăcut nici împreună cu cei care voiau să-l lichideze, nici împreună cu cei care boicotau Duma și posibilitățile legale ; ori grupulețele din străinătate care promovau această politică burgheză trebuiau să renunțe la ea, supunându-se majorității covârșitoare a organizațiilor, grupurilor și cercurilor din Rusia, ori acestea din urmă trebuiau să refacă partidul în pofida acestor grupulețe din străinătate.

În ianuarie 1910 a avut loc pentru ultima oară o ședință plenară a C.C. al P.M.S.D.R., care a încercat să-i salveze pe lichidatorii și otzoviștii ce se desprindeau de social-democrație, căutînd să-i îndrepte pe calea unei munci partinice. Caracterul absurd și nesocial-democrat al ambelor acestor devieri era atît de evident, încît *nimeni* n-a cutezat să le apere. S-a recunoscut în *unanimitate* că ele sînt niște curente *burgheze*, că numai prin condamnarea lor se pot crea condițiile necesare refacerii partidului.

O hotărîre unanimă nu este însă suficientă dacă nu este urmată de o acțiune comună. Or, lichidatorii și otzoviștii, în pofida hotărîrilor plenarei C.C., nu și-au slăbit, ci și-au intensificat activitatea distructivă. Pentru partid a luptat timp de un an și jumătate (ianuarie 1910 — iunie 1911) Organul său Central, condus de bolșevici și polonezi, iar menșevicul Plehanov a sprijinit energic lupta dusă împotriva lichidatorilor.

Impotriva partidului „au lucrat“ din rășputeri lichidatorii, vperedisti, Troțki și Bundul. Letonii șovăiau, situându-se în majoritatea cazurilor de partea lichidatorilor.

Lichidatorii au mers atît de departe cu activitatea lor distructivă, încît au nimic C.C. al partidului! Plenara a hotărît să refacă C.C. din Rusia și să coopteze noi membri, dar lichidatorii n-au vrut nici măcar să vină la vreo ședință, declarînd că atît partidul ilegal cît și C.C. ilegal sînt „dăunătoare“. Mai poți oare compara, după toate acestea, pe lichidatori cu oportuniștii vest-europeni în alt scop decît acela de a face intrigi?

Partidul a rămas fără Comitet Central. Destrămarea partidului era inevitabilă. El putea fi refăcut numai de organizațiile *rusești*, adică de cele care activau în Rusia. Dar aici a început să se manifeste în toată splendoarea ei politica de fățarnicie și de intrigărie a lui Tyszka, care în cadrul Conducerii centrale a majorizat pe adepții unei politici mai principiale, făcînd ca aceasta să ajungă la o ruptură cu P.M.S.D.R., să se situeze *între* partid și lichidatorii partidului.

Spre a înțelege această politică, care dăunează mișcării social-democrate poloneze, să luăm mai întîi un fapt din domeniul luptei *ideologice* din partidul nostru.

Plenara C.C., după cum am arătat mai sus, a condamnat în unanimitate lichidatorismul. Dar o parte din rezoluția cea mai importantă (așa-zisul § 1) a fost redactată într-un sens diametral opus; ea făcea jocul lichidatorilor. În acest paragraf este exprimată părerea că în prezent, adică în perioada de contrarevoluție, social-democrația aplică *pentru prima oară* integral metodele social-democrației internaționale. Acest paragraf, care lasă o porțiță pentru teoriile renegaților, a fost propus de Tyszka, care tot încerca să manevreze între lichidatori și partid. Lichidatorii, firește, au sprijinit călduros acest paragraf, ajutîndu-l pe Tyszka „să învingă“; o parte dintre bolșevici, așa-zisul grup al „împăciunitorilor“ (adică de fapt al troțkiștilor), au alunecat și ei spre lichidatori.

După plenară, Plehanov a ridiculizat în mod strălucit și vehement acest punct (fără să știe cine-i autorul lui), numindu-l „vaporos“, vag, nebulos¹³⁷. După Plehanov am

scris și eu în această chestiune, relatînd lupta pe care am dus-o fără rezultat împotriva coaliției lui Tyszka cu „împăciunitorii” și lichidatorii*.

Timp de doi ani, *nici unul* dintre numeroșii publiciști ai Conducerii centrale n-a spus *nici un cuvînt* în apărarea acestui paragraf.

Manevrele lui Tyszka n-au dus decît la denaturarea lichidatoristă a concepțiilor partidului.

Și mai triste au fost rezultatele acestei politici în problema organizatorică.

C.C. nu mai există. Partidul poate fi refăcut numai de o conferință a organizațiilor din Rusia. Dar cum să convocăm această conferință? Evident, *nu împreună* cu cei care lichidează partidul, ci *fără ei*.

Tyszka balansează, manevrează și se joacă de-a „unificarea” partidului cu cei care-l lichidează. La început, Tyszka plus grupulețul „împăciunitorii” (un grupuleț din străinătate cu totul neputincios, care timp de un an de zile n-a primit nici o comandă pentru publicațiile sale din partea nici unei organizații din Rusia) se alătură bolșevicilor, își asumă *controlul* convocării conferinței, dau bani agenților care o convoacă, trimit acești agenți în toate părțile, afirmînd că ei „unifică” partidul (această afirmație stîrnește rîsete homerice atît în rîndurile lichidatorilor cît și în rîndurile noastre).

Acești agenți își încep turneul *la Kiev*, unde organizația era indiscutabil menșevică, fapt recunoscut în presă pînă și de dușmanii noștri inveterați, Troțki și letonii. Date fiind atacurile furibunde ale lichidatorilor împotriva conferinței noastre, muncitorii polonezi trebuie să știe că Comisia de organizare din Rusia pentru convocarea conferinței a fost creată (în octombrie 1911) tocmai cu participarea organizației indicate mai sus. Și tocmai delegatul acestei organizații (din Kiev) a fost președintele comisiei de validare la conferință!¹³⁸

E clar că în Comisia de organizare din Rusia majoritatea o formează bolșevicii și o parte din menșevicii „partinici” (adică antilichidatori). Celelalte grupulețe

* Vezi V. I. Lenin, Opere complete, vol. 19, Ediția politică, 1963, ediția a doua, pag. 288—294 — *Nota red.*

n-au fost reprezentate în ea, întrucât ele există doar în mod fictiv în străinătate și nu au legături în Rusia.

Desperat că nu are posibilitatea de a mijloci și a face intrigi jucându-se de-a unificarea cu lichidatorii, Tyszka a ieșit din Comisia de organizare din Rusia și n-a venit la conferință, deși a fost invitat *de trei ori*.

În schimb a participat la consfătuirea *lichidatorilor*¹³⁹ în chestiunea convocării unei alte conferințe (lichidatoriste) și... a părăsit-o, declarând că e formată din lichidatori !! Nu e un comediant acest „împăciuator“ ? *

III

Conferința din ianuarie a P.M.S.D.R. a unit majoritatea organizațiilor din Rusia : din Petersburg, Moscova, regiunea Volgăi, Caucaz, din Sud și din Ținutul de vest. Conferința a constatat că lichidatorii („Nașa Zarea“) s-au pus în afara partidului ; ea și-a declinat orice răspundere pentru grupulețele din străinătate care prin acțiunile lor descompun partidul.

În cele 23 de ședințe ale sale, conferința a examinat în amănunțime toate problemele de tactică, adoptînd o serie întregă de hotărîri în spiritul activității desfășurate pînă atunci, timp de 4 ani, de Organul Central și de toate instanțele conducătoare ale partidului. Conferința s-a constituit ca instanță supremă a partidului și a ales un C.C.

Faptul că lichidatorii și, alături de ei, toate grupulețele neputincioase din străinătate se năpustesc, cu spume la gură, asupra conferinței partidului este cît se poate de explicabil. Conferința i-a condamnat. Orice condamnat are dreptul să-și înjure timp de 24 de ore judecătorii.

În Rusia *nu există* însă un alt C.C. și nici un alt partid social-democrat. Tyszka și Conducerea centrală, care au ocolit această conferință și i-au asigurat pe muncitorii polonezi de posibilitatea de „a unifica“ (prin misiți) partidul cu lichidatorii, îi înșală pe muncitori. Din cauza acestei

* În „Vorwärts“, Conducerea centrală îl denumește pe Troțki agent al lichidatorilor, iar în „Krasnoe Znamea“¹⁴⁰ demonstrează imposibilitatea unei unificări nu numai cu „levița“ lichidatoristă din P.P.S., ci și cu Bundul lichidatorist din Polonia ! Iar Tyszka promite să unească P.M.S.D.R. cu lichidatorii din Rusia.

înșelăciuni, muncitorii polonezi n-au avut posibilitatea de a se sfătui cu tovarășii ruși, de a discuta împreună cu ei problema tacticii și a lozincilor într-un moment atât de important ca avântul revoluționar din aprilie și mai, precum și problema alegerilor pentru Duma a IV-a.

Creșterea avântului revoluționar în rîndurile proletariatului rus este evidentă. A contribui la această creștere, a întări organizația ilegală, a da mișcării lozinci revoluționare juste, a da o ripostă oportunistului legaliştilor lichidatori, a insufla organizațiilor legale spiritul antilichidatorist și a face ca alegerile pentru Duma a IV-a să se desfășoare în acest spirit — iată sarcinile imediate pe care P.M.S.D.R. le rezolvă în momentul de față în practică, poziția teoretică față de ele fiind stabilită la Conferința generală din ianuarie.

În ceea ce privește orientarea activității lor, social-democrații revoluționari polonezi merg alături de noi. Așadar, îmi permit să închei, exprimîndu-mi convingerea că proletariatul din Polonia se va putea uni și din punct de vedere organizatoric cu noi, cu P.M.S.D.R., în pofida oscilărilor de ordin principial ale actualei Conduceri centrale.

„Gazeta Robotnicza”
nr. 15—16 din 16 iulie 1912
Semnat : N. L e n i n

Publicat pentru prima oară
în limba rusă în 1930, în edițiile
a 2-a și a 3-a ale Operei
lui V. I. Lenin, vol. XVI

Se tipărește după textul
apărut în ziar

Tradus din limba polonă

RĂSPUNS LICHIDATORILOR ¹⁴¹

Lichidatorii de la „Nevski Golos“ fac tot ce le stă în puteri să *distrugă* unitatea muncitorilor în alegerile din Petersburg. Nu vor reuși însă. Strigătele fățarnice despre „unitate“... (*din partea lichidatorilor !!*) nu vor înșela pe nimeni.

Unitatea democrației muncitorești este asigurată.

Muncitorii nu vor urma pe cei care lichidează democrația muncitorească, promițând doar s-o înlocuiască cu... un „partid“ deschis al politicii muncitorești liberale. Unitatea masei muncitorești și nu un „acord“, în dauna acestei unități, cu cercurile scizioniste de intelectuali ale lichidatorilor — iată ce vor muncitorii conștienți. Iar „Pravda“ ¹⁴² urmează această lozincă.

Noi nu ne vom lăsa impresionați de ieșirile nedemne ale lichidatorilor, care întreabă *deschis unde* „să caute“ ceea ce pretinde că nu are „un caracter deschis“... Ticluiți-vă, domnilor, o platformă „deschisă“, construiți-vă un partid „deschis“, călătorie sprâncenată !

P.S. Rog insistent să mi se răspundă imediat sau cât mai curînd la chestiunea ridicată aici. *Nu se poate tăcea*. Dacă vom trece sub tăcere acest lucru, riscăm să stricăm totul și să provocăm protestele muncitorilor de la *stînga*. Trebuie să dăm o ripostă lichidatorilor. *Nu putem* participa la ale-

geri ascunzînd *în folosul* cui se duce această acțiune (nu cumva în folosul lichidatorilor?). Dacă nu vreți să agravați și stricați *totul* „la stînga“, publicați acest „răspuns lichidatorilor“. În caz de nepublicare, restituiți-mi *fără întârziere* această foaie. Este *foarte important* pentru mine!

Scris în Iulie 1912

Publicat pentru prima oară în 1933,
în „Culegeri din Lenin“, vol. XXV

Se tipărește după manuscris

ÎN ELVEȚIA

Socialiștii elvețieni numesc Elveția „o republică a lacheilor“. Această țară mic-burgheză, în care îndeletnicirea de hanțiu era de multă vreme una dintre principalele îndeletniciri, a depins prea mult de trântorii bogați care aruncă multe milioane pentru plimbări estivale în munți. Micul patron slugarnic în fața turistului bogat — iată care era pînă în ultima vreme tipul cel mai răspîndit de burghez elvețian.

Acum lucrurile se schimbă. În Elveția se dezvoltă o mare industrie. Folosirea căderilor de apă și a rîurilor de munte în vederea obținerii de energie electrică pe cale directă are un mare rol în acest avînt industrial. Această forță a căderii apei, care înlocuiește cărbunele de pămînt folosit în industrie, este numită adesea „cărbunele alb“.

Industrializarea Elveției, adică dezvoltarea unei mari industrii în această țară, a pus capăt stagnării din trecut a mișcării muncitorești. Lupta dintre muncă și capital se ascute. Spiritul mic-burghez, atmosfera de toropeală, care înainte vreme domnea adeseori în unele uniuni muncitorești din Elveția, dispare, făcînd loc stării de spirit combative a proletariatului conștient și organizat, conștient de propria-i forță.

Muncitorii din Elveția nu se înșală de loc asupra faptului că republica lor e o republică burgheză, care apără aceeași robie salariată existentă în toate țările capitaliste fără excepție. În același timp însă ei au învățat foarte bine să folosească libertatea instituțiilor lor republicane în vederea educării și organizării maselor largi muncitorești.

Roadele acestei munci s-au arătat în timpul grevei generale de la Zürich din 12 iulie (29 iunie st. v.).

Iată cum s-au petrecut lucrurile. Zugravii și lăcătușii din Zürich erau în grevă de câteva săptămîni, luptînd pentru majorarea salariilor și reducerea zilei de lucru. Patronii s-au întăritat și au hotărît să frîngă rezistența înverșunată a greviștilor. Guvernul republicii burgheze, plin de zel față de capitaliști, le-a venit acestora în ajutor și a procedat la *expulzarea* greviștilor străini! (În Elveția lucrează mulți muncitori veniți din alte țări, în special italieni). Dar acest act de violență grosolană n-a ajutat la nimic. Muncitorii au rămas solidari.

Atunci capitaliștii au recurs la următorul procedeu. La Hamburg (Germania) există o firmă — Ludwig Koch — cu un caracter special: ea se ocupă cu furnizarea de spărgători de grevă. Capitaliștii din Zürich — patrioți și republicani, nevoie mare! — au adus prin această firmă spărgători de grevă, printre care se aflau tot felul de infractori notorii, condamnați în Germania ca proxeneți, bătăuși etc. Capitaliștii i-au înarmat pe acești derbedei sau haimanale (lumpenproletari) cu revolvere. Banda insolentă a acestor spărgători de grevă s-a răspîndit prin cîrciumile din cartierele muncitorești, avînd o comportare nemaipomenit de huliganică. Cînd muncitorii s-au adunat în număr mare spre a-i goni pe huligani, unul dintre aceștia a *împușcat* un muncitor grevist.

Muncitorii au ajuns la capătul răbdării. Asasinul a fost stîlcit în bătăi. S-a hotărît să se adreseze consiliului comunal al orașului Zürich o interpelare în legătură cu blestemățiile săvîrșite de huligani. Iar cînd consiliul comunal, luînd apărarea capitaliștilor, a interzis pichetele de grevă, muncitorii au hotărît să protesteze *printr-o grevă generală de o zi*.

Pentru grevă s-au pronunțat în unanimitate toate sindicatele. O tristă excepție în această privință au constituit-o doar tipografiile. Ei s-au pronunțat împotriva grevei, iar adunarea celor 425 de reprezentanți ai tuturor organizațiilor muncitorești din Zürich a întîmpinat această hotărîre cu strigăte puternice de „rușine!”. S-a hotărît ca greva să aibă loc, deși conducătorii organizațiilor politice erau îm-

potrivă (vechiul spirit al conducătorilor elvețieni mic-burghezi, oportuniști!).

Știind că capitaliștii și administrația se vor strădui să zădărnicească această grevă pașnică, muncitorii au procedat după înțeleapta regulă : „la război, ca la război“. La război inamicul nu este anunțat *cînd* va fi dezlănțuit atacul. Joi muncitorii au declarat, intenționat, că greva va avea loc marți sau miercuri, pe cînd în realitate ea fusese fixată *pentru vineri*. Capitaliștii și administrația au fost luați prin surprindere.

Greva a reușit de minune. În zorii zilei au fost difuzate 30 000 de manifeste în limba germană și italiană. Aproape 2 000 de greviști au ocupat parcurile de tramvaie. Totul s-a oprit în loc. Viața orașului a fost paralizată. Vineri e zi de tîrg la Zürich, dar orașul era ca și mort. Consumația de alcool (de băuturi spirtoase în genere) a fost interzisă de comitetul de grevă, și muncitorii au respectat cu strictețe această hotărîre.

La orele 14 a avut loc o impunătoare demonstrație de masă. După ce au luat sfîrșit cuvîntările, mulțimea s-a împărșiat în liniște, fără cîntece.

Guvernul și capitaliștii, care sperau să-i provoace pe muncitori la acte de violență, văzînd că au dat greș, acum turbează de furie și mai multe nu. Printr-o ordonanță specială au fost interzise în cuprinsul întregului canton Zürich nu numai pichetele de grevă, ci și întrunirile în aer liber și demonstrațiile. Poliția a ocupat Casa poporului din Zürich, arestînd o serie de conducători ai muncitorilor. Drept răzbunare pentru greva generală, capitaliștii au declarat un lock-out de trei zile.

Muncitorii își păstrează calmul, respectă cu strictețe boicotul vinului și al rachiului, spunîndu-și unul altuia : „de ce nu s-ar odihni și omul muncitor trei zile pe an, cînd bogătașii se odihnesc tot anul?“.

DEMOCRAȚIA ȘI NARODNICISMUL ÎN CHINA

Articolul președintelui provizoriu al republicii chineze, Sun Iat-sen, pe care-l luăm din ziarul socialist „Le Peuple”¹⁴³ de la Bruxelles, prezintă un interes cu totul excepțional pentru noi, rușii.

O zicală spune: de departe se vede mai bine. Sun Iat-sen este un extrem de interesant martor „de departe”, căci, fiind un om de cultură europeană, el nu cunoaște, pe cât se vede, de loc Rusia. Și iată că acest om de cultură europeană, reprezentant al democrației chineze militante și biruitoare care și-a cucerit republica, ne pune în față — în mod cu totul independent de starea de lucruri din Rusia, de experiența, de literatura rusă — probleme pur rusești. Democratul chinez înaintat raționează întocmai ca și cel rus. Asemănarea dintre el și narodnicul rus este atât de mare, încât constatăm o deplină identitate a ideilor fundamentale și a unei serii întregi de expresii.

De departe se vede mai bine. Platforma marii democrații chineze — căci articolul lui Sun Iat-sen constituie o asemenea platformă — ne determină și ne oferă un prilej potrivit de a examina încă o dată, prin prisma noilor evenimente internaționale, problema raportului dintre democratism și narodnicism în cadrul actualelor revoluții burgeze din Asia. Este una dintre cele mai importante probleme care s-au ridicat în fața Rusiei în epoca ei revoluționară, care a început în 1905. Și nu numai în fața Rușiei, ci și a întregii Asii, după cum reiese din platforma

președintelui provizoriu al republicii chineze, mai ales dacă confruntăm această platformă cu desfășurarea evenimentelor revoluționare din Rusia, Turcia, Persia, China. Rusia este, fără îndoială, în foarte multe și foarte importante privințe un stat asiatic, și încă unul dintre statele asiatice cele mai barbare, mai medievale și mai rușinos de înapoiate.

Democrația burgheză din Rusia are un colorit narodnicist, începînd cu îndepărtatul și solitarul ei precursor, nobilul Hertzen, și sfîrșind cu reprezentanții ei de masă, membrii Uniunii țărănești din 1905 și deputații trudovici din primele trei Dume din 1906—1912. Acum constatăm că democrația burgheză din China are un colorit narodnicist identic. Să vedem, pe baza exemplului lui Sun Iat-sen, în ce constă „semnificația socială“ a ideilor generate de profunda mișcare revoluționară a sute și sute de milioane de oameni care intră acum în mod definitiv în torentul civilizației capitaliste mondiale.

Fiecare rînd din platforma lui Sun Iat-sen este pătruns de un democratism combativ, sincer. Ea vădește o deplină înțelegere a faptului că revoluția „rasială“ este insuficientă. Nici urmă de apolitism sau măcar de desconsiderare a libertății politice, nu se admite nici o clipă ideea compatibilității absolutismului chinez cu „reforma socială“ chineză, cu transformările de ordin constituțional din China etc. Democratism integral cu revendicarea republicii. Abordarea directă a problemei situației maselor, a luptei de masă, simpatie fierbinte față de cei ce muncesc și sînt exploatați, credință în forța lor și în dreptatea cauzei lor.

Avem de-a face cu o ideologie într-adevăr măreață a unui popor într-adevăr mare, care știe nu numai să-și deplîngă sclavia seculară, nu numai să viseze la libertate și egalitate, ci să și lupte împotriva asupritorilor de veacuri ai Chinei.

O comparație între președintele provizoriu al republicii din China barbară, amorțită, asiatică și diferiții președinți de republici din Europa, din America, din țările cu o cultură înaintată se impune de la sine. Președinții de republici *de acolo* sînt cu toții afaceriști, agenți sau marionete în mîinile burgheziei, putredă pînă în măduva oaselor, mîn-

jită cu noroi și sînge, nu cu sîngele padișahilor și al bogdihanilor, ci cu sîngele muncitorilor împușcați, în numele progresului și al civilizației, pentru vina de a fi făcut grevă. Președinții de acolo sînt reprezentanți ai burgheziei, care și-a renegat de multă vreme toate idealurile din tinerețe, care s-a prostituat pînă la capăt, s-a vîndut în întregime milionarilor, miliardarilor, feudalilor îmburgheziți etc.

Președintele provizoriu al republicii din Asia este un democrat revoluționar, plin de noblețea și de eroismul caracteristice unei clase care este în ascensiune și nu în declin, care nu se teme de viitor, ci are încredere în el și luptă cu abnegație pentru el, urăște trecutul și știe să înlătore putregaiul mort care înăbușă tot ce-i viu, și nu se cramponează de apărarea și restabilirea trecutului de dragul apărării propriilor privilegii.

Și atunci? Oare nu înseamnă că Occidentul materialist a putrezit și că lumina vine numai de la misticul, religiosul Orient? Nu, tocmai dimpotrivă. Înseamnă că Orientul a pășit definitiv pe calea Occidentului, că noi *sute și sute de milioane* de oameni vor participa de azi înainte la lupta pentru idealurile pe care Occidentul le-a atins. A putrezit burghezia occidentală în fața căreia stă deja groparul ei, proletariatul. Dar în Asia există încă o burghezie capabilă să reprezinte democrația sinceră, combativă, consecventă, un demn tovarăș al marilor propovăduitori și militanți din Franța de la sfîrșitul secolului al XVIII-lea.

Principalul reprezentant sau principalul reazem social al acestei burghezii asiatice, capabilă încă să înfăptuiască o operă istorică progresistă, este țaranul. Alături de el există și o burghezie liberală, ai cărei militanți, de felul lui Iuan Și-kai, sînt oricînd gata să trădeze: ieri ei se temeau de bogdihan, se prosternau în fața lui; apoi, cînd au văzut forța și au simțit victoria democrației revoluționare, l-au trădat pe bogdihan, iar mîine vor trăda pe democrați pentru a cădea la înțelegere cu vreun vechi bogdihan sau cu unul nou, „constituțional“.

Fără un înalt și sincer avînt democratic care să înflăcăreze masele muncitoare, făcîndu-le capabile să înfăptuiască minuni, avînt ce străbate fiecare frază din plat-

forma lui Sun Iat-sen, nu ar fi cu puțință o adevărată eliberare a poporului chinez de sub jugul robiei seculare.

Această ideologie a democratismului combativ se îmbină însă la narodnicul chinez, în primul rînd, cu visări socialiste, cu speranța că China nu va păși pe calea capitalismului, va preîntîmpina capitalismul, iar în al doilea rînd cu planul și cu preconizarea unei reforme agrare radicale. Aceste două din urmă curente ideologice-politice reprezintă tocmai elementul care formează *narodnicismul* în sensul specific al acestui cuvînt, adică spre deosebire de democratism și în completarea acestuia.

Care este originea și semnificația acestor curente ?

Democrația chineză nu putea să răstoarne vechea orînduire din China și să cucerească republica fără un uriaș avînt revoluționar și spiritual al maselor. Acest avînt presupune și generează cea mai sinceră compasiune pentru situația maselor muncitoare, ura cea mai aprigă față de asupritorii și de exploatatorii lor. În Europa și în America însă, de unde chinezii înaintați, *toți* chinezii, în măsura în care au fost cuprinși de acest avînt, și-au împrumutat ideile eliberatoare, este deja la ordinea zilei eliberarea de burghezie, adică socialismul. De aici decurge în mod inevitabil simpatia democraților chinezi pentru socialism, socialismul lor *subiectiv*.

Ei sînt subiectiv socialiști, deoarece sînt împotriva asupririi și exploatării maselor. Dar condițiile *obiective* din China, țară înapoiată, agrară, semifeudală, fac ca în viața poporului chinez de aproape o jumătate de miliard de oameni să fie la ordinea zilei o singură formă istoricește specifică a acestei exploatări și asupririi, și anume feudalismul. Feudalismul se bazează pe dominația agriculturii și a economiei naturale ; sursa exploatării feudale a țaranului chinez a constituit-o faptul că, într-o formă sau alta, el era *legat* de pămînt : reprezentanții politici ai acestei exploatări erau feudalii, *toți* laolaltă și fiecare în parte, bogdihanul fiind capul acestui sistem.

Și iată că din ideile și din programele subiectiv-socialiste ale democratului chinez rezultă în fapt programul „schimbării tuturor bazelor juridice“ *numai* ale „proprietății imobiliare“, programul desființării *numai* a exploatării feudale,

Aceasta constituie *esența* narodnicismului lui Sun Iat-sen, a programului său progresist, combativ, revoluționar de transformări agrare burghezo-democratice și a teoriei sale pseudosocialiste.

Privită din punctul de vedere al doctrinei, această teorie este teoria unui „socialist“-reacționar mic-burghez. Căci visul că China ar putea „preîntîmpina“ capitalismul, că, datorită înapoierii ei, aici ar putea fi realizată mai ușor „revoluția socială“ etc. e un vis cu desăvîrșire reacționar. Și cu o naivitate incomparabilă, feciorelnică se poate spune, Sun Iat-sen spulberă propria sa teorie narodnicistă reacționară, recunoscînd ceea ce viața îl obligă să recunoască, anume că „China se află în ajunul unei gigantice dezvoltări industriale“ (adică capitaliste), că în China „comerțul“ (adică capitalismul) „va lua o foarte mare amploare“, că „peste 50 de ani vom avea multe Șanhaiuri“, adică centre cu o populație de milioane de oameni, centre ale bogăției capitaliste și ale sărăciei și mizeriei proletare.

Se pune însă întrebarea — și aici e miezul problemei, cel mai interesant punct, *în fața* căruia se oprește adeseori pseudomarxismul liberal ciuntit și golit de conținut —, se pune întrebarea dacă Sun Iat-sen susține, pe baza teoriei sale economice reacționare, un program agrar într-adevăr reacționar.

Tocmai că nu. Dialectica relațiilor sociale din China constă tocmai în faptul că democrații chinezi, simpatizînd în mod sincer cu socialismul din Europa, l-au transformat într-o teorie reacționară și, *pe baza* acestei teorii reacționare cu privire la „preîntîmpinarea“ capitalismului, promovează un program agrar *pur capitalist*, capitalist la maximum !

Într-adevăr, la ce se reduce „revoluția economică“ despre care Sun Iat-sen vorbește în termeni atît de pompoși și de obscuri la începutul articolului său ?

La trecerea rentei în mîinile statului, adică la naționalizarea pămîntului pe calea unui impozit unic, în spiritul lui Henri George. „Revoluția economică“, preconizată și propovăduită de Sun Iat-sen, nu conține în afară de aceasta absolut nimic *real*.

Diferența dintre prețul pământului la Șanghai și prețul pământului într-un fund de țară este o diferență în ceea ce privește mărimea rentei. Prețul pământului este rentă capitalizată. A face ca „diferența de preț” al pământului să devină „proprietatea poporului” înseamnă a trece renta, adică proprietatea asupra pământului, în mâinile statului, cu alte cuvinte a naționaliza pământul.

Este oare posibilă o atare reformă în cadrul capitalismului? Nu numai că este posibilă, ci ea reprezintă capitalismul cel mai pur, consecvent la maximum, de o desăvârșire ideală. Marx a arătat acest lucru în „Mizeria filozofiei”, l-a demonstrat în amănunțime în volumul al III-lea al „Capitalului” și l-a dezvoltat într-un mod cât se poate de concret în polemica împotriva lui Rodbertus din „Teorii asupra plusvalorii”¹⁴⁴.

Naționalizarea pământului dă posibilitatea desființării rentei absolute, menținând numai renta diferențială. Înlăturarea la maximum a monopolului feudal și a relațiilor feudale din agricultură, maximum de libertate a circulației comerciale a pământului, maximum de ușurință în adaptarea agriculturii la condițiile pieței — iată ce înseamnă, după teoria lui Marx, naționalizarea. Ironia istoriei este că, în numele „luptei împotriva capitalismului” în agricultură, narodnicismul promovează un program agrar a cărui îndeplinire completă ar însemna *cea mai rapidă dezvoltare a capitalismului în agricultură*.

Ce necesitate economică a determinat răspîndirea celor mai înaintate programe burghezo-democratice cu privire la pământ într-una din cele mai înapoiate țări agrare din Asia? Necesitatea distrugerii feudalismului sub toate formele și manifestările lui.

Cu cât China rămînea în urma Europei și a Japoniei, cu atît mai mult era ea amenințată de fărîmițare și destrămare națională. Ea putea fi „înnoită” numai prin eroismul maselor populare revoluționare, capabil să instaureze, în domeniul politic, republica chineză, iar în domeniul agrar să asigure, pe calea naționalizării pământului, progresul capitalist cel mai rapid.

Dacă acest lucru va reuși și în ce măsură e o altă chestiune. În revoluțiile lor burgheze, diferitele țări au îndeplinit

tuit în măsură diferită democratismul agrar și democratismul politic, și asta în combinațiile cele mai variate. De hotărât va hotărî situația internațională și raportul dintre forțele sociale din China. Bogdihanul va uni, probabil, feodalii, birocrația și clerul chinez și va pregăti restaurația. Iuan Și-kai, reprezentantul burgheziei care din liberal-monarhistă abia a devenit liberal-republicană (pentru câtă vreme oare?), va duce o politică de manevre între monarhie și revoluție. Democrația burgheză revoluționară, reprezentată de Sun Iat-sen, caută, pe bună dreptate, calea de „înnoire“ a Chinei în dezvoltarea la maximum a inițiativei, hotărîrii și îndrăznelii maselor țărănești în domeniul reformelor politice și agrare.

În sfârșit, în măsura în care va crește în China numărul Șanhaiurilor, va crește și proletariatul chinez. El va crea, probabil, un partid muncitoresc social-democrat de un fel sau altul, care, criticînd utopiile mic-burgheze și vederile reacționare ale lui Sun Iat-sen, desigur că va alege, va păstra și va dezvolta cu multă grijă sîmburele democrat-revoluționar al programului lui politic și agrar.

„Nevskala Zvezda“ nr. 17
din 15 Iulie 1913
Semnat : V. I. I I I n

Se tipărește după textul
apărut în ziar

CONGRESUL SOCIALIȘTILOR ITALIENI

Zilele acestea a luat sfârșit la Reggio (provincia Emilia) Congresul al XIII-lea al partidului socialist italian.

Lupta internă din partidul socialist italian a căpătat în ultimii ani forme deosebit de acute. La început existau două curente principale: revoluționarii și reformiștii. Primii apărau caracterul proletar al mișcării, combătînd toate manifestările de oportunism, adică spiritul de moderație, tranzacțiile cu burghezia, renunțarea la țelurile finale (socialiste) ale mișcării muncitorești. Lupta de clasă — iată principiul fundamental, baza concepțiilor acestui curent.

Luptînd pentru reforme, adică pentru unele îmbunătățiri în situația politică și economică, reformiștii dădeau în permanență uitării caracterul socialist al mișcării, susțineau blocurile și alianțele cu burghezia, mergînd pînă la admiterea participării socialiștilor la guvernele burgheze, pînă la renegarea convingerilor consecvent republicane (în Italia monarhică, propaganda republicană ca atare nu este considerată ilegală), pînă la apărarea „politicii coloniale“, a politicii de acaparare a coloniilor, de asuprire, jefuire și exterminare a indigenilor etc.

Din aceste două curente principale, care, sub o formă sau alta, există în *toate* partidele socialiste, s-au desprins în Italia alte două curente extreme, care s-au îndepărtat cu totul de socialism, ajungînd din această cauză să se

separe de partidul muncitoresc socialist. Una dintre aceste două extreme nesocialiste este *sindicalismul*, care un timp a fost „la modă” în Italia. Sindicaliștii înclinau spre anarhism, lunecau pe panta frazeologiei revoluționare, distrugau disciplina luptei muncitorești, refuzau să admită folosirea tribunei parlamentare de către socialiști sau sprijineau acest refuz.

Influența anarhiștilor este pretutindeni slabă și mișcarea muncitorească scapă repede de această boală.

În momentul de față, sindicaliștii italieni (în frunte cu liderul lor Arturo Labriola) se situează deja în *afara* partidului socialist. Ei au un rol cu totul neînsemnat în mișcarea muncitorească. Revoluționarii marxiști din Italia, ca și cei din celelalte țări, nu manifestă nici cea mai mică îngăduință față de stările de spirit și curente anarhiste, care descompun mișcarea proletară.

Reformiștii au o poziție mai puțin fermă față de reformiștii de extremă dreaptă, care, alunecând spre o politică muncitorească liberală, trec în mod definitiv în tabăra liberalilor, de partea burgheziei. De aceea rareori îndepărtarea din partidul socialist a acestor trădători ai cauzei muncitorești are loc fără o luptă extrem de acerbă a revoluționarilor-marxiști împotriva *tuturor* reformiștilor. Așa s-a întâmplat, de pildă, în Franța atunci când oportunistul și reformistul Millerand a pășit în mod definitiv pe calea cârdășiei cu burghezia și a intrat în guvernul burghez.

Tot astfel stau lucrurile și în Italia. Reformiștii s-au scindat în reformiști de stînga (în frunte cu Turati) și reformiști de dreapta (în frunte cu Bissolati). Congresul de la Reggio-Emilia reprezintă ultimul act al acestei scindări.

La congres au fost trei curente : 1) revoluționarii (care, după numărul adeptilor lor din partid, au avut circa 12 500 de voturi la congres) ; 2) reformiștii de stînga (circa 9 000) și 3) reformiștii de dreapta (circa 2 000). Revoluționarii au cerut excluderea din partid a lui Bissolati și a încă trei reformiști de extremă dreaptă. O treime dintre refor-

miștii de stînga s-a pronunțat de asemenea pentru excluderea lor, însă printr-o motivare mai „blîndă“, iar două treimi au fost împotriva excluderii, propunînd să li se dea numai vîet de blam.

Revoluționarii, care, după cum se vede din cifrele de mai sus, au avut majoritatea, au învins, și Bissolati & Co. au fost excluși.

În ce constau concepțiile și acțiunile lui Bissolati care au determinat excluderea lui din partid? Bissolati, în ciuda numeroaselor hotărîri ale partidului, a mers atît de departe cu sprijinirea guvernului burghez, încît a devenit el însuși aproape „ministru fără portofoliu“ (adică, fără a fi ministru, se comporta ca un acolit al guvernului burghez și ca un membru al lui).

Nesocotind convingerile republicane pe care socialiștii italieni le respectă cu strictețe, Bissolati a început să meargă la Quirinal, vizitîndu-l pe rege și ducînd tratative cu el! Bissolati a ajuns să apere actualul război dintre Italia și Turcia, deși *întregul* partid condamnase cu hotărîre acest război ca pe un nerușinat jaf burghez și o infamă masacrare a indigenilor africani din Tripolitania cu ajutorul armelor de exterminare perfecționate.

În urma excluderii lui Bissolati & Co., *toți* reformiștii de dreapta au ieșit din partid și și-au întemeiat un partid *propriu*, denumindu-l „partidul socialist reformist“. Sub această etichetă se ascunde *în realitate* „partidul“ celor care promovează o politică „muncitorească“ liberală-monarhistă.

Sciziunea este un lucru penibil, dureros. Ea devine însă uneori necesară, și în asemenea cazuri orice slăbiciune, orice „sentimentalism“ (expresie folosită la Reggio de compatrioata noastră Balabanova) ar fi o crimă. Conducătorii muncitorilor nu sînt nici îngeri, nici sfinți și nici eroi, ci oameni ca toți oamenii. Ei fac greșeli. Partidul le îndreaptă. Partidul muncitoresc german a trebuit uneori să îndrepte greșeli oportuniste comise chiar și de conducători mari ca Bebel.

Dar dacă oamenii perseverază în greșeală, dacă, pentru a-și apăra greșeala, formează o grupare care calcă în picioare toate hotărârile partidului, întreaga disciplină a armatei proletare, atunci sciziunea este necesară. Înălăturînd din rîndurile sale pe sindicalişti și pe reformişti de dreapta, partidul proletariatului socialist italian a pășit și el pe calea cea bună.

„Pravda” nr. 66 din 15 iulie 1912
Semnat : I.

Se tipărește după textul
apărut în ziar

„LIBERTATEA CUVÎNTULUI“ ÎN RUSIA

Ziarul „Cu ce vă putem servi?“, cum este denumit în mod curent „Novoe Vreimea“, reproduce o corespondență din Ivanovo-Vosnesensk, apărută în coloanele bunului său confrate „Peterburgskie Vedomosti“¹⁴⁵.

„Pe străzile orașului nostru muncitoresc — se spune în acest din urmă ziar — înjurătura a luat locul limbajului uman. Înjură muncitorii de fabrică, înjură birjarii, înjură oamenii bine îmbrățați, înjură vardiștii aflați în exercițiul funcțiunii“.

Iar „Novoe Vreimea“ face următoarea remarcă în legătură cu acest tablou de moravuri :

„Fericit oraș muncitoresc în care s-au realizat cele mai îndrăznețe revendicări social-democrate, ajungându-se la o libertate a cuvântului nereglementată de nimeni“.

Ce edificatoare este această ieșire de slugă, nu-i așa ?

Căci cine nu știe, domnilor redactori ai unui ziar care slujește cu devotament guvernul, că tocmai partidele de dreapta din Duma a III-a, partidele cele mai apropiate de guvern, „au realizat“ libertatea cuvântului în domeniul înjurăturii ? Cine nu știe că alde domnii Purișkevici, Markov și colegii lor au devenit faimoși în întreaga Rusie în această privință ?

Vai, ce imprudent este ziarul „Novoe Vreimea“ ! El ar fi putut să-și îndeplinească cu mai multă abilitate rolul de slugă... Pe când așa, acest ziar, devotat cu trup și suflet guvernului, te face să-ți amintești pe neașteptate cum prac-

tică în Dumă „libertatea cuvîntului“ Purișkevici & Co. și cum o practică deputații social-democrați.

Libertatea cuvîntului practică de alde Purișkevici în Duma moșierească și libertatea cuvîntului practică la întrunirile muncitorești... Ce minunată temă pentru campania electorală a atins ziarul „Novoe Vremea“, atît de stîngaci în zelul său de slugă !

„Pravda“ nr. 66 din 15 iulie 1912
Semnal : V.

Se tipărește după textul
apărut în ziar

CUM DEMASCĂ P. B. AKSELROD PE LICHIDATORI

I

Lui P. B. Akselrod îi este dat să joace un rol original în dezvoltarea curentului oportunist în rîndurile marxiștilor. Pe vremuri, de pildă, el a făcut mult tapaj cu ideea convocării unui „congres muncitoresc”. Propaganda lui a atras și a antrenat pe unii muncitori. Dar, pe măsură ce această propagandă se extindea, pe măsură ce se trecea la realizarea practică, caracterul *artificial* al acestui plan apărea tot mai clar. El s-a năruit de la sine. Experiența a confirmat ceea ce au arătat bolșevicii în repetate rînduri: „ideile” lui Akselrod sînt o născocire a intelectualității oportuniste, un vis de „a evita” aspra luptă de clasă și politică.

Aceeași poveste s-a repetat acum cu ideea fondării unei edituri muncitorești și a unui ziar muncitoresc „nefracționist”. Care muncitor din Petersburg nu-și amintește ce zarvă au făcut pînă nu de mult lichidatorii în jurul acestei idei? cum căutau să-i ademenească pe muncitori cu visul de „a evita” lupta în rîndurile democrației muncitorești? cu ce indignare comică s-au ridicat ei împotriva ziarului „Zvezda” cînd acesta a arătat că problema politicii muncitorești liberale (amintiți-vă de hotărîrea brutarilor¹⁴⁶) nu poate fi ocolită, că discuțiile referitoare la controlul muncitorilor asupra unui ziar nefracționist sînt pură demagogie?

Și iată că, în nr. 6 al ziarului lichidatorist „Nevski Golos”, Akselrod a demascat de minune — fiind silit s-o

facă — demagogia propriilor săi prieteni. Demagogie înseamnă să faci promisiuni irealizabile. Ideea convocării unui larg congres muncitoresc, ca și ideea creării unei edituri muncitorești legale și a unui ziar muncitoresc nefracționist, este atrăgătoare. Dar esența problemei constă în faptul că toate aceste idei atrăgătoare *nu pot fi înfăptuite fără* a se duce în prealabil o luptă grea și îndârjită pentru libertate politică în genere, pentru victoria marxismului în rîndurile democrației muncitorești etc. E ușor să faci promisiuni demagogice. Dar viața dovedește curînd că ele sînt irealizabile și demască oportunismul „viselor trandafirii“.

În „Nevski Golos“ nr. 6, Akselrod se lansează într-o declamație deșartă și fără sfîrșit, afirmînd, de pildă, că el și prietenii săi sînt „reprezentanții progresiști ai partidului“, iar adversarii — reprezentanți „reacționari“. Se înțelege că lui Akselrod îi face multă plăcere să creadă asemenea lucruri, iar lichidatorilor să le publice. Dar prea e ieftină această declamație ! Să te lauzi singur cu „progresismul“ tău... N-ar fi fost mai bine *să se explice* esența și semnificația divergențelor existente ?

„Ideea creării unui organ social-democrat nefracționist (cu adevărat social-democrat, fără ghilimele) este în momentul de față o utopie, o utopie care în mod obiectiv vine în contradicție cu interesele dezvoltării politice și partinice a proletariatului și ale unirii lui organizatorice sub steagul social-democrației. Dacă alungi natura pe ușă, ea intră pe fereastră“.

Așa scrie Akselrod. Nu-s rele aceste idei. În esență, ceea ce spune el e foarte just. Asta arată că n-au avut de loc dreptate prietenii lui Akselrod — lichidatorii — care pînă mai ieri propagau în masa muncitorească o idee pe care astăzi el o condamnă. Numai că nu putem vedea „progresism“ în a face tot felul de promisiuni irealizabile...

„Putem spune că la noi nu există fracțiuni închegate din punct de vedere organizatoric — scrie Akselrod ; — există doar diverse cercuri și grupulețe, dintre care unele se conduc după concepții politice, tactice și organizatorice mai mult sau mai puțin precise, iar altele oscilează cînd într-o parte, cînd într-alta, stînjîindu-le pe cele dintîi“.

Prima parte a frazei nu este în totul justă. Akselrod știe prea bine că există ceva *pe deplin* încheșat din punct de vedere organizatoric, în măsura în care acest lucru este astăzi posibil. Partea a doua este însă justă: există, într-adevăr, multe grupulețe care oscilează și stînjenesc pe alții. Spunînd acest adevăr, pe care însuși mersul evenimentelor îl impune, Akselrod își demască din nou prietenii. Cine nu știe că tocmai acum se laudă amicii lui Akselrod cu o „unificare“ de paradă, pe hîrtie, a grupulețelor care oscilează? Nu promit ei în același nr. 6 al ziarului „Nevski Golos“ această fictivă „unificare“ a tuturor lichidatorilor cu toți cei care oscilează?

„Punctul central și sursa principală a disensiunilor — arată în continuare Akselrod — sînt, pe de o parte, atitudinea diferită a diferitelor cercuri din partid față de noua mișcare muncitorească social-democrată, legală (nu față de *partidul* legal, stimabile P. B. Akselrod? Nu se cuvine să denaturăm esența disensiunilor!), iar pe de altă parte divergențele esențiale privitoare la sarcinile politice imediate și la tactica politică a social-democrației din Rusia. Tocmai acum, cînd începe o nouă mișcare social-politică, devin deosebit de actuale și de acute atît problemele din prima cît și cele din a doua categorie. Și tocmai ele scindează social-democrația din Rusia în două tabere principale. Se pune întrebarea: va reuși oare organul muncitoresc proiectat să ocupe o poziție neutră între aceste două tabere adverse și este oare admisibilă, în principiu, o asemenea poziție? Evident că nu...”

O concluzie cît se poate de justă. Akselrod dă la cap nu numai acelora dintre prietenii săi care pînă mai ieri făceau zarvă în jurul ideii creării unui organ neutru și nefracționist, ci și acelora care astăzi încredințează pe oamenii naivi că vor ajunge la o „înțelegere“, la o „unificare“ etc. cu grupulețele *neutre*.

Există, într-adevăr, două tabere principale. Una dintre ele este pe deplin încheșată din punct de vedere organizatoric. Răspunsurile ei la toate problemele enumerate de Akselrod sînt absolut precise, clare, categorice și nu seamănă cu articolașele dispersate și contradictorii ale cutărilor sau cutărilor publiciști. În cealaltă tabără însă, în tabăra lichidatorilor, din care face parte Akselrod, este evident că nu găsim nimic încheșat din punct de vedere organizatoric (ci numai promisiuni cu privire la crearea unui

partid muncitoresc legal, numai discuții pe tema înființării unor asociații politice muncitorești legale, care sînt și mai puțin posibile decît un congres muncitoresc în 1906—1907) și nici răspunsuri clare și precise la problemele enumerate de însuși Akselrod (în loc de răspunsuri precise ni se servesc exhibițiile publicistice ale lui Ejov, Levițki, Klenov, Ceațki etc.).

„...De îndată ce un grup muncitoresc care desfășoară o activitate editorială și publicistică se va hotărî să vină cu un program de acțiune propriu, să adopte o poziție precisă, de pildă, în problemele legate de campania electorală, să pună în fața muncitorilor cutare sau cutare sarcini și lozinci în cadrul acestei campanii și să se pronunțe pentru cutare sau cutare tactică față de diferitele partide politice, de îndată ce un colectiv editorial va dori să imprime publicației sale un caracter de organ politic proletar principial, el se va lovi de aceleași divergențe și probleme nevralgice care frămîntă și dezbină social-democrația rusă. Și atunci se poate întîmpla ca însuși acest colectiv, dacă membrii săi nu s-au înțeles între ei din capul locului și nu au ajuns la o înțelegere în aceste probleme, să devină focarul unor astfel de disensiuni“.

Bine le mai dă la cap Akselrod lichidatorilor. Ceea ce este necesar pentru un „colectiv“ este și mai necesar pentru publicațiile „Nașa Zarea“ și „Nevski Golos“. Atunci de ce nu *se înțeleg* ele în privința *divergențelor și a problemelor nevralgice*? De ce nu dau *răspunsuri precise* cel puțin la importante probleme enumerate de Akselrod (atitudinea față de diferitele partide, sarcinile, lozincile, tactica)?

„Tămăduiește-te singur, doctore!“ Akselrod a explicat atît de bine *muncitorilor* necesitatea unor răspunsuri clare și precise la „problemele nevralgice“, încît *publiciștii* de la „Nașa Zarea“ și „Nevski Golos“ (și poate nu numai cei de la Nevski...) trebuie să ia aminte la cuvintele lui. *Nu se poate* să nu dai răspunsuri clare și precise la „problemele nevralgice“, nu se poate să te limitezi la articole — asta ar fi într-adevăr spirit de cerc! — E nevoie de *hotărîri* formale, precise, bine gîndite și clare. Nu degeaba vorbește Akselrod — și cît de bine vorbește! — despre un *program precis de acțiune, despre sarcini și lozinci* etc.

Lichidatorii se numesc lichidatori, între altele, tocmai pentru că, respingînd vechiul, ei nu dau nimic nou. Ei

ne-au împuiat urechile cu toții afirmînd mereu că un partid legal este util, că asociațiile politice legale sînt necesare. Dar nu e de ajuns să declari acest lucru ; or, *fapte* nu vedem de loc la lichidatori. Nu vedem la ei tocmai ceea ce Akselrod cere muncitorilor !

Foiletonul lui Akselrod, apărut ca subsol în „Nevski Golos“, ne oferă un admirabil material pentru demascarea lichidatorilor care scriu *deasupra subsolului*, la rubrica redacțională a ziarului. Citiți cu atenție foiletonul lui Akselrod și veți vedea că țipetele lichidatorilor pe tema unei „înțelegeri“ cu privire la platforma electorală, pe tema unei platforme „unice“ etc. nu sînt decît înșelăciune și autoînșelare.

În „Nevskaia Zvezda“ nr. 16, cineva care semnează „Un adept al ziarului «Zvezda»“ a demascat deja această înșelăciune. Dar o demascare care pornește de la Akselrod este și mai concludentă, și mai prețioasă, tocmai pentru că vine de la el.

Sîntem, fără rezerve, pentru o platformă *unică*, și anume pentru aceea pe care, așa cum just arată „Adeptul ziarului «Zvezda»“, au adoptat-o de mult și o promovează bolșevicii și menșevicii-partiiți. Sîntem, fără rezerve, pentru o campanie electorală *unică*, pe baza acestei platforme, pe baza aceluiași hotărîri, a aceluiași răspunsuri clare și precise la toate „problemele nevralgice“.

Țipînd despre „unitate“, lichidatorii încearcă să-i atragă cu acest cuvînt răsunător pe muncitorii cu un nivel scăzut. „Unitatea“ e ceva plăcut, e mai plăcut să existe „organe nefracționiste“ ! Dar citiți-l *chiar* pe Akselrod : el vă va arăta că nefracționismul *nu e cu putință*, că e o utopie, că în cadrul democrației muncitorești există *două tabere*, două tabere *adverse*.

Și atunci ? Oare nu se vor apuca lichidatorii să susțină o „platformă“ *destinată să le camufleze* concepțiile, o platformă *diplomatică*, cum îi place atît de mult burgheziei, o platformă care nu implică nici un fel de răspunsuri la „problemele nevralgice“, ci se preocupă „numai“ și „pur și simplu“ de „pătrunderea în Dumă“ ?

Asta ar fi culmea neprincipialității. Muncitorii nu vor accepta niciodată una ca asta. Asemenea platforme, ori-

cît ar fi ele de „deschise“, nu s-ar putea menține nici măcar o zi.

Nu. Ajunge cu autoînșelarea. E timpul să privim în față adevărul, recunoscut de data aceasta și de Akselrod, liderul lichidatorilor. Dacă dv., domnilor lichidatori, vreți să insistați asupra unei platforme „proprii“ (deși n-ați publicat pînă acum nici una, iar în platforme ticluite cu 6 săptămîni înainte de alegeri nu credem!), dacă vreți să insistați asupra unei tactici „proprii“ (deși n-ați expus-o pînă acum nicăieri în mod precis, formal, partinic!), atunci nu mai dați vina pe alții. Atunci voi veți fi distrugătorii unității care există *deja*. Asupra *voastră* va cădea *întreaga* răspundere pentru această distrugere.

Nu. Ajunge cu autoînșelarea. Tipetele lichidatorilor despre „unitate“ sînt o pură mistificare. Știind prea bine că muncitorii sînt împotriva lor, lichidatorii știu tot atît de bine ce înfrîngere cumplită și totală ar suferi dacă ar depune liste separate. De aceea ei sînt gata să promită orice, numai să fie aleși în Dumă.

Așa nu se poate. Așa procedează numai burghezii. Democrația muncitorească se încrede numai în programele, hotărîrile, tactica și lozincile promovate timp de ani de zile înainte de alegeri și care la alegeri sînt doar *repetate* pentru a suta oară. Iar cei care, *fără a avea asemenea hotărîri*, ticluiesc, special pentru alegeri, niște „platforme“ care nu spun nimic nu merită nici o încredere.

Foiletonul lui Akselrod este util pentru a spulbera autoînșelarea, pentru ca diverșii ticluitoari de platforme „noi“, „deschise“ și „generale“ să tragă anumite învățăminte.

II

În „Nașa Zarea“ a apărut acum sfîrșitul articolului lui Akselrod despre care am vorbit în „Nevskaia Zvezda“ nr. 18. În linii mari, sfîrșitul articolului a confirmat pe deplin aprecierea noastră, astfel încît nu putem decît să repetăm: articolul lui Akselrod este util pentru a spulbera autoînșelarea, pentru a dezvălui adevărata natură a lichidatorismului, pentru a aprecia totala lipsă de conținut

a faimosului „nefracționism“, în jurul căruia se face acum atîta zarvă, și atît de zadarnic, în unele cercuri.

Akselrod îl combate într-un mod deosebit de reușit și de convingător pe Troțki, care în momentul de față se află în alianță (cît de trainică oare?) cu lichidatorii. „Avînd în vedere actuala stare de lucruri, unificarea ideologică și organizatorică a elementelor progresiste într-o fracțiune de sine stătătoare...“ — scrie Akselrod, care se amuză să-i numească pe lichidatori elementele progresiste ale partidului, iar pe noi reacționarii din partid — „...este pentru ele o obligație directă și o sarcină imediată“. „A vorbi despre «nefracționism», atunci cînd starea de lucruri din partid se prezintă astfel, ca despre unica soluție salvatoare înseamnă a proceda ca struțul care la apropierea primejdiei își ascunde capul în nisip, înseamnă a te înșela pe tine și pe alții în privința adevăratei stări de lucruri din rîndurile social-democrației...“ („Nașa Zarea“ nr. 6, pag. 15).

Bietul Troțki! P. B. Akselrod e pur și simplu crud și fără suflet cînd lovește astfel pe un credincios prieten al lichidatorilor și colaborator al revistei „Nașa Zarea“. Ce se va întîmpla acum? Va publica oare Troțki un articol fulminant împotriva fracționistului Akselrod sau Martov, va împăca pe împăciuatoristul Troțki cu fracționistul Akselrod, lipind, ca de obicei, ceea ce se desface neconținut cu o duzină de plasturi sub formă de mici rezerve?

Ei bine, se mai poate oare vorbi acum în serios de faimosul bloc * dintre Troțki, cvasimarxiștii letoni și evrei etc. și Akselrod?

În articolul lui Akselrod există un punct care merită o analiză serioasă, și anume punctul referitor la „europenizarea“ mișcării noastre social-democrate. Dar înainte de a trece la acest punct este necesar să spunem cîteva cuvinte în legătură cu unul dintre procedeele lichidatorilor.

Una dintre paginile articolului lui Akselrod (pag. 16) reprezintă o colecție de injurii extrem de vehemente, furibunde, alese cu tot dinadinsul, la adresa antilichidato-

* Articolul lui Akselrod a apărut la 17 mai 1912, deci la 5 luni după ce troțkiștii și lichidatorii au încheiat în mod solemn un bloc spre a duce război împotriva antilichidatorilor sub steagul „nefracționismului“!

rilor în general și a autorului acestor rînduri în special. Nici n-ar merita să răspundem la aceste injurii (unui om pus în situația lui Akselrod nu-i rămîne altceva decît să înjure și să blesteme) dacă n-ar exista materiale concrete care dovedesc că există oameni care se folosesc în mod special de asemenea injurii și alții care se lasă tulburați de ele.

D-l Cernov, de pildă — *răspunzînd* în revista „Zavetî”¹⁴⁷ la argumentele lui Kamenev că el, Cernov, liderul narodnicilor „de stînga”, alunecă de la democrație spre liberalism —, adună într-un buchet expresiile cele mai injurioase folosite de lichidatori și de antilichidatori și se delectează pe seama lor. Procedul d-lui Cernov nu este atît de detestabil, încît e suficient să-l arătăm cu degetul și să trecem mai departe.

Nicăieri în lume n-a existat o luptă principială între grupările din mișcarea social-democrată care să nu fi comportat o serie de conflicte de ordin personal și de ordin organizatoric. Să stai să pescuiești în mod special expresiile „conflictuale” este o treabă demnă de niște indivizi josnici. Și numai niște diletanți cu nervii slabi dintre „simpatizanți” se pot lăsa impresionați de aceste conflicte, le pot întoarce spatele cu un aer de deznădejde sau de dispreț, nevăzînd în ele altceva decît ciorovăieli. Cei care se interesează în mod serios de mișcarea muncitorească învață întotdeauna — și acest lucru se poate și trebuie să fie făcut — studiind, de pildă, rolul istoric al marilor militanți ai mișcării muncitorești, să facă deosebire între aspectul „conflictual” al luptei de *idei*, al luptei dintre curente și aspectul ei principial. Oamenii sînt oameni, și nici una din ciocnirile istorice dintre curentul marxist și cel anarhist (Marx și Bakunin), dintre cel guesdist și cel jaurèsist¹⁴⁸, dintre cel lassalleean și cel eisenachian etc. n-au decurs fără material „conflictual”, fără „ciorovăieli”.

Există și astăzi publiciști josnici care colecționează anume buchete de acuzații „din vremea aceea”, prin care adversarii își impută reciproc o mie și una de incorectitudini etc. Dar există social-democrați serioși care dezvăluie rădăcinile *ideologice* ale divergențelor, divergențe care, în condițiile sciziunii dintre diverse grupuri și ale viciei de emigrație

etc., luau inevitabil forma de conflicte, de ciorovăieli extreme de înverșunate.

Să nu creadă însă cititorii că vrem „să intimidăm“, să determinăm pe cineva să nu studieze datele la care Akselrod face aluzie doar — atît și nimic mai mult — în pasajele deosebit de injurioase din articolul său. Cu totul dimpotrivă. *Îndemnăm* pe cei care vor să știe totul despre mișcarea social-democrată să studieze aceste date. În străinătate există date *complete*, nu numai acuzații pătimase, ci și documente, precum și mărturii ale unor persoane neutre. Studiarea acestor documente și mărturii va da răspuns la întrebarea *de ce* a eșuat încercarea făcută în ianuarie 1910 de a realiza o împăcare deplină între lichidatori și antilichidatori.

Unul dintre pasajele cele mai interesante și mai principale din articolul lui Akselrod este următorul :

„...Constituirea formală și încheierea fracțiunilor este o obligație directă și o sarcină urgentă pentru adepții unei reforme, sau mai bine-zis... (ascultați !... ai unei revoluții în partid, căci numai pe această cale vor putea ei să-și îndeplinească sarcina de a europeniza social-democrația rusă, adică de a-i schimba în mod radical caracterul, așa cum s-a format el în epoca prerevoluționară și s-a dezvoltat apoi în epoca revoluției, și de a o organiza pe aceleași principii ca cele aflate la baza structurii de partid a social-democrației europene“.

Așadar, lichidatorii sînt adepții unei revoluții în partid. Această declarație sinceră a lui Akselrod merită să fie relevată : amarul adevăr este mai folositor decît minciuna „care ne înalță“, valorează mai mult decît subterfugiile și micile rezerve diplomatice. Ei bine, faceți revoluție în partid, stimate P. B. Akselrod ! Să vedem dacă d-ta și prietenii d-tale veți avea mai mult succes decît „revoluționarii“ care au încercat nu de mult să facă „revoluție“ (împotriva republicii) în Portugalia ¹⁴⁹.

Principalul în acest raționament este însă faimoasa „europenizare“ de care vorbesc în toate felurile Dan și Martov, Troțki și Levițki și toți lichidatorii. Acesta este unul dintre punctele nodale ale oportunismului lor.

„A europeniza social-democrația rusă, adică a-i schimba în mod radical caracterul...“. Gîndiți-vă bine la aceste cuvinte. De ce depinde „caracterul“ oricărei social-democrații și o schimbare radicală a acestuia? — Evident, de condițiile general economice și politice din țara respectivă. Evident că numai în cazul unei schimbări radicale a acestor condiții este posibilă o schimbare radicală a caracterului social-democrației unui popor oarecare.

Toate acestea sînt adevăruri absolut elementare, absolut indiscutabile. Dar tocmai aceste adevăruri elementare demască greșeala oportunistă a lui Akselrod! Păcatul lui este tocmai că vrea să evite lupta aspră și îndîrjită pentru schimbarea radicală, care nu s-a produs încă, a condițiilor politice din Rusia, înlocuind-o cu visul unei schimbări radicale a „caracterului social-democrației ruse“.

Așa cum cadeții, vorbind cu plăcere de europenizare (căci lichidatorii au adoptat și termenul, și ideea cadetă), estompează prin acest cuvînt vag noțiunea precisă a bazelor trainice ale libertății politice și „se joacă“ de-a „opoziția constituțională“, la fel și lichidatorii se joacă de-a „social-democrația europeană“, deși în țara în care ei se amuză cu acest joc nu există încă o constituție, nu există încă bazele „europenismului“ și mai trebuie dusă încă o luptă înverșunată pentru crearea lor.

Un sălbatic gol care, punîndu-și joben pe cap, și-ar închipui că a devenit european ar fi, desigur, ridicol. Un asemenea sălbatic ne evocă Miliukov, partizanul burgheziei, atunci cînd declară în Duma a III-a: „noi avem, slavă domnului, o constituție“, și Akselrod, partizanul muncitorilor, atunci cînd își pune pe cap un joben cu inscripția: „sînt social-democrat european“. Și Miliukov, și Akselrod sînt amîndoi ridicoli în naivitatea lor. Amîndoi sînt oportuniști, deoarece, prin visătoarea lor frazeologie despre „europenism“, ei ocolesc această problemă grea și acută: cum trebuie să se comporte o clasă sau alta, în condiții neeuropene, în vederea desfășurării unei lupte îndîrjite pentru asigurarea bazelor europenismului.

Că din cauza acestei frazeologii visătoare ajunge să fie ocolită o problemă concretă și acută, ne-a dovedit-o însuși Akselrod prin articolul său. Troțki a pregătit un

proiect cu desăvârșire european, european sută-n sută, de creare a unei „comisii de presă“, „organ electiv și colectiv de control“ al muncitorilor asupra ziarelor muncitorești (pag. 18 din articolul lui Akselrod). El s-a consultat chiar, fără îndoială, în această privință cu „social-democrații europeni“, care i-au dăruit binecuvântarea lor, cu care se fălește atît de mult.

Și iată că „social-democratul european“ Akselrod, după ce a tot așteptat două luni, timp în care Troțki i-a exasperat pe toți social-democrații din Petersburg cu scrisorile sale referitoare la crearea unor „organe electiv și colective de control“, care au înveselit pe toată lumea, s-a milostivit, în sfîrșit, de Troțki și i-a explicat că crearea unei „comisii de presă“ n-are nici un rost și nu este cu putință, că e nevoie de altceva, de o „înțelegere“ între muncitori și săptămînalul lichidatorist „Jivoe Delo“ (pag. 18 și 19 din articolul lui Akselrod)!!

Este un exemplu mărunț, la care, din păcate, sîntem nevoiți să ne limităm aici. Dar e un exemplu extrem de caracteristic. Rezultatul ridicol pe care l-a avut planul „european“ al lui Troțki cu privire la crearea unei „comisii de presă“ îl vor avea și planurile „europene“ ale tuturor lichidatorilor cu privire la crearea unui „partid muncitoresc legal“ sau a unor „asociații politice muncitorești legale“, precum și cu privire la „campania“ „de luptă pentru libertatea de asociere“ etc.

Singurul rezultat al planurilor „europene“ ale lui Troțki cu privire la crearea unei „comisii de presă“, „organ electiv și colectiv de control“ al „tuturor organizațiilor muncitorești constituite“ asupra ziarelor muncitorești etc., a fost că muncitorii au tras un învățămînt important din jocul legalist de-a „editura muncitorească“, iar lichidatorii *nu au obținut* în realitate *nici* „comisie de presă“, *nici* presă muncitorească! Acestea sînt faptele.

„Comisia de presă“ a fost un vis al unui intelectual oportunist, care, ignorînd grelele condiții neeuropene ale mișcării muncitorești din Rusia, a ticluit un admirabil plan european ca să se laude față de întreaga lume cu „europenismul“ său,

Acest destin amar al lichidatorilor nu-i întîmplător, ci inevitabil. De îndată ce ei trec la realizarea planurilor lor „europene“ se vede imediat că acestea nu sînt decît baloane de săpun, născociri ale unor intelectuali oportuniști. Așa s-a întîmplat și cu congresul muncitoresc, și cu „comisia de presă“, și cu asociația politică legală a muncitorilor (micile rezerve încîlcite cu ajutorul cărora Martov încearcă „să salveze“ acest „plan“ în „Nașa Zarea“ nr. 5 nu schimbă cîtuși de puțin situația), și cu campania pentru libertatea de asociere.

Lichidatorii denumesc „europenism“ condițiile de activitate ale social-democrațiilor existente în principalele state europene *în perioada de după 1871*, adică într-o perioadă cînd întreaga epocă a revoluțiilor burgheze luase sfîrșit, cînd *bazele libertății politice* se statorniciseră temeinic și pentru multă vreme. În primul rînd, „schimbarea caracterului“ social-democrației din aceste state a avut loc *după* schimbarea radicală a condițiilor politice, după statornicirea relativ temeinică a unui regim constituțional; în al doilea rînd, ea a fost doar o schimbare temporară, pentru o anumită perioadă de timp (care tocmai acum, după cum recunosc în unanimitate cei mai prudenți social-democrați din Europa, se apropie de sfîrșit).

În condițiile unui constituționalism burghez pe deplin statornicit, campania pentru libertatea de asociere sau pentru votul universal, de pildă, și în genere pentru *reforme constituționale*, a putut fi, în anumite împrejurări, o campanie a clasei muncitoare, o campanie cu adevărat politică, o luptă reală pentru reforme constituționale.

Intelectualii oportuniști de la noi transplantează însă lozincile unor asemenea campanii „europene“ *pe un teren* lipsit de bazele *cele mai elementare* ale constituționalismului european, încercînd să *evite* evoluția istorică specifică care de obicei *precede* crearea acestei baze.

Reformismul lui Akselrod și al prietenilor săi, care-și dau aere de „social-democrați europeni“, se deosebește de reformismul lui Bissolati, acest european veritabil, *prin faptul* că Bissolati jertfește principiile luptei de clasă și ale teoriei și practicii consecvent marxiste *de dragul unor reforme* pe care le înfăptuiește efectiv (cu anumite trun-

chieri) o burghezie liberală cu adevărat dominantă. Ak-selrod însă jertfește aceleași principii ca și Bissolati *de dragul unor reforme* despre care vorbesc în vînt niște liberali neputincioși, neserioși și visători.

Burghezia liberală va deveni la noi în Rusia o forță reală numai atunci cînd dezvoltarea țării va trece peste lașitatea liberalilor, peste lozincile lor împăciuitoariste, inconsecvente. Așa s-a întîmplat pretutindeni. Liberalii au venit la putere numai atunci cînd democrația a învins în *pofida* lor.

„*Nevskaia Zvezda*” nr. 18 și 19
din 22 și 29 iulie 1912
Semnat : V. I.

Se tipărește după textul
apărut în ziar, confruntat
cu textul apărut în culegerea
„*Marxism și lichidatorism*”,
partea a II-a, Petersburg, 1914

BILANȚUL UNEI ACTIVITĂȚI DE O JUMĂTATE DE AN ¹⁵⁰

Fondarea unui cotidian muncitoresc este, putem spune fără exagerare, o realizare istorică a muncitorilor din Petersburg. Democrația muncitorească și-a strâns rîndurile și s-a consolidat în condiții deosebit de grele. Firește că la noi nu poate fi vorba de o *durabilitate* a presei democratice muncitorești. Știm cu toții foarte bine la ce persecuții sînt supuse ziarele muncitorești.

Cu toate acestea, fondarea „Pravdei” constituie o mărturie admirabilă a conștiinței, energiei și coeziunii muncitorilor din Rusia.

Socotim util să aruncăm o privire retrospectivă și să examinăm rezultatele activității depuse de muncitorii din Rusia timp de o jumătate de an în vederea creării unei prese *proprii*. La începutul lunii ianuarie a.c., interesul manifestat în cercurile muncitorești din Petersburg pentru crearea unei prese proprii s-a concretizat definitiv; în organele de toate nuanțele care au contingent cu lumea muncitorească au apărut o serie de articole privitoare la necesitatea creării unui cotidian muncitoresc.

I

Există, din fericire, date relativ complete din care se poate vedea *cine* a creat o presă muncitorească cotidiană în Rusia și *cum* a creat-o. Este vorba de datele referitoare la *subscripțiile* pentru cotidianul muncitoresc.

Să începem cu subscripțiile cu ajutorul cărora a fost creată „Pravda”. Avem dările de seamă ale ziarelor

ПРАВДА

ЕДИНДЕННАЯ РАБОЧАЯ ГАЗЕТА.

№ 80.

Среда, 1 августа 1912 г.

ЦЕНА 2 коп.

Привлекается внимание на изучение марксистского учения

== ПРОВЕРЖЕНИЕ ==

Ваше дело № 1-2-3-4-5-6-7-8-9-10-11-12-13-14-15-16-17-18-19-20-21-22-23-24-25-26-27-28-29-30-31-32-33-34-35-36-37-38-39-40-41-42-43-44-45-46-47-48-49-50-51-52-53-54-55-56-57-58-59-60-61-62-63-64-65-66-67-68-69-70-71-72-73-74-75-76-77-78-79-80-81-82-83-84-85-86-87-88-89-90-91-92-93-94-95-96-97-98-99-100-101-102-103-104-105-106-107-108-109-110-111-112-113-114-115-116-117-118-119-120-121-122-123-124-125-126-127-128-129-130-131-132-133-134-135-136-137-138-139-140-141-142-143-144-145-146-147-148-149-150-151-152-153-154-155-156-157-158-159-160-161-162-163-164-165-166-167-168-169-170-171-172-173-174-175-176-177-178-179-180-181-182-183-184-185-186-187-188-189-190-191-192-193-194-195-196-197-198-199-200-201-202-203-204-205-206-207-208-209-210-211-212-213-214-215-216-217-218-219-220-221-222-223-224-225-226-227-228-229-230-231-232-233-234-235-236-237-238-239-240-241-242-243-244-245-246-247-248-249-250-251-252-253-254-255-256-257-258-259-260-261-262-263-264-265-266-267-268-269-270-271-272-273-274-275-276-277-278-279-280-281-282-283-284-285-286-287-288-289-290-291-292-293-294-295-296-297-298-299-300-301-302-303-304-305-306-307-308-309-310-311-312-313-314-315-316-317-318-319-320-321-322-323-324-325-326-327-328-329-330-331-332-333-334-335-336-337-338-339-340-341-342-343-344-345-346-347-348-349-350-351-352-353-354-355-356-357-358-359-360-361-362-363-364-365-366-367-368-369-370-371-372-373-374-375-376-377-378-379-380-381-382-383-384-385-386-387-388-389-390-391-392-393-394-395-396-397-398-399-400-401-402-403-404-405-406-407-408-409-410-411-412-413-414-415-416-417-418-419-420-421-422-423-424-425-426-427-428-429-430-431-432-433-434-435-436-437-438-439-440-441-442-443-444-445-446-447-448-449-450-451-452-453-454-455-456-457-458-459-460-461-462-463-464-465-466-467-468-469-470-471-472-473-474-475-476-477-478-479-480-481-482-483-484-485-486-487-488-489-490-491-492-493-494-495-496-497-498-499-500-501-502-503-504-505-506-507-508-509-510-511-512-513-514-515-516-517-518-519-520-521-522-523-524-525-526-527-528-529-530-531-532-533-534-535-536-537-538-539-540-541-542-543-544-545-546-547-548-549-550-551-552-553-554-555-556-557-558-559-560-561-562-563-564-565-566-567-568-569-570-571-572-573-574-575-576-577-578-579-580-581-582-583-584-585-586-587-588-589-590-591-592-593-594-595-596-597-598-599-600-601-602-603-604-605-606-607-608-609-610-611-612-613-614-615-616-617-618-619-620-621-622-623-624-625-626-627-628-629-630-631-632-633-634-635-636-637-638-639-640-641-642-643-644-645-646-647-648-649-650-651-652-653-654-655-656-657-658-659-660-661-662-663-664-665-666-667-668-669-670-671-672-673-674-675-676-677-678-679-680-681-682-683-684-685-686-687-688-689-690-691-692-693-694-695-696-697-698-699-700-701-702-703-704-705-706-707-708-709-710-711-712-713-714-715-716-717-718-719-720-721-722-723-724-725-726-727-728-729-730-731-732-733-734-735-736-737-738-739-740-741-742-743-744-745-746-747-748-749-750-751-752-753-754-755-756-757-758-759-760-761-762-763-764-765-766-767-768-769-770-771-772-773-774-775-776-777-778-779-780-781-782-783-784-785-786-787-788-789-790-791-792-793-794-795-796-797-798-799-800-801-802-803-804-805-806-807-808-809-810-811-812-813-814-815-816-817-818-819-820-821-822-823-824-825-826-827-828-829-830-831-832-833-834-835-836-837-838-839-840-841-842-843-844-845-846-847-848-849-850-851-852-853-854-855-856-857-858-859-860-861-862-863-864-865-866-867-868-869-870-871-872-873-874-875-876-877-878-879-880-881-882-883-884-885-886-887-888-889-890-891-892-893-894-895-896-897-898-899-900-901-902-903-904-905-906-907-908-909-910-911-912-913-914-915-916-917-918-919-920-921-922-923-924-925-926-927-928-929-930-931-932-933-934-935-936-937-938-939-940-941-942-943-944-945-946-947-948-949-950-951-952-953-954-955-956-957-958-959-960-961-962-963-964-965-966-967-968-969-970-971-972-973-974-975-976-977-978-979-980-981-982-983-984-985-986-987-988-989-990-991-992-993-994-995-996-997-998-999-1000-1001-1002-1003-1004-1005-1006-1007-1008-1009-1010-1011-1012-1013-1014-1015-1016-1017-1018-1019-1020-1021-1022-1023-1024-1025-1026-1027-1028-1029-1030-1031-1032-1033-1034-1035-1036-1037-1038-1039-1040-1041-1042-1043-1044-1045-1046-1047-1048-1049-1050-1051-1052-1053-1054-1055-1056-1057-1058-1059-1060-1061-1062-1063-1064-1065-1066-1067-1068-1069-1070-1071-1072-1073-1074-1075-1076-1077-1078-1079-1080-1081-1082-1083-1084-1085-1086-1087-1088-1089-1090-1091-1092-1093-1094-1095-1096-1097-1098-1099-1100-1101-1102-1103-1104-1105-1106-1107-1108-1109-1110-1111-1112-1113-1114-1115-1116-1117-1118-1119-1120-1121-1122-1123-1124-1125-1126-1127-1128-1129-1130-1131-1132-1133-1134-1135-1136-1137-1138-1139-1140-1141-1142-1143-1144-1145-1146-1147-1148-1149-1150-1151-1152-1153-1154-1155-1156-1157-1158-1159-1160-1161-1162-1163-1164-1165-1166-1167-1168-1169-1170-1171-1172-1173-1174-1175-1176-1177-1178-1179-1180-1181-1182-1183-1184-1185-1186-1187-1188-1189-1190-1191-1192-1193-1194-1195-1196-1197-1198-1199-1200-1201-1202-1203-1204-1205-1206-1207-1208-1209-1210-1211-1212-1213-1214-1215-1216-1217-1218-1219-1220-1221-1222-1223-1224-1225-1226-1227-1228-1229-1230-1231-1232-1233-1234-1235-1236-1237-1238-1239-1240-1241-1242-1243-1244-1245-1246-1247-1248-1249-1250-1251-1252-1253-1254-1255-1256-1257-1258-1259-1260-1261-1262-1263-1264-1265-1266-1267-1268-1269-1270-1271-1272-1273-1274-1275-1276-1277-1278-1279-1280-1281-1282-1283-1284-1285-1286-1287-1288-1289-1290-1291-1292-1293-1294-1295-1296-1297-1298-1299-1300-1301-1302-1303-1304-1305-1306-1307-1308-1309-1310-1311-1312-1313-1314-1315-1316-1317-1318-1319-1320-1321-1322-1323-1324-1325-1326-1327-1328-1329-1330-1331-1332-1333-1334-1335-1336-1337-1338-1339-1340-1341-1342-1343-1344-1345-1346-1347-1348-1349-1350-1351-1352-1353-1354-1355-1356-1357-1358-1359-1360-1361-1362-1363-1364-1365-1366-1367-1368-1369-1370-1371-1372-1373-1374-1375-1376-1377-1378-1379-1380-1381-1382-1383-1384-1385-1386-1387-1388-1389-1390-1391-1392-1393-1394-1395-1396-1397-1398-1399-1400-1401-1402-1403-1404-1405-1406-1407-1408-1409-1410-1411-1412-1413-1414-1415-1416-1417-1418-1419-1420-1421-1422-1423-1424-1425-1426-1427-1428-1429-1430-1431-1432-1433-1434-1435-1436-1437-1438-1439-1440-1441-1442-1443-1444-1445-1446-1447-1448-1449-1450-1451-1452-1453-1454-1455-1456-1457-1458-1459-1460-1461-1462-1463-1464-1465-1466-1467-1468-1469-1470-1471-1472-1473-1474-1475-1476-1477-1478-1479-1480-1481-1482-1483-1484-1485-1486-1487-1488-1489-1490-1491-1492-1493-1494-1495-1496-1497-1498-1499-1500-1501-1502-1503-1504-1505-1506-1507-1508-1509-1510-1511-1512-1513-1514-1515-1516-1517-1518-1519-1520-1521-1522-1523-1524-1525-1526-1527-1528-1529-1530-1531-1532-1533-1534-1535-1536-1537-1538-1539-1540-1541-1542-1543-1544-1545-1546-1547-1548-1549-1550-1551-1552-1553-1554-1555-1556-1557-1558-1559-1560-1561-1562-1563-1564-1565-1566-1567-1568-1569-1570-1571-1572-1573-1574-1575-1576-1577-1578-1579-1580-1581-1582-1583-1584-1585-1586-1587-1588-1589-1590-1591-1592-1593-1594-1595-1596-1597-1598-1599-1600-1601-1602-1603-1604-1605-1606-1607-1608-1609-1610-1611-1612-1613-1614-1615-1616-1617-1618-1619-1620-1621-1622-1623-1624-1625-1626-1627-1628-1629-1630-1631-1632-1633-1634-1635-1636-1637-1638-1639-1640-1641-1642-1643-1644-1645-1646-1647-1648-1649-1650-1651-1652-1653-1654-1655-1656-1657-1658-1659-1660-1661-1662-1663-1664-1665-1666-1667-1668-1669-1670-1671-1672-1673-1674-1675-1676-1677-1678-1679-1680-1681-1682-1683-1684-1685-1686-1687-1688-1689-1690-1691-1692-1693-1694-1695-1696-1697-1698-1699-1700-1701-1702-1703-1704-1705-1706-1707-1708-1709-1710-1711-1712-1713-1714-1715-1716-1717-1718-1719-1720-1721-1722-1723-1724-1725-1726-1727-1728-1729-1730-1731-1732-1733-1734-1735-1736-1737-1738-1739-1740-1741-1742-1743-1744-1745-1746-1747-1748-1749-1750-1751-1752-1753-1754-1755-1756-1757-1758-1759-1760-1761-1762-1763-1764-1765-1766-1767-1768-1769-1770-1771-1772-1773-1774-1775-1776-1777-1778-1779-1780-1781-1782-1783-1784-1785-1786-1787-1788-1789-1790-1791-1792-1793-1794-1795-1796-1797-1798-1799-1800-1801-1802-1803-1804-1805-1806-1807-1808-1809-1810-1811-1812-1813-1814-1815-1816-1817-1818-1819-1820-1821-1822-1823-1824-1825-1826-1827-1828-1829-1830-1831-1832-1833-1834-1835-1836-1837-1838-1839-1840-1841-1842-1843-1844-1845-1846-1847-1848-1849-1850-1851-1852-1853-1854-1855-1856-1857-1858-1859-1860-1861-1862-1863-1864-1865-1866-1867-1868-1869-1870-1871-1872-1873-1874-1875-1876-1877-1878-1879-1880-1881-1882-1883-1884-1885-1886-1887-1888-1889-1890-1891-1892-1893-1894-1895-1896-1897-1898-1899-1900-1901-1902-1903-1904-1905-1906-1907-1908-1909-1910-1911-1912-1913-1914-1915-1916-1917-1918-1919-1920-1921-1922-1923-1924-1925-1926-1927-1928-1929-1930-1931-1932-1933-1934-1935-1936-1937-1938-1939-1940-1941-1942-1943-1944-1945-1946-1947-1948-1949-1950-1951-1952-1953-1954-1955-1956-1957-1958-1959-1960-1961-1962-1963-1964-1965-1966-1967-1968-1969-1970-1971-1972-1973-1974-1975-1976-1977-1978-1979-1980-1981-1982-1983-1984-1985-1986-1987-1988-1989-1990-1991-1992-1993-1994-1995-1996-1997-1998-1999-2000-2001-2002-2003-2004-2005-2006-2007-2008-2009-2010-2011-2012-2013-2014-2015-2016-2017-2018-2019-2020-2021-2022-2023-2024-2025-2026-2027-2028-2029-2030-2031-2032-2033-2034-2035-2036-2037-2038-2039-2040-2041-2042-2043-2044-2045-2046-2047-2048-2049-2050-2051-2052-2053-2054-2055-2056-2057-2058-2059-2060-2061-2062-2063-2064-2065-2066-2067-2068-2069-2070-2071-2072-2073-2074-2075-2076-2077-2078-2079-2080-2081-2082-2083-2084-2085-2086-2087-2088-2089-2090-2091-2092-2093-2094-2095-2096-2097-2098-2099-2100-2101-2102-2103-2104-2105-2106-2107-2108-2109-2110-2111-2112-2113-2114-2115-2116-2117-2118-2119-2120-2121-2122-2123-2124-2125-2126-2127-2128-2129-2130-2131-2132-2133-2134-2135-2136-2137-2138-2139-2140-2141-2142-2143-2144-2145-2146-2147-2148-2149-2150-2151-2152-2153-2154-2155-2156-2157-2158-2159-2160-2161-2162-2163-2164-2165-2166-2167-2168-2169-2170-2171-2172-2173-2174-2175-2176-2177-2178-2179-2180-2181-2182-2183-2184-2185-2186-2187-2188-2189-2190-2191-2192-2193-2194-2195-2196-2197-2198-2199-2200-2201-2202-2203-2204-2205-2206-2207-2208-2209-2210-2211-2212-2213-2214-2215-2216-2217-2218-2219-2220-2221-2222-2223-2224-2225-2226-2227-2228-2229-2230-2231-2232-2233-2234-2235-2236-2237-2238-2239-2240-2241-2242-2243-2244-2245-2246-2247-2248-2249-2250-2251-2252-2253-2254-2255-2256-2257-2258-2259-2260-2261-2262-2263-2264-2265-2266-2267-2268-2269-2270-2271-2272-2273-2274-2275-2276-2277-2278-2279-2280-2281-2282-2283-2284-2285-2286-2287-2288-2289-2290-2291-2292-2293-2294-2295-2296-2297-2298-2299-2300-2301-2302-2303-2304-2305-2306-2307-2308-2309-2310-2311-2312-2313-2314-2315-2316-2317-2318-2319-2320-2321-2322-2323-2324-2325-2326-2327-2328-2329-2330-2331-2332-2333-2334-2335-2336-2337-2338-2339-2340-2341-2342-2343-2344-2345-2346-2347-2348-2349-2350-2351-2352-2353-2354-2355-2356-2357-2358-2359-2360-2361-2362-2363-2364-2365-2366-2367-2368-2369-2370-2371-2372-2373-2374-2375-2376-2377-2378-2379-2380-2381-2382-2383-2384-2385-2386-2387-2388-2389-2390-2391-2392-2393-2394-2395-2396-2397-2398-2399-2400-2401-2402-2403-2404-2405-2406-2407-2408-2409-2410-2411-2412-2413-2414-2415-2416-2417-2418-2419-2420-2421-2422-2423-2424-2425-2426-2427-2428-2429-2430-2431-2432-2433-2434-2435-2436-2437-2438-2439-2440-2441-2442-2443-2444-2445-2446-2447-2448-2449-2450-2451-2452-2453-2454-2455-2456-2457-2458-2459-2460-2461-2462-2463-2464-2465-2466-2467-2468-2469-2470-2471-2472-2473-2474-2475-2476-2477-2478-2479-2480-2481-2482-2483-2484-2485-2486-2487-2488-2489-2490-2491-2492-2493-2494-2495-2496-2497-2498-2499-2500-2501-2502-2503-2504-2505-2506-2507-2508-2509-2510-2511-2512-2513-2514-2515-2516-2517-2518-2519-2520-2521-2522-2523-2524-2525-2526-2527-2528-2529-2530-2531-2532-2533-2534-2535-2536-2537-2538-2539-2540-2541-2542-2543-2544-2545-2546-2547-2548-2549-2550-2551-2552-2553-2554-2555-2556-2557-2558-2559-2560-2561-2562-2563-2564-2565-2566-2567-2568-2569-2570-2571-2572-2573-2574-2575-2576-2577-2578-2579-2580-2581-2582-2583-2584-2585-2586-2587-2588-2589-2590-2591-2592-2593-2594-2595-2596-2597-2598-2599-2600-2601-2602-2603-2604-2605-2606-2607-2608-2609-2610-2611-2612-2613-2614-2615-2616-2617-2618-2619-2620-2621-2622-2623-2624-2625-2626-2627-2628-2629-2630-2631-2632-26

„Zvezda“, „Nevskaia Zvezda“ și „Pravda“ pe perioada 1 ianuarie — 30 iunie, adică exact pe o jumătate de an. Faptul că aceste dări de seamă au fost date publicității a asigurat exactitatea lor ; greșelile care se strecurau erau corectate imediat potrivit indicațiilor persoanelor interesate.

Ceea ce-i mai important și mai interesant pentru noi nu este suma totală rezultată din colecte, ci *componența donatorilor*. Dacă, de pildă, în „Nevskaia Zvezda“ nr. 3 se arată că suma totală a fondurilor colectate pentru cotidianul muncitoresc este de 4 288 de ruble și 84 de copeici (din ianuarie pînă la 5 mai, fără a pune la socoteală sumele trimise după 22 aprilie, data apariției „Pravdei“, direct la redacția ziarului), se pune imediat întrebarea : cum au contribuit muncitorii înșiși și grupurile de muncitori la realizarea acestei sume ? A rezultat ea oare din donații mari făcute de diverși simpatizanți ? Sau muncitorii înșiși au vădit un interes viu, personal, față de presa muncitorească și au realizat această sumă mare prin donații făcute de un *mare* număr de grupuri de muncitori ?

Din punctul de vedere al inițiativei și al energiei muncitorilor *înșiși* prezintă mult mai multă importanță 100 de ruble subscrise, să zicem, de 30 de grupuri de muncitori decît 1 000 de ruble subscrise de cîteva zeci de „simpatizanți“. Un ziar fundat din *bănuții* donați de mici cercuri muncitorești din fabrici și uzine este mai trainic, mai solid, *mai serios* organizat (atît din punct de vedere financiar cît și, *ceea ce este mai important*, din punctul de vedere al dezvoltării democrației muncitorești) decît un ziar fundat cu ajutorul a zeci și sute de ruble donate de simpatizanți din rîndurile intelectualilor.

Spre a avea date exacte în această problemă esențială și de cea mai mare importanță, am făcut o analiză a datelor referitoare la subscripții publicate în cele trei ziare menționate mai sus, extrăgînd *numai* sumele despre care se menționează că provin de la *grupuri* de muncitori sau de funcționari.

Pe noi ne interesează acum numai donațiile muncitorilor *înșiși*, și anume nu cele făcute de diverși muncitori care au

venit, poate, întâmplător în contact cu cineva care făcea colecte, fără a fi legați de el ideologiceste, adică prin concepții, prin convingeri, ci numai cele făcute de *grupuri* de muncitori, care *au discutat*, fără îndoială, în prealabil dacă trebuie să dea bani, *cui* să-i dea și în ce scop.

Fiecare înștiințare din „Zvezda“, „Nevskaia Zvezda“ sau „Pravda“ în care se arată că *un grup* de muncitori sau de funcționari a dat bani pentru ziarul muncitoresc a fost considerată drept o *subscripție de grup* a muncitorilor înșiși.

Câte subscripții muncitorești de grup s-au făcut în prima jumătate a anului 1912 ?

Cinci sute patru !

De peste cinci sute de ori muncitorii au contribuit în grupuri la fundarea și la sprijinirea ziarului lor, uneori dând salariul pe o zi, alteori subscriind dintr-o dată o anumită sumă sau repetând din timp în timp aceste subscripții. *504 grupuri muncitorești*, în afară de diverși muncitori și simpatizanți, au participat în modul cel mai activ la fundarea ziarului lor ; această cifră arată, fără îndoială, că în *masele* muncitorești a apărut un interes profund și conștient pentru crearea unui ziar muncitoresc, și nu a unui ziar oarecare, ci anume a unui ziar muncitoresc democrat. Din moment ce *masele* dau dovadă de un asemenea nivel de conștiință și de activitate, nu ne mai înspăimântă nici un fel de dificultăți și nici un fel de piedici. Nu există și nu pot exista dificultăți și piedici pe care conștiința, activitatea și interesul maselor de muncitori să nu le biruie într-un fel sau altul.

Pe luni, cele 504 subscripții de grup se repartizează astfel :

ianuarie 1912	.....	14
februarie	„	18
martie	„	76
aprilie	„	227
mai	„	135
iunie	„	34
Total pe un semestru		 504

Din acest mic tabel reiese clar, între altele, întreaga importanță a zilelor de cotitură din aprilie-mai. De la întineric la lumină, de la pasivitate la activitate, de la acțiuni individuale la acțiuni ale maselor.

În ianuarie și februarie numărul subscripțiilor din partea grupurilor de muncitori este încă cu totul neînsemnat. Se vede că lucrurile se află încă la început. În martie se constată o creștere importantă, simțitoare. 76 de subscripții din partea grupurilor de muncitori în decursul unei singure luni, aceasta vădește în orice caz o serioasă mișcare în rândurile muncitorilor, străduința perseverentă a maselor de a realiza cu orice preț, fără a precupeți sacrificiile, ceea ce și-au propus. Aceasta vădește profunda încredere a maselor muncitorești în forțele proprii și în organizarea întregii acțiuni, în orientarea ziarului care urma să apară etc. În martie cotidianul muncitoresc nu apăruse încă: prin urmare, grupurile muncitorești au strâns bani și i-au trimis ziarului „Zvezda“, cum s-ar spune, pe credit.

În aprilie se produce dintr-o dată o creștere uriașă, care hotărăște soarta acțiunii. 227 de subscripții de grup în decursul unei singure luni, adică în medie peste 7 subscripții pe zi! Zăgazul a fost rupt, apariția cotidianului muncitoresc a fost asigurată. Fiecare subscripție de grup nu înseamnă numai o sumă de bănuți, ci ceva mult mai important: manifestarea unei energii comune, de masă, hotărârea diverselor grupuri de a crea, de a susține, de a difuza, de a îndruma ziarul muncitoresc prin propria lor participare.

S-ar putea naște întrebarea: nu cumva în această lună au predominat subscripțiile făcute după 22 aprilie, adică după apariția „Pravdei“? Nu. În „Zvezda“ au fost publicate înainte de 22 aprilie dări de seamă cu privire la 188 de subscripții de grup. În numerele „Pravdei“ apărute de la 22 aprilie pînă la sfîrșitul lunii au fost publicate dări de seamă cu privire la 39 de subscripții de grup. Prin urmare, în primele 21 de zile ale lunii aprilie, anterioare apariției „Pravdei“, revin în medie cîte 9 sub-

scripții de grup pe zi, pe cînd în ultimele nouă zile numai cîte 4 pe zi.

De aici decurg două concluzii importante.

În primul rînd, muncitorii au dat dovadă de maximum de energie *înainte* de apariția „Pravdei“. Dînd „pe credit“, arătînd încredere ziarului „Zvezda“, muncitorii și-au exprimat hotărîrea de a realiza neapărat ceea ce și-au propus.

În al doilea rînd, de aici rezultă că *tocmai avîntul* de care muncitorii au dat dovadă *în aprilie* a creat ziarul muncitoresc „Pravda“. Este neîndoielnic că între avîntul general al mișcării muncitorești (nu într-un cadru îngust de breslă, nu într-o formă îngust profesională, ci *pe scară națională*) și crearea unui organ cotidian al democrației muncitorești din Petersburg există cea mai strînsă legătură. Nu-i suficient să avem publicații profesionale, avem nevoie de un ziar politic propriu — iată ideea care a prins rădăcini în mase în zilele lui aprilie; nu avem nevoie de un ziar politic muncitoresc oarecare, ci de un ziar al democrației muncitorești înaintate; avem nevoie de un ziar care nu numai să ne ajute în lupta noastră muncitorească, ci să fie un model, să fie o făclie pentru întregul popor.

În luna mai avîntul este încă foarte puternic. Numărul subscripțiilor de grup este, în medie, de peste 4 pe zi. Pe de o parte, aici se manifestă avîntul general din aprilie-mai. Pe de altă parte, masele muncitorești își dau seama că, deși cotidianul a început să apară, la început situația lui este extrem de dificilă și sprijinul grupurilor de muncitori este deosebit de necesar.

În iunie numărul subscripțiilor de grup este mai mic decît în martie. Firește, trebuie să avem în vedere faptul că, *după* apariția ziarului muncitoresc, a luat naștere, căpătînd o importanță hotărîtoare, o *altă* formă de sprijinire a ziarului, și anume abonarea la ziar și difuzarea acestuia printre prieteni, cunoscuți, concetățeni etc. Toți prietenii conștienți ai „Pravdei“ nu se limitează să se aboneze ei înșiși la ziar, ci îl răspîndesc și prin alte fabrici, prin casele învecinate, la sate etc. pentru a-l face cunoscut,

pentru ca și alții să le urmeze exemplul. Din păcate, nu putem avea o statistică completă a *acestui gen* de sprijin în grup.

II

Este extrem de interesant să vedem cum se repartizează *pe orașe* și pe așezări muncitorești aceste 504 subscripții muncitorești de grup. În ce localități din Rusia și cu câtă energie au răspuns muncitorii la apelul de a se crea un cotidian muncitoresc ?

Din fericire, în această privință dispunem de date referitoare la toate subscripțiile muncitorești de grup asupra cărora au fost publicate dări de seamă în ziarele „Zvezda“, „Nevskaia Zvezda“ și „Pravda“.

Totalizînd aceste date, trebuie să menționăm în primul rînd Petersburgul, care, firește, se situează în fruntea acțiunii pentru crearea unui ziar muncitoresc la Petersburg ; urmează apoi 14 orașe și așezări muncitorești din care s-au primit sume de bani *nu numai din partea unui singur grup* de muncitori și, în sfîrșit, celelalte orașe, în număr de 35, din care în decursul semestrului s-a primit numai cîte o singură subscripție muncitorească de grup. Obținem următorul tabel :

	Totalul subscripțiilor de grup
Petersburg	412
14 orașe cu 2—12 subscripții de grup	57
35 „ „ 1 „ „ „	35
<i>Total peste 50 de orașe .....</i>	504

Rezultă de aici că *aproape întreaga* Rusie a luat parte activă, sub o formă sau alta, la crearea cotidianului muncitoresc. Dacă luăm în considerație greutatea pe care le întîmpină difuzarea presei democratice muncitorești în provincie, rămînem surprinși de *numărul mare* de orașe care au răspuns în decursul acestei jumătăți de an la apelul muncitorilor din Petersburg.

Novăzeci și două de subscripții muncitorești de grup în 49 de orașe din Rusia *, în afară de capitală, este, cel puțin pentru început, o cifră impresionantă. Aici nu poate fi vorba de donatori întâmplători, indiferenți, pasivi : avem de-a face, fără îndoială, cu reprezentanți ai masei proletare împrăștiată în întreaga Rusie, pe care-i unește însă simpatia conștientă față de democrația muncitorească.

Menționăm că în fruntea orașelor de provincie se află Kievul, cu 12 subscripții de grup, apoi Ekaterinoslavul, cu 8 subscripții, și abia pe locul al patrulea Moscova, cu 6 subscripții. Această rămânere în urmă a Moscovei și a întregii regiuni Moscova reiese și mai clar din următorul tabel referitor la toate regiunile din Rusia :

*Numărul subscripțiilor muncitorești de grup
pentru cotidianul muncitoresc pe semestrul
ianuarie-iunie 1912*

Petersburgul și împrejurimile	415
Sudul	51
Moscova și regiunea Moscova	13
Nordul și Vestul	12
Uralul și regiunea Volgăi	6
Caucazul, Siberia, Finlanda	7
<i>Pe întreaga Rusie .....</i>	<i>504</i>

Aceste date pot fi interpretate în felul următor.

Din punctul de vedere al înviorării democrației muncitorești, Petersburgul proletar s-a trezit și stă la postul său de onoare. Sudul se trezește și el. Iar măicuța Moscova, ca și restul Rusiei, mai doarme încă. Ar fi timpul să înceapă a se trezi și ea.

Rămânerea în urmă a întregii regiuni Moscova apare clar atunci când comparăm această regiune cu celelalte

---

* Iată lista completă a orașelor și așezărilor. **Imprejurimile Petersburgului** : Kronstadt. Kolpino, Sestoretk. **Sudul** : Harkov — 4 subscripții de grup, Ekaterinoslav — 8, Ananiev — 2, Lugansk — 3, Herson, Rostov pe Don, Pavlograd, Poltava, Kiev — 12, Astrahan — 4, Cernigov, Iuzovka — 3, Minakovo, mina Șcerbin, mina Riki, Belgorod, Elisavetgrad, Ekaterinodar, Mariupol — 2, Nijne-Dneprovsk, Nahicevan. **Regiunea Moscova** : Rodniki — 2, Reazan, Tula — 2, Bejejk — 2. **Nordul** : Arhanghelsk — 5, Vologda. **Vestul** : Dvinsk, Vilno, Gomel, Riga, Libava, Mühlgraben. **Uralul** : Perm, Kiștim, Miniar, Orenburg. **Regiunea Volgăi** : Sormovo, satul Balakovo. **Caucazul** : Baku — 2, Grozni, Tiflis. **Siberia** : Tiumen și Blagoveșcensk : **Finlanda** : Ielsingfors.

regiuni *provinciale*. Sudul e mai departe, mult mai departe de Petersburg decît Moscova. Și, cu toate acestea, Sudul, unde *numărul* muncitorilor industriali e mai mic decît în regiunea Moscova, întrece *aproape de patru ori* această regiune în ceea ce privește numărul subscripțiilor muncitorești de grup.

Se vede că Moscova a rămas chiar și în urma Uralului și a regiunii Volgăi, căci numărul muncitorilor din Moscova și din regiunea Moscova întrece nu de două, ci de mai multe ori pe cel al muncitorilor din Ural și din regiunea Volgăi. Or, la Moscova și în regiunea Moscova nu s-au făcut decît 13 subscripții de grup, pe cînd în Ural și regiunea Volgăi s-au făcut 6.

La rămînerea în urmă a Moscovei și a regiunii Moscova au contribuit fără îndoială două împrejurări speciale. În primul rînd, aici precumpănește industria textilă. Or, în această industrie, conjunctura, adică condițiile pieței și ale unei înviorări mai mici sau mai mari a producției, era mai puțin favorabilă decît în ramura metalurgică, de pildă. De aceea textiliștii au participat în mai mică măsură la greve, au manifestat mai puțin interes pentru politică și pentru democrația muncitorească. În al doilea rînd, în regiunea Moscova sînt mai multe fabrici risipite prin orașele depărtate, unde ziarele pătrund mai greu decît într-un oraș mare.

În orice caz însă, din datele înfățișate se desprinde, fără îndoială, un învățămînt pentru noi toți. Trebuie să acordăm cea mai mare atenție difuzării ziarului muncitoresc la Moscova. Nu ne putem împăca cu rămînerea în urmă a Moscovei. Orice muncitor conștient înțelege că Petersburgul fără Moscova este ca o mîină fără cealaltă.

La Moscova și în regiunea Moscova este concentrată *cea mai mare parte* a muncitorilor industriali din Rusia. În 1905, de pildă, erau aici, conform statisticii oficiale, 567 000 de muncitori industriali, adică *peste o treime* din numărul total al acestor muncitori în întreaga Rusie (1 660 000) și mult mai mulți decît în regiunea Petersburg (298 000). De aceea se cuvine ca regiunea Moscova să ocupe *primul* loc în ceea ce privește numărul de cititori și prieteni ai ziarului muncitoresc, în ceea ce privește

numărul reprezentanților conștiinței ai democrației muncitorești. Moscova va trebui, desigur, să-și creeze un cotidian muncitoresc *propriu*.

Deocamdată însă trebuie s-o ajute Petersburgul. Citorii „Pravdei” trebuie să-și spună lor înșile și prietenilor lor în fiecare dimineață : „muncitori, nu uitați de cei din Moscova !”.

III

Datele înfățișate se impun atenției noastre și dintr-un alt punct de vedere, extrem de important și practic, actual. Oricine înțelege că ziarul politic constituie una dintre condițiile fundamentale ale participării oricărei clase a societății actuale la viața politică a țării în general și la campania electorală în special.

Tot astfel și muncitorii au nevoie de un ziar în general și în vederea participării la alegerile pentru Duma a IV-a în special. Muncitorii știu foarte bine că nu se pot aștepta la nimic bun nici de la Duma a III-a și nici de la Duma a IV-a ; totuși noi trebuie să participăm la alegeri, în primul rând, în vederea strângerii rândurilor și a luminării politice a maselor muncitorești în timpul alegerilor, când se întetește lupta dintre partide și se înviorază întreaga viață politică, când, într-un fel sau altul, *masele se inițiază în politică*, și, în al doilea rând, în vederea asigurării alegerii unor deputați proprii, unor deputați ai muncitorilor în Dumă. Deputații muncitorilor *au adus* și pot aduce mult folos cauzei muncitorești, chiar și în Duma cea mai reacționară, pur moșierească, dacă sînt adevărați exponenți ai democrației muncitorești, dacă sînt legați de masă și dacă masa învață să-i îndrumeze și să-i controleze.

În prima jumătate a anului 1912, *toate* partidele politice din Rusia au început și, în esență, *au și terminat* ceca ce se cheamă *mobilizarea* forțelor de partid în vederea alegerilor. Mobilizare este un termen militar. El înseamnă trecerea armatei pe picior de război. Așa cum înainte de începerea războiului armata este trecută pe picior de război, rezerviștii sînt chemați sub arme, se îm-

part arme și muniții, la fel și înainte de alegeri toate partidele își fac bilanțul activității lor, își afirmă hotărârile cu privire la concepțiile și la lozincile lor de partid, își strâng forțele, pregătindu-se în vederea luptei cu toate celelalte partide.

Repetăm, această muncă este, în esență, terminată. Până la alegeri au rămas doar *cîteva săptămîni*; în acest răstimp putem și trebuie să ne încordăm toate forțele în vederea întăririi influenței noastre asupra alegătorilor, asupra maselor; dar dacă însuși partidul (partidul fiecărei clase) nu s-a pregătit în decursul acestei jumătăți de an, nimic nu-l poate ajuta; el va fi *egal cu zero* în alegeri.

Iată de ce perioada de o jumătate de an pe care o îmbrățișează statistica noastră este o perioadă de mobilizare *hotărîată* a forțelor muncitorești în vederea alegerilor pentru Duma a IV-a. Ea este o perioadă de mobilizare a tuturor forțelor democrației muncitorești, firește nu numai în vederea luptei pentru Dumă, dar noi ne fixăm deocamdată atenția asupra acestui din urmă aspect.

Aici se ridică o problemă care a fost abordată recent în „Nevskaia Zvezda“ nr. 16 și în „Pravda“ nr. 61. Este problema așa-zișilor lichidatori care editează la Petersburg, începînd din ianuarie 1912, ziarele „Jivoe Delo“ și „Nevski Golos“. Avînd ziare proprii, lichidatorii declară că pentru a se asigura „unitatea“ democrației muncitorești în alegeri este necesar un „acord“ cu ei, cu lichidatorii, făgăduind să agite în caz contrar spectrul „candidaturilor paralele“¹⁵¹.

Pe cît se vede, pînă acum aceste încercări de intimidare n-au prea avut succes.

Și e cît se poate de explicabil. Cum pot fi luați în serios niște oameni care au meritat pe drept cuvînt denumirea de lichidatori și deci de promotori ai politicii muncitorești liberale?

Dar poate că vederile eronate, nesocial-democrate ale acestui grup de intelectuali sînt împărtășite totuși de un număr mare de muncitori? N-ar trebui, în cazul acesta, să acordăm o deosebită atenție acestor muncitori? Dispunem acum de suficiente date obiective, publice și foarte

exacte pentru a putea răspunde la această întrebare. În tot cursul primei jumătăți a anului 1912, lichidatorii, precum se știe, au atacat cu multă energie ziarele „Pravda“, „Nevskaia Zvezda“, „Zvezda“ și în genere pe toți adversarii lichidatorismului.

Ce succes au avut lichidatorii printre muncitori? O mărturie în această privință o constituie subscripțiile pentru crearea unui cotidian muncitoresc despre care au relatat publicațiile lichidatoriste „Jivoe Delo“ și „Nevski Golos“. Lichidatorii au recunoscut de multă vreme, din 1911, dacă nu încă din 1910, necesitatea unui cotidian și au propagat foarte intens această idee în rândurile adeptilor lor. Din februarie 1912, ziarul „Jivoe Delo“, care apare de la 20 ianuarie, a început să publice dări de seamă asupra subscripțiilor primite de el în acest scop.

Să luăm din aceste subscripții (care în decursul primei jumătăți a anului 1912 s-au ridicat la suma de 139 de ruble și 27 de copeici) numai *subscripțiile muncitorești de grup*, așa cum am procedat și în cazul ziarelor nelichidatoriste. Totalizând subscripțiile publicate în cele 16 numere ale săptămânalului „Jivoe Delo“ și în 5 numere ale ziarului „Nevski Golos“ (nr. 6 al ziarului „Nevski Golos“ a apărut în iulie) și adăugând chiar și subscripțiile făcute pentru sprijinirea săptămânalului „Jivoe Delo“ (deși pentru ziarele antilichidatoriste n-am pus la socoteală subscripțiile analoge), obținem următoarele date cu privire la numărul total al subscripțiilor muncitorești de grup în decurs de un semestru :

*Numărul subscripțiilor muncitorești de grup
pentru un cotidian muncitoresc în decursul
semestrului I al anului 1912*

	Trimise ziarelor nelichida- toriste	Trimise ziarelor lichida- toriste
Ianuarie.....	14	0
Februarie	18	0
Martie	76	7
Aprilie	227	8
Mai	135	0
Iunie	34	0
<i>Total .....</i>	<i>504</i>	<i>15</i>

Așadar, în decurs de o jumătate de an, cu toate eforturile sale desperate, cercul de intelectuali lichidatori a reușit să obțină sprijin numai din partea a 15 grupuri de muncitori!

Se poate imagina o mai deplină înfrângere decât cea suferită de lichidatori începînd din ianuarie 1912? Se poate găsi o mai precisă dovadă a faptului că avem de-a face cu un cerc de intelectuali lichidatori capabili să editeze un ziar și o revistă semiliberală, dar care nu se bucură de nici un sprijin serios în masele proletare?

Iată și datele referitoare la repartizarea pe regiuni a subscripțiilor muncitorești de grup făcute pentru lichidatori:

*Numărul subscripțiilor muncitorești de grup
pentru un cotidian muncitoresc în decursul
semestrului I al anului 1912*

	Trimise ziarelor nelichida- toriste	Trimise ziarelor lichida- toriste
Petersburgul și împrejurimile	415	10
Sudul	51	1
Moscova și regiunea Moscova ..	13	2
Nordul și Vestul	12	1
Uralul și regiunea Volgăi.....	6	0
Caucazul, Siberia și Finlanda	7	1
<i>Total .....</i>	<i>504</i>	<i>15*</i>

Așadar, în decursul acestei jumătăți de an, lichidatorii au suferit în sud o înfrângere și mai gravă decât la Petersburg.

Aceste date precise ale statisticii muncitorești, publicate legal în decurs de nu mai puțin de o jumătate de an în ziare de orientări opuse, tranșează definitiv problema „lichidatorismului“. Poți ocări și cleveti cît vrei pe adversarii lichidatorismului, dar datele precise asupra subscripțiilor muncitorești de grup nu pot fi contestate.

Acum e foarte ușor de înțeles de ce nici „Nevskaia Zvezda“, nici „Pravda“ n-au luat în serios amenințarea

* Moscova — 2, Nahicevan, Novonikolaevsk și Arhanghelsk cite 1.

lichidatorilor cu spectrul „candidaturilor paralele“. Ar fi ridicol să iei în serios amenințările unor oameni care în decurs de o jumătate de an de luptă deschisă au dovedit că sînt aproape egali cu zero. Toți apărătorii lichidatorismului s-au grupat în jurul publicațiilor „Jivoe Delo“ și „Nevski Golos“. Și toți laolaltă n-au reușit să atragă de partea lor în decurs de o jumătate de an decît 15 grupuri de muncitori!

Lichidatorismul nu reprezintă nimic în mișcarea muncitorească; el este puternic numai în rîndurile intelectualității liberale.

IV

Datele referitoare la diferitele feluri de colecte muncitorești pentru „Pravda“ constituie, în general vorbind, un material extrem de interesant. Găsim aici pentru prima oară date foarte precise cu privire la aspectele cele mai diferite ale mișcării muncitorești și ale vieții democrației muncitorești din Rusia. Sperăm să mai revenim de multe ori asupra acestor date.

Acum însă, încheind examinarea datelor referitoare la subscripțiile muncitorești de grup pentru crearea unui cotidian, trebuie să relevăm o concluzie de ordin practic.

Muncitorii au trimis ziarelor „Zvezda“ și „Pravda“ 504 subscripții pentru presa lor. Muncitorii n-au urmărit absolut nici un alt scop decît acela de a-și crea o presă muncitorească proprie și de a o sprijini. Tocmai de aceea simpla totalizare exactă a acestor date pe un semestru ne oferă un tablou extrem de interesant al vieții democrației muncitorești din Rusia. Bănuții colectați cu mențiunea „din partea unui grup de muncitori de la cutare fabrică“ ne dau posibilitatea să ne facem o idee și despre starea de spirit a muncitorilor, și despre nivelul lor de conștiință și de coeziune, și despre atașamentul lor față de cauza muncitorească.

Iată de ce trebuie neapărat să fie continuat, dezvoltat și extins acest obicei al subscripțiilor muncitorești de grup, creat de avîntul din aprilie-mai, și, bineînțeles, sînt ne-

cesare și dări de seamă asupra subscripțiilor, de felul celor care au apărut regulat în „Pravda“.

Acest obicei are o foarte mare însemnătate atît pentru trăinicia presei muncitorești cît și pentru interesele generale ale democrației muncitorești.

Presă muncitorească trebuie consolidată și dezvoltată. Pentru aceasta e nevoie de bani. Numai cu condiția asigurării unor colecte permanente și de masă în rîndurile muncitorilor vom putea realiza printr-o muncă perseverentă o organizare satisfăcătoare a ziarelor muncitorești din Rusia. În America există un ziar muncitoresc („Appeal to Reason“¹⁵²) cu *peste o jumătate de milion* de abonați. Nu e vrednic muncitor — am spune noi parafrazînd o cunoscută zicală — muncitorul rus care nu speră să ajungă și să întreacă pe confratele său american.

Problema prezintă însă și un alt aspect, mai important, incomparabil mai important decît cel financiar. Să presupunem că o sută de muncitori din diverse secții ale unei fabrici dau la fiecare chenzină cîte o *copeică* pentru ziarul muncitoresc. Asta face în total două ruble pe lună. Să mai presupunem că zece muncitori bine retribuți, întîlnindu-se întîmplător, au strîns dintr-o dată zece ruble.

Primele două ruble sînt mai prețioase decît aceste zece. E un lucru atît de clar pentru orice muncitor, încît nu necesită prea multe explicații.

Trebuie introdus obiceiul ca *fiecare* muncitor să dea la *fiecare* chenzină cîte o *copeică* pentru ziarul muncitoresc. Să se continue cu abonamentele la ziar; cine poate, să dea mai mult decît a dat pînă acum. Dar, în afară de aceasta, cel mai important lucru este statornicirea și extinderea obiceiului de a da „o *copeică* pentru ziarul muncitoresc“.

Aceste colecte trebuie făcute în mod regulat la fiecare chenzină, fără întreruperi, și trebuie ca la aceste colecte permanente să participe un număr din ce în ce mai mare de muncitori — în asta constă toată însemnătatea lor. Dările de seamă ar putea fi redactate simplu: „atîtea *copeici*“, prin urmare atîția muncitori din cutare fabrică au dat bani pentru ziarul muncitoresc, iar dacă se vor da și sume mai mari se poate preciza: „în afară de aceasta, atîția muncitori au dat atît“.

Dacă se va statornici obiceiul de a se da cîte o copeică pentru ziarul muncitoresc, muncitorii din Rusia vor ridica în curînd ziarele lor la înălțimea cuvenită. Ziarul muncitoresc trebuie să dea material mai mult și mai variat, suplimente duminicale etc., să aibă reporteri în Dumă și corespondenți în toate orașele din Rusia și în marile orașe din străinătate. Ziarul muncitoresc trebuie să se dezvolte și să se îmbunătățească *neconținut*; or, acest lucru nu e cu puțință fără participarea permanentă a unui număr cît mai mare de muncitori la colectele pentru organele lor de presă.

Totalizarea lunară a datelor referitoare la plata *copeicii muncitorești* va arăta tuturor cum muncitorii din toate colțurile Rusiei ies din starea de somnolență și de indiferență, cum se trezesc la o viață rațională și civilizată, nu în înțelesul oficial și nici în cel liberal al cuvîntului. Se va putea vedea clar cum crește interesul față de democrația muncitorească, cum se apropie timpul cînd Moscova și toate orașele mari vor avea propriile lor ziare muncitorești.

Ajunge cu dominația gazetei burgheze „Kopeika“ !¹⁵³ Destul a domnit această fițuică venală, lipsită de principii. Muncitorii din Petersburg au știut să arate numai într-o jumătate de an ce mari succese pot înregistra subscripțiile muncitorești colective. Exemplul și inițiativa lor nu trebuie să se piardă. Obiceiul de a da cîte o copeică muncitorească pentru ziarul muncitoresc trebuie să se extindă și să se statornicească !

Scris între 12—14 (25—27)
iulie 1912

Publicat în ziarul „Pravda“
nr. 78, 79, 80 și 81 din 29
și 31 iulie, 1 și 2 august 1912
Semnat : S t a t i s t i c i a n

Se tipărește după textul
apărut în ziar

ÎN LEGĂTURĂ CU SITUAȚIA ACTUALĂ DIN P.M.S.D.R.¹⁵⁴

Scris între 17 (30) iulie și 20
august (2 septembrie) 1912 ;
post-scriptumul — la 2 (15) sep-
tembrie ; post-scriptumul inițial
— între 20 și 24 august
(2 și 6 septembrie)

Publicat în 1912 la Leipzig în broșură,
sub titlul : „Zur gegenwärtigen Sa-
chlage in der sozial-demokratischen
Arbeiterpartei Russlands“

Publicat pentru prima oară în limba
rusă în 1924, în Operele lui N. Lenin
(V. Ulianov), vol. XII, partea I ;
post-scriptumul inițial — în 1948 în
ediția a 4-a a Operelor lui
V. I. Lenin, vol. 18

Se tipărește după textul
apărut în broșură

Traducere din limba germană ,
post-scriptumul inițial —
după manuscris

Tovarășii germani au deseori prilejul să citească știri referitoare la lupta îndârjită și la disensiunile profunde din cadrul P.M.S.D.R. Din păcate, aceste știri provin de la diverse grupuri de emigranți ; în majoritatea cazurilor, ele sînt furnizate de oameni care ori nu cunosc cîtuși de puțin adevărata stare de lucruri existentă în Rusia în momentul de față, ori încearcă în mod conștient să inducă în eroare pe tovarășii germani, prezentînd situația politică din partid în mod unilateral. Fiecare dintre aceste grupuri de emigranți reprezintă o „orientare” proprie, dar în realitate e format din oameni care au pierdut orice legătură reală cu lupta dusă de partidul muncitoresc din Rusia sau care n-au avut niciodată o asemenea legătură. Unul dintre acești „informatori” a reușit, din păcate, să cîștige încrederea ziarului „Vorwärts”, Organul central al partidului muncitoresc social-democrat german, care a făcut loc, într-o serie de articole, unui torent de nemaiauzite calomnii la adresa partidului rus, torent revărsat din pana acestui informator și provenit din surse, chipurile, „obiective”.

În realitate, este vorba de surse cu totul și cu totul „subiective” și mincinoase. Întrucît „Vorwärts” n-a publicat *punerea la punct bazată pe fapte* trimisă de noi, am fost nevoiți să scoatem o broșură, intitulată „Anonimul de la «Vorwärts» și starea de lucruri din P.M.S.D.R.” *, broșură care a apărut în cîteva sute de exemplare și a fost trimisă organelor de conducere ale tuturor organizațiilor

* Vezi volumul de față, pag. 213—226. — Nota red.

de partid importante din Germania și redacțiilor principalelor organe ale presei de partid.

„Vorwärts“ *nu a avut ce obiecta* împotriva materialului faptic cuprins în această broșură, recunoscând astfel în mod tacit veracitatea lui.

Spre a da tovarășilor noștri de partid germani posibilitatea de a-și face o idee despre autenticitatea unora dintre știrile pe care le primesc, reproducem mai jos textul unei scrisori adresate de C.C. al P.M.S.D.R. Conducerii partidului social-democrat german. Letonii propuseseră Conducerii să organizeze o consfătuire comună a unsprezece „centre“ în problema sprijinirii materiale a campaniei electorale, după care Conducerea a întrebat aceste centre care este atitudinea lor față de această problemă. În scrisoarea de mai jos, care reprezintă răspunsul C.C., se spun următoarele :

30 iulie 1912 *

CĂTRE CONDUCEREA PARTIDULUI SOCIAL-DEMOCRAT GERMAN

Stimați tovarăși !

Am primit de curînd o copie a scrisorii pe care v-a trimis-o la 24 iunie Comitetul din străinătate al social-democrației letone. Am considerat de prisos să vă explicăm planul bizar al acestor letoni, întrucît am socotit că nici un om informat nu-l va lua în serios. Dar din scrisoarea pe care ne-ați adresat-o la 22 iulie am constatat cu uimire că aveți intenția să-l acceptați. De aceea sîntem nevoiți să formulăm un protest energetic, pe care vi-l trimitem. În mod obiectiv, intenția Conducerii nu înseamnă altceva decît o încercare de a contribui la sciziunea din partidul nostru (P.M.S.D.R.) și la crearea unui nou partid, ostil nouă. E un fapt fără precedent în întreaga Internațională. Vom explica în amănunțime acest lucru tovarășilor germani.

* Reproducem aici scrisoarea cu neînsemnate modificări de stil.

SITUAȚIA CREATĂ ÎN P.M.S.D.R. ÎNCEPÎND
DIN IANUARIE 1912

În ianuarie 1912 a avut loc Conferința generală a P.M.S.D.R., la care au participat delegați din partea următoarelor organizații: Petersburg, Moscova, Organizația districtuală Moscova, organizațiile Kazan, Saratov, Tiflis, Baku, Nikolaev, Kiev, Ekaterinoslav, Vilno și Dvinsk. Această conferință a refăcut partidul și a ales un nou C.C. în locul celui distrus de lichidatori. Ea a fost nevoită să declare că acești lichidatori s-au pus în afara partidului (vezi broșura „Anonimul de la «Vorwärts» și starea de lucruri din P.M.S.D.R.”, care a fost trimisă Conducerii; în această broșură erau menționate protestele lichidatorilor, ale unor organizații naționale — polonezii, letonii, Bundul — și ale unor grupuri din străinătate).

Tot în ianuarie a avut loc o consfătuire în scopul constituirii unui Comitet de organizare pentru convocarea unei noi conferințe, a unei „conferințe generale de partid”, cum o numeau lichidatorii și prietenii lor.

În scrisoarea adresată Conducerii la 24 iunie, letonii afirmă că acest „Comitet de organizare” este format din următoarele organizații și curente: Bundul, social-democrații letoni, Comitetul regional Caucaz, ziarul menșevic „Golos Soțial-Demokrata”, „Pravda” de la Viena și grupul „Vpered”.

Așadar, pe de o parte, avem Comitetul Central al P.M.S.D.R., ales la conferință de organizațiile rusești, adică de cele care activează în Rusia (adversarii îl numesc curentul leninist); pe de altă parte, așa-numitul Comitet de organizare, care promite convocarea unei conferințe „generale” de partid.

CE ATITUDINE AU FAȚĂ DE AȘA-NUMITUL COMITET DE ORGANIZARE
SOCIAL-DEMOCRAȚII RUȘI CARE PÎNĂ ÎN PREZENT
SE SITUEAZĂ PE O POZIȚIE DE NEUTRALITATE ?

Plehanov, cel mai de seamă menșevic, care a luptat cu hotărîre împotriva desființării partidului de către lichidatori, n-a participat la conferința de partid din ianuarie, deși fusese invitat. În aprilie 1912, el a dat publicității corespondența dintre el și reprezentantul Comitetului de

organizare (vezi publicația sa „Dnevnik Soțial-Democrata“ nr. 16).

Plehanov a refuzat să facă parte din așa-numitul Comitet de organizare, pe considerentul că Bundul nu convoacă o conferință a organizațiilor de partid existente, ci o conferință „de constituire“, adică o conferință care trebuie să întemeieze un nou partid. Așa-numitele grupuri de inițiativă, în realitate singurele care sprijină Comitetul de organizare, sînt, după cum afirmă Plehanov, grupuri lichidatoriste, care nu fac parte din partid și vor să înființeze un nou partid. „Noua conferință este convocată de lichidatori“, scrie Plehanov în aprilie 1912.

În iulie apare nr. 3 al „Buletinului“ acestui Comitet de organizare, în care nu i se răspunde lui Plehanov absolut nimic. De aici se poate vedea cum informează Conducerea letonii, acciași letoni care se plîng că C.C. „leninist“ nu răspunde la scrisorile Comitetului de organizare.

Este oare într-adevăr atît de ciudat faptul că C.C. al partidului, al vechiului partid, nu răspunde celor care, după cum afirmă Plehanov (pînă în prezent neutru), creează un nou partid ?

Comitetul de organizare trebuie, în primul rînd, să dovedească neutrului Plehanov că nu creează un partid nou și nu lichidează vechiul partid.

Adresîndu-se Conducerii la 24 iunie, după o jumătate de an de luptă dusă de Comitetul de organizare al lichidatorilor împotriva partidului, letonii, care fac parte din acest comitet, ar fi trebuit să arate pe bază de fapte și documente rezultatele acestei lupte ; în loc să facă acest lucru, letonii arată Conducerii satele potemkiniste ale lichidatorilor.

Letonii au propus Conducerii să convoace unsprezece centre „organizatorice“, organizații și fracțiuni ale social-democrației ruse. Întocmai așa (vezi pag. 4 a scrisorii letonilor către Conducere din 24 iunie).

În întreaga lume, partidele se formau pînă acum din organizații locale care erau unite de către o instituție centrală. Iată însă că lichidatorii ruși și letoni au făcut în 1912 o mare descoperire. De acum înainte, un partid poate fi creat din „centre, organizații și fracțiuni“.

Conform noii geometrii electorale a letonilor și a lichidatorilor, printre cele 11 centre organizatorice, organizații și fracțiuni figurează, în primul rând, Comitetul de organizare, iar în al doilea rând cele 6 fracțiuni, sau organizații, sau centre care formează acest Comitet de organizare. Întocmai așa se declară în scrisoarea letonilor: „Punctele 2—7 inclusiv formează Comitetul de organizare“.

Așadar, grupurile de intelectuali care lichidează partidul capătă un drept de vot *triplu*, asemenea aristocrației din burgurile putrede:

1) Comitetul regional Caucaz — organizație fictivă ;
2) același comitet — prin gazeta „Golos“ de la Paris, deși „Golos“ nu dispune de un mandat permanent din partea Caucazului ;

3) același comitet — prin „Comitetul de organizare“.

Afirmăm că muncitorii ruși vor respinge cu indignare și dispreț ideea discutării candidaturilor paralele, adică a încercării lichidatorilor și a unor neînsemnate grupuri din străinătate de a provoca o sciziune, cu atât mai mult cu cât aceste grupuri sînt alcătuite exclusiv din intelectuali dezorganizatori.

Afirmăm categoric că, în cursul ultimei jumătăți de an, absolut nici unul dintre grupurile din străinătate care luptă împotriva partidului n-a căpătat mandat din partea vreunei organizații din Rusia să scoată un organ de presă propriu sau să editeze buletine proprii. Letonii vor să dovedească Conducerii contrarul ; în cazul acesta, să arate în presa din Rusia măcar un singur mandat de acest fel dat înainte de 22 iunie.

„Golos Soțial-Demokrata“ nu este organul vreunei organizații din Rusia.

Nici „Pravda“ de la Viena a lui Troțki nu este organul vreunei organizații din Rusia. Acum trei ani „Pravda“ era organul organizației ucrainene „Spilka“¹⁵⁵ (Rusia de sud), dar „Spilka“ a anulat de mult mandatul pe care i-l dăduse.

Nici grupul „Vpered“, nici Plehanov, nici „bolșevicii-partiiți“ nu editează publicații care să fie organe de partid ale vreunei organizații din Rusia.

E ușor să te referi la grupuri inexistente în realitate. Și nu e greu nici să publici corespondențe din partea unor „simpatizanți“. Dar pentru a conduce măcar o jumătate de an un organ al unei organizații care activează în Rusia sînt necesare legături permanente, încrederea deplină a maselor muncitorești locale, unitate de vederi în ceea ce privește tactica, lucru la care nu se poate ajunge decît printr-o îndelungată activitate comună. Toate acestea le lipsesc grupulețelor din străinătate, pe care dezorganizatorii letoni și bundiști le mobilizează împotriva partidului.

În ceea ce privește P.P.S. n-avem prea multe de spus. El este o organizație *nesocial-democrată*, care n-a făcut parte *niciodată* din P.M.S.D.R. Nu există decît un singur motiv ca să fie atrasă : ea „promite“ să devină social-democrată și să se alătore lichidatorilor ! Acest lucru este, firește, suficient pentru dezorganizatori și pentru amatorii de sciziune ! Dacă e cazul să fie atras P.P.S. la discuții comune, de ce nu am atrage și pe socialiștii-revoluționari, care participă la alegerile pentru Dumă, pe sioniștii-socialiști, uniunea socialiștilor-revoluționari letoni și alte „curente“ similare ?

FRAȚIUNEA SOCIAL-DEMOCRATĂ DIN DUMA A III-A

Conducerea a inclus pe lista centrelor organizatorice grupulețele din străinătate, dar *n-a invitat fracțiunea social-democrată din Dumă*. E de necrezut, dar așa este. Va fi folositor pentru muncitorii ruși să afle cum îi induc în eroare Troțki & Co. pe tovarășii noștri din străinătate. În scrisoarea lor din 24 iunie, letonii scriu Conducerii :

„Cît privește fracțiunea social-democrată din Dumă, nici vorbă nu poate fi ca ea să joace rolul de intermediar în chestiunea subvenționării campaniei electorale, întrucît sesiunea Dumei e pe sfîrșite și, prin urmare, fracțiunea din Dumă își pierde împuțernicirile“ (pag. 2 din scrisoarea pe care am menționat-o de mai multe ori).

Avem de-a face aici sau cu o înșelăciune deliberată, sau cu o infinită ignoranță politică, care arată destul de limpede cît de bine sînt informați letonii din Bruxelles asupra alegerilor din Rusia.

Scrisoarea este datată 24 iunie. La 9 iunie, adică la 22 iunie st. n., lucrările Dumei a III-a au fost suspendate în mod oficial pe o perioadă nedeterminată; toți deputații, inclusiv social-democrații, și-au păstrat mandatele. Aceștia din urmă sînt și în prezent deputați în Dumă. E un lucru pe care-l știe orice muncitor cu carte din Rusia, dar nu-l știu calomniatorii din străinătate care defăimează partidul.

Singurii social-democrați legali din Rusia, care, în orice parte a țării s-ar afla, constituie singura organizație oficială, sînt tocmai membrii fracțiunii social-democrate din Duma a III-a.

Toți lichidatorii urăsc această fracțiune. Fișucile lichidatorilor („Nașa Zarea“) o împrășcă cu ocări și o copleșesc cu insinuări, toți dezorganizatorii din străinătate o clevesc. De ce? Pentru că majoritatea fracțiunii, în care au precumpănit întotdeauna menșevicii-partiiți, a dus tot timpul o luptă hotărîită împotriva lichidatorilor și a ajutat ca aceștia să fie făcuți cu totul inofensivi la Petersburg.

În broșura „Anonimul etc.“ am dat în vileag un fapt foarte important, împotriva căruia nimeni n-a putut articula nici un cuvînt. Numai doi dintre membrii fracțiunii sînt colaboratori permanenți la ziarele lichidatoriste. Opt membri sînt colaboratori permanenți la ziare antilichidatoriste*.

Iar letonii și Troțki propun Conducerii să excludă de la consfătuire singurul colectiv pe întreaga Rusie care și-a păstrat unitatea! Chiar dacă letonii s-au înșelat, neștiind la 24 iunie ceea ce știu toți muncitorii din Rusia, de ce nu și-au dat ei osteneala ca pînă la 22 iulie, adică în decurs de o lună de zile, să-și îndrepte greșeala? Există greșeli care sînt foarte utile pentru cei ce le comit.

Intenția letonilor și a lichidatorilor, care au înșelat Conducerea, este ca, în pofida voinței majorității partidului din Rusia, în pofida voinței majorității fracțiunii social-democrate din Dumă, să impună, cu ajutorul unui bloc format din grupulețele fictive din străinătate, pe candidații lichidatorilor și să obțină prin înșelăciune bani de la muncitorii germani. — Aceasta este, pe scurt, sensul

* Vezi volumul de față, pag. 225. — Nota red.

întregii vorbării (a letonilor, a bundiștilor și a lui Troțki & Co.).

Dar această înșelăciune nu va rămîne nepedepsită.

DATE CARE POT FI VERIFICATE OFICIAL
CU PRIVIRE LA INFLUENȚA LICHIDATORILOR
ÎN COMPARAȚIE CU INFLUENȚA PARTIDULUI

Orice om cu judecată își dă seama că vorbele goale referitoare la niște pretinse „organizații” secrete care ar simpatiza cu lichidatorii nu sînt demne de crezare.

Noi afirmăm că toate organizațiile pe care le au lichidatorii în Rusia sînt fictive.

Cine nu dispune personal de date precise asupra stării de lucruri din cercurile social-democrate din Rusia cu greu poate stabili adevărul. Dar și acela îl poate afla dacă îl va căuta în documente verificînd sensul acestora, fără să creadă pe nimeni pe cuvînt. Primul fapt îndeobște cunoscut și care poate fi verificat l-am citat deja : este vorba de împărțirea forțelor între lichidatori și antilichidatori în cadrul fracțiunii social-democrate din Dumă.

Acum însă, după o jumătate de an de luptă dusă de lichidatori împotriva partidului, există următoarele fapte, absolut obiective, și mai convingătoare încă.

În scrisoarea din 24 iunie (pag. 5 și 6), letonii amintesc despre ziarele marxiste legale care apar la Petersburg. Ei menționează publicațiile „Jivoe Delo” și „Nevski Golos”, care promovează o orientare menșevică (cea a ziarului „Golos Soțial-Demokrata”), opunîndu-le ziarelor „Zvezda” și „Pravda” de la Petersburg (a nu se confunda cu „Pravda” lichidatoristă de la Viena a lui Troțki), care, după afirmația letonilor, „se află în stăpînirea și sub conducerea grupului lui Lenin”.

Deși această afirmație nu e prea reușit formulată, letonii au relevat aici fără să vrea un fapt serios care pledează împotriva lichidatorilor.

Dacă „partidul legal” nu este decît o simplă frază liberală a lichidatorilor, *activitatea* legală desfășurată în Dumă și în presă constituie principala activitate a propagandei marxiste. Aici și numai aici se pot găsi fapte care să arate în mod obiectiv forța lichidatorilor și a antilichidatorilor.

Alte organe politice pe întreaga Rusie în afară de cele indicate de letoni: „Jivoe Delo“ și „Nevski Golos“ ale lichidatorilor și „Zvezda“, devenită apoi „Nevskaia Zvezda“, și „Pravda“ (de la Petersburg) ale antilichidatorilor, nu există. În Rusia nu există nici în presă, nici în arena publică de masă alte curente și fracțiuni; toate grupurile din străinătate menționate de letoni nu reprezintă nimic.

Avem acum în fața noastră rezultatele activității depuse timp de o jumătate de an de ambele curente.

În această jumătate de an (ianuarie—iunie 1912), toate partidele din Rusia au început și au terminat deja pregătirile pentru alegeri. Până la alegeri nu au mai rămas decât 6 sau 8 săptămâni. Listele electorale au fost întocmite în cea mai mare parte. De fapt rezultatul alegerilor este deja hotărât, tocmai pe baza acestei pregătiri desfășurate în decurs de o jumătate de an.

Pentru lichidatori s-au pronunțat „punctele“ 1—7 din lista letonilor (Comitetul de organizare, Bundul, Social-democrația letonă, „Golos“, „Pravda“ de la Viena, Comitetul regional Caucaz și „Vpered“), iar pentru antilichidatori s-a pronunțat C.C., care a unit organizațiile rusești, adică cele care activează în Rusia (numai „curentul leninist“, după cum afirmă lichidatorii).

Ei bine, să vedem ce au făcut primii și ce au făcut ceilalți.

De la 1 ianuarie pînă la 31 iunie 1912 (st. v.), lichidatorii au scos la Petersburg 16 numere din săptămînalul „Jivoe Delo“ și 5 numere din ziarul „Nevski Golos“, în total 21 de numere.

Antilichidatorii au scos în aceeași jumătate de an 33 de numere din ziarul „Zvezda“, 14 numere din ziarul „Nevskaia Zvezda“ și 53 de numere din ziarul „Pravda“, în total 100 de numere.

21 față de 100.

Iată raportul de forțe dintre lichidatori și partid în Rusia. Datele referitoare la ziare nu sînt date secrete; oricine le poate verifica și analiza.

Cum stau lucrurile cu tirajul ziarelor? Letonii afirmă că lichidatorii au scos 30 000 de exemplare. Să admitem că nu este o exagerare. În ceea ce privește ziarele anti-lichidatoriste, o persoană cu care au stat de vorbă tov. Haase și alți membri ai Conducerii a declarat că tirajul acestora a fost de 60 000 de exemplare. Asta arată că influența lichidatorilor în comparație cu influența partidului se reduce la raportul 1:10.

Dacă datele referitoare la tiraj n-au fost publicate și de aceea pot apărea exagerate, în schimb au fost publicate alte date, mai importante și mai convingătoare.

Este vorba de datele referitoare la legăturile lichidatorilor și la legăturile partidului cu masele de muncitori din Rusia.

DATE PUBLICATE ȘI CARE POT FI VERIFICATE
CU PRIVIRE LA LEGĂTURILE LICHIDATORILOR ȘI ALE PARTIDULUI
CU MASELE DE MUNCITORI DIN RUSIA

Datele referitoare la numerele de ziare apărute și la tirajul lor nu vădesc încă pe deplin superioritatea partidului asupra lichidatorilor. Și mici grupuri de intelectuali liberali pot edita ziare. Orice ziar „prieten al muncitorilor“, și chiar orice ziar liberal cu o nuanță radicală, va găsi întotdeauna numeroși cititori în Rusia. Aceste ziare vor fi citite, în afară de muncitori, și de liberali, și de democrații mic-burghezi.

Există însă fapte care arată mult mai clar și mai simplu cum se prezintă legăturile lichidatorilor și ale partidului cu masele de muncitori din Rusia.

Este vorba de datele referitoare la mijloacele bănești folosite pentru editarea presei muncitorești.

Printre muncitorii din Rusia se face de multă vreme agitație pentru strângerea de fonduri în vederea editării unui ziar muncitoresc. Era clar pentru oricine că fără un asemenea ziar participarea la alegeri ar fi aproape fictivă. Ziarul este instrumentul principal în campania electorală, instrumentul principal al agitației marxiste în rîndurile maselor.

Dar cum se pot procura bani pentru ziare ?

Trebuie organizate subscripții printre muncitori. În urma acestor subscripții se formează un fond și ele arată cât de puternice sînt legăturile cutărui sau cutărui grup. Ele arată autoritatea de care se bucură diversele grupuri, încrederea pe care le-o acordă muncitorii, influența lor reală asupra maselor proletare.

Și iată că la începutul anului 1912 au fost inițiate la Petersburg asemenea subscripții pentru crearea unui ziar muncitoresc. O jumătate de an — de la 1 ianuarie pînă la 30 iunie — este o perioadă destul de mare. Datele referitoare la subscripții sînt publicate în toate ziarele menționate mai sus, atît lichidatoriste cît și antilichidatoriste.

Concluziile care decurg din aceste date pe o jumătate de an constituie cel mai bun material, constituie un răspuns deschis, complet, obiectiv și definitiv la chestiunea raportului de forțe existent în Rusia între lichidatori și partid. De aceea în anexă am dat o traducere completă a tuturor dărilor de seamă referitoare la subscripțiile pentru un cotidian muncitoresc, apărute aproape în toate ziarele menționate în decursul acestei jumătăți de an.

Vom indica aici numai cifrele globale.

În decursul acestei jumătăți de an au apărut în ziarele antilichidatoriste dări de seamă referitoare la 504 subscripții făcute de grupuri de muncitori, adică subscripții pentru care se menționează exact denumirea grupului de muncitori care le-a făcut. Aceste subscripții s-au efectuat în 50 de orașe și așezări muncitorești din Rusia.

În aceeași jumătate de an, de la 1 ianuarie pînă la 30 iunie 1912, în ziarele lichidatoriste au fost publicate dări de seamă referitoare la 15 subscripții făcute de grupuri de muncitori. Aceste subscripții s-au efectuat în 5 orașe din Rusia *.

Iată aceste dări de seamă exacte.

---

* În ciuda zvonurilor calomnioase puse în circulație de lichidatori, tocmai din aceste subscripții, în sumă de peste 12 000 de mărci, precum și din ajutorul acordat de tovarășii germani, s-a constituit fondul de bază al presei noastre social-democrate din Rusia. Traducerea completă, menționată în text, a dărilor de seamă asupra subscripțiilor trimise în cursul acestei jumătăți de an diverselor ziare social-democrate a fost trimisă Conducerii, Comisiei de control și lui Bebel.

*Subscripțiile făcute de grupuri de muncitori
pentru un cotidian muncitoresc între 1 ianuarie
și 30 iunie 1912*

	Trimise ziarelor lichida- toriste	Trimise ziarelor antilichi- datoriste
Ianuarie	0	14
Februarie	0	18
Martie	7	76
Aprilie	8	227
Mai	0	135
Iunie	0	34
	15	504
Idem: pe principalele regiuni din Rusia		
Petersburg	10	415
Rusia de sud	1	51
Moscova	2	13
Rusia de nord și de vest	1	12
Uralul și regiunea Volgăi	0	6
Caucazul, Siberia, Finlanda	1	7
	15	504

După o jumătate de an de luptă dusă împotriva partidului, lichidatorii au fost complet înfrinți.

Lichidatorii nu reprezintă absolut nimic în mișcarea muncitorească social-democrată din Rusia. Acest lucru este dovedit de datele înfățișate mai sus, care pot fi verificate de oricine. În pofida laudăroșeniei lui Troțki și a lichidatorilor, așa se prezintă faptele publicate în Rusia în decurs de nu mai puțin de o jumătate de an.

Trebuie să menționăm că Troțki colaborează la „Jivoe Delo“. Afară de aceasta, înșiși letonii recunosc, în scrisoarea lor din 24 iunie, că toate cele 6 grupuri — inclusiv Troțki, ziarul muncitoresc „Golos“, conducătorii ziarelor „Jivoe Delo“ și „Nevski Golos“ — formează așa-numitul Comitet de organizare. În consecință, datele prezentate de noi dovedesc că nu numai lichidatorii, ci și toți amicii lor din străinătate, care-și dau atîta importanță, nu reprezintă nimic în mișcarea muncitorească social-democrată din Rusia.

În medie, pe întreaga Rusie, ei nu au de partea lor decît cîte un grup la fiecare treizeci de grupuri de muncitori.

Dăm mai jos și adresele, precum și datele de apariție ale tuturor ziarelor social-democrate din Petersburg.

Ale lichidatorilor:

1. „Jivoe Delo“. Petersburg, Bolșaiia Moskovskaia, 16. Nr. 1 — 20 ianuarie 1912, nr. 16 și ultimul — 28 aprilie 1912 (cînd ziarul a fost interzis).

2. „Nevski Golos“. Petersburg, Kolokolnaia, 3. Nr. 1 — 20 mai 1912, nr. 5 — 28 iunie 1912 (ființează și în prezent, la 29 iulie 1912).

Ale antilichidatorilor:

3. „Zvezda“. Petersburg, Raziezjaia, 10, ap. 14. Nr. 1 (37) — 6 ianuarie 1912, nr. 33 (69) — 22 aprilie 1912 (cînd ziarul a fost interzis).

4. „Nevskaia Zvezda“. Petersburg, Nikolaevskaia, 33, ap. 57. Nr. 1 — 26 februarie 1912, nr. 2 — 3 mai 1912, nr. 14 — 24 iunie 1912 (ființează și în prezent).

5. „Pravda“. Petersburg, Nikolaevskaia, 37, ap. 18. Nr. 1 — 22 aprilie 1912, nr. 53 — 30 iunie 1912 (ființează și în prezent).

INCHEIERE

Candidații P.M.S.D.R. în apropiatele alegeri pentru Dumă vor fi desemnați de către organizațiile de partid locale, fără deosebire de vederi și de orientare. Minoritatea muncitorilor social-democrați va trebui să se supună pretutindeni majorității.

Faimoasele candidaturi paralele nu sînt decît o balivernă debitată în scopul de a-i intimida pe tovarășii din străinătate și de a storce bani.

Atît ar mai lipsi ca faimoasele zece „orientări“ să amenințe cu desemnarea a zece candidaturi și să ceară bani din străinătate pentru fiecare candidat.

Candidaturi paralele nu vor fi. Lichidatorii sînt atît de slabi, încît nu sînt în stare să prezinte candidaturi paralele. Noi nu ducem nici un fel de tratative cu mănunchiul de lichidatori care au trădat partidul. Nici C.C. din Rusia, nici organizațiile locale nu-i iau în serios pe lichidatori. Priviți, de pildă, ultimele evenimente din Petersburg. Lichidatorii au anunțat în ziarul „Nevski Golos“ (nr. 6) că la Petersburg au avut loc consfătuiri la care s-a discutat cu ei (cu lichidatorii) desfășurarea campaniei electorale. Atît „Nevskaia Zvezda“ (nr. 16) cît și „Pravda“ (nr. 61) din 21 și 23 iulie au declarat că *nu* au trimis reprezentanți la această consfătuire ; în afară de aceasta, unul dintre participanții la consfătuire a declarat în „Nevskaia Zvezda“ că muncitorii din întreaga Rusie vor pune în practică hotărârile conferinței din ianuarie a P.M.S.D.R.

„Unirea diverselor curențe în cadrul campaniei electorale a social-democraților — a spus el, avîndu-i în vedere pe lichidatori — este cu totul de neconceput“ („Nevskaia Zvezda“ nr. 16 din 8 (21) iulie 1912).

Nici un ajutor bănesc din lume nu va face ca lichidatorii să cîștige simpatia muncitorilor din Rusia. Este însă de la sine înțeles că cu banii Conducerii se pot depune în diverse localități candidaturi paralele fictive. În acest caz, răspunderea pentru aceste candidaturi, care vor fi de fapt candidaturi ale Conducerii germane, revine, firește, acesteia din urmă. *Banii care vor fi dați lichidatorilor le vor servi acestora, care nu au un cotidian, să creeze un organ de presă rival. Acești bani vor fi folosiți pentru organizarea unei sciziuni de către cei care într-o luptă de ani de zile și-au dovedit nimicnicia, vor fi folosiți pentru deplasări etc., pentru crearea unui nou partid.* Dacă Conducerea intenționează să-i ajute în momentul de față într-un fel sau altul pe lichidatori, ne vom vedea nevoiți, cu tot respectul pe care-l purtăm partidului frățesc german, să facem apel la Internațională. *Vom dovedi* atunci Congresului Internațional de la Viena ¹⁶⁶, *pe bază de documente*, că Condu-

cereea s-a arătat gata să contribuie, prin sprijin bănesc, la provocarea unei sciziuni în rîndurile noastre, să facă posibile candidaturile paralele și să galvanizeze acest cadavru care sînt lichidatorii înfrînți. Dacă tovarășii germani vor să ajute P.M.S.D.R., ei trebuie să transmită banii Comitetului Central al vechiului partid și nu celor care organizează un nou partid.

Comitetul Central al P.M.S.D.R.

După ce a contramandat consfătuirea proiectată, Conducerea ne-a adus la cunoștință că „noi (Conducerea) nu putem da bani nici unuia dintre grupurile de partid din Rusia în scopul luptei electorale pînă ce acestea nu ne vor indica de comun acord o instituție care se bucură de încrederea generală, spre a fi împuternicită să primească și să repartizeze sumele de bani“.

Această pseudoneutralitate a Conducerii înseamnă de fapt că ea a refuzat să sprijine partidul muncitoresc din Rusia din pricina calomniilor debitate la adresa lui de grupulețele din străinătate și de „conferința“ lichidatorilor.

În completarea observațiilor de mai sus, considerăm de datoria noastră să adăugăm următoarele.

Ziarele conduse în spirit marxist care apar în Rusia în mod legal sînt în momentul de față cel mai important purtător de cuvînt legal al partidului în munca lui de agitație în rîndurile maselor de muncitori social-democrați.

Ziarele care apar în străinătate și care în Rusia sînt ilegale nu pot pretinde *în fond* că au aceeași însemnătate ca cele menționate mai sus, deși din punct de vedere *principlial* ele au o foarte mare importanță în ceea ce privește clarificarea teoretică a problemelor mișcării. Se știe cît de ușor și uneori ușuratic fondează asemenea ziare micile grupuri de emigranți ruși risipite prin străinătate; aceste ziare duc o existență mizeră în mediul acestor grupuri și aproape că nu ajung în mîinile membrilor de partid din Rusia. De aceea nu li se poate recunoaște în fond o însemnătate apreciabilă în viața de partid din Rusia.

După o luptă dusă de ziarele antilichidatoriste timp de o jumătate de an (din ianuarie pînă în iunie 1912) ființează *un singur* organ al lichidatorilor: „Nevski Golos“. Acest ziar aproape că nu mai există ca organ politic; într-o lună și jumătate (din iunie pînă la jumătatea lui august) au apărut numai *două* numere (6 și 7). E clar că nici un ziar de felul acesta nu poate rezista prigoanei polițienești, dezlănțuită în Rusia împotriva *tuturor* ziarelor muncitorești și chiar a multor ziare liberale cu totul moderate, dacă nu-și soarbe vitalitatea dintr-o legătură strînsă cu masele muncitorești.

Ziare muncitorești de mare importanță politică și care au o însemnătate actuală directă sînt în momentul de față săptămînalul „Nevskaia Zvezda“ și cotidianul „Pravda“. Ambele gazete apar la Petersburg; *adversarii* noștri politici din rîndurile social-democrației letone denumesc cu dispreț aceste gazete organe ale „grupului leninist“. Din datele *obiective* prezentate mai sus, care pot fi oricînd verificate în mod public, tovarășii noștri germani trebuie să vadă că în realitate acest „grup leninist“ cuprinde majoritatea covîrșitoare a muncitorilor social-democrați din Rusia.

De aici rezultă clar de ce toate comunicările provenite de la lichidatori și de la grupurile și grupulețele care simpatizează cu ei nu merită *nici cea mai mică încredere*. Toate zvonurile în legătură cu o conferință a tuturor „curentelor“¹⁵⁷ care a fost sau ar urma să fie convocată, zvonuri răspîndite de aceste grupuri, împreună cu social-democrații evrei (Bundul) și cu cei letoni, care n-au absolut nici o legătură directă cu mișcarea *din Rusia*, sînt o pură născocire. Nici o conferință de felul acesta, chiar dacă ar avea loc într-adevăr, nu ar putea juca *un rol cît de cît serios* în lupta proletariatului din Rusia. Prin urmare, ca să folosim un cuvînt tare, în fond avem de-a face aici cu o escrocherie.

Spre a înfățișa și mai limpede tovarășilor noștri de partid germani faptele, incontestabil de mare importanță politică, legate de această chestiune, vom reproduce în încheiere cîteva pasaje dintr-un articol apărut în ultimul

număr al revistei lunare „Nașa Zarea“, semnat de Akselrod, unul dintre liderii lichidatorilor.

Akselrod scrie :

„Ideea creării unui organ social-democrat «nefracționist»... este în momentul de față o utopie, o utopie care... vine în contradicție cu interesele dezvoltării politice... Putem spune că la noi nu există fracțiuni închegate din punct de vedere organizatoric ; există doar diverse cercuri și grupuri, dintre care unele se conduc după concepții politice, tactice și organizatorice mai mult sau mai puțin precise, iar altele oscilează când într-o parte, când într-alta, stînjindu-le pe cele dintîi... Punctul central și sursa principală a disensiunilor din cadrul partidului sînt, pe de o parte, atitudinea diferită a diferitelor cercuri din partid față de noua mișcare muncitorească social-democrată, legală, iar pe de altă parte divergențele esențiale privitoare la sarcinile politice imediate și la tactica politică a social-democrației din Rusia. Tocmai acum... devin deosebit de actuale și de acute atît problemele din prima cît și cele din a doua categorie... Și tocmai ele scindează social-democrația din Rusia în două tabere principale... Se pune întrebarea : va reuși oare organul muncitoresc proiectat (de unii muncitori din Petersburg și de numeroși intelectuali din străinătate) să ocupe o poziție neutră între aceste două tabere adverse și este oare admisibilă, în principiu, o asemenea poziție ? Evident că nu... A vorbi despre „nefracționism“, atunci cînd starea de lucruri din partid se prezintă astfel, ca despre unica soluție salvatoare înseamnă... a te înșela pe tine și pe alții în privința adevăratei stări de lucruri din rîndurile social-democrației... Constituția formală și închegarea fracțiunilor este o obligație directă și o sarcină urgentă pentru adepții unei reforme sau, mai bine zis, ai unei revoluții“ (în partid).

Ultimele cuvinte ale lui Akselrod se referă, probabil, la lichidatori... Nu putem decît să recomandăm tovarășilor noștri de partid germani ca, atunci cînd vor auzi vorbind pe unii sau pe alții de „nefracționism“ sau de o conferință nefracționistă la care să participe lichidatorii, să ceară, spre o mai justă orientare, ca articolul menționat al lui Akselrod să fie tradus în întregime pentru presa social-democrată germană. Atunci își vor putea face o idee justă despre anumite basme.

Redacția O.C. al P.M.S.D.R. : „Soțial-Demokrat“

Secret! Numai pentru membrii organizați ai partidului social-democrat!

POST-SCRIPTUM

LA BROȘURA : „ÎN LEGĂTURĂ CU SITUAȚIA ACTUALĂ DIN P.M.S.D.R.“

Astăzi, 15 septembrie 1912, am primit prin Paris următoarea scrisoare din partea Conducerii, care va arăta deosebit de clar tovarășilor germani câtă dreptate am avut când am protestat împotriva „informatoarelor“ particulari și iresponsabili ai Conducerii, care se tem să vorbească deschis.

Iată ce se spune în scrisoarea Conducerii partidului din ziua de 10 a lunii curente :

Berlin, 10 septembrie 1912

Dragă tov. Kuznețov !

Vă rugăm să fiți atât de bun și să ne comunicați dacă e adevărat că printre circumscripțiile electorale în care s-a ajuns la un acord între toate grupurile social-democrate în cadrul alegerilor pentru Duma de stat se numără și acestea :

Ekaterinoslav, Harkov, orașul Moscova și gubernia Moscova, regiunea Donului și orașul Odesa. Vă rog să ne răspundeți cât mai curînd pe adresa : G. Müller, *Chemnitz*.

Dacă pînă la 17 septembrie nu vom primi nici o știre, vom considera că cele comunicate mai sus corespund realității.

Cu salutări partinice, *G. Müller*

La această scrisoare am trimis următorul răspuns :

Către Conducerea partidului social-democrat din Germania

Dragi tovarăși ! E de la sine înțeles că toate cele comunicate Conducerii se bazează pe un neadevăr, că sînt o pură născocire a lichidatorilor. Putem afirma cu certitudine că această știre fantezistă n-a putut fi comunicată Conducerii decît de către letoni, bundiști sau adepți ai lui Troțki, care și-au ținut de curînd conferința „lor“, pe care ar fi vrut s-o numească „conferință de partid“, dar care în realitate a fost o conferință a lichidatorilor. Ca să nu facem nici o afirmație care n-ar putea fi confirmată și ca să nu cităm corespondența noastră de ordin organizatoric, ne vom limita să indicăm aici un document publicat la Petersburg.

În nr. 102 din 28 august 1912 (10 septembrie st. n.) al cotidianului marxist „Pravda“ din Petersburg a fost publicată o scrisoare primită de la una dintre cele mai mari uzine din Harkov și consacrată în mod special alegerilor pentru Dumă. În această scrisoare

se spune deschis și răspicat că „lichidatorii n-au făcut cunoscute încă numele candidaților lor” și că ei „neagă necesitatea existenței partidului muncitoresc” („Pravda” nr. 102, pag. 4, col. 1).

Din cele de mai sus, tovarășii germani pot vedea cu câtă nerușinare îi înșală letonii, bundiștii, partizanii lui Troțki și toți informatorii particulari de teapa acestora. Este evident că, de fapt, toți aceștia, precum și caucazienii desigur, voiau să primească bani în numele unor „organizații” fictive, a căror existență nu poate fi confirmată și verificată nici de Conducerea partidului, nici de altcineva.

Oare partidul german, cu cele 90 de cotidiene social-democrate ale sale — dacă nu vrea să se compromită comițând erori în ceea ce privește problemele de partid rusești —, nu poate să deschidă o discuție cu privire la P.M.S.D.R. și să-i oblige pe informatorii care se ascund de lumina zilei să scrie sub semnătură proprie și pe bază de documente ?

Rusia nu este, totuși, atît de departe ca Africa centrală : muncitorii social-democrați germani ar putea să stabilească fără prea mari eforturi adevărul și, implicit, să facă astfel ca membrii Conducerii să nu mai fie puși în situația de a asculta basmele care nu pot fi verificate ale unor informatori particulari.

Din însărcinarea Comitetului Central al P.M.S.D.R.

N. Lenin

POST-SCRIPTUMUL INIȚIAL LA BROȘURA
„ÎN LEGĂTURĂ CU SITUAȚIA ACTUALĂ
DIN P.M.S.D.R.“

După ce rîndurile de mai sus fuseseră date la cules, am primit „Nevski Golos“ nr. 7, apărut la Petersburg la 17 august st. v. Așadar, gazeta lichidatorilor și-a reluat apariția după o *întrerupere de o lună și jumătate* (numărul precedent, nr. 6, al acestui săptămînal a apărut la 5 iulie st. v.).

Informațiile publicate chiar de către „Nevski Golos“ nr. 7 constituie cea mai bună confirmare a aprecierii *adevăratei* însemnătăți a lichidatorilor în Rusia, care (apreciere) a fost făcută în scrisoarea Comitetului nostru Central către Vorstand*.

Într-adevăr, la începutul lunii iulie gazeta și-a încetat apariția. Se înțelege de la sine că lichidatorii și prietenii lor au depus toate eforturile spre a-i asigura reparația. Relativ la rezultatele acestor eforturi depuse în decurs *de o lună și jumătate* (iulie și o jumătate din august), „Nevski Golos“ *însuși* publică în nr. 7 următoarele :

„Administrația gazetei a primit, *în vederea sporirii fondurilor gazetei*, următoarele sume :

Iulie. De la 14 persoane cîte 25 de ruble (de la I.F., P., G., M.I., K., L., K.F., L., B., Vș., Lv., Vl., V.P., precum și de la B. din Moscova) ; prin R. 50 de ruble ; de la M. 11 ruble ; de la Șh. 11 ruble ; de la 8 persoane cîte 10 ruble (E., I., Is., S., Rf., Avg., Ob.,

* Conducerea partidului social-democrat din Germania. — *Nota red.*

P.O.) ; de la H.I. 8 ruble ; de la S. 7 ruble ; de la H. 5 ruble ; de la B.B. 5 ruble ; de la F. 6 ruble ; de la M.B. 5 ruble ; din Libava 5 ruble ; de la Gmp. 3 ruble. Total 546 de ruble.

August. De la Vulfson (Zürich) 10 ruble ; tot de la el 3 ruble și 57 de copeici ; de la Benzia (Zürich) 15 ruble ; de la G-a (Chișin.) 20 de ruble ; de la Az — v (Astrahan) 3 ruble ; de la Sp. (Bogorodsk) 15 ruble ; de la V.V. 6 ruble ; de la E.E.F. 59 de ruble ; din Dubbeln, prin S., 20 de ruble ; de la B din Moscova 25 de ruble ; de la E.L. 10 ruble ; de la L.L. 12 ruble ; de la M. Gr. 3 ruble ; din partea grupului de inițiativă din Moscova 35 de ruble ; de la B.B. 5 ruble ; de la B. 5 ruble ; de la An. Konst. din Petersburg, prin L.L., 6 ruble ; din partea unui grup de prieteni din Paris 8 ruble și 54 de copeici ; de la B. din Pavlograd 20 de ruble. Total 281 de ruble și 11 copeici“.

Aceasta e darea de seamă publicată chiar de lichidatori. Tabloul activității lor și al *legăturilor lor cu masele* în decurs de o lună și jumătate este următorul : Suma totală adunată *827 ruble și 11 copeici*

Dintre care

De la grupul de inițiativă din Moscova..	35 de ruble
De la un grup de prieteni din Paris	8 ruble și 54 de copeici

Donații din partea unor persoane particulare:

35 de donații în sumă de	708 ruble
15 „ „ „ „ „	75 de ruble și 57 copeici

<i>Total</i>	827 ruble și 11 copeici

Toată lumea știe, iar Plehanov a declarat în presă încă în aprilie 1912 („Dnevnik Soțial-Demokrata“ nr. 16), că „*grupurile de inițiativă*“ sînt grupuri de lichidatori.

Așadar, pe lichidatori i-au ajutat în momentul foarte critic al încetării apariției organului lor :

|| un grup de lichidatori din Rusia,
 || un grup de prieteni din Paris,
 || 35 de persoane cu stare care au donat în medie câte
 || 20 de ruble (peste 40 de mărci),
 || 15 persoane care au donat în medie câte 5 ruble (peste
 || 10 mărci).

N-a fost în drept Comitetul nostru Central să afirme că lichidatorii nu reprezintă nimic în mișcarea muncitorească din Rusia ?

Lichidatorii se referă la „Comitetul regional Caucaz“. În decurs de o lună și jumătate, ei n-au primit nici o donație *dela nici un grup de muncitori* din Caucaz.

Lichidatorii vor să se folosească de ajutorul Bundului și al organizației social-democrate letone. În decurs de o lună și jumătate, ei n-au primit nici o donație *de la nici un grup de muncitori*, nici prin Bund, nici prin letoni.

În ziarul „Pravda“, cotidianul din Petersburg al anti-lichidatorilor, sînt publicate dări de seamă pentru aceeași perioadă de o lună și jumătate (iulie — 14 august) cu privire la *41 de subscripții din partea unor grupuri de muncitori* din diverse localități din Rusia, inclusiv din partea muncitorilor de la exploatările petroliere (Grozniî, regiunea Terskaia) („Pravda“ nr. 60) și a muncitorilor evrei din Libava („Pravda“ nr. 67). Ne permitem să credem că acest ajutor dat de muncitori reprezintă un aport mai serios decît frazele și declamațiile „Comitetului regional Caucaz“, ale letonilor și ale Bundului.

Nici un ajutor din lume și nici un fel de „conferințe“ cu participarea letonilor, a Bundului etc. nu pot face ca lichidatorii, care nu reprezintă *nimic* în mișcarea muncitorească rusă, să ajungă să reprezinte ceva.

Ar fi bine ca tovarășii germani să-și dea osteneala — nu prea mare — de a aduna *documentele* referitoare la situația din P.M.S.D.R. și de a le verifica, căci Rusia nu e Africa centrală ca să se poată povesti despre ea tot soiul

---

de „istorii vînătorești“. Credem că tovarășii germani vor să pună capăt acestei situații, gelinde gesagt*, stranii, constînd în aceea că despre socialismul italian, suedez sau oricare altul sînt informați prin documente publicate deschis, în timp ce despre socialismul rus sînt informați prin tot soiul de basme și de bîrfeli transmise pe cale particulară.

---

* — ca să ne exprimăm delicat. — *Nota trad.*

CAPITALISMUL ȘI CONSUMUL POPULAR

Publicația franceză „La Revue scientifique”¹⁵⁸ a publicat de curînd date referitoare la producția de *margarină* în diferite țări. Aceste date ne-au amintit încă o dată un fapt remarcat de multă vreme, și anume că, pe măsură ce capitalismul se dezvoltă, alimentația populației se înrăutățește.

Margarina, precum se știe, este seu prelucrat printr-un procedeu special (din seu se scoate stearina). Din această margarină se prepară un unt artificial, untul de margarină.

În principalele țări europene se produce margarină în cantități foarte mari. Germania produce 12 500 000 de puduri de margarină pe an, Anglia 7 500 000 de puduri etc.

Margarina este mai ieftină decît untul veritabil. Imensa majoritate a populației din țările capitaliste nu-și poate permite să cumpere unt. Muncitorii cîștigă atît de puțin, încît trebuie să cumpere produse ieftine, de proastă calitate, surogate. Or, principalul consumator este muncitorul. Capitaliștii se numără cu sutele, muncitorii cu milioanele. Drept urmare, producția de articole ieftine, de surogate, crește zi de zi, paralel cu creșterea luxului nemaipomenit al unui mănunchi de milionari.

Crește bogăția burgheziei. Cresc lipsurile și mizeria proletariatului și ale masei de mici proprietari — țărani, meseriași, mici comercianți — care se ruinează.

Este interesant că cel mai mare consum de margarină se semnalează tocmai în țările renumite prin producția

untului de calitate superioară și în cantități mari. Spre a stabili cât de mare este consumul de margarină într-o țară oarecare, trebuie să împărțim întreaga cantitate de margarină produsă în această țară (adăugând cantitățile importate și scăzându-le pe cele exportate) la numărul de locuitori.

Vom constata că pe primul loc în ceea ce privește consumul de margarină se situează Danemarca: 16,4 kg de margarină (aproape un pud) anual pe cap de locuitor. Urmează Norvegia cu 15 funturi, Germania cu 7,5 funturi etc.

Danemarca ocupă primul loc în ceea ce privește producția de unt. Untul danez, unt veritabil, este considerat ca unul dintre cele mai bune. Cel mai mare și mai bogat oraș din lume, Londra (care împreună cu împrejurimile numără circa 6 000 000 de locuitori), preferă să cumpere unt danez, plătind pentru el un preț mai mare decât pentru oricare altul.

Țăranii danezi înstăriți și, mai ales, capitaliștii danezi câștigă parale bune din comerțul cu unt. Și în același timp Danemarca este prima țară din lume în ceea ce privește consumul de margarină, surogat de unt!

Cum se explică asta?

Foarte simplu. În Danemarca, ca în orice țară capitalistă, imensa majoritate a populației o formează muncitorii și țăranii nevoiași. Ei nu-și pot permite să cumpere unt veritabil. Chiar și țăranii mijlocași din această țară, având nevoie de bani, vînd în străinătate untul produs în gospodăria lor, iar ei cumpără margarină, care-i mai ieftină. Crește bogăția capitaliștilor danezi și în același timp cresc lipsurile și mizeria muncitorilor și a țăranilor danezi.

La noi, în Rusia, se întîmplă la fel. De mult, în urmă cu 40 de ani, cînd devenise o modă crearea de întreprinderi și arteluri la sate pentru producția de brînzeturi, scriitorul democrat Engelhardt observa că țăranii, avînd nevoie de bani, își vînd laptele și untul în timp ce copiii le mor de foame.

De atunci acest fenomen a fost relevat de multe ori. Crește producția de brînzeturi, crește producția de lapte pentru vînzare, se îmbogățesc țăranii înstăriți, puțini la

număr, și negustorii, iar sărăcimea sărăcește și mai mult. Copiii țăranilor săraci, rămânând fără lapte, mor în număr foarte mare. Mortalitatea infantilă este extrem de ridicată în Rusia.

Deseori țăranii își vînd laptele fabricilor de brînzeturi, care le dau înapoi *laptele smîntînit*, folosit de țărani ca hrană.

Pentru cei bogați — venituri de pe urma creșterii producției și a comerțului cu unt ; pentru muncitori și țărani — margarină și lapte smîntînit. Iată cum arată realitatea capitalistă, pe care se străduiesc atît s-o înfrumusețeze liberalii și savanții oficiali.

„Pravda” nr. 70 din 20 iulie 1912
Semnat : B. B.

Se tipărește după textul
apărut în ziar

LIBERALII ȘI CLERICALII

Clerul vrea să invadeze Duma a IV-a.

Ce atitudine trebuie să luăm față de faptul că clerul pășește în arena politică?

Democrația nu se poate situa niciodată pe punctul de vedere că clerul nu trebuie să participe la viața politică. Este un punct de vedere arhireacționar. El duce doar la ipocrizie oficială, atît și nimic mai mult. În realitate, orice măsuri menite să înlăture din viața politică și de la lupta de clasă anumite grupuri sau o anumită parte a populației sînt cu totul imposibile și irealizabile.

Să ne amintim că Bebel și social-democrații germani s-au declarat pentru libertatea de agitație a iezuiților în Germania. Noi sîntem împotriva frazeologiei liberale a celor care cer „interzicerea” agitației iezuiților, spuneau social-democrații. Noi nu ne temem de iezuiți. Iezuiții să aibă *deplină libertate* de agitație, dar și nouă, social-democraților, să ne fie asigurată deplina libertate de agitație. Iată cum puneau chestiunea Bebel și social-democrații germani.

Democrația muncitorească din Rusia luptă contra falsificării dreptului de vot (și a oricărui alt drept) în favoarea moșierilor sau a clerului etc., dar nu este cîtuși de puțin împotriva libertății de participare a clerului în viața politică. Noi ne situăm pe punctul de vedere al luptei de clasă și cerem deplina libertate de participare la politică a tuturor claselor, stărilor sociale, popoarelor, a oricărui pături sau grupuri ale populației, fără deosebire de sex.

Liberalii au un punct de vedere greșit, nedemocratic în această problemă. De pildă, nu de mult prințul Trubețkoi a scris următoarele, fiind viu aprobat de „Revi“ :

„Transformarea bisericii într-un instrument politic se obține cu prețul distrugerii ei lăuntrice“. El califică drept „anticreștinesc și antibisericesc“ proiectul clerului de a invadea Duma.

E un neadevăr. E o ipocrizie. E un punct de vedere profund reacționar.

Trubețkoi și ceilalți liberali se situează pe un punct de vedere nedemocratic în lupta lor împotriva clericalismului. Sub steagul neparticipării clerului la lupta politică, ei preconizează această participare sub o formă mai camuflată (și de aceea mult mai dăunătoare).

Democrația muncitorească se declară în favoarea libertății luptei politice pentru toată lumea, inclusiv pentru cler. Noi nu sîntem împotriva participării clerului la lupta electorală, la Dumă etc., ci *numai* împotriva privilegiilor medievale ale clerului. Nu ne temem de clericalism, vom fi bucuroși să discutăm cu el la o tribună liberă și egală pentru toți. Clerul a participat întotdeauna *în mod camuflat* la viața politică ; dacă el va începe să participe *fățiș* la ea, asta nu va face decît să aducă un folos, un mare folos poporului.

„Pravda“ nr. 74 din 25 iulie 1912
Semnat : U n m i r o a u

Se tipărește după textul
apărut în ziar

CADEȚII ȘI DEMOCRAȚIA

„Ne-am obișnuit să credem — scrie autorul unui editorial din „Revi“ — că marxștii îi consideră pe cadeți un partid democrat, deși cu supărătoarea specificare «burghez»“ (adică democrat-burghez).

E greu să-ți imaginezi o mai profundă ignoranță politică din partea unor „oameni instruiți“ care citesc literatura marxistă. Fără să vrei, îți pui întrebarea: nu cumva unii simulează câteodată ignoranța din calcul?

Începînd din 1906, am explicat de sute de mii de ori că cadeții *nu sînt* democrați, ci reprezintă burghezia monarhistă-liberală. Rezoluțiile oficiale adoptate în primăvara anului 1907 de marxștii din toate colțurile Rusiei, rezoluții cunoscute de orice om instruit politicește, au confirmat acest lucru, declarînd în auzul tuturor că cadeții sînt partidul burgheziei monarhiste liberale, că democratismul lor e un democratism „ipocrit“, că o parte a micii burghezii îi urmează pe cadeți „numai în virtutea tradiției (adică a deprinderii oarbe cu ceea ce este obișnuit și vechi) și fiind *de-a dreptul amăgită de liberali*“¹⁵⁹.

De atunci am repetat și am dezvoltat de sute de mii de ori aceste idei.

Iar cadeții declară cu seninătate că „s-au obișnuit să creadă“ că marxștii îi consideră reprezentanți ai democrației! Într-adevăr, nu e om mai surd decît cel care nu vrea să audă.

Liberalii se deosebesc de conservatori (ultrareacționari) prin faptul că reprezintă interesele burgheziei, căreia îi sînt

necesare progresul și o ordine cât de cât reglementată, respectarea legalității, a constituției, asigurarea unei oarecare libertăți politice.

Această burghezie progresistă se teme însă de mișcarea maselor și mai mult decît de reacțiune. De aici tendința permanentă a liberalilor de a face concesii vechiului regim, de a ajunge la o înțelegere cu el, de a apăra multe din temeliiile fundamentale ale vechiului regim. Iar toate acestea duc la totala neputință a liberalismului, timiditatea, inconsecvența lui, veșnicile lui oscilări.

Democrația reprezintă masa largă a populației. Democratul nu se teme de mișcarea maselor, ci are încredere în ea. În Rusia, democrația e reprezentată de trudovici și în genere de „narodnicii“ de stînga. Marxștii îi numesc democrație *burgheză* nu pentru că ar vrea „să-i jignească“, ci pentru că nici un fel de împărțire a pămîntului și nici un fel de schimbare a orînduirii de stat în direcția democratismului *nu sînt suficiente pentru a înlătura* domnia capitalului, domnia orînduirii burgheze.

Politica democrației muncitorești este clară. Noi admitem încheierea de acorduri cu liberalii împotriva celor de dreapta numai în stadiul al doilea al alegerilor și numai acolo unde împreună cu democrații nu-i putem învinge pe liberali. Noi luptăm alături de toți democrații burghezi atît timp cît ei rămîn fideli democratismului lor.

„Pravda“ nr. 75 din 26 Iulie 1912

Se tipărește după textul
apărut în ziar

CAMPANIA LIBERALILOR

Liberalii s-au pus în mișcare, pornind cu forțe unite o campanie împotriva „Pravdei“. Autorii editorialelor din ziarul cadet „Reci“ și d-nii Prokopovici și R. Blank de la „Zaprosî Jizni“, progresiști fără partid, au deschis focul împotriva ziarului muncitoresc în urma hotărîrii acestuia de a duce la Petersburg o campanie electorală de sine stătătoare.

„Strădaniile ziarelor «Nevskaia Zvezda» și «Pravda» sînt cu totul zadarnice — afirmă „Zaprosî Jizni“. — Căci ele nu pot conta în mod serios pe o victorie a candidatului partidului muncitoresc în curia orășenească din Petersburg, participarea muncitorilor aici fiind infimă !“

Iată un model de raționament liberal, iată metodele la care se recurge pentru a-l intimida pe alegătorul care nu s-a ridicat încă deasupra nivelului omului de pe stradă, nu și-a elaborat o politică pe deplin conștientă.

A fost o vreme cînd liberalii recurgeau de-a dreptul la gogorița victoriei ultrareacționarilor în alegeri. Acum însă această minciună grosolană „nu mai prinde“. Toată lumea știe că nu există nici urmă de pericol ultrareacționar în alegerile din Petersburg. Și iată că se recurge la o intimidare de alt gen : „Nu se poate conta pe o victorie a muncitorilor“.

Nu, domnilor liberali, alegătorul democrat în general — și muncitorul în special — a trecut prin multe, la multe s-a gîndit și multe a învățat în ultimii cinci ani,

atît de grei, prin care a trecut. Prin asemenea încercări de intimidare nu veți obține nimic.

Nicăieri în lume nu s-a întîmplat ca muncitorii să înceapă în marile orașe o campanie electorală *proprie*, și puternicele partide liberale să nu se ridice *împotriva* lor. Nicăieri în lume democrația muncitorească n-a reușit altfel decît printr-o luptă îndârjită să smulgă de sub influența liberalilor masele de mici slujbași, de funcționari comerciali, de meseriași, de mici negustori etc.

Cine este *împotriva* ca muncitorii din Petersburg să înceapă imediat această luptă (sau, mai exact, să continue lupta începută în 1906, 1907, 1909), acela ia în deșert numele de democrat, rămînînd în fapt un sclav al liberalilor.

Mii și mii de noi alegători democrați vor participa acum la alegerile din Petersburg.

Marea realizare a muncitorilor din Petersburg — crearea unui cotidian muncitoresc propriu — ne îndreptățește pe deplin să ne așteptăm la succese tot atît de mari și în lupta electorală.

Mii de vechi alegători se trezesc la o viață politică nouă, mai conștientă, învățînd, cu ajutorul ziarului lor muncitoresc, să lupte pentru îmbunătățirea traiului lor, căpătînd deprinderea unor acțiuni politice comune, conștiința marilor sarcini de însemnătate națională pe care le rezolvă democrația muncitorească.

Victoria asupra liberalilor în alegerile din Petersburg este posibilă. Iar iritarea și ieșirile arțăgoase ale liberalilor, încercările de intimidare și apostrofările lor nu vor face decît să întărească convingerea Petersburgului democrat că merge pe calea cea bună spre victorie.

MATERIALE
PREGĂTITOARE

TEZELE RAPORTULUI CU PRIVIRE
LA STAREA DE LUCRURI DIN PARTID,
PREZENTAT LA CONSĂTUAREA
GRUPURILOR BOLȘEVICE DIN STRĂINĂTATE

Tezele

*cu privire la starea de lucruri
din partid*

1. Punctul de plecare : condițiile obiective ale epocii de contrarevoluție.
2. Plenumul și „împăciuatorismul“. Lichidatorismul și otzovismul.
3. La un an după plenară. „Blocul celor două fracțiuni puternice“¹⁶⁰.
4. Comportarea lichidatorilor și a otzoviștilor după plenară.
5. „Acordul“ și cele două părți componente ale lui : politică și „bănească“¹⁶¹.
6. XII. 1910 — VI. 1911¹⁶². „Aducerea cu forța în C.C.“
7. „Consfătuirea membrilor C.C. de la Paris“. Soluția : conferința generală.
Blocul celor trei fracțiuni. „Promisiunile“ și îndeplinirea lor¹⁶³.
8. Cele două perioade de majoritate împotriva bolșevicilor începînd din 1910 : împăciuatoriștii + lichidatorii (1910) ; împăciuatoriștii și polonezii (1/2 1911)¹⁶⁴.
9. C.O.R. versus grupulețele din străinătate. Este vorba oare de „ruinele“ blocului bolșevic-polonez ?
10. „Izolarea“ străinătății + sau — ?
11. Frațiunea pentru construirea partidului.

- 1) Mihail + Iuri + Roman.
- 2) Convocarea plenarei în străinătate
XII — VI.
- 3) Conferința din Rusia.

*Scris în decembrie 1911,
nu mai târziu de 14 (27)*

*Publicat pentru prima oară în 1933,
în „Culegeri din Lenin”, vol. XXV*

Se tipărește după manuscris

CONSPECTUL RAPORTULUI CU PRIVIRE LA SITUAȚIA POLITICĂ ¹⁶⁵

Situația politică

1. Secetă și foamete. Campania „de aprovizionare” — Lidvaliada ¹⁶⁶.
2. „Reforma agrară” a lui Stolîpin : se toarnă vin burghez în burdufuri iobăgiste. Plesnesc.
3. XII. 1908 despre reforma stolîpinistă ¹⁶⁷ și despre neînțelegerea ei de către lichidatori și vperedîști.
4. Procesele intendenței : se fură.
5. Lipsă de spirit gospodăresc și dezordini. — Presa cadetă și octombristă. Zborul cu avionul de la Petersburg la Moscova, apariția autocamioanelor, construcția de căi ferate, industria rusă pe piața străină, instrucțiunea publică și „mătura” lui Kasso — — — mereu, mereu pretutindeni oftaturi, vaiete, regrete.
6. Burghezia plînge după un regim burghez. Ea vrea „să spele pielea (burduful) fără s-o cufunde în apă”.
7. Revoluția este singurul mijloc. Teamă, ură, neîncredere — nu urmează curentul.
8. „Nu urmează curentul”. Pentru revoluție. Clasa muncitoare și revoluția. O lozincă care sintetizează situația politică și *determină* întregul conținut al agitației și propagandei de partid (în special înainte de Duma a IV-a) — pentru revoluție. (*Nu* „drept de vot universal“.)
etc.

Seceta

Procesele intendenței

Persia

Kasso și căderea

Evreii și „naționalizarea comerțului”

Clasa muncitoare și revoluția

1. „Înviorarea“, despre care vorbește toată lumea, reprezintă simptomul unei noi creșteri a revoluției.

2. Atitudinea față de ultima revoluție: furie, teamă, ură, — lășitate, scepticism, frică — atitudinea clasei muncitoare („o să mai vedeți un 1905“).

3. Sarcinile activității clasei muncitoare în noile condiții

- (α) > conștiința maselor (δ)
- (β) > dezvoltarea capitalismului (α)
- (γ) > ostilitatea burgheziei (β)
- (δ) > unirea dușmanilor (γ)

4. Caracterul agitației și propagandei
 Nu e nevoie de partid ilegal
 „ „ „ de propagandă în
 favoarea revoluției (nu hegemonic)
 etc. etc. [lichidatorism].

Manifestarea
 contrarevolu-
 ționarismului
 burghez în
 rîndurile so-
 cial-democra-
 ției.

5. „În palmă“ = Duma a III-a. Rolul (cadeților.)

Scris la sfârșitul anului 1911

Se tipărește pentru prima oară,
 după manuscris

*MATERIALE ÎN LEGĂTURĂ CU CONFERINȚA
A VI-A GENERALĂ (DE LA PRAGA) A P.M.S.D.R.*

1

ÎN LEGĂTURĂ CU PROIECTUL DE REZOLUȚIE
„CU PRIVIRE LA COMISIA DE ORGANIZARE
DIN RUSIA
PENTRU CONVOCAREA CONFERINȚEI“ 165

Asta e *independent* de recunoștință.

Asta se referă la comisia de validare.

În loc de „recunoștință“ sînt de părere să se pună *re-
cunoașterea* (solemnă) a importanței uriașe a muncii
depuse și să se *insiste mai mult* asupra condițiilor grele.

*Scrie în ianuarie 1912,
nu mai târziu de 5 (18)*

*Publicat pentru prima oară în 1941,
în revista
„Proletarskaia Revoluțlia“ nr. 1*

Se tipărește după manuscris

2

CONSPECTUL CUVÎNTĂRII CU PRIVIRE LA CONSTITUIREA CONFERINȚEI

1. Destrămarea și absența C.C.)

2. Inițiativa organizațiilor locale în ceea ce privește re-
facerea partidului.

Alegerile pentru Duma a IV-a. 3. Sarcinile imperioase ale muncii prac-
tice au făcut deosebit de acută sar-
cina refacerii partidului.

4. *Toți* au fost invitați și nu lipsesc decât cei care nu au
vrut să ajute partidul.

5. Sînt reprezentate toate organizațiile care activează în
Rusia.

— — Constituirea conferinței ca organ suprem al
partidului, obligat să creeze instituții centrale auto-
rizate și să ajute pretutindeni la refacerea organiza-
țiilor de partid și a muncii de partid.

-
- 1) Organizațiile naționale au fost invitate de 3—4 ori
— — (1) s-a constatat că vina pentru separarea de
organizațiile din Rusia revine în întregime organi-
zațiilor naționale;
  - 2) sprijinirea parțială a tendințelor lichidatoriste (bun-
diste) fățișe;
șovăieli neputincioase în această problemă dacă să
avem sau nu un partid;

- 3) ceea ce ar fi cea mai mare anomalie dacă organizațiile din Rusia cărora le revine întreaga muncă în centrele cele mai importante ale mișcării ar renunța la această muncă și la refacerea partidului.
-
- 4) (1) timp de trei ani n-a avut loc nici o conferință ;
(2) timp de doi ani și jumătate au recunoscut necesitatea și s-au pregătit ;
(3) toți, fără excepție, au fost înștiințați și invitați și li s-a dat posibilitatea să asiste ;
(4) în jurul C.O.R. s-au unit 20 de organizații din Rusia.

*Scris în ianuarie 1912,
nu mai târziu de 5 (18)*

*Publicat pentru prima oară
la 18 ianuarie 1937, în ziarul
„Pravda” nr. 18*

Se tipărește după manuscris

3

PROIECT DE MODIFICĂRI
ÎN STATUTUL DE ORGANIZARE A PARTIDULUI *

Statutul de organizare

§ 1 — rămîne neschimbat.

§ 2 — se adaugă : se admite cooptarea ca măsură temporară (conform rezoluției din XII. 1908).

§ 3 — rămîne neschimbat.

§ 4 — idem.

§ 5 — idem.

§ 6 — idem.

§ 7 — idem.

§ 8 — *se elimină*. Să se acorde C.C. + organizațiilor locale.

§ 9 — în loc de 1 000 de alegători — să se pună 30 sau 50 și se anulează (temporar) reprezentarea proporțională.

Notă. Conferința din 1912, dată fiind urgența situației, s-a constituit ca *organ suprem al partidului* (vezi rezoluția cu privire la conferință) **.

*Scris în Ianuarie 1912,
nu mai târziu de 11 (24)*

*Publicat pentru prima oară
în 1941 în revista
„Proletarskaja Revoluția” nr. 1*

Se tipărește după manuscris

* Vezi volumul de față, pag. 160. — *Nota red*

** În manuscris acest alineat este tăiat. — *Nota red.*

ÎN LEGĂTURĂ CU PROIECTUL DE REZOLUȚIE
 „CU PRIVIRE LA CARACTERUL
 ȘI FORMELE ORGANIZATORICE
 ALE MUNCII DE PARTID“ *

Să se introducă la început (α) confirmarea rezoluției din XII. 1908 sau confirmarea justeții ei prin *experiența* a trei ani; (β) recunoașterea faptului că activitatea forțelor social-democrate locale creează la noi un tip de partid care se apropie de partidul german din 1878—1890¹⁶⁹. Pe această cale trebuie să se meargă și mai departe [asta în locul § 1].

În teza a 5-a să se elimine *constituirea* și în loc de „lărgire“ să se spună *consolidare*.

§ 7 — să fie formulat mai prudent, la fel ca în XII. 1908.

§ 9 — să fie expus în așa fel, încât să reiasă că și în sensul agitației politice, și pentru conducerea luptei revoluționare, și pentru *stabilirea de legături între toate organizațiile ilegale și celulele ilegale* din diferite asociații este deosebit de importantă difuzarea sistematică a unui ziar social-democrat ilegal care să apară regulat și des.

Scris în Ianuarie 1912,
 nu mai târziu de 11 (24)

Publicat pentru prima oară
 în 1941 în revista
 „Proletarskaia Revoluția“ nr. 1

Se tipărește după manuscris

* Vezi volumul de față, pag. 150—151. — Nota red.

5

MATERIALE ÎN LEGĂTURĂ CU REZOLUȚIA
CU PRIVIRE LA „CAMPANIA DE PETIȚII“ *

Rezoluția cu privire la campania de petiții

Teme :

1) o născocire a publiciștilor fără legătură cu masele, care [nu] [pornește] de la mase ;

2) strângerea de semnături ineficiente fără [lozinci] clare, fără agitație în [mase], fără interes [din partea maselor] ;

3) textul și caracterul petiției sînt nesatisfăcătoare ;

4) desprinderea unei revendicări parțiale atunci cînd împrejurările pun la ordinea zilei condițiile elementare generale de libertate [pentru] întregul popor ;

5) eșec : 1 300 de semnături. N-au acordat sprijin Kievul, Ekaterinoslavul, Caucazul etc. ;

6) interesul pentru mitingurile proletare a arătat că *nu acolo trebuie* căutată [„calea“] spre mase unde vor lichidatorii.

Bilanțul :

Să se considere eșecul definitiv.

Date fiind condițiile concrete [ale epocii], petițiile constituie unul dintre cele mai puțin [eficace] mijloace de agitație.

Chemarea la agitație pentru libertatea [de asociere] *legată de* revendicările [politice] generale și de agitația revoluționară în rîndurile maselor.

Proiect de rezoluție

Să se considere :

* Manuscrisul documentului este parțial deteriorat. Cuvintele puse între parantezele pătrate sînt reconstituite după sens și după textul rezoluției adoptate. — *Nota red.*

1) că... [așa]-numita „campanie de petiții“ a fost inițiată [de un grup de publiciști din Petersburg] de orientare lichidatoristă, nefiind cîtuși de puțin un produs [al luptei maselor], nefiind legată de inițiativa activă... a organizațiilor muncitorești sau a muncitorilor înaintați ;

2) că [campania] citată [atît prin caracterul] petiției cît și în lumina condițiilor politice generale [s-a transformat inevitabil] în semnarea [pur formală] și ineficientă a unei [hîrtii] care nu interesează masele, [fără] participarea largă a muncitorilor la discutarea... petiției în presă sau la adunări ;

3) că petiția citată pusă în circulație și comentariile cu care au însoțit-o lichidatorii desprindea revendicarea libertății politice pentru o singură clasă, cea [mai] înaintată și mai revoluționară, formulînd această revendicare [fără legătură] cu condițiile elementare [generale] ale libertății politice [pentru întregul popor], denaturînd astfel sarcinile luptei proletariului, [conducătorul]... întregului popor, împotriva țarismului și condamnînd „campania“ la [eșec] ;

4) că soarta acestei [campanii de petiții] a confirmat în mod evident că [întreaga] inițiativă era greșită și ruptă de [masa muncitorească] : petiția a întrunit doar 1 300 de semnături, [și] în toate organizațiile de partid, inclusiv [în Caucaz], la Ekaterinoslav și la Kiev și chiar în... care simpatizează cu lichidatorii... campania de petiții, care în mod vădit nu era susținută de m[ase], [n-a găsit absolut] nici un sprijin, după cum [nici fracțiunea noastră social-democrată din Dumă] n-a sprijinit această [campanie].

*Scrie în ianuarie 1912,
nu mai tîrziu de 17 (30)*

*Publicat pentru prima oară
în 1911 în revista
„Proletarskaia Revoluțiia“ nr. 1*

Se tipărește după manuscris

PLANUL REFERATULUI
„AVÎNTUL REVOLUȚIONAR
AL PROLETARIATULUI DIN RUSIA“ 170

1. Evenimentele de la Lena și ziua de 1 Mai în Rusia. Grevele de masă și rolul lor.
2. Caracterul legic al avântului revoluționar, premisele și perspectivele lui.
3. Importanța grevei de masă în revoluțiile contemporane. Experiența anului 1905.
4. Liberalismul și democrația în fața noii revoluții.
5. De ce au declarat cadeții război „stării de spirit revoluționare“ și au condamnat ideea „necesității unei noi revoluții în Rusia“ ?
6. Noile condiții ale actualului avânt revoluționar. Partidele politice, Duma a III-a, alegerile. Țărănimea și noua intelectualitate democratică.
7. „Libertatea de asociere“ și lozincile revoluției populare — lupta pentru republică, pentru ziua de muncă de 8 ore, pentru confiscarea tuturor pământurilor moșierești.

*Publicat înainte de 13 luni
(st. n.) 1912, în anușul cu privire
la referat, tipărit de secțiunea
din Paris a Organizației din
străinătate a P.M.S.D.R.*

Se tipărește după textul anușului

LISTA LUCRĂRILOR LUI
V. I. LENIN
CARE N-AU FOST GĂSITE

—
ADNOTĂRI

—
INDICI

—
DATE DIN
VIAȚA ȘI ACTIVITATEA LUI
V. I. LENIN

LISTA LUCRĂRILOR LUI V. I. LENIN
CARE N-AU FOST GĂSITE PÎNĂ ÎN PREZENT

(Decembrie 1911—iulie 1912)

RAPORTUL
„CU PRIVIRE LA MOMENTUL ACTUAL
ȘI LA SARCINILE PARTIDULUI“,
CUVÎNTĂRILE ȘI INTERVENȚIILE DE LA CONFERINȚA
A VI-A GENERALĂ (DE LA PRAGA) A P.M.S.D.R.

Raportul „Cu privire la momentul actual și la sarcinile partidului“ a fost prezentat de V. I. Lenin la conferință între 6 și 12 (19 și 25) ianuarie 1912. Despre acest raport aflăm din amintirile lui N. A. Semaško : „Lenin a ținut un raport despre momentul actual și despre sarcinile partidului. Aceasta era problema principală care trebuia să stabilească profilul conferinței, construcția partidului și sarcinile lui“ („Amintiri despre V. I. Lenin“, partea 1, E.S.P.L.P. 1957, pag. 531). Raportul este menționat și în amintirile lui E. P. Onufriev : „...Era vorba de tezele raportului lui Lenin cu privire la momentul actual și la sarcinile partidului, care a fost prezentat de el la conferință peste câteva zile“ (E. Onufriev. „Întâlniri cu Lenin“, Moscova, 1959, pag. 16).

Celelalte rapoarte, cuvîntări și intervenții ale lui Lenin la conferință sînt menționate în scurtele procese-verbale ale diverselor ședințe ale Conferinței a VI-a generală (de la Praga) a P.M.S.D.R., care se păstrează la Arhiva centrală de partid a Institutului de marxism-leninism de pe lângă C.C. al P.C.U.S.

„SUBTERFUGII IEFTINE (RĂSPUNS LUI BLANK)“,
„SPERANȚE CARE NU SE STING“

Despre aceste articole V. I. Lenin a scris în scrisorile adresate redacției ziarului „Nevskaia Zvezda“ la 11 (24) iulie 1912 : „...Și, în afară de aceasta, vă veți alunga definitiv colaboratorii dacă nu le veți publica articolele și nici măcar nu le veți răspunde și nu le veți înapoia manuscrisele (de pildă articolele mele : răspuns lui Blank — foarte important! «Speranțe care nu se sting» și o serie de alte articole! !)” (Opere, vol. 35, E.S.P.L.P. 1958, pag. 20), și redacției ziarului „Pravda“ la 20 iulie (2 august) 1912 : „Sper că vei fi așa de bun să transmiți redacției ziarului «Nevskaia Zvezda» că cer categoric să mi se înapoieze articolul în care-i dau o replică lui Blank («Subterfugii ieftine») dacă nu-l publică în nr. 18. În cazul acesta îl voi publica neapărat în revistă“ (ibid., pag. 31).

ARTICOLUL DESPRE 9 NOIEMBRIE (RĂSPUNS UNUI CORESPONDENT)

La 19 iulie (1 august) 1912, V. I. Lenin a scris redacției ziarului „Pravda”: „...referitor la articolul despre 9.XI. (răspuns unui corespondent), aștept de mult un răspuns” (Opere, vol. 35, E.S.P.L.P. 1958, pag. 26).

„DESPRE PLATFORMA ELECTORALĂ”

Într-o scrisoare adresată redacției ziarului „Pravda” în iulie 1912, V. I. Lenin anunța că a trimis acest articol și arăta că este necesar ca el să fie publicat în „Pravda” (vezi Opere, vol. 35, E.S.P.L.P. 1958, pag. 23—24). În scrisoarea din 19 iulie (1 august), Lenin scria: „D-ta scrii — și, în calitate de secretar, o faci, desigur, în numele redacției — că «în principiu redacția consideră pe deplin acceptabil articolul meu *inclusiv atitudinea față de lichidatori*»” (ibid., pag. 25). Răspunzând la scrisoarea lui Lenin, redacția ziarului „Pravda” îi comunica la 30 iulie (12 august): „Articolul «Despre platforma electorală» va fi publicat, dar ceva mai târziu. De altfel, trebuie să ne pregătim pentru el, ca să zicem așa, «din punct de vedere tehnic», deoarece ca formă el depășește cu mult limitele permise de cenzură” („Din epoca ziarelor «Zvezda» și «Pravda», fasc. III, Moscova-Petrograd, 1923, pag. 240).

Articolul n-a apărut în „Pravda”.

LISTA PUBLICAȚIILOR ȘI A LUCRĂRILOR
LA A CĂROR REDACTARE A PARTICIPAT
V. I. LENIN

ZIARUL „SOȚIAL-DEMOKRAT“

- Nr. 25, 21 (8) decembrie 1911
Nr. 26, 8 mai (25 aprilie) 1912
Nr. 27, 17 (4) iunie 1912

„RABOCEAIA GAZETA“

- Nr. 7, 22 decembrie 1911 (4 ianuarie 1912)
Nr. 8, 17 (30) martie 1912

REVISTA „PROSVEȘCENIE“

- Nr. 1, decembrie 1911
Nr. 2, ianuarie 1912
Nr. 3—4, februarie-martie 1912
Nr. 5—7, aprilie-iunie 1912

„CONFERINȚA GENERALĂ DIN 1912 A PARTIDULUI
MUNCITORESC SOCIAL-DEMOCRAT DIN RUSIA“

Paris, editat de Comitetul Central, 1912

Broșura a apărut în februarie 1912. Indicii cu privire la faptul că V. I. Lenin a redactat broșura există într-o serie de documente care se păstrează în Arhiva centrală de partid a Institutului de marxism-leninism de pe lângă C.C. al P.C.U.S.

„CĂLĂUZA ALEGĂTORULUI
(LEGEA NOASTRĂ ELECTORALĂ)“
Petersburg, 1912

Broșura a apărut în iunie 1912. V. I. Lenin a întocmit și a redactat materialele pentru această broșură. Într-o scrisoare din martie

1912 către redacția ziarului „Zvezda”, Lenin ruga să i se trimită cărți în legătură cu legea electorală din 3 (16) iunie 1907 și alte materiale necesare pentru întocmirea și redactarea broșurii (vezi Opere, vol. 17, E.S.P.L.P. 1957, pag. 502). În scrisoarea din 9 (22) aprilie 1912 către redacția ziarului „Zvezda”, Lenin comunica: „...Vă trimit astăzi un nou material pentru «Călăuza alegătorului». Asta e aproape tot; vă voi mai trimite peste două zile unul sau două articolașe de aici, rămânând să mai primiți de la Tver un articol despre buget” (Opere, vol. 35, E.S.P.L.P. 1958, pag. 14).

LISTA DE LUCRĂRI
CARE S-AR PUTEA SĂ FIE ALE LUI
V. I. LENIN

„PARTIDELE ÎN ALEGERI“

Articolul a fost publicat în ziarul „Pravda“ nr. 19 din 22 mai (4 iunie) 1912 sub semnătura „P. P.“. Această semnătură figurează sub câteva articole cunoscute ca fiind ale lui V. I. Lenin, printre altele sub primul său articol din „Pravda“ nr. 13 și 14 „Trudovicii și democrația muncitorească“, precum și sub articolele „Liberalismul și democrația“ și „În Elveția“ (vezi volumul de față, pag. 280—287, 250—259, 413—415 și Opere, vol. 18, E.S.P.L.P. 1957, pag. 295—297).

Articolul „Partidele în alegeri“ este consacrat problemelor legate de campania electorală pentru Duma a IV-a de stat. În aceeași zi a fost publicat pe această temă în ziarul „Nevskaia Zvezda“ articolul lui Lenin „Unele concluzii în legătură cu mobilizarea în vederea alegerilor“ (vezi volumul de față, pag. 324—329), în care există coincidențe textuale în problemele principale fundamentale, precum și în prezentarea diferitor fapte. Problemele tratate în articol — împărțirea partidelor în alegerile pentru Dumă și existența a trei tabere: tabăra celor de dreapta, liberală și democratică, însemnătatea alegerilor pentru ridicarea conștiinței de clasă a muncitorilor și țăranilor — coincid în conținut cu articolele scrise de Lenin în această perioadă: „Partidele politice în decursul celor 5 ani de existență a Dumei a III-a“, „Campania electorală pentru Duma a IV-a și sarcinile social-democrației revoluționare“, „Partidele politice din Rusia“ (vezi ibid., pag. 177—182, 260—264, 288—300). Toate acestea ne îndreptățesc să presupunem că articolul a fost scris de Lenin.

ADNOTARI

1 *Comisia de organizare din Rusia* (C.O.R.) pentru convocarea conferinței generale de partid a fost creată în baza unei hotărâri adoptate la consfătuirea din iunie 1911 a membrilor C.C. al P.M.S.D.R. Ea s-a constituit la sfârșitul lunii septembrie, în cadrul unei consfătuiri a reprezentanților organizațiilor locale de partid, și a funcționat pînă la Conferința a VI-a generală (de la Praga) a P.M.S.D.R. Consfătuirea și-a început lucrările la Baku sub conducerea lui G. K. Ordjonikidze, împuternicitul Comisiei de organizare din străinătate (C.O.S.) pentru convocarea conferinței. La consfătuire au participat reprezentanți ai organizațiilor de partid din Baku, Tiflis, Ekaterinburg, Kiev și Ekaterinoslav. Printre delegați se numărau S. G. Șaumian, S. S. Spandarian, I. I. Șvarț; la consfătuire au asistat cu drept de vot consultativ E. D. Stasova și alții. În prima ședință a fost ascultat raportul împuternicitului C.O.S. și s-au discutat rapoartele organizațiilor locale. Consfătuirea a adoptat o rezoluție cu privire la constituirea Comisiei de organizare din Rusia pentru convocarea conferinței. În rezoluție se menționa că s-au luat toate măsurile pentru ca la conferință să participe aproape toate organizațiile de partid ilegale existente. Rezoluția arăta că conferința de partid constituie singurul mijloc de unire a organizațiilor de partid și de ieșire „pe drumul larg al renașterii partidului...”.

Din cauza prigoanei polițienești și pericolului arestării ce plana asupra delegaților (Șaumian a fost arestat a doua zi după deschiderea consfătuirii), celelalte ședințe s-au ținut la Tiflis. În cea de-a doua ședință s-a discutat problema relațiilor dintre C.O.R., pe de o parte, și Comisia de organizare din străinătate și Comisia tehnică din străinătate (C.T.S.), pe de altă parte. În rezoluția adoptată de consfătuire se arăta că Comisia de organizare din străinătate trebuie să fie subordonată Comisiei de organizare din Rusia, care își asumă întreaga muncă de pregătire și de convocare a conferinței. Se pune de asemenea în vedere C.O.S. și C.T.S. că publicarea de articole în presă sau alte manifestări, precum și cheltuirea fondurilor partidului fără

știrea C.O.R. nu sînt permise. Au fost elaborate normele potrivit cărora trebuiau să aibă loc alegerile pentru conferință și s-a stabilit planul activității ulterioare. Consfătuirea a adoptat o rezoluție cu privire la reprezentarea la conferință a organizațiilor legale. C.O.R. invita toate organizațiile muncitorești legale, care recunoșteau P.M.S.D.R. ilegal și căutau să stabilească legătura ideologică cu el, să-și trimită reprezentanți la conferință. Problema drepturilor acestor reprezentanți la conferință urma să fie rezolvată de conferință. În rezoluția „Cu privire la organizațiile naționale“, C.O.R. a hotărît să propună organizațiilor naționale să-și trimită reprezentanți în C.O.R. și să înceapă alegerea de delegați la conferință.

În cea de-a treia ședință a C.O.R. a fost discutat și adoptat proiectul unui apel către organizațiile de partid locale.

O dare de seamă asupra ședințelor C.O.R. a apărut, sub semnătura lui G. K. Ordjonikidze, în ziarul „Soțial-Demokrat“ nr. 25 din 8 (21) decembrie 1911. Apelul, împreună cu rezoluțiile C.O.R., a fost tipărit la Tiflis într-o foaie volantă în 1 000 de exemplare și expedit organizatiilor locale și celor din străinătate.

Apreciind primele rezultate ale activității C.O.R., Lenin scria : „Pentru prima dată după patru ani de destrămare și disensiuni s-a întrunit... centrul social-democrat din Rusia. A apărut, pentru prima oară în Rusia, un apel adresat partidului de către acest centru... Steagul a fost ridicat ; cercurile muncitorești din întreaga Rusie se strîng în jurul lui și acum nici un atac al contrarevoluției nu-l mai poate doborî!“ (volumul de față, pag. 7).

Pînă la sfîrșitul anului 1911, în jurul C.O.R. s-au unit peste 20 de organizații locale : din Petersburg, Moscova, Baku, Tiflis, Kiev, Ekaterinoslav, Ekaterinburg, Saratov, Kazan, Nikolaev, Vilno etc. C.O.R. a desfășurat o vastă activitate organizatorică și propagandistică în legătură cu convocarea Conferinței a VI-a generale (de la Praga) a P.M.S.D.R., care a avut loc în ianuarie 1912. Intr-o rezoluție specială cu privire la activitatea C.O.R. (vezi op. cit., pag. 139), conferința, la propunerea lui Lenin, a relevat uriașa însemnătate a muncii depuse de Comisia de organizare din Rusia pentru unirea tuturor organizațiilor de partid din Rusia și pentru refacerea partidului. — 1.

- 2 *Otzovism* — curent oportunist apărut în rîndurile bolșevicilor, avînd drept promotor pe A. Bogdanov. Camuflîndu-se îndărătul frazeologiei revoluționare, otzoviștii (G. A. Aleksinski, A. V. Sokolov (S. Volski), A. V. Lunacearski, M. N. Leadov și alții) cereau ca deputații social-democrați să fie rechemăți din Duma a III-a de stat și să se renunțe la activitatea în organizațiile legale. Declarînd că în condițiile reacțiunii partidul trebuie să desfășoare în exclusivitate o activitate ilegală, otzoviștii refuzau să intre în Dumă, în syndicatele muncitorești, în cooperative și în alte organizații de masă legale și semilegale și considerau că

întreaga activitate a partidului trebuie concentrată în organizația ilegală. O varietate a otzovismului era ultimatismul. Ultimatiștii se deosebeau de otzoviști numai formal. Ei propuneau să se prezinte fracțiunii social-democrate din Dumă un ultimatum cu privire la supunerea necondiționată a fracțiunii față de hotărârile Comitetului Central al partidului, iar în cazul când nu vor da curs acestui ultimatum, deputații social-democrați să fie rechemăți din Dumă. Ultimatismul era, de fapt, un otzovism mascat, camuflat. Lenin i-a numit pe ultimatiști „otzoviști pudici“.

Otzoviștii au adus mari prejudicii partidului. Politica lor ducea la ruperea partidului de mase, la transformarea acestuia într-o organizație sectară, incapabilă să-și adune forțele în vederea unui nou avânt revoluționar. Lenin i-a demască pe otzoviști ca „lichidatori pe de-a-ndoaselea“ și a declarat otzovismului un război necruțător. „Otzovismul *nu este* bolșevism, ci, sub raport politic, o detestabilă caricatură de bolșevism, pe care nu putea s-o plăsmuiască decât cel mai înverșunat adversar politic al bolșevismului“, scria Lenin (Opere complete, vol. 17, Editura politică, 1963, ediția a doua, pag. 379).

Lupta împotriva otzoviștilor a început în primăvara anului 1908. Cu prilejul discutării bilanțului activității de cinci luni a fracțiunii social-democrate din Duma a III-a de stat, în martie-aprilie 1908 în câteva raioane din Moscova au fost adoptate rezoluții otzoviste. În mai, la Conferința orășenească din Moscova, rezoluția otzoviștilor a fost respinsă cu 18 voturi contra 14. Materialele Conferinței de partid din Moscova au fost publicate la 4 (17) iunie 1908 în nr. 31 al ziarului „Proletarii“. Începând cu acest număr, la propunerea lui Lenin, în ziar a fost deschisă o discuție în problema atitudinii față de Dumă și față de fracțiunea social-democrată din Dumă. Concomitent cu discuția din presă s-a dus lupta împotriva otzoviștilor în organizațiile de partid. În toamna anului 1908, cu prilejul alegerii delegaților la Conferința a V-a (generală), otzoviștii-ultimatiști din organizația Petersburg au elaborat o platformă proprie, pe care au propus-o ca rezoluție ședinței lărgite a Comitetului din Petersburg. Rezoluția n-a găsit un sprijin larg în organizațiile de partid. La conferință, otzoviștii n-au îndrăznit să prezinte în mod deschis platforma lor; ei n-au reușit să-și formeze decât un grup de adepți neînsemnat.

După conferință, la insistența lui Lenin, platforma otzoviștilor a fost publicată în ziarul „Proletarii“. Lenin a făcut o critică amplă a acestei platforme în articolul „O caricatură de bolșevism“, publicat în același număr al ziarului. El a dezvăluit întreaga inconsecvență, neprincipialitate și ostilitate față de marxism ale concepțiilor otzoviștilor. Lenin a criticat otzovismul și în articolele sale: „Pe marginea a două scrisori“, „Pe marginea articolului «Cu privire la problemele curente»“, „Lichidarea lichidatorismului“, „Despre fracțiunea adepților otzovismului și ai zidirii de dumnezeu“ și altele.

O parte din liderii otzoviștilor (Bogdanov, Lunacearski) împreună cu menșevicii-lichidatori (Valentinov, Iușkevici) au atacat în presă bazele teoretice ale marxismului: materialismul dialectic și materialismul istoric. Lunacearski a început să propovăduiască necesitatea creării unei religii noi, îmbinarea socialismului cu religia.

În primăvara anului 1909, otzoviștii, ultimatiștii și ziditorii de dumnezeu au creat un grup de inițiativă în vederea organizării unei școli antipartinice pe insula Capri (Bogdanov, Aleksinski, Lunacearski și alții). De fapt, această școală era centrul fracțiunii antipartinice. Consfătuirea redacției lărgite a ziarului „Proletarii” din iunie 1909 a adoptat o hotărâre în care se declara că „bolșevismul, curent bine definit din P.M.S.D.R., nu are nimic comun cu otzovismul și ultimatismul” și a cerut bolșevicilor să ducă lupta cea mai necruțătoare împotriva acestor devieri de la marxismul revoluționar. Bogdanov, inspiratorul otzoviștilor, a fost exclus din rândurile bolșevicilor.

Ulterior, în lucrarea „Stîngismul” — boala țopilăriei comunismului”, Lenin scria că bolșevicii au putut după înfrîngerea revoluției să se retragă în ordine și să-și păstreze forțele datorită faptului că „au demascat fără cruțare și au izgonit pe revoluționarii frazeologi, care nu voiau să înțeleagă că trebuie să ne retragem, că trebuie să știm să ne retragem, că trebuie să învățăm neapărat să lucrăm legal în parlamentele cele mai reacționare, în cele mai reacționare organizații sindicale, cooperatiste, de asigurări și altele de acest fel” (Opere, vol. 31, E.S.P.L.P. 1956, pag. 12). — 2.

- 3 *Plenara C.C. al P.M.S.D.R.*, cunoscută sub denumirea de plenara „de unificare”, a avut loc în zilele de 2—23 ianuarie (15 ianuarie — 5 februarie) 1910 la Paris.

Problema căilor și metodelor de întărire a partidului și a unității lui s-a pus cu deosebită stringență în toamna anului 1909. În noiembrie 1909, V. I. Lenin, conformîndu-se unei hotărâri adoptate de Consfătuirea redacției lărgite a ziarului „Proletarii”, a prezentat un plan de apropiere, de alcătuire a unui bloc între bolșevici și menșevicii-partiiți în vederea luptei comune împotriva lichidatorilor și otzoviștilor. În opoziție cu planul întocmit de Lenin, împăciuitoriștii G. E. Zinoviev, L. B. Kamenev și A. I. Rîkov au făcut totul pentru a se ajunge la o unire a bolșevicilor cu menșevicii-golosiști (lichidatori) și cu troșkiștii, ceea ce însemna, de fapt, lichidarea partidului bolșevic. Au manifestat sovăieli împăciuitoariste și I. F. Dubrovinski și V. P. Noghin, membri ai Comitetului Central. Intrucît situația ce se crease în partid și în Rusia cerea în mod imperios să fie rezolvate problemele legate de unificarea forțelor partidului, bolșevicii au trimis la 1 (14) noiembrie 1909 Biroului din străinătate al Comitetului Central o declarație în care cereau să se convoace în cel mai scurt timp o plenară a Comitetului Central.

La lucrările plenarei din ianuarie a Comitetului Central au participat reprezentanții ai tuturor fracțiunilor și grupărilor, precum și reprezentanții ai organizațiilor social-democrate naționale. Majoritatea în cadrul plenarei au avut-o împăciuitoriștii.

Lenin a dus la această plenară o luptă dîrză împotriva oportuniștilor și împăciuitoriștilor, pentru a obține o condamnare hotărîită a lichidatorismului și otzovismului și a face să fie adoptată o linie de apropiere între bolșevici și menșevicii-partiiți. Caracterizînd situația de la plenară, Lenin îi scria mai tîrziu lui Gorki : „trei săptămîni de chin, de tocire a nervilor, să le ia toți dracii !” (Opere, vol. 34, E.S.P.L.P. 1958, pag. 428).

Pe ordinea de zi a plenarei figurau următoarele puncte : 1) Darea de seamă a Biroului din Rusia al Comitetului Central ; 2) Darea de seamă a Biroului din străinătate al C.C. ; 3) Darea de seamă a redacției Organului Central ; 4) Rapoartele comitetelor centrale ale partidelor social-democrate naționale ; 5) Starea de lucruri din partid ; 6) Cu privire la convocarea conferinței ordinare a partidului ; 7) Statutul C.C. al P.M.S.D.R. etc.

La discuțiile în legătură cu principalul punct de pe ordinea de zi — cu privire la starea de lucruri din partid —, menșevicii-golosiști, care la plenară acționau în bloc cu vperediștii și erau sprijiniți de trokiști, au căutat să aperse lichidatorismul și otzovismul. Cu toate că împăciuitoriștii și reprezentanții organizațiilor naționale, sub presiunea menșevicilor-golosiști, a vperediștilor și trokiștilor, au acceptat ca în rezoluția „Cu privire la starea de lucruri din partid” să nu li se spună lichidatorilor și otzoviștilor pe nume, plenara, la stăruința lui Lenin, a condamnat lichidatorismul și otzovismul, a recunoscut pericolul acestor curente și necesitatea de a se duce lupta împotriva lor.

Ulterior, Lenin, făcînd o apreciere a însemnătății pe care a avut-o plenara din ianuarie, sublinia că ea a fixat definitiv linia tactică a partidului în perioada contrarevoluției și, dezvoltînd rezoluția Conferinței a V-a a P.M.S.D.R. (Conferința generală din 1908), a calificat lichidatorismul și otzovismul drept manifestări ale influenței exercitate de burghezie asupra proletariatului. Plenara a stabilit totodată că e necesară crearea unei adevărate unități în rîndurile partidului în legătură cu sarcinile politice-ideologice ale partidului în actuala perioadă istorică.

Totodată, Lenin a condamnat cu toată tăria hotărîrile împăciuitoariste adoptate de plenară. Împotriva voinței lui Lenin, împăciuitoriștii, în alianță cu Troțki, au făcut să fie aleși în instituțiile centrale ale partidului nu menșevicii-partiiți, ci menșevicii-golosiști (lichidatorii). Plenara a hotărît să se acorde subvenții ziarului lui Troțki, „Pravda” de la Viena, și a stabilit ca din redacția acestui ziar să facă parte și un reprezentant al Comitetului Central. Grupul „Vpered” a fost recunoscut ca grup editorial al partidului. A fost dizolvat Centrul bolșevic și a fost suspendată apariția ziarului „Proletarii” ; o parte din bunurile deținute de ei, bolșevicii le-au predat Comitetului Central, iar

restul l-au transmis unor terțe persoane, unor așa-numiți deținători (K. Kautsky, F. Mehring, C. Zetkin), care urmau ca în decurs de doi ani să le predea Comitetului Central cu condiția ca menșevicii-golosiști să-și lichideze centrul fracționist și să înceteze să mai scoată ziarul lor fracționist. În rezoluția „Cu privire la centrele fracționiste”, plenara a menționat că „interesele partidului și ale unității lui cer ca «Golos Soțial-Demokrata» să fie suspendat în viitorul cel mai apropiat”. Însă, precum scria Lenin, plenara s-a mulțumit cu promisiunile verbale ale golosiștilor (lichidatorilor) și ale vperediștilor de a-și dizolva fracțiunile și de a-și suspenda publicațiile fracționiste. Hotărârile împăciuitoariste ale plenarei au făcut jocul lichidatorilor și otzoviștilor, aducând mari prejudicii partidului.

Menșevicii-golosiști, vperediștii și troțkiștii au refuzat să se supună hotărârilor plenarei. „Golos Soțial-Demokrata” nu și-a încetat apariția. Lichidatorii au început să publice în Rusia un ziar al lor legal, „Nașa Zarea”, la care colaborau și golosiștii. Nici grupul „Vpered” nu și-a încetat activitatea lui scizionistă. Redacția „Pravdei” troțkiste a refuzat să se supună controlului Comitetului Central. Pătrunzînd în instituțiile centrale de partid, menșevicii-lichidatori subminau organizarea activității lor și munca organizațiilor locale de partid.

În această situație, bolșevicii au declarat în toamna anului 1910 că nu se socotesc legați prin convenția adoptată de fracțiuni la plenara din ianuarie. Bolșevicii au început să-și scoată o publicație a lor, „Raboceaia Gazeta”. Ei au început să lupte pentru convocarea unei noi plenare și au cerut să li se înapoieze bunurile și fondurile bănești pe care le predaseră în mod condiționat Comitetului Central.

Procesele-verbale ale plenarei din ianuarie n-au fost găsite. Lucrările plenarei, lupta desfășurată în cadrul ei împotriva lichidatorilor, vperediștilor, troțkiștilor și împăciuitoariștilor sînt amănunțit expuse în articolul lui V. I. Lenin „Însemnările unui publicist” (vezi Opere complete, vol. 19, Editura politică, 1963, ediția a doua, pag. 255—324). — 2.

- 4 „Diskussionnîi Listok” — supliment al ziarului „Soțial-Demokrat”, Organul Central al P.M.S.D.R.; a apărut, pe baza unei hotărâri a plenarei din ianuarie 1910 a C.C. al P.M.S.D.R., cu începere de la 6 (19) martie 1910 și pînă la 29 aprilie (12 mai) 1911 la Paris. Au apărut trei numere. Din redacția ziarului făceau parte reprezentanți ai bolșevicilor, menșevicilor, ultimatiștilor, bundiștilor, plehanoviștilor, social-democrației poloneze și ai Social-democrației din Ținutul leton. În „Diskussionnîi Listok” au fost publicate articolele lui V. I. Lenin „Însemnările unui publicist”, „Semnificația istorică a luptei interne de partid din Rusia” și „Convorbire între un legalist și un adversar al lichidatorismului” (vezi Opere complete, vol. 19, Editura politică, 1963, ediția a doua, pag. 255—324 și 381—400; vol. 20, 1963, ediția a doua, pag. 243—253). — 2.

5 *Vperedistii, grupul „Vpered“* — grup antipartinic al otzoviștilor, ultimatiștilor și ziditorilor de dumnezeu; a fost organizat, din inițiativa lui A. Bogdanov și G. A. Aleksinski, în decembrie 1909, după prăbușirea centrului fracționist otzovist-ultimatist, format la școala de la Capri; a avut un organ de presă cu aceeași denumire, care a apărut la Geneva în 1910—1911.

Lupta vperediștilor împotriva bolșevicilor se caracteriza printr-o totală neprincipialitate și lipsă de scrupule în alegerea mijloacelor. La plenara din ianuarie 1910, ei au acționat în strânsă legătură cu lichidatorii-golosiști și cu troțkiștii. Reușind să determine această plenară de a recunoaște grupul lor ca „grup editorial al partidului” și primind din partea Comitetului Central o subvenție pentru publicațiile lui, vperediștii au dezlănțuit, după plenară, o critică violentă, de pe poziții otzovist-ultimatiste, împotriva hotărârilor adoptate de ea și au refuzat să se supună prevederilor ei. După Conferința de partid de la Praga, vperediștii au dus lupta, împreună cu menșevicii-lichidatori și cu troțkiștii, împotriva hotărârilor plenarei.

Acțiunile neprincipiale antipartinice și antimarxiste ale grupului „Vpered” au făcut ca muncitorii să se îndepărteze de el. „Influența acestui grup — scria Lenin — a fost tot timpul cât se poate de neînsemnată și el își ducea zilele de azi pe mâine numai datorită tacticii de conciliere cu diferite grupuri din străinătate, rupte de Rusia și cu totul neputincioase” (vezi volumul de față, pag. 221). Nefiind sprijinit de mișcarea muncitorească, grupul „Vpered” s-a destrămat de fapt în 1913—1914 și a încetat formal să mai existe după revoluția burghezo-democratică din februarie 1917. — 3.

6 „*Soțial-Demokrat*” — ziar ilegal, Organul Central al P.M.S.D.R. A apărut din februarie 1908 pînă în ianuarie 1917. Primul număr, pregătit de bolșevici și tipărit parțial într-o tipografie particulară din Vilno, a fost confiscat de ohrana țaristă. Curînd după aceasta, la Petersburg s-a făcut o nouă încercare de a scoate ziarul, dar și de data aceasta cea mai mare parte din tiraj a încăput pe mîinile jandarmeriei. Numerele următoare au apărut în străinătate: nr. 2—32 (februarie 1909 — decembrie 1913) — la Paris, iar nr. 33—58 (noiembrie 1914 — ianuarie 1917) — la Geneva. În total au apărut 58 de numere, dintre care 5 cu suplimente.

Potrivit unei hotărîri a C.C. al P.M.S.D.R. ales la Congresul al V-lea (de la Londra), redacția ziarului „Soțial-Demokrat” era alcătuită din reprezentanți ai bolșevicilor, ai menșevicilor și ai social-democraților polonezi. Conducătorul de fapt al ziarului era V. I. Lenin. Articolele sale ocupau un loc central în ziar. În ziarul „Soțial-Demokrat” au fost publicate peste 80 de articole și note ale lui Lenin.

În cadrul redacției ziarului, V. I. Lenin a promovat linia bolșevică consecventă, ducînd lupta împotriva menșevicilor-lichidatori. O parte din redacție (Kamenev și Zinoviev) a avut o

atitudine împăciuitoare față de lichidatori, încercînd să zădărnicească promovarea liniei leniniste. Menșevicii Martov și Dan, membri ai redacției, sabotînd munca în cadrul redacției Organului Central, susțineau în același timp fățiș lichidatorismul în ziarul „Golos Soțial-Demokrata”; ei se pronunțau împotriva colaborării menșevicilor-partiiți la O.C. Lupta intransigentă a lui Lenin împotriva lichidatorilor a dus la ieșirea din redacție a lui Martov și Dan în iunie 1911. Începînd din decembrie 1911, ziarul „Soțial-Demokrat” a fost redactat de V. I. Lenin.

În anii grei ai reacțiunii și în perioada noului avînt al mișcării revoluționare, ziarul „Soțial-Demokrat” a jucat un rol important în lupta bolșevicilor împotriva lichidatorilor, troțkiștilor, otzoviștilor, pentru menținerea partidului marxist ilegal, pentru întărirea unității și a legăturii sale cu masele.

În anii primului război mondial, ziarul „Soțial-Demokrat”, fiind Organul Central al partidului bolșevic, a avut un rol excepțional în propagarea lozincilor bolșevice în problema războiului, păcii și revoluției. În coloanele ziarului a fost publicat articolul lui Lenin „În jurul lozincii Statelor Unite ale Europei”, în care el a formulat pentru prima oară concluzia cu privire la posibilitatea victoriei socialismului la început în cîteva țări sau chiar într-o singură țară capitalistă. Difuzarea ziarului „Soțial-Demokrat” în Rusia și reproducerea principalelor articole apărute în el de către ziarele bolșevice locale au contribuit la luminarea politică și la educarea proletariatului din Rusia în spiritul internaționalismului, la pregătirea maselor pentru revoluție.

Apreciînd în mod pozitiv serviciile aduse de ziarul „Soțial-Demokrat” în perioada primului război mondial, V. I. Lenin scria ulterior că „orice muncitor conștient care dorește să înțeleagă dezvoltarea ideilor revoluției socialiste internaționale și a primei sale victorii de la 25 octombrie 1917 trebuie neapărat să cunoască articolele apărute în el (Opere, vol. 27, Editura politică, 1959, pag. 205). — 4.

7 „Raboceaia Gazeta” — organ popular ilegal al bolșevicilor; a apărut neperiodic, la Paris, începînd de la 30 octombrie (12 noiembrie) 1910 și pînă la 30 iulie (12 august) 1912; au fost scoase în total 9 numere. „Raboceaia Gazeta” a fost fondată din inițiativa lui V. I. Lenin. Editarea ei a fost hotărîită în mod oficial la consfătuirea unor reprezentanți ai P.M.S.D.R. — bolșevici, menșevici-partiiți, reprezentanți ai fracțiunii social-democrate din Dumă ș. a. — care a avut loc în timpul Congresului socialist internațional de la Copenhaga (din august 1910). La această consfătuire au participat: V. I. Lenin, G. V. Plehanov, A. M. Kollontai, A. V. Lunacearski, N. G. Poletaev, I. P. Pokrovski și alții.

„Raboceaia Gazeta” era condusă și redactată de Lenin. La acest ziar au colaborat bolșevicii S. I. Gopner, P. A. Dja-

paridze, N. A. Semașko, S. G. Șaumian etc., precum și o serie de menșevici-partiiți. Secretar de redacție era N. K. Krupskaia. Un însemnat sprijin material i-a fost acordat acestui ziar de A. M. Gorki. În grupurile bolșevice din străinătate au fost create cercuri de sprijinire a ziarului, care îi acordau un important sprijin material și ajutau la expedierea lui în Rusia. „Raboceaia Gazeta” a luptat pentru menținerea și întărirea partidului marxist ilegal împotriva menșevicilor-lichidatori, a otzoviștilor și a troțkiștilor. Ziarul a apărat tactica revoluționară și a pregătit din punct de vedere ideologic clasa muncitoare din Rusia pentru o nouă revoluție. El a dat o largă publicitate problemelor vieții de partid din Rusia și ale mișcării socialiste internaționale. În coloanele lui au fost publicate 14 articole ale lui Lenin, printre care „Învățămintele revoluției”, „Începutul demonstrațiilor”, „Tolstoi și lupta proletară”, „Ivan Vasilievici Babușkin”, „Cincizeci de ani de la desființarea iobăgiei”, „În preajma alegerilor pentru Duma a IV-a”. Ziarul se bucura de o mare popularitate în rîndurile muncitorilor din Rusia; tirajul lui se ridica pînă la 6 000 de exemplare. El era sprijinit materialicește, prin colecte bănești, de către muncitori, care erau și colaboratori activi ai lui. La rubricile „Viața de partid”, „Scrisori din țară”, ziarul publica regulat și corespondențe ale muncitorilor, ale organizațiilor de partid din diferite localități.

„Raboceaia Gazeta” a avut un rol important în pregătirea Conferinței a VI-a generale (de la Praga) a P.M.S.D.R. (ianuarie 1912). Conferința, considerînd că „Raboceaia Gazeta” a apărat cu hotărîre și consecvență partidul și partinitatea, l-a declarat organ oficial al C.C. al P.M.S.D.R. — 4.

8 Este vorba de organele de presă ale bolșevicilor: ziarul „Zvezda” și revista „Misl”.

„Zvezda” — ziar bolșevic legal; a apărut la Petersburg de la 16 (29) decembrie 1910 pînă la 22 aprilie (5 mai) 1912. Inițial ziarul apărea săptămînal; începînd de la 21 ianuarie (3 februarie) 1912 a început să apară de două ori pe săptămîină, iar de la 8 (21) martie 1912 de trei ori pe săptămîină. Continuarea directă a ziarului „Zvezda” a fost „Nevskaia Zvezda”, care a început să apară în urma confiscărilor frecvente ale ziarului „Zvezda”. Tirajul ziarului „Zvezda” era, la începutul editării lui, de 7 000—10 000 de exemplare. În timpul evenimentelor de la Lena din 1912, el a ajuns la 50 000—60 000 de exemplare.

Problema reorganizării presei marxiste legale se punea cu acuitate în legătură cu începutul de înviorare a mișcării revoluționare din Rusia. În toamna anului 1910, în timpul lucrărilor Congresului socialist internațional de la Copenhaga, a avut loc o consfătuire la care au luat parte V. I. Lenin, G. V. Plehanov, bolșevicul N. G. Poletaev, membru al fracțiunii social-democrate din Duma a III-a de stat, și alții. La consfătuire

s-a ajuns la un acord cu privire la editarea unui organ legal în Rusia cu colaborarea menșevicilor-partiiți. Pe baza acestui acord, în redacția ziarului „Zvezda” au intrat V. D. Bonci-Bruevici (din partea bolșevicilor), N. I. Iordanski (din partea menșevicilor-partiiți) și I. P. Pokrovski (din partea fracțiunii social-democrate din Duma a III-a de stat). N. G. Poletaev a avut un rol important în organizarea editării ziarului. În această perioadă, „Zvezda” era considerată organul fracțiunii social-democrate din Dumă. La 11 (24) iunie 1911, la al 25-lea număr, ziarul a fost suspendat temporar. În octombrie 1911, „Zvezda” și-a reluat apariția, cu componența redacției schimbată; menșevicii-partiiți nu mai făceau parte din redacție.

Ziarul „Zvezda” se afla sub conducerea ideologică a lui V. I. Lenin; el purta corespondență cu membrii redacției, le îndruma munca, critica greșelile, îndeosebi în prima perioadă a existenței ziarului „Zvezda” și lupta pentru ca ziarul să aibă o orientare marxistă fermă. În „Zvezda” și în „Nevskaia Zvezda”, circa 50 de articole ale lui Lenin au apărut sub semnăturile: V. Ilici, V. F., William Frey, F. L—ko, K. T., T., B. K., M. Ș., P. P., P. Silin, R. S., B. G., Un sceptic ne-liberal, K. F., F. F., M. M. etc.

O valoroasă muncă organizatorică și redacțională au depus la „Zvezda” N. N. Baturin, N. G. Poletaev, K. S. Eremeev, M. S. Olminski. Au colaborat activ la ziar V. D. Bonci-Bruevici, Demian Bednii și alții. În „Zvezda” au fost publicate o serie de articole ale lui G. V. Plehanov. Lenin l-a atras pe A. M. Gorki la activitatea ziarului „Zvezda”.

Sub conducerea lui Lenin, „Zvezda” a devenit un ziar marxist combativ. El susținea și propaga principiile marxismului revoluționar, lupta împotriva lichidatorismului și otzovismului, pentru întărirea partidului marxist, pentru alianța revoluționară dintre clasa muncitoare și țărănime. Ziarul a susținut platforma electorală a bolșevicilor în alegerile pentru Duma a IV-a de stat. „Zvezda” a publicat cuvântările rostite de membrii fracțiunii social-democrate din Dumă și interpelările făcute în Dumă de fracțiune. Ziarul a dus o luptă activă pentru aplicarea hotărârilor Conferinței a VI-a generală (de la Praga) a P.M.S.D.R.

„Zvezda” a stabilit legături strânse permanente cu muncitorii din fabrici și uzine; la rubrica mișcarea muncitorească ziarul publica articole în legătură cu nevoile imediate ale muncitorilor. „Zvezda” se bucura de un mare prestigiu în rândurile muncitorilor din Rusia. În primăvara anului 1912, în legătură cu avântul mișcării muncitorești, rolul ziarului „Zvezda” a crescut extrem de mult. O amploare deosebită a luat rubrica cronicii muncitorești, în care se publicau știri cu privire la evenimentele de la Lena. În ziar apăreau numeroase știri din diferite orașe ale Rusiei în legătură cu greve, demonstrații și mitinguri, se publicau scrisori ale muncitorilor către

„Zvezda“, rezoluții de protest împotriva masacrelor de la Lena, adoptate la adunările muncitorilor.

Redacția ziarului a fost nevoită să-și desfășoare activitatea în condiții de permanente represiuni din partea guvernului țarist: confiscarea unor numere, amenzi, interzicerea ziarului, arestarea redactorilor. În timpul evenimentelor de la Lena din 1912, fiecare număr al ziarului „Zvezda“ era confiscat, dar se reușea, cu toate acestea, ca o parte din tiraj să fie difuzat în rîndurile muncitorilor înainte de confiscare.

Ziarul „Zvezda“ nu apărea zilnic și era destinat păturilor înaintate ale proletariatului. Trebuia să se creeze un cotidian bolșevic de masă. „Zvezda“ a avut un rol de seamă în propagarea ideii de creare a unui asemenea organ. Lista de subscripție deschisă de redacția ziarului „Zvezda“ în scopul creării unui cotidian muncitoresc a fost sprijinită cu căldură de masele muncitorești. „Zvezda“ își informa cu regularitate cititorii despre părerile pe care și le expuneau muncitorii și publica totalul sumelor vărsate în fondul pentru crearea unui nou organ de presă. Ziarul „Zvezda“ a pregătit crearea ziarului bolșevic legal de masă „Pravda“.

„Misl“ — revistă bolșevică legală cu caracter filozofic și social-economic; a apărut lunar, la Moscova, începînd din decembrie 1910 și pînă în aprilie 1911. Au fost scoase în total cinci numere. Primul număr a avut un tiraj de 3 000 de exemplare. Revista a fost fondată, din inițiativa lui V. I. Lenin, în vederea intensificării luptei împotriva publicațiilor legale lichidatoriste și pentru educarea muncitorilor înaintați și a intelectualilor progresiști în spiritul marxismului. Lenin conducea din străinătate această revistă și purta în mod regulat corespondență cu redacția. Cînd a primit primul ei număr, el i-a scris lui A. M. Gorki la 21 decembrie 1910 (3 ianuarie 1911): „Poți să ne feliciți: avem la Moscova o revistă a noastră, marxistă. Ce bucurie a fost astăzi la noi“ (Opere, vol. 34, E.S.P.L.P. 1958, pag. 448—449).

În primele patru numere ale revistei au fost publicate și articolele lui V. I. Lenin „Despre statistica grevelor din Rusia“, „Eroii «micilor rezerve»“, „Cei care vor să ne desființeze (Despre d-l Potresov și V. Bazarov)“, „Cu prilejul unei aniversări“, „Despre structura socială a puterii, perspective și lichidatorism“ și „Note polemice“ (vezi Opere complete, vol. 19. Editura politică, 1963, ediția a doua, pag. 401—432; vol. 20, pag. 94—100, 119—139, 168—177, 194—215, 216—219). La editarea ei au participat îndeaproape V. V. Vorovski, M. S. Olminski și I. I. Skvorțov-Stepanov; a avut printre colaboratorii ei și menșevici-partiiți, ca G. V. Plehanov, Ch. Rappoport ș.a. Ultimul număr — 5 — al revistei a fost confiscat, iar apariția ei a fost interzisă. Curînd după aceea a început să apară, la Petersburg, revista „Prosvetșenie“, care era, de fapt, o continuare a revistei „Misl“. — 4.

- 9 „*Nașa Zarea*“ — revistă legală lunară a menșevicilor-lichidatori ; a apărut la Petersburg începînd din ianuarie 1910 și pînă în septembrie 1914. A fost condusă de A. N. Potresov și a avut drept colaboratori pe F. I. Dan, S. O. Ţederbaum (V. Ejov) și alții. În jurul acestei reviste s-a încheșat centrul lichidatorilor din Rusia. În rezoluția Conferinței a VI-a generale (de la Praga) a P.M.S.D.R. din 1912 se menționa că „o parte dintre social-democrați, care s-au grupat în jurul revistelor «*Nașa Zarea*» și «*Delo Jizni*», au luat fășiș apărarea curentului care fusese declarat de întregul partid ca fiind un produs al influenței burgheze asupra proletariatului“ (volumul de față, pag. 159). — 4.
- 10 *Ziditorii de dumnezeu*, zidirea de dumnezeu — curent filozofic-religios ostil marxismului ; a apărut, în perioada reacțiunii stolipiniste, în rîndurile unei părți din intelectualii membri de partid, care, după înfrîngerea revoluției din 1905—1907, s-au îndepărtat de marxism. Ziditorii de dumnezeu (A. V. Lunacearski, V. Bazarov și alții) pledau pentru crearea unei religii noi, „socialiste“, și încercau să împace marxismul cu religia. Lor li s-a alăturat, pentru un timp oarecare, și A. M. Gorki.
- Consfătuirea redacției lărgite a ziarului „*Proletarii*“ din 8—17 (21—30) iunie 1909 a condamnat zidirea de dumnezeu și, într-o rezoluție specială adoptată de ea, a declarat că fracțiunea bolșevică nu are nimic comun „cu această denaturare a socialismului științific“ (vezi „Rezoluțiile și hotărârile congreselor, conferințelor Partidului Comunist al Uniunii Sovietice și ale plenarelor C.C.“, partea I, Editura pentru literatură politică, 1954, pag. 226). Esența reacționară a zidirii de dumnezeu a fost demascată de Lenin în cartea sa „*Materialism și empiriocriticism*“ (vezi *Opere complete*, vol. 18, Editura politică, 1963, ediția a doua) și în scrisorile trimise de el lui Gorki în februarie-aprilie 1908 și noiembrie-decembrie 1913. — 4.
- 11 Este vorba de „*Golos Soțial-Demokrata*“ — ziar, organul din străinătate al menșevicilor ; a apărut din februarie 1908 pînă în decembrie 1911, la început la Geneva, apoi la Paris. A avut ca redactori pe P. B. Akselrod, F. I. Dan, L. Martov, A. Martînov și G. V. Plehanov. De la primul său număr, „*Golos Soțial-Demokrata*“ a luat apărarea lichidatorilor, încercînd să justifice activitatea lor antipartinică. După ieșirea din redacție a lui Plehanov, care a condamnat poziția lichidatoristă pe care se situase ziarul, „*Golos Soțial-Demokrata*“ și-a precizat definitiv poziția de centru ideologic al lichidatorilor. — 5.
- 12 B.S.C.C. (Biroul din străinătate al Comitetului Central) a fost înființat de plenara din august 1908 a C.C. al P.M.S.D.R., ca reprezentant al întregului partid în străinătate ; el era format din trei persoane și era subordonat Biroului din Rusia al Comitetului Central. Misiunea B.S.C.C. era să țină o legătură permanentă cu Comitetul Central, care activa în Rusia, și cu membrii

Comitetului Central care activau în străinătate, să urmărească activitatea desfășurată de grupurile din străinătate de sprijinire a P.M.S.D.R. și de Biroul lor central, să încaseze cotizațiile organizațiilor din străinătate și să le verse la casa Comitetului Central, să organizeze colecte pentru Comitetul Central. În vederea unificării tuturor grupurilor din străinătate de sprijinire a P.M.S.D.R. și a subordonării lor unei conduceri unice din partea întregului partid, plenara din august 1908 a Comitetului Central a însărcinat B.S.C.C. să convoace un congres special al acestor grupuri. Dar, din cauza opoziției înverșunate întâmpinate din partea Biroului central al grupurilor din străinătate, care fusese acaparat de menșevicii-lichidatori, B.S.C.C. n-a putut să convoace congresul în cursul anului 1909. Plenara din ianuarie 1910 a Comitetului Central a reorganizat B.S.C.C. și a limitat rolul lui în conducerea treburilor generale ale partidului, sporind în mod corespunzător atribuțiile Biroului din Rusia al Comitetului Central. Numărul membrilor B.S.C.C. a fost stabilit la 5 persoane, dintre care 3 reprezentau comitetele centrale ale organizațiilor naționale. Din Biroul din străinătate al Comitetului Central făceau parte: A. I. Liubimov din partea bolșevicilor, B. I. Gorev (Goldman) din partea menșevicilor, I. Tyszka (Leo Jooghihes) din partea social-democraților polonezi, Ionov (F. M. Koighen) din partea buniștilor și I. A. Berzin din partea social-democraților letoni. Curînd după aceea, componența B.S.C.C. s-a modificat: din partea bolșevicilor a intrat N. A. Semașko (Aleksandrov), din partea buniștilor M. I. Liber, iar din partea social-democraților letoni Șvarț (I. Elias); ultimii doi erau lichidatori. În felul acesta, în Biroul din străinătate al Comitetului Central s-a format o majoritate lichidatoristă stabilă, care încerca pe toate căile să dezorganizeze activitatea instituțiilor centrale ale partidului. Poziția antipartinică a B.S.C.C. și-a găsit o expresie deosebit de concludentă în sabotarea sistematică a convocării plenarei Comitetului Central, care era cerută cu insistență de bolșevici din cauză că lichidatorii nu aplicau hotărârile adoptate de plenara din ianuarie a Comitetului Central. Tactica lichidatoristă a B.S.C.C. l-a determinat în mai 1911 pe N. A. Semașko, reprezentantul bolșevicilor, să depună o declarație prin care anunța că se retrage din B.S.C.C.

La consfătuirea membrilor C.C. al P.M.S.D.R., convocată în iunie 1911 la Paris, a fost adoptată o hotărîre prin care era condamnată linia politică a B.S.C.C. În această rezoluție se arăta că într-o serie de cazuri — ca, de pildă, în problema unificării grupurilor din străinătate ale P.M.S.D.R., a convocării unei plenare a Comitetului Central, a sprijinirii publicațiilor social-democrate legale din Rusia și în multe alte probleme — B.S.C.C. a pășit pe calea unei politici fracționiste, antipartinice, încălcînd hotărârile adoptate de plenara din 1910. Consfătuirea a condamnat comportarea antipartinică a B.S.C.C. și a hotărît ca problema existenței acestuia să fie rezolvată la viitoarea ședință plenară a C.C. al P.M.S.D.R.

În noiembrie 1911 a fost rechemat din B.S.C.C. reprezentantul social-democrației poloneze, iar după aceea și reprezentantul social-democrației letone. În ianuarie 1912, B.S.C.C. s-a autolichidat. — 5.

- 13 În legătură cu aceasta vezi articolul lui V. I. Lenin „Rezultatele arbitrajului «deținătorilor»” (volumul de față, pag. 34—38). — 5.
- 14 *Consfătuirea membrilor C.C. al P.M.S.D.R. aflați în străinătate* a avut loc între 28 mai și 4 iunie (10 și 17 iunie) 1911 la Paris. Pregătirile în vederea consfătuirii au început în aprilie 1911, din inițiativa lui V. I. Lenin. Consfătuirea trebuia să ia măsuri în vederea convocării plenarei C.C., precum și a lichidării crizei serioase din partid, care de fapt era lipsit de organe centrale de conducere, a căror activitate era subminată de menșevicii-lichidatori. În prima jumătate a lunii mai 1911, bolșevicii, prin N. A. Semașko, reprezentantul lor în cadrul B.S.C.C., au ridicat încă o dată în fața B.S.C.C. problema necesității de a se convoca de urgență plenara C.C. în străinătate. Deși în statutul C.C., adoptat la plenara din ianuarie 1910 a C.C., exista un punct în care se prevedea direct că, în caz de cădere a peste jumătate din membrii Biroului din Rusia, convocarea plenarei C.C. este obligatorie, B.S.C.C. a respins din nou propunerea bolșevicilor. La 14 (27) mai 1911, Semașko a ieșit din B.S.C.C. În aceeași zi, bolșevicii și social-democrații polonezi — membri și membri supleanți ai C.C. — au invitat pe membrii C.C. aflați în străinătate să ia parte la consfătuire.

Consfătuirea s-a deschis la 28 mai (10 iunie) 1911. Au luat parte bolșevici, reprezentanți ai social-democrației poloneze și letone, un golosist și un bundist. M. V. Ozolin, reprezentant al social-democrației letone, a declarat că, potrivit unei hotărâri a Comitetului său Central, va participa la consfătuire cu vot consultativ. Bundistul M. I. Liber a declarat că el nu are împuterniciri din partea C.C. al Bundului să-l reprezinte la consfătuire.

Chiar de la prima ședință s-a iscat o luptă înverșunată în problema constituirii consfătuirii. În cuvântarea sa, Lenin a propus să se considere că, având în vedere situația creată în partid, consfătuirea are dreptul nu numai să formuleze deziderate într-o problemă sau alta, ci și să adopte hotărâri obligatorii pentru partid. Golosistul B. I. Gorev (Goldman) și bundistul Liber au încercat să demonstreze că consfătuirea nu este competentă să adopte nici un fel de măsuri practice în ceea ce privește convocarea plenarei C.C. și pregătirile în vederea unei conferințe generale de partid. După ce consfătuirea a adoptat rezoluția cu privire la constituire, potrivit căreia consfătuirea a pus pe ordinea de zi problema refacerii C.C., Gorev a părăsit consfătuirea, acuzându-i pe participanți de „uzurpare a puterii”.

Consfătuirea a discutat problema convocării plenarei C.C. La discutarea problemei persoanelor care aveau dreptul să participe la plenară, Lenin a declarat că menșevicii I. A. Ișuv (Mihail), K. M. Ermolaev (Roman) și P. A. Bronștein (Iuri), fiind organizatori ai partidului „muncitoresc” stolîpinist, nu au dreptul să ia parte la plenară, iar bundistul Liber, care le-a luat apărarea, s-a făcut acolitul lor. În semn de protest împotriva declarației lui Lenin, Liber a părăsit consfătuirea. Lenin a caracterizat compoziția consfătuirii ca fiind „blocul celor trei grupuri — bolșevicii, polonezii și «împăciuitoriștii»” (volumul de față, pag. 5).

Consfătuirea a luat hotărîrea de a se convoca în timpul cel mai scurt o plenară a C.C. în străinătate și a desemnat o comisie în acest scop.

În legătură cu alegerile ce urmau să aibă loc pentru Duma a IV-a de stat, consfătuirea a trasat măsuri în vederea elaborării tacticii partidului în campania electorală și elaborării proiectului de platformă electorală.

Problema principală de pe ordinea de zi a consfătuirii era convocarea conferinței de partid. În hotărîrea adoptată în această problemă s-a arătat că apropierea alegerilor pentru Duma a IV-a și înviorarea mișcării muncitorești, precum și situația din partid, fac iminentă convocarea conferinței. Întrucît nu era posibil să se convoace imediat plenara C.C., consfătuirea a luat asupra ei inițiativa de a convoca conferința și a creat Comisia de organizare pentru pregătirea conferinței. Consfătuirea a adoptat propunerea lui Lenin în legătură cu crearea colegiului din Rusia care să efectueze munca practică de pregătire a conferinței (vezi Opere complete, vol. 20, Editura politică, 1963, ediția a doua, pag. 283). În hotărîrea consfătuirii se prevedea invitarea organizațiilor de partid din străinătate la o muncă comună în cadrul C.O. Voțind pentru rezoluție în ansamblu, Lenin a prezentat totodată o declarație de protest împotriva invitării în comisia de organizare a reprezentanților grupurilor antipartinice — golosiștii și vperediştii (vezi op. cit., pag. 284).

Consfătuirea a condamnat politica antipartinică, fracționistă a Biroului din străinătate al C.C. și a hotărît ca problema existenței acestui bloc să fie dată spre rezolvare plenarei C.C. Cînd a fost supusă la vot ultima parte a rezoluției, Lenin s-a abținut, deoarece el insista ca B.S.C.C. să fie imediat reorganizat. Consfătuirea a creat o Comisie tehnică, subordonată grupului de membri și membri supleanți ai C.C. participanți la consfătuire.

Într-o foaie specială, editată după consfătuire sub titlul „Comunicat”, au fost expuse împrejurările în care a fost convocată consfătuirea, componența și scopurile ei. În aceeași foaie au fost publicate și rezoluțiile consfătuirii.

Consfătuirea din iunie 1911 a membrilor C.C. a constituit un important pas înainte în strîngerea forțelor partidului, în

unirea lor în vederea luptei împotriva lichidatorilor-golosiști, a vperediştilor și troțkiștilor, pentru întărirea partidului. Hotărârile consfătuirii au contribuit la închegarea și la întărirea organizațiilor locale de partid. Pentru pregătirea conferinței generale de partid au fost trimiși în Rusia activiști de partid cu experiență — bolșevicii G. K. Ordjonikidze (Sergo), B. A. Breslav (Zahar), I. I. Șvarț (Semion). Până în septembrie 1911, hotărârile consfătuirii au fost aprobate de comitetele din Kiev, Ekaterinoslav, Baku și Rostov, de cercul conducător ales al P.M.S.D.R. din Tiflis, de adunarea reprezentanților grupurilor organizației raionale orășenești P.M.S.D.R. din Petersburg, de organizațiile social-democrate dintr-o serie de orașe din Ural etc. În septembrie 1911 a fost alcătuită Comisia de organizare din Rusia (C.O.R.) pentru convocarea conferinței. — 5.

- 15 *Comisia tehnică* (Comisia tehnică din străinătate, C.T.) a fost creată la consfătuirea din iunie a membrilor C.C. al P.M.S.D.R., în ședința din 1 (14) iunie 1911, în vederea îndeplinirii funcțiilor tehnice legate de editarea materialelor de partid, de transportul lor etc. Ca organ temporar, până la plenara C.C., Comisia tehnică era subordonată grupului de membri ai C.C. care au participat la consfătuirea din iunie. În comisie au intrat câte un reprezentant din partea bolșevicilor, împăciuitoriștilor și social-democrației poloneze. Majoritatea împăciuitoaristă a comisiei — M. K. Vladimirov și B. L. Leder, care îl susținea — împiedica transmiterea către Comisia de organizare din străinătate a sumelor destinate fondului pentru convocarea conferinței de partid, precum și alocarea unei sume în scopul editării ziarului bolșevic „Zvezda”; ei au încercat să frâneze și publicarea Organului Central al partidului, ziarul „Soșial-Demokrat”. În organul ei de presă, „Buletinul informativ”, Comisia tehnică îl ataca pe Lenin și pe bolșevici. La ședința comisiei din 19 octombrie (1 noiembrie), cu prilejul discutării „Comunicatului” și rezoluției Comisiei de organizare din Rusia, M. F. Vladimirski, reprezentantul bolșevicilor, a cerut Comisiei să se supună hotărârilor Comisiei de organizare din Rusia. Cererea fiind respinsă, Vladimirski a ieșit din comisie, iar bolșevicii au rupt orice relații cu ea.

Comisia de organizare din străinătate (C.O.S.) în vederea convocării conferinței generale de partid a fost creată la consfătuirea din iunie a membrilor C.C., care a avut loc la 1 (14) iunie 1911 și la care au participat reprezentanți ai bolșevicilor, împăciuitoariștilor și social-democrațiilor polonezi. Celelalte organizații și grupuri din străinătate invitate să participe la comisie nu și-au trimis reprezentanții. Comisia de organizare din străinătate a trimis în Rusia un grup de activiști de partid, printre care și pe G. K. Ordjonikidze, ca împuternicit al ei pentru munca de pregătire a conferinței generale de partid, și a publicat apelul „Către toate organizațiile, grupurile și cercurile social-democrate de partid”, în care acestea erau îndemnate să aleagă reprezen-

tanți în Comisia de organizare din Rusia (C.O.R.). Dar majoritatea din C.O.S., chiar din momentul organizării ei, i-a primit pe împăciuitoriști și pe reprezentanții social-democrației poloneze care îi sprijineau. Majoritatea împăciuitoristă a promovat o linie neprincipială în cursul tratativelor cu vperedistii și cu Troțki, care au refuzat să-și trimită reprezentanții în C.O.S. În publicațiile lor, împăciuitoriștii îi acuzau pe bolșevici de fracționism. Profitând de preponderența pe care o aveau în C.O.S., ei au împiedicat trimiterea de fonduri ale partidului în Rusia, frînând pregătirea conferinței.

În urma muncii duse de bolșevici, Comisia de organizare din Rusia a fost creată. La sfârșitul lunii octombrie, în cadrul Comisiei de organizare din străinătate, au fost discutate „Comunicatul” adoptat de C.O.R. cu privire la constituirea ei, precum și rezoluțiile potrivit cărora ea își asuma puteri depline în ceea ce privește convocarea conferinței, urmînd ca Comisia de organizare și Comisia tehnică să i se subordoneze. După ce majoritatea împăciuitoristă a C.O.S. a refuzat să se supună acestor hotărîri, reprezentanții bolșevicilor au ieșit din C.O.S. La 30 octombrie (12 noiembrie), la ședința Comisiei de organizare din străinătate, Ordjonikidze, care sosise atunci la Paris, a prezentat un raport cu privire la activitatea Comisiei de organizare din Rusia, după care C.O.S. a fost nevoită să recunoască rolul conducător al C.O.R. Curînd după aceea însă, Comisia de organizare din străinătate a pășit pe calea luptei fățișe împotriva C.O.R. La 20 noiembrie (3 decembrie), ea a publicat o „Scrisoare deschisă către Comisia de organizare din Rusia”, în care acuza C.O.R. de fracționism. Acțiunile antipartinice ale C.O.S. au fost demascate de Ordjonikidze în „Scrisoare către redacție”, publicată la 8 (21) decembrie 1911 în nr. 25 al ziarului „Soțial-Demokrat”. Întreaga muncă în vederea convocării conferinței generale de partid, care a avut loc în ianuarie 1912, a fost efectuată de Comisia de organizare din Rusia, care a grupat în jurul ei organizațiile de partid ilegale din Rusia. — 5.

- 16 *Menșevicii-partiiți* — grup de menșevici, în frunte cu G. V. Plehanov, care în anii reacțiunii s-au ridicat împotriva lichidatorilor. În decembrie 1908, Plehanov a plecat din redacția ziarului „Golos Soțial-Demokrata”, organul de presă al lichidatorilor, iar în august 1909 a început din nou să publice „Dnevnik Soțial-Demokrata”, în care combătea pe lichidatori. Menținîndu-se pe pozițiile menșevismului, plehanoviștii erau în același timp pentru păstrarea și întărirea organizației de partid ilegale și, în acest scop, căutau să formeze un bloc cu bolșevicii. În 1909 s-au organizat grupuri de menșevici-partiiți la Paris, Geneva, San Remo, Nisa și alte orașe. La Petersburg, Moscova, Ekaterinoslav, Harkov, Kiev și Baku, numeroși muncitori menșevici s-au pronunțat împotriva lichidatorilor și pentru refacerea P.M.S.D.R. ilegal.

Chemînd pe bolșevici la o apropiere de menșevicii-partiiți, Lenin atrăgea atenția că se poate ajunge la o înțelegere cu ei pe

baza luptei pentru partid, împotriva lichidatorismului, „fără nici un fel de compromisuri de ordin ideologic, fără nici un fel de estompare a divergențelor de ordin tactic sau de altă natură, în cadrul liniei pentru menținerea partidului” (Opere complete, vol. 19, Editura politică, 1963, ediția a doua, pag. 158). Menșevicii-partiiți au făcut parte, împreună cu bolșevicii, din comitetele locale, au colaborat la „Raboceia Gazeta” și „Zvezda”, ziare bolșevice, precum și la „Soțial-Demokrat”, Organul Central al P.M.S.D.R. Tactica leninistă de apropiere de plehanoviști, care în Rusia erau urmați de cea mai mare parte din muncitorii menșevici, i-a ajutat pe bolșevici să exercite o influență mai largă în organizațiile muncitorești legale și să înlăture din ele pe lichidatori.

La sfârșitul anului 1911, Plehanov a desfăcut blocul cu bolșevicii. Sub pretext că trebuie combătut „fracționismul” și lichidată sciziunea din rândurile P.M.S.D.R., el a încercat să împace pe bolșevici cu oportuniștii. În 1912, plehanoviștii, împreună cu troțkiștii, bundiștii și lichidatorii, s-au ridicat împotriva hotărârilor adoptate de Conferința de la Praga a P.M.S.D.R. — 6.

- 17 „*Otkliki Bunda*” — organ neperiodic al Comitetului din străinătate al Bundului; a apărut la Geneva din martie 1909 și pînă în februarie 1911. Au apărut cinci numere. — 6.
- 18 „*Pravda*” (de la Viena) — ziar fracționist al troțkiștilor; a apărut în anii 1908—1912. Primele trei numere au fost tipărite la Lvov, iar următoarele la Viena (Austria); au apărut în total 25 de numere. Acest ziar, în afară de primele două numere, care au apărut ca organ al asociației ucrainene „Spilka”, nu reprezenta o organizație de partid din Rusia, ci era, după cum s-a exprimat V. I. Lenin, o „întreprindere particulară”. Ziarul a avut ca redactor pe L. D. Troțki. Deghizîndu-se sub masca „nefracționismului”, acest ziar, încă de la primele sale numere, a luat atitudine împotriva bolșevismului, apărînd lichidatorismul și otzovismul; el propaga „teoria” centristă a colaborării dintre revoluționari și oportuniști în cadrul aceluiași partid. După plenara din ianuarie 1910 a Comitetului Central, ziarul s-a situat pe o poziție față de lichidatoristă; a început să sprijine grupul anti-partinic „Vpered”, care avea o orientare otzovist-ultimatistă.
- În 1912 Troțki și ziarul lui au fost inițiatorii și principalii organizatori ai Blocului anti-partinic din august. — 6.
- 19 *Organizația de partid din Baku* a fost în perioada reacțiunii și în anii noului avînt revoluționar una dintre organizațiile locale cele mai active. La începutul anului 1911, Comitetul bolșevic din Baku a fuzionat cu „colectivul de conducere menșevic” (menșevicii-partiiți) pe terenul luptei împotriva otzovismului și lichidatorismului, pentru refacerea P.M.S.D.R. ilegal. În felul acesta s-a creat Comitetul unificat din Baku al P.M.S.D.R. Organizația din

Baku a sprijinit hotărârile consfătuirii membrilor C.C. din iunie 1911 cu privire la convocarea unei conferințe generale de partid și a participat activ la constituirea Comisiei de organizare din Rusia.

Organizația social-democrată din Kiev a activat în anii reacțiunii aproape fără întreruperi; în anii 1910—1911 bolșevicii și-au desfășurat activitatea laolaltă cu menșevicii-partiiți. Organizația din Kiev a fost prima care a sprijinit hotărârea consfătuirii membrilor C.C. din iunie 1911 cu privire la convocarea unei conferințe de partid și ideea constituirii C.O.R. în vederea convocării conferinței, desemnând un membru al comitetului din Kiev ca ajutor al reprezentantului Comisiei de organizare din străinătate. — 6.

- 20 Este vorba de „Comunicatul” și de rezoluția C.O.R., apărute în foaie volantă în noiembrie 1911 (vezi „Rezoluțiile și hotărârile congreselor, conferințelor P.C.U.S. și ale plenarelor C.C.”, partea I, Editura pentru literatură politică, 1954, pag. 257—261). — 7.
- 21 Este vorba de scrisoarea lui G. K. Ordjonikidze către redacția ziarului „Sozial-Demokrat”, publicată în nr. 25 din 8 (21) decembrie 1911, sub semnătura N. — 8.
- 22 *Biroul din Rusia al C.C.* era ales de adunarea generală a colegiului membrilor C.C., care a funcționat în Rusia începând din 1908. Biroul se ocupa de toate treburile Colegiului din Rusia în intervalele dintre adunările generale ale C.C. În anii 1910—1911, după plenara C.C. din ianuarie 1910, Biroul din Rusia a fost alcătuit din următorii membri și membri supleanți ai C.C. bolșevici: I. P. Goldenberg (Meșkovski), I. F. Dubrovinski (Innokenti) și, după arestarea lor, V. P. Noghin (Makar) și G. D. Leiteizen (Lindov). Menșevicii-lichidatori, membri și membri supleanți ai C.C., au refuzat să activeze în cadrul Biroului, iar I. A. Isuv (Mihail), P. A. Bronștein (Iuri) și K. M. Ermolaev (Roman) nu numai că au refuzat să participe la activitatea Biroului, dar au declarat că însăși existența C.C. este dăunătoare. Toate încercările Biroului de a convoca Colegiul din Rusia au eșuat.
- În martie 1911, după arestarea lui Noghin și a lui Leiteizen, Biroul din Rusia al C.C. și-a încetat existența. Apreciind pozitiv încercările Biroului din Rusia de a organiza activitatea în Rusia și de a convoca Colegiul C.C. din Rusia, Lenin a criticat totodată cu asprime poziția împăciuitoare a membrilor biroului.
- La Conferința a VI-a generală (de la Praga) a P.M.S.D.R., Biroul din Rusia a fost constituit din nou. Din el a făcut parte următorii membri ai C.C.: G. K. Ordjonikidze, I. M. Sverdlov, S. S. Spandarian, I. V. Stalin; membri supleanți ai C.C.: M. I. Kalinin, E. D. Stasova și alții. — 9.

- 23 *Consfătuirea de pe lângă Biroul din străinătate al C.C.* a avut loc în august 1911 la Berna (la Café Bubenberg). La consfătuire, în afară de membrii majorității lichidatoriste a Biroului din străinătate al C.C., Liber, Gorev și Șvarț, au participat Troțki („Pravda“ de la Viena), Dan („Golos Social-Demokrata“), Ludis (Comitetul din străinătate al Social-democrației din Ținutul leton); Liber a participat și în calitate de reprezentant al Comitetului din străinătate al Bundului. L. Tyszka n-a participat la consfătuire, deși a fost invitat. Au refuzat să participe la consfătuire atât redacția ziarului „Raboczeia Gazeta“ cât și Conducerea centrală a Social-democrației din Regatul Poloniei și din Lituania, precum și redacția publicației „Dnevnik Social-Demokrata“ și grupul „Vpered“. Rezoluțiile adoptate de consfătuire în problema constituirii Comitetului de organizare din Rusia, a atitudinii față de Comisia tehnică și de Comisia de organizare etc., rezoluții îndreptate împotriva muncii desfășurate de partid în vederea pregătirii Conferinței a VI-a generale (de la Praga) a P.M.S.D.R., n-au dat nici un fel de rezultate practice.
- În toamna anului 1911, Liber a plecat împreună cu reprezentantul Comitetului regional Caucaz, organizație de orientare lichidatoristă, la Bruxelles („orașul Z“), unde se afla Comitetul din străinătate al Social-democrației din Ținutul leton, pentru a lua semnături pe rezoluții. — 9.
- 24 Este vorba de otzovistul A. V. Sokolov (S. Volski). — 10.
- 25 *Comitetul regional Transcaucazia. (Caucaz)* — centrul fracționist al menșevicilor-lichidatori din Caucaz. Comitetul a fost ales la Congresul al V-lea al organizațiilor social-democrate din Transcaucazia în februarie 1908. La congres au participat 15 menșevici și 1 bolșevic. Comitetul regional a dus o activitate trădătoare, antipartinică. Fără a organiza nici un fel de alegeri, fără a ține seama de voința organizațiilor de partid, comitetul a numit ca delegați la Conferința a V-a a P.M.S.D.R. (Conferința generală din 1908) pe P. B. Akselrod, F. I. Dan și N. V. Ramișvili. Această organizație lichidatoristă, care se dădea drept reprezentantă a muncitorilor, era în realitate un sprijin al Centrului din străinătate al lichidatorilor și al lui Troțki. În 1912 comitetul a intrat în Blocul antipartinic din august organizat de Troțki. — 10.
- 26 Este vorba de *a V-a Conferință generală a P.M.S.D.R.*, care s-a ținut la Paris între 21 și 27 decembrie 1908 (3 și 9 ianuarie 1909). La conferință au participat 16 delegați cu drept de vot deliberativ, dintre care 5 bolșevici (2 din partea Regiunii centrale industriale, 2 din partea organizației Petersburg și 1 din partea organizației din Ural), 3 menșevici cu mandate din partea Comitetului regional Caucaz, 5 social-democrați polonezi și 3 bundiști.

Delegații bolșevici, care activau nemijlocit în Rusia, reprezentau cele mai mari organizații de partid ale P.M.S.D.R. Delegația menșevică, care obținuse mandatele prin tot soiul de falsuri, era formată din oameni care trăiau în străinătate și nu erau legați de munca de partid din Rusia. Delegația social-democrației poloneze i-a sprijinit la conferință pe bolșevici. Buniștii i-au urmat în multe probleme pe menșevicii-lichidatori.

Pe ordinea de zi a conferinței au figurat următoarele probleme: 1) Rapoartele C.C. al P.M.S.D.R., C.C. al social-democrației poloneze, C.C. al Bundului, organizației din Petersburg, organizației din Moscova și din regiunea centrală industrială, organizației din Ural, organizației din Caucaz; 2) Situația politică actuală și sarcinile partidului; 3) Despre fracțiunea social-democrată din Dumă; 4) Probleme organizatorice legate de condițiile politice schimbate; 5) Unificarea organizațiilor locale cu organizațiile naționale; 6) Problemele muncii din străinătate.

În toate problemele, bolșevicii au dus la conferință o luptă înverșunată împotriva menșevicilor-lichidatori și adepților lor. Conferința a condamnat cu asprime lichidatorismul ca un curent oportunist și a făcut apel la activiștii de partid să ducă cea mai hotărâtă luptă ideologică și organizatorică împotriva încercărilor de lichidare a partidului.

Locul central în lucrările conferinței l-a ocupat raportul lui V. I. Lenin „Cu privire la momentul actual și la sarcinile partidului”. Bolșevicii au acordat o mare importanță acestei probleme, întrucât conferința trebuia să stabilească linia tactică corespunzătoare grelelor condiții ale muncii de partid în anii reacțiunii. Menșevicii au încercat să scoată această problemă de pe ordinea de zi a conferinței, dar n-au reușit. Conferința a adoptat, cu modificări neînsemnate, rezoluția propusă de Lenin (vezi Opere complete, vol. 17, Editura politică, 1963, ediția a doua, pag. 335—338).

În rezoluția „Cu privire la fracțiunea social-democrată din Dumă”, prezentată de bolșevici, a fost criticată activitatea fracțiunii și au fost indicate sarcinile ei concrete. Menșevicii au ridicat obiecții împotriva consemnării, în hotărârile conferinței, a greșelilor comise de fracțiunea din Dumă și au luat poziție împotriva dreptului de veto, exercitat de Comitetul Central al partidului, în ceea ce privește fracțiunea. Ei au invocat ca argument experiența partidelor socialiste din Europa occidentală, care nu includeau, în hotărârile adoptate de congresele și conferințele lor, critica greșelilor comise de fracțiunile lor parlamentare. Tactica menșevicilor în problema activității parlamentare a social-democrației coincidea întru totul cu poziția adoptată de liderii oportuniști ai Internaționalei a II-a, care considerau partidul drept o anexă a fracțiunii parlamentare.

Împotriva liniei leniniste în legătură cu fracțiunea din Dumă s-au ridicat și otzoviștii. A. V. Sokolov (S. Volski), care a declarat că în Rusia nu există condiții favorabile pentru activitatea fracțiunii social-democrate din Dumă, s-a pronunțat și împotriva

consemnării greșelilor ei în rezoluție, considerînd că ele au fost provocate de „împrejurări obiective“.

În cuvîntarea rostită cu acest prilej, Lenin a înfierat pe otzoviști ca pe niște „lichidatori de-a-ndoaselea“ și a arătat că lichidatorii și otzoviștii, cu toate că ajung la concluzii diferite în ce privește fracțiunea din Dumă, au o bază oportunistă comună. Conferința a adoptat rezoluția propusă de bolșevici. În textul acestei rezoluții a intrat, în parte, cea de-a doua variantă, scrisă de Lenin, a „Indicațiilor practice în problema votării bugetului de către fracțiunea social-democrată din Dumă“ și a fost inclusă, în întregime, „Completarea la rezoluția «Cu privire la fracțiunea social-democrată din Dumă»“, scrisă tot de Lenin (vezi Opere complete, vol. 17, Editura politică, 1963, ediția a doua, pag. 342—343, 344).

În cadrul discuțiilor cu privire la problema organizatorică, bolșevicii, în proiectul lor de rezoluție, arătau că partidul trebuie să acorde o atenție deosebită creării de organizații ilegale ale partidului și întăririi lor, folosind, pentru munca în rîndurile maselor, o largă rețea de asociații legale. Menșevicii urmăreau, de fapt, lichidarea partidului ilegal și încetarea oricărei activități revoluționare.

În cuvîntarea rostită de el în problema organizatorică, Lenin a criticat cu asprime rezoluția menșevicilor-lichidatori și încercările lor de a scuza în fel și chip pe cei care au dezertat din partid în anii reacțiunii.

Conferința a adoptat „Directivele pentru comisia pentru problema organizatorică“, prezentate de Lenin (Opere complete, vol. 17, Editura politică, 1963, ediția a doua, pag. 339), și a instituit o comisie pentru elaborarea unei rezoluții. Comisia și, apoi, conferința au adoptat proiectul de rezoluție propus de bolșevici.

În rezoluția cu privire la unificarea organizațiilor naționale locale, adoptată de conferință, a fost respins cu hotărîre principiul federalismului, susținut de bundiști, care se pronunțau pentru împărțirea muncitorilor în partide după criteriile de naționalitate. În cadrul discuțiilor cu privire la activitatea Comitetului Central, menșevicii au propus ca sediul Comitetului Central să fie mutat în Rusia și ca Biroul din străinătate al Comitetului Central să fie desființat. Proiectele de rezoluții lichidatoriste au fost respinse. Conferința a adoptat o rezoluție cu privire la activitatea Comitetului Central, în care se considera „folositoare și necesară existența în străinătate a unei reprezentanțe a întregului partid sub forma unui Birou din străinătate al Comitetului Central“. În chestiunea Organului Central a fost adoptată de asemenea rezoluția bolșevicilor; propunerea menșevicilor ca Organul Central să fie editat în Rusia a fost respinsă.

La această conferință, bolșevicii au repercutat o mare victorie în lupta împotriva menșevicilor-lichidatori. În același timp, hotărîrile conferinței au dat o lovitură și otzoviștilor. În anii reacțiunii, partidul s-a călăuzit după rezoluțiile adoptate la con-

ferință. Făcînd o apreciere asupra însemnătății conferinței, Lenin scria : „Conferința generală a P.M.S.D.R., care a avut loc de curînd, scoate partidul la drum și reprezintă, indiscutabil, un punct de cotitură în dezvoltarea mișcării muncitorești din Rusia după victoria contrarevoluției“ (Opere complete, vol. 17, Editura politică, 1963, ediția a doua, pag. 365). — 10.

- 27 În legătură cu procesul deputaților social-democrați din Duma a II-a de stat, vezi articolul lui V. I. Lenin „Despre fracțiunea social-democrată din Duma a II-a. O expunere completă a problemei“ (Opere complete, vol. 20, Editura politică, 1963, ediția a doua, pag. 396—401). Interpelarea prezentată de fracțiunea social-democrată din Duma a III-a de stat a fost discutată în ședința Dumei din 15 (28) noiembrie 1911, iar apoi dezbătută în încă trei ședințe secrete ; interpelarea a fost apoi trimisă spre examinarea unei comisii, care a respins-o. — 12.
- 28 *Cadeții* — membrii partidului constituțional-democrat, principalul partid al burgheziei monarhiste-liberale din Rusia. Partidul cadet a fost creat în octombrie 1905 ; din rîndurile lui făceau parte reprezentanți ai burgheziei, moșieri care activau în zemstve și intelectuali burgezi. Militanții mai de seamă din rîndurile cadeților au fost : P. N. Miliukov, S. A. Muromțev, V. A. Maklakov, A. I. Șingarev, P. B. Struve, F. I. Rodicev etc. Pentru a înșela masele muncitoare, cadeții și-au luat denumirea falsă de „partid al libertății poporului“ ; în realitate însă, ei nu formulau decît revendicarea unei monarhii constituționale. Cadeții considerau drept principalul lor țel lupta împotriva mișcării revoluționare și voiau să împartă puterea cu țarul și cu moșierii iobăgiști. În anii primului război mondial, ei au sprijinit în mod activ politica externă de cotoțopiri dusă de guvernul țarist. În perioada revoluției burghezo-democratice din februarie, au căutat să salveze monarhia. Deținînd posturile-cheie în Guvernul provizoriu burghiez, cadeții au promovat o politică antipopulară, contrarevoluționară, pusă în slujba imperialiștilor anglo-franco-americiani. După victoria Revoluției Socialiste din Octombrie, cadeții s-au manifestat ca dușmani neîmpăcați ai Puterii sovietice, au participat activ la toate acțiunile contrarevoluționare armate și la toate campaniile intervenționiștilor. Ca emigranți, după înfrîngerea intervenționiștilor și a albgardiștilor, ei nu și-au încetat activitatea contrarevoluționară antisovietică.
- Expresia „*opoziție a maiestății-sale*“ aparține liderului partidului cadet, P. N. Miliukov, care, în discursul rostit la dejunul oferit de lordul-primar al Londrei la 19 iunie (2 iulie) 1909, a declarat : „...Atîta timp cît în Rusia există o adunare legislativă care controlează bugetul, opoziția rusă va rămîne o opoziție a maiestății-sale, iar nu o opoziție față de maiestatea-sa“ („Reci“ nr. 167 din 21 iunie (4 iulie) 1909). — 12.

29 *Progresiștii* — grupare politică a burgheziei liberale-monarhiste ruse, care, în alegerile pentru Dumele de stat și în Dume, încercau să unească sub steagul „nepartinității“ elemente din diferite partide și grupuri burghezo-moșierești.

În Duma a III-a de stat, progresiștii au format o fracțiune în care au intrat reprezentanții partidului „înnoirii pașnice“ și ai partidului „reformelor democratice“. Teama de o nouă explozie revoluționară îi făcea pe progresiști să critice „extremismele“ guvernului țarist, care, după părerea lor, prin intransigența sa a creat terenul pentru activitatea forțelor revoluționare de stînga. În 1912, în cursul alegerilor pentru Duma a IV-a de stat, progresiștii au încheiat un bloc cu cadeții, pe care i-au ajutat, prin aparenta lor neapartenență la nici un partid, să cîștige voturile „alegătorului burghez de la 3 iunie“ (volumul de față, pag. 326).

În noiembrie 1912, progresiștii s-au constituit într-un partid politic de sine stătător, avînd următorul program: o constituție moderată strict cenzitară, reforme mărunte, un guvern responsabil, adică un guvern care să răspundă în fața Dumei, înăbușirea mișcării revoluționare. V. I. Lenin a arătat că, prin componența și prin ideologia lor, progresiștii erau „*un amestec de octombriști și cadeți*“; el a caracterizat programul partidului progresiștilor ca fiind un program național-liberal: „Ei vor fi partidul «adevăratei» burghezii capitaliste, așa cum îl vedem și în Germania“ (Opere, vol. 18, E.S.P.L.P. 1957, pag. 494, 434).

În perioada primului război mondial, partidul progresist a devenit deosebit de activ; el cerea înlocuirea conducerii militare, mobilizarea industriei pentru nevoile frontului și un „guvern responsabil“ în care să intre reprezentanții burgheziei ruse. După revoluția burghezo-democratică din februarie, unii lideri ai acestui partid au intrat în Guvernul provizoriu burghez. După victoria Marii Revoluții Socialiste din Octombrie, partidul progresiștilor a dus o luptă activă împotriva Puterii sovietice.

Printre liderii progresiștilor se numărau P. P. Reabușinski și A. I. Konovalov, vestiți fabricanți din Moscova, moșierul I. N. Efremov și alții. Progresiștii au editat, în diferite perioade, organe politice de presă proprii: revista „Moskovskii Ejenedelnik“, ziarele „Slovo“, „Russkaia Molva“ și „Utro Rossii“. — 12.

30 „*Golos Moskvî*“ — cotidian, organul de presă al partidului octombrist; a apărut la Moscova din 1906 pînă în 1915. — 12.

31 „*Delo Jizni*“ — revistă legală, organul de presă al menșevicilor-lichidatori; a apărut la Petersburg din ianuarie pînă în octombrie 1911. Au apărut 9 numere. — 13.

32 „*Reci*“ — cotidian, organul central al partidului cadet; a apărut la Petersburg începînd de la 23 februarie (8 martie) 1906, sub îngrijirea efectivă a lui P. N. Miliukov și I. V. Ghessen și cu colaborarea activă a lui P. D. Dolgorukov, P. B. Struve, M. M. Vi-

naver ș.a. Ziarul a fost interzis la 26 octombrie (8 noiembrie) 1917 de Comitetul militar-revoluționar de pe lângă Sovietul din Petrograd. Până în august 1918 a continuat să apară sub diferite denumiri: „Nașa Reci“, „Svobodnaia Reci“, „Vek“, „Novaia Reci“, „Naș Vek“. — 13.

33 Se citează rezoluția Conferinței a V-a (generală) a P.M.S.D.R. din 1908 „Despre momentul actual și sarcinile partidului“ (vezi „Rezoluțiile și hotărârile congreselor, conferințelor P.C.U.S. și ale plenarelor C.C.“, partea I, Editura pentru literatură politică, 1954, pag. 241). — 14.

34 „Economism“ — curent oportunist în social-democrația rusă de la sfârșitul secolului al XIX-lea și începutul secolului al XX-lea, o varietate a oportunistului internațional. Organele de presă ale „economistilor“ erau ziarul „Raboceaia Misl“ (1897—1902) și revista „Rabocce Delo“ (1899—1902). Documentul programatic al „economistilor“, pe care Lenin îi numea bernsteinieni ruși, era așa-zisul „Credo“, scris în 1899 de E. D. Kuskova.

„Economistii“ limitau sarcinile clasei muncitoare la lupta economică pentru mărirea salariilor, îmbunătățirea condițiilor de muncă etc., susținând că de lupta politică trebuie să se ocupe burghezia liberală. Ei contestau rolul conducător al partidului clasei muncitoare, considerând că partidul n-are altceva de făcut decât să contemple procesul spontan al mișcării, să înregistreze evenimentele. Ploconindu-se în fața caracterului spontan al mișcării muncitorești, „economistii“ subapreciau importanța teoriei revoluționare, a conștiinței, susținând că ideologia socialistă poate să ia naștere din mișcarea spontană; ei negau necesitatea introducerii conștiinței socialiste în mișcarea muncitorească din afară de către partidul marxist, netezind astfel calea ideologiei burgheze. Ei apărau răzlețirea și metodele primitive de muncă din mișcarea social-democrată, ridicându-se împotriva necesității de a se crea un partid centralizat al clasei muncitoare. „Economismul“ amenința să abată clasa muncitoare de pe calea luptei revoluționare de clasă și să facă din ea o anexă politică a burgheziei.

Lenin a făcut o critică amplă a concepțiilor „economistilor“ în următoarele lucrări ale sale: „Protestul social-democraților din Rusia“ (îndreptat împotriva „Credo“-ului; a fost scris în 1899, în timpul deportării în Siberia, și semnat de 17 marxiști deportați), „O orientare retrogradă în social-democrația rusă“, „În legătură cu «Profession du foi»“, „De vorbă cu apărătorii economismului“ (vezi Opere complete, vol. 4, Editura politică, 1961, ediția a doua, pag. 157—170, 235—267, 304—314; vol. 5, pag. 360—367). Zdrobirea ideologică definitivă a economismului a fost săvârșită de Lenin în cartea sa „Ce-i de făcut?“ (vezi Opere complete, vol. 6, Editura politică, 1961, ediția a doua,

- pag. 1—190). Un rol important în lupta împotriva „economismului” a jucat „Iskra” leninistă. — 14.
- 35 Vezi „Rezoluțiile și hotărârile congreselor, conferințelor P.C.U.S. și ale plenarelor C.C.”, partea I, Editura pentru literatură politică, 1954, pag. 167—169. — 15.
- 36 *Octombriștii* — membrii partidului „Uniunea 17 octombrie”, care s-a constituit în Rusia după publicarea manifestului țarului din 17 octombrie 1905. Era un partid contrarevoluționar, care a reprezentat și a apărat interesele marii burghezii și ale moșierilor, care își duceau gospodăria în mod capitalist; în fruntea acestui partid au fost A. I. Gucikov, cunoscut industriaș și proprietar de imobile din Moscova, și M. V. Rodzeanko, mare moșier. Octombriștii au sprijinit întru totul politica internă și externă a guvernului țarist. — 16.
- 37 „*Budușceea*” („*L'Avenir*”) — ziar burghez-liberal; a apărut la Paris de la 22 octombrie 1911 până la 4 ianuarie 1914 (st. n.), în limba rusă (unele materiale erau publicate în limba franceză), redactor fiind V. L. Burțev. La ziar au colaborat menșevici și socialiști-revoluționari. — 16.
- 38 *Duma I de stat* (așa-numita Dumă a lui Witte) a fost convocată la 27 aprilie (10 mai) 1906, în baza legii întocmite de S. I. Witte, președintele consiliului de miniștri.

Greva generală din octombrie 1905 din Rusia l-a silit pe țar să dea manifestul din 17 (30) octombrie, în care se anunța convocarea unei Dume de stat cu funcții legislative, spre deosebire de Duma consultativă a lui Bulighin, care fusese măturată de revoluție. Guvernul țarist urmărea ca prin convocarea unei Dume noi să scindeze și să slăbească mișcarea revoluționară, să orienteze dezvoltarea țării pe calca pașnică a monarhiei constituționale. Făgăduind să instaureze un regim constituțional, guvernul a căutat, totodată, să dea Dumei de stat o formă de organizare care să-i asigure acesteia componența dorită de el. În acest scop au fost promulgate legea din 11 (24) decembrie 1905 cu privire la alegerile pentru Dumă și legea din 20 februarie (5 martie) 1906.

Alegerile pentru Duma I de stat au avut loc în februarie-martie 1906. Bolșevicii au proclamat boicotarea alegerilor. Deși boicotul a subminat considerabil autoritatea Dumei de stat și a zdruncinat în unele părți ale populației încrederea în Dumă, totuși alegerile n-au putut fi zădărnice. Principala cauză a eșuării boicotului a fost lipsa unui avînt revoluționar de masă care să fi putut zădărnici convocarea Dumei. Directivele dezorganizatoare ale menșevicilor și iluziile constituționaliste ale țărănilor au contribuit și ele la eșecul boicotului. Când Duma s-a întrunit totuși, Lenin a trasat sarcina ca ea să fie folosită în scopul agitației și propagandei revoluționare, în scopul demascării Dumei ca o falsificare grosolană a reprezentanței naționale.

În Duma I de stat au fost aleși 478 de deputați, dintre care : 179 cadeți, 63 autonomiști (membri ai Kolo-ului polonez, ai grupului ucrainean, eston, leton, lituanian și ai altor grupări naționale burgheze), 16 octombriști, 105 deputați fără partid, 97 de trudovici și 18 social-democrați. În această Dumă, așadar, peste o treime de mandate aparțineau cadeților.

Printre problemele dezbătute în ședințele Dumei I de stat au figurat : inviolabilitatea persoanei, desființarea pedepsei cu moartea, libertatea conștiinței și a întrunirilor, egalitatea în drepturi a tuturor cetățenilor etc. Dar proiectele de lege depuse în special de către cadeți în legătură cu aceste probleme erau în fond „proiecte de legi draconice îndreptate *impotriva* libertății cuvîntului, *impotriva* libertății întrunirilor și *impotriva* altor lucruri bune“ (V. I. Lenin, Opere complete, vol. 13, Editura politică, 1962, ediția a doua, pag. 282).

În centrul dezbaterilor din Duma I de stat s-a aflat problema agrară. Pe biroul Dumei au fost depuse două programe agrare principale : proiectul de lege al cadeților, semnat de 42 de deputați, și proiectul de lege al trudovicilor, cunoscut sub denumirea de „proiectul celor 104“. În opoziție cu trudovicii, cadeții voiau să mențină proprietatea moșierească, admitînd exproprierea cu o răscumpărare, „pe baza unei evaluări echitabile“, numai pentru pămînturile moșierești care erau în cea mai mare parte cultivate cu inventarul țăranilor sau care se dădeau în arendă.

La 8 (21) iulie 1906, Duma I de stat a fost dizolvată de guvernul țarist.

Duma a II-a de stat s-a întrunit la 20 februarie (5 martie) 1907. Alegerile pentru Dumă au fost indirecte și inegale și s-au desfășurat în condițiile existenței curților marțiale și ale represiviunilor. În pofida acestor împrejurări, Duma a II-a a avut o componență mai de stînga decît Duma I. Aceasta se datorește unei delimitări mai nete și mai categorice a partidelor decît în Duma I, creșterii nivelului de conștiință a maselor, precum și participării bolșevicilor la alegeri.

Componența Dumei dovedea întărirea partidelor extreme : pe de o parte, a social-democraților și a grupurilor narodniciste, pe de altă parte a celor de dreapta, pe seama cadeților. Repartizarea membrilor Dumei a II-a de stat pe grupări politice a fost următoarea : cei de dreapta, adică monarhiștii și octombriștii — 54, cadeți și cei apropiați de ei — 99, naționali — 76, cei fără partid — 50, grupul cazac — 17, socialiști-populiști — 16, eseri — 37, trudovici — 104, social-democrați — 65. Dar, deși avea o componență mai de stînga, din pricină că revoluția se afla în declin, Duma a II-a a fost mai slabă decît Duma I.

Partidele de dreapta din Duma a II-a de stat au acordat un sprijin necondiționat politicii guvernului absolutist în toate problemele. Cadeții în perioada Dumei a II-a și-au vădit în mod definitiv caracterul contrarevoluționar, situîndu-se pe o poziție de tranzații cu absolutismul.

În fracțiunea social-democrata din Duma a II-a de stat au predominat menșevicii. În activitatea ei s-a făcut simțită tactica oportunistă a menșevicilor, care se pronunțau pentru încheierea de blocuri cu cadeții și încurajau iluziile constituționaliste în rândurile poporului. Lenin a criticat cu asprime greșelile fracțiunii social-democrate din Dumă, arătând că între concepțiile majorității social-democrației din Rusia și cele ale reprezentanței ei din Dumă există o neconcordanță. Bolșevicii au folosit Duma ca tribună pentru demascarea țarismului și a rolului trădător al burgheziei contrarevoluționare, pentru proclamarea și propagarea programului revoluționar al partidului, pentru eliberarea țărănimii de sub influența liberalilor și pentru crearea în cadrul Dumei a unui bloc revoluționar format din reprezentanții clasei muncitoare și ai țărănimii. Linia urmată de bolșevici era o linie nouă, o linie de comportare marxist-revoluționară a reprezentanților proletariatului în instituțiile parlamentare. Menșevicii însă aplicau în Dumă tactica oportunistă de sprijinire a cadeților. „Lupta liberalilor împotriva țărănilor și a social-democrațiilor — a scris mai târziu Lenin — constituie conținutul întregii istorii a Dumei I și a II-a. Lupta dintre bolșevism și menșevism, lupta dintre cei ce preconizau doborârea hegemoniei liberalilor asupra țărănimii și cei ce preconizau sprijinirea liberalilor, este *indisolubil* legată de istoria Dumei I și a Dumei a II-a“ (Opere complete, vol. 19, Editura politică, 1963, ediția a doua, pag. 385—386).

Problema centrală dezbătută în Duma a II-a de stat, ca și în Duma I, a fost problema agrară. Printre altele, Duma a discutat în ședințele sale bugetul, problemele ajutorării infometaiilor și șomerilor, problema amnistiei.

La mijlocul anului 1907, când a devenit limpede că muncitorii și țărani nu dispuneau de forțe suficiente pentru a învinge țarismul, guvernul țarist a hotărât să dizolve Duma. Cu ajutorul ohranei țariste, P. A. Stolîpin a pus la cale o provocare, aducând fracțiunii social-democrate din Dumă acuzația că întreține legături cu organizația de luptă și cu organizația militară social-democrată și că pune la cale un complot împotriva statului. La ședința secretă a Dumei din 1 (14) iunie, Stolîpin a cerut excluderea imediată a fracțiunii social-democrate și asentimentul Dumei la arestarea celor 16 deputați social-democrați. Cadeții și-au dat asentimentul în ceea ce privește arestarea conducătorilor fracțiunii social-democrate, cerînd ca problema celorlalți membri ai ei să fie încredințată spre rezolvare unei comisii a Dumei. Acest fapt a servit drept pretext pentru dizolvarea Dumei și modificarea sistemului electoral. În noaptea spre 3 (16) iunie 1907, fracțiunea social-democrată a fost arestată, iar la 3 (16) iunie Duma a II-a de stat a fost dizolvată printr-un ucuz al țarului.

Duma a III-a de stat a ființat de la 1 (14) noiembrie 1907 pînă la 9 (22) iunie 1912 (în total au avut loc cinci sesiuni). Duma a III-a a fost aleasă în baza legii electorale din 3 iunie; natura ei de clasă și partidele politice reprezentate au făcut din ea o Dumă octombristă-ultrareacționară; ea era un instrument

docil în mâinile guvernului țarist, ajutându-l pe acesta să promoveze politica sa contrarevoluționară de violență și represii împotriva forțelor revoluționare din Rusia.

La începutul primei sesiuni, în Dumă erau reprezentate 11 partide și grupuri politice, dintre care : partidele și grupurile de dreapta (extrema dreaptă, naționaliștii și moderații de dreapta) aveau 147 de deputați, octombriștii — 154, grupul polono-lituanian-bielorus — 7, Kolo-ul polonez — 11, grupul progresist — 28, grupul musulman — 8, cadeții — 54, Grupul trudovic — 14, social-democrații — 19.

Nici unul dintre partide nu deținea în Dumă majoritatea absolută, ceea ce corespundea scopurilor guvernului țarist, care promova politica bonapartistă de manevrare între moșieri și burghezii. În Duma a III-a s-au format două majorități contrarevoluționare : o majoritate octombriștă-ultrareacționară și o majoritate octombriștă-cadetă. Prima majoritate îl ajuta pe Stolîpin să promoveze politica guvernului țarist în problema muncitorească, agrară și națională. Cea de-a doua majoritate credea că în Rusia ar exista un regim parlamentar, căuta să abată masele de la revoluție prin concesii și reforme mărunte.

Duma a III-a de stat a sprijinit integral regimul reacționar de la 3 iunie în toate problemele de politică externă și internă, alocând cu generozitate fonduri pentru poliție, jandarmerie, pentru zemski nacealnici, pentru tribunale, închisori și sfântul sinod.

Rolul reacționar al Dumei a III-a a ieșit îndeosebi la iveală în legătură cu legislația muncitorească. Timp de trei ani, majoritatea reacționară din Dumă a ținut sub obroc câteva proiecte de lege cu privire la asigurările sociale pentru muncitori. Abia în 1911, sub influența noului avânt al mișcării revoluționare, Duma a aprobat aceste proiecte de lege. Dar ele au fost atât de ciuntite, încât, în comparație cu legea din 1903, nu îmbunătățeau, ci înrăutățeau condițiile de asigurare, prevăzând cuprinderea în rețeaua asigurărilor sociale a unui număr de numai 2 500 000 de muncitori din totalul de 13 000 000 de muncitori salariați.

La 5 (18) martie 1912, comisia pentru problemele muncii din Dumă a respins proiectul de lege cu privire la libertatea grevelor, neadmițând nici măcar discutarea lui în ședințele Dumei.

Majoritatea reacționară din Duma a III-a sprijinea politica de rusificare a guvernului țarist și ațîța vrajba națională. În domeniul politicii externe, Duma a III-a se pronunța pentru intervenția activă în treburile statelor balcanice, sprijinea orientarea panslavistă, reacționară și căuta să obțină sporirea creditelor militare. Duma a sprijinit întru totul legislația agrară stolîpinistă, aprobând în 1910 o lege agrară care avea la bază ucazul din 9 (22) noiembrie 1906. Ea a respins toate proiectele deputaților țărani cu privire la înzestrarea cu pământ a țăranilor fără pământ sau cu pământ puțin, neadmițând discutarea lor în ședințele ei.

Deși își ducea activitatea în condiții deosebit de grele, avea un număr mic de deputați și a comis o serie de greșeli, fracțiunea

social-democrată din Duma a III-a de stat a desfășurat, datorită faptului că în rândurile ei se aflau deputați bolșevici, o muncă importantă pentru demascarea politicii antinaționale a Dumei a III-a, pentru educarea politică a proletariatului și a țărănimii din Rusia, adresându-se acestora atât de la tribuna Dumei cât și prin acțiuni în afara Dumei. — 19.

- 39 Este vorba de manifestul din 17 octombrie 1905, dat de țar în perioada de avânt maxim al grevei politice generale din octombrie. În manifest, țarul promitea „libertăți cetățenești” și o Dumă „legislativă”. Manifestul era o manevră politică a absolutismului, care urmărea să câștige timp, să scindeze forțele revoluționare, să zădărnicească greva și să înăbușe revoluția. Manifestul reprezenta o concesie smulșă țarismului de către revoluție; această concesie nu hotăra însă cîtui de puțin soarta revoluției, cum susțineau liberalii și menșevicii. Bolșevicii au dezvăluit semnificația reală a manifestului. La 18 (31) octombrie 1905, C.C. al P.M.S.D.R. a lansat apelul „Către poporul rus!”, în care explica caracterul mincinos al manifestului țarului și chema la continuarea luptei. „Greva ne este necesară și de acum înainte — se spunea în apel —, este necesară pentru a arăta dușmanilor că ei nu ne pot liniști cu un petec de hîrtie, că vrem drepturi reale și putere reală” („Foile volante ale organizațiilor bolșevice în prima revoluție rusă din 1905—1907”, partea I, Moscova, 1956, pag. 185).

În legătură cu manifestul din 17 octombrie, vezi lucrările lui V. I. Lenin „Prima victorie a revoluției” și „Apropierea deznodămîntului” (Opere complete, vol. 12, Editura politică, 1962, ediția a doua, pag. 27—34 și 71—78). — 19.

- 40 „Proletarii” — ziar bolșevic ilegal. A apărut de la 21 august (3 septembrie) 1906 pînă la 28 noiembrie (11 decembrie) 1909, sub îngrijirea lui V. I. Lenin; au apărut 50 de numere. La munca redacțională au participat activ M. F. Vladimirski, V. V. Vorovski, I. F. Dubrovinski, A. V. Lunacearski; de partea tehnică a editării ziarului s-au ocupat A. G. Șlihter, E. S. Șlihter ș. a. Primele 20 de numere au fost pregătite pentru tipar și culese la Viborg (ziarul se tipărea la Petersburg de pe matricele primite de la Viborg; din motive conspirative, ca loc de apariție se menționa Moscova). Dat fiind faptul că editarea unui organ ilegal în Rusia devenise cît se poate de dificilă, în urma unei hotărîri a Comitetului din Petersburg și a Comitetului din Moscova ale P.M.S.D.R., redacția a trecut la editarea ziarului în străinătate (nr. 21—40 au apărut la Geneva, iar nr. 41—50 la Paris).

„Proletarii” a fost, de fapt, Organul Central al bolșevicilor. Intreaga activitate de bază din cadrul redacției acestui ziar a fost dusă de Lenin. De cele mai multe ori, el publica cîteva articole într-un număr. În ziarul „Proletarii” au fost publicate

peste 100 de articole și note scrise de Lenin în legătură cu principalele probleme ale luptei revoluționare a clasei muncitoare. În ziar erau tratate pe larg probleme generale de politică și de tactică, se publicau dări de seamă cu privire la activitatea C.C. al P.M.S.D.R., hotărâri ale conferințelor și plenarelor C.C., scrisori ale C.C. referitoare la diferite probleme ale activității partidului, precum și o serie de alte documente. În suplimentul nr. 46 al ziarului au fost publicate înștiințarea cu privire la Consfătuirea redacției lărgite a ziarului „Proletarii“, care a avut loc la Paris între 8 și 17 (21 și 30) iunie 1909, precum și rezoluțiile consfătuirii. Ziarul a întreținut strânse legături cu organizațiile de partid locale.

În anii reacțiunii stolîpiniste, „Proletarii“ a jucat un rol important în menținerea și în consolidarea organizațiilor bolșevice, în lupta împotriva lichidatorilor, otzoviștilor, ultimatiștilor și ziditorilor de dumnezeu. În urma unor hotărâri adoptate de plenara din ianuarie 1910 a C.C. al P.M.S.D.R., ziarul și-a încetat apariția. — 20.

- 41 Luînd cuvîntul la 2 (15) decembrie 1911 în cadrul ședinței a 35-a a Dumei cu prilejul discutării proiectului referitor la modificarea legii serviciului militar obligatoriu, A. A. Voiloșnikov, membru al fracțiunii social-democrite în Duma a III-a de stat, a calificat armata țaristă drept o armată polițistă și a cerut desființarea armatei permanente și înlocuirea ei prin înarmarea întregului popor. Președintele Dumei a propus ca pentru acest discurs Voiloșnikov să fie exclus de la cinci ședințe. După ce Voiloșnikov a luat pentru a doua oară cuvîntul în aceeași ședință, președintele a propus ca el să fie exclus de la 15 ședințe. Cadeții au votat pentru prima propunere a președintelui. — 23.
- 42 Vezi „Rezoluțiile și hotărârile congreselor, conferințelor P.C.U.S. și ale plenarelor C.C.“, partea I, Editura pentru literatură politică, 1954, pag. 199. — 25.
- 43 Ideea convocării unui așa-numit „congres muncitoresc“, lansată de P. B. Akselrod și sprijinită și de alți menșevici, consta în convocarea unui congres al reprezentanților diferitelor organizații muncitorești în scopul înființării unui „larg partid muncitoresc“ legal, din care urmau să facă parte social-democrații, socialiștii-revoluționari și anarhiștii. Acest lucru ar fi însemnat în fapt lichidarea P.M.S.D.R. și înlocuirea lui printr-o organizație fără partid. Congresul al V-lea (de la Londra) al P.M.S.D.R. a condamnat cu hotărîre ideea menșevică a „congresului muncitoresc“ și a calificat agitația pentru acest congres drept o agitație dăunătoare pentru dezvoltarea conștiinței de clasă a proletariatului. Social-democrații polonezi și letoni s-au alăturat bolșevicilor în lupta împotriva „congresului muncitoresc“. V. I. Lenin a criticat ideea menșevică a „congresului muncitoresc“

- în următoarele lucrări : „Filistinism în mediul revoluționar“, „Criza menșevismului“, „Luptătorii intelectuali împotriva dominației intelectualilor“, „Dezorientarea unora care s-au supărat (În jurul problemei congresului muncitoresc)“ (Opere complete, vol. 14, Editura politică, 1963, ediția a doua, pag. 44—55, 152—176 ; vol. 15, pag. 173—177, 178—191). — 29.
- 44 „Campania de petiții“ — agitația stîrnită de lichidatori și de Troțki, în jurul „petiției“ întocmite de lichidatorii din Petersburg în decembrie 1910. „Petiția“, în care se cerea libertatea de asociere, libertatea întrunirilor și libertatea de grevă, urma să fie trimisă în numele muncitorilor Dumei a III-a de stat. „Petiția“ a fost trimisă în întreprinderi pentru a fi semnată de muncitori. Dar „campania de petiții“ nu s-a bucurat de succes în rîndurile maselor muncitoare, reușindu-se să se adune pe ea numai 1 300 de semnături. Bolșevicii au demascat esența „campaniei de petiții“ a lichidatorilor. Punctul de vedere al bolșevicilor era motivat în rezoluția Conferinței a VI-a generală (de la Praga) a P.M.S.D.R. „Cu privire la «campania de petiții»“ (vezi volumul de față, pag. 157—158). — 32.
- 45 Lenin are în vedere rezoluția propusă de otzoviștii din Petersburg în ședința lărgită a Comitetului din Petersburg dinaintea Conferinței a V-a (generală) a P.M.S.D.R. din 1908. Rezoluția a fost publicată în suplimentul la ziarul „Proletarii“ nr. 44 din 4 (17) aprilie 1909. Lenin a făcut analiza critică a acestui document în articolul „O caricatură de bolșevism“, publicat în același supliment (vezi Opere complete, vol. 17, Editura politică, 1963, ediția a doua, pag. 405—417). — 33.
- 46 Urmează semnăturile lui Lenin, Kamenev și Zinoviev. — 37.
- 47 *Trudovicii* (Grupul trudovic) — grup de democrați mic-burghezi în Dumele de stat din Rusia, format din țărani și intelectuali de orientare narodnică. Frațiunea trudovicilor s-a constituit în aprilie 1906, fiind formată din deputații țăranilor în Duma I de stat.
- Trudovicii cereau desființarea tuturor îngrădirilor feudale și naționale, democratizarea administrației zemstvelor și administrației orașelor, introducerea votului universal în alegerile pentru Duma de stat. Programul agrar al trudovicilor avea ca punct de plecare principiile narodnice de folosire „egalitară“ a pămîntului : crearea unui fond funciar al întregului popor, fond în care să intre pămînturile statului, pămînturile domeniiale, pămînturile coroanei, pămînturile mănăstirești, precum și pămînturile proprietate privată dacă întinderea proprietății depășea norma de muncă stabilită ; pentru pămînturile proprietate privată supuse expropriării, programul trudovicilor prevedea să se acorde despăgubiri. V. I. Lenin arăta că trudovicul tipic este țăranul căruia „nu-i este străină tendința de a cădea la învoială cu monarhia, de a

se potoli pe peticul său de pământ în cadrul orînduirii burgheze, dar în momentul de față principalele sale forțe sînt angajate în lupta împotriva moșierilor, pentru pământ, în lupta împotriva statului feudal, pentru democrație" (Opere complete, vol. 14, Editura politică, 1963, ediția a doua, pag. 25).

În cadrul Dumei de stat, trudovicii au oscilat între cadeți și social-democrați. Aceste oscilări erau determinate de însăși natura de clasă a micilor producători țărani. Dat fiind însă că trudovicii reprezentau totuși masele țărănești, în Dumă bolșevicii au promovat o tactică de înțelegere cu ei în unele probleme, în vederea luptei comune împotriva absolutismului țarist și a cadeților. În 1917 Grupul trudovic a fuzionat cu partidul „socialiștilor-populiști” și a sprijinit activ Guvernul provizoriu burghez. După Revoluția Socialistă din Octombrie, trudovicii s-au situat de partea contrarevoluției burgheze. — 41.

- 48 „Vehi” — culegere de articole ale unor cunoscuți publiciști cadeți, reprezentanți ai burgheziei liberale contrarevoluționare: N. A. Berdeaev, S. N. Bulgakov, S. L. Frank, M. O. Gherșenzon, A. S. Izgoev, B. A. Kisteakovski, P. B. Struve; a apărut la Moscova în primăvara anului 1909. În articolele lor destinate intelectualității ruse, „vehiștii” încercau să defăimeze tradițiile democrat-revoluționare ale mișcării de eliberare din Rusia, concepțiile și activitatea lui V. G. Belinski, N. G. Cernișevski, N. A. Dobroliubov și D. I. Pisarev; ei ponegreau mișcarea revoluționară din 1905 și își exprimau recunoștința față de guvernul țarist, care „cu baionetele și cu închisorile sale” a salvat burghezia „de furia poporului”. V. I. Lenin a făcut o analiză și o apreciere politică asupra culegerii cadeților ultrareacționari în articolul său „Despre «Vehi»” (vezi Opere complete, vol. 19, Editura politică, 1963, ediția a doua, pag. 179—188). Comparînd programul culegerii „Vehi”, atît în filozofie cît și în publicistică, cu programul ziarului ultrareacționar „Moskovskie Vedomosti”, Lenin l-a denumit „o enciclopedie a renegării liberale”, un „torrent de lături reacționare vărsate asupra democrației”. În Arhiva centrală de partid a Institutului de marxism-leninism de pe lângă C.C. al P.C.U.S. se păstrează un exemplar din culegerea „Vehi” avînd pe el numeroase însemnări ale lui Lenin. — 43.

- 49 Este vorba de manifestul țarului din 3 (16) iunie 1907 cu privire la dizolvarea Dumei a II-a și la modificarea legii electorale. Noua lege electorală mărea cu mult gradul de reprezentare în Dumă a moșierimii și burgheziei comerciale și industriale, reducînd de cîteva ori numărul, și pînă atunci mic, al reprezentanților țărănilor și muncitorilor. Această modificare constituia o încălcare grosolană a manifestului din 17 (30) octombrie 1905 și a Legii fundamentale din 1906 în baza căroră guvernul nu avea dreptul de a promulga legi fără aprobarea Dumei de stat.
- Potrivit noului Regulament, în curia proprietarilor funciari se alegea un delegat la 230 de persoane, în curia întîi orășenească

la 1 000 de persoane, în curia a doua orășenească la 15 000 de persoane, în curia țărănească la 60 000 de persoane, iar în curia muncitorească la 125 000 de persoane. Moșierimea și burghezia alegeau 65% din delegați, țărani — 22% (în loc de 42% cîți alegeau înainte), iar muncitorii — 2% (în loc de 4%). Legea priva de drepturi electorale populația băștinașă din Rusia asiatică și populațiile tiurce din guberniile Astrahan și Stavropol, reducea la jumătate numărul reprezentanților populației din Polonia și din Caucaz. În întreg cuprinsul Rusiei erau private de drept de vot persoanele care nu cunoșteau limba rusă. Duma a III-a, care a fost aleasă pe baza acestei legi și care s-a întrunit la 1 (14) noiembrie 1907, era prin componența sa o Dumă ultra-reacționară-octombriștă.

Lovitura de stat de la 3 iunie a marcat începutul perioadei reacțiunii stolîpiniste. — 45.

- 50 V. I. Lenin a făcut aprecierea proiectului agrar prezentat de deputații țăranilor (fără partid și de dreapta) în Duma a III-a de stat în articolele „O nouă politică agrară” și „Dezbateri în jurul problemei agrare în Duma a III-a” (vezi Opere complete, vol. 16, Editura politică, 1963, ediția a doua, pag. 428—432; vol. 17, pag. 317—332). — 49.
- 51 *Consfătuirea grupurilor bolșevice din străinătate* a avut loc la Paris între 14 și 17 (27 și 30) decembrie 1911, sub conducerea lui V. I. Lenin. Consfătuirea a fost convocată din inițiativa Cercului de la Paris de sprijinire a publicației bolșevice „Rabociaia Gazeta”. Scopul consfătuirii a fost unirea forțelor bolșevice din străinătate și sprijinirea convocării Conferinței generale de partid. La consfătuire au participat 11 delegați cu vot deliberativ din partea grupurilor bolșevice din Paris, Nancy, Zürich, Davos, Geneva, Liège, Berna, Bremen și Berlin. Bolșevicii din Toulouse, Lausanne, Londra, Bruxelles, Anvers, Copenhaga, Nisa și din alte orașe nu și-au putut trimite reprezentanți, din cauza dificultăților tehnice și materiale. Unele grupuri de bolșevici au reușit să trimită la consfătuire rapoarte scrise amănunțite. Pe ordinea de zi a consfătuirii au figurat următoarele probleme: 1) Raportul Biroului de organizare și raportul delegaților organizațiilor locale; 2) Despre starea de lucruri din partid; 3) Despre starea de lucruri din străinătate și atitudinea față de diferite curente; 4) Probleme organizatorice; 5) Despre sarcinile muncii în străinătate; 6) Atitudinea față de conferință; 7) Diverse.
- V. I. Lenin a deschis conferința și a rostit un cuvînt de salut. El a prezentat raportul cu privire la starea de lucruri din partid (vezi tezele raportului în volumul de față, pag. 495—496). Apoi au fost ascultate rapoartele lui N. A. Semașko și M. F. Vladimirski cu privire la starea de lucruri din străinătate. Proiectul de rezoluție prezentat de Lenin a servit drept bază la întocmirea rezoluției generale asupra celor trei rapoarte, rezoluție adoptată de consfătuire. Consfătuirea a constatat desprinderea definitivă a

golosiștilor și a vperediştilor de partid, falimentul lor total și a aprobat măsurile luate de consfătuirea din iunie a membrilor C.C. în legătură cu convocarea unei conferințe de partid. Consfătuirea a adoptat rezoluția propusă de Lenin cu privire la sprijinirea Comisiei de organizare din Rusia și a conferinței convocate de aceasta.

Consfătuirea a hotărît înființarea Organizației din străinătate a P.M.S.D.R. (cu secții în diferite localități), care să promoveze o linie cu adevărat partinică, neadmițându-se încheierea de acorduri cu lichidatorii. Consfătuirea a ales Comitetul organizației din străinătate, căruia, la propunerea lui Lenin, i-a fost remis proiectul de statut al C.O.S. pentru a fi dat spre consultare diferitelor grupuri și aprobat definitiv.

Consfătuirea a reunit grupurile bolșevice din străinătate într-o singură organizație, a aprobat constituirea Comisiei de organizare din Rusia și a declarat că „e de datoria fiecărui membru de partid să sprijine din toate puterile această comisie“. „Comunicatul“ și rezoluțiile consfătuirii au fost publicate de Comitetul organizației din străinătate a P.M.S.D.R. într-o foaie volantă la 12 ianuarie (st. n.) 1912 (vezi „Rezoluțiile și hotărârile congreselor, conferințelor Partidului Comunist al Uniunii Sovietice și ale plenarelor C.C.“, partea I, Editura pentru literatură politică, 1954, pag. 262—270). — 65.

- 52 *Propunerea cu privire la statutul Organizației din străinătate a P.M.S.D.R.* a fost făcută de V. I. Lenin în ziua de 16 (29) decembrie 1911 la consfătuirea de la Paris a grupurilor bolșevice din străinătate cu prilejul examinării problemei dacă proiectul de statut al Organizației din străinătate să fie dezbătut în amănunțime chiar la consfătuire sau să fie remis Comitetului de organizare din străinătate pentru a fi dat spre consultare diferitelor grupuri și aprobat definitiv. Propunerea lui Lenin a fost adoptată cu 8 voturi pentru și 1 contra. — 70.
- 53 *Rezoluția cu privire la Comisia de organizare din Rusia pentru convocarea conferinței*, propusă de Lenin, a fost adoptată în unanimitate la 17 (30) decembrie 1911, în ultima ședință a consfătuirii de la Paris a grupurilor bolșevice din străinătate. Rezoluția a fost publicată în „Comunicatul“ Comitetului organizației din străinătate a P.M.S.D.R., însoțită de următoarea notă explicativă: „Printr-o rezoluție specială, consfătuirea a pus în vedere tuturor tovarășilor de partid că este necesar să sprijine în mod energic Comisia de organizare din Rusia și conferința pe care o convoacă ea“ („Rezoluțiile și hotărârile congreselor, conferințelor Partidului Comunist al Uniunii Sovietice și ale plenarelor C.C.“, partea I, Editura pentru literatură politică, 1954, pag. 269). — 71.
- 54 *Tartarin* — personaj din lucrarea „Minunatele isprăvi ale lui Tartarin din Tarascon“ de Alphonse Daudet. — 77.

55 Vezi rezoluția Congresului al V-lea (de la Londra) al P.M.S.D.R. „Despre atitudinea față de partidele neproletare“ („Rezoluțiile și hotărârile congreselor, conferințelor Partidului Comunist al Uniunii Sovietice și ale plenarelor C.C.“, partea I, Editura pentru literatură politică, 1954, pag. 167). — 90.

56 *Lassalleienii* și *eisenachienii* — două partide din mișcarea muncitorească germană din deceniul al 7-lea și începutul deceniului al 8-lea al secolului trecut, între care s-a dat o luptă înverșunată în special în problemele de tactică și mai ales în problema cea mai arzătoare a vieții politice a Germaniei din acea vreme: aceea a căilor de unificare a Germaniei.

Lassalleienii — partizanii și discipolii lui F. Lassalle — socialist mic-burghez german —, membri ai Uniunii generale a muncitorilor germani, întemeiată la Leipzig în 1863, la congresul uniunilor muncitorești, cu scopul de a contracara acțiunile progresiștilor burghezi, care urmăreau să supună influenței lor clasa muncitoare. Primul președinte al Uniunii a fost Lassalle, care a formulat programul și bazele ei tactice. S-a proclamat drept program politic al Uniunii lupta pentru votul universal, iar drept program economic înființarea unor asociații muncitorești de producție care urmau să fie subvenționate de stat. În activitatea lor practică, Lassalle și partizanii săi, care se obișnuiseră cu ideea hegemoniei Prusiei, susțineau politica de mare putere promovată de Bismarck și „obiectiv — scria F. Engels lui K. Marx la 27 ianuarie 1865 —, aceasta a fost o ticăloșie și o trădare, în folosul prusienilor, a întregii mișcări muncitorești“ (vezi K. Marx și F. Engels. Briefwechsel, III. Band, Dietz Verlag, Berlin, 1950, pag. 261). În repetate rânduri, K. Marx și F. Engels au criticat cu vehemență teoria, tactica și principiile organizatorice ale lassalleanismului, pe care-l considerau drept un curent oportunist în mișcarea muncitorească germană.

Eisenachienii — membrii Partidului muncitoresc social-democrat din Germania, care a fost întemeiat în 1869, la Congresul de constituire de la Eisenach. Conducătorii eisenachienilor au fost A. Bebel și W. Liebknecht, care se aflau sub influența ideologică a lui K. Marx și F. Engels. În programul de la Eisenach se arăta că Partidul muncitoresc social-democrat din Germania se consideră „o secție a Asociației Internaționale a Muncitorilor și împartășește năzuințele ei“. Datorită sfaturilor și criticii primite în permanență din partea lui Marx și Engels, eisenachienii au dus o politică revoluționară cu mult mai consecventă decât Uniunea generală a muncitorilor germani, de sub conducerea lui Lassalle; în problemele unificării Germaniei, bunăoară, ei susțineau „calea democratică și proletară, luptând împotriva celor mai mici concesiilor făcute prusacismului, bismarckismului, naționalismului“ (V. I. Lenin. Opere, vol. 19, E.S.P.L.P. 1957, pag. 288).

Sub influența avântului mișcării muncitorești și a întetirii presiunilor guvernamentale, ambele partide s-au unit la Congresul de la Gotha din 1875 și au format un partid unic, Partidul

- muncitoresc socialist din Germania (ulterior Partidul social-democrat din Germania). — 94.
- 57 Vezi K. Marx și F. Engels. *Ausgewählte Briefe*, Dietz Verlag, Berlin, 1953, pag. 137—139. — 94.
- 58 „*Obskaia Jizn*” — cotidian de orientare burghezo-liberală care a apărut la Novo-Nikolaevsk (Novosibirsk) în anii 1909—1912. — 97.
- 59 Este vorba de partidul „înnoirii pașnice” — organizație monarhist-constituționalistă a mării burghezii și a moșierilor, constituită definitiv în 1906, după dizolvarea Dumei I de stat. Acest partid grupa în rândurile sale octombriști „de stînga” și cadeți de dreapta. Liderii partidului „înnoirii pașnice” au fost: P. A. Heiden, N. N. Lvov, P. P. Reabușinski, M. A. Stahovici, E. N. și G. N. Trubețkoi, D. N. Șipov și alții. Prin programul său, acest partid se înrudea cu octombriștii. El apăra interesele burgheziei industriale și comerciale și ale moșierilor, care își exploatau pe baze capitaliste moșiile. Lenin numea partidul „înnoirii pașnice” „partidul jefuirii pașnice”, deoarece activitatea lui era îndreptată spre „asigurarea unei apărări cît mai temeinice, mai viclene, mai iscusite, mai solide pe dinăuntru și mai puțin vizibile pe dinafară a drepturilor nobilei boierimi ruse asupra sîngelui și sudorii milioanele de «mujici»...” (Opere complete, vol. 16, Editura politică, 1963, ediția a doua, pag. 43). În Duma a treia de stat, partidul „înnoirii pașnice” s-a aliat cu așa-numitul partid al „reformelor democratice”, formînd împreună fracțiunea „progresistă”. — 101.
- 60 „*Russkie Vedomosti*” — ziar; a apărut la Moscova din 1863, exprimînd concepțiile intelectualității liberale moderate. În ultimele două decenii ale secolului trecut, la acest ziar au colaborat o seamă de scriitori din tabăra democrată (V. G. Korolenko, M. E. Saltîkov-Șcedrin, G. I. Uspenski și alții); totodată ziarul a publicat și lucrări ale narodnicilor liberali. Începînd din 1905, ziarul a devenit organul aripii de dreapta a partidului cadet. Lenin a arătat că ziarul „*Russkie Vedomosti*” îmbina în felul său „cadetismul de dreapta cu o oarecare doză de narodnicism” (Opere, vol. 19, E.S.P.L.P. 1957, pag. 119). În 1918 ziarul „*Russkie Vedomosti*” a fost interzis o dată cu celelalte ziare contrarevoluționare. — 102.
- 61 „*Novoe Vremea*” — cotidian; a apărut din 1868 pînă în 1917 la Petersburg; a aparținut pe rînd mai multor editori și și-a schimbat de repetate ori orientarea politică. La început era un ziar liberal moderat, iar apoi, din 1876, cînd a început să fie editat de A. S. Suvorin, a devenit un organ al cercurilor reacționare ale nobilimii și ale funcționărimii birocratice. Din 1905 a devenit un organ de presă al ultrareacționarilor. După revolu-

ția burghezo-democratică din februarie 1917, acest ziar a sprijinit politica contrarevoluționară a Guvernului provizoriu burghez și a dus o campanie furibundă împotriva bolșevicilor. La 26 octombrie (8 noiembrie) 1917 a fost interzis de Comitetul militar-revoluționar de pe lângă Sovietul din Petrograd. V. I. Lenin spunea despre „Novoe Vremea” că este un model de ziar venal. „Novovremenismul” — scria el — a devenit o expresie sinonimă cu : renunțarea la convingeri, renegarea, servilismul” (Opere, vol. 18, E.S.P.L.P. 1957, pag. 262). — 103.

62 „Rossiia” — cotidian reacționar, pogromist ; a apărut la Petersburg din noiembrie 1905 pînă în aprilie 1914. Din 1906, organ al ministerului de interne. Ziarul era subvenționat dintr-un fond secret pentru presa „reptilă” pus de guvern la dispoziția ministerului de interne. V. I. Lenin a denumit ziarul „Rossiia” „fițuică polițistă-venală”. — 109.

63 *Interpelarea cu privire la ohrană* („în legătură cu asasinarea președintelui consiliului de miniștri P. A. Stolîpin”) a fost dezbătută în ședința Dumei a III-a de stat din 15 (28) octombrie 1911. Interpelările în această problemă fuseseră făcute, pe de o parte, de fracțiunile octombristilor și naționaliștilor, iar pe de altă parte de fracțiunea social-democrată.

Interpelarea cu privire la foamete („în legătură cu neadoptarea măsurilor necesare în vederea acordării de ajutor în alimente populației din guberniile lovite de secetă”), prezentată de trudovici, a fost adoptată în ședința Dumei din 15 (28) octombrie 1911.

Interpelarea „în legătură cu prelungirea valabilității Legii privitoare la măsurile pentru asigurarea ordinii de stat și a liniștii publice, aprobată cu înaltul decret din 14 august 1881”, prezentată în Dumă sub semnăturile a 54 de membri ai fracțiunii cadete, a fost dezbătută la 17 (30) octombrie 1911. — 109.

64 Lenin se referă la ucazul „Cu privire la completarea unor dispoziții ale legii în vigoare referitoare la posesiunea și la folosirea pămîntului de către țărani”, pregătit de Stolîpin și emis de guvernul țarist la 9 (22) noiembrie 1906. După ce a trecut prin Duma de stat și prin Consiliul de stat, acest ucaz a căpătat denumirea de legea din 14 iunie 1910. La 15 (28) noiembrie 1906 a fost emis și ucazul „Cu privire la acordarea către Banca de credit funciar țărănesc a unor împrumuturi garantate cu ipoteci asupra pămînturilor lotuale”. Prin aceste decrete, țăranilor li se acorda dreptul de proprietate individuală asupra loturilor și dreptul de a ieși din obște și a se stabili în otruburi și hutore. Pentru a-și cumpăra pămînt hutoreni și otrubnicii puteau să primească subvenții prin mijlocirea Băncii de credit funciar țărănesc. Scopul legilor agrare stolîpiniste era crearea chiaburimii ca sprijin social al absolutismului țarist la sate, în condițiile men-

ținerii proprietății moșierești asupra pământului și ale desființării forțate a obștilor.

Politica agrară stolîpinistă a grăbit evoluția capitalistă a agriculturii pe calca cea mai chinuitoare, calea „prusiană“, în condițiile menținerii puterii, a proprietății și a privilegiilor moșierilor iobăgiști, a intensificat exproprierea forțată a principalelor mase ale țărănimii, a grăbit dezvoltarea burgheziei țărănești care a căpătat posibilitatea de a cumpăra loturile țăranilor săraci la un preț derizoriu.

Lenin spunea că legislația agrară stolîpinistă din 1906 (și legea din 14 (27) iunie 1910) a constituit al doilea pas, după reforma din 1861, pe calea transformării absolutismului iobăgist în monarhie burgheză. „Aminarea» dată de Stolîpin vechilor rînduiei și vechii agriculturi iobăgiste — scria Lenin — constă în faptul că a fost deschisă încă o supapă, *ultima* care putea fi deschisă fără a se expropria întregul pământ moșieresc“ (Opere, vol. 18, E.S.P.L.P. 1957, pag. 236). Cu toată propaganda intensă făcută de guvern pentru ieșirea țăranilor din obște, în partea europeană a Rusiei, în decurs de 9 ani (1907—1915), au ieșit în total din obște numai circa 2 500 000 de gospodării țărănești. De dreptul de a ieși din obște a făcut uz în primul rînd burghezia satească, care a căpătat astfel posibilitatea de a-și consolida gospodăria. De asemenea ieșeau din obște o parte din țăranii săraci, care voiau să-și vîndă loturile lor de pământ și să rupă definitiv cu satul. Împovărată de nevoi, mica gospodărie țărănească continuă să rămînă într-o stare de mizerie și de înapoiere.

Politica agrară stolîpinistă care n-a înlăturat principala contradicție — contradicția dintre întreaga țărănime și moșieri — a dus mai departe la ruina maselor țărănimii, la ascuțirea contradicțiilor de clasă dintre chiaburime și sărăcimea satelor.
— 122.

- 65 Conferința a VI-a generală (de la Praga) a P.M.S.D.R. s-a ținut la Praga în zilele de 5—17 (18—30) ianuarie 1912. Ședințele conferinței au avut loc în Casa poporului, la sediul redacției ziarului social-democrat ceh.

La conferință au fost reprezentate peste 20 de organizații de partid. Au participat delegați din Petersburg, Moscova, Regiunea industrială centrală, Saratov, Tiflis, Baku, Nikolaev, Kazan, Kiev, Ekaterinoslav, Dvinsk și Vilno. Prigoana polițienească și alte dificultăți au împiedicat sosirea la conferință a delegaților din partea organizațiilor de partid din Ekaterinburg, Tiumen, Ufa, Samara, Nijni Novgorod, Sormovo, Lugansk, Rostov pe Don, Barnaul etc. Aceste organizații au trimis declarații scrise prin care își dădeau adeviziunea la conferință. La conferință au participat reprezentanți ai redacției Organului Central, ziarul „Soșial-Demokrat“, ai redacției publicației „Rabociaia Gazeta“, ai Comitetului organizației din străinătate, ai grupului de transporturi al C.C. al P.M.S.D.R. Toți delegații erau bolșevici, cu excepția a doi menșevici-partiți.

Printre delegații la conferință se numărau G. K. Ordjonikidze din partea organizației din Tiflis, S. S. Spandarian din partea organizației din Baku, E. P. Onufriev din partea organizației din Petersburg, F. I. Goloscekin din partea organizației din Moscova. Comitetul organizației din străinătate era reprezentat de N. A. Semașko, iar grupul de transporturi al C.C. de I. A. Peatnițki.

V. I. Lenin a participat la conferință ca delegat din partea redacției Organului Central.

Pe ordinea de zi a conferinței au figurat următoarele probleme : 1) Rapoarte (raportul Comisiei de Organizare din Rusia, rapoartele organizațiilor locale, raportul Organului Central etc.) ; 2) Constituirea conferinței ; 3) Momentul actual și sarcinile partidului ; 4) Alegerile pentru Duma a IV-a de stat ; 5) Frațiunea din Dumă ; 6) Asigurările sociale de stat pentru muncitori ; 7) Mișcarea grevistă și sindicatele ; 8) „Campania de petiții“ ; 9) Despre lichidatorism ; 10) Sarcinile social-democraților în lupta împotriva foamei ; 11) Literatura de partid ; 12) Probleme organizatorice ; 13) Munca de partid în străinătate ; 14) Alegeri ; 15) Diverse. În total s-au ținut 23 de ședințe.

Conferința a fost condusă de Lenin. El a rostit cuvîntul de deschidere și o cuvîntare în problema constituirii conferinței, a prezentat rapoarte cu privire la momentul actual și la sarcinile partidului și cu privire la activitatea Biroului socialist internațional, a făcut o serie de comunicări, a luat parte la dezbaterile în legătură cu activitatea Organului Central, sarcinile social-democrației în lupta împotriva foamei, problema organizatorică, activitatea organizației de partid din străinătate și în legătură cu o serie de alte probleme, a făcut însemnări referitoare la rapoartele organizațiilor locale. Lenin a prezentat proiecte de rezoluții în toate problemele importante de pe ordinea de zi a conferinței. El a redactat minuțios rezoluțiile adoptate de conferință. Procesele-verbale ale conferinței nu au fost găsite pînă în prezent. Însemnările luate la unele ședințe care s-au păstrat sînt cu totul disperate și defectuoase.

În prima ședință a conferinței a fost ascultat raportul de activitate al Comisiei de Organizare din Rusia (C.O.R.) pentru convocarea conferinței, prezentat de G. K. Ordjonikidze. La propunerea lui Lenin, în rezoluția conferinței s-a relevat importanța deosebită a muncii depuse de C.O.R. pentru unirea tuturor organizațiilor de partid din Rusia și pentru renașterea partidului (vezi volumul de față, pag. 139). Dat fiind că la conferință au fost reprezentate aproape toate organizațiile de partid care activau în Rusia, conferința a declarat într-o rezoluție specială că „se constituie ca conferință generală de partid a P.M.S.D.R., care este organul suprem al partidului“. Conferința de la Praga a jucat de fapt rolul unui congres al partidului.

Conferința a adoptat o rezoluție specială în problema absenței delegațiilor din partea centrelor naționale. Organizațiile social-democrate naționale au fost invitate în cîteva rînduri la confe-

rință, dar organele lor de conducere — C.C. al Bundului, Conducerea centrală a social-democrației din Polonia și Lituania, C.C. al Social-democrației din Ținutul leton — nu numai că au refuzat să participe la lucrările conferinței, dar au și desfășurat o campanie pentru nerecunoașterea ei. Conferința a declarat că întreaga răspundere pentru absența reprezentanților organizațiilor social-democrate naționale revine organelor lor de conducere. Ea a însărcinat C.C. al P.M.S.D.R. să lupte neobosit pentru stabilirea unor relații normale cu organizațiile naționale și și-a exprimat convingerea că, „în pofida tuturor piedicilor, muncitorii social-democrați aparținând tuturor naționalităților din Rusia vor lupta strâns uniți, umăr la umăr, pentru cauza proletară și împotriva tuturor dușmanilor clasei muncitoare“ (op. cit., pag. 142).

În raportul lui Lenin „Cu privire la momentul actual și la sarcinile partidului“ și în rezoluția conferinței s-a făcut o profundă analiză a situației politice din țară și s-a subliniat creșterea stării de spirit revoluționare a maselor. Conferința a relevat că sarcina cuceririi puterii de către proletariat, care duce după sine țărănimea, continuă să fie sarcina revoluției democratice în Rusia.

Conferința a examinat rapoartele prezentate de organizațiile locale. Ea a relevat că în organizațiile locale munca de partid este dusă în spiritul apărării și întăririi organizațiilor și grupurilor ilegale de partid, în spiritul luptei împotriva lichidatorismului. Conferința a atras atenția că este necesar să se intensifice activitatea social-democrată în organizațiile muncitorești de masă legale.

Una dintre cele mai importante acțiuni ale conferinței a fost curățirea partidului de oportuniști. Rezoluțiile „Cu privire la lichidatorism și la grupul lichidatorilor“ și „Cu privire la organizația de partid din străinătate“, adoptate de conferință, au avut o uriașă însemnătate principială și practică. Lichidatorii s-au grupat în jurul a două reviste legale: „Nașa Zarea“ și „Delo Jizni“. Conferința a declarat că, „prin comportarea sa, grupul de la «Nașa Zarea» și «Delo Jizni» s-a pus definitiv în afara partidului“. Lichidatorii au fost excluși din P.M.S.D.R. Conferința a condamnat activitatea grupurilor antipartinice din străinătate: menșevicii-golosști, vperedisti și troțkiștii. Ea a declarat că este absolut necesar ca în străinătate să existe o organizație de partid unică, care, sub controlul și sub conducerea C.C., să desfășoare o activitate de sprijinire a partidului și a arătat că grupurile din străinătate „care nu se supun centrului de activitate social-democrată din Rusia, adică C.C., și care provoacă dezorganizare stabilind relații separate cu Rusia peste capul C.C. nu se pot folosi de numele P.M.S.D.R.“. Aceste rezoluții au jucat un rol deosebit de important în întărirea unității partidului marxist din Rusia.

Problema participării la campania electorală pentru Duma a IV-a de stat a ocupat un loc important în lucrările conferinței. Conferința a subliniat că sarcina principală a partidului în alegeri și a fracțiunii social-democrate în Dumă o constituie pro-

paganda socialistă de clasă și organizarea clasei muncitoare. Ea a arătat că lozincile principale ale partidului în alegerile pentru Dumă sînt revendicările fundamentale cuprinse în programul-minimum : republică democratică ; ziua de lucru de opt ore ; confiscarea întregului pămînt moșieresc.

Conferința a contopit două puncte de pe ordinea de zi : problemele organizatorice și problema mișcării greviste și a sindicatelor. În legătură cu aceste două puncte s-a adoptat o rezoluție comună : „Cu privire la caracterul și la formele organizatorice ale muncii de partid“. În cuvîntarea rostită în problema organizatorică, Lenin a arătat specificul formelor muncii organizatorice, impuse de sarcinile din momentul respectiv. Crearea unor celule de partid elastice, mobile, cu un număr mic de membri, a spus Lenin, trebuie să asigure promovarea liniei partidului în fiecare domeniu al activității legale, trebuie să facă ca întreaga activitate legală să fie pătrunsă de spirit partinic. Lenin a atras atenția asupra importanței folosirii cu pricepere de către organizațiile de partid a tuturor formelor activității legale, în primul rînd a activității fracțiunii din Dumă, a sindicatelor și a asociațiilor muncitorești legale. Toate propunerile făcute de Lenin în cuvîntarea sa în problema organizatorică au fost incluse în rezoluția adoptată de conferință.

În rezoluția cu privire la sarcinile partidului în lupta împotriva foametei se arăta că organizațiile de partid trebuie să explice țăranilor legătura dintre foamete și politica țarismului și să îndrumeze activitatea maselor pe făgașul luptei organizate împotriva monarhiei țariste.

Conferința a aprobat proiectul de modificări în statutul de organizare a partidului, care fusese adoptat în 1907 la Congresul al V-lea (de la Londra) al partidului, proiect propus de Lenin. Ea a declarat ziarul „Soțial-Demokrat“ Organ Central al partidului. Lenin a fost ales în redacția Organului Central. Conferința a relevat meritele publicației „Rabocœia Gazeta“ în lupta pentru partid și pentru partinitate, a chemat organizațiile de partid locale să-i acorde un sprijin multilateral și a declarat-o organ oficial al Comitetului Central al partidului.

În raportul cu privire la Biroul socialist internațional și în răspunsurile date la întrebările delegaților, Lenin a prezentat multilateral activitatea B.S.I. El a stăruit îndeosebi asupra stării de lucruri din rîndurile social-democrației germane, asupra luptei dintre social-democrații revoluționari și reformiști. Lenin a arătat că în social-democrația germană, aparent unitară, s-au conturat diverse curente care „caută să răzbată la suprafață“ și că un conflict între reformiști și social-democrații revoluționari este inevitabil. El a criticat cu asprime atitudinea oportunistă a unor membri ai delegației germane din B.S.I.

Conferința a adoptat o serie de rezoluții importante cu privire la problemele internaționale. Ea a subliniat însemnătatea mondială a luptei revoluționare a poporului chinez, care duce la eliberarea Asiei și subminează dominația burgheziei europene :

a protestat împotriva politicii agresive a țarismului și a imperialismului englez față de Persia (Iran); a relevat că muncitorii din Rusia și din Finlanda au sarcini comune în lupta împotriva țarismului rus și a burgheziei contrarevoluționare. Delegații la conferință au trimis un mesaj de salut social-democrației germane; acest mesaj scris de către Lenin la propunerea conferinței, releva importanța victoriei reputată de social-democrația germană în alegerile pentru Reichstag. Aceste hotărâri ale conferinței reflectă în mod pregnant principiile internaționalismului proletar.

La Conferința de la Praga a fost ales Comitetul Central al partidului. Din C.C. făceau parte: Lenin, F. I. Goloșcekin, G. K. Ordjonikidze, S. S. Spandarian și alții. Conferința a acordat C.C. dreptul de a face cooptări de noi membri. Chiar la prima ședință a C.C., care s-a ținut în timpul lucrărilor conferinței, a fost cooptat în C.C. I. V. Stalin. Pentru eventualitatea când vreunul din membrii C.C. ar fi fost arestat, au fost confirmați ca membri supleanți ai C.C.: A. S. Bubnov, M. I. Kalinin, E. D. Stasova, S. G. Șaumian. Ulterior au fost cooptați în C.C. G. I. Petrovski și I. M. Sverdlov. Pentru conducerea activității revoluționare în Rusia a fost creat un centru practic: Biroul din Rusia al C.C. Lenin a fost ales reprezentant al P.M.S.D.R. în Biroul socialist internațional.

Conferința de la Praga a P.M.S.D.R. a jucat un rol excepțional în construirea partidului bolșevic, partid de tip nou. Ea a făcut bilanțul unei întregi perioade istorice a luptei bolșevicilor împotriva menșevicilor, consfințind victoria bolșevicilor. Menșevicii-lichidatori au fost alungați din partid. Pe baza hotărârilor conferinței s-au unit organizațiile de partid locale. Conferința a întărit partidul ca organizație pe întreaga Rusie. Ea a definit linia politică și tactică a partidului în condițiile noului avânt revoluționar. Curățindu-și rîndurile de oportuniști, partidul bolșevic s-a situat în fruntea noului și puternicului avânt al luptei revoluționare a maselor populare. Conferința de la Praga a avut o mare însemnătate internațională. Ea a dat elementelor revoluționare din partidele Internaționalei a II-a un exemplu de luptă hotărâtă împotriva oportunismului, mergînd pînă la ruptură organizatorică totală cu oportuniștii. — 127.

- 66 Vezi „Rezoluțiile și hotărârile congreselor, conferințelor Partidului Comunist al Uniunii Sovietice și ale plenarelor C.C.“, partea I, Editura pentru literatură politică, 1954, pag. 199). — 137.
- 67 *Bundul* („Uniunea generală a muncitorilor evrei din Lituania, Polonia și Rusia“) a fost organizat în 1897, la congresul de constituire a grupurilor social-democrate evreiești care a avut loc la Vilno; el grupa în special elementele semiproletare ale meșteșugărimii evreiești din regiunile apusene ale Rusiei. La primul Congres al P.M.S.D.R. (1898), *Bundul* a intrat în acest partid „ca organizație autonomă, de sine stătătoare doar în problemele care privesc proletariatul evreiesc“ („Rezoluțiile și

hotărârile congreselor, conferințelor Partidului Comunist al Uniunii Sovietice și ale plenarelor C.C.", partea I, Editura pentru literatură politică, 1954, pag. 14).

Bundul era exponentul naționalismului și al separatismului în rîndurile mișcării muncitorești din Rusia. În aprilie 1901, Congresul al IV-lea al Bundului a hotărît să modifice relațiile organizatorice dintre el și P.M.S.D.R., care fuseseră stabilite de primul Congres al P.M.S.D.R. Într-una din rezoluțiile sale, congresul Bundului a declarat că consideră P.M.S.D.R. drept o uniune federativă de organizații naționale și că Bundul trebuie să reprezinte, în cadrul P.M.S.D.R., o parte federativă.

La Congresul al II-lea al P.M.S.D.R., după ce i-a fost respinsă cererea de a fi recunoscut drept unicul reprezentant al proletariatului evreiesc, Bundul s-a retras din partid. În 1906, pe baza unei hotărîri a Congresului al IV-lea (de unificare) al partidului, Bundul a intrat din nou în P.M.S.D.R.

În cadrul P.M.S.D.R., bundiștii au sprijinit întotdeauna aripa oportunistă a partidului (pe „economisti”, menșevici și lichidatori) și au dus o luptă permanentă împotriva bolșevicilor și a bolșevismului. Revendicării programatice a bolșevicilor cu privire la dreptul națiunilor la autodeterminare, Bundul îi opunea revendicarea autonomiei național-culturale. În anii reacțiunii stolpîniste și ai noului avînt revoluționar, Bundul s-a situat pe poziții lichidatoriste și a participat activ la crearea Blocului antipartinic din august. În timpul primului război mondial, bundiștii s-au situat pe pozițiile social-șovinismului. În 1917 Bundul a sprijinit Guvernul provizoriu burghez și a luptat de partea dușmanilor Revoluției Socialiste din Octombrie. În anii intervenției militare străine și ai războiului civil, conducătorii Bundului s-au unit definitiv cu forțele contrarevoluției. În același timp, printre membrii de rînd ai Bundului s-a conturat o cotitură în favoarea colaborării cu Puterea sovietică. În martie 1921, Bundul s-a autolichidat, iar o parte din membrii săi au intrat în P.C. (b) din Rusia, în cadrul normelor generale. — 141.

- 68 *Social-democrația din Regatul Poloniei și din Lituania* (S.D.R.P. și L.) — partid revoluționar al clasei muncitoare poloneze; a luat ființă în 1893 și a activat mai întîi sub denumirea de Social-democrația din Regatul Poloniei, iar din august 1900, după congresul organizațiilor social-democrate din Polonia și din Lituania, la care social-democrații polonezi au fuzionat cu o parte din social-democrații lituanieni, a adoptat denumirea de Social-democrația din Regatul Poloniei și din Lituania (S.D.R.P. și L.). Meritul acestui partid constă în faptul că a orientat mișcarea muncitorească poloneză spre o alianță cu mișcarea muncitorească rusă și a combătut naționalismul.

În perioada revoluției din 1905—1907, S.D.R.P. și L. a luptat sub lozinci apropiate de cele ale partidului bolșevic și

a avut o atitudine intransigentă față de burghezia liberală. Totodată însă S.D.R.P. și L. a comis o serie de greșeli; ea nu înțelegea teoria leninistă a revoluției socialiste, nu înțelegea rolul conducător al partidului în revoluția democratică, subaprecia rolul țărănimii ca aliat al clasei muncitoare și însemnătatea mișcării de eliberare națională. Criticînd concepțiile greșite ale S.D.R.P. și L., V. I. Lenin releva totodată meritele ei față de mișcarea revoluționară din Polonia. El sublinia că social-democrații polonezi „au creat pentru prima oară un partid pur proletar în Polonia și au proclamat extrem de importantul principiu al celei mai strînse alianțe dintre muncitorul polonez și cel rus în lupta lor de clasă” (Opere, vol. 20, Editura politică, 1959, pag. 436). La Congresul al IV-lea (de unificare) al P.M.S.D.R. din 1906, S.D.R.P. și L. a fost primită în P.M.S.D.R. ca organizație teritorială.

După înfrîngerea revoluției din 1905—1907, în cadrul S.D.R.P. și L. au apărut divergențe legate de problemele interne de partid. Aceste divergențe au dus, la începutul anului 1912, la scindarea social-democrației poloneze în adepții Conducerii centrale a S.D.R.P. și L. (așa-numiții „zajondoviști”), care au adoptat o poziție împăciuitoare față de lichidatori și un timp au sprijinit practic curentele antibolșevice din P.M.S.D.R., și într-o grupare sprijinită de organizațiile de partid din Varșovia și Lodz (așa-numiții „rozlamoviști”), care a stabilit contacte cu bolșevicii și a susținut linia C.C. al P.M.S.D.R.

În timpul primului război mondial, S.D.R.P. și L. a luptat activ împotriva adepților lui Pilsudski și a național-democraților, care sprijineau pe imperialiștii străini, situîndu-se pe o poziție ce se apropia în linii mari de poziția bolșevicilor. Ea a comis însă și o serie de greșeli și nu a luptat cu consecvență împotriva centriștilor și împăciuitoariștilor.

S.D.R.P. și L. a salutat Marea Revoluție Socialistă din Octombrie și a luptat pentru izbînda revoluției proletare în Polonia. În decembrie 1918, la Congresul de unificare al S.D.R.P. și L. și al „leviței”-P.P.S., ambele partide au fuzionat, formînd Partidul muncitoresc comunist din Polonia. — 141.

- 69 *Socialiștii-revoluționari (eserii)* — partid mic-burghez din Rusia; a luat ființă pe la sfîrșitul anului 1901 și începutul anului 1902, prin contopirea mai multor cercuri și grupuri narodnice („Uniunea socialiștilor-revoluționari”, Partidul socialiștilor-revoluționari etc.). A avut ca organe de presă oficiale ziarul „Revoluționnaia Rossiia” (1900—1905) și revista „Vestnik Russkoi Revoluții” (1901—1905). Eserii nu vedeau deosebiri de clasă dintre proletariat și micul proprietar, estompau diferențierea de clasă și contradicțiile din sînul țărănimii, negau rolul conducător al proletariatului în revoluție. Concepțiile lor reprezentau un amestec eclectic de idei narodniciste și revizioniste. Eserii, după cum spunea Lenin, încercau să cîrpească „găurile narod-

nicismului cu peticile «criticii» oportuniste — astăzi la modă — a marxismului» (Opere complete, vol. 11, Editura politică, 1962, ediția a doua, pag. 283). Tactica terorii individuale, pe care eserii o propagau ca principală metodă de luptă împotriva absolutismului, aducea serioase prejudicii mișcării revoluționare și frâna organizarea maselor în vederea luptei revoluționare.

Programul agrar al eserilor prevedea desființarea proprietății private asupra pământului și trecerea lui la dispoziția obștilor, înfăptuirea folosinței „egalitare” a pământului, bazată pe „principiul muncii”, precum și dezvoltarea cooperăției. În acest program, pe care eserii îl numeau program de „socializare a pământului”, nu era în realitate nimic socialist. Analizând programul eserilor, V. I. Lenin a arătat că menținerea producției de mărfuri și a gospodăriei individuale pe pământul comun nu înlătură dominația capitalului, nu izbăvește pe țăranii muncitori de exploatare și de primejdia ruinării; în condițiile capitalismului, țăranii cu gospodărie mică nu-și pot găsi salvarea nici în cooperăție, pentru că ea servește la îmbogățirea burgheziei sătești. În același timp, Lenin releva că, fără a fi socialistă, revendicarea de a introduce folosința egalitară a pământului avea un caracter democrat-revoluționar, istoricește progresist, deoarece era îndreptată împotriva reacționarei proprietăți funciare moșierești.

Partidul bolșevic a demascat încercările eserilor de a se deghiza în socialiști, a dus împotriva lor o luptă perseverentă în vederea câștigării țăranimii, a arătat cât de dăunătoare este pentru mișcarea muncitorească tactica terorii individuale, folosită de ei. Totodată, bolșevicii consimțeau să încheie, în anumite condiții, acorduri vremelnice cu eserii pentru a duce împreună lupta împotriva țarismului.

Lipsa de omogenitate a țăranimii ca clasă a determinat, în ultimă analiză, nestatornicia politică și ideologică și fărâmițarea organizatorică a partidului eserilor, oscilările lui permanente între burghezia liberală și proletariat. Încă din timpul primei revoluții ruse s-a desprins din partidul eserilor aripa dreaptă, care a format Partidul socialist-populist al muncii (enesii), partid legal care prin concepțiile sale se apropia de cadeți, și aripa stângă, care a format uniunea semianarhistă a „maximaliștilor”. În perioada reacțiunii stolpîniste, partidul eserilor a trecut printr-un proces de totală descompunere ideologică și organizatorică. În timpul primului război mondial, majoritatea eserilor s-au situat pe pozițiile social-șovinismului.

După victoria revoluției burghezo-democratice din februarie 1917, eserii împreună cu menșevicii și cu cadeții au constituit principalul sprijin al Guvernului provizoriu burghezo-moșieresc contrarevoluționar, iar liderii partidului lor (Kerenski, Avksentiev, Cernov) au făcut parte din acest guvern. Partidul eserilor a refuzat să sprijine revendicarea țăranimii de a se trece la lichidarea proprietății funciare moșierești, s-a pronun-

țat pentru menținerea proprietății moșierești asupra pământului; miniștri eseri din Guvernul provizoriu trimiteau detașamente de represiune împotriva țăranilor care ocupau pământurile moșierești.

La sfârșitul lunii noiembrie 1917, aripa stîngă a eserilor a format partidul de sine stătător al eserilor de stînga. Căutînd să-și mențină influența lor în rîndul maselor țărănești, eserii de stînga au recunoscut de formă Puterea sovietică și au încheiat un acord cu bolșevicii, dar curînd după aceea au pășit pe calea luptei împotriva Puterii sovietice.

În anii intervenției militare străine și ai războiului civil, eserii au desfășurat o activitate subversivă contrarevoluționară, au dat un sprijin activ intervenționiștilor și generalilor alb-gardiști, au participat la comploturi contrarevoluționare și au organizat acte teroriste împotriva lucrătorilor Statului sovietic și a militanților partidului comunist. După terminarea războiului civil, eserii și-au continuat activitatea lor dușmănoasă împotriva Statului sovietic, atît în interiorul țării cît și în tabăra emigranților albardiști. — 146.

70 Este vorba de ziarul „Soțial-Demokrat” (vezi adnotarea 6). — 160.

71 Lenin se referă la confirmarea *Comitetului organizației din străinătate a P.M.S.D.R. (C.O.S.)*, ales la consfătuirea grupurilor bolșevice din străinătate, care a avut loc la Paris în decembrie 1911. La această consfătuire s-a hotărît crearea organizației din străinătate a P.M.S.D.R. „pe baza renunțării la înțelegeri directe sau indirecte de orice fel cu lichidatorii-goliști”, „pe baza aplicării liniei cu adevărat partinice”. În rezoluția consfătuirii se arată: „Înființînd Organizația din străinătate a P.M.S.D.R. și alegînd comitetul acestei organizații, consfătuirea hotărăște: să organizeze pretutindeni secții locale ale acestei Organizații din străinătate, considerînd necesară atragerea în aceste secții a tuturor membrilor de partid care sînt de acord să sprijine Comisia de Organizare din Rusia, Organul Central și publicația «Rabocœia Gazeta»” („Rezoluțiile și hotărîrile congreselor, conferințelor Partidului Comunist al Uniunii Sovietice și ale plenarelor C.C.”, partea I, Editura pentru literatură politică, 1954, pag. 268). În Comitetul organizației din străinătate, ales la consfătuire, au intrat N. A. Semașko, M. F. Vladimîrski, Inessa Armand și alții. Activitatea Comitetului organizației din străinătate era condusă de V. I. Lenin.

Conferința a VI-a generală (de la Praga) a P.M.S.D.R., confirmînd Comitetul organizației din străinătate, a condamnat activitatea tuturor grupurilor antipartinice din străinătate și a arătat că este absolut necesar ca în străinătate să existe o organizație de partid unică, care să-și desfășoare munca sub controlul și sub conducerea C.C.

C.O.S. a jucat un rol de seamă în unirea forțelor partidului, în lupta împotriva menșevicilor-lichidatori, a împăciuito-

riștilor, a troțkiștilor și a celorlalți oportuniști. C.O.S. reacționa la toate evenimentele importante din Rusia și la măsurile legate de conducerea muncii de partid și a mișcării revoluționare ruse; ea ajută C.C. la editarea literaturii de partid în străinătate.

În iulie 1912, Lenin scria muncitorilor elvețieni că Conferința generală de partid din „ianuarie 1912 și-a declinat, printr-o rezoluție specială, orice răspundere pentru diferitele grupuri rusești din străinătate” și că „până în prezent Comitetul Central al partidului nostru a confirmat numai o singură organizație social-democrată rusă din străinătate, și anume Comitetul organizațiilor din străinătate și secția din Zürich a acestui comitet” (Opere, vol. 18, E.S.P.L.P. 1957, pag. 231).

C.O.S. și-a încetat activitatea în 1917. — 162.

72 Campania electorală pentru Reichstagul german s-a încheiat în ianuarie 1912 printr-o răsunătoare victorie a social-democrației germane. În Reichstag au fost aleși 110 deputați social-democrați, care întruniseră 4 500 000 de voturi.

Mesajul de salut adresat de P.M.S.D.R. social-democrației germane a fost publicat în ziarul „Vorwärts” nr. 22 din 27 ianuarie 1912. — 164.

73 „*Jivoe Delo*” — cotidian legal al menșevicilor-lichidatori; a apărut la Petersburg între 20 ianuarie (2 februarie) și 28 aprilie (11 mai) 1912. În total au apărut 16 numere. La ziar colaborau L. Martov, F. Dan, P. Akselrod și alții. V. I. Lenin denumea ziarul „*Jivoe Delo*” un „organ al politicii muncitorești liberale”. — 165.

74 Conform regulamentului alegerilor pentru Duma de stat, cele cinci orașe mari în care se țineau alegeri directe cu balotaj erau Petersburg, Moscova, Riga, Kiev și Odesa. — 169.

75 „*Golos Zemli*” — cotidian de orientare burghezo-liberală; a apărut la Petersburg între 10 (23) ianuarie și 10 (23) martie 1912.

„*Russkoe Slovo*” — cotidian; a apărut la Moscova începând din 1895 (primul număr, de probă, a apărut în 1894); editorul ziarului era I. D. Sîtin. Fiind formal un ziar fără partid, el apăra interesele burgheziei ruse de pe poziții liberale moderate. Ziarul avea rubrici de informații bine organizate. El a fost primul ziar din Rusia care a avut corespondenți proprii în toate orașele mari ale țării și în numeroase capitale ale lumii.

Ziarul a fost suspendat în noiembrie 1917 pentru publicarea unor știri calomnioase antisovietice. Începând din ianuarie 1918, el a apărut cîtuva timp sub denumirile de „*Novoe Slovo*” și „*Nașe Slovo*”; în iulie 1918 a fost suspendat definitiv,

- „*Kievskaja Misl*“ — cotidian de orientare burghezo-democratică; a apărut la Kiev din 1906 pînă în 1918. Pînă în 1915 ziarul a apărut cu suplimente săptămînale ilustrate, iar din 1917 a avut două ediții: una de dimineață și una de seară. — 170.
- 76 „*Vozrojdenie*“ — revistă legală a meșevicilor-lichidatori; a apărut la Moscova din decembrie 1908 pînă în iulie 1910, la început lunar, iar în 1910 bilunar. La revistă au colaborat F. Dan, L. Martov, A. Martînov și alții. — 172.
- 77 „*Russkaja Misl*“ — revistă lunară pentru literatură și politică; a apărut la Moscova din 1880 pînă în 1918. Pînă în 1905 a avut o orientare narodnicistă-liberală (în perioada 1880—1885 a apărut sub îngrijirea lui V. M. Lavrov). În ultimul deceniu al secolului trecut, revista publica uneori articole scrise de marxiști. În această perioadă au colaborat la „*Russkaja Misl*“ o serie de scriitori progresiști: D. N. Mamim-Sibireak, G. I. Uspenski, V. G. Korolehko, A. M. Gorki, A. P. Cehov și alții. După revoluția din 1905 — organ al aripii drepte a partidului cadet; a apărut sub îngrijirea lui P. B. Struve. A propovăduit naționalismul, „vehismul“, obscurantismul clerical; a apărat proprietatea moșierească. — 173.
- 78 Personaje din operele lui M. E. Saltîkov-Șcedrin. *Tverdoonto*, administrator în retragere, călător — eroul seriei de reportaje „Peste hotare“. *Ugrium-Burceev* — figură satirică de guvernator de oraș, zugrăvit de M. E. Saltîkov-Șcedrin în lucrarea „Povestea unui oraș“ și care a devenit un nume comun pentru reacționari, pentru demnitarii obtuzi și mărginiți. — 182.
- 79 *Biroul socialist internațional* (B.S.I.) — organ executiv și informativ permanent al Internaționalei a II-a; hotărîrea de a se crea un Birou socialist internațional, format din reprezentanți ai partidelor socialiste din toate țările, a fost adoptată la Congresul de la Paris al Internaționalei a II-a (septembrie 1900). Ca reprezentanți ai social-democrațiilor ruși în B.S.I. au fost aleși G. V. Plehanov și B. N. Kricevski. Începînd din 1905, reprezentant al P.M.S.D.R. în B.S.I. a fost V. I. Lenin. Conferința a VI-a generală (de la Praga) a P.M.S.D.R. a reales pe V. I. Lenin ca reprezentant al P.M.S.D.R. în B.S.I.
- Raportul lui Lenin către Biroul socialist internațional a fost trimis la 18 martie (st. n.) 1912 de secretarul B.S.I., C. Huysmans, în calitate de comunicat oficial asupra Conferinței generale a P.M.S.D.R. tuturor partidelor socialiste. Comunicatul era anexat la circulara nr. 4 a B.S.I., prin care se cerea partidelor socialiste să-l publice în organele lor de presă. El a fost publicat în organul Partidului muncitoresc belgian, ziarul „*Le Peuple*“, nr. din 23 martie 1912 și în organul central al social-democrației germane, ziarul „*Vorwärts*“, nr. 72

din 26 martie 1912 (Suplimentul nr. 1). Ziarul „Vorwärts” însoțea comunicatul asupra conferinței de comentarii calomnioase ale lui Troțki (vezi în legătură cu aceasta articolul lui Lenin „Anonimul de la «Vorwärts» și starea de lucruri din P.M.S.D.R.” — volumul de față, pag. 213—226). — 183.

- 80 „Platforma electorală a P.M.S.D.R.” a fost scrisă de V. I. Lenin la Paris, la începutul lunii martie 1912. La baza platformei au stat hotărârile Conferinței a VI-a generală („de la Praga”) a P.M.S.D.R. Platforma electorală a fost aprobată de Comitetul Central și editată în Rusia (la Tiflis) în foaie volantă sub semnătura C.C. Foaia volantă a fost expedită în 18 localități, printre care se numărau marile centre proletare. Ea a fost reprodusă după foaia volantă editată în Rusia, ca supliment la nr. 26 al ziarului „Soțial-Demokrat”. Platforma electorală era un document programatic combativ, care cuprindea chemarea la luptă pentru revoluție. Lenin atribuia o însemnătate excepțională platformei electorale a partidului și demasca încercările lichidatorilor de a formula o platformă legală oportunistă, „pentru alegeri”. Vezi în legătură cu aceasta articolele lui Lenin „În preajma alegerilor pentru Duma a IV-a” și „Platforma reformiștilor și platforma social-democraților revoluționari” (Opere, vol. 18, E.S.P.L.P. 1957, pag. 223—227, 368—376).

Trimițînd redacției ziarului „Zvezda” copia foii volante „Platforma electorală a P.M.S.D.R.”, Lenin a scris pe ea următorul post-scriptum: „Platforma de față se trimite numai pentru *informarea tuturor*, în special a *ticluitorilor* de platforme. E timpul să se renunțe la *ticluirea* de platforme din moment ce există o platformă aprobată și publicată de Comitetul Central (în Rusia a și a *apărut* o foaie volantă cu această platformă; noi însă nu avem *decît un singur* exemplar și nu vi-l putem trimite; de aceea îl copiem și vă trimitem copia)” (Opere, vol. 17, E.S.P.L.P. 1957, pag. 495). — 186.

- 81 Este vorba de două cazuri ale guvernului țarist din 4 (17) martie 1906 — regulamentele provizorii cu privire la asociații și uniuni și cu privire la întruniri. Aceste cazuri permiteau organizarea de asociații, uniuni și întruniri, dar totodată puneau o serie de impedimente care le făceau de fapt ineficiente. Ministerul afacerilor interne avea dreptul nu numai să desființeze asociațiile și uniunile după bunul său plac, dar să și refuze înregistrarea unor asociații și uniuni noi. — 189.
- 82 Articolul „Cărțile pe față”, îndreptat împotriva lichidatorilor, a fost scris de Lenin la Paris în martie 1912, în legătură cu problema tacticii partidului în campania electorală pentru Duma a IV-a de stat. Articolul, care era destinat ziarului bolșevic „Zvezda”, n-a apărut în acea perioadă. El era însoțit de o scrisoare către redacția ziarului, intitulată „Post-scriptum”.

Acastă scrisoare, nefiind legată direct de conținutul articolului, urmează să fie inclusă în volumul care va cuprinde scrisorile lui V. I. Lenin din perioada respectivă. — 195.

- 83 Principatul Monaco — mic stat pe țărmul Mării Mediterane, învecinat cu Franța; principala sa sursă de existență o constituie veniturile pe care i le aduce cazinoul din Monte Carlo. „*Limbajul principatului Monaco*“ înseamnă limbajul jocurilor de noroc. — 195.
- 84 „*Jizn*“ — revistă social-politică legală, organ al menșevicilor lichidatori; a apărut la Moscova în august și septembrie 1910. Au apărut în total două numere. — 196.
- 85 În februarie 1912, T. O. Belousov, menșevic-lichidator, deputat în Duma a III-a de stat din partea guberniei Irkutsk, a depus la fracțiunea social-democrată din Dumă o declarație în care anunța că părăsește fracțiunea. Fracțiunea social-democrată a hotărât în unanimitate ca Belousov să-și depună imediat mandatul de deputat. Hotărârea fracțiunii a fost publicată în ziarul „*Zvezda*“ nr. 12 din 23 februarie 1912. Peste două zile, Belousov a publicat în ziarul „*Reci*“ o scrisoare, reproducă și de ziarul „*Jivoe Delo*“, în care ataca hotărârea fracțiunii, încercând să-și justifice ieșirea din cadrul fracțiunii. Problema retragerii lui Belousov din Dumă a fost discutată la 29 februarie (13 martie) 1912, în cadrul unei ședințe a comitetului de bursă din Irkutsk. Reprezentanții industriei și comerțului l-au rugat pe Belousov să nu renunțe la titlul de membru al Dumei de stat. Belousov a exprimat mulțumiri comitetului „pentru sprijinul și încrederea acordată“. Când și-a scris articolul, Lenin nu avea cunoștința de corespondența lui Belousov cu comitetul de bursă din Irkutsk. Publicând articolul lui Lenin, redacția ziarului „*Zvezda*“ a făcut cunoscut cititorilor și conținutul acestei corespondențe.
- După apariția articolului lui Lenin în ziarul „*Zvezda*“, Belousov a trimis fracțiunii o nouă declarație, plină de injurii la adresa social-democrației revoluționare. — 200.
- 86 Broșura „*Anonimul de la «Vorwärts» și starea de lucruri din P.M.S.D.R.*“ („*Der Anonymus aus dem «Vorwärts» und die Sachlage in der sozialdemokratischen Arbeiterpartei Russlands*“) a fost scrisă de V. I. Lenin în martie 1912 și constituie răspunsul la articolul anonim calomnios publicat de Troțki în ziarul „*Vorwärts*“ (organul central al social-democrației germane) împotriva Conferinței de partid de la Praga și a hotărârilor ei. Oportuniștii germani de la „*Vorwärts*“ au refuzat să publice răspunsul lui Lenin la atacurile lui Troțki. Pentru o justă informare a muncitorilor germani asupra importanței Conferinței de la Praga, redacția ziarului „*Sozial-Demokrat*“ a

publicat răspunsul lui Lenin într-o broșură în limba germană. Broșura a fost expediată unui număr de 600 de adresați: redacțiilor publicațiilor social-democrate germane, comitetelor locale, unor biblioteci. Caracterizînd articolul lui Troțki din „Vorwärts“, Lenin scria: „...Articolele informatorului anonim al ziarului «Vorwärts» au un asemenea iz de lăudăroșenie neobrazată și de minciună înflorată, încît e în afară de orice îndoială că executarea comenzii făcute de lichidatori pentru furnizarea acestor articole a încăput pe mîini bune“ (volumul de față, pag. 265).

Lucrarea lui Lenin a jucat un rol important în apărarea hotărîrilor Conferinței de la Praga și în demascarea atacurilor calomnioase ale lui Troțki la adresa conferinței. — 213.

- 87 „Vorwärts“ — cotidian, organul central al Partidului social-democrat din Germania; a început să apară la Berlin din 1891 sub denumirea de „Vorwärts. Berliner Volksblatt“, potrivit unei hotărîri a Congresului de la Halle al partidului; era o continuare a ziarului „Berliner Volksblatt“, care apărea din 1884. În coloanele acestui ziar, F. Engels a combătut diversele manifestări de oportunism. În ultimii ani ai secolului trecut, după moartea lui Engels, redacția ziarului a încăput în mîinile aripii drepte a partidului și a publicat sistematic articole scrise de oportuniști. Prezentînd în mod tendențios lupta dusă în cadrul P.M.S.D.R. împotriva oportunismului și revizionismului, „Vorwärts“ a sprijinit pe „ekonomiști“, iar mai tîrziu, după scindarea partidului, pe menșevici. În anii reacțiunii, „Vorwärts“ a publicat articole calomnioase scrise de Troțki, fără a da lui Lenin și bolșevicilor posibilitatea de a le dezminți și de a înfățișa în mod obiectiv starea de lucruri din partid. În timpul primului război mondial, „Vorwärts“ s-a situat pe pozițiile social-șovinismului; după Marea Revoluție Socialistă din Octombrie a devenit unul dintre centrele de propagandă anti-sovietică. A apărut la Berlin pînă în 1933. — 215.

- 88 Este vorba de rezoluția calomnioasă, antipartinică, adoptată la 12 martie (st. n.) 1912 la Paris, în cadrul unei consfătuiri la care au participat reprezentanți ai Comitetului din străinătate al Bundului, ai grupului „Vpered“, ai publicației „Golos Soțial-Demokrata“, ai „Pravdei“ de la Viena a lui Troțki, ai menșevicilor-partiiți și ai împăciuitoriştilor. Rezoluția era îndreptată împotriva Conferinței a VI-a generală (de la Praga) a P.M.S.D.R. și a hotărîrilor ei. Consfătuirea a hotărît ca textul acestei rezoluții să fie adus la cunoștința Biroului socialist internațional, Comitetelor Centrale și organelor centrale ale partidelor socialiste din Germania, Franța și Austria, precum și „deținătorilor“. Publicată în foaie volantă, rezoluția a fost reproducută în „Pravda“ din Viena și în nr. 4 al „Buletinului informativ“ al Bundului. În legătură cu această rezoluție, Lenin,

în calitate de reprezentant al C.C. al P.M.S.D.R. în Biroul socialist internațional, a trimis o declarație de protest oficială, precum și o scrisoare către Huysmans, secretarul B.S.I. (vezi volumul de față, pag. 227—230, și Opere, vol. 35, E.S.P.L.P. 1958, pag. 9—10). — 215.

- 89 „*Dnevnik Soțial-Demokrata*“ — publicație cu caracter ne-periodic, care a fost editată de G. V. Plehanov, la Geneva, la martie 1905 pînă în aprilie 1912 (cu mari întreruperi). Au apărut 16 numere. Editarea ei a fost reluată în 1916 la Petrograd, dar n-a apărut decît un singur număr.

În primele opt numere (din anii 1905—1906), Plehanov a propagat concepții oportuniste menșevice de extremă dreaptă, a susținut ideea unui bloc al social-democrației cu burghezia liberală, a contestat necesitatea unei alianțe între proletariat și țărănime și a condamnat insurecția armată din decembrie.

În nr. 9—16 ale publicației, apărute în 1909—1912, Plehanov s-a ridicat împotriva menșevicilor-lichidatori și a luat apărarea organizațiilor de partid ilegale. Totuși, în principalele probleme de tactică, el continua să se situeze pe poziții menșevice. În nr. 1 din 1916 al publicației „*Dnevnik Soțial-Demokrata*“ erau clar exprimate concepțiile social-șovine ale lui G. V. Plehanov. — 215.

- 90 „*Sozialistische Monatshefte*“ — principalul organ de presă al oportuniștilor germani și una din publicațiile revizionismului internațional. A apărut la Berlin din 1897 pînă în 1933. În timpul primului război mondial a avut o poziție social-șovinistă. — 218.

- 91 *Partidul muncitoresc social-democrat din Letonia* a fost creat în iunie 1904, la primul său congres. La Congresul al II-lea al P.M.S.D.R., din iunie 1905, a fost adoptat programul partidului, precum și o hotărîre cu privire la necesitatea unirii cu P.M.S.D.R.

La Congresul al IV-lea (de unificare) (din 1906) a fost primit în P.M.S.D.R. ca organizație teritorială. După congres a adoptat denumirea de Social-democrația din Ținutul leton. În anii noului avînt revoluționar, C.C. al Social-democrației din Letonia s-a situat pe o poziție împăciuitoare față de lichidatoriști, iar reprezentantul lui a participat la conferința anti-partinică din august 1912. — 218.

- 92 Este vorba de rezoluția Conferinței a V-a a P.M.S.D.R. (conferința generală din 1908) „Despre unificarea organizațiilor naționale pe teren“ (vezi „Rezoluțiile și hotărîrile congreselor, conferințelor Partidului Comunist al Uniunii Sovietice și ale plenarelor C.C.“, partea I, Editura pentru literatură politică, 1954, pag. 207). — 219

93 *Legea excepțională împotriva socialiștilor* a fost introdusă în Germania în 1878, de guvernul Bismarck, în vederea luptei împotriva mișcării muncitorești și socialiste. Prin această lege erau interzise toate organizațiile partidului social-democrat, organizațiile muncitorești de masă, presa muncitorească și erau confiscate publicațiile socialiste; social-democrații erau persecutați și expulzați din Germania. Dar presiunile nu au distrus partidul social-democrat, a cărui activitate a fost reorganizată și adaptată la condițiile ilegalității: a fost organizată apariția în străinătate a ziarului „Sozial-Demokrat“, Organul Central al partidului, iar congresele partidului s-au ținut regulat (în 1880, 1883 și 1887); în Germania au fost repede refăcute, în condiții de ilegalitate, organizațiile și grupurile social-democrate, în fruntea cărora se afla Comitetul Central ilegal. În același timp, partidul a folosit pe scară largă posibilitățile legale pentru a-și întări legăturile cu masele și influența lui a crescut neîncetat: numărul voturilor întrunite de social-democrați în alegerile pentru Reichstag a crescut, din 1878 până în 1890, de peste trei ori. Un mare ajutor au primit social-democrații germani din partea lui K. Marx și F. Engels. Sub presiunea mișcării muncitorești, care căpătase o mare amploare și devenea din ce în ce mai puternică, în 1890 legea excepțională împotriva socialiștilor a fost abrogată. — 221.

94 „*Prosvetzenie*“ — revistă teoretică bolșevică legală lunară; a apărut la Petersburg din decembrie 1911 până în iunie 1914. Revista a fost creată din inițiativa lui V. I. Lenin în locul revistei bolșevice „Misl“, care apăruse la Moscova și fusesse suspendată de guvernul țarist. La revistă au colaborat V. V. Vorovski, A. I. Ulianova-Elizarova, N. K. Krupskaja, V. M. Molotov, M. S. Olminski, I. V. Stalin, M. A. Saveliev. Lenin l-a invitat pe A. M. Gorki să conducă rubrica literară a revistei. Tirajul revistei atingea 5 000 de exemplare. Din Paris, iar apoi din Cracovia și din Poronino, Lenin a condus revista „Prosvetzenie“; el redacta articole, întreținea o corespondență regulată cu membrii colegiului redacțional. În revistă au fost publicate lucrările lui Lenin: „Problemele principale ale campaniei electorale“, „Trei izvoare și trei părți constitutive ale marxismului“, „Note critice în problema națională“, „Despre dreptul națiunilor la autodeterminare“, „Cum este disimulată călcarea unității prin tipete despre unitate“, „Metodele de luptă ale intelectualității burgheze împotriva muncitorilor“, și o serie de alte lucrări.

Revista îi demasca pe oportuniștii lichidatori, pe otzoviști, pe troțkiști, precum și pe naționaliștii burghezi, prezenta lupta clasei muncitoare în condițiile noului avânt revoluționar, populariza lozincile bolșevice în campania electorală pentru Duma a IV-a de stat; ea se pronunța împotriva revizionismului și centrismului din partidele Internaționalei a II-a, publica cronici asupra mișcării muncitorești internaționale, Revista a jucat

un rol remarcabil în educarea marxistă internaționalistă a muncitorilor înaintași din Rusia.

În ajunul primului război mondial, revista „Prosvetșenie” a fost suspendată de guvernul țarist. Ea și-a reluat apariția în toamna anului 1917; a apărut un singur număr (dublu) în care au fost publicate lucrările lui Lenin „Vor păstra oare bolșevicii puterea de stat?” și „Cu privire la revizuirea programului partidului”. — 225.

- 95 *Congresul socialist internațional de la Copenhaga* (Congresul al VIII-lea al Internaționalei a II-a) a avut loc între 28 august și 3 septembrie 1910. La lucrările lui au participat 896 de delegați, care reprezentau țări din Europa, America de Nord și de Sud, Africa de sud și Australia. La acest congres, Rusia, la fel ca și Austria, Anglia, Germania și Franța, dispunea de 20 de voturi, dintre care social-democrații (inclusiv social-democrația lituaniană și cea armeană) aveau 10 voturi, socialiștii-revoluționari — 7, iar sindicatele — 3. P.M.S.D.R. era reprezentat la acest congres prin V. I. Lenin, G. V. Plehanov, A. M. Kollontai, A. V. Lunacearski etc. Pentru discutarea în prealabil și elaborarea rezoluțiilor cu privire la diferite probleme au fost constituite 5 comisii: comisia pentru problemele cooperăției; comisia pentru sindicate, pentru solidaritatea internațională și unitatea mișcării sindicale din Austria; comisia pentru lupta împotriva războiului; comisia pentru legislația muncii și pentru problema șomajului; comisia pentru elaborarea diferitelor rezoluții, printre care cele cu privire la unitatea socialistă, la pedepsa cu moartea, la situația din Finlanda, Argentina, Persia etc.

Lenin a făcut parte dintr-una din principalele comisii ale congresului, cea pentru problemele cooperăției. După lupta ce s-a desfășurat în cadrul congresului în legătură cu rolul și sarcinile cooperativelor în lupta revoluționară a proletariatului și cu raporturile dintre cooperative și partidele socialiste, a fost adoptată o rezoluție în care, după cum a arătat Lenin, „în linii generale, Internaționala a definit just sarcinile cooperativelor proletare” (Opere complete, vol. 19, Editura politică, 1963, ediția a doua, pag. 376).

În rezoluția cu privire la lupta împotriva războiului — „Tribunalele de arbitraj și dezarmarea” —, congresul a aprobat rezoluția adoptată de Congresul de la Stuttgart (1907) — „Militarismul și conflictele internaționale” —, care cuprindea amendamentele propuse de V. I. Lenin și R. Luxemburg, prin care se cerea socialiștilor din toate țările ca, folosind criza economică și politică provocată de război, să caute să răstoarne burghezia. Rezoluția adoptată de Congresul de la Copenhaga obliga de asemenea partidele socialiste și pe reprezentanții lor parlamentari să ceară guvernelor respective să treacă la reducerea armamentelor și la rezolvarea conflictelor dintre state pe cale de arbitraj și făcea apel la muncitorii din toate țările să treacă la organizarea de proteste împotriva primejdiei războiului,

În vederea stabilirii unei legături mai strânse între marxiștii revoluționari pe arena internațională, Lenin a organizat în zilele congresului o consfătuire cu social-democrații de stînga din Internaționala a II-a, prezenți la congres. În planul broșurii „Războiul european și socialismul european” (pe care n-a mai scris-o), Lenin enumeră pe participanții la consfătuire: din partea Franței — J. Guesde și Ch. Rappoport; din partea Belgiei — de Brouckère; din partea Germaniei — R. Luxemburg și E. Wurm; din partea Poloniei I. Marchlewski (Karski); din partea Spaniei — P. Iglesias; din partea Austriei — A. Braun; din partea Rusiei — V. I. Lenin, G. V. Plehanov ș.a. (vezi „Culegeri din Lenin”, vol. XIV, pag. 22). — 225.

96 Scrisoarea lui V. I. Lenin a fost trimisă de Biroul socialist internațional, la 12 aprilie (st. n.) 1912, tuturor partidelor socialiste, însoțită de circulara nr. 7 prin care se recomanda publicarea ei în presa de partid. — 227.

97 *Legea electorală cadetă din 11 (24) decembrie 1905* — lege cu privire la alegerile pentru Duma de stat, promulgată de guvernul țarist în toiuł insurecției armate din Moscova. Această lege făcea numai impresia că lărgeste drepturile electorale.

Spre deosebire de Duma „consultativă” a lui Bulîghin, cea prevăzută prin legea din 11 (24) decembrie 1905 urma să fie o Dumă „legislativă”. Curiiilor stabilite prin legile anterioare — curia proprietarilor funciari (moșierii) — curia orășenească (burghezia) și curia țărănească — li se adăuga și o curie muncitorească; legea prevedea o oarecare lărgire a corpului electoral la orașe, menținînd însă neschimbat numărul total al delegaților din partea curiei orășenești. Alegerile nu erau generale. Nu aveau drept de vot femeile și peste 2 000 000 de bărbați care lucrau ca muncitori în întreprinderile mici, popoarele nomade, militarii și tinerii care n-au împlinit vârsta de 25 de ani. Votul nu era egal. Un delegat revenea la 2 000 de alegători în curia proprietarilor funciari, la 7 000 de alegători în curia orășenească, la 30 000 de alegători în curia țărănească și la 90 000 de alegători în curia muncitorească, adică 1 vot moșieresc cîntărea cît 3 voturi ale burgheziei orășenești, 15 voturi țărănești sau 45 de voturi muncitorești. Delegații din partea curiei muncitorești alcătuiau numai 4% din numărul total al delegaților în alegerile pentru Duma de stat. Drepturile electorale erau acordate numai muncitorilor ocupați în fabrici, uzine și industria minieră. În curia muncitorească erau admiși la vot numai muncitorii din întreprinderile cu cel puțin 50 de muncitori. Întreprinderile în care lucrau între 50 și 1 000 de muncitori trimiteau cîte un împuternicit. Marile întreprinderi trimiteau cîte un împuternicit la fiecare 1 000 de oameni. Alegerile nu erau directe, ci indirecte. Pentru muncitori a fost stabilit un sistem de alegeri în trei trepte, iar pentru țărani în patru trepte. În fapt, alegerile nu erau secrete.

Vorbînd despre legea electorală din 11 (24) decembrie, care

asigura moșierilor și capitaliștilor o majoritate copleșitoare în Duma de stat, Lenin a spus că această lege „este cea mai grosolană falsificare a reprezentanței naționale” (Opere complete, vol. 12, Editura politică, 1962, ediția a doua, pag. 198). — 251.

98 „*Zaprosî Jizni*” — revistă săptămînală; a apărut la Petersburg în 1909—1912. La revistă colaborau cadeți, „socialiști-populiști” și menșevici-lichidatori. Lenin a calificat-o drept revistă „lichidatoristă-trudovică-vehistă”. — 255.

99 Este vorba de masacrarea muncitorilor neînarmați de la exploatarea aurifere de la Lena din Siberia în ziua de 4 (17) aprilie 1912.

Stăpîniile acestor exploatare erau capitaliști englezi asociați cu o serie de capitaliști ruși, cu membrii familiei imperiale și cu demnitari țariști. Proprietarii exploatareilor obțineau un profit anual de circa 7 000 000 de ruble. Capitaliștii și acoliții lor se dedau la tot felul de fărâdelegi la aceste exploatare, situate în taigaua de nepătruns, la o distanță de aproape 2 000 de kilometri de calea ferată transiberiană. Munca de ocnă a muncitorilor era plătită cu salarii de mizerie, li se dădeau alimente alterate, soțiile și copiii lor erau batjocoriți. Nemaiputînd îndura batjocura și silnicia, muncitorii de la exploatarea de la Lena au declarat grevă la începutul lunii martie 1912. În fruntea grevei s-a pus grupul bolșevic, care se formase aici în toamna anului 1911. La 4 (17) martie 1912 a fost ales Comitetul central de grevă, condus de bolșevici. S-a elaborat un program de revendicări care urma să fie prezentat administrației: ziua de lucru de opt ore, sporirea salariilor cu 10—30%, desființarea amenzilor, organizarea asistenței medicale, îmbunătățirea aprovizionării cu alimente și a condițiilor de locuit etc. Direcția Societății exploatareilor aurifere de la Lena (Lenzoto) a respins toate aceste revendicări și a hotărît să concedieze pe muncitorii greviști, să înceteze de a le mai acorda alimente pe credit și să-i evacueze din barăcile exploatareii, condamnînd astfel pe muncitori și familiile lor să moară de foame. Muncitorii s-au opus poliției venite să-i evacueze. Greviștii erau dîrzi. Ei nu se lăsau întimidați și nici provocați. Greva avea un caracter pașnic și organizat.

La cererea acționarilor influenți ai societății, englezi și ruși, autoritățile țariste au hotărît să folosească armele împotriva greviștilor, cu scopul de a înfricoșa pe muncitorii din Rusia. Din ordinul departamentului poliției, în noaptea de 3 spre 4 (16 spre 17) aprilie au fost arestați o parte din membrii Comitetului central de grevă. Ca răspuns, în ziua de 4 (17) aprilie, circa 3 000 de muncitori s-au îndreptat spre mina de la Nadejdinsk, unde se afla procurorul, pentru a-i înmîna o plîngere împotriva acțiunilor abuzive ale autorităților și o cerere de eliberare a celor arestați. Din ordinul căpitanului de jandarmi Treșcenkov, soldații au deschis focul împotriva muncitorilor. 270 de persoane au fost ucise și alte 250 rănite.

- Știrea despre drama sîngeroasă de la Lena a stîrnit revolta clasei muncitoare din Rusia. În întreaga țară au avut loc manifestații de stradă, mitinguri și greve de protest. Frațiunea social-democrată din Dumă a făcut o interpelare guvernului țarist în legătură cu masacrul de la Lena. Răspunsul insolent al ministrului țarist Makarov la această interpelare: „așa a fost și așa va fi și de aici înainte!“ a sporit indignarea muncitorilor. La grevele de protest împotriva masacrului de la Lena au participat aproximativ 300 000 de muncitori. Ele s-au contopit cu grevele de 1 Mai, la care au luat parte circa 400 000 de muncitori. „Masacrul de la Lena — arăta V. I. Lenin — a prilejuit transformarea stării de spirit revoluționare a maselor într-un avînt revoluționar al maselor“ (volumul de față, pag. 354—355). — 260.
- 100 „*Russkoe Bogatstvo*“ — revistă lunară; a apărut la Petersburg din 1876 pînă în 1918. La începutul ultimului deceniu al secolului al XIX-lea a trecut în mîinile narodnicilor liberali în frunte cu N. K. Mihailovski. În jurul ei s-au grupat publiciști care ulterior au devenit membri de vază ai partidului socialiștilor-revoluționari, ai partidului „socialiștilor-populiști“ și ai grupurilor de trudovici din Dumele de stat. Începînd din 1906, „*Russkoe Bogatstvo*“ a devenit organul partidului semicadet al socialiștilor-populiști. — 260.
- 101 „*Sovremennik*“ — revistă lunară literară și politică; a apărut la Petersburg în anii 1911—1915. În jurul revistei erau grupați menșevici-lichidatori, eseri, „socialiști-populiști“ și liberali de stînga. Revista nu avea nici un fel de legături cu masele muncitorești. În 1914, Lenin a caracterizat orientarea revistei „*Sovremennik*“ drept „un amestec de narodnicism și marxism“ (Opere, vol. 20, Editura politică, 1959, pag. 295). La începutul existenței revistei, un rol de seamă a jucat A. V. Amfiteatrov; în 1913—1915 ea a fost redactată de N. Suhanov (N. N. Ghimmer). Pe lista colaboratorilor revistei figurau: F. I. Dan, E. D. Kuskoja, A. V. Lunacearski, L. Martov, G. V. Plehanov, S. N. Prokopovici, V. M. Cernov și alții. — 260.
- 102 Este vorba de art. 129 al Codului penal al Imperiului rus, care prevedea pedepse aspre, mergînd pînă la deportare și muncă silnică, pentru cuvîntări publice și pentru difuzarea de publicații îndreptate împotriva guvernului țarist. — 262.
- 103 Lenin se referă la „grupurile de inițiativă ale militanților social-democrați ai mișcării muncitorești legale“, pe care menșevicii-lichidatori le-au creat la sfîrșitul anului 1910, opunîndu-le organizațiilor de partid ilegale. „Grupurile de inițiativă“ erau considerate de lichidatori drept celule ale unui nou partid legal, larg, propovăduit de ei, care să se adapteze regimului stolîpinist de la 3 iunie. Lichidatorii au izbutit să creeze „grupuri de iniția-

- tivă" la Petersburg, Moscova, Ekaterinoslav și Konstantinovka (Donbass). Acestea erau grupulețe de intelectuali, care nu aveau nici o legătură cu clasa muncitoare. Ele se pronunțau împotriva luptei greviste și a demonstrațiilor revoluționare ale muncitorilor și au luptat împotriva bolșevicilor în alegerile pentru Duma a IV-a de stat. Centrele conducătoare ale „grupurilor de inițiativă” erau publicația „Golos Soțial-Demokrata”, editată de lichidatori în străinătate, precum și organele legale ale lichidatorilor din Rusia — publicațiile „Nașa Zarea” și „Delo Jizni”. — 263.
- 104 Este vorba de Comitetul de organizare, constituit în ianuarie 1912 la o consfătuire a lichidatorilor — reprezentanți ai Bundului, ai Comitetului regional Caucaz și ai C.C. al Social-democrației din Ținutul Ietion. La activitatea Comitetului de organizare participau intens, în afară de aceste organizații social-democrate naționale, redacțiile publicațiilor „Pravda” de la Viena și „Golos Soțial-Demokrata”, grupul „Vpered” și reprezentanți ai „grupului de inițiativă” al lichidatorilor din Petersburg. Conducătorul de fapt al Comitetului de organizare era Troțki. Comitetul de organizare a fost organul oficial care a convocat conferința anti-partinică din august 1912. — 265.
- 105 „*Za Partiun*” — foaie a menșevicilor-partiiți și a împăciunitoriștilor; a apărut neperiodic la Paris între 16 (29) aprilie 1912 și februarie 1914. Au apărut în total cinci numere. La această publicație colaborau G. V. Plehanov, S. A. Lozovski, A. I. Liubimov și alții. Ea era difuzată în mare parte în străinătate și exprima în special concepțiile grupului plehanovist de la Paris. — 267.
- 106 *Uniunea țărănească* (Uniunea țărănească din Rusia) — organizație democrat-revoluționară care a luat ființă în 1905. Inițiatorii acestei organizații au fost țărani din gubernia Moscova. În zilele de 31 iulie și 1 august (13 și 14 august) 1905 s-a ținut la Moscova congresul de constituire, care a pus bazele Uniunii țărănești din Rusia. În zilele de 6—10 (19—23) noiembrie 1905 a avut loc al doilea congres. La aceste congrese au fost elaborate programul și tactica Uniunii. Uniunea țărănească cerea libertăți politice și convocarea imediată a unei adunări constituante și sprijinea tactica de boicotare a Dumei I de stat. Programul agrar al Uniunii prevedea desființarea proprietății private asupra pământului, trecerea fără răscumpărare în mâinile țăranilor a pământurilor mănăstirești, bisericesti, domeniiale, ale coroanei și ale statului. Uniunea, care se afla sub influența socialiștilor-revoluționari și a liberalilor, a dat dovadă de inconsecvență, nehotărîre și șovăieli mic-burgheze. Ea cerea lichidarea proprietății moșierești asupra pământului, dar Uniunea consimțea să se acorde despăgubiri parțiale moșierilor. După cum spunea Lenin, ea era „o organizație... care, desigur, împărțasea o seamă de prejudecăți ale țăranilor, care se lăsa influențată de iluziile mic-

burgheze ale acestora (aşa cum şi socialiştii-revoluţionari de la noi se lasă influenţaţi), dar era o organizaţie a maselor incontestabil reală, avînd o «bază», o organizaţie incontestabil revoluţionară în esenţă, capabilă să aplice metode de luptă cu adevărat revoluţionare» (Opere complete, vol. 12, Editura politică, 1962, ediţia a doua, pag. 323). Chiar de la primii paşi ai activităţii sale, Uniunea ţărănească a avut de suferit represiuni din partea poliţiei. La începutul anului 1907, ea şi-a încetat existenţa. — 271.

- 107 „*Kolokol*” — revistă politică, care avea ca deviză „Vivos voco !” („Chem pe cei vii !”). Era editată de A. I. Herţen şi N. P. Ogarev în Tipografia rusă liberă, fondată de Herţen. De la 1 iulie 1857 şi pînă în aprilie 1865 a apărut la Londra, iar din mai 1865 pînă în iulie 1867 la Geneva ; apărea lunar, iar un timp oarecare bilunar. Au fost tipărite în total 245 de numere. În 1868 revista a apărut în limba franceză (s-a reuşit să se scoată 15 numere) ; la unele numere s-au tipărit suplimente în limba rusă. „*Kolokol*” avea un tiraj de 2 500 de exemplare şi se bucura de o largă răspîndire în întreaga Rusie. Demascînd samavolnicia absolutismului, jaful şi delapidările practice de funcţionarii statului, precum şi exploatarea nemiloasă a ţaranilor de către moşieri, „*Kolokol*” a adresat maselor apeluri revoluţionare şi a contribuit la trezirea lor la lupta împotriva guvernului ţarist şi a claselor stăpînitoare.

„*Kolokol*” s-a aflat în fruntea publicaţiilor revoluţionare care nu treceau prin cenzură, premergătoare apariţiei publicaţiilor muncitoreşti în Rusia, şi a jucat un rol important în dezvoltarea mişcării general-democratice şi revoluţionare, în lupta împotriva absolutismului şi a iobăgiei. — 271.

- 108 „*Polearnaia Zvezda*” — publicaţie literară şi politică ; a apărut între 1855 şi 1862, la Londra, în Tipografia rusă liberă, fondată de Herţen ; ultimul număr a fost editat la Geneva în 1868. În total au apărut 8 numere, dintre care primele trei au fost editate de A. I. Herţen, iar restul de A. I. Herţen şi N. P. Ogarev. Prin însăşi denumirea publicaţiei, precum şi prin ilustraţia de pe copertă, reprezentînd pe cei cinci decembrişti executaţi, Herţen sublinia continuitatea revoluţionară cu decembriştii (decembriştii A. A. Bestujev şi K. F. Rîlev au editat şi ei în 1823—1825 un almanah, „*Polearnaia Zvezda*”). Herţen a precizat că „*Polearnaia Zvezda*” este „o publicaţie periodică rusă care apare fără cenzură şi care este consacrată exclusiv problemei eliberării Rusiei şi a răspîndirii în Rusia a gîndirii libere” (Opere, vol. 7, 1958, pag. 40).

În „*Polearnaia Zvezda*” au apărut o serie întreagă de materiale cu privire la decembrişti ; aici s-au publicat versurile interzise de cenzură ale lui A. S. Puşkin, K. F. Rîlev, M. I. Ler-montov, scrisoarea lui V. G. Belinski către N. V. Gogol, articole ale lui Herţen, precum şi memoriile sale, intitulate „Amintiri şi

cugetări“, articole și versuri ale lui Ogarev etc. „Polearnaia Zvezda“ a jucat un rol de seamă în dezvoltarea literaturii și gândirii sociale progresiste ruse. — 271.

109 Este vorba de răscoala țăranilor din satul Bezdna (județul Spassk, gubernia Kazan). Publicarea manifestului și a Regulamentelor din 19 februarie 1861 cu privire la condițiile desființării iobăgiei au provocat dezamăgirea și revolta țăranilor înșelați în așteptările lor. Ei nu puteau crede că textul Regulamentelor care li se citise este cel adevărat și socoteau că moșierii și funcționarii de stat au tănuit Manifestul și Regulamentele autentice. În primăvara anului 1861 au avut loc într-o serie de gubernii tulburări țărănești. Cea mai importantă a fost mișcarea țăranilor din satul Bezdna. Ea a fost condusă de tânărul țăran Anton Petrov, locuitor al acestui sat. El era știutor de carte și, după ce a cercetat Regulamentele, a declarat consătenilor săi că a găsit „adevărata libertate“. Zvonul despre această descoperire s-a întins și în satele vecine. La îndemnul lui Petrov, țăranii au refuzat să mai facă clacă și să plătească dijmă moșierilor; au refuzat de asemenea să semneze „actele pentru aplicarea reformei“, prin care urmau să fie stabilite mărimea lotului și cuantumul obligațiilor, și au devastat hambarele moșierilor. Tulburările s-au întins și în peste 75 de sate din județele Spassk, Cistopolie și Laișevo din gubernia Kazan și în județele învecinate din guberniile Samara și Simbirsk. Răscoala de la Bezdna a fost reprimată cu cruzime. Din ordinul generalului Apraksin, în ziua de 12 (24) aprilie 1861, trupele au tras asupra unei mulțimi de 4 000 de țărani neînarmați. Potrivit raportului oficial trimis de guvernatorul militar din Kazan ministrului afacerilor interne, au fost uciși sau au murit din pricina răniilor 91 de oameni, iar peste 350 au fost răniți. La 19 aprilie (1 mai) a fost împușcat Anton Petrov. 16 țărani au fost deferiți tribunalului militar și 5 dintre ei au fost condamnați la biciuire cu vergile și la închisoare pe diferite termene. Tragedia de la Bezdna a avut un larg ecou în păturile înaintate ale societății ruse. A. I. Hertzen a descris-o amănunțit în revista „Kolokol“. — 273.

110 „*Narodnaia volea*“ — organizație politică secretă a narodnicilor teroriști, care a luat ființă în august 1879, în urma scindării organizației narodnice „Zemlea i volea“. În fruntea organizației „Narodnaia volea“ se afla un comitet executiv, format din V. N. Figner, M. F. Frolenko, A. I. Jeleabov, A. A. Kveatkovski, A. D. Mihailov, N. A. Morozov, S. L. Perovskaia și alții. Menținându-se pe pozițiile socialismului utopic narodnicist, narodovoliștii au pășit pe calea luptei politice, considerând că principala sarcină constă în răsturnarea absolutismului și cucerirea libertății politice. Programul lor prevedea organizarea unei „reprezentanțe populare permanente“ aleasă prin vot universal, proclamarea libertăților democratice, trecerea pământului în mâinile poporului și elaborarea unor măsuri în vederea trecerii fabricilor și uzinelor în mâinile muncitorilor. „Narodovoliștii — scria V. I. Lenin —

au făcut un pas înainte, trecînd la lupta politică, dar nu au reușit s-o lege de socialism" (Opere complete, vol. 9, Editura politică, 1962, ediția a doua, pag. 181).

Narodovoliștii au dus o luptă eroică împotriva absolutismului țarist. Dar, pornind de la teoria greșită a eroilor „activi” și a gloatei „pasive”, ei considerau că vor putea obține transformarea societății fără participarea poporului, prin forțele lor proprii, prin teroare individuală, prin intimidarea și dezorganizarea cîrmuirii. După 1 martie 1881 (cînd a fost ucis Alexandru al II-lea), guvernul a reușit, prin crîncene persecuții, provocări și execuții, să distrugă organizația „Narodnaia volea”. Încercările repetate de a reînvia organizația „Narodnaia volea” întreprinse de narodovoliști în cursul deceniului al 9-lea n-au dat nici un rezultat. Astfel, în 1886, a luat ființă un grup condus de A. I. Ulianov (fratele lui V. I. Lenin) și de P. I. Șevîrev, care continua tradițiile organizației „Narodnaia volea”. După o încercare nereușită de a organiza un atentat împotriva lui Alexandru al III-lea, în 1887 grupul a fost descoperit, iar membrii săi activi au fost executați.

Criticînd programul greșit, utopic al narodovoliștilor, V. I. Lenin vorbea, totodată, cu mare respect de lupta plină de abnegație a membrilor organizației „Narodnaia volea” împotriva țarismului, apreciînd mult tehnica lor conspirativă și organizația lor strict centralizată. — 274.

- 111 *Conferința trudovîcilor* a avut loc la Petersburg, la sfîrșitul lunii martie 1912; ea s-a ocupat în mod special de problemele legate de campania electorală pentru Duma a IV-a de stat. Lenin a caracterizat hotărîrile conferinței în articolul „Liberalismul și democrația” (vezi volumul de față, pag. 250—259). — 285.
- 112 „*Uniunea poporului rus*” — organizație monarhistă ultrareacționară, pogromistă; a fost creată în octombrie 1905, la Petersburg, în vederea luptei împotriva mișcării revoluționare. Această „Uniune” grupa în rîndurile sale moșieri reacționari, mari proprietari de imobile, comercianți, funcționari de poliție, clerici, mici burghezi de la orașe, chiaburi, elemente declasate și certate cu legea. În fruntea ei se aflau V. A. Bobrinski, A. I. Dubrovin, P. A. Krușevan, N. E. Markov II, V. M. Purișkevici și alții. Organele ei de presă erau ziarele „Russkoe Znamea”, „Obednenie” și „Groza”. Secții ale „Uniunii” au fost înființate în multe orașe din Rusia.
- „Uniunea poporului rus” se situa pe poziția menținerii neștirbite a absolutismului țarist, a gospodăriei moșierești semifeudale și a privilegiilor nobilimii. În programul ei figura lozinca „ortodoxie, autocrație, naționalism”, lozincă monarhistă naționalistă de pe vremea iobăgiei. În lupta ei împotriva revoluției, „Uniunea” folosea ca metodă principală pogromul și asasinatul. Cu concursul și cu îngăduința poliției, membrii ei stîlceau în bătăi și ucideau

nepedepsiți, în văzul lumii, muncitori revoluționari și reprezentanți înaintați ai intelectualității cu vederi democratice, spărgeau mitinguri și trăgeau în participanți, organizau pogromuri împotriva evreilor, duceau o furibundă campanie de ațitare împotriva naționalităților neruse.

După dizolvarea Dumei a II-a, „Uniunea” s-a scindat în două organizații: „Oastea Arhanghelului Mihail”, în frunte cu Purișkevici, care se pronunța pentru folosirea Dumei a III-a în scopuri contrarevoluționare, și „Uniunea poporului rus”, în frunte cu Dubrovin, care continua să aplice tactica terorii fățișe. Ambele organizații pogromiste au fost lichidate în timpul revoluției burghezo-democratice din februarie 1917. După Revoluția Socialistă din Octombrie, foștii membri ai acestor organizații au participat activ la rebeliunile și la comploturile contrarevoluționare împotriva Puterii sovietice. — 290.

- 113 „*Russkoe Znamea*” — ziar ultrareacționar, organ al „Uniunii poporului rus”; a apărut la Petersburg din noiembrie 1905 pînă în 1917. — 290.
- 114 „*Svet*” — cotidian burghezo-naționalist; a apărut la Petersburg din 1882 pînă în 1917. — 291.
- 115 *Consiliul nobilimii unite* — organizație contrarevoluționară a moșierilor iobăgiști; a fost constituită în mai 1906, la primul congres al împuterniciților asociațiilor guberniale ale nobilimii, și a ființat pînă în octombrie 1917. Scopul principal al acestei organizații era apărarea regimului absolutist, a marii proprietăți moșierești și a privilegiilor nobilimii. În fruntea Consiliului nobilimii unite se aflau contele A. A. Bobrinski, prințul N. F. Kasatkin-Rostovski, contele D. A. Olsufiev, V. M. Purișkevici și alții. Lenin a denumit Consiliul nobilimii unite „consiliu al iobăgiștilor uniți”. Consiliul nobilimii unite s-a transformat, de fapt, într-un organ semigubernamental care dicta guvernului măsuri legislative menite să apere interesele iobăgiștilor. Un mare număr de membri ai acestui consiliu au intrat în Consiliul de stat și în instituțiile centrale ale organizațiilor ultrareacționare. — 291.
- 116 „*Socialiștii-populiști*” (enesii) — membrii Partidului socialist-populist al muncii, care s-a desprins în 1906 din aripa de dreapta a partidului socialiștilor-revoluționari (al eserilor) și care avea o orientare mic-burgheză. Ei erau pentru un bloc cu cadeții. Lenin îi denumea „social-cadeți”, „oportuniști mic-burghezi”, „menșevici ai eserilor” care oscilează între cadeți și eseri, subliniind că acest partid „se deosebește prea puțin de cadeți, deoarece șterge din program atît republica cît și trecerea întregului pămînt în mîinile țărănimii” (Opere complete, vol. 14, Editura politică, 1963, ediția a doua, pag. 24). În fruntea acestui partid se aflau A. V. Peșonov, N. F. Anșenski, V. A. Meakotin și alții. După

revoluția burghezo-democratică din februarie 1917, partidul „socialiștilor-populiști” a fuzionat cu trudovicii, a sprijinit activ Guvernul provizoriu burghez, trimițându-și reprezentanți în acest guvern. După Revoluția Socialistă din Octombrie, enesii au luat parte la comploturile contrarevoluționare și la acțiunile armate împotriva Puterii sovietice. Partidul lor și-a încetat existența în perioada intervenției militare străine și a războiului civil. — 297.

- 117 „*Gornozavodskoe Delo*” — revistă ; a fost editată la Harkov din 1910 pînă în 1918 de consiliul Asociației proprietarilor de întreprinderi din industria extractivă din Sudul Rusiei.
 „*Nefteanoe Delo*” — revistă ; a fost editată la Baku din 1899 pînă în 1920 de consiliul Asociației proprietarilor de întreprinderi petroliere.
 „*Promîșlenost i Torgovlea*” — revistă ; a fost editată la Petersburg din 1908 pînă în 1917 de consiliul Asociațiilor reprezentanților industriei și comerțului.
 „*Izvestiia Rossiiskogo Obșcestva Vinokurennîh Zavodcikov*” — revistă ; a fost editată la Petersburg din 1908 pînă în 1915 de consiliul de conducere al Asociației proprietarilor fabricilor de spirt din Rusia. — 306.
- 118 *Kit Kitici* sau *Tit Titici* — personaj din comedia lui A. N. Ostrovski „Unul face, altul trage”. Tipul tiranului ignorant, sălbatic și obtuz. — 315.
- 119 „*Nevskaia Zvezda*” — ziar bolșevic legal ; a apărut la Petersburg între 26 februarie (10 martie) și 5 (18) octombrie 1912. În total au apărut 27 de numere. „*Nevskaia Zvezda*” a apărut la început paralel cu ziarul „*Zvezda*”, pe care era destinat să-l înlocuiască în caz de interzicere sau confiscare, ceea ce s-a și întâmplat după 22 aprilie (5 mai) 1912. În redacția ziarului „*Nevskaia Zvezda*” lucrau N. N. Baturin, V. M. Molotov, M. S. Olminski ș.a. Din punct de vedere ideologic ziarul era condus din străinătate de către V. I. Lenin. În „*Nevskaia Zvezda*” au fost publicate 20 de articole ale lui Lenin și peste 360 de corespondențe de la muncitori. Ziarul a fost supus în permanență persecuțiilor din partea guvernului : din cele 27 de numere câte au apărut, 9 au fost confiscate, iar 2 amendate ; redactorii au fost trimiși în repetate rînduri în judecată.
 „*Nevskaia Zvezda*” a jucat un rol important în demascarea menșevicilor, troțkiștilor, liberalilor burghezi și altor dușmani ai revoluției. Lenin considera această publicație drept un ziar muncitoresc „de o mare însemnătate politică și de mare actualitate” (volumul de față, pag. 476). — 320.
- 120 „*Cultivarea krugurilor*” — una dintre formele de dijmă și de arendare înrobitoare a pămînturilor moșierești de către țărani în

- Rusia de după reformă. În condițiile acestei forme de muncă în dijmă, țăranul se obliga ca, în schimbul unei sume de bani, în schimbul unui împrumut acordat în timpul iernii sau în schimbul pământului luat în arendă, să lucreze pentru moșier cu unelte și cu caii săi un „krug“, adică o deseatină de culturi de primăvară, o deseatină de culturi de toamnă, iar uneori și o deseatină de fînețe. — 321.
- 121 „*Utro Rossii*“ — cotidian; a apărut la Moscova din septembrie 1907 pînă în aprilie 1918 (în cursul anului 1908 n-a apărut). Intitulîndu-se „publicație democratică fără partid“, ziarul reflecta, de fapt, interesele burgheziei imperialiste ruse. El era un organ de presă al progresiștilor, subvenționat de Banca Reabușinski. A fost suspendat la începutul lunii aprilie 1918 pentru atacuri calomnioase împotriva Puterii sovietice. De la mijlocul lunii aprilie pînă în iulie 1918 a apărut sub denumirea de „Zarea Rossii“. — 327.
- 122 „*Nevski Golos*“ — cotidian legal al menșevicilor-lichidatori; a apărut la Petersburg între 20 mai (2 iunie) și 31 august (13 septembrie) 1912. Au apărut în total 9 numere. Ziarul era editat de către D. F. Kostrov; el apărea în locul ziarului „*Jivoe Delo*“. La „*Nevski Golos*“ colaborau P. B. Akselrod, L. Martov, A. Martînov, I. Ciațki ș.a. — 335.
- 123 Articolul „*Avîntul revoluționar*“ a fost publicat la începutul lunii iunie 1912. În ședința din 26 aprilie (9 mai) 1912 a Secției din Paris a Organizației din străinătate a P.M.S.D.R., Lenin a prezentat un raport asupra evenimentelor din Rusia, iar la 31 mai (13 iunie) un referat intitulat „*Avîntul revoluționar al proletariatului rus*“. În anunțul publicat de Secția din Paris a Organizației din străinătate a P.M.S.D.R. a apărut planul amănunțit al referatului, care coincide cu tezele fundamentale ale articolului menționat mai sus. Planul se publică în volumul de față, în secțiunea „*Materiale pregătitoare*“ (vezi volumul de față, pag. 466). — 353.
- 124 Manifestul menționat de V. I. Lenin a fost tipărit la Petersburg și difuzat în fabrici și uzine înainte de 1 mai 1912. Manifestul îi chema pe muncitorii să organizeze în ziua de 1 mai mitinguri și demonstrații pe Nevski Prospekt sub lozincile formulate de Conferința a VI-a generală (de la Praga) a P.M.S.D.R.: „*Adunare constituantă. Zi de muncă de 8 ore. Confiscarea pămînturilor moșierești*“. Manifestul se încheia cu următoarele chemări de luptă: „*Jos guvernul țarist. Jos constituția absolutistă din 3 iunie. Trăiască republica democratică. Trăiască socialismul*“. Manifestul era semnat: „*Adunarea reprezentanților tuturor muncitorilor organizați din Petersburg*“: „*Grupul social-democrat «Obedinenie»*“, „*Grupul social-democrat orășenesc central*“, Grupul muncitorilor

sociaști-revoluționari, „Grupul muncitorilor social-democrați din Petersburg“, „Reprezentanții comitetelor pentru sărbătorirea zii de 1 Mai“.

Textul integral al manifestului a fost reprodus în ziarul „Sozial-Demokrat“ nr. 27 din 4 (17) iunie 1912, la rubrica „Cronică“. — 355.

125 „*St.-Petersburger Zeitung*“ — cotidian; a apărut în limba germană în anii 1727—1914. — 359.

126 „*Așa a fost și așa va fi*“ — cuvinte rostite de ministrul de interne Makarov în ședința Dumei de stat din 11 (24) aprilie 1912, drept răspuns la interpelarea fracțiunii social-democrate în legătură cu masacrul de la Lena. — 360.

127 V. I. Lenin se referă la hotărîrea Comitetului de organizare al lichidatorilor de a invita „levița“ din Partidul socialist polonez (P.P.S.) la conferința lichidatoristă din august.

P.P.S. — Partidul socialist polonez (Polska Partia Socjalistyczna) — partid naționalist reformist, înființat în 1892. Acționînd sub lozincă luptei pentru o Polonie independentă, P.P.S., sub conducerea lui Pilsudski și a adepților lui, a desfășurat o propagandă naționalistă, separatistă în rîndurile muncitorilor polonezi, căuțînd să-i abată de pe calea luptei pe care o duceau, împreună cu muncitorii ruși, împotriva absolutismului și a capitalismului.

Sub înrîurirea muncitorilor de rînd, în tot cursul existenței P.P.S. s-au format în cadrul său diferite grupări de stînga. Unele dintre ele au aderat ulterior la aripa revoluționară a mișcării muncitorești poloneze.

În 1906 P.P.S. s-a scindat în „levița“-P.P.S. și în așa-zisa „pravița“-P.P.S. („fracțiune revoluționară“ a P.P.S., cu orientare de dreapta, șovină).

Sub influența exercitată de partidul bolșevic, precum și de S.D.P. și L. (Social-democrația din Regatul Poloniei și din Lituania), „levița“-P.P.S. a evoluat treptat spre poziții consecvent revoluționare.

În anii primului război mondial, o mare parte din „levița“-P.P.S. s-a situat pe poziții internaționaliste, iar în decembrie 1918 a fuzionat cu S.D.R.P. și L. Cele două partide fuzionate au format Partidul Muncitoresc Comunist din Polonia (aceasta a fost pînă în 1925 denumirea Partidului Comunist din Polonia).

Aripa dreaptă a P.P.S. și-a continuat, în timpul primului război mondial, politica ei național-șovină; ea a organizat pe teritoriul Galiției legiuni poloneze care au luptat de partea imperialismului austro-german. După crearea statului burghez polonez în 1919, aripa dreaptă a P.P.S. a fuzionat cu organizațiile P.P.S. de pe teritoriul polonez, care înainte se aflase sub stăpînirea Germaniei și a Austriei, adoptînd din nou denumirea

de P.P.S. Devenit partid de guvernământ, P.P.S. a înlesnit trecerea puterii în mâinile burgheziei poloneze, a desfășurat o propagandă anticomunistă sistematică și a sprijinit politica de agresiune împotriva Țării sovietice, politica de cotropire și asuprire a Ucrainei apusene și a Bielorusiei apusene. Unele grupuri din P.P.S. care n-au fost de acord cu această politică au aderat la Partidul Comunist din Polonia.

După lovitura de stat fascistă a lui Pilsudski (din mai 1926), P.P.S. a trecut de formă în rîndurile opoziției parlamentare, dar, în realitate, el n-a dus o luptă activă împotriva regimului fascist, ci a continuat să-și desfășoare propaganda lui antisovietică și anticomunistă. Elementele de stînga din P.P.S. au colaborat în acești ani cu comuniștii polonezi, sprijinind într-o serie de campanii tactica frontului unic.

În timpul celui de-al doilea război mondial, P.P.S. s-a scindat din nou. Partea lui reacționară, șovină, care a adoptat denumirea de „Wolność, Równość, Niepodległość” („Libertate, Egalitate, Independență”), a participat la formarea „guvernului” reacționar polonez din emigrație, cu sediul la Londra. Cealaltă parte, adică aripa stîngă a P.P.S., care a adoptat denumirea de „Partidul muncitoresc al socialiștilor polonezi” (R.P.P.S.), sub influența „Partidului Muncitoresc Polonez” (P.P.R.), înființat în 1942, a aderat la frontul popular de luptă împotriva ocupanților hitleriști, a dus luptă pentru eliberarea Poloniei din robia fascistă și s-a situat pe poziția stabilirii de relații de prietenie cu U.R.S.S.

În 1944, după eliberarea părții răsăritene a Poloniei de sub ocupația germană și după formarea Comitetului polonez de eliberare națională, R.P.P.S. și-a reluat denumirea de P.P.S. și, împreună cu P.P.R., a participat la opera de construire a Poloniei democrat-populare. În decembrie 1948, P.P.R. și P.P.S. s-au unit și au format Partidul Muncitoresc Unit Polonez (P.M.U.P.). — 370.

- 128 *Sioniștii-socialiști* — membrii Partidului muncitoresc sionist-socialist, organizație mic-burgheză naționalistă evreiască, creată în 1904. Sioniștii-socialiști considerau că sarcina principală a proletariatului evreiesc este de a lupta pentru dobîndirea unui teritoriu propriu și pentru crearea unui stat național propriu. Ei propăgau colaborarea de clasă cu burghezia evreiască, se străduiau să izoleze pe muncitorii evrei de mișcarea revoluționară a proletariatului rus și internațional și căutau să semene vrajbă între muncitorii de diferite naționalități. Activitatea naționalistă a sioniștilor-socialiști întuneca conștiința de clasă a muncitorilor evrei, dăunînd mult mișcării muncitorești. În octombrie 1908, Biroul socialist internațional a declarat că sioniștii-socialiști nu sînt un partid socialist.

După revoluția burghezo-democratică din februarie 1917, Partidul muncitoresc sionist-socialist a fuzionat cu Partidul

- muncitoresc socialist evreiesc („S.E.R.P.“), formînd Partidul muncitoresc socialist evreiesc unit. — 370.
- 129 „*Uniunea social-democrată letonă*“, creată în străinătate în toamna anului 1900, avea revendicări similare cu cele ale socialiștilor-revoluționari ruși și era în bună parte pătrunsă de tendințe naționaliste. În 1905 a dobîndit vremelnic o oarecare influență în rîndurile unei anumite părți a țărănimii, dar a fost curînd înlăturată de Partidul muncitoresc social-democrat leton. În anii care au urmat, „*Uniunea*“ a avut un rol extrem de redus. — 370.
- 130 La Congresul al IV-lea (de unificare) al P.M.S.D.R., care a avut loc la Stockholm la 10—25 aprilie (23 aprilie — 8 mai) 1906, s-a rezolvat problema unificării P.M.S.D.R. cu Social-democrația din regatul Poloniei și din Lituania și cu Partidul muncitoresc social-democrat leton. Acestea din urmă au intrat în P.M.S.D.R. ca organizații teritoriale, care își desfășurau activitatea în rîndurile proletariatului de toate naționalitățile de pe teritoriul respectiv (vezi „*Rezoluțiile și hotărîrile congreselor, conferințelor Partidului Comunist al Uniunii Sovietice și ale plenarelor C.C.*“, partea I, Editura pentru literatură politică, 1954, pag. 133—136). — 370.
- 131 Vezi „*Rezoluțiile și hotărîrile congreselor, conferințelor Partidului Comunist al Uniunii Sovietice și ale plenarelor C.C.*“, partea I, Editura pentru literatură politică, 1954, pag. 207. — 371.
- 132 Este vorba de următoarele fapte : în octombrie 1910, F. A. Golovin, membru al Dumei a III-a de stat, a declarat că-și depune mandatul de deputat, pentru ca după cîtva timp să participe activ la o concesiune de căi ferate.
În martie 1912, V. A. Maklakov, membru al Dumei a III-a, fără a ține seamă de calitatea sa de deputat, a susținut apărarea în procesul lui Taghiev, mare petrolist din Baku, acuzat pentru maltratarea unui salariat al său, inginerul Bebutov. — 383.
- 133 Prin „*ageamii politici*“ se subînțeleg bolșevicii-împăciunitoriști, care aveau mici grupuri în Rusia și în străinătate ; prin „*diplomați versați*“ se subînțeleg grupul lichidatorist de la „*Pravda*“ de la Viena a lui Troțki și liderii Bundului. — 386.
- 134 Vezi K. Marx. „*Teorii asupra plusvalorii (volumul al IV-lea al «Capitalului»)*“, partea a II-a, Editura politică, 1960, pag. 195—198. Aceste teze ale lui Marx au fost expuse și explicate de Lenin în lucrarea „*Problema agrară în Rusia la sfîrșitul secolului al XIX-lea*“ (vezi *Opere complete*, vol. 17, Editura politică, 1963, ediția a doua, pag. 57—142). — 399.

- 135 „*Raboczeia Gazeta*“ („Gazeta Robotnicza“) — organ ilegal al Comitetului din Varșovia al social-democrației din Polonia și Lituania ; a apărut în mai-octombrie 1906. Au apărut în total 14 numere, sub redacția lui G. Kamenski, după care ziarul și-a încetat existența. După sciziunea din 1912 din rîndurile social-democrației poloneze, la Varșovia au luat ființă două comitete care au editat două organe sub denumirea de „Gazeta Robotnicza“ : unul era editat la Varșovia de adepții Conducerii centrale (iulie 1911—iulie 1913), iar celălalt la Cracovia de Comitetul opoziționist din Varșovia (iulie 1911—februarie 1915). În legătură cu sciziunea din rîndurile S.D.R.P. și L., vezi articolul lui V. I. Lenin „Sciziunea din rîndurile social-democrației poloneze“ (Opere, vol. 18, E.S.P.L.P. 1957, pag. 471—476). — 403.
- 136 Este vorba de articolul lui G. V. Plehanov „În legătură cu convocarea unei conferințe a P.M.S.D.R.“, publicat în „Dnevnik Soțial-Demokrata“ nr. 16 din aprilie 1912 (vezi și G. V. Plehanov. Opere, vol. XIX, ed. rusă, 1927, pag. 395—407).
În articol sînt date documente din corespondența redacției publicației „Dnevnik Soțial-Demokrata“ cu împuternicitul Comitetului de organizare lichidatorist, care cerea insistent lui Plehanov și grupului său de menșevici-partiiți să adere la Comitetul de organizare. În răspunsurile sale, Plehanov a scos în evidență caracterul lichidatorist al conferinței convocate pentru luna august și a refuzat să participe la activitatea Comitetului de organizare. — 405.
- 137 Este vorba de articolul lui G. V. Plehanov „Ultima ședință plenară a Comitetului nostru Central“, publicat în „Dnevnik Soțial-Demokrata“ nr. 11 din martie 1910 (vezi și G. V. Plehanov. Opere, vol. XIX, ed. rusă, 1927, pag. 99—121). — 407.
- 138 Președinte al comisiei de validare la Conferința a VI-a generală (de la Praga) a P.M.S.D.R. a fost menșevicul-partietț V. Șvartman, delegat din partea organizației din Kiev. — 408.
- 139 Este vorba de consfătuirea lichidatorilor care a avut loc în Rusia la jumătatea lunii ianuarie 1912. Consfătuirea a fost convocată din inițiativa Bundului și a C.C. al Social-democrației din Ținutul leton. Ea este cunoscută sub denumirea de „consfătuirea organizațiilor social-democrate naționale“. La consfătuire au luat parte doi reprezentanți ai democrației letone, doi reprezentanți ai Bundului, un reprezentant al Comitetului regional Caucaz și un reprezentant al social-democrației din Polonia și Lituania (acesta din urmă a participat numai la a doua ședință). La consfătuire s-a constituit Comi-

tetul de organizare pentru convocarea conferinței troțkiste, lichidatoriste din august 1912. — 409.

140 „*Krasnoc Znamea*” („Czerwony Sztandar”) — ziar ilegal, organul Conducerii centrale a social-democrației din Polonia și Lituania; a apărut din 1902 pînă în 1918 (Zürich — Cracovia — Varșovia — Berlin). În anii 1914—1917 editarea ziarului a fost temporar sistată. Au apărut în total 125 de numere. — 409.

141 Nota „*Răspuns lichidatorilor*” a fost scrisă de Lenin pentru ziarul „*Pravda*” și a fost primită la redacție în ziua de 11 (24) iulie 1912. — 411.

142 „*Pravda*” — cotidian bolșevic legal; primul număr a apărut la Petersburg în ziua de 22 aprilie (5 mai) 1912.

Hotărîrea cu privire la necesitatea editării unui cotidian muncitoresc de masă a fost adoptată în cursul lucrărilor Conferinței a VI-a generală (de la Praga) a P.M.S.D.R. Un rol important în pregătirea editării ziarului „*Pravda*” l-a jucat ziarul „*Zvezda*”, care de la sfîrșitul anului 1911 a desfășurat o largă campanie pentru crearea unui cotidian muncitoresc. „*Zvezda*” a publicat numeroase scrisori și articole ale muncitorilor din Petersburg în care ei propuneau crearea unui asemenea ziar și își exprimau hotărîrea de a-l întreține din subscripții benevole. Inițiativa muncitorilor înaintați din Petersburg a fost aprobată cu căldură de muncitorii din întreaga Rusie.

„*Pravda*” a luat ființă în condițiile noului avînt revoluționar, cînd în întreaga țară s-a ridicat un val de greve politice de masă în legătură cu masacrul de la Lena. „*Tocmai avîntul* de care muncitorii au dat dovadă în aprilie — scria V. I. Lenin — a creat ziarul muncitoresc «*Pravda*»” (volumul de față, pag. 448).

Ziarul era editat cu fonduri strînse de muncitorii înșiși; el era difuzat într-un număr de circa 40 000 de exemplare, dar tirajul unor numere a atins cifra de 60 000 de exemplare. Lenin a caracterizat organizarea unui cotidian muncitoresc drept o măreață operă istorică săvîrșită de muncitorii din Petersburg.

Lenin conducea „*Pravda*” din punct de vedere ideologic; el scria aproape zilnic articole pentru ziar, dădea directive redacției. Lenin lupta ca ziarul să fie scris într-un spirit combativ, revoluționar, critica redacția atunci cînd se publicau articole insuficient de clare în problemele principiale. În „*Pravda*” au apărut peste 270 de articole și note ale lui Lenin, semnate cu diferite pseudonime: V. Ilin, V. Frei, K. T., V. I., I., Un pravdist, Statistician, Un cititor, M. N. etc.

Au fost membri ai redacției ziarului „*Pravda*” și colaboratori activi în diferite perioade: N. N. Baturin, Demian Bednîi, A. I. Ulianova-Elizarova, K. S. Eremeev, M. I. Kalinin, N. K. Krupskaja, S. V. Malîșev, L. R. și V. R. Menjinski,

V. M. Molotov, V. I. Nevski, M. S. Olminski, M. I. Podvoiski, N. G. Poletaev, M. A. Saveliev, K. N. Samoilova, N. A. Skripnik, I. M. Sverdlov, I. V. Stalin, P. I. Stucika ș.a. La ziar colaborau activ deputații bolșevici din Duma a IV-a de stat. A. M. Gorki a publicat numeroase lucrări în ziarul „Pravda“.

„Pravda“ înfăptuia legătura de zi cu zi între partid și masele largi populare. În jurul ziarului s-a format o numeroasă armată de corespondenți muncitori. În fiecare număr al ziarului apăreau zeci de corespondențe ale muncitorilor. În doi ani și ceva s-au publicat peste 17 000 de corespondențe trimise de muncitori. Ziarul înfățișa lipsa de drepturi a oamenilor muncii, aducea exemple edificatoare în privința mizeriei în care trăiau muncitorii, descria mersul grevelor, promova politica partidului de conducere a mișcării revoluționare în continuă dezvoltare; el educa masele în spiritul solidarității proletare, în spiritul internaționalismului proletar. „Pravda“ se bucura de un mare prestigiu printre muncitori. Ziarul acorda o importanță deosebită descrierii situației țărănimii în Rusia țaristă. El avea o „Rubrică țărănească“. În paginile ziarului „Pravda“, Lenin lupta cu consecvență pentru hegemonia proletariatului în revoluția ce se apropia, pentru alianța dintre clasa muncitoare și țărănime, demasca tendințele contrarevoluționare ale burgheziei liberale. Ziarul a jucat un rol important în campania electorală pentru Duma a IV-a de stat.

La sfârșitul lunii decembrie (st. v.) 1912, problema activității redacției ziarului „Pravda“ a fost dezbătută în mod special la Consfătuirea de la Cracovia a C.C. al P.M.S.D.R. cu activiștii de partid. Consfătuirea a adoptat rezoluția întocmită de V. I. Lenin „Cu privire la reorganizarea și la activitatea redacției ziarului «Pravda»“, în care se trasau măsuri de îmbunătățire a activității redacției.

O mare parte din munca organizatorică a partidului era concentrată la redacția ziarului „Pravda“. Aici se organizau întâlniri cu reprezentanții celulelor de partid locale, aici se primeau informații despre munca de partid în fabrici și uzine, de aici se transmiteau directivele de partid ale Comitetului din Petersburg și ale Comitetului Central al partidului.

„Pravda“ era supusă în permanență represiunilor polițienești. Numai în primul an de existență a ziarului s-au intentat 36 de procese împotriva redactorilor săi. În total redactorii au stat în închisoare 47,5 luni. În aceeași perioadă au fost confiscate 41 de numere ale ziarului. Ziarul a fost suspendat de guvernul țarist de 8 ori, dar a continuat să apară sub alte denumiri: „Raboceaia Pravda“, „Severnaia Pravda“, „Pravda Truda“, „Za pravdu“, „Proletarskaia Pravda“, „Puti Pravdi“, „Rabocii“, „Trudovaia Pravda“. În aceste condiții grele, bolșevicii au izbutit să publice în doi ani și ceva 636 de numere ale ziarului „Pravda“. La 8 (21) iulie 1914 ziarul a fost suspendat.

Ziarul „Pravda“ și-a reluat apariția abia după revoluția burghezo-democratică din februarie 1917. Începînd de la 5 (18) martie 1917, el a început să apară ca organ al Comitetului Central și al Comitetului din Petersburg al P.M.S.D.R. La 5 (18) aprilie, după întoarcerea din străinătate, V. I. Lenin a intrat în redacție și a preluat conducerea ziarului „Pravda“. În perioada iulie-octombrie 1917, ziarul „Pravda“ a avut de suferit represiuni din partea Guvernului provizoriu contrarevoluționar, fiind nevoit să-și schimbe în repetate rînduri denumirea: „Listok «Pravdâ»“, „Proletarii“, „Rabocii“, „Rabocii Puti“. După victoria Marii Revoluții Socialiste din Octombrie, începînd din 27 octombrie (9 noiembrie) 1917, Organul Central al partidului a început să apară iarăși sub vechea sa denumire, „Pravda“.

Ziarul „Pravda“ are o însemnătate excepțională în istoria partidului bolșevic și a revoluției. Ziarul a fost un propagandist, agitator și organizator colectiv în lupta pentru aplicarea politicii partidului. El s-a situat în centrul luptei pentru partinitate, a combătut cu hotărîre pe menșevicii-lichidatori, pe otzoviști și pe troțkiști, a demascat rolul lor trădător.

„Pravda“ a luptat împotriva oportunismului și a centrismului internațional. Ziarul îi educa pe muncitori în spiritul marxismului revoluționar. El a contribuit la creșterea considerabilă a partidului, la unirea rîndurilor sale, la întărirea legăturii sale cu masele. Datorită activității ziarului „Pravda“ s-a pus temelia de granit a partidului bolșevic de masă. Generația de muncitori înaintați, educată de „Pravda“, a jucat un rol remarcabil în Marea Revoluție Socialistă din Octombrie și în construirea socialismului.

„Pravda“ ocupă un loc deosebit de important în istoria presei bolșevice. Ziarul „Pravda“ a fost primul ziar muncitoresc legal de masă și a marcat o etapă nouă în dezvoltarea presei clasei muncitoare din Rusia și a proletariatului internațional. Începînd din 1914, ziua apariției primului număr din „Pravda“ a devenit sărbătoarea presei muncitorești.

Lenin a caracterizat activitatea ziarului „Pravda“ în articolele „Bilanțul unei activități de o jumătate de an“, „Muncitorii și «Pravda»“, „Clasa muncitoare și presa muncitorească“, „Raportul C.C. al P.M.S.D.R. și instrucțiunile date delegației C.C. la Consfătuirea de la Bruxelles“, „Cu privire la rezultatele obținute de ziua presei muncitorești“, „La a zecea aniversare a «Pravdei»“ etc. (vezi volumul de față, pag. 442—458 ; Opere, vol. 18, E.S.P.L.P. 1957, pag. 287—289 ; vol. 20, E.S.P.L.P. 1956, pag. 365—373, 499—542, 555—563 ; vol. 33, E.S.P.L.P. 1957, pag. 340—343). — 411.

- 143 „Le Peuple“ — cotidian, organ central al Partidului muncitoresc belgian ; apare, începînd din 1885, la Bruxelles ; în prezent este organul Partidului socialist belgian. — 416.

- 144 Este vorba de următoarele lucrări ale lui K. Marx: „Mizeria filozofiei. Răspuns la «Filozofia mizeriei» a d-lui Proudhon” (vezi K. Marx și F. Engels. Opere, vol. 4, Editura politică, 1958, pag. 162—172); „Capitalul”, vol. III, partea a II-a, cartea a III-a, E.S.P.L.P. 1955, pag. 618—640, și „Teorii asupra plusvalorii (volumul al IV-lea al «Capitalului»)”, partea a II-a, Editura politică, 1960, pag. 121—130. — 421.
- 145 „S.-Peterburgskie Vedomosti” — ziar; a apărut la Petersburg începînd din 1728, ca o continuare a primului ziar rusesc, „Vedomosti”, care a început să apară în 1703. Din 1728 pînă în 1874 „S.-Peterburgskie Vedomosti” a fost editat de Academia de științe, iar din 1875 de ministerul instrucțiunii publice. A apărut pînă la sfîrșitul anului 1917. — 427.
- 146 Este vorba de rezoluția conducerii sindicatului brutarilor din Petersburg în care se cerea editarea unui cotidian muncitoresc antilichidatorist. Conducerea saluta apropiata apariție a ziarului „Pravda” și făcea apel la toți membrii sindicatului să organizeze colecte bănești în sprijinul ziarului. O știre în legătură cu această rezoluție a fost publicată în ziarul „Zvezda” nr. 27 din 8 aprilie 1912. — 429.
- 147 „Zaveti” — revistă literară-politică lunară legală, de orientare socialist-revoluționară; a apărut la Petersburg din aprilie 1912 pînă în iulie 1914. La revistă colaborau R. V. Ivanov-Razumnik, B. V. Savinkov, N. Suhanov, V. M. Cernov ș. a. — 436.
- 148 *Curentul guesdist* — curent marxist-revoluționar în mișcarea socialistă franceză de la sfîrșitul secolului al XIX-lea și începutul secolului al XX-lea, avînd în frunte pe J. Guesde și P. Lafargue. În 1882, în urma sciziunii care s-a produs în Partidul muncitoresc francez la Congresul de la Saint-Étienne, guesdiștii au format un partid de sine stătător, păstrîndu-și vechea denumire. Ei au rămas credincioși programului adoptat de partid în 1880, la Hâvre, a cărui parte teoretică a fost scrisă de K. Marx, și au apărut politica revoluționară de sine stătătoare a proletariatului. Ei se bucurau de o mare influență în centrele industriale din Franța și grupau în rîndurile lor elementele cele mai înaintate ale clasei muncitoare.
- În 1901 adepții luptei de clasă revoluționare, în frunte cu J. Guesde, au întemeiat partidul socialist din Franța (ai cărui membri au început să se numească guesdiști, după numele conducătorului lor). În 1905 guesdiștii au fuzionat cu Partidul socialist francez, partid reformist. În timpul războiului imperialist din 1914—1918, conducătorii Partidului socialist francez unificat (Guesde, Sembat și alții), trădînd cauza clasei muncitoare, au trecut pe pozițiile social-șovinismului.

Curentul jaurèsist — curent reformist, de dreapta, în mișcarea socialistă franceză, avînd în frunte pe J. Jaurès. Sub pretextul „libertății de critică”, jaurèsistii au procedat la revizuirea principiilor fundamentale ale marxismului și au făcut propagandă în favoarea colaborării de clasă a proletariatului cu burghezia. În 1902 au format Partidul socialist francez, care s-a situat pe poziții reformiste. — 436.

149 Este vorba de încercarea monarhiștilor portughezi de a organiza în vara anului 1912 o rebeliune în scopul restaurării monarhiei. Rebeliunea a fost înăbușită. — 437.

150 Articolul „*Bilanțul unei activități de o jumătate de an*” a fost scris în prima jumătate a lunii iunie 1912. S-a păstrat corespondența lui Lenin cu redacția ziarului „Pravda” în legătură cu publicarea acestui articol. Într-o scrisoare către redacție din 15 sau 16 (28 sau 29) iulie 1912, Lenin scria: „Vă trimit articolul «Bilanțul unei activități de o jumătate de an». Din conținutul său vă veți da seama *de ce am trimis «Pravdei»* acest articol de vaste proporții. El ar putea fi publicat în patru numere sub formă de foiletoane culese cu petit. Fiecare din cele patru articole ar putea să aibă câte un titlu (de pildă: I. Colectele muncitorilor pentru ziar împărțite pe lunile anului 1912. — II. Colectele muncitorilor pentru ziar pe raioane. — III. Colectele muncitorilor pentru ziarele lichidatoriste și nelichidatoriste. — IV. Copeica muncitorească pentru ziarul muncitoresc).

Aș dori mult ca aceste articole destinate în întregime «Pravdei» și adresate cititorilor «Pravdei» să fie publicate în ziar. Cred că cenzura nu se va opune. Firește, sînt de acord cu eventualele modificări din considerente de cenzură, dar nu consimt la omiterea capitolului al III-lea.

În cazul cînd, contrar speranțelor mele, nu veți accepta acest articol pentru «Pravda» și dacă colegii dumneavoastră nu îl vor accepta pentru «*Nevskaia Zvezda*» (unde ar fi mult mai puțin potrivit), îl voi publica într-una din reviste, oricît m-ar mîhni acest lucru. În orice caz, vă rog să-mi răspundeți cît mai curînd sau să-mi înapoiati articolul” (Arhiva centrală de partid a Institutului de marxism-leninism de pe lângă C.C. al P.C.U.S.). Articolul a fost publicat în „Pravda”, așa cum propunea Lenin. — 442.

151 Lenin se referă la amenințarea menșevicilor-lichidatori de a depune candidaturi proprii în alegerile pentru Duma a IV-a de stat în cadrul curiei muncitorești, opunîndu-le candidaturilor bolșevice. Atît în articolul de față cît și în alte lucrări ulterioare — „În legătură cu situația actuală din P.M.S.D.R.” (vezi volumul de față, pag. 459—483), „În preajma alegerilor pentru Duma a IV-a” (vezi Opere, vol. 18, E.S.P.L.P. 1957,

pag. 223—227) — Lenin arăta că discuțiile pe tema „candidaturilor paralele“ nu sînt decît încercări de intimidare ale unui cerc de intelectuali rupți de mișcarea muncitorească. Desfășurarea alegerilor în cadrul curiei muncitorești a confirmat întru totul acest fapt. — 453.

- 152 „*Appeal to Reason*“ — ziar al socialiștilor americani; a fost întemeiat în 1895 în orașul Jirard din statul Kansas (S.U.A.). Fără a avea în mod oficial legături cu Partidul socialist american, ziarul făcea propagandă în favoarea ideilor socialiste și se bucura de multă popularitate în rîndurile muncitorilor. La ziar colabora socialistul american E. Debs. — 457.
- 153 „*Gazeta-Kopeika*“ — cotidian burghez boulevardier; a apărut la Petersburg începînd din 19 iunie (2 iulie) 1908. A fost suspendat în 1918. — 458.
- 154 Broșura „*În legătură cu situația actuală din P.M.S.D.R.*“ a fost scrisă de Lenin la Cracovia în iulie-august 1912, în legătură cu adresa Conducerii Partidului social-democrat din Germania către C.C. al P.M.S.D.R. privind propunerea Comitetului din străinătate al Social-democrației din Ținutul leton cu privire la convocarea unei consfături a reprezentanților a 11 „centre“ și „grupuri“ de partid din străinătate; scopul acestei consfături era „realizarea unității“ social-democrației în alegerile pentru Duma a IV-a de stat și repartizarea fondurilor alocate de Conducerea social-democrației germane pentru subvenționarea campaniei electorale în Rusia. În scrisoarea din 24 iunie 1912, Comitetul din străinătate al social-democrației letone propunea Conducerii Partidului social-democrat din Germania să organizeze o consfătuire la care să participe reprezentanți ai Comitetului de organizare, ai Bundului, C.C. al social-democrației letone, Comitetului regional Caucaz, redacției publicației „*Golos Soțial-Demokrata*“, ai redacției „*Pravdei*“ de la Viena, grupului „*Vpered*“, redacției publicației „*Dnevnik Soțial-Demokrata*“, ai bolșevicilor-partiiți, ai Conducerii centrale a social-democrației din Polonia și Lituania și ai C.C. al P.M.S.D.R. La 22 iulie, Conducerea Partidului social-democrat din Germania a trimis copii de pe această scrisoare organizațiilor enumerate mai sus, cerîndu-le să-și precizeze atitudinea față de acest proiect și să-și trimită reprezentanții la Berlin în jurul datei de 5 septembrie.
- Scrisoarea C.C. al P.M.S.D.R., care a fost întocmită de V. I. Lenin la 17 (30) iulie și care reprezintă principalul conținut al broșurii menționate mai sus, reprezenta răspunsul la propunerea Conducerii Partidului social-democrat din Germania. C.C. al P.M.S.D.R. a refuzat să ia parte la consfătuire, care n-a mai avut loc. Conducerea a pus o parte din sumele alocate pentru campania electorală pentru Duma a IV-a la dispoziția organizațiilor lichidatoriste — Comitetul de organizare și Comitetul regional Caucaz, Bundul și C.C. al Partidului social-democrat din

- Letonia —, acordînd astfel sprijin lichidatorilor împotriva bolșevicilor. În septembrie 1912, scrisoarea C.C., însoțită de o introducere, o postfață și un postscriptum, scrise de Lenin, a fost publicată la Leipzig într-o broșură în limba germană, intitulată : „Zur gegenwärtigen Sachlage in der sozialdemokratischen Arbeiterpartei Russlands“. Broșura „În legătură cu situația actuală din P.M.S.D.R.“ a fost expedită de redacția ziarului „Sozial-Demokrat“ centrelor regionale și districtuale ale Partidului social-democrat din Germania, delegaților la Congresul de la Chemnitz al partidului, care a avut loc în septembrie 1912, precum și redacțiilor principalelor ziare social-democrate din Germania. În această lucrare Lenin a demascat politica oportunistă a Conducerii Partidului social-democrat din Germania, a arătat adevărata stare de lucruri din P.M.S.D.R. și, pe baza datelor cu privire la difuzarea presei bolșevice și lichidatoriste, la colectele bănești efectuate de muncitori pentru ziarele de partid și pentru ziarele lichidatorilor, a tras concluzia că „lichidatorii nu reprezintă absolut nimic în mișcarea muncitorească social-democrată din Rusia“ (volumul de față, pag. 472). — 459.
- 155 „Spilka“ („Uniunea social-democrată din Ucraina“) a luat ființă la sfîrșitul anului 1904, desprinzîndu-se din Partidul revoluționar ucrainean, care era un partid mic-burghez, naționalist ; „Spilka“ a făcut parte din P.M.S.D.R. ca organizație regională autonomă. În cadrul luptei interne din P.M.S.D.R., „Spilka“ s-a alăturat menșevicilor. În perioada reacțiunii, „Spilka“ s-a destrămat. În 1912 nu mai existau decît mici grupuri răslețe ale acestei organizații. Majoritatea membrilor ei deveniseră naționaliști burghezi. Ziarul lichidatorist „Pravda“ (de la Viena) al lui Troțki a apărut ca organ al „Uniunii social-democrate din Ucraina“ numai în lunile octombrie și decembrie 1908 (primele două numere). — 465.
- 156 Congresul socialist internațional ordinar (al IX-lea) al Internaționalei a II-a urma să aibă loc la Viena în toamna anului 1913. Dar din pricina izbucnirii războiului balcanic în 1912 și a primejdiei tot mai mari a războiului mondial, Biroul socialist internațional a convocat de urgență la 24—25 noiembrie 1912 un congres extraordinar la Basel. — 474.
- 157 Este vorba de pregătirea așa-zisei conferințe din august a lichidatorilor. Conferința a avut loc la Viena în august 1912 ; ea s-a constituit Blocul antipartinic din august, al cărui organizator era Troțki. La conferință au participat reprezentanți ai Bundului, ai Comitetului regional Caucaz, ai Social-democrației din Ținutul leton și ai grupurilor lichidatoriste, tročkiste și otzoviste din străinătate : redacția ziarului „Golos Soțial-Demokrata“, „Pravdei“ de la Viena a lui Troțki și grupul „Vpered“. Din Rusia au trimis delegați „grupurile de inițiativă“ ale lichidatorilor din

Petersburg și Moscova, organizația din Krasnoiarsk, „Organizația militară social-democrată din Sevastopol” și redacțiile publicațiilor lichidatoriste „Nașa Zarea” și „Nevski Golos”; la conferință a asistat de asemenea un reprezentant al Comitetului din străinătate al organizației „Spilka”. Cei mai mulți dintre delegați erau persoane care locuiau în străinătate, fiind rupte de clasa muncitoare din Rusia și neavând legături directe cu activitatea organizațiilor de partid locale.

Conferința a adoptat hotărâri antipartinice, lichidatoriste în toate problemele tacticii social-democrate și s-a pronunțat împotriva existenței partidului ilegal. Ea a scos din platforma electorală lozinca republicii democratice, înlocuind-o prin lozinca dreptului de vot universal și a unei Dume cu puteri depline; respingând lozinca confiscării pământurilor meșierești în favoarea țăranilor, conferința a cerut revizuirea legislației agrare a Dumei a III-a de stat; în locul lozincii dreptului națiunilor la autodeterminare, ea a formulat revendicarea autonomiei cultural-naționale, condamnată de hotărârile congreselor partidului ca o manifestare de naționalism. În problema tacticii electorale, conferința a declarat admisibilă sprijinirea candidaților partidelor burgheze liberale, cu condiția ca aceștia să-și ia obligația de a apăra dreptul de vot universal și libertatea de asociere. Platforma adoptată la conferință avea un caracter vădit oportunist. Lenin a făcut aprecieri asupra ei în articolul „Platforma reformiștilor și platforma social-democraților revoluționari” (vezi Opere, vol. 18, E.S.P.L.P. 1957, pag. 368—376).

Inercarea lichidatorilor de a-și crea în Rusia un partid centrist, lichidatorist n-a fost sprijinită de muncitori. Lichidatorii n-au izbutit să aleagă un Comitet Central și s-au limitat să constituie un Comitet de organizare. Blocul antibolșevic, creat din elemente eterogene, a cărui constituire reprezenta sarcina principală a conferinței, a început să se destrame chiar la conferință. Reprezentantul grupului „Vpered” a părăsit conferința fără a mai aștepta terminarea ei, curând după aceea au plecat social-democrații letoni, iar apoi și ceilalți participanți. Sub loviturile bolșevicilor, Blocul din august s-a destrămat după un an, un an și jumătate. În legătură cu destrămarea Blocului din august, vezi articolele lui V. I. Lenin „Destrămarea Blocului «din august»”, „Demascarea ficțiunii «blocului din august»”, „Cum este disimulată călcarea unității prin țipete despre unitate” (Opere, vol. 20, E.S.P.L.P. 1956, pag. 152—155, 177—180, 325—348). — 476.

158 „La Revue Scientifique” — revistă; apare la Paris începând din 1863. — 484.

159 Lenin citează rezoluția Congresului al V-lea (de la Londra) al P.M.S.D.R. „Despre atitudinea față de partidele neprol tare” (vezi „Rezoluțiile și hotărârile congreselor, conferințelor Parti-

dului Comunist al Uniunii Sovietice și ale plenarelor C.C.", partea I, Editura pentru literatură politică, 1954, pag. 167—168). — 489.

- 160 Este vorba de blocul temporar al bolșevicilor-leniniști și al menșevicilor-partiții (plehanoviști) (vezi adnotarea 16). — 495.
- 161 Este vorba de plenara C.C. al P.M.S.D.R. din ianuarie 1910. Acordul bolșevicilor era alcătuit din două părți: 1) „Declarația bolșevicilor” cu privire la dizolvarea centrului lor organizatoric, la încetarea apariției ziarului „Proletarii” și la predarea condiționată a unei părți din fondurile bănești unui „deținător imparțial” și 2) hotărârile plenarei „Despre centrele fracționiste” și cu privire la condițiile în care trebuiau să se restituie bolșevicilor fondurile bănești încredințate „deținătorilor” în cazul când menșevicii și celelalte fracțiuni nu vor respecta condițiile unificării, adică nu vor lupta împotriva lichidatorismului și otzovismului (vezi „Rezoluțiile și hotărârile congreselor, conferințelor Partidului Comunist al Uniunii Sovietice și ale plenarelor C.C.”, partea I, Editura pentru literatură politică, 1954, pag. 245—246). — 495.
- 162 Perioada marcată prin datele „decembrie 1910 — iunie 1911” este perioada care începe cu declarația făcută de V. I. Lenin și de alți bolșevici în ziua de 22 noiembrie (5 decembrie) 1910 la Biroul din străinătate al C.C. al P.M.S.D.R., în care se cerea convocarea unei plenare a C.C. pentru a se rezolva problema restituirii către bolșevici a fondurilor bănești încredințate „deținătorilor” în urma neîndeplinirii de către menșevici, vperedisti etc. a acordului și a hotărârilor plenarei C.C. din ianuarie 1910, și se termină cu consfătuirea membrilor C.C. care a avut loc la Paris între 28 mai — 4 iunie (10—17 iunie) 1911 (vezi adnotarea 14). — 495.
- 163 Lenin se referă la consfătuirea membrilor C.C. care a avut loc la Paris în iunie 1911 și în cadrul căreia bolșevicii, împăciuitoriștii și social-democrații polonezi („blocul celor trei fracțiuni”) au adoptat hotărârea de a se convoca o plenară a C.C. în străinătate și o conferință de partid; de asemenea ei au constituit Comisia de organizare și Comisia tehnică pentru convocarea conferinței. Aceste hotărâri („promisiuni”) au fost respectate de bolșevici împreună cu menșevicii-partiții în pofida împotrivirii împăciuitoriștilor și a social-democraților polonezi, care, curînd după terminarea consfătuirii, au început să se opună în Comisia de organizare și în Comisia tehnică la îndeplinirea hotărârilor consfătuirii. — 495.
- 164 Prima din perioadele „majorității împotriva bolșevicilor” este perioada care a urmat plenarei C.C. al P.M.S.D.R. din ianuarie

- 1910, când membrii împăciuitoriști ai C.C. au încercat fără succes să atragă la activitatea practică în cadrul Biroului din Rusia al C.C. pe menșevicii-lichidatori (P. A. Bronștein, K. M. Ermolaev, I. A. Isuv și alții) și prin aceasta au frânat mult munca, făcând jocul lichidatorilor. Această perioadă s-a încheiat prin arestarea a patru membri ai C.C.: I. P. Goldenberg, I. F. Dubrovinski, G. D. Leiteizen și V. P. Noghin. A doua perioadă începe după consfătuirea membrilor C.C. din iunie 1911, când împăciuitoriștii și social-democrații polonezi s-au unit împotriva bolșevicilor în cadrul Comisiei de organizare din străinătate pentru convocarea conferinței și în cadrul Comisiei tehnice. — 495.
- 165 Nu s-a putut stabili cu precizie data și împrejurările în care V. I. Lenin a prezentat raportul despre situația politică. — 497.
- 166 *Lidvaliada* — procesul fraudelor comise de E. Lidval, mare escroc și speculant, și de V. I. Gurko, adjunct al ministrului afacerilor interne. Cu ajutorul lui Gurko, Lidval a încheiat cu statul un contract prin care s-a obligat să livreze, în cursul lunilor octombrie-decembrie 1906, 10 000 000 de puduri de secară pentru nevoile guberniilor înfometate din Rusia. Primind prin Gurko, sub formă de avans, sume însemnate din vistieria statului, Lidval a transportat pînă la jumătatea lunii decembrie 1906, la diferite stații de cale ferată, mai puțin de o zecime din cantitatea de cereale prevăzută. Demascarea acestor fraude și a speculării nerușinate a foamei a căpătat o largă publicitate și a silit guvernul țarist să sesizeze parchetul. Acest proces judiciar n-a avut însă pentru Gurko alte urmări decît demiterea lui din funcție. — 497.
- 167 Este vorba de rezoluția Conferinței a V-a a P.M.S.D.R. (Conferința generală din 1908) „Despre momentul actual și sarcinile partidului“ (vezi „Rezoluțiile și hotărârile congreselor, conferințelor Partidului Comunist al Uniunii Sovietice și ale plenarelor C.C.“, partea I, Editura pentru literatură politică, 1954, pag. 199—201). — 497.
- 168 V. I. Lenin a făcut această observație în legătură cu propunerea de a se exprima mulțumiri Comisiei de organizare din Rusia pentru munca depusă în vederea unirii tuturor organizațiilor de partid din Rusia și a convocării Conferinței a VI-a generale (de la Praga) a P.M.S.D.R. și de a se acorda drept de vot deliberativ reprezentantului C.O.R. la conferință (vezi volumul de față, pag. 139). — 499.
- 169 Este vorba de Partidul social-democrat ilegal din Germania în perioada legii excepționale împotriva socialiștilor (vezi adnotarea 93). — 503.

170 Planul acestui referat a fost reprodus în cuprinsul următorului anunt publicat de Secția din Paris a Organizației din străinătate a P.M.S.D.R. :

„Joi 13 iunie 1912

în sala Alcazar din Avenue de Choisy, 190

tov. Lenin

va prezenta un referat

pe tema

**«Avântul revoluționar al proletariatului
din Rusia»”.**

Problemele care figurau în acest plan sînt tratate într-o serie de lucrări ale lui Lenin din 1912, în special în articolul său „Avântul revoluționar“ (vezi volumul de față, pag. 353—361).

Textul anunțului a fost reprodus în 1955 în revista „Istoriceskii Arhiv“ nr. 2. — 506.

INDICE DE LUCRĂRI
ȘI IZVOARE CITATE SAU MENȚIONATE
DE V. I. LENIN

- Akimov, V. P. În legătură cu alegerile pentru Duma de stat.* (Scrisoare către redacție). — „Russkie Vedomosti“, Moscova, 1912, nr. 135, 13 iunie, pag. 2. — 386, 387, 388.
- Akselrod, P. B. Pe teme actuale.* (Din scrisorile lui P. B. Akselrod către prieteni). — „Nașa Zarea“, Petersburg, 1912, nr. 6, pag. 8—20. — 434—435, 436, 437—439, 440, 476—477.
- *Pe teme actuale.* (Din scrisorile lui P. B. Akselrod către prieteni). — „Nevski Golos“, Petersburg, 1912, nr. 6, 5 iulie, pag. 2—3. — 429, 430—434, 435.
- Alianța contelui Witte și a lui P. N. Durnovo cu cadeții.* (Notă). — „Golos Moskvî“, 1911, nr. 236, 14 (27) octombrie, pag. 1. — 102—103.
- [*Anchetă pentru studierea organizațiilor sociale ale clasei industriale-comerciale din Rusia*]. — În : [Ermanski, O. A.] Organizațiile reprezentative ale clasei industriale-comerciale din Rusia. Potrivit datelor anchetei efectuate de secția a XI-a (de economie industrială) a Societății imperiale tehnice ruse. (Reprodus după „Analele Societății imperiale tehnice ruse“ pe 1912). Petersburg, 1912, pag. 17—26. Înaintea titlului autor : A. O. Gușka. — 301, 302, 304—305, 306—307, 310, 311 314.
- Antonie de Volinia. Scrisoare deschisă către autorii culegerii „Vehi“.* 1 mai 1909. — „Slovo“, Petersburg, 1909, nr. 791, 10 (23) mai, pag. 3. — 296.
- Anuarul pe 1910.* Fasc. II. Petersburg, Imprimeriile statului, 1910. X, 477, 56 pag. ; 2 file cu scheme. (Duma de stat. Legislatura a III-a — sesiunea a III-a). — 42, 46—49, 54—58, 166, 236.
- Anuarul pe 1912.* (Completare la „Anuarul“ pe 1910). Fasc. 4, Petersburg, Imprimeriile statului, 1912. VI, 249 pag. (Duma de stat.

- Legislatura a III-a — sesiunea a V-a). — 209, 293, 254, 299—300.
- Anuarul ziarului „Reci” pe 1912*. Editat de redacția ziarului „Reci”. Petersburg, f. a. VI, 712, 44 pag. (Supliment gratuit la ziarul „Reci”). — 177—182.
- [*Articolul 106 din Regulamentul alegerilor pentru Duma de stat*]. — În : Regulamentul alegerilor pentru Duma de stat. (Colecția de legi, vol. I, partea a 2-a, ediția 1907 și în continuare 1910). Cu interpretările Senatului ocîrmuitor și ale ministerului afacerilor interne. Editat de ministerul afacerilor interne. Petersburg, 1912, pag. 94—97. — 244—245.
- [*Articolul 129 din codul penal*]. — În : Codul penal... aprobat la 22 martie 1903 cu un studiu asupra deosebirilor sale esențiale față de codul în vigoare și cu un indice alfabetic de materii. Ediție neoficială. Moscova, librăria „Pravovedenie” a lui Golubev, [1903], pag. 50—51. — 262.
- Belousov, T. O. [Scrisoare către redacție]*. — „Jivoe Delo”, Petersburg, 1912, nr. 7, 2 martie, pag. 3. Sub titlul comun : În jurul Dumei. — 200, 202, 204.
- [*Scrisoare către redacție*]. — „Reci”, Petersburg, 1912, nr. 54 (2008), 25 februarie (9 martie), pag. 7, la rubrica : Scrisori către redacție. — 200, 201, 202, 204.
- Biroul din străinătate al Comitetului Central*. [Adresa Biroului din străinătate al Comitetului Central și scrisoarea Clarei Zetkin și a lui K. Kautsky către Biroul din străinătate al social-democrației ruse în problema banilor aflați la „deținători”. 18 noiembrie 1911. Foaie volante]. F. I., [1911]. 1 pag. (P.M.S.D.R.). — 37—38.
- *[*Blank, R. M.] Alegerile la Petersburg*. — „Zaprosî Jizni”, Petersburg, 1912, nr. 27, 6 iulie, col. 1585—1586. Semnat : B. — 491.
- *Mobilizarea politică*. — „Zaprosî Jizni”, Petersburg, 1912, nr. 13, 31 martie, col. 778—780, la rubrica : Cronica săptămânii. Semnat : R. B. — 261, 326, 327, 328.
- „*Buletinul Asociației fabricanților de spirt din Rusia*”, Petersburg. — 306.
- „*Buletinul Comitetului de organizare pentru convocarea conferinței generale de partid*”, Bruxelles, 1912, nr. 3, 19 (6) iulie. 7 pag. — 464.

* Cu asterisc sînt notate cărțile, ziarurile, articolele și documentele pe care există însemnări ale lui V. I. Lenin și care se păstrează la Arhiva centrală de partid a Institutului de marxism-leninism de pe lângă C.C. al P.C.U.S.

- „*Buletinul oficial*“, Petersburg, 1900, nr. 150, 4 (17) iulie, pag. 1—2 ; nr. 152, 6 (19) iulie, pag. 1 ; nr. 153, 7 (20) iulie, pag. 1. — 113, 114, 115, 117.
- 1905, nr. 222, 18 (31) octombrie, pag. 1. — 188—189.
- 1905, nr. 268, 13 (26) decembrie, pag. 1. — 251, 254, 394.
- 1906, nr. 54, 8 (21) martie, pag. 1—2. — 188.
- 1906, nr. 252, 12 (25) noiembrie, pag. 1. — 122, 124, 125, 339—340.
- Ce va fi după asta?* [Scrisoarea „Pravdei“ către muncitorii care gândesc]. — „Pravda“, [Viena], 1910, nr. 17, 20 noiembrie (3 decembrie). Supliment la nr. 17 al „Pravdei“, pag. 1—7. — 32, 156—157.
- Ceașki, I. E timpul să începem!* — „Nașa Zarea“, Petersburg, 1911, nr. 6, pag. 39—54. — 73, 77—82.
- **Cerevanin, N. Situația actuală și viitorul probabil. Problema agrară și rezolvarea ei de către partidele angajate în luptă. Duma a III-a, cauzele apariției și viitorul ei.* Moscova, t.p. „Russki Trud“, 1908. VII, 248 pag. — 95.
- [*Cernov, V. M.*] *Zile și fapte.* „Bolile copilăriei“ mișcării noastre. — „Zavetî“, Petersburg, 1912, nr. 2, mai, pag. 104—131, la rubrica : II. Semnat : I. Vecev. — 436.
- [*Circulara guvernatorilor către ispravnici în privința prezentării de informații asupra pregătirii alegerilor pentru Duma de stat.* 1912]. — „Reci“, Petersburg, 1912, nr. 93 (2 047), 6 (19) aprilie, pag. 3, în art. : Administrația și alegerile. — 324.
- Comunicat asupra consfătuirii reprezentanților Social-democrației din Ținutul leton, ai Bundului, ai Social-democrației din Regatul Poloniei și din Lituania și ai Organizației regionale din Transcaucazia, [care a avut loc în ianuarie 1912].* — „Listok «Golosa Soșial-Demokrata»“, [Paris], 1912, nr. 4, februarie, pag. 1—7. — 463.
- [*Comunicat asupra consfătuirilor comune ale bolșevicilor, menșevicilor-partiiși și lichidatorilor în legătură cu pregătirile în vederea alegerilor pentru Duma a IV-a de stat.*] — „Nevski Golos“, Petersburg, 1912, nr. 6, 5 iulie, pag. 3, la rubrica : Campania electorală. — 474.
- [*Comunicat cu privire la excluderea lui Voiloșnikov pentru 15 ședințe ale Dumei de stat.*] — „Novoe Vremea“, Petersburg, 1911,

nr. 12834, 3 (16) decembrie, pag. 3, la rubrica: Duma de stat. — 23.

[Comunicat cu privire la excluderea lui Voiloșnikov pentru 15 ședințe ale Dumei de stat]. — „Revi“, Petersburg, 1911, nr. 332 (1928), 3 (16) decembrie, pag. 5, la rubrica: Noutățile zilei. — 23.

[Comunicat cu privire la excluderea lui Voiloșnikov pentru 15 ședințe ale Dumei de stat]. — „Rossiia“, Petersburg, 1911, nr. 1857, 3 (16) decembrie, pag. 3. Sub titlul comun: Duma de stat. Ședința a 35-a (2 decembrie 1911). — 23.

Comunicatul [consfăturii membrilor C.C. al P.M.S.D.R. 1911. Foaie volantă]. F. I. (1911). 2 pag. (P.M.S.D.R.). Semnat: Consfătuirea membrilor C.C. al P.M.S.D.R. — 223.

*Comunicatul [și rezoluțiile Comisiei de organizare din Rusia cu privire la convocarea conferinței generale de partid. Foaie volantă]. F. I. [toamna anului 1911]. 4 pag. (Supliment la nr. 25 al ziarului „Soșial-Demokrat“. P.M.S.D.R.). — 7, 8, 30, 130, 140.

[Condițiile fuzionării Social-democrației din Regatul Poloniei și din Lituania cu P.M.S.D.R., adoptate la Congresul al IV-lea (de unificare) al P.M.S.D.R.]. — În: Procesele-verbale ale Congresului de unificare al P.M.S.D.R., care a avut loc la Stockholm în 1906. Moscova, tip. Ivanov, 1907, pag. 345—348. — 370.

Conferința generală a Partidului muncitoresc social-democrat din Rusia. (Decembrie 1903). Editat de ziarul „Proletarii“. Paris, 1909. 47 pag. (P.M.S.D.R.). — 183—185, 210, 215, 220, 224, 228—230, 250, 354, 355, 394, 409, 474, 502.

*Conferința generală din 1912 a Partidului muncitoresc social-democrat din Rusia. Editat de C.C. Paris, tip. coop. „Ideal“, 1912. 34 pag. (P.M.S.D.R.). — 83—84, 88—89.

Conferința trudovicilor. — „Revi“, Petersburg, 1912, nr. 84 (2030), 28 martie (10 aprilie), pag. 4. — 250, 255, 257, 325.

*Congresul de la Londra al Partidului muncitoresc social-democrat din Rusia (care a avut loc în 1907). Textul integral al proceselor verbale. Editat de C.C. Paris, 1909. 486 pag. (P.M.S.D.R.). — 15, 90, 146, 149, 160, 489.

Culegere de rapoarte ale inspectorilor de fabrici pe 1905. Petersburg, tip. Kirschbaum, 1908. XXV, 117 pag. (Ministerul comerțului și industriei. Secția industriei). — 451.

Cu privire la alegerile din Petersburg. — „Nevski Golos“, Petersburg, 1912, nr. 6, 5 iulie, pag. 1—2. — 453, 456.

- Cu privire la centrele fracționiste.* [Rezoluție adoptată la plenara C.C. al P.M.S.D.R. din ianuarie 1910]. — „Soțial-Demokrat”, [Paris], 1910, nr. 11, 26 (13) februarie, pag. 11. — 36, 137, 138, 159, 171—172, 222, 229, 495.
- **Cu privire la convocarea conferinței.* — „Jivoe Delo”, Petersburg, 1912, nr. 8, 9 martie, pag. 2, la rubrica: Din viața publică. — 196, 197, 198, 199.
- Cu privire la fracțiunea social-democrată din Dumă.* [Rezoluție adoptată la Conferința a V-a a P.M.S.D.R. (Conferința generală din 1908)]. — In: Înștiințarea Comitetului Central al Partidului muncitoresc social-democrat din Rusia cu privire la conferința generală ordinară a partidului [Editat de C.C. al P.M.S.D.R. Paris, 1909], pag. 5—6. (P.M.S.D.R.). — 149.
- Cu privire la momentul actual și la sarcinile partidului.* [Rezoluție adoptată la Conferința a V-a a P.M.S.D.R. (Conferința generală din 1908)]. — Op. cit., pag. 4—5. — 13, 42, 61, 62, 87, 88, 89, 90, 131, 132, 143, 144, 316.
- Cu privire la unificarea cu „levița” P.P.S.* [Rezoluție adoptată la Conferința a V-a a P.M.S.D.R. (Conferința generală din 1908)]. — Op. cit., pag. 6. — 371.
- Cu privire la unificarea orga[nizațiilor] națio[nale] locale.* [Rezoluție adoptată la Conferința a V-a a P.M.S.D.R. (Conferința generală din 1908)]. — Op. cit., pag. 6. — 219.
- Cu privire la ziarul „Pravda”.* [Rezoluție adoptată la plenara C.C. al P.M.S.D.R. din ianuarie 1910]. — „Soțial-Demokrat”, [Paris], 1910, nr. 11, 26 (13) februarie, pag. 10. — 160.
- Dan, F. I. Cadeții și progresiștii.* — „Nevski Golos”, Petersburg, 1912, nr. 4, 6 iunie, pag. 2. Semnat: F. D. — 394.
- *In legătură cu organizarea campaniei electorale.* — „Nașa Zarea”, Petersburg, 1911, nr. 7—8, pag. 55—65. — 80.
- *Linie „marxistă” sau geambașlic politic?* — „Nașa Zarea”, Petersburg, 1912, nr. 1—2, pag. 30—40. — 243.
- *„Lorzii” noștri.* — „Jivoe Delo”, Petersburg, 1912, nr. 3, 1 februarie, pag. 1. — 165, 166, 168, 236—237, 263, 328.
- Dare de seamă [cu privire la depunerile pentru fondul ziarului „Pravda”].* — „Pravda”, Petersburg, 1912, nr. 60, 8 iulie, pag. 3. — 482.
- **Dărilor de seamă stenografice [ale Dumei de stat].* 1907. Sesiunea a II-a. Vol. II. Ședințele 31—53 (1 mai — 2 iunie). Petersburg,

- Imprimeriile statului, 1907. VIII pag., 1 610 col. (Duma de stat. Legislatura a II-a). — 401.
- Dărilor de seamă stenografice [ale Dumei de stat].* 1908. Sesiunea întâi. Partea II—III. Petersburg, Imprimeriile statului, 1908. 2 vol. (Duma de stat. Legislatura a III-a).
- Partea a II-a. Ședințele 31—60 (21 februarie — 6 mai 1908). XV pag., 2 962 col. — 43, 339, 349—350, 438.
- Partea a III-a. Ședințele 61—98 (7 mai — 28 iunie 1908). XXII pag., 4 529 col., 8 pag. — 93, 210.
- Dărilor de seamă stenografice [ale Dumei de stat].* 1909. Sesiunea a doua. Partea a III-a. Ședințele 71—100 (6 martie — 24 aprilie 1909). Petersburg, Imprimeriile statului, 1909. XII pag., 2 956 col. (Duma de stat. Legislatura a III-a). — 341, 342—350.
- Dărilor de seamă stenografice [ale Dumei de stat].* 1912. Sesiunea a cincea. Partea a III-a. Ședințele 84—119 (5 martie — 28 aprilie 1912). Petersburg, Imprimeriile statului, 1912. XXII pag., 3 726 col. (Duma de stat. Legislatura a III-a). — 294, 360.
- [Declarația bolșevicilor adoptată la plenara C.C. al P.M.S.D.R. din ianuarie 1910].* — „Soțial-Demokrat“, [Paris], 1910, nr. 11, 26 (13) februarie, pag. 11, în rezoluția : Cu privire la centrele fracționiste. — 4, 36, 37, 160—161, 495.
- „Delo Jizni“, Moscova — 13, 20, 27, 45, 90, 137, 138, 159, 170, 171, 184, 196, 229.
- 1911, nr. 6, 25 iunie, pag. 14—19. — 173.
- Deputații ruși în Anglia.* Discursurile rostite la dejunul oferit de lordul-primar. — „Reci“, Petersburg, 1909, nr. 167 (1 045), 21 iunie (4 iulie), pag. 3. — 12, 43, 76, 86, 191, 231, 327.
- Desfășurarea alegerilor pentru Duma de stat.* (Pe baza informațiilor primite de la corespondenții noștri, adăugându-se datele furnizate de agenția telegrafică din Petersburg). — „Reci“, Petersburg, 1907, nr. 241, 12 (25) octombrie, pag. 3. — 247—248.
- Din istoria contemporană.* — „Reci“, Petersburg, 1911, nr. 264 (1 860), 26 septembrie (9 octombrie), pag. 2. — 102.
- Din partea redacției.* — „Nevskaia Zvezda“, Petersburg, 1912, nr. 16, 8 iulie, pag. 2. — 474.
- Din partea redacției.* — „Pravda“, Petersburg, 1912, nr. 61, 10 iulie, pag. 2. — 453—454, 474.

- Din partea redacției.* În legătură cu articolul lui N. Troțki. — „Nașa Zarea“, Petersburg, 1911, nr. 11, pag. 128—132. — 172.
- Din partea redacției.* [În legătură cu articolul lui O. A. Ermanski „Contribuții la caracterizarea mării burghezii ruse“]. — „Nașa Zarea“, Petersburg, 1912, nr. 3, pag. 79. — 316, 317—318.
- „*Diskussionnii Listok*“, [Paris], 1910, nr. 1, 6 (19) martie, pag. 3—6. — 2—3, 4, 8, 9, 11, 172.
- 1910, nr. 2, 25 mai (7 iunie), pag. 4—14. Pe ziar figurează ca da.ă : 24 mai (7 iunie). — 1, 222, 407—408.
- „*Dnevnik Soțial-Demokrata*“, [Geneva], 1910, nr. 11, martie, pag. 1—20. — 407.
- 1911, nr. 15, octombrie. Suplimentul doi la „*Dnevnik Soțial-Demokrata*“ nr. 15, pag. 1. — 223, 230.
- 1912, nr. 16, aprilie, pag. 1—11. — 215 -216, 266, 372, 373, 405, 463—464, 481.
- Engelhardt, A. N. De la sa.ă.* — 485.
- Ermanski, O. A. Contribuții la caracterizarea mării burghezii ruse.* — „Nașa Zarea“, Petersburg, 1912, nr. 1—2, pag. 47—59 ; nr. 3, pag. 21—31. — 314—316, 317, 318.
- *Organizațiile reprezentative ale clasei industriale-comerciale din Rusia.* Potrivit datelor anchetei efectuate de secția a XI-a (de economie industrială) a Societății imperiale tehnice ruse. (Reprodus după „*Analele Societății imperiale tehnice ruse*“ pe 1912). Petersburg, 1912. [3], 208 pag. ; III file cu cartograme. Înaintea titlului autor : A. O. Gușka. — 301—314.
- Explicațiile date de contele S. I. Witte.* — „*Russkie Vedomosti*“ Moscova, 1911, nr. 221, 27 septembrie, pag. 5. — 102.
- „*Gazeta-Kopeika*“, Petersburg. — 458.
- G. E. Belousov, deputat în Duma a II-a de stat.* — („*L'Avenir*“) („*Budușce*“), Paris, 1911, nr. 9, 17 decembrie, pag. 2. — 23.
- „*Golos Moskv*“. — 171, 197, 291.
- 1911, nr. 236, 14 (27) octombrie, pag. 1. — 102—103, 104.
- 1911, nr. 267, 19 noiembrie (2 decembrie), pag. 4. — 12.
- „*Golos Soțial-Demokrata*“, [Geneva-Paris]. — 4, 5, 6, 8, 13, 29, 222, 227, 405, 463, 465, 468, 472.

„Golos Zemli“, Petersburg. — 170, 171, 197.

Gorbunov, I. F. Zburătorul. — 371.

Gucikov, A. I. Scrisoare către redacție. — „Novoe Vremea“, Petersburg, 1911, nr. 12 767, 27 septembrie (10 octombrie), pag. 2. — 101—102.

Herțen, A. I. Amintiri și cugetări. — 274.

— *Către un vechi tovarăș.* — În [Herțen, A. I.] Culegere de articole postume ale lui Aleksandr Ivanovici Herțen. (Cu un portret al autorului). Editat de fiii defunctului. Geneva, tip. Cernetki, 1870, pag. 269—289. — 270.

— *For gentleman only.* — „Kolokol“, Londra, 1860, nr. 63, 15 februarie, pag. 530. Semnat : I—r. — 273.

— *Intrigi, funingine, scrum etc.* — „Kolokol“, Londra, 1864, nr. 177, 15 ianuarie, pag. 1460. — 273.

— *Miscellanea.* — „Kolokol“, Londra, 1860, nr. 62, 1 februarie, pag. 517. — 273.

— *Miscellanea.* — „Kolokol“, Londra, 1861, nr. 97, 1 mai, pag. 819—820. — 273.

— *N. G. Cernișevski.* — „Kolokol“, Londra, 1864, nr. 186, 15 iunie, pag. 1525. Semnat : I—r. — 272—273.

— [Scrisoare către I. S. Turgheniev. 10 martie 1864]. — În : Scrisorile lui K. D. Kavelin și I. S. Turgheniev către A. I. Herțen Cu note explicative de M. Dragomanov. Geneva, tip. ucraincană, 1892, pag. 187—190. — 273.

— [Scrisoare către K. D. Kavelin. 7 iunie 1862]. — Op. cit., pag. 52—54. — 272.

— [Scrisori către Alexandru al II-lea]. — „Kolokol“, Londra, 1857, nr. 4, 1 octombrie, pag. 27—31 ; 1859, nr. 49, 1 august ; Geneva, 1865, nr. 197, 25 mai, pag. 1613—1614 ; 1866, nr. 221, 1 iunie, pag. 1805. — 272.

— *Scrisori despre studiul naturii.* Scrisoarea întâi. Empirism și idealism. — „Otecestvennîe Zapiski“, Petersburg, 1845, vol. XXXIX, [nr. 4, aprilie], pag. 81—104, la rubrica : II. — 269.

— *Sfârșituri și începuturi.* (Scrisoarea a cincea). — „Kolokol“, Londra, 1862, nr. 148, 22 octombrie, pag. 1222—1223. Semnat : I—r. — 268.

— *Un episcop fosilă, un guvern antediluvian și un popor înșelat.* — „Kolokol“, Londra, 1861, nr. 105, 15 august, pag. 877—879. Semnat : I—r. — 273—274.

- [Ikov, V. K.] *Revista revistelor*. („Nașa Zarea“ nr. 2; „Sovrem. Mir“ și „Russk. Bogatstvo“ — martie). — „Vozrojdenie“, Moscova, 1910, nr. 5, 30 martie, col. 47—52. — 172—173.
- „*Industria Minieră*“, Harkov. — 306.
- „*Industria Petrolului*“, Baku. — 306.
- „*Industrie și Comerț*“, Petersburg. — 306.
- Interviu cu prințul E. N. Trubeșkoi*. (Prin telefon de la corespondentul nostru). — „Reci“, Petersburg, 1911, nr. 287 (1883), 19 octombrie (1 noiembrie), pag. 3. — 103.
- Ionov. Este posibilă unitatea partidului?* — „Diskussionnii Listok“, [Paris], 1910, nr. 1, 6 (19) martie, pag. 3—6. — 3, 4, 8, 10, 172.
- Ivanovo-Voznesensk*. (De la corespondentul nostru). — „S.-Peterburgskie Vedomosti“, 1912, nr. 152, 7 (20) iulie, pag. 4, la rubrica : Știri interne. — 427.
- Izgoev, A. S. La răscruce*. VII. Un „vehist“ printre marxști. — „Russkaia Miśl“, Moscova, 1910, vol. VIII, pag. 63—72 la rubrica : [II]. — 173.
- În legătură cu polemica dintre contele Witte și A. I. Gučikov*. — „Novoe Vremea“, Petersburg, 1911, nr. 12785, 15 (28) octombrie, pag. 3. — 103—104.
- În legătură cu problema campaniei electorale*. [Scrisoare primită de la un grup de social-democrați din Petersburg]. — „Pravda“, [Viena], 1911, nr. 22, 16 (29) noiembrie, pag. 3, la rubrica : Știri din țară. (Corespondențe). — 32—35.
- În legătură cu retragerea deputatului Belousov din fracțiunea social-democrată din Dumă*. — „Jivoe Delo“, Petersburg, 1912, nr. 7, 2 martie, pag. 1. — 200, 203, 204.
- În legătură cu retragerea deputatului T. O. Belousov din fracțiunea social-democrată din Dumă*. — „Zvezda“, Petersburg, 1912, nr. 12 (48), 23 februarie, pag. 3. — 200, 201, 202, 203, 204.
- Înștiințarea Comitetului Central al Partidului muncitoresc social-democrat din Rusia cu privire la conferința generală ordinară a partidului*. [Editat de C.C. al P.M.S.D.R. Paris, 1909]. 8 pag. (P.M.S.D.R.). — 13, 25, 29, 32, 33, 61, 83—85, 88, 89, 90, 91, 131, 132, 143, 144, 148—149, 150, 157—159, 160, 175—176, 184, 219, 220—221, 229—230, 311, 371, 503.

„*Jivoe Delo*”, Petersburg. — 173, 184, 195, 196, 225, 236, 263, 363, 453, 472.

— 1912, nr. 1—3, 20 ianuarie — 1 februarie. — 165.

— 1912, nr. 1—16, 20 ianuarie — 28 aprilie. — 453, 456, 457.

— 1912, nr. 1, 20° ianuarie. 4 pag. — 453, 472.

— 1912, nr. 2, 27 ianuarie, pag. 2. — 165, 166—169, 236—237.

— 1912, nr. 3, 1 februarie, pag. 1. — 165, 166, 169, 263, 328.

— 1912, nr. 7, 2 martie, pag. 1, 2, 3. — 170—171, 175, 200, 201, 202.

— 1912, nr. 8, 9 martie. 4 pag. — 195—196, 197, 198, 199, 225, 236—237, 238, 239, 240, 241, 242, 243.

*— 1912, nr. 10, 21 martie, pag. 1. — 233—234.

— 1912, nr. 16, 28 aprilie. 4 pag. — 472.

„*Jizn*”, Moscova. — 196.

[*Kamenev, L. B.*] *Din istoria liberalismului rus.* (P. Miliukov. Un an de luptă. Cronică publicistică). — În : „*Zarniț*”. Fasc. I. Petersburg, tip. Bezobrazov, 1907, pag. 39—88. Semnat : I. K. — 107.

Karamzin, N. M. *Sensibilul și flegmaticul.* Două caractere. — 95.

Kavelin, K. D. [*Scrisoare către A. I. Herțen.* 6 august 1862]. — În : Scrisorile lui K. D. Kavelin și I. S. Turgheniev către A. I. Herțen. Cu note explicative de M. Dragomanov. Geneva, tip. ucraineană, 1892, pag. 80—82. — 272.

„*Kievskaja Misl*”. — 170, 171, 197.

„*Kolokol*”, Londra-Geneva. — 271—272, 273.

— Londra, 1857, nr. 4, 1 octombrie, pag. 27—31; 1859, nr. 49, 1 august; Geneva, 1865, nr. 197, 25 mai, pag. 1 613—1 614; 1866, nr. 221, 1 iunie, pag. 1 805. — 272.

— 1860, nr. 62, 1 februarie, pag. 517. — 273.

— 1860, nr. 63, 15 februarie, pag. 530. — 273.

— 1861, nr. 97, 1 mai, pag. 819. — 273.

— 1861, nr. 105, 15 august, pag. 877—879. — 273—274.

— 1862, nr. 148,* 22 octombrie, pag. 1 222—1 223. — 268.

— 1863, nr. 162, 1 mai, pag. 1 334—1 336. — 272.

- 1864, nr. 177, 15 ianuarie, pag. 1460. — 273.
- 1864, nr. 186, 15 iunie, pag. 1525. — 272—273.
- [Kulomzin, A. N.] *Raportul către împărat al secretarului de stat Kulomzin cu privire la călătoria întreprinsă în Siberia pentru studierea situației colonizărilor.* Petersburg - [Imprimeriile statului], 1896. 2, VI, 187 pag.; 251 pag. anexe. — 340.
- [Kuzminski, A. M.] *Raport către împărat asupra reviziei efectuate în 1905 de către senatorul Kuzminski în orașul Baku și în gubernia Baku din ordinul alteței sale imperiale.* F. 1., F. a. 686 pag. — 343, 345.
- *Larin, I. *Avântul agriculturii ruse și consecințele lui social-politice.* — „Vozrojdenie“, Moscova, 1910, nr. 9—10, 15 iunie, col. 17—28. — 33, 84, 86, 89, 317.
- *Căile creației.* — „Delo Jizni“, Petersburg, 1911, nr. 6, 25 iunie, pag. 14—19. — 173.
- Lassalle, F. Franz von Sickingen. Tragedie istorică. — 94.
- Legea cu privire la măsurile de apărare a ordinii de stat și a liniștii publice.* [14 august 1881]. — În: Codul de legi al Imperiului rus. Partea a 3-a. Vol. I, de la nr. 1—585 și suplimentar. Petersburg, 1885, art. 350, pag. 261—266. — 109, 119.
- Legea din 11 decembrie 1905* — vezi Ucazul către Senatul ocîrmuitor cu privire la modificarea și completarea regulamentului alegerilor pentru Duma de stat.
- Legea din 4 martie 1906* — vezi Regulamentul provizoriu cu privire la întruniri, aprobat la 4 (17) martie 1906 și Regulamentul provizoriu cu privire la asociații și uniuni, aprobat la 4 (17) martie 1906.
- Legea din 3 iunie 1907* — vezi Regulamentul alegerilor pentru Duma de stat, aprobat la 3 iunie 1907.
- [Lenin, V. I.] *Avântul revoluționar.* — „Soșial-Demokrat“, [Paris], 1912, nr. 27, 17 (4) iunie, pag. 1. — 368.
- *Campania electorală pentru Duma a IV-a de stat.* — „Zvezda“, Petersburg, 1911, nr. 33, 10 decembrie, pag. 1; nr. 34, 17 decembrie, pag. 1—2. Semnat: V. Irei. — 51, 54, 385.
- *Ce-i de făcut? Problemele acute ale mișcării noastre.* Stuttgart, Dietz, 1902. VII, 144 pag. Înaintea titlului autor: N. Lenin. — 54.

- *Comparație între programul agrar al lui Stolipin și cel al narodnicilor.* — „Nevskaia Zvezda“, Petersburg, 1912, nr. 15, 1 iulie, pag. 1. Semnat : R. S. — 323.
- *Cu privire la absența delegaților din partea centrelor naționale la conferința generală de partid.* [Rezoluție adoptată la Conferința a VI-a generală (de la Praga) a P.M.S.D.R. din ianuarie 1912]. — În : Conferința generală din 1912 a Partidului muncitoresc social-democrat din Rusia. Editat de C.C. Paris, tip. coop. „Ideal“, 1912, pag. 15—16. (P.M.S.D.R.). — 230.
- *Cu privire la alegerile pentru Duma a IV-a de stat.* [Rezoluție adoptată la Conferința a VI-a generală (de la Praga) a P.M.S.D.R. din ianuarie 1912]. — Op. cit., pag. 18—21. — 184, 210, 250, 355, 394.
- *— *Cu privire la atitudinea față de proiectul de lege a asigurărilor sociale de stat pentru muncitori, adoptat de Dumă.* [Rezoluție adoptată la Conferința a VI-a generală (de la Praga) a P.M.S.D.R. din ianuarie 1912]. — Op. cit., pag. 24—26. — 184.
- *Cu privire la caracterul și formele organizatorice ale muncii de partid.* [Rezoluție adoptată la Conferința a VI-a generală (de la Praga) a P.M.S.D.R. din ianuarie 1912]. — Op. cit., pag. 22—23. — 184.
- *Cu privire la constituirea conferinței.* [Rezoluție adoptată la Conferința a VI-a generală (de la Praga) a P.M.S.D.R. din ianuarie 1912]. — Op. cit., pag. 14—15. — 183, 219, 224, 409, 502.
- *— *Cu privire la lichidatorism și la grupul lichidatorilor.* [Rezoluție adoptată la Conferința a VI-a generală (de la Praga) a P.M.S.D.R. din ianuarie 1912]. — Op. cit., pag. 28—29. — 184, 219, 224, 228—250, 409.
- *Cu privire la lozinci și la organizarea activității social-democrate în Dumă și în afara Dumei.* — „Soțial-Demokrat“, [Paris], 1911, nr. 25, 8 (21) decembrie, pag. 1—2. — 23.
- *Cu privire la momentul actual și la sarcinile partidului.* [Rezoluție adoptată la Conferința a VI-a generală (de la Praga) a P.M.S.D.R. din ianuarie 1912]. — În : Conferința generală din 1912 a Partidului muncitoresc social-democrat din Rusia. Editat de C.C. Paris, tip. coop. „Ideal“, 1912, pag. 17—18. (P.M.S.D.R.). — 184—185, 354.
- *Cu privire la organizația de partid din străinătate.* [Rezoluție adoptată la Conferința a VI-a generală (de la Praga) a P.M.S.D.R. din ianuarie 1912]. — Op. cit., pag. 30—31. — 184—185, 228, 409.
- *Cu privire la sarcinile social-democraților în lupta împotriva foametei.* [Rezoluție adoptată la Conferința a VI-a generală

- (de la Praga) a P.M.S.D.R. din ianuarie 1912]. — Op. cit., pag. 23—24. — 184.
- *Cum demască P. B. Akselrod pe lichidatori.* — „Nevskaia Zvezda“, Petersburg, 1912, nr. 18, 22 iulie, pag. 1. Semnat: V. I. — 434.
- *Despre caracterul și însemnătatea polemicii noastre împotriva liberalilor.* — „Nevskaia Zvezda“, Petersburg, 1912, nr. 12, 10 iunie, pag. 1. Semnat: V. I. — 387.
- *Despre noua fracțiune a împăciunitorilor sau a virtușilor.* — „Soșial-Demokrat“, [Paris], 1911, nr. 24, 18 (31) octombrie, pag. 2—7. Semnat: N. Lenin. — 5, 6, 8—9.
- *Doă centre.* — „Zvezda“, Petersburg, 1911, nr. 28, 5 noiembrie, pag. 1. — 40.
- *Esența „problemei agrare în Rusia“.* — „Nevskaia Zvezda“, Petersburg, 1912, nr. 6, 22 mai, pag. 1—2. Semnat: R. S. — 279, 396.
- *În legătură cu aprecierea momentului actual.* — „Proletarii“, Geneva, 1908, nr. 38, (14) 1 noiembrie, pag. 1—3. — 20.
- *Insemnările unui publicist. II. „Criza de unificare“ din partidul nostru.* — „Diskussionnii Listok“, [Paris], 1910, nr. 2, 25 mai (7 iunie), pag. 4—14. Semnat: N. Lenin. Pe ziar figurează ca dată: 24 mai (7 iunie). — 1, 222, 407—408.
- *Liberalismul și democrația.* — „Zvezda“, Petersburg, 1912, nr. 27 (63), 8 aprilie, pag. 3; nr. 32 (68), 19 aprilie, pag. 2. Semnat: P.P. — 280, 281, 283, 286—287.
- *O caricatură de bolșevism.* — „Proletarii“, [Paris], 1909, nr. 44. Supliment la ziarul „Proletarii“ nr. 44, 4 (17) aprilie, pag. 1—2. — 20—21.
- *Proprietatea funciară în Rusia europeană.* — „Nevskaia Zvezda“ Petersburg, 1912, nr. 3, 6 mai, pag. 1. Semnat: R. Silin. — 320, 396.
- *Ultima supapă.* — „Nevskaia Zvezda“, Petersburg, 1912, nr. 20, 5 august, pag. 1. Semnat: R. S. — 402.
- *Un organ al politicii muncitorești liberale.* — „Zvezda“, Petersburg, 1912, nr. 11 (47), 19 februarie, pag. 1. Semnat: F. L—ko. — 236, 237—240, 241—242.
- *Levișki, V. „Constituția“ noastră și lupta pentru drepturi. — „Nașa Zarea“, Petersburg, 1911, nr. 11, pag. 3—15. — 75, 87, 98, 174, 196.
- *Pentru unificare — împotriva sciziunii.* — „Nașa Zarea“, Petersburg, 1912, nr. 4, pag. 28—33. — 362, 363, 371—372.

- „Listok «Golosa Soțial-Demokrata», [Paris], 1912, nr. 4, februarie, pag. 1—7. — 463.
- Manifest.* 17 (30) octombrie 1905. — „Buletinul oficial”, Petersburg, 1905, nr. 222, 18 (31) octombrie, pag. 1. — 188—190.
- „*Manifestul Biroului din străinătate al Comitetului Central*”, [Paris], 1911, nr. 1, 8 septembrie, 10 pag. — 9—10.
- [*Manifestul muncitorilor din Petersburg, difuzat în ajunul zilei de 1 mai 1912*]. — „Soțial-Demokrat”, Paris, 1912, nr. 27, 17 (4) iunie, pag. 4, la rubrica: Cronică. Sub titlul comun: Petersburg. — 355, 362—363, 364, 365, 366, 367, 369.
- Martov, L. Cronică politică, înainte de alegeri.* — „Nașa Zarea”, Petersburg, 1912, nr. 3, pag. 67—76. — 387.
- *Cum se poate greși pe două fronturi.* — „Nașa Zarea”, Petersburg, 1912, nr. 5, pag. 33—42. — 440.
- *Despre alegeri. Impotriva reacțiunii.* — „Jivoe Delo”, Petersburg, 1912, nr. 2, 27 ianuarie, pag. 2. — 165, 166—169, 191, 236—238, 240—241, 263, 328.
- *E necesar sau nu să ducem lupta împotriva reacțiunii?* — „Jivoe Delo”, Petersburg, 1912, nr. 8, 9 martie, pag. 1. — 195—196, 198—199, 236—240, 241, 242, 242, 244.
- „*Să lovim împreună!*” — („L’Avenir”) („Budușce”), Paris, 1911, nr. 5, 19 noiembrie, pag. 1—2. — 16.
- *Simptome periculoase.* (În legătură cu retragerea lui T. O. Belousov din fracțiunea din Dumă). — „Nașa Zarea”, Petersburg, 1912, nr. 4, pag. 3—11. — 372.
- *Tezele fundamentale ale platformei.* — „Nașa Zarea”, Petersburg, 1911, nr. 7—8, pag. 42—54. — 79, 80, 82, 83—84, 86—90, 94—99.
- Marx, K. Capitalul.* Critica economiei politice, vol. III, partea 1—2. 1894. — 421.
- *Mizeria filozofiei.* Răspuns la „Filozofia mizeriei” a d-lui Proudhon. Prima jumătate a anului 1847. — 421.
- *Scrisoare către F. Lassalle.* 19 aprilie 1859. — 94.
- *Teorii asupra plusvalorii (volumul al IV-lea al „Capitalului”).* Ianuarie 1862 — iulie 1863. — 399, 421.
- Masacrul de la Lena și monarhia de la 3 iunie.* [Editorial]. — „Soțial-Demokrat”, [Paris], 1912, nr. 26, 8 mai (25 aprilie), pag. 1. — 355.

Miliukov, P. N. Partidele politice în Duma de s[tat] în decurs de 5 ani. — În : Anuarul ziarului „Reci” pe 1912. Editat de redacția ziarului „Reci”. Petersburg, f. a., pag. 77—96. (Supliment gratuit la ziarul „Reci”). — 177—182.

„*Misl*”, Moscova. — 4, 224, 225.

Moscova. Cu privire la problema convocării unei conferințe generale de partid. — „Soțial-Demokrat”, [Paris], 1911, nr. 24, 18 (31) octombrie, pag. 8, la rubrica : Cronică. — 7—8.

Moscova, 28 septembrie. — „Russkie Vedomosti”, Moscova, 1911, nr. 222, 28 septembrie, pag. 1—2. — 102.

„*Nașa Zarea*”, Petersburg. — 4, 20, 27, 28, 45, 54, 77, 80, 81, 82, 90, 137, 159, 171, 184, 196, 198, 220, 224, 229, 263, 267, 298, 363, 368, 373, 387, 405, 409, 432, 435, 467.

— 1910, nr. 2, pag. 50—62. — 172, 173.

— 1911, nr. 6. 72 pag. Pe coperta revistei figurează : nr. 5. — 73, 77—82.

— 1911, nr. 7—8. 114 pag. — 77, 79, 80, 82, 86—90, 96.

— 1911, nr. 9—10, pag. 31—35. — 24—29, 62, 263.

*— 1911, nr. 11, pag. 3—15, 128—132. — 75, 99, 172, 173, 174, 196.

— 1912, nr. 1—2, pag. 30—40, 47—59. — 248, 314—316, 317, 318.

— 1912, nr. 3, pag. 21—31, 67—76, 79. — 314—316, 317—318, 387.

— 1912, nr. 4, pag. 3—11, 28—33. — 362, 363, 371—372.

— 1912, nr. 5, pag. 33—42. — 440.

— 1912, nr. 6, pag. 8—20. — 434—435, 436, 437—439, 440, 477.

„*Nevskaia Zvezda*”, Petersburg. — 445, 446, 449, 454, 455, 469, 476.

— 1912, nr. 1—14, 26 februarie—24 iunie. — 469.

— 1912, nr. 1, 26 februarie. 4 pag. — 473.

— 1912, nr. 2, 3 mai. 4 pag. — 473.

— 1912, nr. 3, 6 mai, pag. 1, 4. — 320, 396, 445.

— 1912, nr. 6, 22 mai, pag. 1—2. — 279, 396.

— 1912, nr. 12, 10 iunie, pag. 1. — 387.

— 1912, nr. 14, 24 iunie. 4 pag. — 473.

— 1912, nr. 15, 1 iulie, pag. 1. — 323.

- 1912, nr. 16, 8 iulie, pag. 2. — 433, 453—454, 474.
- 1912, nr. 17, 15 iulie, pag. 1. — 416—417, 419, 420—421, 422.
- 1912, nr. 18, 22 iulie, pag. 1. — 434.
- 1912, nr. 20, 5 august, pag. 1. — 402.
- „*Novski Golos*“, Petersburg. — 387, 432, 454, 456, 468, 472, 476
- 1912, nr. 1—5, 20 mai—28 iunie. — 453, 469.
- 1912, nr. 1, 20 mai. 4 pag. — 335—338, 368—369, 473.
- 1912, nr. 4, 6 iunie, pag. 2. — 394.
- 1912, nr. 5, 28 iunie. 4 pag. — 473.
- 1912, nr. 6, 5 iulie. 4 pag. — 429, 430—434, 453, 456, 474, 476, 480.
- 1912, nr. 7, 17 august. 4 pag. — 476, 480—481.
- Nikolin, N. Noul în cadrul vechiului.* — „*Zvezda*“, Petersburg, 1911, nr. 29, 12 noiembrie, pag. 2. — 60—64.
- [*Nota redacției la articolul „În fața primejdiei” de S. N. Prokopovici.*] — „*Russkie Vedomosti*“, Moscova, 1912, nr. 104, 8 mai, pag. 2. — 375, 376, 380.
- „*Novoe Vremea*“, Petersburg. — 197, 291, 359, 427—428.
- 1909, nr. 11 897, 27 aprilie (10 mai), pag. 3. — 296.
- 1909, nr. 12 011, 20 august (2 septembrie), pag. 3—4. — 296.
- 1911, nr. 12 765, 25 septembrie (8 octombrie), pag. 3. — 100—101, 102, 107.
- 1911, nr. 12 767, 27 septembrie (10 octombrie), pag. 2. — 101—102.
- 1911, nr. 12 785, 15 (28) octombrie, pag. 3. — 103.
- 1911, nr. 12 834, 3 (16) decembrie, pag. 3. — 23.
- 1912, nr. 13 046, 8 (21) iulie, pag. 3—4. — 427—428.
- Nu putem tăcea.* [Editorial]. — „*Jivoe Delo*“, Petersburg, 1912, nr. 8, 9 martie, pag. 1. — 196.
- **O politică filistină.* [Editorial]. — „*Jivoe Delo*“, Petersburg, 1912, nr. 10, 21 martie, pag. 1. — 233—234.
- „*Obskaia Jizn*“, Novo-Nikolaevsk, 1911, nr. 171, 6 august, pag. 3. — 97.

- Ogarev, N. P. *Un discurs funebru.* — „Kolokol“, Londra, 1863, nr. 162, 1 mai, pag. 1 334—1 336. — 272.
- [Olminski, M. S.] *Statul, birocrăția și absolutismul de-a lungul istoriei Rusiei.* Petersburg, „Jizn i Znanie“, 1910. 175 pag. Înaintea titlului autor : M. Aleksandrov. — 33, 62.
- [Ordjonikidze, G. K.]. *Scrisoare către redacție.* — „Soșial-Demokrat“, [Paris], 1911, nr. 25, 8 (21) decembrie, pag. 9. Semnat : N. — 9.
- Organizațiile locale despre hotărârile conferinței.* — „Raboceaia Gazeta“, [Paris], 1912, nr. 8, 17 (30) martie, pag. 2. — 227.
- „Otecestvennie Zapiski“, Petersburg, 1845, vol. XXXIX, (tom. 4, aprilie), pag. 81—104, la rubrica : II. — 269.
- „Otkliki Bunda“, [Geneva]. — 6.
- Paris, 29 aprilie. [Editorial]. — „Za Partiu“, Paris, 1912, nr. 1, 16 (29) aprilie, pag. 1. — 267.
- Pentru fondul cotidianului muncitoresc „Pravda“.* — „Nevskaia Zvezda“, Petersburg, 1912, nr. 3, 6 mai, pag. 4. Sub titlul comun : Dare de seamă asupra sumelor primite la redacție. — 445.
- Pentru fondul „Pravdei“.* — „Pravda“, Petersburg, 1912, nr. 67, 17 iulie, pag. 4. Sub titlul comun : Dare de seamă. — 482.
- Pentru mărirea fondurilor ziarului.* — „Nevski Golos“, Petersburg, 1912, nr. 7, 17 august, pag. 4. Sub titlul comun : La ziar au sosit următoarele sume. — 480—481.
- Pentru unificarea — împotriva sciziunii.* — „Jivoe Delo“, Petersburg, 1912, nr. 7, 2 martie, pag. 1. — 170—171.
- Petersburg, 25 octombrie. [Editorial]. — „Reci“, Petersburg, 1911, nr. 293 (1 889), 25 octombrie (7 noiembrie), pag. 1—2. — 43.
- Petersburg, 21 martie. [Editorial]. — „Reci“, Petersburg, 1912, nr. 79 (2 033), 21 martie (3 aprilie), pag. 1. — 231, 233—234, 248, 296, 329.
- Petersburg, 28 martie. [Editorial]. — „Reci“, Petersburg, 1912, nr. 84 (2 038), 28 martie (10 aprilie), pag. 1—2. — 251, 253.
- Petersburg, 16 iunie. [Editorial]. — „Reci“, Petersburg, 1912, nr. 162 (2 116), 16 (29) iunie, pag. 1. — 386—387, 388.

- Petersburg*, 19 iulie. [Editorial]. — „Reci“, Petersburg, 1912, nr. 195 (2149), 19 iulie (1 august), pag. 1. — 489.
- Petrunkevici, I. I.* „Paralela“ istorică a ziarului „Golos Moskvi“ și adevărul istoric. — „Reci“, Petersburg, 1911, nr. 287 (1883), 19 octombrie (1 noiembrie), pag. 2. — 104—105, 106, 107.
- [Scrisoare către redacție]. — „Reci“, Petersburg, 1911, nr. 295 (1891), 27 octombrie (9 noiembrie), pag. 6—7. — 105—106, 107.
- [*Plehanov, G. V.*] Cu privire la problema convocării unei conferințe a P.M.S.D.R. — „Dnevnik Soțial-Demokrata“, [Geneva], 1912, nr. 16, aprilie, pag. 1—11. — 215—216, 266, 372, 373, 405, 463—464, 481.
- Despre fleacuri și în mod deosebit despre domnul Potresov. — „Soțial-Demokrat“, [Paris], 1910, nr. 13, 26 aprilie (9 mai), pag. 3—6. — 173, 220, 222.
- Ultima ședință plenară a Comitetului nostru Central. — „Dnevnik Soțial-Demokrata“, [Geneva], 1910, nr. 11 din martie, pag. 1—20. — 407.
- Veșnică pomenire! — „Dnevnik Soțial-Demokrata“, [Geneva], 1911, nr. 15, octombrie. „Dnevnik Soțial-Demokrata“ nr. 15, Supliment 2, pag. 1. Semnat : G. P. — 222—223, 230.
- „*Polearnia Zvezda*“, Londra — Geneva. — 271.
- Potresov, A. N.* Schițe critice. În care se arată de ce au ajuns să capete preponderență niște fleacuri. — „Nașa Zarea“, Petersburg, 1910, nr. 2, pag. 50—62. — 172, 173.
- „*Pravda*“, (Viena). — 6, 160, 221, 227, 406, 463, 465, 468.
- 1910, nr. 17, 20 noiembrie (3 decembrie). Supliment la „Pravda“ nr. 17. 8 pagini. — 33, 157.
- 1911, nr. 22, 16 (29) noiembrie, pag. 1, 3. — 30—31, 33—35.
- 1912, nr. 24, 14 (27) martie, pag. 1—3. — 243, 266.
- 1912, nr. 25, 23 aprilie (6 mai), pag. 1—2, 5. — 215, 218, 227, 228, 355, 366, 367.
- „*Pravda*“, Petersburg. — 411, 442, 445, 447, 448, 449, 452, 454, 455, 456, 457, 469, 471, 476, 482, 491.
- 1912, nr. 1—53, 22 aprilie — 30 iunie. — 469.
- 1912, nr. 1, 22 aprilie. 4 pag. — 445, 447—448, 473.
- 1912, nr. 53, 30 iunie. 4 pag. — 473.
- 1912, nr. 60, 8 iulie, pag. 3. — 482.

- 1912, nr. 61, 10 iulie, pag. 2. — 453, 474.
- 1912, nr. 67, 17 iulie, pag. 4. — 482.
- Presă.* — „Recei“, Petersburg, 1911, nr. 266 (1 862), 28 septembrie (11 octombrie), pag. 2. — 102.
- Presă.* — „Recei“, Petersburg, 1912, nr. 88 (2 042), 1 (14) aprilie, pag. 2. — 257, 258.
- Presă.* — „Recei“, Petersburg, 1912, nr. 93 (2 047), 6 (19) aprilie, pag. 2. — 327—328.
- Presă.* — „Recei“, Petersburg, 1912, nr. 126 (2 080), 10 (23) mai, pag. 2. — 374, 375, 376.
- Presă.* — „Recei“, Petersburg, 1912, nr. 132 (2 086), 7 (30) mai, pag. 2. — 334, 357.
- Problema organizatorică.* — [Rezoluție adoptată la Conferința a V-a a P.M.S.D.R. (Conferința generală din 1908)]. — În: Înștiințarea Comitetului Central al Partidului muncitoresc social-democrat din Rusia cu privire la conferința generală ordinară a partidului. [Editat de C.C. al P.M.S.D.R. Paris, 1909], pag. 6. (P.M.S.D.R.). — 150.
- Procesele-verbale ale Congresului de unificare al P.M.S.D.R., care a avut loc la Stockholm în 1906.* Moscova, tip. Ivanov, 1907. VI, 420 pag. — 370.
- Programul partidului constituțional-democrat elaborat la congresul de constituire al partidului din 12—18 octombrie 1905.* F. I. [1905]. 1 pag. — 233—234, 235.
- Programul Partidului muncitoresc social-democrat din Rusia adoptat la Congresul al II-lea al partidului.* — În: Congresul al II-lea ordinar al Partidului muncitoresc social-democrat din Rusia. Textul integral al proceselor verbale. Editat de C.C. Geneva, tip. partidului, [1904], pag. 1—6. (P.M.S.D.R.). — 73, 75.
- [*Programul partidului Uniunea poporului rus*]. — „Russkoe Znamea“, Petersburg, 1907, 21 noiembrie (4 decembrie). — 290, 291.
- **Programul „Uniunii 17 octombrie“.* [Foaie volantă. Poltava, tip. electrică Șindler, f.a.]. 4 pag. — 291.
- Proiect de lege (principii fundamentale) cu privire la asigurarea cu pământ a populației agricole, [depus de către cadeți în Duma a II-a de stat].* — În: [Materiale prezentate Dumei de stat. Legislatura a II-a]. F. I., [1907], filele 293—295. — 49, 52, 93.

- [*Proiect de lege (principii fundamentale) cu privire la organizarea comitetelor agrare locale, depus în Duma I de stat de către 35 de membri ai Grupului trudovic*]. — În: Dărilor de seamă stenografice [ale Dūmci de stat]. 1906. Sesiunea întâi. Vol. I. Ședințele 1—18 (27 aprilie — 30 mai). Petersburg. Imprimeriile statului, 1906, pag. 672—673. (Duma de stat). — 296, 327.
- Proiectul agrar al cadeșilor depus în Duma a II-a de stat — vezi* Proiect de lege (principii fundamentale) cu privire la asigurarea cu pământ a populației agricole, depus de către cadeși în Duma a II-a de stat.
- Proiectul agrar prezentat de deputații țărani moderați de dreapta (în Duma a III-a de stat)*. — „S.-Peterburgskie Vedomosti“, 1908, nr. 24, 29 ianuarie (11 februarie), pag. 2. — 49, 52, 93, 125, 210, 399.
- Proiectul de lege agrară prezentat de 43 de deputați țărani în Duma a III-a de stat — vezi* Proiectul agrar prezentat de deputații țărani moderați de dreapta în Duma a III-a de stat.
- Proiectul de organizare a comitetelor agrare locale, depus în Duma I de stat de către 35 de membri ai Grupului trudovic — vezi* Proiect de lege (principii fundamentale) cu privire la organizarea comitetelor agrare locale, depus în Duma I de stat de către 35 de membri ai Grupului trudovic.
- Prokopovici, S. M. În fața primejdiei*. — „Ruskie Vedomosti“, Moscova, 1912, nr. 104, 8 mai, pag. 2. — 355, 362—363, 364, 365, 366, 367, 369.
- *O politică echivocă*. (Scrisoare către redacție). — „Zaprosî Jizni“, Petersburg, 1912, nr. 26, 29 iunie, col. 1 525—1 530. — 491.
- „*Proletarii*“, Geneva, 1908, nr. 38, (14) 1 noiembrie, pag. 1—3. — 20.
- [Paris], 1909, nr. 44. Supliment la nr. 44 al ziarului „Proletarii“, 4 (17) aprilie, pag. 1—2. — 20—21, 33.
- „*Prosveșcenie*“, Petersburg. — 225.
- Pușkin, A. S. Eroul*. — 437.
- „*Raboccaia Gazeta*“, [Paris]. — 4, 68, 160, 161.
- 1912, nr. 8, 17 (30) martie, pag. 2. — 227.
- Răsfoind ziare și reviste*. — „Novoe Vremea“, Petersburg, 1912, nr. 13 046, 8 (21) iulie, pag. 3—4. — 427—428.

- „*Reci*“, Petersburg. — 13, 163, 251, 317, 325, 326, 402, 488, 491.
 — 1907, nr. 241, 12 (25) octombrie, pag. 3. — 247—248.
 — 1909, nr. 167 (1 045), 21 iunie (4 iulie), pag. 3. — 12, 43, 76, 85, 191, 231, 327.
 — 1911, nr. 264 (1 860), 26 septembrie (9 octombrie), pag. 2. — 102.
 — 1911, nr. 266 (1 862), 28 septembrie (11 octombrie), pag. 2. — 102.
 — 1911, nr. 287 (1 883), 19 octombrie (1 noiembrie), pag. 2, 3. — 103, 104—106, 108.
 — 1911, nr. 293 (1 889), 25 octombrie (7 noiembrie), pag. 1—2. — 43.
 — 1911, nr. 295 (1 891), 27 octombrie (9 noiembrie), pag. 6—7. — 106, 108.
 — 1911, nr. 332 (1 928), 3 (16) decembrie, pag. 5. — 23.
 — 1912, nr. 54 (2 008), 25 februarie (9 martie), pag. 7. — 200, 201, 202, 204.
 — 1912, nr. 79 (2 033), 21 martie (3 aprilie), pag. 1. — 231, 233, 234, 248, 261, 296, 329.
 — 1912, nr. 84 (2 038), 28 martie (10 aprilie), pag. 1—2, 4. — 250, 251, 253, 255, 257, 325.
 — 1912, nr. 88 (2 042), 1 (14) aprilie, pag. 2. — 257, 258.
 — 1912, nr. 91 (2 045), 4 (17) aprilie, pag. 3—4. — 324.
 — 1912, nr. 93 (2 047), 6 (19) aprilie, pag. 2, 3. — 324, 327—328.
 — 1912, nr. 106 (2 060), 19 aprilie (2 mai), pag. 2. — 383.
 — 1912, nr. 126 (2 080), 10 (23) mai, pag. 2. — 374, 375, 376.
 — 1912, nr. 132 (2 086), 17 (30) mai, pag. 2. — 334, 357.
 — 1912, nr. 162 (2 116), 16 (29) iunie, pag. 1. — 386—387, 388.
 — 1912, nr. 195 (2 149), 19 iulie (1 august), pag. 1. — 489.

Regulament provizoriu cu privire la asigurarea cu alimente a locuitorilor de la sate [aprobat la 12 iunie 1900]. — „Buletinul oficial“, Petersburg, 1900, nr. 150, 4 (17) iulie, pag. 1—2; nr. 152, 6 (19) iulie, pag. 1; nr. 153, 7 (20) iulie, pag. 1. — 113, 114, 115, 117.

[Regulament provizoriu cu privire la asociații și uniuni, aprobat la 4 (17) martie 1906]. — „Buletinul oficial“, Petersburg, 1906, nr. 54, 8 (21) martie, pag. 1—2. — 188.

- [Regulament provizoriu cu privire la întruniri, aprobat la 4 (17) martie 1906]. — „Buletinul oficial”, Petersburg, 1906, nr. 54, 8 (21) martie, pag. 2. — 188.
- Regulamentul alegerilor pentru Duma de stat. — În : Anuar pe 1910. Fasc. 2. Petersburg, Imprimeriile statului, 1910, pag. 257—372. (Duma de stat. Legislatura a III-a — sesiunea a III-a). — 58—59, 166, 236.
- Regulamentul alegerilor pentru Duma de stat. (Colecția de legi, vol. I, partea a 2-a, ediția 1907 și în continuare 1910). Cu interpretările Senatului ocîrmuitor și ale ministerului afacerilor interne. Editat de ministerul afacerilor interne. Petersburg, 1912 [I], 268 pag. — 244—245.
- Regulamentul alegerilor pentru Duma de stat, [aprobat la 3 iunie 1907]. Cu interpretările Senatului ocîrmuitor și ale ministerului afacerilor interne. Petersburg, tip. Senatului, 1907. 188 pag. ; 2 scheme. (Editat de ministerul afacerilor interne). — 45, 50, 51, 53, 58, 146—147, 166, 184, 210, 237, 241, 243, 244, 246, 252, 254, 291, 294, 307, 388, 393, 394.
- *Rezoluția Comisiei de organizare din străinătate cu privire la atitudinea față de Comisia de organi[zare] din Rusia. 13 noiembrie 1911. [Foaie volantă]. F. I., 1911. 1 pag. (P.M.S.D.R.). — 8.
- Rezoluția consfătuirii reprezentanților comitetului din străinătate al Bundului, ai menșevicilor-partiiși, ai grupului „Vpered”, ai bolșevicilor partiiși, ai publicațiilor „Golos Soțial-Demokrata” și „Pravda” în legătură cu comunicatul cu privire la Conferința generală a P.M.S.D.R. — „Pravda”, [Viena], 1912, nr. 25, 23 aprilie (6 mai), pag. 5. — 215, 217, 227, 228.
- Rezoluția cu privire la atitudinea față de partidele neproletare, [adoptată la Congresul al V-lea (de la Londra) al P.M.S.D.R. din 1907]. — În : Congresul de la Londra al Partidului muncitoresc social-democrat din Rusia (care a avut loc în 1907). Textul integral al proceselor-verbale. Editat de C.C. Paris, 1909, pag. 454—455. (P.M.S.D.R.). — 15, 91, 149.
- Rezoluția cu privire la rapoarte, [adoptată la Conferința a V-a a P.M.S.D.R. (Conferința generală din 1908)]. — În : Înștiințarea Comitetului Central al Partidului muncitoresc social-democrat din Rusia cu privire la conferința generală ordinară a partidului. [Editat de C.C. al P.M.S.D.R. Paris, 1909], pag. 4. (P.M.S.D.R.). — 137, 158, 220—221, 228—229.
- Rezoluția „otkoviștilor” din Petersburg, propusă de ei ședinței lărgite a Comitetului din Petersburg înainte de conferința generală de

partid. — „Proletarii“, [Paris], 1909, nr. 44. Supliment la ziarul „Proletarii“ nr. 44 din 4 (17) aprilie, pag. 1. — 20, 33.

Rezoluție adoptată de raioanele Zamoskvorecie, Preobrajenski, Hamovniki, Rogojsk, Presnea și Butîrki ale organizației P.M.S.D.R. Moscova. — „Soțial-Demokrat“, [Paris], 1911, nr. 25, 8 (21) decembrie, pag. 10. Sub titlul comun : Moscova. — 8.

Rezoluție adoptată în ziua de 26 noiembrie 1910 la adunarea generală a clubului de partid social-democrat din Viena. [Foaie volantă]. F. 1., [1910]. 2 pag. — 223.

[Rezoluțiile adoptate la Conferința a V-a a P.M.S.D.R. (Conferința generală din 1908)]. — În : Înștiințarea Comitetului Central al Partidului muncitoresc social-democrat din Rusia cu privire la conferința generală ordinară a partidului. [Editat de C.C. al P.M.S.D.R. Paris, 1909], pag. 4—7. (P.M.S.D.R.). — 29, 33, 34, 160, 175, 184, 503.

Rezoluțiile [adoptate la Conferința a VI-a generală (de la Praga) a P.M.S.D.R. din 1912]. — În : Conferința generală din 1912 a Partidului muncitoresc social-democrat din Rusia. Editat de C.C. Paris, tip. coop. „Ideal“, 1912, pag. 14—34. (P.M.S.D.R.). — 408, 474.

[Rezoluțiile adoptate la Congresul al V-lea (de la Londra) al P.M.S.D.R.]. — În : Congresul de la Londra al Partidului muncitoresc social-democrat din Rusia (care a avut loc în 1907). Textul integral al proceselor-verbale. Editat de C.C. Paris, 1909, pag. 453—457. (P.M.S.D.R.). — 146.

[Rezoluțiile adoptate la plenara C.C. al P.M.S.D.R. din ianuarie 1910]. — „Soțial-Demokrat“, [Paris], 1910, nr. 11, 26 (13) februarie, pag. 10—11. — 158—159, 184, 406.

Rezoluțiile consfătuirii [din cadrul Biroului din străinătate al C.C. al P.M.S.D.R.]. — „Manifestul Biroului din străinătate al Comitetului Central“, [Paris], 1911, nr. 1, 8 septembrie, pag. 4—5. — 10.

[Rojkov, N. A.] Situația actuală din Rusia și sarcina principală a mișcării muncitorești în momentul de față. — „Nașa Zarea“, Petersburg. 1911, nr. 9—10, pag. 31—35. Semnat : N. R—kov. — 24—29, 33, 62, 263.

— *Un punct de sprijin.* — „Obskaia Jizn“, Novo-Nikolaevsk, 1911, nr. 171, 6 august, pag. 3. — 97.

- „*Rossia*“, Petersburg. — 109.
 — 1911, nr. 1 857, 3 (16) decembrie, pag. 3. — 23.
- Rozanov, V. V. *Între Azez și „Vehi“*. — „*Novoe Vreamea*“, Petersburg, 1909, nr. 12 011, 20 august (2 septembrie), pag. 3—4.
 — 296.
 — *Mercjkovski contra „Vehi“*. (Ultima adunare filozofică-religioasă). — „*Novoe Vreamea*“, Petersburg, 1909, nr. 11 897, 27 aprilie (10 mai), pag. 3. — 296.
- „*Russkaia Misl*“, Moscova. — 173.
 — 1910, nr. VIII, pag. 63—72, la rubrica : (II). — 173.
- „*Russkie Vedomosti*“, Moscova — 115, 402.
 — 1911, nr. 221, 27 septembrie, pag. 5. — 102.
 — 1911, nr. 222, 28 septembrie, pag. 1—2. — 102.
 — 1912, nr. 104, 8 mai, pag. 2. — 374, 375, 376, 378—379, 380, 386.
 — 1912, nr. 110, 15 mai, pag. 3. — 334—335, 357.
 — 1912, nr. 135, 13 iunie, pag. 2. — 386, 387, 388.
 — 1912, nr. 163, 15 iulie, pag. 2. — 488.
- „*Russkoe Bogatstvo*“, Petersburg. — 260.
- „*Russkoe Slovo*“, Moscova. — 170, 171, 197.
- „*Russkoe Znamea*“, Petersburg. — 290.
 — 1907, 21 noiembrie (4 decembrie). — 290, 291.
- „*S.-Peterburgskie Vedomosti*“, 1908, nr. 24, 29 ianuarie (11 februarie), pag. 2. — 49, 52, 93—94, 125, 210, 399.
 — 1912, nr. 152, 7 (20) iulie, pag. 4. — 427.
- Saltikov-Șcedrin, M. E. Jurnalul unui provincial la Petersburg.*
 — 80.
 — *Refugiul Mon Repos*. — 124.
- Scrisoare către redacție*. — „*Nevskaia Zvezda*“, Petersburg, 1912, nr. 16, 8 iulie, pag. 2. Semnat : Un adept al ziarului „*Zvezda*“.
 — 433, 453—454, 474.
- Severeanin, A. De 11 ani... același lucru !* — „*Russkie Vedomosti*“, Moscova, 1912, nr. 110, 15 mai, pag. 3. — 334, 357.

- Sindicatul brutarilor.* — „Zvezda“, Petersburg, 1912, nr. 27 (63), 8 aprilie, pag. 4, la rubrica : Ziarul muncitoresc. — 429.
- „Slovo“, Petersburg, 1909, nr. 791, 10 (23) mai, pag. 3. — 296.
- „Soțial-Demokrat“, [Vilno-Petersburg] — Paris — Geneva. — 4, 9, 37, 69, 160, 184, 215, 406, 407, 477.
- 1910, nr. 11, 26 (13) februarie, pag. 10—11. — 4, 9, 37, 137, 138, 159, 160, 171—172, 184, 222, 229, 406, 407, 495.
- 1910, nr. 13, 26 aprilie (9 mai), pag. 3—6. — 173, 220, 222.
- 1911, nr. 24, 18 (31) octombrie, pag. 2—7, 8. — 6, 8, 9.
- 1911, nr. 25, 8 (21) decembrie, pag. 1—2, 9, 10. — 8, 9, 23.
- 1912, nr. 26, 8 mai (25 aprilie), pag. 1. — 355.
- 1912, nr. 27, 17 (4) iunie, pag. 1, 4. — 355, 362—363, 364, 365, 366, 367, 368, 369.
- 1912, nr. 27, 17 (4) iunie. Supliment la nr. 27 al ziarului „Soțial-Demokrat“, pag. 1. — 227.
- „Sovremennik“, Petersburg. — 260.
- Starea de lucruri din partid.* [Rezoluție adoptată la plenara C.C. al P.M.S.D.R. din ianuarie 1910]. — „Soțial-Demokrat“, [Paris], 1910, nr. 11, 26 (13) februarie, pag. 10. — 3—4, 137, 158—159, 221—222, 229, 406, 407.
- Statistica proprietăților funciare pe 1905.* Culegere de date pentru 50 de gubernii din Rusia europeană. Petersburg, tip. Minkov, 1907. 199 pag. ; L pag. de tabele (Comitetul central de statistică al ministerului de interne). — 52, 276—279, 320—321, 322—323, 397, 400.
- Statutul de organizare, [adoptat la Congresul al V-lea (de la Londra) al P.M.S.D.R.].* — În : Congresul de la Londra al Partidului muncitoresc social-democrat din Rusia (care a avut loc în 1907). Textul integral al proceselor-verbale. Editat de C.C. Paris, 1909, pag. 459. (P.M.S.D.R.). — 160.
- Sun Iat-sen. Semnificația socială a revoluției chineze.* (Reprodus după ziarul „Le Peuple“ din 11 iulie 1912). — „Nevskaia Zvezda“, Petersburg, 1912, nr. 17, 15 iulie, pag. 1. — 416—417, 419, 420—421, 422.
- Supliment gratuit la ziarul „Rossiia“ nr. 1816—1865.* [Dărilor de seamă stenografice ale ședințelor Dumei de stat. Legislatura a III-a]. Petersburg, 1911. 1376 pag. — 19—21, 109—121, 122—125.
- „Svet“, Petersburg. — 291.

Textul proiectului de lege cu privire la asigurarea muncitorilor în caz de accidente, în redactarea pe care i-a dat-o Duma de stat în timpul celei de-a doua dezbateri. — În : Anexe la dările de seamă stenografice ale Dumei de stat. Legislatura a III-a. Sesiunea a cincea. 1911—1912. Vol. I (nr. 1—210). Petersburg, Imprimeriile statului, 1911, nr. 7, pag. 1—16. — 153—156, 189, 294.

Textul proiectului de lege cu privire la asigurarea muncitorilor în caz de boală, în redactarea pe care i-a dat-o Duma de stat în timpul celei de-a doua dezbateri. — Op. cit., nr. 42, pag. 1—18. — 153—156, 189, 294.

Textul proiectului de lege cu privire la asimilarea în drepturi cu cetățenii finlandezi a altor supuși ruși, în redactarea pe care i-a dat-o Duma de stat în timpul celei de-a doua dezbateri. — Op. cit., nr. 37, pag. 1—2. — 163.

Textul proiectului de lege cu privire la măsurile de stimulare a construcției de mașini agricole în Rusia, în redactarea care i-a fost dată în timpul celei de-a doua dezbateri. — În : Anexe la dările de seamă stenografice ale Dumei de stat. A III-a legislatură. Sesiunea a cincea. 1911—1912. Vol. II (nr. 211—350). Petersburg, Imprimeriile statului, 1912, nr. 335, pag. 1—2. — 382, 383.

Tiflis. Scrisoare către redacția ziarului „Pravda”. — „Soțial-Demokrat”, [Paris], 1912, nr. 27, 17 (4) iunie. Supliment la nr. 27 al ziarului „Soțial-Demokrat”, pag. 1. — 227.

Tifliski, A. O mică însemnare cu privire la o mare problemă. — În : „Vpered”. Culegere de articole asupra problemelor curente. Nr. 2. Editat de grupul „Vpered” [Paris, tip. coop. „Uniunca”], februarie 1911, col. 82—83. — 14—15.

[Troțki, L. D.] *Înainte!* — „Pravda”, [Viena], 1911, nr. 22, 16 (29) noiembrie, pag. 1. — 31.

— *Masacrul de la Lena și răspunsul proletariatului.* De ce s-a tras? — „Pravda”, [Viena], 1912, nr. 25, 23 aprilie (6 mai), pag. 1—2. — 354—355, 366, 367.

— *Problemele campaniei electorale.* — „Pravda”, [Viena], 1912, nr. 24, 14 (27) martie, pag. 1—3. — 243.

— *Scrisori politice.* — „Jivoe Delo”, Petersburg, 1912, nr. 7, 2 martie, pag. 2. — 175.

- *Tovarăși!* [Editorial]. — „Pravda“, [Viena], 1912, nr. 24, 14 (27) martie, pag. 1. — 266.
- Trubețkoi, E. N. Clerul și Duma.* — „Russkie Vedomosti“, Moscova, 1912, nr. 163, 15 iulie, pag. 2. — 488.
- [Scrisoare către redacție]. — „Reci“, Petersburg, 1911, nr. 295 (1 891), 27 octombrie (9 noiembrie), pag. 6. — 105—106, 107—108.
- Tulburări în rîndurile muncitorilor.* (Prin telefon de la corespondentul nostru din Petersburg). — „Golos Moskvî“, 1911, nr. 267, 19 noiembrie (2 decembrie), pag. 4. — 12.
- [*Federbaum, S. O.*] *De la spontaneitate la organizare.* — „Nevski Golos“, Petersburg, 1912, nr. 1, 20 mai, pag. 2. Semnat: V. Ejev. — 335—338, 368—369.
- Ucaz către Senatul ocîrmuitor [cu privire la ieșirea țăranilor din obște și dreptul de proprietate asupra pămînturilor lotuale.* 9 (22) noiembrie 1906]. — „Buletinul oficial“, Petersburg, 1906, nr. 252, 12 (25) noiembrie, pag. 1. — 122, 124, 125, 339—340.
- Ucaz către Senatul ocîrmuitor [cu privire la modificarea și completarea regulamentului alegerilor pentru Duma de stat.* 11 (24) decembrie 1905]. — „Buletinul oficial“, Petersburg, 1905, nr. 268, 13 (26) decembrie, pag. 1, la rubrica: Acte guvernamentale. — 251, 254, 394.
- Un sceptic Teorie și practică.* — „Reci“, Petersburg, 1912, nr. 106 (2 060), 19 aprilie (2 mai), pag. 2. — 383.
- „*Utro Rossii*“, Moscova. — 327.
- Varzar, V. E. Date statistice cu privire la grevele muncitorilor din fabrici și uzine pe 1895—1904.* Petersburg, tip. Kirschbaum, 1905. 79 pag. (Ministerul industriei și comerțului. Secția industrie). — 330, 334, 353.
- *— *Statistica grevelor muncitorilor din fabrici și uzine în cursul anului 1905.* Petersburg, tip. Kirschbaum, 1908. 111 pag. cu tabele. (Ministrul industriei și comerțului. Secția industrie). — 330, 331, 332, 334.
- *— *Statistica grevelor muncitorilor din fabrici și uzine în perioada 1906—1908.* Petersburg, tip. Kirschbaum, 1910. 72, 220 pag.

(Ministerul industriei și comerțului. Secția industrie). — 330, 331, 334, 353, 356.

*Vebi. Culegere de articole despre intelectualitatea rusă. Moscova, [tip. Sablin, martie] 1909. II, 209 pag. — 43, 85, 286, 296.

Vizita lui V. N. Kokovțov la Moscova. (Prin telefon de la corespondentul nostru). — „*Reci*“, Petersburg, 1912, nr. 91 (2045), 4 (17) aprilie, pag. 3—4. — 324.

Vodovozov, V. V. Grupul trudovic și partidul muncitoresc. — „*Zaprosî Jizni*“, Petersburg, 1912, nr. 17, 27 aprilie, col. 993—998. — 280, 281, 282—283, 284, 285—286, 287.

— *Programul electoral al Grupului trudovic*. — „*Zaprosî Jizni*“, Petersburg, 1912, nr. 13, 31 martie, col. 771—778. — 255—259, 262.

[*Volski, S.*] *Scrisoare din Petersburg*. — „*Pravda*“ (Viena), 1911, nr. 22, 16 (29) noiembrie, pag. 3, la rubrica: Știri din țară. (Corespondențe). Semnat: S. V. — 30—31.

[*Voronțov-Dașkov, I. I.*] *Raport către maiestatea sa imperială cu privire la guvernarea Ținutului Caucaz, întocmit de generalul-aghiotant, contele Voronțov-Dașkov*. [Tiflis], Imprimeriile statului, 1907. 164 pag. — 345—346.

„*Vozrojdenie*“, Moscova. — 196.

— 1910, nr. 5, 30 martie, col. 47—52. — 172—173.

— 1910, nr. 9—10, 15 iunie, col. 17—28. — 33, 85, 87, 317.

Vpered. Culegere de articole despre problemele curente. Nr. 2. Editat de grupul „*Vpered*“ (Paris, tip. coop. „*Uniunea*“), februarie 1911. 88 col. — 15.

Witte, S. I. [Scrisoare către redacție]. — „*Novoe Vremea*“, Petersburg, 1911, nr. 12765, 25 septembrie (8 octombrie), pag. 3. — 100—101, 102, 107—108.

„*Za Partiin*“, Paris, 1912, nr. 1, 16 (29) aprilie, pag. 1. — 267.

„*Zaprosî Jizni*“, Petersburg. — 255.

— 1912, nr. 13, 31 martie, col. 771—778, 778—780. — 255—259, 261, 262, 325, 326, 327, 328.

— 1912, nr. 17, 27 aprilie, col. 993—998. — 280, 281, 282—283, 285, 286, 287.

- 1912, nr. 26, 29 iunie, col. 1 525—1 530. — 491.
- *— 1912, nr. 27, 6 iulie, col. 1 585—1 586. — 491.
- „Zarniși”. Fasc. I. Petersburg, tip. Bezobrazov, 1907. 127 pag. — 107.
- „Zaveti”, Petersburg, 1912, nr. 2, mai, pag. 104—131, la rubrica : II.
— 436.
- „Zvezda”, Petersburg. — 4, 202, 224, 225, 429, 445, 446, 447, 449, 454, 455, 468—469, 470.
- 1911, nr. 28, 5 noiembrie, pag. 1. — 40.
- 1911, nr. 29, 12 noiembrie, pag. 2. — 60—64.
- 1911, nr. 33, 10 decembrie, pag. 1 ; nr. 34, 17 decembrie, pag. 1—2. — 51, 54, 385.
- 1912, nr. 1 (37) — 33 (69), 6 ianuarie—22 aprilie. — 469.
- 1912, nr. 1 (37), 6 ianuarie. 4 pag. — 473.
- 1912, nr. 11 (47), 19 februarie, pag. 1. — 236, 237—239, 242.
- 1912, nr. 12 (48), 23 februarie, pag. 3. — 200, 201, 202, 203, 204.
- 1912, nr. 17 (53), 13 martie. 4 pag. — 225.
- 1912, nr. 27 (63), 8 aprilie, pag. 3, 4 ; nr. 32 (68), 19 aprilie, pag. 2. — 280, 281, 283, 286, 429.
- 1912, nr. 33 (69), 22 aprilie. 4 pag. — 473.
-
- Alb, B. Commerce*, — „Revue Scientifique”, Paris, 1912, N 1, 6 juillet, p. 24. — 484—485.
- „Appeal to Reason”, Girard, Kansas. — 457.
- („L’Avenir”) („Budușcee”), Paris. — 17, 23, 365.
- 1911, N 5, 19 novembre, p. 1—2. — 17.
- 1911, N 9, 17 decembre, p. 2. — 23.
- 1912, N 32, 26 mai, p. 3. — 365.
- „Gazeta Robotnicza”, Warszawa. — 403.
- Cunow, H. Die revolutionäre Zeitungsliteratur Frankreichs während der Jahre 1789—94. Ein Beitrag zur Geschichte der französischen Klassen- und Parteikämpfe gegen Ende des 18. Jahrhunderts.* Berlin, Buchh. Vorwärts, 1908. II, 328 S. — 15.

„Czerwony Sztandar“, Warszawa, 1912, N 187, czerwcu, s. 9—10.
— 409.

Jellinek, G. *Die Erklärung der Menschen- und Bürgerrechte*. Ein Beitrag zur modernen Verfassungsgeschichte. 2., erweiterte Aufl. Leipzig, Duncker u. Humblot, 1904. XI, 65 S. (Staats und völkerrechtliche Abhandlungen. Begründet von G. Jellinek u. G. Meyer, hrsg. von G. Jellinek u. G. Anschütz). — 119.

Lassalle, F. [Brief an K. Marx und F. Engels. 27 Mai 1859]. — In: Aus dem literarischen Nachlass von K. Marx, F. Engels und F. Lassalle. Hrsg. von F. Mehring. Bd. IV. Briefe von F. Lassalle an K. Marx und F. Engels, 1849 bis 1862. Stuttgart, Dietz, 1902, S. 153—171. — 94.

*[Lenin, V. I.] *Der Anonymus aus dem „Vorwärts“ und die Sachlage in der sozialdemokratischen Arbeiterpartei Russlands*. [Paris, „Ideal“, 1912]. 12 S. — 265, 461—462, 463, 467.

— *Zur gegenwärtigen Sachlage in der sozialdemokratischen Arbeiterpartei Russlands*. Dargestellt von der Redaktion des Zentralorgans (Sozialdemokrat) der sozialdemokratischen Arbeiterpartei Russlands. [Leipzig], Druck der Leipziger Buchdruckerei A. G., 1912. 16 S. — 477, 480.

„Le Peuple“, Bruxelles. — 416.

Politische Wochenschau. — „St.-Petersburger Zeitung“, 1912, Nr. 126, 6 (19) Mai. 1. Beiblatt, S. [1]. — 359—360.

„Revue Scientifique“, Paris, 1912, N. 1, 6 juillet, p. 24. — 484—485.

[Roubanovitch, I. A.] *Le 1-er Mai en Russie*. — („L'Avenir“) („Budușcee“), Paris, 1912, N 32, 26 mai, p. 3. — 365.

„St.-Petersburger Zeitung“, 1912, Nr. 126, 6 (19) Mai. 1. Beiblatt, S. [1]. — 359—360.

„Sozialistische Monatshefte“, Berlin. — 218, 220.

[Trotzky, L. D.] *Aus dem russischen Parteileben*. — „Vorwärts“, Berlin, 1912, Nr. 72, 26. März. 1. Beilage des „Vorwärts“, S. 1. — 215, 217—219, 222, 223, 225, 265, 461.

— *Die russische Sozialdemokratie*. (Von unserem russischen Korrespondenten). — „Vorwärts“, Berlin, 1910, Nr. 201, 28. August, S. 4. — 226, 265, 461.

„Vorwärts“, Berlin. — 164, 213, 215, 265, 461, 462.

— 1910, Nr. 201, 28. August, S. 4. — 225, 265, 461.

— 1912, Nr. 72, 26. März. 1. Beilage des „Vorwärts“, S. 1. — 215, 217—219, 222, 223, 225, 265, 461.

— 1912, Nr. 131, 8. Juni. 1. Beilage des „Vorwärts“, S. 1—2. — 409.

Z. *Partji*. — „Czerwony Sztandar“, Warszawa, 1912, N 187, czerwcu, s. 9—10. — 409.

Zum *Parteitag der PPS*. — „Vorwärts“, Berlin, 1912, Nr. 131, 8. Juni. 1. Beilage des „Vorwärts“, S. 1—2. — 409.

INDICE DE NUME

A

Akimov (Mahnoveț*), V. P. (1872—1921) — social-democrat, reprezentant de vază al „economismului“, unul dintre cei mai înveterați oportuniști. A fost unul dintre conducătorii „Uniunii social-democraților ruși din străinătate“; a luat poziție împotriva grupului „Eliberarea muncii“, iar apoi și împotriva „Iskrei“. După Congresul al II-lea al P.M.S.D.R. — reprezentant al aripii de extremă dreaptă a menșevismului. În timpul revoluției din 1905—1907 a susținut ideea lichidatoristă a creării unei organizații fără partid a clasei muncitoare, în cadrul căreia social-democrația nu ar fi fost decât unul dintre curentele ideologice. În 1912, în legătură cu campania electorală pentru Duma a IV-a de stat, s-a ridicat în ziarul „Reci“ în apărarea „blocului progresist“. — 386—388, 393.

Akselrod, P. B. (1850—1928) — unul dintre liderii menșevismului; în 1883 a luat parte la crearea grupului „Eliberarea muncii“. Începând din 1900 a fost membru al redacției ziarului „Iskra“ și a revistei „Zarea“. După Congresul al II-lea al P.M.S.D.R. s-a manifestat ca menșevic activ. În 1905 a lansat ideea oportunistă a convocării unui „congres muncitoresc“, pe care îl opunea partidului proletariatului. În anii reacțiunii și ai noului avânt revoluționar a fost unul dintre conducătorii lichidatorilor și a făcut parte din redacția ziarului „Golos Soțial-Demokrata“, organ al menșevicilor lichidatori; în 1912 a participat la Blocul antipartinic din august. În timpul primului război mondial s-a situat pe poziții centriste. După revoluția burghezo-democratică din februarie 1917 a fost membru al Comitetului executiv al Sovietului din Petrograd și a sprijinit Guvernul provizoriu burghez. Față de Revoluția Socialistă din Octombrie a avut o atitudine ostilă; în emigrație a făcut propagandă pentru intervenția armată împotriva Rusiei Sovietice. — 10, 220, 405, 429—441, 477.

Aleksandrov, M. S. — vezi Olminski, M. S. — 273, 316.

* În paranteze cu litere cursive sint scrise adevăratele nume de familie.

Aleksinski, G. A. (n. 1879) — la începutul activității sale politice — social-democrat. În perioada revoluției din 1905—1907 a aderat la bolșevici. A fost deputat în Duma a II-a de stat. În anii reacțiunii a fost otzovist, lector la școala fracționistă de pe insula Capri, unul dintre organizatorii grupului antipartinic „Vpered”. În timpul primului război mondial s-a manifestat ca un social-șovinist inveterat, a colaborat la o serie de ziare burgheze. În 1917 s-a alăturat grupului plehanovist „Edinstvo” și s-a situat pe o poziție contrarevoluționară. În iulie 1917, confecționând în colaborare cu serviciul de contraspionaj militar niște documente false, i-a calomniat pe V. I. Lenin și pe bolșevici. În aprilie 1918 a fugit peste graniță. În 1920, Tribunalul revoluționar suprem al C.E.C. din Rusia l-a judecat în contumacie în procesul organizației contrarevoluționare „Centrul tactic”, fiind condamnat la pierderea dreptului de a reveni în Rusia Sovietică. În emigrație s-a alăturat taberei ultrareacționare. — 221, 403.

Alexandru al II-lea (Romanov) (1818—1881) — împărat al Rusiei (1855—1881). — 272, 273, 316.

Andreev, N. N. — vezi Nikolin, N.

Andreiciuk, M. S. (n. 1866) — țaran înstărit; deputat în Duma a III-a de stat din partea guberniei Volînia; fără partid. În Dumă a fost ales în comisia pentru problemele aprovizionării, în comisia pentru problemele pisciculturii etc. — 125.

Antonie de Volînia (Hrapoviški, A. P.) (1863—1936) — ultra-reacționar inveterat, șeful unui curent de extremă dreaptă în biserica ortodoxă rusă; unul dintre cei mai de seamă promotori ai politicii reacționare țariste. Începând din 1902 a fost episcop al Volîniei, iar mai târziu arhiepiscop al Harkovului. În timpul intervenției militare străine și al războiului civil a colaborat cu Denikin. După zdrobirea contrarevoluției a fugit în străinătate, unde a devenit unul dintre liderii emigrației monarhiste. — 296.

Arakceev, A. A. (1769—1834) — unul dintre reprezentanții cei mai reacționari ai absolutismului țarist, conte, ministru de război sub Alexandru I; a excelat prin asprime și cruzime și a exercitat o mare influență asupra politicii externe și interne a Rusiei. De numele lui se leagă o întreagă perioadă de samavolnicie polițienească reacționară, de militarism brutal, spionaj, venalitate, corupție și formalism meschin, rigid, așa-zisul regim „arakceevist”. — 268.

Astrahanșev, E. P. (n. 1875) — social-democrat, lăcătuș la Uzina de armament din Ijevsk. În 1907 a fost ales deputat în Duma a III-a de stat din partea guberniei Veatka. A făcut parte din fracțiunea social-democrată, a aderat la menșevici; a colaborat la „Jivoe Delo”, ziarul lichidatorilor. — 46, 225.

Avdakov, N. S. (1847—1915) — octombrist, de profesiune inginer de mine, industriaș, președinte al consiliului asociației proprietarilor de întreprinderi miniere din sudul Rusiei. Începînd din 1906 membru al Consiliului de stat din partea industriașilor. Autorul unei serii de lucrări privind economia industriei extractive, colaborator permanent la revista „Industrie și comerț”. — 310, 315.

B

Bakunin, M. A. (1814—1876) — unul dintre ideologii narodnicismului și anarhismului. Începînd din 1840 a trăit în străinătate, a participat la revoluția din 1848—1849 din Germania. A făcut parte din Internaționala I, în care s-a manifestat ca un dușman inveterat al marxismului.

Bakunin nega orice stat, inclusiv dictatura proletariatului; neînțelegînd rolul istoric mondial al proletariatului, Bakunin se manifesta fățiș împotriva creării unui partid politic independent al clasei muncitoare, susținînd doctrina cu privire la abținerea muncitorilor de la participare la activitatea politică. K. Marx și F. Engels au dus o luptă hotărîtă împotriva lui Bakunin, demascînd esența reacționară a bakunismului ca sectarism mic-burghez, incompatibil cu mișcarea muncitorească. Pentru activitatea lui scizionistă, în 1872 Bakunin a fost exclus din Internațională. — 270, 436.

Balabanova, A. I. (n. 1878) — social-democrată. În 1897 a emigrat în străinătate, unde a aderat la „Uniunea social-democraților ruși”. După Congresul al II-lea al P.M.S.D.R. — menșevică. A jucat un rol de seamă în Partidul socialist italian: a făcut parte din redacția organului central al acestui partid, ziarul „Avanti!” A fost membră a C.C. și reprezentantă a Partidului socialist italian în Biroul socialist internațional. În timpul primului război mondial s-a situat pe o poziție centristă; a participat la lucrările conferințelor de la Zimmerwald și Kienthal, a făcut parte din Uniunea de la Zimmerwald. În 1917 a sosit în Rusia și a intrat în partidul bolșevic. A participat la primul Congres al Internaționalei Comuniste cu drept de vot consultativ. În 1924, Balabanova a fost exclusă din P.C. (b) din Rusia pentru că revenise la vechea sa poziție menșevică. — 425.

Bebel, August (1840—1913) — unul dintre cei mai de seamă militanți ai social-democrației germane și ai mișcării muncitorești internaționale. Și-a început activitatea politică în prima jumătate a deceniului al 7-lea al secolului trecut. A fost membru al Internaționalei I. În 1869 a întemeiat, împreună cu W. Liebknecht, Partidul muncitoresc social-democrat din Germania („eisenachienii”); a fost ales în repetate rînduri deputat în Reichstag. În ultimul deceniu al secolului trecut și la începutul primului deceniu al secolului nostru a luat atitudine împotriva reformismului și revizionismului din

rîndurile social-democrației germane. Cuvîntările rostite de Bebel împotriva bernsteinienilor au fost apreciate de V. I. Lenin ca „un model de apărare a concepțiilor marxiste și de luptă pentru caracterul cu adevărat socialist al partidului muncitoresc” (Opere, vol. 19, E.S.P.L.P. 1957, pag. 290). În ultima perioadă a activității sale a comis o serie de greșeli cu caracter centrist. — 425, 471, 487.

Belousov, T. O. (n. 1875) — menșevic-lichidator, deputat în Duma a III-a de stat din partea guberniei Irkutsk. În februarie 1912 a părăsit fracțiunea social-democrată din Dumă, dar nu și-a depus mandatul. V. I. Lenin a condamnat cu asprime comportarea lui Belousov în articolul „În legătură cu retragerea deputatului T. O. Belousov din fracțiunea social-democrată din Dumă” (vezi volumul de față, pag. 200—205). — 200—205, 225.

Ber — vezi Liber, M. I.

Berezovski, A. E. (Berczovski I) (n. 1868) — moșier, cadet, militant al zemstvelor, de profesiune agronom. Deputat în Duma a III-a de stat din partea guberniei Simbirsk; membru în Comisia pentru problemele aprovizionării, în comisia agrară etc. Din 1918 a lucrat în specialitate. — 296.

Bernstein, Eduard (1850—1932) — lider al aripii ultraoportuniste a social-democrației germane și al Internaționalei a II-a; teoretician al revizionismului și reformismului. A participat la mișcarea social-democrată începînd de la mijlocul deceniului al 8-lea al secolului trecut. Din 1881 pînă în 1889 a fost redactor al ziarului „Der Sozialdemokrat”, organul central al Partidului social-democrat din Germania. În anii 1896—1898 a publicat în revista „Die Neue Zeit”, sub titlul „Problemele socialismului”, o serie de articole care au fost apoi editate într-un volum intitulat „Premisele socialismului și sarcinile social-democrației”, în care a procedat în mod deschis la revizuirea bazelor filozofice, economice și politice ale marxismului revoluționar. „Cît privește revoluția proletariatului, oportunistul s-a dezvățat pînă să se și gîndească la așa ceva”, scria V. I. Lenin referindu-se la Bernstein (Opere, vol. 25, E.S.P.L.P. 1956, pag. 425). Bernstein afirma că mișcarea muncitorească nu are altă sarcină decît aceea de a lupta pentru reforme menite să îmbunătățească situația economică a muncitorilor în societatea capitalistă. El a lansat formula oportunistă: „mișcarea este totul, scopul final nu este nimic”. În perioada primului război mondial s-a situat pe poziții social-șoviniste. În anii care au urmat, Bernstein a continuat să sprijine politica burghezii imperialiste și să se ridice împotriva Revoluției Socialiste din Octombrie și a Statului sovietic. — 74.

Biron, E. I. (1690—1772) — favorit atotputernic în perioada domniei împărătesei Anna Ivanovna, se trăgea dintr-o familie de nobili mărunți din Kurlanda. Deși nu deținea nici un post oficial și nu era cetățean rus, a exercitat o mare influență asupra politicii

interne și, într-o anumită măsură, asupra politicii externe a Rusiei. A instaurat un regim de teroare în interiorul țării, a promovat o politică de germanizare a aparatului de stat și, profitând de situația sa, a jefuit vistieria Rusiei, s-a îndeletnicit cu luarea de mită și cu specula. După moartea Annei Ivanovna a fost cîtva timp regent; în noiembrie 1740 a fost înlăturat printr-un complot de la curte. — 268.

Bissolati, Leonida (1857—1920) — unul dintre întemeietorii Partidului socialist italian și unul dintre liderii aripii lui reformiste de extremă dreaptă. În 1896—1904 și 1908—1910 a fost redactor responsabil al ziarului „Avanti!”, organul central al partidului socialist. Din 1897 — membru al parlamentului. În 1912 a fost exclus din Partidul socialist italian și a înființat „partidul social-reformist”. În timpul primului război mondial s-a manifestat ca social-șovinist, adept al participării Italiei la război de partea Antantei. În 1916—1918 a făcut parte din guvern ca ministru fără portofoliu. — 225, 425, 440.

Blank, R. M. (R. B.) (n. 1366) — publicist, de profesie chihist. A colaborat la revista „Osvobođenje”, organ al burgheziei liberale ruse. A făcut parte din redacția ziarului „Naša Jizn”, devenind apoi redactorul de fapt al acestei publicații; a colaborat la ziarul cadet de stînga „Tovarișci”. A participat la editarea revistei „Zaprosî Jizni”, publicație a cadeților, socialiștilor-populiști și a menșevicilor-lichidatori. Caracterizîndu-l pe Blank drept cel mai tipic exponent al politicii cadete, V. I. Lenin a demască esența contrarevoluționară a concepțiilor acestuia. — 255, 261, 326—328, 491.

Bogdanov, A. (*Malinovski, A. A., Maksimov, N.*) (1873—1928) — social-democrat, filozof, sociolog, economist, de profesie medic. După Congresul al II-lea al P.M.S.D.R. a aderat la bolșevici. În anii reacțiunii și ai noului avînt revoluționar a devenit liderul grupului antipartinic „Vpered”. În domeniul filozofiei a încercat să creeze un sistem propriu — „empiriomonismul” (variantă a filozofiei subiectiv-idealiste machiste), pe care Lenin l-a criticat cu asprime în lucrarea sa „Materialism și empiriocriticism”. La Consfătuirea din iunie 1909 a redacției lărgite a ziarului „Proletarii”, Bogdanov a fost exclus din rîndurile bolșevicilor. După Revoluția Socialistă din Octombrie a fost unul dintre organizatorii și conducătorii „Prolet-cultului”. Începînd din 1926 a fost directorul Institutului de transfuzie a sîngelui, întemeiat de el. — 74, 221.

Bourbon — dinastie regală din Franța (1589—1792, 1814—1815 și 1815—1830). — 87.

Brentano, Lujo (1844—1931) — economist burghez german, din 1896 profesor de economie politică la Universitatea din München; unul dintre reprezentanții principali ai „socialismului de catedră”,

care propaga renunțarea la lupta de clasă și posibilitatea rezolvării contradicțiilor sociale din societatea capitalistă și a împăcării intereselor muncitorilor și capitaliștilor prin organizarea de sindicate reformiste și introducerea legislației industriale. În problema agrară a fost un adept al „teoriei” reacționare a trăinicieii micii gospodării în agricultură și al legii pseudoștiințifice a „fertilității descrescânde a solului”. În ultimii ani de viață a fost un apologet fățiș al imperialismului. — 314.

Bronștein, P. A. — vezi Ceațki, I.

Bulgarin, F. V. (1789—1859) — ziarist și scriitor reacționar. Începând din 1825 — editor și redactor responsabil al ziarului semi-oficios „Severnaia Pcela”. În reportajele, romanele și articolele sale de critică literară promova ideea supunerii față de regimul țarist. Fiind o persoană de încredere a poliției politice a lui Nicolaie I, se îndeletnicea cu denunțuri și cu calomni împotriva revistelor progresiste și a scriitorilor înaintați contemporani cu el. — 265.

Burenin, V. P. (1841—1926) — publicist și literat reacționar. Începând din 1876 a făcut parte din redacția ziarului „Novoe Vremea”, fiind în fruntea venalei cliici de publiciști de la acest ziar. V. I. Lenin a folosit adesea numele lui Burenin ca nume comun pentru demascarea procedeelor polemice necinstite. — 265.

Burșev, V. L. (1862—1936) — a participat la mișcarea revoluționară din deceniul al 9-lea al secolului trecut; s-a apropiat de narodovoliști. Fiind arestat, a reușit să fugă peste graniță. În străinătate s-a ocupat cu culegerea și publicarea documentelor mișcării revoluționare. A editat revista „Bîloe”. Înainte de prima revoluție rusă s-a apropiat de socialiștii-revoluționari; după înfrângerea revoluției i-a sprijinit pe cadeți. Din octombrie 1911 până în ianuarie 1914 a redactat revista burghezo-liberală „Budușcee”. În timpul primului război mondial a devenit un șovinist inveterat, renunțând la orice opoziție față de țarism. Înapoiat în Rusia, a trecut de partea contrarevoluției, împotriva bolșevicilor. După Revoluția Socialistă din Octombrie a emigrat în străinătate, unde a luat parte la crearea organizațiilor monarhice alb gardiste de luptă împotriva U.R.S.S. — 16, 365.

C

Ceațki, I. (*Bronștein, P. A.*, Iuri) (n. 1881) — social-democrat, menșevic. În anii reacțiunii și ai noului avânt revoluționar a fost lichidator; a fost redactor responsabil al revistei lichidatoriste „Delo Jizni”; a colaborat la ziarele „Nevski Golos”, „Luci” și la alte organe de presă ale menșevicilor-lichidatori. În 1910 a fost unul dintre cei trei menșevici-lichidatori membri ai C.C. care au refuzat să participe la activitatea C.C. V. I. Lenin l-a denumit pe I. Ceațki

„renegat fățiș“. În 1917 a fost unul dintre conducătorii menșevicilor din Petrograd, a făcut parte din redacția ziarului „Raboceaia Gazeta“, organul central al menșevicilor. După Revoluția Socialistă din Octombrie a desfășurat activitate contrarevoluționară în sudul țării, iar apoi a emigrat în străinătate. — 4, 27, 63, 77—82, 93, 137, 159, 173, 199, 229, 432, 496.

Cerevanin, N. (Lipkin, F. A.) (1868—1938) — unul dintre liderii menșevici, lichidator inveterat. Colaborator la publicațiile lichidatoriste și unul dintre autorii „Scrisorii deschise“ a celor 16 menșevici care urmăreau lichidarea partidului. După conferința antipartinică din august 1912 a fost membru al centrului de conducere menșevic (C.O.). În timpul primului război mondial s-a situat pe poziții social-șoviniste. În 1917 a fost redactor la „Raboceaia Gazeta“, organul central al menșevicilor, și membru în C.C. al menșevicilor. Față de Revoluția Socialistă din Octombrie a avut o atitudine ostilă. — 26, 95, 405.

Cernîșevski, N. G. (1828—1889) — mare democrat-revoluționar și socialist-utopist, om de știință, scriitor și critic literar rus, unul dintre precursorii de seamă ai social-democrației ruse. Cernîșevski a fost inspiratorul și îndrumătorul ideologic al mișcării democrat-revoluționare din deceniul al 7-lea al secolului trecut din Rusia. Revista „Sovremennik“, care apărea sub îngrijirea lui, era purtătorul de cuvânt al forțelor revoluționare din Rusia. Cernîșevski a demascărat cu vehemență caracterul iobăgăst al „reformei țărănești“ din 1861 și a chemat pe țărani la răscoală. În 1862 a fost arestat de guvernul țarist și întemnițat în fortăreața Petropavlovsk, unde a stat aproape 2 ani, iar după aceea a fost condamnat la 7 ani muncă silnică și deportare pe viață în Siberia. Cernîșevski a petrecut în deportare peste 20 de ani. El a rămas până în ultimele clipe ale vieții un luptător înflăcărat împotriva inegalității sociale, împotriva tuturor formelor de manifestare a asuprii politice și economice.

Cernîșevski este autorul unei serii întregi de lucrări strălucite în domeniul filozofiei, economiei politice, istoriei, literaturii, eticii și esteticii. Lucrările lui de critică literară au avut o uriașă influență asupra dezvoltării artei și literaturii ruse. Romanul lui Cernîșevski „Ce-i de făcut?“ a contribuit la educarea multor generații de revoluționari din Rusia și din străinătate. — 272—273, 274.

Cernov, V. M. (1876—1952) — unul dintre liderii și teoreticienii partidului eserilor. În anii 1902—1905 a fost redactorul ziarului „Revoluționnaia Rossiia“, organ central al socialiștilor-revoluționari. A publicat o serie de articole îndreptate împotriva marxismului, în care încerca să demonstreze că teoria lui Marx nu este aplicabilă la agricultură. După revoluția burghezo-democratică din februarie 1917 a fost ministru al agriculturii în Guvernul provizoriu burghez, în care calitate a organizat crunte represii împotriva țăranilor care ocupau pământurile moșierești. După Revoluția Socialistă din Oc-

tombrie a fost unul dintre organizatorii rebeliunilor antisovietice. În 1920 a emigrat în străinătate, unde a continuat să desfășoare o activitate antisovietică. — 436.

Cibeidze, N. S. (1864—1926) — unul dintre liderii menșevicilor. Deputat în Dumele a III-a și a IV-a de stat din partea guberniei Tiflis, a condus fracțiunea menșevică din Duma a IV-a. Lenin îl denumea pe Ciheidze „social-democrat din preajma partidului“, care și-a demonstrat în Dumă „priceperea de a-i camufla pe oportuniști și de a-i sluji“. În anii primului război mondial s-a situat pe poziții centriste. În timpul revoluției burghezo-democratice din februarie 1917 a fost membru al Comitetului provizoriu al Dumei de stat, defensist. Ciheidze a fost președinte al Sovietului de deputați ai muncitorilor și soldaților din Petrograd și președinte al C.E.C. în prima legislatură. A sprijinit activ Guvernul provizoriu burghez. După Revoluția Socialistă din Octombrie a fost președinte al Adunării constituante a Gruziei — guvern menșevic, contrarevoluționar. În 1921, după instaurarea Puterii sovietice în Gruzia, a emigrat la Paris. — 225, 342—345.

Cunow, Heinrich (1862—1936) — social-democrat de dreapta german, istoric, sociolog și etnograf, profesor. Din 1917 până în 1923 a fost redactor al ziarului „Die Neue Zeit“, organul de presă al Partidului social-democrat din Germania. A aderat la început la marxism, apoi a devenit revizionist și falsificator al marxismului. Lenin l-a denumit „apologetul german al imperialismului și al anxienilor“ (Opere, vol. 22, Editura P.M.R., 1952, pag. 265). — 15.

D

Dan (Gurvici), F. I. (1871—1947) — unul dintre liderii menșevicilor. A participat la Congresele al IV-lea (de unificare) și al V-lea (de la Londra) și la o serie de conferințe ale P.M.S.D.R. În anii reacțiunii și ai noului avânt revoluționar a condus în străinătate grupul lichidatorilor și a fost redactor al ziarului „Golos Soțial-Demokrata“. În timpul primului război mondial a fost defensist. După revoluția burghezo-democratică din februarie 1917 a fost membru al Comitetului executiv al Sovietului din Petrograd și a făcut parte din Prezidiul C.E.C. în prima legislatură; a sprijinit Guvernul provizoriu burghez. După Revoluția Socialistă din Octombrie a luptat împotriva Puterii sovietice. La începutul anului 1922 a fost expulzat peste graniță ca dușman inveterat al Statului sovietic. — 10, 26, 27, 81—82, 84, 89, 93, 165, 173, 220, 236, 243, 261, 263, 328, 392, 405, 437.

Dobroliubov, N. A. (1836—1861) — mare democrat-revoluționar rus, eminent critic literar și filozof materialist, prieten intim și tovarăș de luptă al lui N. G. Cernișevski. Din toamna anului 1857 a condus rubrica de critică și bibliografie a revistei „Sovremennik“,

iar mai târziu și pe cea de satiră a revistei „Svistok“. Dobroliubov era un adversar neîmpăcat al absolutismului și iobăgiei și era un adept al insurecției populare împotriva guvernului absolutist. Alături de A. I. Hertzen, V. G. Belinski-și N. G. Cernișevski, el a fost unul dintre precursorii social-democrației revoluționare din Rusia. — 263, 272.

Dolgorukov, Pavel Dm. (1866—1930) — prinț, mare moșier, cadet. Între anii 1893 și 1906 a fost mareșal al nobilimii dintr-un județ al guberniei Moscova. Unul dintre organizatorii partidului cadet și președinte al C.C. al acestui partid între anii 1905 și 1911; președintele fracțiunii cadete din Duma a II-a de stat. După Revoluția Socialistă din Octombrie a participat activ la comploturile alb-gardiștilor împotriva Puterii sovietice. A fost condamnat pentru activitate contrarevoluționară. — 92.

Dubrovîn, A. I. (1855—1918) — organizatorul și conducătorul organizației ultrareacționare „Uniunea poporului rus“, de profesie medic. În anii 1905—1907 a fost inspiratorul și organizatorul pogromurilor împotriva evreilor și al unor acte teroriste. A redactat ziarul ultrareacționar antisemit „Russkoe Znamea“. După scindarea „Uniunii poporului rus“, în 1910, a rămas în fruntea părții din „Uniune“ care se afla sub influența sa. — 290.

Dumbadze, I. A. (1851—1916) — general în armata țaristă, ultrareacționar, adept al politicii de rusificare a Caucazului. În 1906 a fost numit guvernator al orașului Ialta. A transformat Ialta într-o feudă a sa, teroriza populația, intervenea în procese. În 1910 a fost destituit, dar peste o lună a fost numit din nou guvernator al orașului Ialta. — 121.

Durnovo, P. N. (1844—1915) — unul dintre cei mai reacționari oameni de stat din Rusia țaristă. În anii 1884—1893 a fost director al departamentului poliției; în anii 1900—1905 a fost ministru adjunct la interne. Fiind numit, în octombrie 1905, ministru de interne, a luat măsuri drastice pentru înfrângerea primei revoluții ruse și a îndemnat organizațiile sutelor negre la pogromuri. Începând din 1906 a fost membru al Consiliului de stat. — 101, 102, 105.

Dziubinski, V. I. (1860—1927) — trudovic. A participat la mișcarea narodovolistă. Deputat în Dumele a III-a și a IV-a de stat din partea guberniei Tobolsk; în Dumă a fost unul dintre liderii Grupului trudovic. — 112—117.

E

Efremov, I. N. (n. 1866) — mare moșier, deputat în Dumele I, a III-a și a IV-a de stat. Unul dintre organizatorii partidului „înnoirii pașnice“, ulterior lider al progresiștilor. După revoluția bur-

ghezo-democratică din februarie 1917 a fost membru al Comitetului executiv al Dumei de stat și a făcut parte din Guvernul provizoriu burghez. — 262, 327—329.

Egorov, N. M. (n. 1871) — muncitor, deputat în Duma a III-a de stat din partea guberniei Perm. A făcut parte din fracțiunea social-democrată. A colaborat la ziarul bolșevic legal „Zvezda”. Apoi a aderat la troțkiști. În 1913 a fost colaborator permanent al ziarului „Luci” al lichidatorilor. În 1917 a făcut parte din grupul „interraioniștilor”. — 48, 225.

Ejov, V. — vezi *Țederbaum, S. O.*

Elias, K. I. — vezi *Șvarț.*

Engelhardt, A. N. (1832—1893) — publicist, narodnic, cunoscut prin activitatea lui pe tărîm obștesc și în domeniul agronomiei și prin experiența făcută cu organizarea unei gospodării raționale pe moșia sa Batișcevo din gubernia Smolensk. În cartea sa „Dezvoltarea capitalismului în Rusia”, V. I. Lenin face o caracterizare a gospodăriei lui Engelhardt, demonstrînd, pe baza exemplului oferit de ea, caracterul utopic al teoriilor narodnice. Engelhardt este autorul scrisorilor „De la țară”, publicate în revista „Otecestvennye Zapiski” (și apărute în ediție separată în 1882), și al unei serii de alte lucrări în legătură cu probleme de agricultură. — 485.

Engels, Friedrich (1820—1895) — unul dintre întemeietorii comunismului științific, conducător și învățător al proletariatului internațional, prieten și tovarăș de luptă al lui K. Marx (vezi articolul lui V. I. Lenin „Friedrich Engels”, Opere complete, vol. 2, Editura politică, 1960, ediția a doua, pag. 1—14). — 94.

Ermanski, A. (*Kogan, O. A.*, *Gușka, A. O.*) (1866—1941) — social-democrat, menșevic. În anii reacțiunii și ai noului avînt revoluționar a fost lichidator; a colaborat activ la presa menșevică. A participat la activitatea fracțiunii social-democrate din Duma a III-a de stat. În timpul primului război mondial a fost centrist. În 1917 a fost menșevic-internaționalist. În 1918 a fost membru al Comitetului Central al menșevicilor. În 1921 a ieșit din partidul menșevicilor. A activat la Moscova pe tărîm științific. — 301—318.

Ermolaev, K. M. (*Roman*) (1884—1919) — social-democrat, menșevic. Delegat la Congresul al V-lea (de la Londra) al P.M.S.D.R.; a fost ales în Comitetul Central din partea menșevicilor. În anii reacțiunii a devenit lichidator; în 1910 a făcut parte din grupul celor 16 menșevici care au semnat „Scrisoarea deschisă” cu privire la lichidarea partidului. În 1917 a fost ales în Comitetul Central al

partidului menșevic și a făcut parte din Comitetul Executiv Central din Rusia în prima legislatură. — 4, 137, 159, 229, 496.

F

Feuerbach, Ludwig Andreas (1804—1872) — eminent filozof materialist și ateist german, unul dintre predecesorii marxismului. Feuerbach a criticat filozofia idealistă a lui Hegel, a arătat legătura care există între idealism și religie; totuși, în explicarea fenomenelor sociale, Feuerbach a rămas idealist. Materialismul său a fost un materialism metafizic și contemplativ. El nu putea să înțeleagă rolul practicii în procesul de cunoaștere și în dezvoltarea socială. În ultimii ani ai vieții a manifestat interes pentru literatura socialistă, a citit „Capitalul” lui Marx, iar în 1870 a intrat în Partidul social-democrat din Germania.

Lucrările „Teze despre Feuerbach” de K. Marx, „Ideologia germană” de K. Marx și F. Engels, „Ludwig Feuerbach și sfârșitul filozofiei clasice germane” de F. Engels, precum și „Materialism și empiriocriticism” de V. I. Lenin conțin o analiză multilaterală a filozofiei lui Feuerbach. — 269.

G

Gaidarov, I. I. (n. 1879) — inginer, deputat în Duma a III-a de stat din partea regiunii Daghestan și a districtului Zakatalsk. A făcut parte din grupul musulman din Dumă. Un timp a făcut parte și din fracțiunea social-democrată. A fost ales într-o serie de comisii ale Dumei: agrară, pentru problema muncitorească, pentru căile de comunicații etc. — 349.

George, Henry (1839—1897) — economist și publicist mic-burghез american. Vezi caracterizarea lui George făcută de Marx în scrisoarea sa către Sorge din 20 iunie 1881 și de F. Engels în prefața la ediția americană a lucrării sale „Situația clasei muncitoare din Anglia” (K. Marx și F. Engels. Opere, vol. 2, Editura politică, 1962, ediția a II-a, pag. 657—665). — 420.

Gheghecikori, E. P. (n. 1879) — menșevic. Deputat în Duma a III-a de stat din partea guberniei Kutais, unul dintre liderii fracțiunii social-democrate din Dumă. Începînd din noiembrie 1917 a fost președinte al guvernului contrarevoluționar din Transcaucazia (Comisariatul din Transcaucazia), apoi ministru de externe și vice-președinte al guvernului menșevic din Gruzia. După instaurarea, în 1921, a Puterii sovietice în Gruzia, emigrant alb. — 112, 225.

Gherțenștein, M. I. (1859—1906) — economist burghез, profesor la Institutul agronomic din Moscova, unul dintre liderii partidului cadet și teoreticianul lui în problema agrară. Deputat în Duma I

de stat. A fost ucis de pogromiști în Finlanda după dizolvarea Dumei I de stat. — 121, 293.

Goldman, M. I. — vezi Liber, M. I.

Golovin, F. A. (n. 1867) — militant al zemstvelor, cadet. Din 1898 pînă în 1907 — membru al consiliului zemstvei guberniale Moscova, iar apoi președintele lui. Unul dintre organizatorii partidului cadet. A fost președintele Dumei a II-a de stat și deputat în Duma a III-a. A participat la o mare concesiune de căi ferate. În martie 1917 a fost comisar al Guvernului provizoriu burghez pentru ministerul curții imperiale. — 325, 383.

Gorev, B. I. (*Goldman, B. I.*, Igorev) (n. 1874) — social-democrat. În 1905 a fost membru al Comitetului din Petersburg al P.M.S.D.R., bolșevic. În 1907 a aderat la menșevici. La Congresul al V-lea (de la Londra) a fost ales membru supleant în C.C. al P.M.S.D.R. din partea menșevicilor. A colaborat la organele de presă ale menșevicilor-lichidatori: ziarul „Golos Soțial-Demokrata” și revista „Nașa Zarea”. În 1910—1911 a fost membru al B.S.C.C. și secretarul lui. În 1912 a participat la Conferința antipartinică din august de la Viena, convocată de Troțki, unde a fost ales în C.O. După revoluția burghezo-democratică din februarie 1917 — defensist, membru în C.C. menșevic. În august 1920 a declarat că iese din organizația menșevică. Ulterior a lucrat ca profesor în instituții de învățămînt superior. — 37—38, 222, 373.

Greaves, John Edward — cetățean englez; în 1884 a înființat o uzină de mașini agricole în orașul Berdeansk, gubernia Taurida. — 383.

Gucikov, A. I. (1862—1936) — mare capitalist, organizator și lider al partidului octombrist. În perioada revoluției din 1905—1907 a luptat cu înverșunare împotriva mișcării revoluționare, solidarizîndu-se cu politica de crunte represiuni a guvernului împotriva clasei muncitoare și a țărănimii. În 1910—1911 a fost președinte al Dumei a III-a de stat. În timpul primului război mondial a fost președinte al Comitetului industrial-militar central și membru al Comisiei speciale pentru problemele apărării. După revoluția burghezo-democratică din februarie 1917 a fost ministru de război și ministru al marinei în primul Guvern provizoriu burghez. După Revoluția Socialistă din Octombrie a dus o luptă activă împotriva Puterii sovietice; emigrant alb. — 26, 52, 100—102, 108, 180, 261, 317, 375, 385.

Gurevici, E. L. (*Smirnov, E.*) (n. 1865) — social-democrat, menșevic. În anii reacțiunii și ai noului avînt revoluționar — lichidator; unul dintre fondatorii și colaboratorii revistei „Nașa Zarea”, organ al menșevicilor-lichidatori. — 263.

Gurvici, F. I. — *vezi* Dan, F. I.

Guşka, A. O. — *vezi* Ermanski, A.

H

Haase, Hugo (1863—1919) — unul dintre liderii social-democraţiei germane, centrist. În 1911 a fost ales preşedinte al Conducerii Partidului social-democrat din Germania. Deputat în Reichstag în 1897—1907 şi 1912—1918. Din 1912 — preşedintele fracţiunii social-democrate din Reichstag. În timpul primului război mondial s-a situat pe poziţii social-şoviniste. În 1917 a întemeiat, împreună cu Kautsky, Partidul social-democrat independent din Germania. Lenin îi califica pe Haase şi pe alţi lideri ai partidului „independentilor” germani drept „lachei, demagogi, laşi, complici lipsiţi de voinţă ai burgheziei şi reformişti” (Opere, vol. 29, Editura politică, 1959, pag. 548). În timpul revoluţiei din noiembrie 1918 din Germania, Haase a făcut parte din așa-numitul Consiliu al împuterniciţilor poporului, care a dus o politică de înăbuşire a mişcării revoluţionare. — 470.

Hegel, Georg Wilhelm Friedrich (1770—1831) — mare filozof german, idealist obiectiv, ideolog al burgheziei germane. Meritul istoric al lui Hegel constă în elaborarea profundă şi multilaterală a dialecticii, care a constituit unul dintre izvoarele teoretice ale materialismului dialectic. Totuşi, dialectica lui Hegel avea un caracter idealist. Ea era strâns legată de sistemul său conservator, metafizic. Prin concepţiile sale social-politice, Hegel era adept al monarhiei constituţionale.

Principalele opere ale lui Hegel sînt : „Fenomenologia spiritului”, „Ştiinţa logicii”, „Enciclopedia ştiinţelor filozofice” etc. — 269.

Herzen, A. I. (1812—1870) — mare democrat-revoluţionar rus, filozof materialist, publicist şi scriitor. Intemeietorul socialismului „rus”, „tărănesc”. El a intrat în mişcarea de eliberare ca un revoluţionar din rîndurile nobilimii, continuînd tradiţiile decembriştilor. În anii 1829—1833, pe cînd era student la Universitatea din Moscova, s-a aflat în fruntea unui cerc de tineri progresişti cu stare de spirit revoluţionară, care studiau doctrinele politice şi teoretice ale gînditorilor revoluţionari din secolul al XVIII-lea şi ale socialiştilor utopişti. În 1834 a fost arestat împreună cu alţi membri ai acestui cerc şi în 1835 a fost deportat la Perm, iar apoi la Veatka, Vladimir şi Novgorod. În 1842 s-a întors din deportare, stabilindu-se la Moscova. Lucrările filozofice scrise de el în această perioadă — „Diletantismul în ştiinţă” şi „Scrisori despre studiul naturii” — au avut un rol important în dezvoltarea filozofiei materialiste ruse. În ianuarie 1847 a emigrat din cauza persecuţiilor guvernului ţarist. În 1852 a înfiinţat la Londra o tipografie rusă şi a creat o presă rusă liberă în străinătate. În 1855, după ce publicase cîteva manifeste, broşuri şi articole cu caracter revoluţionar, a început să editeze

almanahul „Polearnaia Zvezda“, iar în 1857, împreună cu N. P. Ogarov, a început să scoată revista „Kolokol“.

În articolul „în memoria lui Herțen“ (vezi volumul de față, pag. 268—275), V. I. Lenin a caracterizat rolul pe care l-a jucat Herțen în istoria mișcării de eliberare din Rusia. — 262, 268, 275, 417.

Hrapovițki, A. P. — vezi Antonie de Volînia.

Huysmans, Camille (n. 1871) — unul dintre cei mai vechi militanți ai mișcării muncitorești din Belgia; profesor de filologie, ziarist. În anii 1904—1919 a fost secretar al Biroului socialist internațional al Internaționalei a II-a; s-a situat pe poziții centriste. A făcut parte în multe rânduri din guvernul belgian. În anii 1946—1947 a fost prim-ministru. Huysmans este deputat în parlament din 1910; în anii 1936—1939 și 1954—1959 a fost președinte al Camerei deputaților din Belgia. În ultimii ani s-a pronunțat pentru stabilirea de contacte între partidele socialiste și P.C.U.S., pentru refacerea unității mișcării muncitorești internaționale. — 227—230.

Hvostov, A. N. (1872—1918) — mare moșier. A fost substituit de procuror la Tribunalul districtual din Moscova, viceguvernator la Tula, iar apoi guvernator la Vologda și Nijni Novgorod. A devenit faimos prin acțiunile și cuvântările sale ultrareacționare. Membru al Dumei a IV-a de stat din partea guberniei Orel. Lider și președinte al biroului fracțiunii celor de dreapta. Din 1915 până în 1916 a fost ministru al afacerilor interne și șeful jandarmeriei. — 188.

I

I. K. — vezi Kamenev, L. B.

Igorev — vezi Gorev, B. I.

Iliodor (Trușanov, S. M.) (n. 1880) — ieromonah, una dintre căpeteniile sutelor negre. A întemeiat „Uniunea poporului pravoslavnic rus“. După Revoluția Socialistă din Octombrie a emigrat în străinătate. — 121, 188.

Iollos, G. B. (1859—1907) — publicist liberal. Până în octombrie 1905 a fost corespondentul din Berlin al ziarului „Russkie Vedomosti“, iar după întoarcerea sa din străinătate unul dintre redactorii acestui ziar. Membru al partidului cadet. Deputat în Duma I de stat. În 1907 a fost ucis de ultrareacționari. — 293.

Ionov (Koighen, F. M.) (1870—1923) — social-democrat; unul dintre liderii Bundului, iar mai pe urmă membru al partidului comunist. Începând din 1893 a activat în cercurile social-democrate din Odesa. În 1903 a fost ales în Comitetul Central al Bundului. A

participat, ca delegat, la Congresul al V-lea (de la Londra) al partidului. În decembrie 1908 a luat parte la lucrările Conferinței a V-a a P.M.S.D.R., unde în problemele fundamentale s-a situat pe platforma menșevicilor-partiiți; ulterior a adoptat o poziție împăciuitoare față de lichidatori. În timpul primului război mondial a făcut parte din aripa internaționalistă a Bundului. După Revoluția Socialistă din Octombrie a intrat în P.C. (b) din Rusia, a activat în Comitetul regional de partid Votk. — 2, 8, 172.

Isvv, I. A. (Mihail, M—1) (1878—1920) — social-democrat, menșevic. În 1907 a intrat în C.C. al P.M.S.D.R. din partea menșevicilor. În anii reacțiunii și ai celui de-al doilea război mondial a devenit lichidator, a colaborat la revista „Nașa Zarea” și la alte publicații lichidatoriste. În anii primului război mondial s-a situat pe poziții defensiste. În 1917 a fost membru al Comitetului din Moscova al menșevicilor, a făcut parte din Comitetul executiv al Sovietului din Moscova și din Comitetul Executiv Central din Rusia, în prima legislatură. După Revoluția Socialistă din Octombrie a lucrat la Muzeul muncii. — 137, 159, 229.

Iuan Și-kai (1859—1916) — om politic chinez. În 1898 a aderat la mișcarea liberală, pe care a trădat-o însă curînd după aceea. A fost guvernator al provinciei Șandun, iar apoi al provinciei Cijili, în care se afla capitala. După răsturnarea dinastiei manciuriene a devenit, cu sprijinul reacțiunii interne și al imperialiștilor străini, președinte al Chinei, instaurînd un regim de dictatură militară. În 1915 a întreprins o tentativă nereușită de a se proclama împărat. V. I. Lenin îl considera pe Iuan Și-kai drept un „aventurier, trădător și prieten al reacțiunii”. — 168, 418, 422.

Iuri — vezi Ceafki, I.

Iușkevici, P. S. (1873—1945) — social-democrat, menșevic, de profesie matematician; în filozofie, adept al pozitivismului și pragmatismului, curente înrudite cu machismul. A scris: „Energetica contemporană din punctul de vedere al empiriosimbolismului”, lucrare apărută în culegerea „Eseuri asupra filozofiei marxiste”, pe care V. I. Lenin a criticat-o în cartea sa „Materialism și empiriocriticism”. S-a ocupat de publicistică și a lucrat în domeniul traducerilor.

Adversar al puterii sovietice, în 1917—1919 a colaborat în Ucraina la revista menșevică „Obedinenie” și la alte publicații anti-bolșevice; ulterior s-a retras din activitatea politică. — 74.

Izgoev (Lande), A. S. (n. 1872) — publicist burghez, unul dintre ideologii partidului cadet. La început a fost „marxist legal”, apoi a aderat la social-democrați; în 1905 a intrat în partidul cadet. A scris la ziarul „Reci”, la publicațiile cadete „Iujnie Zapiski” și „Russkaia Mîsl”, precum și în culegerea contrarevoluționară „Vehi” o serie de articole îndreptate împotriva bolșevicilor,

După Revoluția Socialistă din Octombrie a colaborat la revista „Vestnik Literaturi”, publicație a unui grup de intelectuali decadenți. În 1922 a fost expulzat din țară pentru activitatea sa publicistică contrarevoluționară. — 168, 173.

J

Jellinek, Georg (1851—1911) — teoretician german burghez al dreptului, profesor la Universitatea din Basel, iar apoi la Universitatea din Heidelberg. A exprimat interesele burgheziei germane, care, în perioada în care a pășit pe calea imperialismului, căuta să obțină maximum de garanții juridice pentru proprietatea capitalistă. Autorul lucrărilor „Dreptul de stat contemporan”, „Declarația drepturilor omului și cetățeanului”, „Sistemul drepturilor publice subiective” etc. — 119.

Joghibes, Leo — vezi Tyszka, Jan.

K

Kamenev, L. B. (Rosenfeld, L. B., I. K.) (1883—1936) — membru al P.M.S.D.R. din 1901. După Congresul al II-lea al P.M.S.D.R. a aderat la bolșevici. În anii reacțiunii a avut o atitudine împăciuitoare față de lichidatori, otzoviști și troțkiști. În 1915, fiind arestat, a declarat în fața tribunalului țarist că se deține de lozinca bolșevică a înfringerii guvernului țarist în războiul imperialist. După revoluția burghezo-democratică din februarie 1917 s-a ridicat împotriva liniei partidului, orientată spre înfăptuirea revoluției socialiste, și împotriva Tezelor din aprilie ale lui V. I. Lenin. În octombrie 1917, împreună cu Zinoviev, a publicat în ziarul semimenșevic „Novaia Jizn” o declarație în care arăta că nu este de acord cu hotărârea Comitetului Central de a înfăptui insurecția armată, divulgând astfel Guvernului provizoriu burghez planurile partidului.

După Revoluția Socialistă din Octombrie a fost președinte al C.E.C. din Rusia, președinte al Sovietului din Moscova, vicepreședinte al Consiliului Comisarilor Poporului; a fost membru al Biroului Politic al C.C. S-a ridicat în repetate rânduri împotriva politicii leniniste a partidului; în noiembrie 1917 s-a declarat pentru formarea unui guvern de coaliție la care să participe menșevicii și socialiștii-revoluționari. În 1925 a fost unul dintre organizatorii „noii opoziții”, iar în 1926 — unul dintre liderii blocului anti-partinic troțkisto-zinovievist. În 1927, Congresul al XV-lea al P.C. (b) al U.R.S.S. l-a exclus din partid ca militant activ al opoziției troțkiste. În 1928 a declarat că-și recunoaște greșelile și a fost reprimat în partid, dar, deoarece nu și-a încetat activitatea antipartinică, în 1932 a fost din nou exclus din P.C. (b) al U.R.S.S. În 1933 a fost pentru a doua oară reprimat în partid. În 1934, pentru

activitatea antipartinică și antisovietică a fost pentru a treia oară exclus din partid, iar apoi judecat și condamnat. — 107, 436.

Kapustin, M. I. (1847—1920) — octombrist, de profesiune medic. A fost deputat în Dumele a II-a și a III-a de stat; în Duma a III-a a fost ales vicepreședinte. — 56.

Karaulov, V. A. (1854—1910) — cadet, de profesiune jurist; deputat în Duma a III-a de stat din partea guberniei Ienisei. În Duma a III-a a ocupat „unul dintre primele locuri printre cei mai ticăloși, cadeții contrarevoluționari, avînd veșnic pe buze o frază fărnănică” (vezi V. I. Lenin. Opere, vol. 20, Editura politică, 1963, ediția a doua, pag. 103). — 43, 296.

Karavlev, A. L. (1855—1908) — unul dintre militanții de vază ai Uniunii țărănești, medic de zemstvă. A fost ales din partea Ekaterinoslavului în Duma a II-a de stat, unde a condus fracțiunea tru-dovicilor; a făcut parte din comisia agrară. A scris o serie de broșuri cu privire la problema țărănească („Partidul și țărănimea în Duma de stat”, „Promisiunile guvernului în privința pămîntului și revendicările deputaților țărani”, „Noile legi agrare”). A fost ucis de către ultrareacționari la Ekaterinoslav. — 293.

Kasso, L. A. (1865—1914) — ultrareacționar, mare moșier, profesor de drept civil la Universitatea din Harkov, iar apoi la Universitatea din Moscova. Din 1910 pînă în 1914 a fost ministru al instrucțiunii publice. A promovat o politică ultrareacționară, a împiedicat crearea de noi universități, a interzis întrunirile și asociațiile studențești, a prigonit studențimea revoluționară și cadrele didactice progresiste. Kasso a aplicat aceeași politică și în școlile medii și elementare (desființarea comitetelor de părinți, instituirea supravegherii elevilor și a profesorilor în afara școlii, numirea cadrelor didactice de către inspectorate etc.). — 497.

Kautsky, Karl (1854—1938) — unul dintre liderii social-democrației germane și ai Internaționalei a II-a; la început a fost marxist, dar mai tîrziu a devenit renegat al marxismului, ideolog al centrismului (kautskismului), una dintre cele mai dăunătoare variante ale oportunismului. A fost redactor al revistei „Die Neue Zeit”, publicație teoretică a social-democrației germane.

A intrat în mișcarea socialistă în 1874. Concepțiile sale din acea vreme reprezentau un amestec de lassalleianism, neomalthusianism și anarhism. În 1881 a făcut cunoștință cu K. Marx și F. Engels și, sub influența lor, a trecut la marxism, dar încă din acea perioadă a manifestat șovăieli și oscilări spre oportunism, lucru pentru care K. Marx și F. Engels l-au criticat cu asprime. În ultimele două decenii ale secolului trecut a scris o serie de lucrări în legătură cu unele probleme ale teoriei marxiste: „Doctrina economică a lui Karl Marx”, „Problema agrară” etc., care, cu toate greșelile ce le conțin, au jucat un rol pozitiv în propagarea marxismului. Mai

târziu, cînd mișcarea revoluționară a luat o mare amploare, Kautsky a trecut pe pozițiile oportunistului. În timpul primului război mondial, Kautsky s-a situat pe pozițiile social-șovinismului, pe care îl camufla sub paravanul unei frazeologii internaționaliste. După Revoluția Socialistă din Octombrie, Kautsky a luat în mod fățiș atitudine împotriva revoluției proletare și a dictaturii proletariatului, împotriva Puterii sovietice.

În lucrările „Falimentul Internaționalei a II-a”, „Imperialismul, stadiul cel mai înalt al capitalismului”, „Statul și revoluția”, „Revoluția proletară și renegatul Kautsky” și în alte lucrări, V. I. Lenin a făcut o critică nimicitoare kautskismului. — 36.

Kavelin, K. D. (1818—1885) — istoric și jurist, profesor la Universitatea din Moscova (1844—1848) și la cea din Petersburg (1857—1861), reprezentant al liberalismului burghezo-nobiliar. A colaborat la „Sovremennik”, „Otecestvennie Zapiski” și „Vestnik Evropî”. În perioada de pregătire și aplicare a reformei „șărănești” din 1861 a luat atitudine împotriva mișcării democratice revoluționare și a sprijinit politica reacționară a absolutismului. — 272.

Kelepovski, S. I. (n. 1873) — moșier. Deputat în Dumele a II-a și a III-a de stat din partea guberniei Herson. În Dumă a făcut parte din fracțiunea de dreapta. A fost consilier de zemstvă gubernială și județeană, judecător de pace. — 124.

Klenov — vezi Levițki, V. A.

Kogan, O. A. — vezi Ermanski, A.

Koighen, F. M. — vezi Ionov.

Kokovtsov, V. N. (1853—1943) — unul dintre oamenii politici de seamă ai Rusiei țariste. Din 1904 și pînă în 1914 (cu o întrerupere de scurtă durată în 1905—1906) a fost ministru de finanțe, iar în 1911, după asasinarea lui Stolîpin, a ocupat în același timp și postul de președinte al consiliului de miniștri. În timpul primului război mondial a fost un mare om de afaceri bancare. După Revoluția Socialistă din Octombrie — emigrant alb. — 122, 324, 327.

Koliubakin, A. M. (1868—1915) — moșier, fruntaș al zemstvelor, cadet. Deputat în Duma a III-a de stat. A fost secretar al comitetului fracțiunii parlamentare a cadeților, membru al C.C. al partidului cadet. — 234.

Kovalevski, M. M. (1851—1916) — istoric, om politic de orientare burghezo-liberală. Din 1880 — profesor la Universitatea din Moscova. A fost deputat în Duma I de stat din partea guberniei Harkov, iar ulterior membru al Consiliului de stat. Unul dintre fondatorii partidului reformelor democratice, care avea o orientare mai de dreapta decît cadeții. În anii 1906—1907 a scos ziarul „Strana”. Din

1909 a devenit redactor-editor al revistei „Vestnik Evropî“. A participat la editarea revistei „Zaprosî Jizni“.

Kovalevski este autorul lucrărilor: „Proprietatea pământului în obște, cauzele, mersul și urmările descompunerii ei“, „Studiu asupra originii și dezvoltării familiei și proprietății“, „Originea democrației moderne“, „Sociologia“ etc. — 255.

Krestovnikov, G. A. (n. 1855) — octombrist, mare industriaș și agent de bursă. Președintele Băncii comerciale din Moscova și al Asociației bursei din Moscova. În 1906 a fost ales ca membru în Consiliul de stat din partea burgheziei comerciale și industriale. — 310.

Krivoșein, A. V. (1858—1923) — înalt demnitar țarist. Din 1905, administrator general adjunct, iar apoi administrator general al organizării teritoriului și al agriculturii; a promovat activ politica agrară a lui Stolîpin. A fost membru al Consiliului de Miniștri și al Consiliului de stat, ministru adjunct la finanțe. După Revoluția din Octombrie a fost unul dintre conducătorii așa-numitului „centru de dreapta“ — organizație contrarevoluționară a marii burghezii și a moșierimii. În 1920 a fost șeful guvernului albgar-dist din Crimeea. După zdrobirea armatei lui Vranghel a fugit în străinătate. — 347.

Križanovski, S. E. (n. 1861) — funcționar superior țarist. În 1885 a lucrat în cadrul ministerului de justiție, iar mai târziu la ministerul afacerilor interne. În 1906 a fost numit ministru-adjunct al afacerilor interne. Este autorul unor proiecte de legi reacționare, printre care legea electorală de la 3 iunie 1907. Începînd din 1907 — senator; din 1911 — secretar de stat, iar din ianuarie 1917 — membru al Consiliului de stat. — 179.

Kropotov, A. E. (n. 1874) — țăran, trudovic. Deputat în Duma a III-a de stat din partea guberniei Veatka. A fost membru al comisiei agrare a Dumei. — 117.

Kulomzin, A. N. (1838—1924) — funcționar superior țarist, economist. În 1891 a fost numit director al comitetului Căii ferate transiberiene. A întreprins o călătorie în Siberia în legătură cu problema colonizării. Raportul asupra călătoriei a apărut în volum în 1896. În anii 1915—1916 a fost președinte al Consiliului de stat. Este autorul lucrărilor „Impozitul funciar în Anglia“, „Construcția de căi ferate în Rusia și în Occident“, „Veniturile și cheltuielile statului în Rusia în secolul al XVIII-lea“ etc. — 340.

Kutler, N. N. (1859—1924) — fruntaș de seamă al partidului cadet; a lucrat în ministerul de finanțe, a fost director la departamentul impunerilor directe; mai târziu ministru al agriculturii. Deputat în Dumele a II-a și a III-a de stat din partea orașului Petersburg, unul dintre autorii proiectului de program agrar al cadeților.

După Revoluția Socialistă din Octombrie, Kutler a lucrat la Comisariatul poporului pentru finanțe. — 123, 135, 392.

Kuzminski, A. M. (1843—1917) — moșier, senator. În 1881 a fost numit președinte al Tribunalului districtual Petersburg, iar apoi procuror la Curtea de apel din Petersburg. Din 1900 — membru al colegiului penal al senatului. A condus ancheta în legătură cu masacrarea armenilor și tătarilor la Baku și în gubernia Baku, iar apoi o anchetă la Odesa în legătură cu pogromul împotriva evreilor. — 345.

Kuznetsov, G. S. (n. 1881) — muncitor, menșevic. Deputat în Duma a III-a de stat din partea guberniei Ekaterinoslav, a fost membru al fracțiunii social-democrate. A făcut parte din comisia pentru problema muncitorească. — 19, 22, 225.

I

Labriola, Arturo (n. 1873) — om politic italian, jurist și economist; unul dintre liderii mișcării sindicaliste din Italia. Autor al unei serii de lucrări în domeniul teoriei sindicalismului, în care încerca să adapteze programul așa-numitului „sindicalism revoluționar” la marxism, „corijând” marxismul. În perioada primului război mondial s-a situat pe poziții șoviniste. În 1920—1921 a fost ministru al muncii. Din 1926 pînă în 1939 s-a aflat în emigrație; a luat atitudine împotriva fascismului. În anii 1948—1953 a fost senator. După semnarea, în 1949, de către guvernul italian a pactului agresiv al Atlanticului de nord, Labriola a aderat la mișcarea partizanilor păcii. În 1950 a fost ales membru al Consiliului Mondial al Păcii. — 424

Lande, A. S. — vezi Izgoev, A. S.

Larin, I. (Lurie, M. A.) (1882—1932) — social-democrat, menșevic. A susținut ideea oportunistă a convocării unui „congres muncitoresc”. În anii reacțiunii și ai noului avînt revoluționar a fost unul dintre liderii lichidatorilor. Larin a luat parte activă la Blocul antipartinic din august, constituit de Troțki în 1912. După revoluția burghezo-democratică din februarie 1917 a condus grupul menșevicilor-internaționaliști. În august 1917 a fost primit în partidul bolșevic. După Revoluția Socialistă din Octombrie a lucrat în aparatul de stat și în diferite organizații economice. — 26, 27, 28, 33, 83, 84, 86, 89, 95, 172—173, 175, 199, 220, 316, 317, 371.

Lassalle, Ferdinand (1825—1864) — socialist mic-burghez german, întemeietorul lassalleanismului — o variantă a oportunistului în mișcarea muncitorească germană. Lassalle a fost unul dintre întemeietorii Uniunii generale a muncitorilor germani (1863). Crearea acestei uniuni a avut o însemnătate reală pentru mișcarea muncitorească, dar Lassalle, în calitatea sa de președinte, a îndreptat-o pe o cale oportunistă. Lassalleienii socoteau că prin agitația legală pentru dreptul de vot universal, prin crearea de asociații de producție, subvenționate de statul iuncherilor, se va ajunge la crearea unui „stat popular liber”. Lassalle a sprijinit politica de unificare „de sus” a Germaniei sub hegemonia Prusiei reacționare. Politica oportunistă a lassalleienilor a constituit o piedică pentru activitatea Internaționalei I și pentru crearea unui adevărat partid muncitoresc în Germania, a întârziat formarea conștiinței de clasă a muncitorilor.

Concepțiile teoretice și politice ale lassalleienilor au fost aspru criticate de către clasicii marxism-leninismului (vezi K. Marx. „Critica programului de la Gotha”; V. I. Lenin. „Statul și revoluția” și alte lucrări). — 94.

Leder, V. L. (1882—1938) — unul dintre fruntașii mișcării muncitorești poloneze. Începând din 1900, membru al Social-democrației din Polonia și Lituania. În 1904 a intrat în Comitetul din Varșovia, iar în 1905 în Comitetul din străinătate al Social-democrației din Regatul Poloniei și Lituania. Din 1905 pînă în 1911 a fost membru al Conducerii centrale a S.D.R.P. și L. A fost arestat în repetate rînduri. În 1908 a emigrat din pricina persecuțiilor la care era supus de autorități. Din 1910 pînă în 1911 a fost secretar al Conducerii centrale a S.D.R.P. și L. și reprezentant al S.D.R.P. și L. în redacția ziarului „Soțial-Demokrat”, Organul Central al P.M.S.D.R. A făcut parte din Comisia de organizare din străinătate și din Comisia tehnică. I-a sprijinit pe împăciuitoriști în acțiunile lor împotriva bolșevicilor. În timpul primului război mondial s-a situat pe poziții social-șoviniste. În 1919—1920 a participat intens la activitatea Partidului Muncitoresc Comunist din Polonia. Începând din 1921 a deținut munci de răspundere în Internaționala Comunistă și în Internaționala Sindicală; a colaborat activ la presa sovietică. — 7, 9.

Lenin, V. I. (Ulianov, V. I., Ilin, V., L—ko, F.) (1870—1924) — date biografice. — 23, 37, 44—45, 60, 63—64, 165, 185, 215, 221, 222, 225, 227, 236, 238, 254, 265, 279, 280, 281, 283, 286, 320, 323, 355, 396, 403, 407—408, 411—412, 435, 461—462, 463, 467, 478, 480.

LeviŃki, V. A. (Tederbaum, V. O., Klenov) (n. 1883) — social-democrat, menŃevic. În perioada reacŃiunii Ńi a noului avânt revoluŃionar a fost unul dintre liderii lichidatorismului ; a făcut parte din centrul menŃevic Ńi a fost unul dintre semnatarii „Scrisorii deschise“ cu privire la lichidarea partidului ; a redactat revista „NaŃa Zarea“ ; a colaborat la „Golos SoŃial-Demokrata“, „Vozrojdenie“ Ńi alte publicaŃii periodice de orientare menŃevică-lichidatoristă. În timpul primului război mondial s-a situat pe poziŃiile social-Ńovinismului Ńi a sprijinit grupul de extremă dreaptă al defensiŃtilor. Faă de RevoluŃia Socialistă din Octombrie a avut o atitudine ostilă, a luptat activ împotriva Puterii sovietice ; în 1920 a fost implicat în procesul organizaŃiei contrarevoluŃionare „Centrul tactic“. Ulterior s-a îndeletnicit cu activitatea publicistică. — 74, 83, 87, 98, 173, 174, 196, 199, 220, 263, 362, 363, 371—372, 405, 432, 437.

Liber, M. I. (Goldman, M. I., Ber) (1880—1937) — unul dintre liderii Bundului. În anii reacŃiunii Ńi ai noului avânt revoluŃionar a fost lichidator. Între anii 1908 Ńi 1911 a fost membru în Biroul din străinatate al C.C. În 1912 — militant activ al Blocului anti-partinic din august, creat de TroŃki. În timpul primului război mondial s-a situat pe poziŃiile social-Ńovinismului. După revoluŃia burghezo-democratică din februarie 1917 a fost membru al Comitetului executiv al Sovietului de deputaŃi ai muncitorilor Ńi soldaŃilor din Petrograd Ńi al Prezidiului C.E.C. în prima legislatură. A adoptat o poziŃie menŃevică contrarevoluŃionară Ńi a fost partizan al guvernului de coaliŃie. A avut o atitudine ostilă faă de RevoluŃia Socialistă din Octombrie. Ulterior a lucrat în domeniul economic. — 37—38, 222, 364, 366, 369, 373.

Lipkin, F. A. — vezi Cerevanin, N.

Liubimov, A. I. (Mark) (1879—1919) — social-democrat, a intrat în miŃcarea revoluŃionară în 1898. În 1910 — membru al Biroului din străinatate al C.C., unul dintre întemeietorii grupului de la Paris al împăciuitorisŃtilor (1911—1914). În timpul primului război mondial a fost defensist extremist. În 1917 a făcut parte din grupul lui Plehanov „Edinstvo“. — 5.

Lopuhin, A. A. (1864—1928) — director al departamentului poliŃiei (1902—1905). La sfârŃitul anului 1904, într-un memoriu adresat consiliului de miniŃtri, a arătat incapacitatea de care dă dovadă poliŃia în lupta împotriva miŃcării revoluŃionare din Rusia. În 1909 a fost condamnat la deportare în Siberia pentru sprijinul pe care l-a dat el în demascarea provocatorului Azef. În 1911 a fost graŃiat Ńi reintegrat în drepturi. În 1913 a fost numit director al Băncii comerciale din Moscova. — 111.

Lunacearski, A. V. (1875—1933) — revoluționar de profesie, ulterior eminent om de stat sovietic. A intrat în mișcarea revoluționară la începutul ultimului deceniu al secolului trecut. După Congresul al II-lea al P.M.S.D.R. a devenit bolșevic. A făcut parte din redacțiile ziarelor bolșevice „Vpered“, „Proletarii“, apoi „Novaia Jizn“. În anii reacțiunii s-a îndepărtat de marxism, a făcut parte din grupul antipartinic „Vpered“ și a propagat ideea îmbinării marxismului cu religia. În lucrarea „Materialism și empirio-criticism“, V. I. Lenin a dezvăluit caracterul eronat al concepțiilor lui Lunacearski și le-a criticat cu asprime. În timpul primului război mondial, Lunacearski s-a situat pe poziții internaționaliste. La începutul anului 1917 a aderat la grupul „interraioniștilor“, împreună cu care a fost primit în partid la Congresul al VI-lea al P.M.S.D.R. După Revoluția Socialistă din Octombrie a fost, până în 1929, comisar al poporului pentru învățământul public, iar apoi președinte al Comitetului științific de pe lângă C.E.C. al U.R.S.S. În august 1933 a fost numit reprezentant plenipotențiar al U.R.S.S. în Spania. A scris o serie de lucrări în domeniul artei și literaturii. — 10, 68, 74, 80, 221, 405.

Lunin, A. L. (n. 1867) — cadet, țăran de origine. Deputat în Duma a III-a de stat din partea guberniei Kazan. — 57.

Lurie, M. A. — vezi Larin, I.

Luxemburg, Rosa (1871—1919) — militantă de seamă a mișcării muncitorești internaționale, unul dintre liderii aripii stîngi a Internaționalei a II-a. A intrat în mișcarea revoluționară în a doua jumătate a deceniului al 9-lea al secolului trecut. A fost unul dintre întemeietorii și conducătorii Partidului social-democrat din Polonia; a luptat împotriva naționalismului din rîndurile mișcării muncitorești poloneze. Începînd din 1897 a participat în mod activ la mișcarea social-democrată germană, a combătut bernsteinismul și millerandismul. A luat parte la prima revoluție rusă (la Varșovia). În 1907 a participat la Congresul al V-lea (de la Londra) al P.M.S.D.R., sprijinindu-i pe bolșevici. Încă de la izbucnirea primului război mondial s-a situat pe o poziție internaționalistă. A fost unul dintre inișiatorii creării grupului „International“, care ulterior și-a schimbat denumirea în „Spartacus“, iar mai tîrziu în „Uniunea Spartacus“. După revoluția din noiembrie 1918 din Germania, a participat la Congresul de constituire a Partidului Comunist din Germania, congres la care a avut un rol conducător. În ianuarie 1919 a fost arestată și asasinată din ordinul guvernului Scheidemann. Lenin, care o aprecia foarte mult pe Rosa Luxemburg, a criticat în repetate rînduri greșelile ei, ajutînd-o astfel să adopte o poziție justă. — 404.

Lvov, G. E. (1861—1925) — prinț, mare moșier, militant al zemstvelor, cadet. Membru al Dumei I de stat, a fost conducător al organizației generale a zemstvelor pentru așezarea coloniștilor în Extremul Orient și pentru ajutorarea înfometaiților. În perioada primului război mondial a fost președinte al Uniunii zemstvelor din Rusia, iar apoi unul dintre președinții Uniunii generale a zemstvelor și orașelor — organizație a burgheziei imperialiste și a moșierimii. După revoluția din februarie 1917 a fost, din martie pînă în iulie, președinte al consiliului de miniștri și ministru al afacerilor interne în Guvernul provizoriu. Unul dintre organizatorii masacrării muncitorilor și soldaților din Petrograd în zilele lui iulie 1917. După Revoluția Socialistă din Octombrie — emigrant alb; a participat la organizarea intervenției militare străine împotriva Rusiei Sovietice. — 348.

Lvov, N. N. (Lvov I) (1867—1944) — moșier; V. I. Lenin l-a calificat ca „mic nobil contrarevoluționar”, „model de trădător cadet”. A fost unul dintre fondatorii „Uniunii eliberării”. Membru al C.C. al partidului cadet. Mai târziu a fost unul dintre fondatorii partidului „înnoirii pașnice”. Deputat în Dumele I, a III-a și a IV-a. În Dumele a III-a și a IV-a a fost liderul „progresiștilor”. În 1917 a fost unul dintre conducătorii uniunii moșierilor. După Revoluția Socialistă din Octombrie — ziarist albgardist, iar mai târziu emigrant alb. — 124, 262.

M

M—l — vezi Ișuv, I. A.

Mahnoveț, V. P. — vezi Akimov, V. P.

Makarov, A. A. (1857—1919) — om de stat reacționar din Rusia țaristă. În 1906 a fost numit ministru-adjunct al afacerilor interne. Din 1907 — senator și președinte al comisiei pentru reforma poliției. După asasinarea lui Stolîpin, în 1911—1912 a fost ministru al afacerilor interne și șef al jandarmeriei. În aprilie 1912 a ținut în Duma de stat un discurs în legătură cu evenimentele de la Lena, în care, justificînd pe cei vinovați de masacrarea muncitorilor, a declarat: „Așa a fost și așa va fi și de acum înainte”. În 1916 — ministru de justiție. — 188, 360.

Maklakov, V. A. (n. 1870) — cadet de dreapta, moșier, de profesie avocat, a susținut apărarea în numeroase procese politice. Deputat în Dumele a II-a, a III-a și a IV-a de stat din partea Moscovei. Membru în C.C. al partidului cadet. După revoluția bur-

gheză-democratică din februarie 1917 a fost ambasadorul Guvernului provizoriu la Paris, apoi emigrant alb. — 178, 241, 256, 281, 369, 383.

Mal'kov, N. — vezi Bogdanov, A.

Malinovski, A. A. — vezi Bogdanov, A.

Mark — vezi Liubimov, A. I.

Markov, N. E. (Markov II) (n. 1866) — politician reacționar din Rusia țaristă, unul dintre căpeteniile organizațiilor ultrareacționare-pogromiste „Uniunea poporului rus” și „Oastea arhanghelului Mihail”, mare moșier. Deputat în Dumele a III-a și a IV-a de stat din partea guberniei Kursk. În Dumă a fost unul dintre liderii aripii de dreapta. După Revoluția Socialistă din Octombrie — emigrant alb. — 17, 19, 25, 31, 41, 42, 43, 62, 110, 116—119, 124, 134, 135, 152, 188, 263, 292, 339, 349, 427.

Martînov, A. (*Piker, A. S.*) (1865—1935) — unul dintre liderii „economismului”, militant de seamă al menșevismului; mai târziu a devenit membru al partidului comunist. În anii reacțiunii și ai noului avînt revoluționar a fost lichidator; a făcut parte din redacția organului de presă al lichidatorilor, ziarul „Golos Soșial-Demokrata”. În timpul primului război mondial s-a situat pe poziții centriste, iar după revoluția burghezo-democratică din februarie 1917 a devenit menșevic-internaționalist. După Revoluția Socialistă din Octombrie a rupt cu menșevismul. În 1923, la Congresul al XII-lea al P.C. (b) din Rusia a fost primit în partid; a lucrat la Institutul K. Marx și F. Engels; începînd din 1924 a făcut parte din redacția revistei „Internaționala Comunistă”. — 220, 263.

Martov, L. (*Tederbaum, I. O.*) (1873—1923) — unul dintre liderii menșevismului. În anii reacțiunii și ai noului avînt revoluționar a fost lichidator, redactor la ziarul „Golos Soșial-Demokrata”; a luat parte la conferința antipartinică a lichidatorilor din august (1912), convocată de Troțki la Viena. În anii primului război mondial s-a situat pe poziții centriste. După revoluția burghezo-democratică din februarie 1917 s-a situat în fruntea grupului menșevicilor-internaționaliști. După Revoluția Socialistă din Octombrie a acționat împotriva Puterii sovietice. În 1920 a emigrat în Germania, unde a editat la Berlin revista menșevică contrarevoluționară „Soșialisticeski Vestnik”. — 16, 26, 27, 37, 77, 79—81, 82, 83—90, 95—99, 165—169, 172—173, 175, 195—196, 199, 220, 236—242, 243, 263, 317—318, 328, 372, 387, 393, 405, 435, 437, 440.

Marx, Karl (1818—1883) — întemeietorul comunismului științific, gânditor genial, conducător și învățător al proletariatului internațional (vezi articolul lui V. I. Lenin „Karl Marx (Scurtă schiță biografică și expunere a marxismului)“. Opere, vol. 21, Editura politică, 1959, pag. 29—77). — 94, 270, 314, 399, 420, 436.

Maslov, P. P. (1867—1946) — economist, social-democrat, autor al unei serii de scrieri în problema agrară, în care a încercat să revizuiască marxismul. După Congresul al II-lea al P.M.S.D.R. a aderat la menșevici, a susținut programul lor de municipalizare a pământului. În anii reacțiunii și ai noului avânt revoluționar s-a situat pe poziții lichidatoriste, iar în perioada primului război mondial s-a manifestat ca social-șovinist. După Revoluția Socialistă din Octombrie s-a retras din viața politică și a desfășurat activitate pedagogică și științifică. În 1929 a fost ales membru titular al Academiei de Științe a U.R.S.S. — 74.

Mehring, Franz (1846—1919) — militant de seamă al mișcării muncitorești din Germania, unul dintre liderii și teoreticienii aripii stîngi a social-democrației germane. A fost unul dintre redactorii revistei „Die Neue Zeit“, organul teoretic al partidului, iar mai târziu redactor al ziarului „Leipziger Volkszeitung“. Mehring a dus o luptă energetică împotriva oportunismului și revizionismului din rîndurile Internaționalei a II-a și a condamnat kautskismul, dar s-a făcut și el vinovat de greșelile celor de stînga din Germania, care s-au temut s-o rupă din punct de vedere organizatoric cu oportuniștii. Mehring a apărat cu consecvență internaționalismul și a salutat Revoluția Socialistă din Octombrie. A fost unul dintre conducătorii organizației revoluționare „Uniunea Spartacus“ și a jucat un rol de seamă în crearea Partidului Comunist din Germania. — 36.

Melhose, E. I. — cetățean german; a înființat în 1874 o uzină de mașini agricole la Harkov. — 383.

Mihail — vezi Ișuv, I. A.

Miklașevski, M. P. — vezi Nevedomski, M.

Miliukov, P. N. (1859—1943) — lider al partidului cadet, ideolog de vază al burgheziei imperialiste ruse, istoric și publicist. Din 1902 a colaborat activ la „Osvobođenje“, revistă a burghezilor liberali care apărea în străinătate. În octombrie 1905 a fost unul dintre întemeietorii partidului cadet, apoi președinte al Comitetului Central al acestui partid și redactor al ziarului „Reci“, organul central al cadeților. Deputat în Duma a III-a și Duma a IV-a de stat. După revoluția burghezo-democratică din februarie 1917 — mi-

nistru de externe în primul Guvern provizoriu burghez. După Revoluția Socialistă din Octombrie a devenit unul dintre organizatorii intervenției militare străine împotriva Rusiei Sovietice și un militant activ al emigrației albe. — 26, 27, 52, 63, 85, 86, 107, 108, 119—121, 177—182, 231, 234, 253, 261, 318, 326, 327, 392, 393, 438.

Millerand, Alexandre-Etienne (1859—1943) — om politic francez; în penultimul deceniu al secolului trecut s-a manifestat ca radical mic-burghez; în deceniul următor a aderat la socialiști și s-a situat în fruntea curentului oportunist din mișcarea socialistă franceză. În 1899 a intrat în guvernul burghez reacționar prezidat de Waldeck-Rousseau, în cadrul căruia a colaborat cu generalul Gallifher, călău al Comunei din Paris. V. I. Lenin a demască millerandismul, calificându-l ca o trădare a intereselor proletariatului, ca o expresie practică a revizionismului, și a scos la iveală rădăcinile lui sociale.

Exclus din partidul socialist în 1904, Millerand a înființat, împreună cu o serie de foști socialiști (Briand, Viviani), partidul „socialiștilor-independenți”. În anii 1909—1910, 1912—1913 și 1914—1915 a ocupat posturi ministeriale. După Revoluția Socialistă din Octombrie a fost unul dintre organizatorii intervenției anti-sovietice; în 1920—1924 a fost președinte al Republicii Franceze. În iunie 1924, după victoria obținută în alegeri de către partidele burgheze de stînga, care au refuzat să colaboreze cu el, a fost nevoit să-și dea demisia. În 1925—1927 a fost ales senator. — 424.

Muromțev, S. A. (1850—1910) — fruntaș de vază al partidului cadet, jurist, profesor la Universitatea din Moscova. Din 1879 pînă în 1892 a fost redactor al revistei burghezo-liberale „Iuridiceski Vestnik”. A fost unul dintre întemeietorii partidului cadet. Membru în Comitetul Central al acestui partid. În 1906 a fost ales deputat în Duma I de stat, care, la rîndul ei, l-a ales președinte. Caracterizîndu-l pe Muromțev, Lenin scria că el „se temea de lupta revoluționară a maselor. Aștepta libertatea Rusiei, dar nu ca urmare a unei asemenea lupte, ci din bunăvoința absolutismului țarist, dintr-o înțelegere cu acest înverșunat și necruțător dușman al poporului rus” (Opere complete, vol. 20, Editura politică, 1963, ediția a doua, pag. 86). — 108, 118, 354.

N

Napoleon al III-lea (Bonaparte, Ludovic) (1808—1873) — împărat al Franței din 1852 pînă în 1870; nepotul lui Napoleon I. După înfrîngerea revoluției din 1848 a fost ales președinte al Republicii Franceze; în noaptea de 1 spre 2 decembrie 1851 a săvîrșit o lovitură

de stat, a cărei analiză a fost făcută de K. Marx în lucrarea „Opusprezece brumar al lui Ludovic Bonaparte“ (vezi K. Marx și F. Engels. Opere, vol. 8, Editura politică, 1960, pag. 115—217). — 270.

Nevedomski, M. (Miklașevski, M. P.) (1866—1943) — social-democrat, menșevic, critic literar și publicist. În anii reacțiunii și ai noului avânt revoluționar — lichidator, s-a solidarizat cu autorii culgerii contrarevoluționare „Vehi“. După Revoluția Socialistă din Octombrie s-a ocupat de publicistică. — 80, 176, 263.

Nicolaie I (Romanov) (1796—1855) — împărat al Rusiei (1825—1855). — 316.

Nicolaie al II-lea (Romanov) (1868—1918) — ultimul împărat al Rusiei, a domnit din 1894 pînă la revoluția burghezo-democratică din februarie 1917. A fost executat la 17 iulie 1918 la Ekaterinburg (Sverdlovsk), în urma unei hotărîri a Sovietului de deputați ai muncitorilor și soldaților din regiunea Ural. — 14, 26, 33, 134, 151, 186, 187, 207, 262, 360, 367.

Nikolin, N. (Andreev, N. N.) (n. 1876) — social-democrat, în ultimul deceniu al secolului trecut a făcut parte din diferite cercuri mărxiiste. În anii 1901—1905, pe cînd se afla în străinătate, a aderat la bolșevici. După ce s-a întors în Rusia, a participat la activitatea organizațiilor social-democrate și a cluburilor muncitorești din Petersburg. În 1910 a aderat la menșevici, a colaborat la ziarul „Luci“ și la alte publicații ale lichidatorilor. După Revoluția Socialistă din Octombrie a lucrat ca profesor într-o serie de instituții de învățămînt superior din Leningrad. — 60—64.

Novîh, G. E. — vezi Rasputin, G. E.

O

Olminski (Aleksandrov), M. S. (1863—1933) — unul dintre cei mai vechi militanți ai mișcării revoluționare din Rusia, revoluționar de profesie, publicist. Și-a început activitatea revoluționară la începutul penultimului deceniu al secolului trecut; a aderat la narodnicism. În 1898 a intrat în P.M.S.D.R., iar din 1903 a devenit bolșevic. A făcut parte din redacția ziarelor bolșevice „Vpered“ și „Proletarii“. În 1905—1907 a colaborat la ziarele și revistele bolșevice: „Novaia Jizn“, „Volna“, „Nașa Mîsl“, „Vestnik Jizni“ etc. și a condus sectorul redacțional al editurii „Vpered“.

În anii reacțiunii stolîpiniste a dus muncă de partid la Baku. În anii 1911—1914 a colaborat la ziarele bolșevice „Zvezda“ și „Pravda“ și la revista „Prosveșcenie“. În anii 1915—1917 a fost trimis, ca activist de partid, la Saratov, Moscova și apoi la Petrograd. A participat activ la Revoluția Socialistă din Octombrie. Mai târziu a condus Secția de istorie a partidului de pe lângă C.C. al P.C. (b) din Rusia, a fost redactor al revistei „Proletarskaia Revoluția“ și membru al direcției Institutului „V. I. Lenin“. — 33, 62.

P

Petraițișki, L. I. (1867—1931) — unul dintre liderii partidului cadet, jurist și sociolog. Din 1899 — profesor la Universitatea din Petersburg. Deputat în Duma I de stat; redactor la publicațiile „Pravo“ și „Vestnik Prava“. După Revoluția Socialistă din Octombrie a emigrat în Polonia. În 1930 a fost profesor la Universitatea din Varșovia. Este autorul unei serii de lucrări juridice. — 105.

Petrov, A. (Sidorov, A. P.) (1824 (?) — 1861) — țăran iobag din satul Bezdna, județul Spassk, gubernia Kazan; a condus răscoala țăranilor din Bezdna, care s-au ridicat în semn de protest împotriva „reformei țărănești“ din 1861. Petrov i-a îndemnat pe țărani să nu se supună moșierilor și funcționarilor de stat, să nu mai facă clacă și să nu semneze actele pentru aplicarea reformei, să pună stăpânire pe pământurile moșierești. După reprimarea răscoalei, Petrov a fost împușcat în baza unei sentințe a tribunalului militar. — 273—274.

Petrov, K. M. (Petrov III) (n. 1877) — trudovic, de profesiune zețar. Deputat în Duma a III-a de stat din partea guberniei Perm; secretar al fracțiunii Grupului trudovic. În Dumă a fost ales în comisia pentru problemele muncitorești, în comisia bugetară etc. — 48, 113, 116—118, 239.

Petrunkevici, I. I. (1844—1928) — moșicr, fruntaș al zemstvelor, cadet. În 1904 a fost președintele organizației „Uniunea eliberării“, de orientare liberală-monarhistă. Unul dintre fondatorii partidului cadet, președinte al C.C. al acestui partid; editor al ziarului „Reci“, organul central al cadeților. Deputat în Duma I de stat. În activitatea sa publică, Petrunkevici întruchipa slugărnicia politică a burgheziei liberale față de absolutism. După Revoluția Socialistă din Octombrie — emigrant alb. — 103, 104—105, 107.

Piker, A. S. — vezi Martînov, A.

Plehanov, G. V. (1856—1918) — militant de seamă al mișcării muncitorești ruse și internaționale, primul propagator al marxismului în Rusia. În 1883 a creat la Geneva prima organizație marxistă rusă, grupul „Eliberarea muncii“. Plehanov a luptat împotriva narodnicismului și a combătut revizionismul din mișcarea muncitorească internațională. La începutul primului deceniu al secolului nostru a făcut parte din redacția ziarului „Iskra“ și a revistei „Zarea“.

Din 1883 pînă în 1903 Plehanov a scris o serie de lucrări care au avut un rol important în apărarea și propagarea concepției materialiste despre lume: „Socialismul și lupta politică“, „Divergențele noastre“, „Contribuții la dezvoltarea concepției moniste asupra istoriei“, „Contribuții la istoria materialismului“, „Rolul personalității în istorie“ și altele.

Dar încă de pe atunci au început să se manifeste la Plehanov greșeli serioase, care au constituit germenul concepțiilor sale menșevice de mai târziu. După Congresul al II-lea al P.M.S.D.R., Plehanov s-a situat pe o poziție împăciuitoare față de oportunism, iar mai târziu s-a alăturat menșevicilor. În perioada revoluției din 1905—1907 s-a situat în toate problemele fundamentale pe poziții menșevice. A condamnat insurecția armată din decembrie 1905. În anii reacțiunii și în anii noului avînt revoluționar, Plehanov a luat atitudine împotriva revizuirii marxismului de către machiști și împotriva lichidatorismului, situîndu-se în fruntea grupului menșevicilor-partiiți. În timpul primului război mondial s-a situat pe poziții social-șoviniste. Întors în Rusia după revoluția burghezo-democratică din februarie 1917, Plehanov s-a situat în fruntea grupului „Edinstvo“, grup de extremă dreaptă al menșevicilor-defensiști, și s-a ridicat cu înverșunare împotriva bolșevismului, împotriva revoluției socialiste, considerînd că în Rusia nu s-au coapt condițiile pentru trecerea la socialism. Față de Revoluția din Octombrie a avut o atitudine negativă, dar nu a participat la lupta împotriva Puterii sovietice.

Dînd o înaltă prețuire lucrărilor filozofice ale lui Plehanov și rolului său în răspîndirea marxismului în Rusia, V. I. Lenin îl critica în același timp cu asprime pentru abaterile de la marxism și pentru greșelile mari comise în activitatea politică. — 173, 215—216, 218, 220, 222, 223, 225, 230, 266, 372, 373, 405, 406, 407, 463—464, 465, 481.

Pokrovski, I. P. (n. 1872) — social-democrat. Deputat în Duma a III-a de stat din partea regiunilor Kuban și Terek și din partea guberniei Cernomorie, a aderat la partea bolșevică a fracțiunii social-democrate. În 1910 a intrat în redacția ziarului bolșevic legal „Zvezda“ în calitate de reprezentant al fracțiunii social-democrate din Duma a III-a. — 111—112, 225.

Poletaev, N. G. (1872—1930) — social-democrat, bolșevic, de profesie muncitor strungar. În ultimul deceniu al secolului trecut a făcut parte din cercurile muncitorești. A fost arestat în repetate rânduri și aruncat la închisoare. În 1905 a făcut parte din Comitetul Executiv al Sovietului de deputați ai muncitorilor din Petersburg. Deputat în Duma a III-a de stat din partea guberniei Petersburg, a făcut parte din fracțiunea social-democrată din Dumă. A participat îndeaproape la editarea ziarelor bolșevice „Zvezda” și „Pravda”. După Revoluția Socialistă din Octombrie a lucrat în sectorul economic. — 225.

Potresov, A. N. (1869—1934) — unul dintre liderii menșevismului. În anii reacțiunii și ai noului avânt revoluționar s-a manifestat ca ideolog al lichidatorismului; a avut un rol important în conducerea revistelor menșevice „Vozrojdenie”, „Nașa Zarea” și a altor organe ale menșevicilor-lichidatori. În timpul primului război mondial a fost social-șovinist. După Revoluția Socialistă din Octombrie a emigrat; în străinătate a colaborat la „Dni”, săptămînalul lui Kerenski, în coloanele căruia s-a dedat la atacuri împotriva Rusiei Sovietice. — 6, 27, 63, 74, 81, 82, 83, 172—173, 174, 176, 199, 220, 369, 405.

Predkaln (Priedkaln), A. I. (1873—1923) — social-democrat leton, de profesie medic. În 1907 a fost ales deputat în Duma a III-a de stat, unde a făcut parte din fracțiunea social-democrată; a aderat la bolșevici. A colaborat la ziarele bolșevice „Zvezda” și „Pravda”. După Revoluția Socialistă din Octombrie a efectuat cercetări științifice de specialitate și a fost directorul spitalului orășenesc de copii din Riga. — 225.

Prokopovici, S. N. (1871—1955) — economist și publicist burghez; la sfîrșitul ultimului deceniu al secolului trecut — reprezentant de seamă al „economismului” și unul dintre primii propagatori ai bernsteinismului în Rusia. Mai tîrziu membru activ al organizației liberal-monarhiste „Uniunea eliberării”. În 1906 a fost membru al C.C. al partidului cadet. Redactor-editor al revistei semicadete și semi-menșevice „Bez Zaglaviia” și colaborator al ziarului „Russkie Vedomosti”, organ al cadeților de dreapta. În 1917 a fost ministru al aprovizionării în Guvernul provizoriu burghez. După Revoluția Socialistă din Octombrie a fost expulzat din U.R.S.S. pentru activitate antisovietică. — 27, 74, 83, 374—381, 386, 393, 491.

Purișkevici, V. M. (1870—1920) — mare moșier, ultrareacționar, monarhist. A fost unul dintre inițiatorii creării organizației ultrareacționare „Uniunea poporului rus”; în 1907 a ieșit din această uniune și a creat o nouă organizație contrarevoluționară monarhistă — „Oastea arhanghelului Mihail”; deputat în Dumele a II-a, a III-a

și a IV-a de stat din partea guberniei Basarabia ; a devenit faimos prin discursurile sale antisemite și pogromiste rostite în Dumă. După Revoluția Socialistă din Octombrie a luptat activ împotriva Puterii sovietice. — 17, 25—27, 31, 42, 52, 62, 82, 85—86, 92—93, 171, 180, 187—188, 210, 232, 234, 237, 239, 241, 248, 252, 253—254, 258, 259, 261—262, 292, 293, 295, 296, 297, 375, 380, 385, 427—428.

Puteatin, V. P. (n. 1878) — țăran de origine, a lucrat ca desenator tehnic la uzina din Pudemsk. Deputat în Duma a III-a de stat din partea guberniei Veatka. Un timp a făcut parte din fracțiunea social-democrată. — 45.

⋈

R. B. — *vezi* Blank, R. M.

R—kov, N. — *vezi* Rojkov, N. A.

Rasputin (Novîh), G. E. (1872—1916) — aventurier, se bucura de o mare influență la curtea lui Nicolaie al II-lea. Se trăgea dintr-o familie de țărani din gubernia Tobolsk. În 1907, dându-se drept „călugăr sfânt” și „profet”, a reușit să câștige încrederea familiei imperiale. „Rasputinismul” a constituit expresia cea mai evidentă a obscurantismului, clericalismului și descompunerii morale, caracteristice vîrfurilor guvernante din Rusia țaristă. Rasputin a fost ucis la Petrograd de către un grup de monarhiști, care au încercat prin această acțiune să salveze prestigiul monarhiei. — 188.

Reabușinski, P. P. (n. 1871) — mare bancher și industriaș din Moscova, unul dintre capii contrarevoluției. A participat activ la crearea partidului progresiștilor, a editat ziarul „Utro Rossii”, care era exponentul intereselor marii burghezii. În august 1917 a amenințat că va înăbuși revoluția „cu mâna scheletică a foametei”; a fost unul dintre inspiratorii și organizatorii acțiunii contrarevoluționare a lui Kornilov. După victoria Revoluției Socialiste din Octombrie a emigrat în Franța, unde a desfășurat o activitate contrarevoluționară împotriva Statului sovietic. — 262, 317, 318, 325, 327—329.

Reinbot (Rezvoi), A. A. (1868—1918) — general în armata țaristă. În anii 1906—1907, în calitatea sa de guvernator al orașului Moscova, a reprimat cu cruzime mișcarea revoluționară la Moscova. A luat mită, s-a dat la șantaje și și-a însușit banii statului. Fără-delegile lui Reinbot în sectorul administrativ-polițienesc și ilegalitățile comise de el au stîrnit indignare în cercuri sociale largi, ceea ce a silit

guvernul țarist să-l destituie din funcție și să-l defere justiției. Ancheta în procesul Reinbot a durat câțiva ani ; el a fost judecat abia în 1911, fiind condamnat la pierderea drepturilor civile și a titlurilor și la un an închisoare corecțională. Dar Reinbot n-a executat nici măcar această condamnare ușoară, căci a fost eliberat curînd din închisoare. În timpul primului război mondial a fost comandant de divizie. — 121.

Reitern (m. 1861) — colonel în armata țaristă. S-a sinucis, nevoind să ia parte la masacrarea participanților la o demonstrație care a avut loc la Varșovia. — 273.

Rodbertus-Jagetzow, Johann-Karl (1805—1875) — economist vulgar german, mare moșier prusian, unul dintre teoreticienii „socialismului de stat”. Rodbertus considera că contradicțiile dintre muncă și capital pot fi rezolvate printr-o serie de reforme pe care trebuie să le înfăptuiască statul iuncheresc prusac. Neînțelegînd originea plusvalorii și esența contradicției fundamentale a capitalismului, Rodbertus considera că crizele economice se datoresc subconsumului maselor muncitoare. Existența rentei agrare o atribuia lipsei de cheltuieli pentru materii prime în agricultură. Principalele lucrări ale lui Rodbertus sînt : „Contribuții la cunoașterea orînduirii noastre de stat și economice”, „Scrisori sociale către von Kirchmann”. — 399, 421.

Rodicev, F. I. (n. 1856) — moșier din Tver, militant al zemstvelor, unul dintre liderii partidului cadet și membru al C.C. al acestui partid. A fost deputat al Dumei de stat în toate legislaturile. După revoluția burghezo-democratică din februarie 1917 a fost numit de Guvernul provizoriu burghez comisar pentru problemele Finlandei. După Revoluția Socialistă din Octombrie — emigrant alb. — 28, 110—112, 114, 392.

Rojkov, N. A. (R—kov, N.) (1868—1927) — istoric și publicist. La începutul anului 1905 a intrat în P.M.S.D.R., aderînd pentru un timp la bolșevici. După înfrîngerea revoluției din 1905—1907 a devenit unul dintre conducătorii ideologici ai lichidatorismului ; a colaborat la revista „Nașa Zarea” și a fost redactor al ziarului „Novaia Sibir”, publicație de orientare menșevică lichidatoristă. După revoluția burghezo-democratică din februarie 1917, Rojkov a făcut parte din C.C. al menșevicilor și timp de cîteva luni a fost ministru-adjunct al poștelor și telecomunicațiilor în Guvernul provizoriu burghez. Față de Revoluția Socialistă din Octombrie a avut o atitudine ostilă. În perioada intervenției militare străine și a războiului civil a luptat împotriva Puterii sovietice. În 1922 a rupt-o cu menșevicii. În anii următori s-a dedicat activității științifice și pedagogice și a lucrat

la diferite instituții în domeniul administrativ. A scris o serie de lucrări de istorie a Rusiei. — 24—29, 33, 62—63, 97, 263.

Roman — vezi Ermolaev, K. M.

Romanov — dinastie imperială rusă (1613—1917). — 17, 18, 21, 26, 31, 188, 262.

Rozanov, N. S. (n. 1870) — trudovic, de profesie medic. Deputat în Duuna a III-a de stat din partea guberniei Saratov; în Dumă a făcut parte din comisia bugetară, din comisia pentru învățământ etc. — 48.

Rozanov, V. V. (1856—1919) — filozof, publicist și critic reacționar; a colaborat la ziarele „Moskovskie Vedomosti“, „Novoe Vremea“ și la revista „Russkii Vestnik“. A propagat idealismul și misticismul și s-a ridicat în apărarea absolutismului. — 296.

Rubanovici, I. A. (1860—1920) — unul dintre liderii socialiștilor-revoluționari. A reprezentat partidul socialiștilor-revoluționari la Congresele socialiste internaționale de la Amsterdam (1904) și Stuttgart (1907). Membru al Biroului socialist internațional. În timpul primului război mondial s-a situat pe poziții social-șoviniste. După Revoluția Socialistă din Octombrie s-a manifestat ca adversar al Puterii sovietice. — 365.

S. V. — vezi Volski, S.

Sazonov, N. D. (n. 1858) — moșier. În anii 1898—1905 a fost mareșalul nobilimii dintr-un județ, iar apoi dintr-o gubernie. Deputat în Duma a III-a de stat din partea guberniei Kazan. — 56.

Serno-Solovievici, A. A. (1838—1869) — militant de seamă al mișcării democrat-revoluționare din deceniul al 7-lea al secolului trecut. A fost unul dintre întemeietorii societății secrete „Zemlea i Voľa“. În 1862 a emigrat în străinătate. Este autorul pamfletului violent „Treburiile de la noi de-acasă“, în care-l ataca pe Herțen pentru șovăielile lui liberale. Începând din 1867 a fost membru al secțiunii din Geneva a Internaționalei I. — 272.

Severeanin, A. (Bikov, A. N.) (1860—1919) — cadet, de profesie inginer-tehnolog. Din 1889 pînă în 1906 a fost inspector de

fabrică. A colaborat la o serie de publicații burghezo-liberale : „Russkie Vedomosti“, „Russkoe Slovo“, „Vestnik Evropî“ etc. Este autorul cărților : „10 ani de practică“, „Printre ogoarele de cernoziom“, „Legislația muncii și evoluția ei în Rusia“. — 334, 357, 368.

Sidorov, A. P. — vezi Petrov, A.

Smirnov, E. — vezi Gurevici, E. L.

Sokolov, A. V. — vezi Volski, S.

Sombart, Werner (1863—1941) — economist burghez vulgar german, unul dintre principalii ideologi ai imperialismului german. Profesor la Universitatea din Breslau, apoi la cea din Berlin. La începutul activității sale, Sombart a fost unul dintre ideologii tipici ai „social-liberalismului“. Ulterior a devenit dușman fățiș al marxismului, prezentînd capitalismul ca un sistem economic armonios. În ultimii ani ai vieții a trecut pe pozițiile fascismului, proslăvind regimul hitlerist. Principalele sale lucrări sînt : „Socialismul și mișcarea socială în secolul al XIX-lea“, (1896), „Capitalismul contemporan“ (1902) etc. — 314.

Stahovici, M. A. (1861—1928) — moșier, în 1895—1907 a fost mareșalul nobilimii din gubernia Orel ; a jucat un rol important în mișcarea zemstvelor. La început a aderat la partidul cadet, iar după aceea a fost unul dintre organizatorii partidului octombriștilor. Deputat în Dumele I și a II-a de stat, membru în consiliul de stat. După revoluția burghezo-democratică din februarie 1917 a fost numit guvernator general al Finlandei, iar apoi reprezentant al Guvernului provizoriu burghez în străinătate. — 101.

Stolîpin, P. A. (1862—1911) — bărbat de stat al Rusiei țariste, mare moșier ; din 1906 pînă în 1911 — președinte al consiliului de miniștri și ministru al afacerilor interne. De numele lui este legată perioada de cruntă reacțiune politică, în care pedeapsa cu moartea a fost larg folosită ca mijloc pentru înăbușirea mișcării revoluționare (reacțiunea stolîpinistă din 1907—1910). Stolîpin a efectuat o reformă agrară în scopul de a crea o chiaburime, care să constituie reazemul absolutismului țarist la sate. Dar încercarea lui de a consolida orînduirea burghezo-moșierească cu ajutorul cîtorva reforme de sus, efectuate în interesul burgheziei și al moșierilor, în condițiile menținerii absolutismului, a suferit un eșec total. A fost asasinat la Kiev în 1911 de socialistul-revoluționar Bogrov. — 101, 103, 108, 109—110, 188, 347, 397—398, 402, 497.

Struve, P. B. (1870—1944) — economist și publicist burghez, unul dintre liderii partidului cadet. În ultimul deceniu al secolului trecut — reprezentant de seamă al „marxismului legal“. A procedat la o revizuire „critică“ și la o „completare“ a teoriei economice și filozofice a lui K. Marx ; a căutat să adapteze marxismul și mișcarea muncitorească la interesele burgheziei. Struve a fost unul dintre teoreticienii și organizatorii organizației monarhiste-liberale „Uniunea eliberării“ (1903—1905) și redactorul organului ei ilegal „Osvobojdenie“ (1902—1905). O dată cu înființarea partidului cadet (în 1905), el devine membru al Conitetului Central al acestui partid. Struve a fost unul dintre ideologii imperialismului rus. După Revoluția Socialistă din Octombrie a fost un dușman inveterat al Puterii sovietice, membru al guvernului contrarevoluționar al lui Vranghel, iar în cele din urmă emigrant alb. — 74, 85, 168, 178, 296, 369.

Sun Iat-sen (1866—1925) — eminent democrat-revoluționar și om de stat din China. De profesiune medic. În 1894 a întemeiat organizația revoluționară Sincijunhuei (Uniunea renașterii Chinei), care preconiza răsturnarea prin forță a dinastiei manciuriene. În 1905, Sun Iat-sen a reorganizat Sincijunhuei, transformînd-o într-o organizație mai de masă — Tunmînhuei (Liga unită), cu un program revoluționar mai amplu. La baza programului noii organizații stăteau trei principii, formulate de Sun Iat-sen : naționalismul (răsturnarea dinastiei manciuriene), puterea poporului (instituirea republicii) și bunăstarea poporului (drepturi egale asupra pămîntului). Lenin aprecia mult esența democrat-revoluționară a acestui program, criticînd totodată unele concepții narodniciste greșite ale lui Sun Iat-sen. Tunmînhuei a fost principala organizație politică care a pregătit revoluția din 1911—1913 din China. Dar democrația chineză, în frunte cu Sun Iat-sen, n-a știut să mobilizeze și să organizeze în cursul revoluției masele largi populare, n-a izbutit să formuleze și să aplice un program antiimperialist și antifeudal consecvent. Sun Iat-sen, ales președinte provizoriu al republicii, a renunțat curînd la acest post.

În anii următori, Sun Iat-sen a continuat lupta împotriva reacțiunii interne și a imperialiștilor străini. Sun Iat-sen a salutat Revoluția Socialistă din Octombrie, care a avut o mare influență asupra concepției sale despre lume, a chemat la stabilirea unor relații de prietenie între China și Rusia Sovietică. În vederea creării unui front național de luptă pentru independență și pentru democratizarea țării, Sun Iat-sen a sprijinit activ colaborarea dintre partidul gomindan, condus de el, și Partidul Comunist Chinez. — 416—422.

Surkov, P. I. (1876—1946) — social-democrat, bolșevic, muncitor țesător. Deputat în Duma a III-a de stat din partea guberniei Kostroma. A colaborat la ziarul bolșevic legal „Zvezda“, care apărea la Petersburg. După Revoluția Socialistă din Octombrie, a lucrat în într-o serie de instituții de stat. — 225.

§

Şceglovitov, I. G. (1861—1918) — mare moşier, ultrareacţionar. Din 1906 pînă în 1915 a fost ministru al justiţiei. A promovat o politică ultrareacţionară, supunînd făţiş justiţia autorităţilor poliţieneşti. A fost unul dintre iniţiatorii instituirii tribunalelor militare, ai loviturii de stat de la 3 iunie, ai procesului deputaţilor social-democraţi din Dumele a II-a şi a IV-a de stat, ai procesului Beilis etc. În 1917 a fost preşedinte al consiliului de stat. — 28.

Şingarev, A. I. (1869—1918) — cadet, fruntaş al zemstvelor, de profesiune medic. Din 1907 membru în C.C. al partidului cadet. Deputat în Dumele a II-a şi a III-a de stat din partea guberniei Voronej şi în Duma a IV-a din partea oraşului Petersburg; unul dintre liderii fracţiunii cadeţilor din Dumă. După revoluţia burghezo-democratică din februarie 1917 — ministru al agriculturii în primul Guvern provizoriu burghez şi ministru de finanţe în cel de-al doilea Guvern provizoriu burghez. — 118—119, 326.

Şipov, D. N. (1851—1920) — mare moşier, militant de vază al mişcării zemstvelor, a fost unul dintre organizatorii partidului octombrist şi preşedinte al Comitetului Central al acestui partid. În 1906 s-a retras din „Uniunea 17 octombrie“ şi s-a înscris în partidul „înnoirii paşnice“, devenind unul dintre liderii lui; în acelaşi an a fost ales membru al consiliului de stat. Faţă de Revoluţia Socialistă din Octombrie a avut o atitudine ostilă; a fost unul dintre conducătorii organizaţiei contrarevoluţionare albgardiste „Centrul naţional“. — 101, 104.

Şubinskoi, N. P. (n. 1853) — moşier, octombrist. Din 1900, consilier al Dumei orăşeneşti Moscova. A fost mareşal al nobilimii în judeţul Kaleazin. Deputat în Dumele a III-a şi a IV-a de stat din partea guberniei Tver. — 325.

Şurkanov, V. E. (n. 1876) — muncitor, deputat în Duma a III-a de stat din partea guberniei Harkov. Membru al fracţiunii social-democrate. A colaborat la ziarul bolşevic „Zvezda“ şi la ziarul lichidatorist „Jivoe Delo“. După cum s-a aflat ulterior, din 1913 a devenit agent secret al ohranei. — 225.

Şvarţ (Elias, K. I.) (n. 1886) — social-democrat leton, menşevic. În anii reacţiunii şi ai noului avînt revoluţionar a fost lichidator. În perioada 1909—1913 a făcut parte din Comitetul din străinătate al Social-democraţiei din Ținutul leton, iar din 1911 a fost reprezentant al C.C. lichidatorist al Social-democraţiei letone în Biroul din străină-

tate al C.C. al P.M.S.D.R. În 1910—1914 a făcut parte din redacția ziarului „Zihna”. În august 1912 a participat la conferința antipartinică a lichidatorilor convocată de Troțki la Viena. După revoluția burghezo-democratică din februarie 1917 a fost membru al Comitetului executiv al Sovietului de deputați ai muncitorilor, soldaților și țăranilor fără pământ. A făcut parte din Consiliul poporului, care era o organizație burgheză (1918—1920); a fost de asemenea membru al Adunării constituante și deputat în seimurile I, al II-lea și al III-lea. În 1919—1929 a fost redactor responsabil al ziarului menșevic „Sozial-Demokrat”. — 5.

T

Teslenko, N. V. (n. 1870) — avocat; membru permanent al Comitetului Central al partidului cadet de la înființarea lui. Deputat în Duma a II-a de stat din partea orașului Moscova; colaborator al ziarului „Russkie Vedomosti”. După Revoluția Socialistă din Octombrie — emigrant alb. — 119.

Tizenhauzen, E. E. (n. 1860) — baron, octombrist, directorul Fabricii textile din Serpuhovo. Deputat în Duma a III-a de stat din partea guberniei Moscova. A fost președintele comisiei pentru problema muncitorească. În cadrul acestei comisii a apărat interesele marilor industriași, târăgănd în fel și chip dezbaterile proiectelor de lege cu privire la asigurările sociale pentru muncitori și funcționari. — 294, 310.

Tolmacev, I. N. (n. 1863) — general în armata țaristă, membru activ al organizației ultrareacționare „Uniunea poporului rus”. În anii 1907—1911, cât a fost guvernatorul orașului Odesa, a reprimat cu cruzime organizațiile muncitorești, a persecutat presa progresistă, a încurajat asasinarea revoluționarilor și pogromurile împotriva evreilor. Arbitrarul și ilegalitățile săvârșite cu îngăduința lui Tolmacev erau atât de scandaloase, încât guvernul țarist s-a văzut nevoit în 1911 să-l destituie din funcție. — 121, 188.

Tolstoi, A. P. (n. 1863) — moșier, conte. Deputat în Duma a III-a de stat din partea guberniei Ufa, secretar al fracțiunii progresiștilor. — 116.

Tolstoi, L. N. (1828—1910) — genial scriitor rus, unul dintre cei mai mari scriitori ai lumii, care a exercitat o influență covârșitoare asupra dezvoltării literaturii ruse și universale. Despre Tolstoi vezi articolele lui Lenin „Lev Tolstoi, oglindă a revoluției ruse”,

„L. N. Tolstoi“, „L. N. Tolstoi și mișcarea muncitorească contemporană“, „Tolstoi și lupta proletară“, „L. N. Tolstoi și epoca sa“ (Opere complete, vol. 17, Editura politică, 1963, ediția a doua, pag. 213—220; vol. 20, pag. 20—25, 40—43, 74—75, 105—109) etc. — 354.

Trepov, D. F. (1855—1906) — în anii 1896—1905 a fost șeful poliției din Moscova. A fost, după cum l-a definit Lenin, „unul dintre slugoii țariști pe care-i detestă cel mai mult întreaga Rusie și care și-a câștigat un trist renume la Moscova prin cruzimea și brutalitatea sa, ca și prin participarea la încercările lui Zubatov de a perverti pe muncitori“ (Opere complete, vol. 9, Editura politică, 1962, ediția a doua, pag. 240). La 11 ianuarie 1905 a fost numit guvernator general al Petersburgului, iar apoi ministru-adjunct la interne. Autorul faimosului ordin din octombrie 1905: „a nu trage cu cartușe oarbe și a nu economisi gloanțele“. Inspirator al pogromurilor săvârșite de sutele negre. — 108.

Troțki (Bronștein), L. D. (1879—1940) — dușman inveterat al leninismului. În anii reacțiunii și ai noului avânt revoluționar, camuflându-se sub masca „nefracționismului“, s-a situat de fapt pe pozițiile lichidatorilor, iar în 1912 a fost organizator al Blocului antipartinic din august. În perioada primului război mondial s-a situat pe o poziție centristă, a dus lupta împotriva lui V. I. Lenin în problemele războiului, păcii și revoluției. Întorcându-se din emigrație, după revoluția burghezo-democratică din februarie 1917, a aderat la grupul „interraioniștilor“ și, împreună cu ei, la Congresul al VI-lea al P.M.S.D. (b) din Rusia a fost primit în rândurile partidului bolșevic. După Revoluția Socialistă din Octombrie a ocupat o serie de posturi în aparatul de stat. În 1918 a luat poziție împotriva păcii de la Brest, iar în 1920—1921 s-a aflat în fruntea opoziției în discuția asupra sindicatelor. Începând din 1923 a dus o înverșunată luptă fracționistă împotriva liniei generale a partidului, împotriva programului leninist de construire a socialismului, a propagat ideea imposibilității victoriei socialismului în U.R.S.S. Partidul comunist, demascând troțkismul ca pe o deviere mic-burgheză în partid, l-a zdrobit din punct de vedere ideologic și organizatoric. În 1927, Troțki a fost exclus din partid; în 1929 a fost expulzat din U.R.S.S. pentru activitate antisovietică, iar în 1932 i s-a retras cetățenia sovietică. Aflându-se în străinătate, a continuat lupta împotriva Statului sovietic și a partidului comunist, împotriva mișcării comuniste internaționale. — 3, 4, 5, 9, 30—35, 37, 78, 79, 92, 176, 213—226, 243, 265, 266, 267, 355, 364, 366, 369, 371, 372, 373, 406, 408, 409, 435, 437, 438—439, 461, 465, 466—468, 472, 479.

Trubețkoi, E. N. (1863—1920) — prinț, unul dintre ideologii liberalismului burghez rus, filozof idealist. A fost profesor de filozofie a dreptului la Universitatea din Kiev, apoi la cea din Moscova. Până în 1906 a făcut parte din partidul cadet. În 1906 a participat la crearea partidului „înnoirii pașnice“, care se pronunța pentru o monarhie constituțională. A avut un rol important în reprimarea de către țarism a revoluției din 1905—1907 și în crearea regimului stolîpinist din Rusia. În timpul primului război mondial a fost unul dintre ideologii imperialismului rus. După Revoluția Socialistă din Octombrie s-a manifestat ca dușman inveterat al Puterii sovietice; a fost un denikinist activ. — 101, 103, 104, 105, 106, 107—108, 488.

Trușanov, S. M. — *vezi* Iliodor.

Turati, Filippo (1857—1932) — militant al mișcării muncitorești italiene, unul dintre organizatorii Partidului socialist italian (1892) și lider al aripii lui drepte, reformiste. În 1896 a fost ales în parlament, unde a condus grupul socialiștilor reformiști. A promovat o politică de colaborare de clasă între proletariat și burghezie; în perioada primului război mondial s-a situat pe poziții centriste. Față de Revoluția Socialistă din Octombrie a avut o atitudine ostilă. După scindarea Partidului socialist italian (în 1922), a trecut în fruntea Partidului socialist unitar, de orientare reformistă. În 1926 a emigrat din Italia fascistă, stabilindu-se în Franța. — 424.

Turgheniev, I. S. (1818—1883) — mare scriitor rus, a avut o contribuție importantă în dezvoltarea limbii literare ruse. În opera sa, el a oglindit contradicțiile caracteristice ale vieții sociale din Rusia. Protestul vehement împotriva iobăgiei se împletea la Turgheniev cu revendicări liberale moderate. După expresia lui Lenin, „Turgheniev se simțea atras spre o moderată constituție monarhică și aristocratică... avea aversiune pentru democratismul țărănesc al lui Dobroliubov și Cernîșevski“ (Opere, vol. 27, Editura politică, 1959, pag. 258).— 273.

Tyszka, Jan (Joghibes, Leo) (1867—1919) — militant de seamă al mișcării muncitorești poloneze și germane. A fost unul dintre întemeietorii Social-democrației din Regatul Poloniei și membru al Conducerii centrale a acestui partid. Începând din 1900 a fost membru al Conducerii centrale a Social-democrației din Regatul Poloniei și din Lituania. A luptat împotriva revizionismului din mișcarea muncitorească internațională, a luat atitudine împotriva naționalismului, a susținut ideea necesității unei lupte comune a proletariatului polonez și rus. A participat îndeaproape la revoluția din 1905—1907. A participat la lucrările Congresului al V-lea (de la

Londra) al P.M.S.D.R., la care a fost ales în Comitetul Central. În anii reacțiunii, Tyszka, deși a condamnat pe lichidatori, s-a situat totuși, în unele cazuri, pe o poziție împăciuitoare față de ei. În 1912 a luat atitudine împotriva hotărârilor Conferinței de la Praga. Activitatea lui din această perioadă a fost aspru criticată de V. I. Lenin. În timpul primului război mondial, Tyszka, aflându-se în Germania, a participat la activitatea social-democrației germane, situându-se pe poziții internaționaliste. A fost unul dintre organizatorii „Uniunii Spartacus”. În 1916 a fost aruncat în închisoare, fiind eliberat de către revoluția din noiembrie 1918. A luat parte la înființarea Partidului Comunist din Germania și a fost ales secretar al Comitetului Central. Arestat în martie 1919, a fost asasinat în închisoarea din Berlin. — 5, 7, 8, 37, 404, 406, 407—410.

T

Țederbaum, I. O. — vezi Martov, L.

Țederbaum, S. O. (Ejov, V.) (1879—1939) — social-democrat, menșevic. În anii reacțiunii și ai noului avânt revoluționar a fost un lichidator activ, a participat la ziarele și revistele menșevicilor-lichidatori, a fost unul dintre liderii „grupului de inițiativă” al lichidatorilor la Petersburg. În perioada primului război mondial a fost defensist. În 1917 a colaborat la ziarul menșevic „Vpered”. — 63, 199, 335—338, 368—369.

Țederbaum, V. O. — vezi Levițki, V. O.

Țereteli — prinț, mareșal al nobilimii, autorul raportului prezentat ministrului afacerilor interne cu privire la satul de munte Kiknavaleti din gubernia Kutais. — 344.

U

Urusov, S. D. (n. 1862) — prinț, mare moșier. În anii 1903 și 1904 a fost guvernator general al Basarabiei. În 1905 a fost cîțva timp ministru-adjunct al afacerilor interne în cabinetul Witte. În 1906 a fost ales în Duma I de stat din partea guberniei Kaluga. Membru al partidului „reformelor democratice”, care se situa mai la dreapta decît partidul cadet. După revoluția burghezo-democratică din februarie 1917, din martie și pînă în iunie, Urusov a fost ministru-adjunct al afacerilor interne în Guvernul provizoriu burghez. După Revoluția Socialistă din Octombrie, a lucrat în cadrul comisiei speciale de pe lîngă Prezidiul Consiliului economic superior pentru cercetarea anomaliei magnetice de la Kursk. Din 1921 pînă în 1929 a lucrat la Banca de Stat. — 101.

V

Vişnevski, A. P. (n. 1862) — moşier, membru al „Uniunii poporului rus”, deputat în Dumele a III-a și a IV-a de stat din partea guberniei Kursk. — 118, 123.

Vodovozov, V. V. (1864—1933) — publicist, de orientare liberală-narodnică. Începînd din 1904 a făcut parte din redacția ziarului „Nașa Jizn”; în 1906 a colaborat la ziarul „Tovarișci”, publicație a cadeților de stînga; în perioada alegerilor pentru Duma a II-a de stat a aderat la trudovici. În 1912 a publicat o serie de articole în revista „Zaprosî Jizni”, la care colaborau cadeții, „socialiști-populiști” și meșevici-lichidatori. În 1917, Vodovozov a făcut parte din redacția revistei „Bîloe” și a colaborat la ziarul burghezoliberal „Den”. Față de Revoluția Socialistă din Octombrie a avut o atitudine ostilă. Cu începere din 1926 s-a aflat în emigrație. — 255—259, 261, 262.

Voiloșnikov, A. A. (1877—1930) — membru al Dumei a III-a de stat din partea oastei căzăcești din Transbaikalia; a făcut parte din fracțiunea social-democrată, aderînd la bolșevici. Pentru cuvîntarea rostită în legătură cu legea serviciului militar obligatoriu a fost exclus de președintele Dumei de la 15 ședințe. În anii 1911—1912 a colaborat la ziarele bolșevice „Zvezda” și „Pravda”. Din 1913 a fost președinte al consiliului de conducere al Uniunii guberniale a cooperativelor din Transbaikalia. După Revoluția Socialistă din Octombrie a lucrat în sectorul economic la Novosibirsk, Saratov, Kazan și Moscova. — 23, 225, 239, 242, 341, 347.

Volski, S. (Sokolov, A. V., S. V.) (n. 1880) — social-democrat. După Congresul al II-lea al P.M.S.D.R. a aderat la bolșevici. În anii reacțiunii și ai noului avînt revoluționar a fost unul dintre liderii otzoviștilor, a luat parte la organizarea și activitatea școlilor fracționiste de la Capri și de la Bologna și a făcut parte din grupul antipartinic „Vpered”. După revoluția burghezodemocratică din februarie 1917 a lucrat în secția militară a Sovietului din Petrograd. Față de Revoluția Socialistă din Octombrie a avut o atitudine ostilă. A stat cîtva timp în emigrație, dar s-a întors curînd în Rusia Sovietică. A lucrat în cooperarea forestieră, la Comitetul de stat al planificării și în Comisariatul poporului pentru comerț. Începînd din 1927 s-a ocupat cu activitatea literară. — 30—31.

Voronin, S. A. (1880—1915) — muncitor, deputat în Duma a III-a de stat din partea guberniei Vladimir. A făcut parte din fracțiunea social-democrată, aderînd la bolșevici. A colaborat la ziarul bolșevic legal „Zvezda”. — 225.

W

Warski, Adolf (Warszawski, A. S.) (1868—1937) — unul dintre cei mai vechi și mai remarcabili militanți ai mișcării revoluționare poloneze. La sfârșitul deceniului al 9-lea al secolului trecut a fost unul dintre organizatorii „Uniunii muncitorilor polonezi”; a participat activ la crearea Social-democrației din Regatul Poloniei (din 1900 Social-democrația din Regatul Poloniei și din Lituania). A participat la Congresul al IV-lea (de unificare) al P.M.S.D.R. După congres a făcut parte din C.C. al P.M.S.D.R. La Congresul al V-lea (de la Londra) al partidului a fost ales membru al C.C. În anii 1909—1910 a fost unul dintre redactorii O.C. al P.M.S.D.R. — ziarul „Sozial-Demokrat”. În această perioadă, V. I. Lenin l-a caracterizat pe Warski ca „un publicist experimentat, un marxist inteligent și un tovarăș minunat” (Opere, vol. 36, Editura politică, 1958, pag. 153). În anii primului război mondial s-a situat pe poziții internaționaliste. În 1917 a intrat în conducerea Social-democrației din Regatul Poloniei și din Lituania. A fost unul dintre întemeietorii Partidului muncitoresc comunist din Polonia și membru al Comitetului Central al acestui partid. A fost ales deputat în seimul polonez și a condus fracțiunea comunistă din seim. În 1929 a emigrat în U.R.S.S. A lucrat la Institutul Marx-Engels-Lenin, ocupându-se de istoria mișcării muncitorești poloneze. — 225.

Witte, S. I. (1849—1915) — om de stat, exponent al intereselor „imperialismului militar-feudal” din Rusia țaristă; partizan convins al absolutismului; a căutat să mențină monarhia, făcând promisiuni și concesiuni neînsemnate burgheziei liberale și recurgând la crâncene represii împotriva poporului. A fost unul dintre organizatorii înăbușirii revoluției din 1905—1907. În calitate de ministru al căilor de comunicații (februarie-august 1892), ministru de finanțe (1892—1903), președinte al Consiliului de Miniștri (octombrie 1905—aprilie 1906), Witte, prin măsurile luate în domeniul finanțelor, al politicii vamale, al construcțiilor de căi ferate, al legislației pentru reglementarea muncii în fabrici, prin stimularea intensă a investițiilor de capital străin, a contribuit la dezvoltarea capitalismului în Rusia și la accentuarea dependenței ei de puterile imperialiste. „Ministru-misit”, „agent de bursă”, așa l-a calificat V. I. Lenin. — 100—104, 106—108.

Z

Zaharov, M. V. (n. 1831) — muncitor, bolșevic. Deputat în Duma a III-a de stat din partea guberniei Moscova. Colaborator al ziarului bolșevic legal „Zvezda”. — 225.

Zamíslovski, G. G. (n. 1872) — ultrareacționar, membru al consiliului „Uniunii poporului rus“. Deputat în Dumele a III-a și a IV-a de stat din partea guberniei Vilno. A devenit cunoscut prin discursurile sale antisemite în legătură cu procesul Beilis. — 171.

Zetkin, Clara 1857—1933) — militantă de seamă a mișcării muncitorești germane și internaționale, a participat la întemeierea Partidului Comunist din Germania; scriitoare de talent, orator și tribun înflăcărat. Făcînd parte din aripa stîngă a social-democrației germane, Clara Zetkin împreună cu R. Luxemburg, F. Mehring și K. Liebknecht au participat activ la lupta împotriva lui Bernstein și a celorlalți oportuniști. În timpul primului război mondial s-a situat pe pozițiile internaționalismului revoluționar și a luptat împotriva social-șovinismului. În 1916 a intrat în grupul „International“, iar apoi în „Uniunea Spartacus“. În 1919 a devenit membră a Partidului Comunist din Germania; a fost aleasă în C.C. al partidului. La Congresul al III-lea al Internaționalei Comuniste a fost aleasă în Comitetul Executiv al Internaționalei, în cadrul căruia a condus Secretariatul internațional pentru problemele femeilor. Din 1924 pînă la sfîrșitul vieții a fost președintă a Comitetului Executiv al Organizației internaționale pentru ajutorarea luptătorilor revoluției (Ajutorul Roșu). — 36, 161.

DATE DIN VIAȚA ȘI ACTIVITATEA
LUI V. I. LENIN

(Decembrie 1911 — iulie 1912)

1 9 1 1

- Decembrie 1911 — iulie 1912* — Lenin locuiește la Paris. În iunie 1912 se mută la Cracovia. Conduce pregătirea Conferinței a VI-a generală (de la Praga) a P.M.S.D.R. și lucrările acesteia; redactează ziarul „Soțial-Demokrat”, Organul Central al P.M.S.D.R., și organizează editarea ziarului bolșevic legal „Pravda”, a cărui activitate o conduce sistematic. Îndrumează munca organizațiilor de partid din Rusia și conduce sub raport ideologic campania electorală pentru Duma a IV-a de stat.
- Decembrie, 8 (21)* În ziarul „Soțial-Demokrat” nr. 25 apar articolele lui Lenin: „Deznodământul crizei din partid”, „Despre lozinci și despre organizarea activității social-democrate în Dumă și în afara Dumei”, „O agentură a burgheziei liberale”, „Din lagărul partidului «muncitoresc» stolîpinist”, „Despre diplomația lui Troțki și despre o platformă a partiiților” și „Rezultatele arbitrajului «deținătorilor»”.
- Decembrie, 10 (23)* În ziarul „Zvezda” nr. 33 apare articolul lui Lenin „Vechiul și noul”.
- Decembrie, 10 (23) — 6 (19) ianuarie 1912* În ziarul „Zvezda” nr. 33, 34 și 36 (1911) și nr. 1 (1912) apare seria de articole ale lui Lenin sub titlul comun „Campania electorală pentru Duma a IV-a de stat”.
- Decembrie, nu mai târziu de 14 (27)* Lenin se pregătește pentru consfătuirea grupurilor bolșevice din străinătate: lucrează la tezele raportului cu privire la starea de lucruri din

partid, întocmește proiectul de rezoluție la raport.

Decembrie, 14—17 (27—30) Lenin conduce la Paris consfătuirea grupurilor bolșevice din străinătate.

Decembrie, 14 (27) Lenin deschide consfătuirea rostind un cuvânt de salut; apoi prezintă raportul cu privire la starea de lucruri din partid.

Decembrie, 15 (28) Lenin ia cuvântul la consfătuire în cadrul dezbaterilor și rostește un cuvânt de încheiere la raportul său.

Decembrie, 16—17 (29—30) Lenin participă la dezbaterile în legătură cu elaborarea textului definitiv al rezoluției cu privire la starea de lucruri din partid. Consfătuirea alege Comitetul organizației din străinătate și, la propunerea lui Lenin, însărcinează C.O.S. cu elaborarea și aprobarea textului definitiv al statutului.

Lenin ia cuvântul cu prilejul discutării problemei participării unui reprezentant al C.O.S. la activitatea redacției ziarului „Raboceaia Gazeta”.

Lenin ia cuvântul în cadrul discuțiilor în problema sprijinirii Comisiei de organizare din Rusia și a conferinței de partid convocate de aceasta. Consfătuirea adoptă rezoluția prezentată de Lenin.

Lenin ia cuvântul la consfătuire în problema atitudinii reprezentanților organizațiilor social-democrate naționale față de convocarea conferinței de partid. Problemele ridicate de el se reflectă în rezoluția Conferinței a VI-a generală (de la Praga) a P.M.S.D.R. „Despre absența delegaților din partea centrelor naționale la conferința generală de partid”.

Decembrie, înainte de 17 (30) La Petersburg apare nr. 1 al revistei bolșevice legale „Prosveșcenie”, în care se publică articolele lui Lenin: „Probleme principiale ale campaniei electorale” (sfârșitul acestui articol a apărut în nr. 2 al revistei din ianuarie 1912), „Tratatările dintre partidul cadet și miniștri încep să fie demascate” și „Trei interpelări”.

Decembrie, înainte de 19 (1 ianuarie 1912) Intr-o scrisoare trimisă lui I. A. Peatnički la Leipzig, Lenin arată că delegatul organizației din Moscova la Conferința de la Praga se pare că a fost arestat și cere să se organizeze alegerea unui alt reprezentant.

Decembrie, 22 (4 ianuarie 1912) În „Raboceaia Gazeta” nr. 7 apare articolul lui Lenin „Foametea și Duma ultrareacționară”.

Sfârșitul anului Lenin întocmește conspectul unui raport asupra situației politice (împrejurările și locul unde a fost ținut raportul nu au putut fi stabilite).

Decembrie — ianuarie, înainte de 5 (18) 1912 Lenin conduce lucrările pregătitoare în vederea Conferinței a VI-a generală (de la Praga) a P.M.S.D.R.

1912

Ianuarie, înainte de 5 (18) Lenin stă de vorbă cu un grup de delegați la Conferința de la Praga.

Ianuarie, 5—17 (18—30) Lenin conduce lucrările Conferinței a VI-a generală (de la Praga) a P.M.S.D.R.; el prezidează o serie de ședințe, ia cuvântul de câteva ori pe zi, întocmește proiectele de rezoluții în toate problemele importante de pe ordinea de zi, redactează rezoluțiile conferinței.

Ianuarie, nu mai târziu de 5 (18) Lenin face observații pe marginea proiectului de rezoluție cu privire la activitatea Comisiei de organizare din Rusia pentru convocarea conferinței; întocmește conspectul cuvântării și proiectul de rezoluție cu privire la constituirea conferinței.

Ianuarie, 5 (18) Lenin deschide conferința și ține o cuvântare în problema constituirii ei.

Ianuarie, 5 și 6 (18 și 19) Lenin ia cuvântul în legătură cu amendamentele la primul punct al proiectului de rezoluție cu privire la constituirea conferinței.

Între 5 și 17 (18 și 30) ianuarie Lenin scrie proiectul de rezoluție cu privire la lichidatorism și la grupul lichidatorilor; proiectul de rezoluție este adoptat de conferință.

Ianuarie, 6, 7 și 10 (19, 20 și 23) În cinci ședințe ale conferinței, Lenin face însemnări în legătură cu rapoartele organizațiilor locale.

- Între 6 și 12
(19 și 25)
ianuarie* Lenin prezintă raportul „Cu privire la momentul actual și la sarcinile partidului“.
- Ianuarie, 7 (20)* La ședința a cincea a conferinței, Lenin ține o cuvântare cu privire la activitatea ziarului „Sozial-Demokrat“, Organul Central al partidului, și prezintă un raport despre activitatea Biroului socialist internațional; răspunde la întrebările delegaților și ia cuvântul în cadrul dezbaterilor referitoare la rezoluția asupra rapoartelor organizațiilor locale.
- La ședința a șasea a conferinței, Lenin ia de două ori cuvântul în cadrul dezbaterilor pe marginea raportului său despre activitatea Biroului socialist internațional.
- Ianuarie, 8 (21)* La ședința a opta a conferinței, Lenin ia cuvântul în cadrul dezbaterilor în legătură cu sarcinile social-democrației în lupta împotriva foamei. Conferința adoptă proiectul de rezoluție în această problemă elaborat de Lenin.
- Între 9 și 13
(22 și 26)
ianuarie* Din însărcinarea conferinței, Lenin scrie un mesaj de salut către social-democrația germană în legătură cu succesul repurtat de ea în alegerile pentru Reichstagul german. Mesajul de salut a apărut în ziarul „Vorwärts“ nr. 22 din 27 ianuarie 1912.
- Ianuarie, 10
(23)* La ședința a 11-a a conferinței, Lenin rostește o cuvântare în cadrul dezbaterilor referitoare la activitatea partidului în străinătate.
- Ianuarie, nu mai
târziu de 11 (24)* Lenin întocmește proiectul de modificări în statutul de organizare al partidului.
- Ianuarie, 11 (24)* La ședința a 12-a a conferinței, Lenin ține o cuvântare în problema organizatorică.
- Lenin face rectificări la rezoluția „Cu privire la caracterul și formele organizatorice ale muncii de partid“.
- Conferința aprobă proiectul de modificări în statutul de organizare al partidului, propus de Lenin.

- Ianuarie, 12 (25)* Proiectul de rezoluție cu privire la momentul actual și la sarcinile partidului, scris de Lenin, este adoptat în ședința a 15-a a conferinței.
- Între 12 și 17 (25 și 30) ianuarie* Conferința de la Praga îl alege pe Lenin în C.C., în redacția O.C. și ca reprezentant al C.C. al P.M.S.D.R. în Biroul socialist internațional.
- Ianuarie, nu mai târziu de 17 (30)* Lenin lucrează la proiectul de rezoluție „Cu privire la «campania de petiții»“.
- Ianuarie, 17 (30)* Lenin rostește cuvântul de încheiere la conferință.
- Ianuarie, 19 (februarie, 1)* Lenin se întâlnește la Leipzig cu deputații social-democrați din Duma a III-a de stat și îi informează asupra hotărârilor Conferinței de la Praga.
- Sfârșitul lunii ianuarie* Lenin prezintă la Leipzig un referat despre L. N. Tolstoi.
- Lenin pleacă de la Leipzig la Berlin pentru a primi de la foștii „deținători“, conform hotărârii Conferinței de la Praga, banii care aparțineau partidului.
- La Berlin, Lenin poposește la V. V. Adoratski. El asistă la un spectacol al teatrului de dramă al lui Reinhardt.
- Începutul lunii februarie* Lenin discută la Paris cu A. V. Șotman, sosit din Finlanda, despre organizația social-democrată finlandeză.
- Februarie, 19 (martie, 3)* În ziarul „Zvezda“ nr. 11 apare articolul lui Lenin „Un organ al politicii muncitorești liberale“.
- Februarie, 26 (martie, 10)* Într-o scrisoare adresată în limba franceză lui C. Huysmans, secretarul Biroului socialist internațional, Lenin îl înștiințează că i-a trimis un raport cu privire la Conferința a VI-a generală a P.M.S.D.R., arată că dorește ca acest raport să fie publicat într-o circulară a B.S.I. și comunică că a fost ales reprezentant al P.M.S.D.R. în B.S.I.
- Februarie, 28 (martie, 12)* Într-o scrisoare trimisă lui G. L. Șklovski la Berna (Elveția), Lenin arată că este necesar să se prezinte în toate orașele din Elveția un re-

ferat asupra rezultatelor Conferinței de la Praga, relatează care a fost componența conferinței și cum s-au desfășurat lucrările ei ; el arată de asemenea cum sînt informate organizațiile de partid din Rusia asupra hotărîrilor conferinței, anunță ruptura cu lichidatorii, vorbește de intenția Bundului și a social-democrației letone de a convoca o conferință cu lichidatorii, înfățișează poziția fracțiunii social-democrate din Dumă.

*Februarie, 29
(martie, 13)*

Lenin îi trimite o scrisoare lui G. L. Șklovski la Berna în legătură cu referatul acestuia despre Conferința de la Praga ; îi comunică că la Paris a avut loc o adunare a lichidatorilor la care s-a adoptat o rezoluție împotriva hotărîrilor Conferinței de la Praga și-și exprimă convingerea că lichidatorii nu vor izbuti să se unească.

Februarie

Lenin redactează broșura „Conferința generală din 1912 a Partidului muncitoresc social-democrat din Rusia“. Broșura a apărut la Paris, în februarie 1912, sub egida Comitetului Central al P.M.S.D.R.

Într-o scrisoare trimisă lui A. M. Gorki pe insula Capri, Lenin îi promite că-i va trimite rezoluțiile Conferinței de la Praga și-l roagă să scrie un manifest de 1 Mai. Totodată, îi relatează dificultățile legate de editarea ziarului „Zvezda“.

*Februarie —
martie*

Într-o scrisoare trimisă lui A. M. Gorki pe insula Capri, Lenin îl anunță că i-a expediat rezoluțiile Conferinței de la Praga, îi scrie despre ziarul „Zvezda“ și dă o înaltă apreciere „Povestirilor“ lui Gorki, publicate în acest ziar. Totodată, el caracterizează ziarul lichidatorilor „Jivoe Delo“ și dezaprobă total comportarea lui N. A. Rojkov.

*Martie, după
2 (15)*

Lenin scrie articolul „Împotriva unificării — cu lichidatorii“. Articolul a fost publicat în revista „Prosvetșenie“ nr. 3—4 din martie 1912.

Martie, 4 (17)

În ziarul „Zvezda“ nr. 14 apare articolul lui Lenin „Partidele politice în decursul celor cinci ani de existență a Dumei a III-a“.

Martie, 5 (18)

C. Huysmans, secretar al B.S.I., trimite raportul lui Lenin despre Conferința generală a P.M.S.D.R. către Biroul socialist internațional al partidelor so-

cialiste, însoțit de circulara nr. 4, prin care se cerea publicarea lui în presa de partid.

*Inceputul lunii
martie*

Lenin scrie „Platforma electorală a P.M.S.D.R.“ Platforma a apărut în foaie volantă în martie 1912 în Rusia, iar în aprilie — în străinătate ca „Supliment“ la ziarul „Soțial-Demokrat“ nr. 26.

*Între 9
(22) martie
și 1 (14) aprilie*

Lenin face o serie de note, sublinieri și însemnări marginale în ziarul „Jivoe Delo“ nr. 8, pe care îl folosește pentru articolul său „O proastă apărare a politicii muncitorești liberale“.

Martie, 11 (24)

Într-o scrisoare trinisă la Saratov surorii sale Anna Ilinicina Ulianova-Elizarova, Lenin vorbește despre lupta grupurilor antipartinice din străinătate împotriva Conferinței de la Praga a P.M.S.D.R. și a hotărârilor ei.

*Martie, 12 sau 13
(25 sau 26)*

Lenin scrie articolul „Cărțile pe față“.

Într-o scrisoare adresată redacției ziarului „Zvezda“, Lenin cere să i se trimită cărți în legătură cu legea electorală din 3 (16) iunie 1907, precum și alte materiale necesare pentru întocmirea și redactarea broșurii „Călăuza alegătorului (Legea noastră electorală)“; dă indicații redacției ziarului să nu aprobe nici o platformă electorală, se interesează de proiectata apariție a cotidianului muncitoresc, de formatul lui etc.

Martie, 13 (26)

În ziarul „Zvezda“ nr. 17 apare articolul lui Lenin „În legătură cu retragerea deputatului T. O. Belousov din fracțiunea social-democrată din Dumă“.

*Martie, după 13
(26)*

Lenin scrie broșura „Anonimul de la «Vorwärts» și starea de lucruri din P.M.S.D.R.“ Broșura a fost tipărită în 1912 la Paris de către redacția Organului Central al P.M.S.D.R., ziarul „Soțial-Demokrat“.

Martie, 15 (28)

Într-o scrisoare către G. K. Ordjonikidze și către alți membri ai Biroului din Rusia al C.C. al P.M.S.D.R., trimisă la Tiflis, Lenin arată că este necesar să se întărească legătura dintre organizațiile de partid locale și centrul din străinătate, vorbește de lipsa informațiilor asupra rapoartelor ținute în legătură cu rezultatele Conferinței de la Praga și a rezoluțiilor organizațiilor

locale în privința adeziunii la hotărârile conferinței, stăruie asupra organizării cât mai grabnice a unor deplasări în organizații pentru a se prezenta rapoarte asupra conferinței, întreabă dacă în Rusia s-au publicat „Comunicatul” cu privire la conferință și „Platforma electorală a P.M.S.D.R.”, relatează care este situația bănească, înfățișează lupta dusă în străinătate în legătură cu conferința și-și exprimă revolta față de articolul calomnios al lui L. Troțki, publicat în ziarul „Vorwärts” nr. 72 din 26 martie 1912.

Lenin trimite o scrisoare în limba franceză lui C. Huysmans, secretarul Biroului socialist internațional, în care mulțumește pentru trimiterea rezoluției consfătuirii de la Paris a lichidatorilor din 12 martie (st. n.) 1912 și comunică că Conferința de la Praga a condamnat pe lichidatori și diferite grupuri din străinătate care dezorganizează munca partidului; de asemenea vorbește de intenția lichidatorilor de a convoca o conferință proprie, de faptul că G. N. Plehanov n-a răspuns nimic în legătură cu rezoluțiile care i-au fost expediate și roagă să i se comunice în cazul când Plehanov ar trimite un răspuns pe adresa B.S.I.

*Mijlocul lunii
martie*

Lenin trimite redacției ziarului „Zvezda” o scrisoare în legătură cu platforma electorală a P.M.S.D.R.

Martie, 17 (30)

În „Raboceaia Gazeta” nr. 8 apar articolele lui Lenin „Foametea” și „Țărănimea și alegerile pentru Duma a IV-a”.

*Între 21 și 26
martie (3 și 8
aprilie)*

Lenin face o serie de note, sublinieri și însemnări marginale în ziarul „Jivoe Delo” nr. 10, pe care îl folosește pentru articolul său „Blocul cadeților cu progresiștii și semnificația lui”.

*Martie, 23
(aprilie, 5)*

Într-o scrisoare adresată în limba franceză lui C. Huysmans, secretarul Biroului socialist internațional, Lenin anunță că s-a primit circulara nr. 5 a B.S.I. și roagă să se remită secretarilor tuturor partidelor din cadrul Internaționalei a II-a declarația oficială de protest a reprezentantului P.M.S.D.R. în B.S.I. împotriva relațiilor întreținute direct cu B.S.I. de grupurile din străinătate care nu reprezintă partidul.

- Intre 23 și 26 martie (5 și 8 aprilie)* Lenin scrie articolul „Blocul cadeților cu progresiștii și semnificația lui“. Articolul a apărut în ziarul „Zvezda“ nr. 23 din 29 martie (11 aprilie).
- Martie, 25 (aprilie, 7)* Intr-o scrisoare trimisă la Saratov mamei sale, Maria Aleksandrovna Ulianova, Lenin îi comunică intenția sa de a se muta pe timpul verii în împrejurimile Parisului. Acest proiect nu s-a realizat, deoarece în iunie 1912 Lenin s-a mutat la Cracovia.
- Martie, înainte de 30 (12 aprilie)* Lenin trimite lui C. Huysmans, secretarul Biroului socialist internațional, o declarație de protest în legătură cu acțiunea grupurilor antipartinice din străinătate împotriva hotărârilor Conferinței de la Praga.
- Declarația lui Lenin a fost trimisă de Biroul socialist internațional la 12 aprilie tuturor partidelor socialiste însoțită de circulara nr. 7, prin care se recomanda publicarea ei în presa de partid.
- Martie* Lenin rostește la Paris, în cadrul unei adunări organizate de Comitetul organizației din străinătate, o cuvântare asupra rezultatelor Conferinței de la Praga.
- Inceputul lunii aprilie* Într-o scrisoare trimisă la Tiflis membrilor Biroului din Rusia al C.C., Lenin arată că este necesar să se desfășoare o luptă perseverentă și sistematică împotriva lichidatorilor din străinătate, sfătuiește să se facă deplasări în organizațiile locale și să se treacă la demascarea lichidatorilor, recomandă publicarea în foi volante a tuturor rezoluțiilor importante ale Conferinței de la Praga a P.M.S.D.R. și subliniază că în ceea ce privește editarea ziarului „Izvestiia“ trebuie să se procedeze cu cea mai mare prudență (ziarul nu a mai fost editat).
- Aprilie, 1 (14)* În ziarul „Zvezda“ nr. 24 apare articolul lui Lenin „O proastă apărare a politicii muncitorești liberale“.
- Aprilie, 2 (15)* Lenin prezintă la Paris un referat în cadrul unei seri consacrate memoriei lui A. I. Herțen.
- Aprilie, 3 (16)* În ziarul „Zvezda“ nr. 25 apare articolul lui Lenin „Balotajul în Rusia și sarcinile clasei muncitoare“.

Intr-o scrisoare adresată Comitetului din Kiev al P.M.S.D.R., Lenin subliniază că este necesară întărirea legăturilor cu centrul bolșevic din străinătate, crearea de comitete regionale (sau pur și simplu de grupuri de agenți), care să țină legătura cu centrul; sfătuiește să se tipărească rezoluția Conferinței de la Praga cu privire la alegerile pentru Duma a IV-a de stat și să se editeze în foaie volantă articolul său „Țărănimea și alegerile pentru Duma a IV-a”, apărut în „Raboccaia Gazeta”; de asemenea, relatează despre campania calomnioasă desfășurată de Troțki în ziarul „Vorwärts” împotriva Conferinței de la Praga și a hotărârilor acesteia.

Aprilie, 6 (19)

Intr-o scrisoare scrisă în limba franceză lui C. Huysmans, Lenin protestează împotriva faptului că diverse grupuri de social-democrați ruși din străinătate, care nu reprezintă partidul, se adresează direct B.S.I. cu scopul de a informa prin B.S.I. partidele din cadrul Internaționalei a II-a asupra divergențelor din P.M.S.D.R., și respinge propunerea lui Huysmans de a se convoca o conferință „generală” a P.M.S.D.R.

*Aprilie, 8 și 19
(aprilie, 21
și mai, 2)*

În ziarul „Zvezda” nr. 27 și 32 apare articolul lui Lenin „Liberalismul și democrația”.

*Aprilie, înainte
de 9 (22)*

Lenin redactează broșura „Călăuza alegătorului (Legea noastră electorală)”.

Aprilie, 9 (22)

Intr-o scrisoare către redacția ziarului „Zvezda”, Lenin comunică că a trimis materialul pentru broșura „Călăuza alegătorului”, propune ca în broșură să fie reproduse capitolele II și III din articolul său „Campania electorală pentru Duma a IV-a de stat” și dă unele sfaturi în legătură cu editarea broșurii. El arată în scrisoare că este necesar să se răspundă la atacurile lichidatorilor; cere să i se trimită articolele lui Plehanov în șpalt și să nu i se acorde acestuia privilegiul de a scrie împotriva conferinței de partid, folosindu-se de faptul că redacția unui ziar legal nu are posibilitatea de a se pronunța în sprijinul acesteia. Lenin se interesează, de asemenea, de data apariției primului număr din „Pravda”, de formatul ziarului și de dimensiunile pe care trebuie să le aibă articolele pentru ziar.

- Aprilie, înainte de 22 (5 mai)* Lenin conduce munca de organizare a editării cotidianului bolșevic legal „Pravda”. Primul număr al ziarului apare la 22 aprilie (5 mai).
- Aprilie, 22 (mai, 5)* Intr-o scrisoare trimisă lui V. A. Ter-Ioanisian la Berlin, Lenin îl anunță că S. S. Spandarian a fost arestat la Baku și-l roagă să organizeze ajutorarea materială a lui Spandarian și a tatălui său.
- Aprilie, 25 (mai, 8)* În ziarul „Soțial-Demokrat” nr. 26 apar articolele lui Lenin: „Campania electorală pentru Duma a IV-a și sarcinile social-democrației revoluționare”, „Lichidatorii împotriva partidului” și „În memoria lui Hertzen”.
- Aprilie, 26 (mai, 9)* Lenin prezintă în cadrul unei ședințe a Secțiunii din Paris a Organizației din străinătate a P.M.S.D.R. un raport cu privire la masacrul de la Lena, la grevele din Rusia și la tactica partidului în legătură cu aceste evenimente.
- Aprilie-iunie* În revista „Prosvetșenie” nr. 5—7 este publicată lucrarea lui Lenin „O anchetă cu privire la organizațiile marelui capital”.
- Mai, 6 (19)* În ziarul „Nevskaia Zvezda” nr. 3 apare articolul lui Lenin „Proprietatea funciară în Rusia europeană”.
- Mai, 8 și 9 (21 și 22)* În ziarul „Pravda” nr. 13 și 14 apare articolul lui Lenin „Trudovicii și democrația muncitorească”.
- După 8 (21) mai* Lenin face o serie de însemnări pe cartea lui A. E. Losițki „Descompunerea obștii” (Petersburg, 1912).
- Mai, înainte de 10 (23)* Lenin pleacă din Paris pentru câteva zile.
- Mai, 10 (23)* În ziarul „Nevskaia Zvezda” nr. 5 apare articolul lui Lenin „Partidele politice din Rusia”.
- Mai, 14 (27) și 20 (iunie, 2)* Intr-o scrisoare trimisă mamei sale, M. A. Ulianova, la Saratov, Lenin îi confirmă că a primit scrisoarea ei în care îl anunța de arestarea surorilor sale A. I. Ulianova-Elizarova și a lui M. I. Uli-

nova ; este neliniștit de starea sănătății Mariei Aleksandrovna, care, după arestarea fiicelor ei, rămăsese singură.

- Mai, 22 (iunie, 4)* În ziarul „Nevskaia Zvezda“ nr. 6 apar articolele lui Lenin „Esența «problemei agrare în Rusia»“ și „Unele concluzii în legătură cu mobilizarea în vederea alegerilor“.
- Înainte de 24 mai (6 iunie)* Lenin face însemnări pe cartea lui B. N. Knipovici „Studii asupra diferențierii țărânimii ruse (Diferențierea în sfera agriculturii)“ (Petersburg, 1912) și îi scrie acestuia o scrisoare în legătură cu cartea.
- Mai, 24 (iunie, 6)* Într-o scrisoare către B. N. Knipovici, Lenin îi comunică că prima sa scrisoare în legătură cu cartea acestuia „Studii asupra diferențierii țărânimii ruse (Diferențierea în sfera agriculturii)“ s-a pierdut și-și expune din nou observațiile referitoare la carte.
- Mai, înainte de 31 (13 iunie)* Lenin întocmește planul referatului „Avântul revoluționar al proletariatului din Rusia“.
- Mai, 31 (iunie, 13)* Lenin prezintă în sala „Alcazar“, în cadrul unei adunări organizate de Secțiunea din Paris a Organizației din străinătate a P.M.S.D.R., un referat pe tema „Avântul revoluționar al proletariatului din Rusia“.
- În ziarul „Nevskaia Zvezda“ nr. 10 apare articolul lui Lenin „Greva economică și greva politică“.
- Primăvara* Lenin vizitează adeseori la Paris pe V. K. Kurnatovski, unul dintre vechii revoluționari marxiști ruși.
- Iunie, 3 (16)* În ziarul „Nevskaia Zvezda“ nr. 11 apare articolul lui Lenin „Problema colonizării“.
- Iunie, 4 (17)* În ziarul „Soțial-Demokrat“ nr. 27 apar articolele lui Lenin : „Avântul revoluționar“, „Lozincile Conferinței generale din ianuarie 1912 a P.M.S.D.R. și mișcarea din mai“, „Lichidatorii împotriva grevei revoluționare de masă“ și „«Unificatorii»“.
- Lenin prezintă la Leipzig un referat despre avântul revoluționar din Rusia.

- Iunie, 10 (23)* În ziarul „Nevskaia Zvezda“ nr. 12 apare articolul lui Lenin „Despre caracterul și însemnătatea polemicii noastre împotriva liberalilor“.
- Iunie, înainte de 13 (26)* Lenin se mută de la Paris la Cracovia pentru a stabili o legătură mai strânsă cu Rusia și pentru a întări conducerea fracțiunii bolșevice din Dumă și activitatea redacției ziarului „Pravda“.
- Iunie, 17 (30)* În ziarul „Nevskaia Zvezda“ nr. 13 apare articolul lui Lenin „Capitalismul și «parlamentul»“.
- Iunie, 18 (iulie, 1)* Într-o scrisoare trimisă mamei sale, M. A. Ulianova, la Saratov, Lenin îi confirmă primirea scrisorii ei, îi comunică noua sa adresă din Cracovia și o roagă să-i trimită adresa lui D. I. Ulianov.
- Între 19 și 26 iunie* (2 și 9 iulie)* Într-o scrisoare către redacția ziarului „Pravda“, Lenin anunță că a primit pachetul cu colecțiile ziarelor „Pravda“ și „Nevskaia Zvezda“, roagă să i se trimită unele numere din „Zvezda“, care îi lipsesc, o serie de cărți noi și alte materiale, precum și toate materialele care apar în problema agrară. El semnaleză, de asemenea, unele neglijențe în tipărirea ziarului „Nevskaia Zvezda“.
- Iunie, 21 (iulie, 4)* Lenin se instalează la Cracovia pe strada Zwierzyniek nr. 218.
- Iunie, înainte de 24 (7 iulie)* Lenin îi trimite o scrisoare lui L. B. Kamenev în legătură cu stabilirea legăturii cu Rusia.
- Iunie, 24 (iulie, 7)* În ziarul „Nevskaia Zvezda“ nr. 14 apare articolul lui Lenin „Alegerile și opoziția“.
- Sfârșitul lunii iunie* Lenin scrie articolul „Situția din P.M.S.D.R. și sarcinile imediate ale partidului“. Articolul apare în „Gazeta Robotnicza“ nr. 15—16 din 3 (16) iulie.
- Sfârșitul lunii iunie, începutul lunii iulie* Lenin trasează ca sarcină Inesei Armand să participe la campania pentru alegerile în Duma a IV-a de stat la Petersburg.
- Iulie, 1 (14)* În ziarul „Nevskaia Zvezda“ nr. 15 apar articolele lui Lenin „Însemnătatea alegerilor la Petersburg“ și „Comparație între programul agrar al lui Stolîpin și cel al narodnicilor“.

- Iulie, 6 (19)* Într-o scrisoare către redacția ziarului „Pravda“, Lenin roagă să i se trimită regulat cărțile și ziarele care-i sînt necesare pentru lucru, dă indicații în legătură cu înființarea unei rubrici în ziarul „Pravda“ care să se ocupe de mersul alegerilor pentru Duma a IV-a de stat și demască campania mîrșavă a lui Troțki împotriva „Pravdei“.
- Între 6 și 28 iulie (19 iulie și 10 august)* Lenin face însemnări și subliniază unele pasaje dintr-o notă a lui R. M. Blank (B.) apărută în revista „Zaprosî Jizni“ nr. 27, notă pe care o critică în articolul său „Campania liberalilor“.
- Înainte de 11 (24) iulie* Lenin scrie articolele „Subterfugii ieftine (Răspuns lui Blank)“ și „Speranțe care nu se sting“.
- Iulie, înainte de 11 (24)* Lenin scrie pentru „Pravda“ nota „Răspuns lichidatorilor“; el cere redacției ziarului să ducă o luptă mai hotărîită împotriva lichidatorilor în alegerile pentru Duma a IV-a de stat.
- Iulie, 11 (24)* Într-o scrisoare trimisă redacției ziarului „Nevskaia Zvezda“, Lenin critică activitatea redacțiilor ziarelor „Pravda“ și „Nevskaia Zvezda“ și arată că este necesar ca ele să desfășoare o polemică îndîrjită împotriva lichidatorilor și să-și expună poziția în toate problemele; Lenin propune să se organizeze din cînd în cînd consfătuiri ale redacțiilor cu colaboratorii permanenți.
- Iulie, 11 sau 12 (24 sau 25)* Într-o scrisoare adresată lui L. B. Kamenev, Lenin își exprimă indignarea în legătură cu faptul că în nr. 6 al ziarului lichidatorilor, „Nevski Golos“, a fost publicată știrea calomnioasă că bolșevicii ar fi participat, împreună cu lichidatorii, la o consfătuire la care s-a discutat problema unității în campania electorală pentru Duma a IV-a (redacțiile ziarelor „Nevskaia Zvezda“ și „Pravda“ au dezmințit această știre). El descrie avantajele mutării sale de la Paris la Cracovia.
- Iulie, 12 (25)* În ziarul „Pravda“ nr. 63 apare articolul lui Lenin „În Elveția“.
- Iulie, 12—14 (25—27)* Lenin scrie articolul „Bilanțul unei activități de o jumătate de an“.

- Iulie, 15 (28)* În ziarul „Nevskaia Zvezda“ nr. 17 apare articolul lui Lenin „Democrația și narodnicismul în China“.
- În ziarul „Pravda“ nr. 66 apar articolele lui Lenin „Congresul socialiștilor italieni“ și „Libertatea cuvintului» în Rusia“.
- Iulie, 15 sau 16 (28 sau 29)* Într-o scrisoare către redacția ziarului „Pravda“, Lenin anunță că a trimis articolul „Bilanțul unei activități de o jumătate de an“, indicând ordinea publicării lui. Articolul a apărut în ziarul „Pravda“ nr. 78, 79, 80 și 81 din 29 și 31 iulie (11 și 13 august) și din 1 și 2 (14 și 15) august.
- Iulie, 17 (30)* Lenin întocmește textul scrisorii de răspuns a C.C. al P.M.S.D.R. la întrebarea Conducerii Partidului social-democrat din Germania în legătură cu convocarea unei consfătuiri a „centrelor“ de partid, organizațiilor și fracțiunilor P.M.S.D.R. în vederea realizării unității în alegerile pentru Duma a IV-a. Această scrisoare a constituit conținutul principal al broșurii lui Lenin „În legătură cu situația actuală din P.M.S.D.R.“
- Înainte de 19 iulie (1 august)* Lenin scrie articolele despre 9 noiembrie (răspuns unui corespondent) și „Despre platforma electorală“.
- Într-o scrisoare către redacția ziarului „Pravda“, Lenin anunță că a trimis articolul „Despre platforma electorală“ și pune anumite condiții în ceea ce privește eventualele modificări de ordin redacțional; arată că este necesar să fie apărută cu cinstă poziția conducătoare a „Pravdei“ în lupta împotriva lichidatorismului în campania electorală pentru Duma a IV-a de stat.
- Iulie, 19 (august, 1)* Într-o scrisoare trimisă redacției ziarului „Pravda“, Lenin arată că este necesar să se desfășoare o luptă hotărâtă împotriva lichidatorilor; se interesează de articolele sale despre 9 noiembrie și „Despre platforma electorală“; cere ca articolele respinse de redacție să fie înapoiate autorilor și să i se trimită corecturile în pagini ale ziarelor „Zvezda“ și „Pravda“; întreabă dacă este posibil să se publice o corespondență în legătură cu răspunsul negativ la apelul Conducerii Partidului social-democrat din Germania către grupurile, „fracțiunile și centrele“ din străinătate cu privire la convocarea

unei consfătuiri în problema „unității“. În ziar n-a apărut nici o corespondență pe această temă.

Într-o scrisoare trimisă lui A. M. Gorki pe insula Capri, Lenin dezvăluie esența luptei ideologice profunde din rîndurile social-democraților, îl înștiințează despre avîntul revoluționar din Rusia și despre faptul că, datorită hotărîrilor Conferinței de la Praga, partidul a izbutit să organizeze cotidianul muncitoresc „Pravda“.

Iulie, 20
(august, 2)

Într-o scrisoare către redacția ziarului „Pravda“, Lenin arată că este necesar „a înteți polemica“ împotriva presei cadete înaintea alegerilor pentru Duma a IV-a și subliniază că la Petersburg campania electorală a început cu succes, ziarele „Zvezda“ și „Pravda“ reușind să cucerească hegemonia.

În ziarul „Pravda“ nr. 70 apare articolul lui Lenin „Capitalismul și consumul popular“.

Iulie, 22 și 29
august, 4 și 11)

În ziarul „Nevskaia Zvezda“ nr. 18 și 19 apare articolul lui Lenin „Cum demască P. B. Akselrod pe lichidatori“.

Iulie, 25
(august, 7)

În ziarul „Pravda“ nr. 74 apare articolul lui Lenin „Liberalii și clericali“.

Iulie, 26
(august, 8)

În ziarul „Pravda“ nr. 75 apare articolul lui Lenin „Cadeții și democrația“.

Între 27 iulie
și 26 august
(9 august și
8 septembrie)

Lenin face însemnări și subliniază unele pasaje în articolele publicate de E. D. Kuskova și N. I. Korobka în revista „Zaprosî Jizni“ nr. 30; el critică aceste articole în articolul său „Ceva despre «cadenofagie»“.

Iulie, 28
(august, 10)

În ziarul „Pravda“ nr. 77 apare articolul lui Lenin „Campania liberalilor“.

CUPRINS

Prefață . . . . . VII—XXIV

1911

DEZNODĂMINTUL CRIZEI DIN PARTID	1—11
DESPRE LOZINCI ȘI DESPRE ORGANIZAREA ACTI- VITAȚII SOCIAL-DEMOCRATE ÎN DUMĂ ȘI ÎN AFARA DUMEI	12—22
O AGENTURĂ A BURGHEZIEI LIBERALE	23
PARTIDUL „MUNCITORESC“ STOLÎPINIST	24—29
DESPRE DIPLOMAȚIA LUI TROȚKI ȘI DESPRE O PLATFORMĂ A PARTIȚILOR	30—35
REZULTATELE ARBITRAJULUI „DEȚINĂTORILOR“	36—38
CAMPANIA ELECTORALĂ PENTRU DUMA A IV-A DE STAT	39—59
I. Problemele principale de bază	39
II. Rolul delegaților muncitorilor în campania elec- torală	44
III. Țărănimea și delegații țăranilor în campania electorală	51
IV. Concluzii din practica alegerilor pentru Duma a III-a	56
VECHIUL ȘI NOUL	60—64

* CONFATUIREA GRUPURILOR BOLȘEVICE DIN STRĂINĂTATE. 14—17 (27—30) decembrie 1911	65—71
*1. PROIECT DE REZOLUȚIE LA RAPORTUL DESPRE STAREA DE LUCRURI DIN PARTID	67
*2. PROPUNERE CU PRIVIRE LA STATUTUL ORGANIZAȚIEI DIN STRĂINĂTATE	70
*3. REZOLUȚIE CU PRIVIRE LA COMISIA DE ORGANIZARE DIN RUSIA PENTRU CONVOCAREA CONFERINȚEI	71
PROBLEME PRINCIPIALE ALE CAMPANIEI ELECTORALE	72—99
I	72
II	77
III	80
IV	82
V	87
VI	93
VII	96
TRATATIVELE DINTRE PARTIDUL CADET ȘI MINIȘTRI ÎNCEP SĂ FIE DEMASCATE	100—108
TREI INTERPELĂRI	109—121
FOAMETEA ȘI DUMA ULTRAREACȚIONARĂ	122—125

1 9 1 2

* CONFERINȚA A VI-A GENERALĂ („DE LA PRAGA“) A. P.M.S.D.R. 5—17 (18—30) ianuarie 1912	127—164
*1. PROIECT DE REZOLUȚIE CU PRIVIRE LA CONSTITUIREA CONFERINȚEI	129
2. PROIECT DE REZOLUȚIE CU PRIVIRE LA MOMENTUL ACTUAL ȘI LA SARCINILE PARTIDULUI	131
*3. PROIECT DE REZOLUȚIE CU PRIVIRE LA SARCINILE SOCIAL-DEMOCRAȚILOR ÎN LUPTA ÎMPOTRIVA FOAMETEI	134

* Cu asterisc sînt notate titlurile date de Institutul de marxism-leninism de pe lingă C.C. al P.C.U.S. — *Nota red.*

*4. PROIECT DE REZOLUȚIE CU PRIVIRE LA LICHIDATORISM ȘI LA GRUPUL LICHIDATORILOR	137
*5. REZOLUȚIILE CONFERINȚEI	139—164
Cu privire la comisia de organizare din Rusia pentru convocarea conferinței	139
Cu privire la constituirea conferinței	—
Cu privire la absența delegaților din partea centrelor naționale la Conferința generală de partid	141
Cu privire la rapoartele organizațiilor locale	142
Cu privire la momentul actual și la sarcinile partidului	143
Cu privire la alegerile pentru Duma a IV-a de stat	145
I	—
II	146
III	147
Cu privire la fracțiunea social-democrată din Dumă	149
Cu privire la caracterul și formele organizatorice ale muncii de partid	150
Cu privire la sarcinile social-democraților în lupta împotriva foametei	151
Cu privire la atitudinea față de proiectul de lege a asigurărilor sociale de stat pentru muncitori adoptat de Dumă	153
I	—
II	155
Cu privire la „campania de petiții“	157
Cu privire la lichidatorism și la grupul lichidatorilor	158
Cu privire la Organul Central	160
Cu privire la „Raboczia Gazeta“	—
Cu privire la ziarul „Pravda“	—

Modificări în Statutul de organizare a partidului	160
Cu privire la bunurile care se află în mâinile fostului deținător și la dările de seamă asupra gestiunii bă- nești	161
Cu privire la „Crucea Roșie“	—
Cu privire la organizația de partid din străinătate	162
Cu privire la agresiunea guvernului rus împotriva Persiei	—
Cu privire la revoluția din China	163
Cu privire la politica țarismului față de Finlanda	—
Mesaj de salut adresat social-democrației din Germania	164
UN ORGAN AL POLITICII MUNCITOREȘTI LIBE- RALE	165—169
IMPOTRIVA UNIFICĂRII — CU LICHIDATORII	170—176
PARTIDELE POLITICE ÎN DECURSUL CELOR 5 ANI DE EXISTENȚĂ A DUMEI A III-A	177—182
I . . . . . ;	177
II	180
*RAPORT DESPRE CONFERINȚA GENERALĂ A P.M.S.D.R. PREZENTAT BIROULUI SOCIALIST INTER- NAȚIONAL	183—185
PLATFORMA ELECTORALĂ A P.M.S.D.R.	186—192
CĂRȚILE PE FAȚĂ	195—199
ÎN LEGĂTURĂ CU RETRAGEREA DEPUTATULUI T. O. BELOUSOV DIN FRAȚIUNEA SOCIAL-DEMO- CRATĂ DIN DUMĂ	200—205
FOAMETEA	206—208
ȚĂRĂNIMEA ȘI ALEGERILE PENTRU DUMA A IV-A	209—211
ANONIMUL DE LA „VORWÄRTS“ ȘI STAREA DE LU- CRURI DIN P.M.S.D.R.	213—226

Prefață	215
SCRISOARE CĂTRE HUYSMANS, SECRETAR AL BI- ROULUI SOCIALIST INTERNAȚIONAL	227—230
BLOCUL CADEȚILOR CU PROGRESIȘTII ȘI SEMNI- FICAȚIA LUI	231—235
O PROASTĂ APĂRARE A POLITICII MUNCITOREȘTI LIBERALE	236—242
BALOTAJUL ÎN RUSIA ȘI SARCINILE CLASEI MUN- CITOARE	243—249
LIBERALISMUL ȘI DEMOCRAȚIA	250—259
I	—
II	255
CAMPANIA ELECTORALĂ PENTRU DUMA A IV-A ȘI SARCINILE SOCIAL-DEMOCRAȚIEI REVOLUȚIO- NARE	260—264
LICHIDATORII ÎMPOTRIVA PARTIDULUI	265—267
ÎN MEMORIA LUI HERȚEN	268—275
PROPRIETATEA FUNCIARĂ ÎN RUSIA EUROPEANĂ	276—279
TRUDOVICHII ȘI DEMOCRAȚIA MUNCITOREASCĂ	280—287
I	280
II	283
III	285
PARTIDELE POLITICE DIN RUSIA	288—300
O ANCHETĂ CU PRIVIRE LA ORGANIZAȚIILE MA- RELUI CAPITAL	301—318
I	301
II	304
III	306
IV	311
V	314
VI	316

ESENȚA „PROBLEMEI AGRARE ÎN RUSIA“	319—323
UNELE CONCLUZII ÎN LEGĂTURĂ CU MOBILIZAREA ÎN VEDEREA ALEGERILOR	324—329
GREVA ECONOMICĂ ȘI GREVA POLITICĂ	330—338
PROBLEMA COLONIZĂRII	339—350
AVÎNTUL REVOLUȚIONAR	353—361
LOZINCILE CONFERINȚEI GENERALE A P.M.S.D.R. DIN IANUARIE 1912 ȘI MIȘCAREA DIN MAI	362—367
LICHIDATORII ÎMPOTRIVA GREVEI REVOLUȚIO- NARE DE MASĂ	368—369
„UNIFICATORII“	370—373
DESPRE CARACTERUL ȘI ÎNSEMNĂTATEA POLE- MICII NOASTRE ÎMPOTRIVA LIBERALILOR	374—381
CAPITALISMUL ȘI „PARLAMENTUL“	382—384
ALEGERILE ȘI OPOZIȚIA	385—388
ÎNSEMNĂTATEA ALEGERILOR DIN PETERSBURG	391—395
COMPARAȚIE ÎNTRE PROGRAMUL AGRAR AL LUI STOLIPIN ȘI CEL AL NARODNICILOR	396—402
SITUAȚIA DIN P.M.S.D.R. ȘI SARCINILE IMEDIATE ALE PARTIDULUI	403—410
I	403
II	406
III	409
RĂSPUNS LICHIDATORILOR	411—412
ÎN ELVEȚIA	413—415
DEMOCRAȚIA ȘI NARODNICISMUL ÎN CHINA	416—422
CONGRESUL SOCIALIȘTILOR ITALIENI	423—426
„LIBERTATEA CUVÎNTULUI“ ÎN RUSIA	427—428
CUM DEMASCĂ P. B. AKSELROD PE LICHIDATORI	429—441

I	429
II	434
BILANȚUL UNEI ACTIVITAȚI DE O JUMĂTATE DE AN	442—458
I	442
II	449
III	452
IV	456
IN LEGĂTURĂ CU SITUAȚIA ACTUALĂ DIN P.M.S.D.R.	459—483
Către conducerea partidului social-democrat german	462
Situția creată în P.M.S.D.R. începînd din ianuarie 1912	463
Ce atitudine au față de așa-numitul comitet de organizare social-democrației ruși care pînă în prezent se situează pe o poziție de neutralitate?	—
Fracțiunea social-democrată din Duma a III-a	466
Date care pot fi verificate oficial cu privire la influența lichidatorilor în comparație cu influența partidului	468
Date publicate și care pot fi verificate cu privire la legăturile lichidatorilor și ale partidului cu masele de muncitori din Rusia	470
Încheiere	473
Post-scriptum la broșura: „În legătură cu situația actuală din P.M.S.D.R.“	478
*POST-SCRIPTUMUL INIȚIAL LA BROȘURA „ÎN LEGĂTURĂ CU SITUAȚIA ACTUALĂ DIN P.M.S.D.R.“	480
CAPITALISMUL ȘI CONSUMUL POPULAR	484—486
LIBERALII ȘI CLERICALII	487—488
CADEȚII ȘI DEMOCRAȚIA	489—490
CAMPANIA LIBERALILOR	491—492

MATERIALE PREGĂTITOARE

*TEZELE RAPORTULUI CU PRIVIRE LA STAREA DE LUCRURI DIN PARTID, PREZENTAT LA CONSĂTĂTUREA GRUPURILOR BOLȘEVICE DIN STRĂINĂTATE	495—496
*CONSPECTUL RAPORTULUI CU PRIVIRE LA SITUAȚIA POLITICĂ	497—498
*MATERIALE ÎN LEGĂTURĂ CU CONFERINȚA A VI-A GENERALĂ (DE LA PRAGA) A P.M.S.D.R.	499—505
*1. ÎN LEGĂTURĂ CU PROIECTUL DE REZOLUȚIE „CU PRIVIRE LA COMISIA DE ORGANIZARE DIN RUSIA PENTRU CONVOCAREA CONFERINȚEI“	—
*2. CONSPECTUL CUVÎNTĂRII CU PRIVIRE LA CONSTITUIREA CONFERINȚEI	500
*3. PROIECT DE MODIFICĂRI ÎN STATUTUL DE ORGANIZARE A PARTIDULUI	502
*4. ÎN LEGĂTURĂ CU PROIECTUL DE REZOLUȚIE „CU PRIVIRE LA CARACTERUL ȘI FORMELE ORGANIZATORICE ALE MUNCII DE PARTID“	503
*5. MATERIALE ÎN LEGĂTURĂ CU REZOLUȚIA CU PRIVIRE LA „CAMPANIA DE PETIȚII“	504
*PLANUL REFERATULUI „AVÎNTUL REVOLUȚIONAR AL PROLETARIATULUI DIN RUSIA“	506
Lista lucrărilor lui V. I. Lenin care n-au fost găsite pînă în prezent. (<i>Decembrie 1911 — iulie 1912</i>)	509
Lista publicațiilor și a lucrărilor la a căror redactare a participat V. I. Lenin	513
Listă de lucrări care s-ar putea să fie ale lui V. I. Lenin	515
Adnotări	516
Indice de lucrări și izvoare citate sau menționate de V. I. Lenin	593
Indice de nume	624
Date din viața și activitatea lui V. I. Lenin	666

•
I L U S T R A Ț I I

Manuscrisul proiectului de rezoluție „Cu privire la lichidatorism și la grupul lichidatorilor“, scris de V. I. Lenin. — Ianuarie 1912	138—139
Prima pagină a manuscrisului lui V. I. Lenin „Cărțile pe față“. — Martie 1912	193
Anunțul cu privire la referatul lui V. I. Lenin „Avântul revoluționar al proletariatului din Rusia“. — 13 iunie 1912	351
Prima pagină a ziarului „Nevskaia Zvezda“ nr. 15 din 1 iulie 1912 în care au apărut articolele lui Lenin „Însemnătatea alegerilor din Petersburg“ și „Comparație între programul agrar al lui Stolîpin și cel al narodnicilor“	389
Prima pagină a ziarului „Pravda“ nr. 80 din 1 august 1912, în care a apărut continuarea articolului lui V. I. Lenin „Bilanțul unei activități de o jumătate de an“	443

*Dat la cules 03.08.1963. Bun de tipar 03.09.1963. Apu-
rut 1963. Hirtie velină de 63 g², 540×840/16.
Coli de editură 41,23. Coli de tipar 45. A. T.
9971/1963. C.Z. pentru biblioteci 3C2=R.*

Tiparul executat sub comanda nr. 5 538 30 660 la
Combinatul Poligrafic „Casa Științei”, Piața Știin-
ței nr. 1, București — R.P.R.

10117